TIMOTHY LEARY

ZÁBLESKY PAMĚTI

autobiografie s předmluvou W. S. Burroughse
osobní a kulturní dějepis jedné epochy

ZÁBLESKY PAMĚTI

TIMOTHY LEARY

ZÁBLESKY PAMĚTI

autobiografie s předmluvou W. S. Burroughse
osobní a kulturní dějepis jedné epochy

VOTOBIA

This edition published by arrangement with Jeremy P. Tarcher and The Putnam Berkley Group, Inc.

ISBN 80-7198-038-2

Barbaře
a všem dětem

This edition published by arrangement with Jeremy P. Tarcher and The Putnam Berkley Group, Inc.

ISBN 80-7198-038-2

Poděkování

Jeremy Tarcher je nakladatel, o kterém toužebně sní snad každý autor. Jeho moudrý úsudek provázel tento projekt od samého počátku. A jeho redakční komentáře, stejně duchaplné jako zničující, by vydaly na slušnou příručku o tom, jak léčit návyk na přídavná jména a jiné jazykové abusy.

Úkolu přehlédnout a zredigovat několik tisíc stran rukopisu se vskutku zázračně zhostila Stephanie Bernsteinová. Časem se naše spolupráce posunula z polohy v oboustranné úctě vedené debaty k laskavému vyjednávání, dále k reflexívní zpětné vazbě a nakonec k rezonující telepatii.

Cennými radami a pomocí přispěli ostatní přátelé z Tarcherova týmu - Kim Freilichová, Leslie Brown, Janice Gallagherová, Millie Loebová, Laura Goldenová a Robin Raphaelian.

Jsem vděčný Dereku Gallagherovi, Thomovi Dowerovi a Kelley Alexanderové za jejich vynalézavou práci v oblasti produkce a designu; Dorothy Schulerové, Jonovi Bradshawovi, Georgi Koopmanovi, Arelu Lucasovi a Karlu Stullovi za jazykové poradenství; Georgi Milmanovi za poradu právní; a June Newtonové, Lawrencu Schillerovi a Johnu Loengardovi za pomoc v oboru vizuálních médií.

Těm mnoha odvážným duším, ať už jsou v knize uvedeny jménem nebo zůstávají bezejmenné, které se mnou sdílely a spoluvytvářely podobu těchto riskantních dobrodružství, těm všem patří mé nejhlubší díky.

Má milovaná žena Barbara vytvořila koncepci této knihy a pečovala o ni ve všech obdobích jejího růstu.

Mnohé dialogy v této knize byly rekonstruovány z poznámek a vzpomínek, z nichž některé jsou více než šedesát let staré. V několika případech jsou do jedné interakce spojeny rozhovory, které se původně odehrávaly v různých obdobích. Vyvinuli jsme veškerou snahu, aby v těchto pasážích nedošlo k narušení podstaty, ducha a základního emočního naladění.

Části některých kapitol (např. o Allenu Ginsbergovi, G. Gordonovi Liddym, Cary Grantovi, Charlesu Mansonovi, Thomasu Pynchonovi a Eldridgovi Cleaverovi) jsou volně zpracovány podle starších děl autorových.

Předmluva

Když jsem se v létě 1961 poprvé setkal s Timothym Learym v Tangeru, měl už zformulovaný svůj přímočarý a široce založený plán obrácení světa na psychedelické drogy. V oboru výzkumu psychiky mě Tim považoval za průkopníka, patrně proto, že jsem se v roce 1952 vydal do Jižní Ameriky, abych tam našel halucinogenní popínavou rostlinu zvanou *yage* a vyzkoušel na sobě její účinky. Moje první zkušenost s psilocybinem však rozhodně nebyla bůhvíjak povznášející. Ostatně později jsem měl zjistit, že pro můj nervový systém existuje snad jediná vhodná psychedelická droga, a tou je cannabis, konopí.

Později téhož roku jsem navštívil Timothyho a jeho kolegy v Newtonu, Massachusetts. Jejich entuziasmus se mi tehdy zdál přehnaný, hraničící snad až s mesiášstvím, a jejich vědecká úroveň nižší, než na jaké bych si je přál vidět. Ačkoli když se na to teď dívám zpětně, z perspektivy téměř tří desetiletí, uznávám, že tehdy museli být na stopě něčeho důležitého - proč by jinak jejich úsilí mělo za následek tak panickou reakci a tak tvrdou perzekuci ze strany tajných služeb? Je jasné, že mnohé ze sociálních svobod a vymožeností současného západního světa vděčí za své prosazení právě všeobecnému rozšíření těchto prastarých chemikálií měnících myšlení, stejně jako jejich moderních analogií, z nichž jednou je i LSD.

Je fascinující pohlédnout zpět a vidět, jaká vskutku jiskřivá síť společenských, vědeckých, uměleckých a politických konexí byla utkána a aktivována v těch raných dobách psychedelického experimentování. Přesně uprostřed té pavučiny byl Tim Leary. Na minutu přesně se s ním kontaktoval Allen Ginsberg v roce 1960 a jeho odhodlání demokratizovat drogovou zkušenost a podělit se o ni s každým obyčejným člověkem nejenže dokonale ladilo s Timothyho egalitářským duševním založením, ale bylo možná rozhodující pro Timothyho start na jeho pozdější dráhu Johnnyho Acidseeda. Zde došlo k zásadnímu obratu co do vlivu těchto látek na společnost. Až do té doby bylo totiž jejich využití vyhrazeno jakési psychedelické elitě, která si přisvojila právo rozhodovat, koho přijme do svých řad. Každý nově příchozí byl navíc varován, že jakékoli prozrazení „tajného vědění“ nezasvěceným je vysoce nebezpečné.

Martin A. Lee a Bruce Shlain ve své vynikající knize *Acid Dreams*

ukazují, že průkopnickou úlohu v tomto ohledu hrála Ústřední zpravodajská služba Spojených států - bez její skryté, nicméně všudypřítomné a neumdlévající podpory psychedelického výzkumu v 50. a 60. letech by terén pro všeobecné uvedení psychedelik do společnosti v průběhu šedesátých let zdaleka nebyl tak dobře připravený. CIA hledala ovšem „drogu pravdy", nebo alespoň nějaké činidlo vyřazující z boje nepřítele v potenciální chemické válce. Viděno v retrospektivě, dostala mnohem víc, než v co mohla doufat: dr. Leary a jeho kohorty kyselinových tripperů vyskákali okamžitě z Pandořiny skříňky CIA a „tajné vědění" se zcela v duchu té velké americké tradice vzápětí stalo věděním veřejným a široce sdíleným, ovšem také nevyhnutelně pokřiveným a místy přinášejícím škody, nicméně s tak hlubokým vlivem na naši dobu, že je ho jen stěží možno přecenit.

Navzdory mé původní podrážděné reakci na „dr. Tima" a jeho šaškárny chtějící spasit svět (neméně skeptický jsem byl v té době vůči svému drahému příteli Allenu Ginsbergovi, který měl podobné ambice), uznal jsem později v Timothym opravdového průkopníka lidské evoluce. On nikdy neváhal postavit se všem v úsilí o uskutečnění svého idealistického snu o univerzálním psychedelickém osvícení, a na cestě za tímto snem vytrpěl skutečně hodně: byl nemilosrdně obtěžován a pronásledován úřady, vyhodili ho z Harvardu, strávil dlouhou dobu ve vězení za nepatrný přestupek s marihuanou, jeho „zachránci" z řad Černých panterů ho tyranizovali ve jménu politické korektnosti, a když se konečně dostal v roce 1975 na svobodu, byl příslušníky alternativní kultury falešně obviněn z udavačství.

Ale Timothy Leary všechny tyto bouře překonal, a nyní, když mu táhne už na sedmdesátku, těší se dobrému zdraví. Ohledně perspektiv a potenciálu lidské mysli a lidského ducha zůstává skutečným vizionářem. Ve svých početných knihách provedl syntézu prastarých poznatků o duši a převedl tuto moudrost do pojmosloví moderní doby tak, aby byla k užitku duchovním hledačům jedenadvacátého století. Jakožto staří přátelé a ostřílení *vieux combatants*, veteráni bitevních polí, jsme v leccem odlišní - v osobních vlastnostech, ve světovém názoru a v odhadu vyhlídek člověka, ve větší či menší chuti zabývat se politikou - nicméně v základním směřování jsme pevně solidární.

Čeká nás kosmický věk a je na nás, abychom do něj vstoupili.

William S. Burroughs
Prosinec 1989

Prolog

Moje pojetí mého početí

Byl jsem počat na vojenské základně ve West Pointu ve státě New York v noci 17. ledna 1920. Den předtím byl alkohol prohlášen za nelegální drogu.

V kronice vojenské akademie stojí, že onoho sobotního večera se v Důstojnickém klubu konala taneční zábava. Když byl teď alkohol ilegální, začalo mít jeho požívání zničehonic řadu přitažlivých a mírně nemravných implikací. Bouřlivá léta dvacátá mohla začít.

Má matka Abigail často vzpomínala, jak se během jejího těhotenství vznášel nad ulicí, kde bydleli důstojníci, odér na černo ve vaně páleného ginu jako těžký smog. Můj otec Timothy, přezdívaný Tote, se právě v té době měnil ze sociálního pijana v alkoholika. Když mi později dával rady do života, říkával, že prohibice byla špatná, ale ještě horší by bylo, kdyby vůbec žádný chlast nebyl.

Byla to pozoruhodná noc! Muži v parádních uniformách a bílých rukavicích, ženy v dlouhých večerních róbách a s mikády nakrátko střiženými ve stylu *Antoine de Paris*. Máme-li věřit svědectvím pamětníků, byla flirtu přístupná, nicméně ctnostná Abigail nejkrásnější ženou na základně: vlasy černé jako uhel, hebká mléčná pleť, půvabná postava, která jako by vypadla z módních časopisů s ilustracemi Charlese Gibsona.

Tote byl arogantní jako obvykle. Sportovec každým coulem, vysoký a štíhlý, postával u baru a ze stříbrné ploché náprsní láhve doléval ilegální rekreační drogu do sklenic kapitána Omara Bradleyho, kapitána Geoffreyho Prentice a poručíka George Pattona.

Abigail, opuštěná u stolu pokrytého ubrusem v přítmí nevalně osvětleného sálu, se bavila se svým přítelem generálem Douglasem MacArthurem, náčelníkem akademie, který ji právě požádal o tanec. Orchestr hrál „Just a Japanese Sandman". Poručík Patton, vyhlášený sukničkář, to nemohl nechat jen tak a při tanci generálovi Abigail přebral.

Potom přišel ke stolu, u kterého seděla Abigail, Tote. Lehce se pohupuje do rytmu „Missouri Waltz", můj otec pronesl: „Koukám, že tady

sedíš jako učiněná panenka Maria. Asi by to chtělo takové menší zvěstování."

Abigail, jejíž lehce narušenou duševní rovnováhu prozradil pouze ten nejjemnější ruměnec, sklapla vějíř, s grácií povstala, vesele zamávala svým společníkům a odebrala se do šatny.

Kapitán Timothy Leary nepříliš jistě řídil svůj Packard k domu na Důstojnické třídě, pobrukuje si při tom „Somebody Stole My Gal". Tam moje matka odešla do ložnice, převlékla se do noční košile, poklekla vedle postele a jala se modlit.

Zdrávas matko milostiplná

Tote si namíchal drink z načerno páleného ginu. Vyprázdniv sklenku, přešel trochu nejistým krokem do ložnice, svlékl si modrou armádní uniformu se dvěma stříbrnými prýmky a sundal si černé boty, černé hedvábné ponožky a bílé podvlékačky. Natáhl se vedle Abigail a zahájil onen poněkud škrobený fertilizační rituál, tak typický pro jeho generaci.

Zhruba dva týdny předtím bylo jedno skvělé vajíčko pečlivě vybráno z asi milionu svých druhů uložených v těle mé matky a vydalo se za svým životním dobrodružstvím. Pomalu a jemně klouzalo její Fallopovou dálnicí, až dospělo, právě oné noci 17. ledna 1920, na místo předurčeného rendezvous.

Pán s Tebou

V okamžiku ejakulace Tote deponoval přes 400 milionů svých spermatozoí do „reprodukčního traktu" mé matky.

Ve vědeckých kruzích se stále různí názory ohledně toho, co se událo potom. Podle tradičních biologických scénářů se oněch 400 milionů spermií, z nichž každá obsahovala jednu moji polovinu, okamžitě pustilo do jakýchsi závodů v plavání, navzájem do sebe strkalo a narážělo, kličkovalo zuřivě a hnalo se vpřed jakýmsi australským kraulem a flagelantským stylem pomocí svých ocásků, krátce každá ze spermií se usilovně snažila vyhrát tyto závody, aby mohla znásilnit chudáka poddajnou a receptivní slečnu vajíčko. K reprodukci pak údajně došlo tehdy, když úspěšná spermie-sportovec násilím pronikla do vajíčka.

Já však tuto teorii početí co nejvášnivěji odmítám. Já jsem nebyl reprodukován! Já jsem byl *stvořen* jakožto výsledek inteligentního, teleologického procesu Přirozené volby. Ukazuje se, že ten vysmívaný a zneuznaný Lamarck nevalné pověsti má pravdu, přinejmenším na

této důležité úrovni RNA. Stejně jako vy, i já jsem byl pečlivě a rozumně znovu-stvořen, abych sehrál určitou nutnou úlohu v evoluci našeho druhu. Výběr spermie, která provede oplodnění, a také rozhodnutí o konečném rozdělení chromozomů, to vše učinilo Vajíčko, tedy ona. *Ona* měla poslední slovo.

Požehnaná jsi mezi ženami

Shledal jsem, že jsem byl přesně podle plánu vystřelen do Abigailiny rekreační laboratoře, do té teplé růžové jeskyně podobné oceánu, ve které pulzují voňavé signály a probíhají jí nejrůznější chemické instrukce. Zde jsem se těšil stavu nevýslovné Blaženosti, který tak často popisují mystici.

Kdesi před sebou nahoře jsem spatřil Ji, Slečnu Vajíčko, a viděl jsem okamžitě, že ona rozhodně není nějaké pasívní prostoduché cosi s kulatým bříškem, které čeká, až je zbouchne první sotva dechu popadající svalnatá a uřícená spermie, nýbrž naopak že je to světélkující slunce, které vyzařuje jakousi pobavenou dobromyslnou inteligenci a je obklopené magnetickými poli, zježenými fosforeskujícími radarovýni anténami a laserovými obrannými zařízeními.

Na toto báječné, Elegantní, Vzdělané a Zkušené Vajíčko rozhodně nebylo možné vletět jenom tak, s primitivní chlapskou dychtivostí. Zarazil jsem se a našpicoval uši, já, opozdilec, a prohlížel jsem si množství jeho sensorických štěrbin, snaže se dešifrovat signály, které vysílalo, a vůbec si představit, *What Does WoMan Want*, co vlastně žena chce? Celá moje kariéra na tom závisela. Zkoušel jsem přirozeně také různé triky, abych upoutal jeho pozornost. Asi působily, protože jakási jemná magnetická přitažlivá síla mne lehounce nesla skrze Velký vaječníkový kanál a potom Bulvárem rozdělených genů, přičemž jsem cítil, jak jsem všemožně měřen a vážen a oceňován a jak je o mne nakonec jakýmsi chichotavým způsobem usilováno a zároveň jsem podrobován výcviku a vyučován.

A požehnaný plod života Tvého

S největší jemností jsem byl uváděn do toho měkkého, smetanového domova, mé tenoučké hadovité tělo se doslova tetelilo rozkoší. Čím víc jsem byl vtahován do té solární sféry, tím víc jsem se rozplýval ve vírech žhavé inteligence.

Sbohem. Buď vítán!

Část 1

METAMORFÓZA: KONEC STARÉHO

Život výjimečných jednotlivců se nemůže odehrávat mimo generaci samotnou. Jedná-li se např. o ryby, je oním generačním prostředím voda, ve které žijí. Generační senzitivita, kterou sdílejí s ostatními, vykazuje daleko vyšší signifikanci než vlastnosti, ve kterých se jednotlivci navzájem liší.

Landon Y. Jones
Great Expectations:
America and the Baby Boom Generation

Nová civilizace vzniká v horizontu našich životů a zaslepení lidé se všemožně snaží ji potlačit. Tato civilizace s sebou přináší nový styl rodinného života; proměňuje způsoby práce, milování a žití vůbec; je příčinou nových politických konfliktů; a je konečně pozadím, na kterém všechny tyto změny probíhají, je změněným vědomím...

Úsvit této nové civilizace je jedinečným a navýsost explosivním faktem poznamenávajícím dobu, kterou žijeme.

On je tou ústřední událostí, klíčem k pochopení let, která jsou před námi. Je to událost tak všeobsáhlá, jakou byla ona První vlna změn, která se dala do pohybu před deseti tisíci lety v souvislosti s vynálezem zemědělství, nebo celou planetou otřásající Druhá vlna, spuštěná průmyslovou revolucí. My jsme dětmi příští transformace, Třetí vlny.

Alvin Toffler

To není chvástání, pokud jsi to ovšem skutečně udělal.

Dizzy Dean

ŽIVOTOPIS

Dante Alighieri (1265–1321)

– italský básník, politik, psycholog a vizionář původem z Toskány, vytvořil jeden z největších filozofických systémů středověku. Jeho život byl plný protikladů. Intelektuální stránkou své osobnosti se soustředil na uctívání ženského principu (personifikovaného v osobě milované Beatrice) a na systematickou kritiku institucionalizovaného náboženství a autority papeže. Pro svůj odpor vůči světské moci papeže Bonifáce VIII. upadl v nemilost a ve věku sedmatřiceti let byl vypovězen z Florencie.

V exilu Dante napsal *Božskou komedii*, rozsáhlou alegorickou autobiografii, která ve svém encyklopedicko-epickém tvaru představuje syntézu umělecké tvorby a poznání své doby. V ní básník putuje skrze minulost (Peklo) a současnost (Očistec) do budoucnosti (Ráj). *Komedie* je tak klasickým vylíčením lidské evoluce a jejím hlavním tématem je postupné porozumění jednotlivým stupňům růstu a rozvoje.

Danteho poselství bylo ještě zesíleno tím, že je vyslovil v mateřském jazyce namísto latiny, užívané kněžskou byrokracií. Mezi jeho dalšími díly najdeme pojednání o lásce *Vita nuova*, disertaci na podporu humanistické vědy *Convivia* a spis *De Monarchia*, výmluvnou obhajobu světské moci jakožto protikladu moci papežské.

1. Hledání klíče

22. října 1955, Berkeley, Kalifornie

Přesně tam, kde dle básníka je lidský život v půli se svou poutí, v den mých pětatřicátých narozenin, vstoupil jsem do míst nejtemnějších. Marianne, moje něžná a milující žena, matka Susan a Jacka, se zabila.

Bylo kalné sobotní ráno. Měli jsem koupené lístky na fotbalový zápas mezi California Golden Bears a USC Trojans. Probudil jsem se s kocovinou, ale okamžitě jsem cítil, že Marianne není vedle mne. Vylezl jsem z postele a motal se po domě, žaludek jak z olova; volal jsem ji. „Marianne."

Ticho.

Vyběhl jsem ven. Garáž byla zavřená, ale vevnitř jsem slyšel běžet motor. Páčil jsem sekvojová vrata a cítil přiboudlý dech výfuku. Konečně se mi podařilo otevřít. Marianne seděla na předním sedadle, uvolněná, chladná. Naše dvě děti, Susan (osm let) a Jack (šest), které

probudil můj křik, stály ve vratech v pyžamu a s vytřeštěnýma očima.

„Susan," křikl jsem, „běž pro hasiče a řekni, ať vezmou kyslík."

Hasiči přijeli. Bylo pozdě. Marianne nás ponechala sobě samým.

Jaro 1959, Florencie, Itálie

Žil jsem v podkrovním bytě, ze kterého byl výhled na kupole a věže tohoto středověkého toskánského města. Z terasy jsem se díval dolů na pomalu plynoucí Dantovo Arno. Susan bylo nyní dvanáct a Jackovi deset, byli tady se mnou a chodili do americké školy kousek východně od Ponte Vecchio.

Byl jsem skoro na mizině, vyhlídky na zaměstnání mizerné. Až do loňska jsem byl úspěšný psycholog, publikoval jsem řadu vědeckých prací a vyšly mi také dvě knihy o diagnostice osobnosti, které vzbudily pozornost. Po šestnácti letech práce ve výzkumu a výuce jsem odešel z místa ředitele psychologického výzkumného centra v Kaiser Foundation Hospital v kalifornském Oaklandu. Důvodem mého odchodu bylo naprosté vnitřní zmatení, které jsem ohledně své profese pociťoval. Po deset let můj výzkumný tým sledoval a vyhodnocoval statistiky úspěšnosti v psychoterapii. Zjistili jsme, že ať byl typ psychiatrické léčby jakýkoli, výsledky byly stejně neradostné. Asi u jedné třetiny pacientů se stav zlepšil, třetina na tom byla stejně a poslední třetina zaznamenala zhoršení. Kontrolní skupiny bez jakékoli léčby vykazovaly stejné statistické výsledky.

Vzdor veškerému svému úsilí nenašla dosud psychologie způsob, jak stimulovat podstatné a předvídatelné změny lidského chování. Uvědomil jsem si, že vykonávám profesi, jejíž metody jsou podle všeho nepříliš účinné.

Poslední rok jsem žil v dobrovolném exilu v Evropě, z peněz čerpaných z malého výzkumného grantu a z pojistek, četl jsem filozofická díla a přemýšlel. Nemohl jsem se smířit se zjevným faktem, že lidské bytosti, dokonce i ty nejvzdělanější, nejsou s to zvládnout problémy lidské přirozenosti: neštěstí, omezenost, náchylnost ke konfliktům. Tato osobní i profesní mizérie zamořila celé období studené války a atomové bomby. Od Hirošimy bylo všechno jaksi špatně.

Na staré vypůjčené Olivettce jsem právě dopsal definitivní verzi rukopisu s názvem *The Existential Transaction*. V knize jsem navrho-

val nové, humanistické metody stimulace změn chování. Snad poprvé ode dne mých pětatřicátých narozenin jsem pocítil jakýsi záblesk entuziasmu. Zdálo se mi, že jsem přišel na způsob, jak by lidé mohli ovládat svůj osobní vývoj. Nyní jsem musel najít kliniku nebo univerzitu, kde bych tyto ideje mohl ověřit v praxi.

Zazvonil zvonek a za dveřmi byl Frank Barron, zarostlý, v tvídovém obleku, v keltských očích jiskry inteligence a vzpoury. Můj starý přítel a kamarád z mokré čtvrti z dob našich postgraduálních studií v Berkeley se později stal světově uznávanou autoritou v oblasti psychologie kreativity. Už na univerzitě Frank propadl vášnivé víře, že nukleárnímu holocaustu může zabránit jedině psychologie, a to tím, že přivodí zásadní změnu rozvrhu a zaměření lidského myšlení.

Barron měl sabbatical a cestoval po Evropě. Hořel touhou vyprávět mi o jistých neobvyklých pokusech, které uskutečnil zcela nedávno. Jeho výzkum kreativity ho dovedl do Mexika a tam se setkal s jedním psychiatrem, který mu líčil své vize a stavy transu po požití takzvaných „kouzelných hub". Frank přivezl pytel oněch hub do Berkeley a vyzkoušel je. V tomto momentě jsem Frankovi přestal rozumět, když tak básnil o zjeveních à la William Blake, o jakýchsi mystických vhledech a transcendentálních perspektivách, to vše v důsledku požití těch hub. Dělalo mi to trochu starosti a na přítele jsem naléhal, aby se s ohledem na svou vědeckou kredibilitu pokud možno vystříhal hovorů na toto téma a v tomto duchu s ostatními našimi kolegy.

Než odjel, podal mi Frank dva praktické důkazy svého přátelství. Ze svého výzkumného grantu od Fordovy nadace mi dal 500 dolarů na cestu do Londýna, kde jsem měl udělat interview o kreativitě s Arthurem Koestlerem.[1] A dále mi řekl, že ve Florencii právě čerpá svůj sabbatical profesor David McClelland, ředitel Střediska pro výzkum osobnosti na Harvardu. Třeba by mi mohl pomoci sehnat místo.

Profesor McClelland četl mou knihu *The Interpersonal Diagnosis of Personality* a o pracovní rozhovor projevil živý zájem. Na příští den mne pozval na oběd.

Profesorovi bylo asi pětačtyřicet a byl to hubený muž s vizáží prezidenta Lincolna. Jeho žena Mary byla drobná a živá kvakerka. Oba

překypovali novoanglickým akademickým šarmem. S McClellandem jsme pak seděli na terase s výhledem na legendární město, kde byl domovem Dante Alighieri, popíjeli lehké chianti a diskutovali o budoucnosti psychologie. McClelland si prohlížel titulní stranu mého rukopisu a chtěl vědět, o čem to celé je.

Vysvětlil jsem mu, že slovo *existenciální* pro mne znamená, že psycholog pracuje s lidmi v reálných životních situacích, podobně jako když přírodovědec pozoruje dění přímo na poli či na mezi. „Musíme se zabývat lidmi takovými, jací skutečně jsou, a ne na ně násilně aplikovat klinické nebo jiné modely."

McClelland si zapálil kroucený italský doutník a pokynul mi, abych pokračoval.

„A slovo *transakce* používám v tom smyslu, že by psychologové neměli své pacienty jenom s odstupem pozorovat. V případech, které studují, by měli být osobně zaangažováni. Do každého experimentu by měli vstupovat s ochotou měnit se stejně jako studované subjekty. Nebo i víc."

McClelland lehce povytáhl obočí. „Vědec že by se měl sám měnit?" Vzal znovu rukopis a soustředěně jím listoval. Dolil jsem víno a dumal o tom, zda se ještě někdy budu moci živit psychologií.

McClelland si sundal brýle. Vypadal vážně. „Vy v této knize žádáte drastickou změnu v roli vědce, učitele, terapeuta. Podle vás bychom neměli poměřovat naše pokusné osoby, studenty a pacienty, uniformními všeobecnými standardy. Měli bychom se k nim chovat jako rovní k rovným, náš přístup by měl být založený na vzájemné výměně informací. Je to tak?"

„Přesně to jsem měl na mysli."

„Předpokládám tedy, že se nyní pokusíte najít nějakou nic zlého netušící vzdělávací instituci, která by vás zaměstnala, abyste v ní rozjel několik aktivistických výzkumných projektů. Což si ovšem následně vyžádá změnu instituce samotné."

„Tak nějak to je," připustil jsem. Měl jsem pocit, že je čas popadnout rukopis a šlápnout do pedálů Susanina bicyklu. Domů to bylo s kopce.

McClelland dolil do skleniček a zapálil si další doutník. „O. K., jsem ochoten nabídnout vám místo na Harvardu."

„To myslíte vážně?"

„Velice mne to zajímá," řekl profesor McClelland. „To, o čem tady mluvíte, znamená nepochybně budoucnost americké psychologie. A rozhodně nejste sám, kdo říká něco podobného. Vždyť i některá skutečná esa v naší branži - třeba Benjamin Spock, Carl Rogers, Abraham Maslow, Harry Stack Sullivan, Milton Gloaming - usilují o to, aby se důraz kladl na vnitřní potenciál a osobnostní růst, jehož základem je schopnost spolehnout se na sebe sama. Tak by se pacienti nemuseli dostávat do závislosti na autoritářských doktorech a nejrůznějších dogmatech. Vy tady navrhujete taktiku pro boj v první linii. Jste právě to, co potřebujeme, abychom s tím na Harvardu trochu pohnuli."

ŽIVOTOPIS

William James (1842–1920)

– filozof a psycholog, první význačný americký badatel v oboru drog ovlivňujících lidský mozek. Syn swedenborgiánského pastora a bratr romanopisce Henryho Jamese. Otec americké psychologie, především díky svému klasickému spisu *Principles of Psychology* (1890). Na rozdíl od autoritářských evropských teorií James klade důraz na aktivní a sebeurčující vědomí v procesu utváření individuální reality. Jeho hypotéza o potřebě „vydobýt si" vlastní skutečnost z „nerozlišeného prostorového kontinua" se stala fundamentálním principem drogové kultury 60. let.

William James zahájil tradici výzkumu změn mozku na Harvardu a šokoval akademickou obec svými experimenty s peyotem a s kysličníkem dusným (rajským plynem). Ve své knize *The Varieties of Religious Experience* William James ukázal, že k některým důležitým úrovním inteligence, které jsou normálně překryty limitovaným vědomím strukturovaným na bázi podmiňování, lze získat přístup prostřednictvím drog.

2. Harvardský vizionářský ústav

Leden 1960, Cambridge, Massachusetts

V té době, na počátku nové dekády, Harvard svým masivním navrstvením po staletí ukládané akademické tradice připomínal nejspíše jakýsi vysoce prestižní akademický korálový útes, který skýtá obživu nejrůznějším živočichům žijícím při pobřeží: brejlatým profesorům, neposedným asistentům, nervózním úhořovitým postgraduálním studentům, pestrobarevným studentíkům nižších ročníků, kteří se ovšem tu a tam stávali kořistí do bezpečí prchajících fakultních krabů, případně též velryb-zabijáků kissingerovsko-schlesingerovského druhu, proplouvajících těmito vodami skýtajícími bezpečné útočiště na své každoroční pouti na Wall Street či do Washingtonu a dalších přebohatých lovišť, a zase zpět.

Po příjezdu do Cambridge jsme se nastěhovali do třípokojového apartmá v hotelu jen jeden blok vzdáleném od Střediska pro výzkum osobnosti. Následujícího dne jsem děti nechal zapsat do školy a vydal jsem se navštívit Calvina Pembroka, proslulého krejčího z Harvard Square.

„Právě jsem nastoupil na univerzitu, pane Pembroke, a potřebuji nějaké vhodné šaty."

Pembroke na mne chvíli zíral přes brýle, pak vydal souhlasné zamručení a vybral mi ty správné košile a knoflíčky do manžet a tvídová saka s koženými nášivkami na loktech. Se svými brýlemi s kostěnou obrubou na nose jsem byl dokonalou karikaturou profesora. Do obrazu nezapadaly jen moje bílé tenisky, které jsem nosil všude.

Dwight D. Eisenhower právě uzavíral svůj poslední rok v úřadě a Richard Nixon byl viceprezidentem. Studená válka se dostala do kritického stadia v důsledku Castrova vítězství na Kubě a čínské invaze do Tibetu. Barney Rossett z nakladatelství Grove Press dosáhl zrušení zákazu šíření *Milence lady Chatterleyové*. V undergroundu byl bestsellerem *Nahý oběd* od Williama Burroughse. S velkým úspěchem se promítaly filmy *Hirošima, má láska*, *Černý Orfeus* a *Někdo to rád horké*. Librium, přípravek snižující úzkost, se stalo nejrozšířenějším prostředkem pro změnu nálady, který měla americká veřejnost k dispozici.

Má akademická kariéra na Harvardu odstartovala bleskově. Mezi studenty bylo plno nespokojenosti s freudiány, jejichž psychopatologickým teoriím se tak dobře dařilo v depresívní atmosféře bostonské rezidenční čtvrti Back Bay. Stoupenci Skinnerovy teorie podmiňování zase ztráceli sympatie kvůli svým skupinovým manipulacím, které brali smrtelně vážně. Ústav sociálních vztahů právě zpracoval statistický přehled diagnostických metod používaných v psychologii a moje práce *The Interpersonal Diagnosis of Personality* (prohlášená za nejlepší knihu v oboru psychoterapie za rok 1957) vyšla z této analýzy velmi dobře. Kniha vzbudila zájem pro svoje nové přístupy k problematice změn chování.[1)] Zejména postgraduální studenti ochotně přijímali nové techniky. Věřili, že s humanistickou psychologií přichází nová, vzrušující, živá a optimistická éra vědy.

Sídlem Střediska pro výzkum osobnosti byla hrázděná budova v puritánském stylu, dům číslo 5 v ulici s názvem téměř prorockým: Divinity Avenue (třída Božské Podstaty). Nabídli mi několik kanceláří ve druhém patře, ale já jsem si vybral malou místnost poblíž vchodu, bývalou pisárnu, protože jsem chtěl být co nejblíž centru dění. Mým úkolem bylo vést postgraduální seminář psychoterapie pro pokročilé. Ale úplně nejdřív jsem musel najít nová pracoviště pro klinickou

praxi. Praxi samotnou jsem chtěl decentralizovat. Až doposud postgraduální studenti většinou chodili do freudiánsky orientovaných nemocnic a klinik, kde se pořád ještě dávala přednost mechanické aplikaci sterilních a neúčinných metod, jako byl Rorschachův test inkoustových skvrn. Já jsem však studentům říkal: „My musíme řešit problémy přímo v chudinských čtvrtích, v ghettech, v katolických sirotčincích a ve věznicích, zkrátka v přirozeném prostředí, ve kterém lidé skutečně žijí. Krizím musíme čelit tam, kde vznikají, kde jsou obnažené, živé, v džungli všedního života na ulici."

A tak jsme se studenty dělali rozhovory s narkomany, s policajty na ulicích, se sociálními pracovníky v terénu. Uspořádal jsem konferenci s Billem Wilsonem, zakladatelem nejúspěšnější svépomocné skupiny Alcoholics Anonymous, a s Billem Dederichem, zakladatelem Synanonu. Moje základní otázka zněla vždy stejně: „Jakým způsobem *ty sám* měníš lidské chování?" Bylo zřejmé, že decentralizovaná terapie založená na metodě „udělej to sám" a praktikovaná v přirozených skupinách podle zásady rovný s rovným, stejně jako různé typy terapií orientovaných na klienta, že tedy toto všechno míří správným směrem, podporuje spoléhání se na sebe sama a optimismus. Na druhé straně i tyto metody byly časově velmi náročné. Trvalo vždycky velmi dlouho, než došlo k určité změně lidské povahy, než se změnily návyky, které se utvářely po léta.

Terapeutický rozhovor jsem odjakživa považoval za pusté tlachání. Freud poznamenal již před padesáti lety, že žvanění v ordinaci nikdy nemůže mít sílu srovnatelnou s původními emocionálními fixacemi z dětství. Naznačoval, že k uvolnění neurologických vazeb bude nutno použít fyziologických (t.j. chemických) prostředků. Pokud mi bylo známo, až dosud žádný podobný kouzelný lektvar neexistoval.

Bylo skvělé, že o nové cesty ke změně chování se zajímala spousta postgraduálních studentů a mladých pedagogů. Profesor McClelland přivedl do střediska několik nekonformních profesorů, kteří toužili dělat něco nového, vzrušujícího.[2)]

Například v reprezentační rohové pracovně v přízemí seděl snad nejsympatičtější člen pedagogického sboru, muž, který měl v následujících událostech sehrát významnou úlohu. Docent Richard Albert byl vysoký, chlapecky vyhlížející třicátník, psycholog s jistými

ambicemi v akademické politice. Byl duchaplný a okouzlující, vypadal jako velké štěně dobromyslně vrtící ocasem. Jakožto starý mládenec byl Dick kromě mne jediný, kdo byl ochoten konzultovat se studenty i ve večerních hodinách.

Po večeři, když už děti byly v posteli, chodíval jsem na krátkou procházku kolem malé kapličky swedenborgiánské církve, která vypadala jako šperkovnice. Pak jsem se vracel zpět do své pracovny, kde jsem četl, psal, doléval si kalifornské bílé ze dvoulitrových lahví, kouřil marlbora a debatoval se studenty. Kolem mých dveří procházelo nekonečné procesí nervózních mládenců na podobné „přesčasové“ hovory k Dickovi. On sám také často zaskočil ke mně do pracovny a zapojil se do diskuse. Pak jsme si někdy ještě šli dát pivo a půlnoční sendvič na Harvard Square.

Dickův otec byl v té době prezidentem železniční společnosti New York, New Haven and Hartford Railroad, což byla instituce na pokraji bankrotu, která se však vzdor tomu těšila zbytkům prestiže a disponovala jistými využitelnými aktivy. Dick ze svých konexí na železnici občas těžil, půjčoval si podkrovní apartmá, které si společnost držela na Park Avenue, a také její služební vozy, měl přístup do nejtajnějších svatyní nádraží Grand Central Station. Miloval zábavu a vzrušení jako dítě, byl to poslední člověk, u kterého byste předpokládali náboženský či spirituální potenciál.

Dicka zbožňovaly děti. Byl vždycky samý žert, uměl se stát jakoby jedním z nich, a tak ho měli rádi chlapci, dvojčata profesora McClellanda (ostatně byl jejich kmotrem), i potomci dalších významných profesorů. Já jsem mu byl vděčný za lásku, kterou zahrnoval mé dvě děti.

Rošťák skrytý v docentu Alpertovi velice živě reagoval na spodní tón mých myšlenek, kterým bylo jejich zacílení proti establishmentu. Naše spojenectví se vyvinulo zcela přirozeně, určitě také díky postojům, ke kterým jsem dospěl již v raném dětství pod vlivem jisté podvratné knihy. Znal jsem ji tehdy málem nazpaměť a její dva hrdinové, vzpurní a nepoddajní kumpáni Tom Sawyer a Huckleberry Finn, se stali mými vzory. Byli pro mne ztělesněním samotné podstaty Ameriky. Tak jako Tom Sawyer i já jsem dychtivě hltal historické romány a různé hrdinské příběhy. Jako on i já jsem žil ve fantasticko-mytické zemi plné dobrodružství, uhýbal jsem šípům, když jsem na kole

rozvážel kurýrní poštu z Pony Expressu, ukrýval jsem se před svými bílými rodiči v týpí na dvorku za domem, plížil jsem se z okna svého pokoje a pak po střeše a dolů po okapové rouře při svých nočních výpravách, pod různými záminkami jsem snímal sousedům otisky prstů a své nic netušící přátele jsem stopoval jakožto společník jisté detektivní kanceláře.

Okamžitě jsem odhadl Richarda Alperta coby potenciálního Hucka vedle sebe sama jako Toma. Řekl jsem mu, že mám v plánu strávit léto v Mexiku a Dick, jenž měl pilotní licenci, navrhl, že koupí letadlo a vydáme se spolu na cestu do oblasti Mexického zálivu a Karibiku.

V mé pracovně se zastavil profesor McClelland. Na fakultě se uvolnilo místo na jeden rok. Jestli bych měl nějaký návrh.

Ten přístup k moci mi vyrazil dech. Sám jsem byl v místě teprve asi šest týdnů a ředitel mne už žádá, abych mu doporučil dalšího člena profesorského sboru - a na Harvard, na jeden z nejprestižnějších postů.

Vzal jsem to jako příležitost splatit dluh. Navrhl jsem Franka Barrona a vypočítal spoustu jeho předností. McClelland zvedl telefon a hned volal před celý kontinent Franka a jeho šéfa Donalda McKinnona, ředitele Institutu pro diagnostiku a výzkum osobnosti v Berkeley. Všechno bylo domluveno během několika dní a Frank se stal pro příští rok hostujícím profesorem v našem středisku. Snadnost, se kterou k transferu došlo, mne ohromila.

Teprve později jsem se dozvěděl, že existuje jakási dohoda o průběžné výměně výzkumných pracovníků mezi těmito dvěma diagnostickými pracovišti. Koneckonců na této špičkové úrovni se znal každý s každým. Zajímalo mne, jak tyto mocenské sítě fungují, tím spíše, že kromě psychologických pracovišť v nich byly zapojeny i vládní instituce.

Frank mi zavolal a poděkoval za doporučení. Domluvili jsem se, že jakmile na podzim přijede, pronajmeme si společný dům. Ostatně moje děti strýčka Franka milovaly. On nakonec slíbil, že se za námi přijede podívat v létě do Mexika. Chtěl se tam pokusit vypátrat, kde rostou kouzelné houby. Oddával se představám, že tyto houby, které vyvolávají vize a stimulují kreativitu, by mohly být oním hledaným nástrojem ke změně chování.

„Uvidíme, Franku."

ŽIVOTOPIS

Mark Twain (1835–1910)

– vlastním jménem Samuel Clemens, se narodil a vyrůstal na americkém Pomezí v době vrcholící expanze na Západ.[1] Stejně jako jeho největší literární postava, Huckleberry Finn, i Mark Twain sám dal sbohem školní docházce už v mladém věku a „vydal se do světa", prožíval nejrůznější dobrodružství a čerpal životní moudrost z pozorování lidí na svých cestách.[2]

V roce 1870 se oženil a jeho bohémské dny skončily. Díky sňatku se dostal do prostředí vysoké buržoasie, žil v luxusním rodinném sídle v Connecticutu, založil rodinu, psal knihy, podnikal přednášková turné. Během následujících pětadvaceti let vytvořil své nejčistší charaktery, hrdiny, kteří jsou kvintesencí adolescentní revolty: Toma Sawyera, Hucka Finna, Puddinheada Wilsona. Jeho knihy oslovily mnohem širší okruh čtenářů, než díla jeho kolegů a předchůdců. Twain totiž, podobně jako Dante, mluvil k lidem přímo, jazykem, kterému rozuměli.

Osobní tragédie (ztráta manželky a dvou dětí) a obchodní nezdary, stejně jako ostré vědomí nástupu materialismu a militaristického oportunismu, který infikoval západní pomezí bezprostředně poté, co bylo osídleno, to vše postupně proměnilo autora v člověka hluboce cynického. Jeho díla z pozdního období se pohybují na pomezí satiry a pornografie, předznamenávají černou komedii, existencialismus a punk, a tvoří tak ostrý kontrast k jeho raným knihám plným prostoty a optimismu. Po Twainově smrti jeho dcera, vedená snahou uchránit rodinu případných potíží, bránila zveřejnění mnoha jeho děl zaměřených proti establishmentu.

3. Usmíření s vdovou Douglasovou

Jaro 1960, Harvardova univerzita

To, že jsem přesídlil na Harvard, mi přineslo mnohé sociální výhody, z nichž nejdůležitější bylo usmíření s mou ovdovělou matkou Abigail. Matka žila se svou sestrou, mou tetou Mae, v domě, v němž se před dvaasedmdesáti lety narodila. Teta Mae prožila v tomto bílém dřevěném venkovském stavení, které můj pradědeček postavil ještě před válkou Severu proti Jihu, celý svůj život.

Tyto dvě nóbl puritánské dámy žily uprostřed konzervativního společenství učitelek na odpočinku, vesměs katoliček irského původu; všechny (s výjimkou mé matky) byly staré panny. Hlavním tématem

konverzace na jejich čajových dýcháncích byly jejich rodiny. Od smrti Marianne neměla chudák Abigail o svém jediném dítěti prakticky co říci. To všechno se změnilo, když jsem se znenadání objevil na Harvardu coby člen akademické obce. Matka tím byla velice potěšena. Hned o prvním hezkém jarním víkendu jsem naložil děti do vypůjčeného auta a vyrazil po massachusettské dálnici na návštěvu.

1920–1930, Springfield, Massachusetts

V době mého dětství byl Springfield, rodiště mé i mého otce, příjemné, středně velké průmyslové město. Kdysi bylo dějištěm Shaysovy vzpoury (1786–7), prvního ozbrojeného vystoupení proti autoritě americké vlády, což městu zajistilo jistou proslulost. Později se stal Springfield jednou ze stanic tzv. Underground Railroad, místem, kam směřovali otroci prchající z Jihu za svobodou.

Rodina Learyových pocházela z města, byla uhlazená, zámožná a nesmírně přitažlivá, alespoň pro mne. Její bostonská větev ze sebe vydala několik lékařů, z nichž nejprominentnější byl profesorem na Tuftsově univerzitě a po léta vrchním lékařským inspektorem města Bostonu. Tento věhlasný dr. Timothy Leary, po kterém pojmenovali mého otce i mne, napsal několik klasických děl o krevním oběhu.

Learyové přišli s první vlnou irských emigrantů, kteří se vyšvihli prostřednictvím zločinu, usilovné tělesné práce a politiky do vysokých odborných a vědeckých kruhů nového kontinentu. Děd Leary byl považován za nejbohatšího irského katolíka v západním Massachusetts – měl realitní kancelář na Hlavní ulici. Sbíral plakáty herců a hereček 19. století, přijímal hosty z učených kruhů a snažil se nic nevědět o divokých eskapádách své rodiny. V době, kdy jsem přišel na svět, byl již na odpočinku a většinu času trávil v obrovském pokoji obloženém knihami.

Má nejživější vzpomínka na dědečka je z jednoho zimního večera, kdy mne uviděl sedět na podlaze své studovny a číst *Life on the Mississippi*. Ptal se mne na mou četbu. Odpověděl jsem, že přečtu osm až deset knih týdně, a on chtěl vědět, co jsem se z nich dozvěděl. Pak mi pokynul, abych ho následoval do jeho ložnice, do té všem zapovězené svatyně, kam měla přístup jenom služebná. Do noční košile se převlékal s takovou prudérní obratností, že jsem jaktěživ nespatřil ani kousíček jeho těla.

„Devět dětí, šest vnuků," mumlal, „všichni málem negramotní a zralí tak pro peklo. Jediný, kdo tady čte, jsi ty."

Vsoukal své křehké tělo do postele a pokynul mi, abych přistoupil blíž.

„Kolik je ti let?"

„Deset."

„Ty jsi nejmladší a poslední, proto ti dám nejlepší radu, kterou znám." Posadil se na posteli. „Nikdy nic nedělej jako někdo druhý, chlapče. Rozumíš mi?"

„Nevím, pane."

„Vždycky hledej svoji vlastní cestu. Snaž se být jediný svého druhu. Už rozumíš?"

Stále jsem si nebyl jistý, ale řekl jsem, že ano.

„Dobře. Já teď jdu spát. U dveří zhasni."

To byla jediná smysluplná slova, která mi kdy řekl.

Jakousi kvintesencí zvláštního kouzla domu Learyů byl strýc Arthur. Ačkoli v souvislosti s ním nikdo nikdy nemluvil o homosexualitě, ba dokonce na ni ani nepomyslel, ze zpětného pohledu je zřejmé, že homosexuálem byl. Vlastnil několik hogo-fogo butiků pro dámy v Palm Beach, v Saratoze a ve Springfieldu a jezdil na módní přehlídky do Paříže a do New Yorku, doprovázen svými krásnými prodavačkami a modelkami. Ze svých cest ženám vždycky přivážel velice chic dárky - mé mamince kožich, šperky tetě Sarah. Ženy zbožňovaly zženštilého starého mládence Arthura: přesně věděl, co se jim líbí.

Také moje rozšafná teta Sarah žila v rodinném sídle Learyů. Byla sympatická, srdečná a milovala hudbu. Její syn Phil, hezký muž s usměvavýma očima a vždycky v dobré náladě, byl o patnáct let starší než já a mezi dospělými to byl můj jediný přítel. Pozoroval jsem, jak se Phil dvořil Anitě, a nakonec si ji vzal: tu moderní krasavici s havraními vlasy, která kouřila cigarety značky Murad tím nejelegantnějším způsobem, vydechujíc kouř nosem. Ach, Anito!

Byli tady ještě další tety, strýci, bratranci a sestřenice Learyovi, vždycky se odkudsi znenadání vynořili, dělali scény a skandály, aby po chvíli zase někam beze stopy mizeli. Teta Frances utekla do Kansas City s jakýmsi protestantem a Toteho za ní poslali vlakem, aby ji

přivedl zpátky. Sestřenice Sissy si vzala bohatého episkopaliána, načež - chraň nás pánbůh a všichni svatí - odplula parníkem do Paříže, kde se rozvedla.

Tyto příchody a odchody doprovázely přenádherné scény, jako vystřižené z kýčovitých seriálů.

Learyové byli vášniví a elegantní, úplně jiní než rodina mé matky. Ferrisovi pocházeli z konzervativní, zbožné a zámožné venkovské vrstvy. Žili v Indian Orchard, městečku asi šest mil východně od Springfieldu.

Své prarodiče z matčiny strany, babičku a dědečka Ferrisovy, jsem nikdy nepoznal. Zemřeli během epidemie chřipky v roce 1918, zanechavše mé tetě Dudu poněkud okleštěnou výměru polností a dva statky. Teta Dudu byla plaché, fanaticky zbožné stvoření s vizáží skřítka. Snažila se, ostatně dost marně, dirigovat rodinné záležitosti se zbožností hodící se spíše na irský venkov, sedávala celé dny na pohovce, klapala svým umělým chrupem, mumlala modlitby a četla katolické náboženské traktáty. Jak se vzhledem k jejímu úctyhodnému postavení hlavy rodiny slušelo, spávala teta Dudu v pánské ložnici nazývané „dědečkovým pokojem", na počest toho neohroženého farmářského tyránka, který dům kdysi postavil.

Teta Dudu chodívala spát velmi brzy. Než usnula, nechávala si do postele přinášet šláftruňk, což byla sklenka whisky smíchané s horkým mlékem. Když zase jednou utekla má matka od mého otce do domu Ferrisových, byla povinnost nosit tetě Dudu její večerní lék svěřena mně. Chodíval jsem s nápojem opatrně po schodech nahoru, občas jsem k němu přičichl a vždy hluboce žasl nad jeho prapodivným, dost nechutným odérem.

Ale ostřížímu zraku tety Mae tato má čichací neřest neunikla. Oznámila, že nadále mi není dovoleno vykonávat mé poslání. Ten zákaz spolu s vůní likéru byly možná spouštěcím mechanismem mé learyovské přirozenosti. Přehnaná bdělost zapůsobila v opačném směru a já jsem ji jednou provždy asocioval - horké mléko s morbidní ctností neznající žertu.

Nikdo z Ferrisů svázaných s venkovem toho v industriální kultuře mnoho nedokázal. Hvězdou rodu byl jeden ze strýců, páter Michael Cavanaugh, který studoval v Římě a stal se monsignorem a pří-

slušníkem vatikánské hierarchie. Jakožto kněz bohaté církve vedl otec Michael velkopanský život a hodně cestoval, nechávaje se vozit šoférem. Byl vysoký a z jeho impozantní postavy v černém kněžském rouchu, obklopené italským uměním, vyzařovala jakási až feudální arogance.

Dům Ferrisových, ve kterém jsem v dětství tak dlouho žil, byl bizarním skladištěm religiózního umění. Mé tety učitelky se o letních prázdninách vždycky vypravily lodí do Evropy, navštěvovaly tam katedrály a muzea a vracely se s barevnými reprodukcemi italských a holandských mistrů. Už ve svých pěti letech jsem dovedl rozeznat různé typy Madon a Narození Páně, znal jsem všemožná umučení a nanebevstoupení, zázraky a svaté disputace od Tiziana, Raffaela, Giotta, da Vinciho.

Nepamatuji se ani na jediný případ trochu uvolnějšího veselí na statku. Klan Ferrisů byl nejctihodnější irskou katolickou rodinou ve městě a v místním kostele seděli jeho členové již sedmdesát let ve druhé lavici na svatojosefské straně.

V domě Ferrisů vládla nedůvěra k lidem i k sexualitě a tato nedůvěra se soustřeďovala především na Toteho, jenž tam ostatně jakživ nevstoupil. Tetu Mae svatba mého otce a matky tak zdrtila, že tři dny plakala a zapřísahala Abigail, aby nejezdila na svatební cestu. Jansenistická fobie ze sexu zde dostala charakter obsese. Každá činnost, každá kniha, film či divadelní hra, všechno bylo pečlivě zkoumáno, aby nebyl přehlédnut sebemenší náznak erotiky.

Ve svém raném dětství jsem se tak setkal se dvěma naprosto protichůdnými modely. Klan Ferrisů: tradicionalistický, orientovaný na rodinu, podezíravý vůči všemu, co v životě přináší radost, co je frivolní nebo jen módní. Proti tomu Learyovi: elegantní a sexy, milovníci zábavy a rozptýlení, soustředění na svou individualitu. Každý Leary okázale vystavoval na obdiv svůj osobní jedinečný styl.

Pro Ferrisovy byla základní jednotkou existence vesnice a její pospolitost. Doktrínám hlásaným církví a názorům sousedů byla přikládána hodnota nejvyšší. Ferrisovi odsuzovali Learyovy za to, že byli *egoističtí*. Learyové se naopak jen zřídkakdy namáhali o Ferrisových vůbec mluvit, prostě proto, že se u nich nikdy nic nedělo. Pro Learyovy bylo individuum to, oč běží, a čím temperamentnější, tím lépe.

Jako dítě mne pochopitelně Learyovi přitahovali. Bratranec Phil představoval pro mne jakýsi learyovský vzor či prototyp. Věčný teenager, sportovec a výborný hráč bridže, naprosto se odmítal rozčilovat nebo znepokojovat všemi těmi melodramaty, která vířila kolem nás. Když mi bylo sedm, začal se dvořit atraktivní mladé ženě, která se posléze stala mou tetou Anitou. Často jsem je překvapil, jak se objímají v šatně. Oba byli to, čemu se říká „kus", byli pořád spolu, chichotali se a hihňali, neustále obklopeni atmosférou legrace a vzrušení. Phil nebyl ambiciózní. Po smrti strýce Arthura převzal sice jeho butiky, ale většinu času trávil v expedici, sázeje na koníčky a na výsledky míčových her. Pořád dokola mi opakoval svoje krédo: „Buď šťastný." Na to, že byl irský katolík z Nové Anglie a že byla třicátá léta, byl avantgardní ažaž.

Kontrast těchto dvou polarit, Learyových a Ferrisových, vyvolával ve mně jistý zmatek. Miloval jsem maminku a později jsem porozuměl i její touze být respektovanou ženou prosperujícího zubaře. Jenže záležitosti klanu byly u matky na prvním místě. Nejméně hodinu denně trávila u telefonu v rozhovoru s tetou Mae, přidržujíc si sluchátko u levého ucha a opakujíc věčně to své: „A-ano, a-ano."

Ve vzpomínce se mi uchoval obraz mé matky z doby, kdy mi bylo asi deset let. Kolem trávníku za domem pěstovala maminka květiny. Jednoho dne jsem si hrál s míčem, a najednou jsem ji zaslechl vzlykat. Běžel jsem do zahrady. Seděla tam na záhoně v hlíně a plakala, protože náš německý ovčák poničil jednu květinu. Sukni měla vykasanou až ke stehnům a na punčoše jí utíkalo oko. Její tvář byla zmačkaná v grimase zármutku. Už tehdy jsem v jejím smutku cítil okázalost až narcistní. Vypadala jako nějaký Tizianův mučedník, vyžívající se tady na zahradě v lítosti nad prvotním hříchem.

Určitě jsem si už tehdy umínil, že moje budoucí žena musí mít přesně opačný temperament, než jaký měla Abigail. Od té doby jsem si vždycky vybíral jen ty nejdivočejší, nejveselejší, nejmodernější a nejvíc velkoměstsky vyhlížející dívky.

Únor 1960, Indian Orchard, Massachusetts

Sjel jsem z massachusettské dálnice na výjezdu v Ludlowě a blížil se k svému rodnému městu nejdřív po mostě přes řeku Chicopee, potom kolem automatu, kde jsem si kdysi kupoval vzrušující časopisy

Spicy Detective a *Spicy Adventure*, projížděl jsem kolem domů v ulicích, kam jsem za dvacetistupňových mrazů doručoval vánoční poštu, kolem hotelu Indian Leap a dál kolem polí, které kdysi rodina mé matky prodala pod cenou společnosti Chapman Valve. Nakonec jsem zabočil k vjezdu do statku.

Matka a teta Mae se vybatolily svým drobným krokem starých dam, aby nás přivítaly. Vypadaly skvěle, byly tak křehoučké a kvokaly nadšením. A přece jsem byl ostražitý. Ještě i ve svých čtyřiceti jsem se měl na pozoru, připraven bránit sám sebe i děti před zběsilým moralizováním tety Mae.

Bylo toho tolik, o čem bylo třeba se vzájemně informovat, a hovor příjemně plynul. Rozmlouvali jsme o Florencii, o Uffiziích, o Michalangelových sochách. Děti vyprávěly veselé historky z evropských škol a jako když bičem mrská vysypaly ze sebe několik vět v italštině. Matka a teta Mae přijaly moje pozvání na příští týden na oběd do hotelu Copley Plaza.

Pak jsme usedli k nedělnímu obědu. Na programu byly oblíbené lahůdky: pečené kuře, bramborová kaše, klikvová omáčka, hrášek, salát, teplé pečivo. Když si matka sundala zástěru a přišla ke stolu, pronesla svou tradiční větu, kterou jsem předtím slyšel aspoň tisíckrát: „No, jedla jsem v nejlepších restauracích v New Yorku i v Paříži, ale nikde si člověk nepochutná tak jako doma."

S tím všichni souhlasili.

Teta Mae v čele stolu se před jídlem nahlas pomodlila: „Požehnané jsou, Bože, dary, které nám ve své štědrosti dáváš, skrze Pána našeho Ježíše Krista, amen." Děti jsem předem poučil o této proceduře, a tak sklonily hlavy a zavřely oči jako dobře vycvičení jezdečtí koně. Matka i teta Mae kvitovaly jejich výkon souhlasným pokývnutím.

Oběd znamenal totální úspěch. Matka zářila a teta Mae se málem usmívala. Konečně, po čtyřiceti letech starostí a zklamání, se matčiny sny začaly vyplňovat: její syn byl profesorem na Harvardu a rodina znovu sjednocena.

I teta Mae byla zjevně potěšena. Nikde neshledala sebemenší známku nepravosti. Jejím zvykem bylo držet v pravé ruce srolované noviny, asi tak jako královna Viktorie žezlo. Tu a tam, aby trochu zmírnila matčin entuziasmus, utrousila: „Ale prosím tě Abby, mlč už", a lehce klepla matku novinami po ruce.

Slunce už zapadalo a my jsme si na odchodu oblékali kabáty, když si mne teta Mae vzala stranou.

„Udělals dnes své matce velkou radost."

„Já vím. To je skvělé, ne?"

„Ale dříve jsi ji velmi často zarmucoval, Timothy."

Přikývl jsem.

„Na Harvardu teď potíže mít nebudeš, že?"

„Potíže?" málem jsem vykřikl. „Jaké potíže?"

„Ty víš, co myslím. Vyhozen ze střední školy, Vyhozen ze Svatého Kříže. Nucené mlčení ve West Pointu. Vyhozen z Alabamské univerzity. Mariannina smrt. Pak ten útěk do Evropy. Jestli budeš mít potíže i na Harvardu, bude z toho mít tvá matka smrt."

„Harvard, to je něco jiného, teto Mae. Tam mě přímo provokují, abych dělal nové věci."

„Oni tě vždycky všude mají zpočátku rádi. Ale ty potom pokaždé uděláš nějakou nehoráznost. Slib mi, že se přizpůsobíš. Timothy. Slib mi to kvůli své matce."

„Spolehni se, teto Mae," řekl jsem.

Ano, jako vždy byla i teď teta Mae vdovou Douglasovou z Hannibalu v Missouri, a neustále se mne snažila „zcivilizovat". Tentokrát, myslel jsem si, by se to mohlo i podařit.

ŽIVOTOPIS

Frank Barron (1922–)

– psycholog a filozof, získal doktorát filozofie na Kalifornské univerzitě v Berkeley v roce 1950. Díky svým vynikajícím pracím o kreativitě vzbudil Barron již na počátku své kariéry zájem CIA.

Přes třicet let pracoval v Institutu pro diagnostiku a výzkum osobnosti v Berkeley, v organizaci, jejíž financování a personální obsazení zajišťovali bývalí psychologové z OSS-CIA. Barron dvakrát odmítl nabídku stát se vedoucím psychologického oddělení CIA.

Barron byl jedním z prvních psychologů, kteří se zabývali studiem účinků psychedelických rostlin a drog, a byl spoluzakladatelem Výzkumu psychedelických drog (Psychedelic Drug Research, 1960–1961) na Harvardu.

Barron je autorem řady vynikajících děl z oblasti psychologie a filozofie: *Creativity and Psychological Health, Creativity and Personal Freedom, Scientific Creativity, Creative Person and Creative Process, Artists in the Making, Shaping of Personality.*

4. Posvátné houby mexické

Léto 1960, Cuernavaca, Mexiko

V roce 1960 byla Cuernavaca místem nadmíru půvabným. Již po celá staletí zde nalézali útočiště blazeovaní Aztékové, zkorumpovaní politici i potulní učenci. Právě zde prožíval svoji romanci s Anne Morrowovou jeden z mých oblíbených hrdinů, Charles Lindbergh.

V dobách Montezumových bylo toto město, jehož jméno znamená doslova „kravský roh", domovem proroků, mudrců a kouzelníků. Cuernavaca leží jižně od horského hřebene tvořeného vulkány Popo, Ixtacihuatl a Toluca. Na svazích těchto sopek rostou posvátné houby mexické, houby proroků, zvané *teonanacatl*, maso bohů.

Se synem Jackem jsme prošli městem a posléze si pronajali vilu vedle golfového hřiště u silnice do Acapulca. Byl to bíle omítnutý dům nepravidelného půdorysu, s jasně červenými nárožími a okenním ostěním, obehnaný šedivou kamennou zdí. Příjezdová cesta končila u paty širokého schodiště ústícího na dlouhou verandu. Vedle horní terasy byl bazén a svažující se trávník s hustou hrubou trávou, která, když jste si do ní lehli, vám vtlačovala svůj vzorek do zpocených zad. Dolní trávník stínily stromy *ahuehate*, které vypadaly jako krajka. Stěny domu byly porostlé popínavou buganvílií, jejíž květy tvořily

rudé, oranžové a nafialovělé cákance na pozadí vysokého modrého nebe bez jediného mráčku.

Do domu a z domu proudily davy báječných hostů. Byla tady Ruth Detteringová a její manžel Richard, zabývající se sémantikou, věčně podroušený a deklamující svá filozofická moudra. Ti dva s sebou přivedli přítele jménem Bruce, vousatého logika z Michiganu. Přijel profesor David McClelland s rodinou; všichni trávili léto v oblíbeném údolí Tepoztlanu, vzdáleném asi deset mil východně. Na svých prázdninových cestách se zde zastavili Frank Barron a Dick Alpert. Jack Leary byl neustále zabrán do hry se synem služebné, který se jmenoval Pepe. Susan trávila celé léto na návštěvě u přátel v Berkeley.

Křišťálově čisté letní dny, bazén před snídaní plný plavců osvěžujících se koupelí, vychlazené grapefruity, vášnivé diskuse s učenými návštěvníky. Fotbalový ťukes v trávě a pokřikování Jacka a Pepeho, kteří proháněli kachny na dolním trávníku. Prudké a chladné večerní přeháňky, potemnělé nebe nad vrcholky sopek, burácení hromu. Kopretiny. Večeře při svíčkách.

Často nás navštěvoval Gerhart Braun, antropolog, historik a lingvista z Mexické univerzity. Gerhart se zabýval studiem Azték̊u a překládal z jejich prastarého jazyka Nahuatl. V těchto textech objevil časté narážky na požívání kouzelných hub. Houby užívali věštci k předpovídání budoucnosti, při některých slavnostních příležitostech je však požívali všichni. Gerhart se mne ptal, jestli bych je nechtěl okusit.

Vzpomněl jsem si na Barronovu napůl žertem pronesenou předpověď, že tyto houby by mohly být oním usilovně hledaným prostředkem změny vědomí.

„Bylo by skvělé, kdyby se vám jich podařilo trochu sehnat," řekl jsem.

Příští týden mi Gerhart telefonoval z Mexico City. Ve vesnici San Pedro nedaleko sopky Toluca se setkal s jednou domorodou *curanderou*, léčitelkou. Kousek od vřavy tržiště, ve stínu kostelní zdi mu Juana ukázala pytlík s houbami. Když se ptal, jestli nejsou jedovaté, strčila si místo odpovědi dvě do úst. Koupil je tedy a přinesl domů, opláchl ve studené vodě a uložil na prostřední příčku do ledničky.

„Uvidíme se v sobotu," řekl jsem.

Gerhart přijel někdy kolem oběda. Přijela s ním i jeho přítelkyně Joan s dcerou Mandy a studentka angličtiny z Berkeley, Betty, která psala básně, ze všeho si dělala legraci a s chlapci hrála fotbal.

Gerhart se ohledně hub radil s botaniky z Mexické univerzity. Zatímco jsme je třídili, vyprávěl nám, co se dozvěděl: kouzelné houby užívali Aztékové, katolická církev je zakázala a zákaz byl tak účinný, že v současné době dokonce i někteří nejvýznamnější botanici popírali samotnou jejich existenci. Podařilo se dokonale je vytlačit z historického vědomí a teprve v posledním desetiletí je znovu objevili botanici Weitlinger a Schultes a dva amatérští mykologové Valentina a Gordon Wassonovi. Až dosud houby okusilo jen několik vědců, básníků a intelektuálů, prahnoucích po mystických prožitcích. Údajně mají vyvolávat ty nejpodivuhodnější stavy extáze.

Gerhart naaranžoval houby do dvou misek na stole pod velkým plážovým slunečníkem. Řekl, že každý by si jich měl vzít asi tak šest. Mohly by začít účinkovat asi za hodinu. Potom si vložil do úst jednu velkou černou plesnivou houbu a s obličejem poněkud pokřiveným ji začal žvýkat. Díval jsem se, jak mu při polykání poskakuje ohryzek.

Potom jsem vzal jednu do ruky. Páchla vlhkostí. Byl to zápach, který vydává trouchnivé dřevo nebo jisté sklepy v Nové Anglii. A chutnala ještě hůř než vypadala, byla hořká a šlachovitá. Nalil jsem si panáka Carta Blanca, nacpal si do úst i zbytek a spláchl jsem to všechno do žaludku.

Každý byl teď plně soustředěn na vlastní útroby, aby mu neunikly první známky případné otravy. Všech pět nás tam sedělo v plavkách na terase zalité sluncem a čekali jsme. Stále jsme čekali. A při tom čekání jsme se ptali jeden druhého: Kolik jsi jich vzal? Cítíš něco?

Dva lidé se zdrželi. Ruth Detteringová byla těhotná, ale protože byla vystudovaná zdravotní sestra, účastnila se jako pozorovatelka. Druhým abstinentem byl Bruce, který prohlásil, že trpí nervovými záchvaty a bojí se reakce. Měl na sobě plavky a spodky s květinovým vzorem, černé ponožky, kožené boty a hedvábný koupací plášť. Usoudili jsme, že to je dokonalá výstroj vědce, a okamžitě jsme ho také oficiálním vědcem jmenovali. Jeho úkolem bylo podrobně zaznamenávat naše reakce.

Začal jsem mít podivné pocity. Bylo to jako u zubaře, když jste mírně oblouzeni injekcí proti bolesti. Potom mi bylo trochu na zvracení. Jako bych byl oddělený od sebe sama a vzdaloval se někam pryč, pryč od té skupinky lidí sedících na terase pod bezmračným mexickým nebem. Ve všem kolem pulsoval život, dokonce i v neživých předmětech.

Dettering říkal, že cítí totéž.

Bruce začal rychle psát, úzká ramena skloněná nad poznámkovým blokem. Vypadal jako nějaký vídeňský psychoanalytik. Podívejme se na vědce! Vůbec netušil, co vlastně pozoruje. To běžné a z profese plynoucí poznání se mi najednou zdálo nanejvýš komické. Smál jsem se a smál. Jako pominutý. Nemohl jsem přestat.

Všichni na mne hleděli s úžasem. Jejich údiv moje veselí ještě zvýšil. Bruce ke mně vzhlédl a z hustého křoviska jeho plnovousu vystřeloval jeho dlouhý rudý jazyk.

A já jsem se dál chechtal své vlastní denně předváděné nařvanosti, úzkoprsé aroganci vědců, té drzé nestydatosti racia a blazeované naivitě slov, v protikladu k syrovému, bohatému, stále se měnícímu proudu obrazů, kterými byl zaplavován můj mozek.

Šel jsem do domu a padl na postel. Dettering šel za mnou a se zájmem mne sledoval.

„Vidíš to taky, Dicku? Ta naše titěrná vědomíčka?"

Přikývl. Fajn, viděl to. Začal se chechtat.

Úplně jsem se té rozkoši odevzdal, jako to dělali mystici po staletí, když se jim podařilo nakouknout za oponu jevového zdání a najednou objevili, že tento svět - jakkoli skutečný se zdá být - je jenom jakousi kulisou, křehkou jevištní dekorací vykonstruovanou naším vědomím.

Vydal jsem se zpět na terasu, A hleďme, místo chůze jsem najednou jaksi klouzal a nohy jsem měl jako z gumy. Místnost byla zřejmě naplněná jakousi průzračnou kapalinou. Vlnil jsem se směrem k Básnířce Betty. Její klasicky oválný obličej byl otevřený jako slunečnice. Nepochybně prožívala pocit dokonalé blaženosti. U dveří stála Ruth Detteringová. Plaval jsem k ní.

„Hele, Ruth," řekl jsem a byl jsem překvapený, že můj hlas zní normálně, „tyhle houby jsou mnohem silnější, než jsem předpokládal. Asi bys měla poslat děti do města do kina a služebné dát na odpoledne volno. A ty buď někde poblíž a pořádně se na všechno dívej."

Načež jsem se odebral do jakéhosi fiktivního, bájného vizuálního prostoru. Paláce na Nilu, hinduistické chrámy, přepychové komnaty Babylónu, beduínské stany rozkoší, mihotající se drahokamy, hedvábná roucha přímo vydechující barvy, mozaiky, na kterých září smaragdy z Muza, rubíny z Barmy a safíry z Cejlonu. A hle, zde se plazí hadi pokrytí drahými kameny, maurští plazi, klouzající, svíjející se a doslova se valící otvorem uprostřed mé sítnice.

Potom následovala pouť jednotlivými stádii evoluce, na kterou se může vydat každý, kdo se této Velké Mozkové Cesty odváží. Klouzal jsem dolů jakýmsi tunelem rozpomínání se až do archaických prostorů středního mozku: procházel jsem údobím plazů, časem ryb, dobou gigantických palmových džunglí, časem zelených krajkových přesliček. S klidnou vyrovnaností jsem pozoroval prvního na souš se deroucího mořského živočicha, a co víc, bylo to jako bych lezl s ním, cítil jsem, jak mě písek škrábe na tváři a pak mne to odplavilo zpět do hlubokého zeleného oceánu. Ahoj, jsem první živočich.

JE PRESNE OSM HODIN STOP HOUBY JSME ZACALI JIST V PET STOP EFEKT ZACINA SLABNOUT STOP CHCI TADY ZUSTAT STOP NAVRAT BRZY STOP MAM OKAMZIKY VEDOMI BEZ TRANSU STOP PAK SE NADHERNE VIZE VRACEJI (AT TO NESKONCI) STOP

Trip trval něco přes čtyři hodiny. Stalo se mi totéž, co většině ostatních, kteří poodhrnuli oponu. Zpět jsem se vrátil jako jiný člověk.

Sv. Jan z Kříže, Aldous Huxley, váš vlastní mladší bratr, William Blake, John Lennon, Platon poté, co se zúčastnil mystérií v Eleuzíně, Lucy in the Sky with Diamonds. Ti všichni by určitě souhlasili s tím, že v mozku jsou podivuhodné říše a měly by se prozkoumat.

Všichni jsme už o tom slyšeli a snad každý z nás měl příležitost přečíst si některou ze zpráv poutníků vyprávějících po návratu se zatajeným dechem o tom, co prožili. A přesto je pro většinu lidí tento objev úžasným překvapením. Mystici se vracejí zpět, blouznice o vyšších úrovních vnímání, v nichž člověk prožívá skutečnosti stokrát krásnější a významuplnější, než jsou důvěrně známé a uklidňující scenérie normálního života.

Pro mnohé lidi je šokem hluboce proměňujícím jejich život poznání, že okruh jejich všední skutečnosti je jenom jedním z mnoha poten-

cionálně dostupných okruhů, které, když se otevřou, jsou stejně reálné, a přitom v nich pulzují neobvyklé formy a tajemné biologické signály. Vnímání těchto alternativních skutečností bývá zrychleno a zesíleno, někdy můžeme mít pocit, že pozorujeme dění mikroskopem zaostřeným na fascinující detail, jindy naopak jako bychom se dívali dalekohledem.

Psychedelické drogy nás uvádějí do jiných úrovní vnímání a prožívání, a tato zkušenost je koneckonců záležitostí filozofickou. Je výzvou, v níž je konfrontována povaha skutečnosti a celá soustava našich křehkých a subjektivních názorů na ni. A tento kontrast vyvolává smích úlevy, anebo úděs. Náhle zjišťujeme, že po celá léta jsme byli jistým způsobem naprogramováni a že to, co akceptujeme jako skutečnost, je pouze sociálně podmíněnou konstrukcí.

V průběhu jednadvaceti let, která uplynula od mého prvního požití hub v oné zahradě v Mexiku, jsem věnoval většinu svého času a energie průzkumu a klasifikaci těchto mozkových okruhů a jejich evolučním implikacím, a to ve směru k minulosti i k budoucnosti. Za ty čtyři hodiny na terase u bazénu v Cuernavace jsem se o vědomí, mozku a jeho strukturách dozvěděl víc, než za předchozích patnáct let své psychologické praxe.

Uvědomil jsem si například, že mozek je jakýsi biocomputer využívaný jen částečně, s miliardami neuronů, ke kterým normálně nemáme přístup. Dozvěděl jsem se, že to, co nazýváme normálním vědomím, je pouhou kapkou v oceánu inteligence. Že mozek lze nově naprogramovat. Že získání dalších poznatků o tom, jak mozek pracuje, je nejnaléhavějším vědeckým úkolem naší doby. Byl jsem bez sebe nadšením, přesvědčen, že jsme našli klíč, který jsme tak dlouho hledali.

Několik dní po svém prvním tripu jsem věnoval introspekci a kontemplaci. To se ukázalo jako velice šťastné. Silný psychedelický prožitek znamená pro každého člověka hluboký vnitřní otřes. Později jsem ve svých knihách i přednáškách vždy doporučoval, aby po psychedelickém sezení měl každý účastník možnost strávit jeden den v klidu, nerušen světským rozptýlením, aby mohl lépe vstřebat to, co prožil.

Po několika dnech jsem se vydal do nedalekého Tepoztlanu podě-

lit se o své objevy s profesorem McClellandem. Neboť profesor nejenže byl vynikajícím kreativním psychologem, ale navíc nedávno přestoupil ke kvakerství. Toto transcendentální náboženství založil jistý George Fox na základě své bouřlivé a smělé vizionářské zkušenosti, a já jsem tedy očekával, že McClelland by mohl být nakloněn myšlence také okusit houby.

Nebyl. Co horšího, zdálo se, že ho moje entuziastické předpovědi ohledně možnosti využít změněných stavů vědomí v psychologickém výzkumu dost otravují.

McClelland mě měl rád a vážil si mne, věřil v mé existenciálně-transakční teorie změn chování a těšil se nadějí, že spolu budeme pracovat na programu humanizace psychologie.

A já jsem mu tady nyní navrhoval systematické experimenty s drogami na Harvardu. Jakožto můj patron na univerzitě byl pochopitelně znepokojen administrativními a politickými potížemi, které od samého začátku očekával.

Během schůzky s McClellandem jsem si uvědomil, že je prakticky nemožné sdělit zkušenost změněných stavů vědomí někomu, kdo ji sám neprožil. Vzpomněl jsem si, jak jsem se pochybovačně díval na Franka Barrona, když se mi snažil přiblížit své prožitky s houbami. S podobnou skepsí se setkáte i u přítele nejvěrnějšího. Tak ty jsi viděl nějaké prapodivné věci? Na šest hodin ses přivedl do stavu šílenství? A co to má společného s praktickými problémy každodenního života?

Snažil jsem se to McClellandovi vysvětlit. Činnost každého smyslového orgánu je jakoby zesílena. Barvy a tvary jsou extrémně jasné a zřetelné. Měl jsem moc stát se jakýmkoli hudebním nástrojem. Všechno je živé. Dokonce i neživotné předměty vysílají signály a dostávají zvláštní význam.

„Bruceovy vousy že nabyly významu? Tak tomu nerozumím," vzdychl McClelland a mrkl na hodinky.

Přijel Frank a měl radost, že jsem okusil houby. Celé hodiny jsme seděli u bazénu, popíjeli jiný silný místní lektvar, totiž tequilu s tonikem, a donekonečna diskutovali o vědeckých implikacích fenoménu multiplikované reality. Vyprávěl jsem mu o McClellandových pochybách a odporu, a on mne varoval, abych nepodléhal nutkavé potře-

bě *každému* na potkání vyprávět o těchto úžasných jevech a o tom, jaký by mohly mít význam.

Již brzy jsem měl zjistit, že svět se dělí na ty, kteří tuto zkušenost prožili (nebo toužili ji prožít), a na ty, kteří ji neprožili (a třásli se před tou možností hrůzou).

Během několika následujících let se stalo rovněž zřejmým, že mezi těmi, kdo tento prožitek zakusili, se vyvinulo zvláštní emocionální propojení. Společně sdílené povědomí o potenciálu skrytém v mozku se časem stalo signifikantním a velmi rozšířeným sociálním fenoménem. Od té doby v mém životě neuplynul snad ani jediný den, aniž by mne někdo – cizí člověk na ulici, číšník v restauraci, steward v letadle, nový známý na večírku – chytl za ruku, s naléhavostí se mi podíval do očí a vychrlil ze sebe resumé své první psychedelické zkušenosti.

Domluvili jsme se s Frankem, že na Harvardu zahájíme nový výzkumný projekt a budeme celou věc dál sledovat. Frank se měl soustředit na aspekt kreativity a já jsem se chtěl zaměřit na možnosti využití drog k urychlení změn chování.

Frank odjel, ale zanedlouho se svou novou Cessnou přiletěl Dick Alpert, celý dychtivý taky okusit houby. Ale jaksi jsme nemohli žádné sehnat. Několikrát jsme se vydali do San Pedra hledat *curanderu*, ale marně. O Juaně nikdo nikdy neslyšel!

Konec léta byl velkolepý. Jack a já jsme letěli zpět s Dickem, vyhýbali jsme se bouřkám, v mlze jsme se nemohli strefit na letiště, poskakovali jsme po kravincích na pastvině při přistání kvůli doplnění paliva v Michoacanu – krátce řečeno, učili jsme se důvěřovat jeden druhému, tak jako v dobrodružstvích Toma a Hucka.

ŽIVOTOPIS

Aldous Huxley (1894–1963)

– studoval v Etonu a Oxfordu, jeho kariéra v oboru biologie se však nemohla rozvinout kvůli jeho zrakovému handicapu. Ve dvacátých letech napsal několik románů, v nichž ironizoval dekadentní intelektuální život v Evropě.

V roce 1935 Huxley přesídlil do Kalifornie a po zbytek svého života se věnoval studiu a psaní o transcendentální filozofii, výhledech do budoucna a evoluci inteligence. Díky svým knihám *Doors of Perception, Heaven and Hell* a utopickému románu *Island* se stal nejvlivnější autoritou v oboru psychedelických drog na světě.

Huxley se začal zajímat o drogy vyvolávající změny v mozku už v dětství. Tehdy se dočetl o Erasmu Darwinovi (1731–1802), dědovi slavného přírodovědce, který anticipoval dílo svého vnuka Charlese v tom smyslu, že interpretoval organický život v termínech principů evoluce. Erasmus Darwin se rovněž proslavil tím, že spolu s prezidentem Královské společnosti Josephem Banksem vypěstoval v Anglii první sazenici marihuany (*cannabis indica*). Rostlina dosáhla výšky skoro šesti metrů.

5. Harvardský drogový výzkum

Podzim 1960, Cambridge, Massachusetts

Počátkem září jsem se s dětmi přestěhoval do Newton Center, bostonského předměstí vzdáleného asi pět mil od Cambridge. Náš dům, dvoupatrové stavení na kopci, byl obklopen trávníkem a stromy. Patřila k němu garáž pro čtyři vozy a prosklená zahradní besídka. K hlavnímu vchodu vedlo schodiště se 185 kamennými stupni. Dům byl přepychově zařízen, místnosti byly obloženy dřevem, podlahy pokrývaly tlusté koberce a na nich stály plyšové pohovky a mosazné lampy v marockém stylu. Ze vstupní haly se zvedal oblouk širokého schodiště do poschodí.

Dům patřil jistému profesorovi, který trávil svůj sabbatical v Sovětském svazu. Až doposud jsem většinu své profesní kariéry prožil coby kočovný výzkumný pracovník, a nyní jsem shledával nadmíru příjemným být uznávaným členem pospolitosti těšící se akademickým privilegiím. Mocenská síť nabízela spousty výhod: cesty kolem světa v rámci postgraduálních stipendií financovaných vládou, nejrůznější výzkumné granty, pohodlné domy.

Do východního křídla domu se nastěhoval Frank a okamžitě vybalil svůj kufr plný knih o vizionářských prožitcích různých mystiků. „Asi začnu Williamem Jamesem," řekl.

James, zakladatel katedry psychologie na Harvardu, byl k mému překvapení průkopníkem výzkumu drog vyvolávajících změny v mozku. Ve své knize *The Will to Believe* (1897) psal o svých zkušenostech s kysličníkem dusným neboli rajským plynem:

„Naléhavě apeluji na ostatní vědce, aby zopakovali tento experiment, který, je-li použitý plyn čistý, trvá poměrně krátce a je zcela neškodný. Jeho efekt bude samozřejmě u různých jednotlivců různý, stejně jako se bude příležitostně lišit u téhož individua... U mne, stejně jako u všech dalších osob, o nichž jsem slyšel, základní charakteristikou prožitku byl nesmírně vzrušující pocit intenzívního metafyzického osvícení. V tomto stavu je i ta nejhlubší pravda zřejmá na první pohled s přesvědčivostí téměř oslepující."

Po Williamu Jamesovi mi Frank půjčil některé spisy Mortona Prince, harvardského psychologa, jehož jméno neslo naše středisko. To byl další z průkopníků americké psychologie, který jasně rozeznal důležitost změněných stavů vědomí.

Nakonec mne vzal Frank na návštěvu k Harrymu Murrayovi, který v diagnostice osobnosti dělal zázraky a jakožto hlavní psycholog OSS (Office of Strategic Services - Úřad strategických služeb) monitoroval armádní experimenty s brainwashingem a s výslechy za použití amytalu sodíku. Murray projevil velký zájem o náš projekt drogového výzkumu a nabídl svou podporu.

V tomto okamžiku jsem měl pocit, jako bych byl uváděn do nějakého tajného Řádu cambridgeských zasvěcených; té představě se Frank jen usmál.

Toho dne, kdy jsem se zaregistroval pro zimní semestr, zaskočil jsem k Georgi Litwinovi, jednomu z nejnadanějších postgraduálních studentů na katedře. Už na jaře mi George vyprávěl o jistých experimentech s meskalinem, které prováděl jednak na sobě, jednak na jiných pokusných osobách. Tehdy jsem s tím nesouhlasil, připadalo mi, že je to jenom koketování s chemií.

Zatáhl jsem ho do své pracovny a vychrlil na něho své zážitky

s houbami v Mexiku. Litwin byl potěšen, ba nadšen, že se konečně probudil můj zájem o změněné stavy vědomí. Byl okamžitě ochoten připojit se k našemu výzkumu. V následujících dnech několik dalších postgraduálních studentů přišlo nabídnout své služby jako neplacené pokusné osoby.

Sémě našich pozdějších politických potíží s některými členy akademické obce bylo zaseto již na prvních pracovních schůzkách naší skupiny, kde jsme se rozhodli, že náš výzkum bude veden existenciálně-transakční metodou. Nechtěli jsme postupovat podle dosud běžně v medicíně používaného modelu, kdy jsou drogy podávány pouze pokusným osobám a experimentátor sleduje vnější viditelné výsledky. My jsme se nejdříve museli sami naučit, jak drogy užívat a jak vést sezení. Jelikož jsme vlastně měli používat jakýsi nový druh mikroskopu, s jehož pomocí lze spatřit mimořádně širokou škálu nových vjemů, bylo naším prvním úkolem vypracovat experimentální manuál obsahující metody a postupy pro práci s těmito novými nástroji. Chtěli jsme vyškolit vědce, kteří by byli schopni aplikovat drogy přesně a bezpečně sobě i druhým a kteří by zároveň byli s to využívat výsledků těchto experimentů při studiu nejrůznějších aspektů psychologie, estetiky, filozofie, vědy o náboženství a života vůbec.

Nejdříve jsme ale museli získat drogu. Litwin nás informoval, že laboratořím švýcarské firmy Sandoz, kde kdysi objevili LSD, se nedávno podařilo syntetizovat aktivní složku hub a že pobočka firmy v New Jersey je ochotna předat látku kvalifikovaným pracovníkům k dalšímu výzkumu. Nechal jsem napsat dopis na papír s hlavičkou Harvardu a žádal jsem v něm o dodávku psilocybinu.

Než se to všechno vyřídilo, dal mi George přečíst knihy Aldouse Huxleyho o meskalinu a LSD. Huxleyho ďábelská schopnost uvádět často chaotická dění v aktivovaném mozku do vztahu k věčným tématům estetiky a ontologie mě naplnila nadšením.

V našem přepychovém domě se věci zatím vyvíjely bez problémů. Jakožto správce se sem nastěhoval jeden harvardský fotbalový player se ženou. Měli vlastní mimino a okamžitě si oblíbili i mé děti, takže u nás zavládla příjemná domácká atmosféra.

Po letních prázdninách plných nejrůznějších zážitků přišel čas navštívit zase matku a tetu Mae. Na čajových dýcháncích Abigail s nad-

šením vyprávěla svým přítelkyním o úspěších svého syna a svých vnuků. Souhlasné ocenění rodiny mne k nim dvěma přiblížilo víc než kdykoli předtím. Strýci Philovi jsem poukázal peníze, aby jim koupil a poslal televizor: neboť ty dvě postarší dámy, se svou novoanglickou šetrností a podezřívavostí vůči novotám, se až dosud stranily všech těch módních elektronických bláznivin.

Jednoho jasného a jiskřivého dne v indiánském létě jsem se s dětmi vydal na cestu. Jeli jsme pod modrým nebem bez mráčku a listy stromů kolem nás doslova vybuchovaly zářivými barvami. Od oné houbové seance jsem si mnohem víc uvědomoval překypující bohatství přírody. Jako bych teprve teď byl schopen vnímat tvary a barvy jako samostatné fenomény. Ve chvíli, kdy jsem před sebou spatřil javor hořící žlutěmi a červeněmi, jsem si velmi živě vybavil stav při intoxikaci drogou. Tomuto jevu se později dostalo označení „záblesk paměti" (flashback) – bylo to kratičké, ale nesmírně intenzívní znovuoživení vzpomínky, náhlý a nečekaný vstup do oněch jinak dobře střežených komnat mozku. Pro mne byly záblesky paměti znamením, že když byl jednou sjednán přístup do nových okruhů mozku za pomoci drog, může se člověk naučit reaktivovat tuto zkušenost i bez nich.

1923–1935, Springfield, Massachusetts

Jakožto příslušnice venkovské zámožné vrstvy, provdaná do bohaté městské rodiny, pohrdala Abigail obchodem i finančnickou obratností. V každodenním životě zaujala postoj spočívající na očekávání, že po smrti děda Learyho bohatství spadne do klína.

Snad ještě větší opovržení pro ty, kdo pracovali pro systém, choval v sobě můj otec. Svou zubařskou praxi vykonával jen sporadicky, jakožto hobby gentlemana. Rovněž on čekal na dědictví, aby se mohl konečně ujmout své aristokratické role, která mu podle práva náležela.

V pozdějších letech, když se jeho zubařská praxe ve Springfieldu hroutila, nutíval Tote matku a mne, abychom pozdě v noci v obývacím pokoji na gauči naslouchali jeho opileckým recitacím Shakespeara, Keatse, Poea, Swinburna a Coleridge. Lásku k divadlu zdědil po svém otci, který ve svém pokoji se stěnami obloženými knihami přijí-

mal jako hosty Edwina Boothe a Johna Barrymora. Já jsem pak od Toteho převzal jeho zálibu v pijácké poezii, onen horečnatý zápal dávných bardů, vášnivou náklonnost k deklamování.

Každý z klanu Learyů věřil tomu krásnému mýtu, že všichni budou bohatí, jakmile jen starý pán umře. Ale on samozřejmě žil dál. Zemřela babička. Tety a strýcové padali jako mouchy. Ale děd vydržel až do roku 1934.

Stál jsem nahoře na schodech. Dole pode mnou má matka vzlykala do telefonu. Dědeček zemřel. Ale kde byl Tote? Zmizel někam na pořádný flám. Strýcové se rozběhli po venkovských klubech, salonech a barech ve městě ve snaze najít marnotratného syna a někam ho zavřít, aby byl střízlivý na pohřbu. Obřad sám se stal okázalým rodinným usmířením s elegantními Learyovými z Bostonu.

A pak přišel ten velký den, čtení dědečkovy poslední vůle. Já jsem hrál před domem svůj samotářský baseball. V tom zastavil u obrubníku taxík a z něho se vyřítil Tote. Motor vozu stále běžel. Otec se na vteřinu zastavil a podal mně, svému jedinému synovi a dědici, stodolarovou bankovku. Pak rychle vešel do domu, aby sdělil Abigail špatné zprávy. Majetek se ztenčil: krach na burze, léta špatného hospodaření, velké půjčky na butiky strýce Arthura a další půjčky Totemu, které byly nyní splatné. Zůstalo jen pár tisíc dolarů. Tote dal Abigail tisícovku, oznámil jí, že odjíždí obchodně do New Yorku a skočil znovu do taxíku.

O půlnoci, opilý jak zákon káže, byl už Tote do posledního centu okraden o dědictví, na které čekal pětačtyřicet let. Já sám jsem svého otce nespatřil následujících třiadvacet let.

Jaká jen to byla pýcha! Již nikdy se Tote nevrátil do svého rodného města, nikdy se nesetkal tváří v tvář s měšťanosty, na které kdysi shlížel se soucitným pohrdáním. Prostě zmizel. A začal žít nový život. Pracoval jako zubař na smlouvu v Bostonu, pak jako dělník na stavbě někde v Jižní Americe a jako stevard na transatlantických parnících. Občas opilý zatelefonoval strýci Tomovi. Tu a tam nějaký springfieldský rodák plavící se první třídou do Southamptonu uslyšel zaklepání na dveře své kajuty a když otevřel, stál za nimi ten exulant, v uniformě jako ze škatulky a s lahví vína jako pozornost. Při-

šel si pohovořit o tom, co je ve městě nového. Během II. světové války sloužil otec jako stevard na lodích plavících se v konvojích nebezpečnou severoatlantickou trasou do Murmanska.

Vždycky jsem pociťoval oddanost a úctu vůči tomu někde v dalekém světě žijícímu chlapáckému chlapovi, který mne kdysi doručil expres na tento svět. Během oněch třinácti let, která jsme prožili spolu, mi nikdy nebránil v rozvoji tím, že by na mne vznášel jakákoli svá očekávání. (Lítost nad tím, že mne opustil, jsem pocítil ještě po letech během jednoho drogového tripu s Jackem Kerouacem.)

Tatínek pro mne navždy zůstal příkladem individualisty, který pohrdal konvenčními cestami. Tote prostě zmizel, přesně podle prastarého irského zvyku odejít s větrem, utéci ze vsi, v níž hlavní slovo měl flanďák, někam daleko, odletět jako jedna z těch divokých husí z irských legend.

Říjen 1960, Indian Orchard, Massachusetts

Když jsme přijeli, matka a teta Mae shrabovaly listí. Celé vzrušené přiběhly k dětem, objímaly je a líbaly. Na trávníku u domu jsme pak usrkávali (nealkoholické) nápoje. Ukázal jsem dětem obrovskou jámu na místě, kde kdysi stávala stodola. Zachovaly se z ní jenom základové zdi z červeného pískovce, které teď vypadaly jako archeologické vykopávky. Kdesi jsem sebral násadu koštěte a předváděl jsem dětem, jak jsem jí po celé hodiny trefoval oblázky, které mi nadhazovali kamarádi Bob Feller a Dizzy Dean.

Teta Mae byla celá bez sebe z toho, jak děti poznávají autory obrazů visících v obývacím pokoji a na schodišti. Tizian, Raffael, Leo... Leo... Leonardo!

Susan se chlubila medailí, kterou v létě vyhrála na závodech ve skocích do vody z prkna. Jack líčil odysseu našeho návratu z Mexika letadlem Dicka Alperta a dal si záležet na detailním popisu té její části, kde jsme pašovali přes hranici jeho leguána.

Matka a teta Mae vzpomínaly na svá letní dobrodružství. Vypravily se do New Yorku a několikrát zašly na Broadwayi do divadla. Dva kusy byly nádherné. Jeden pochybný. Také se jim líbil báječný výlet autobusem k jezeru Chaplain, který financovala asociace učitelů v důchodu.

A jak ty ses měl v létě, Timothy?

Pustil jsem se do dramatického vyprávění o svých houbových objevech. Děti se nudily. Slyšely o tom už mnohokrát. Matka se mne snažila sledovat, pokyvovala hlavou a říkala: „Zajímavé." Teta Mae třímala pevně v ruce své srolované noviny. Když jsem oznámil, že na Harvardu zahajujeme rozsáhlý výzkumný projekt, v jehož rámci budeme pokusným osobám dávat tuhle zeleninu, už to nevydržela. „Musíš být velmi opatrný, Timothy. Vypadá to moc divně. Nikdy, nikdy jsem o něčem takovém neslyšela."[1]

Snažil jsem se ji uklidnit a uváděl jsem některá fakta a statistické údaje.

„Nikdy v životě jsem o něčem takovém neslyšela. Určitě je to legální? Asi to bude nebezpečné. Nebo ještě něco horšího."

Ale já jsem byl jako puštěný z řetězu. Říkal jsem, že vůbec žádné drogy by neměly být ilegální. Že Aldous Huxley, Henry Luce a filozof, jezuita, otec Murray, že ti všichni se věnovali experimentálnímu chemickému mysticismu.

Má drahá matka se snažila mne bránit. „Ale Mae," říkala, „víš, že věda pokročila od té doby, kdy jsme studovaly na Teacher's College my. Od roku 1906 se všechno změnilo. Dokud Harvardova univerzita podporuje to, co Timothy dělá –"

Teta Mae klepla matku svým novinovým žezlem. „Mlč, Abby," řekla. „Tahle záležitost s drogami nebude dělat dobrotu. Cítím to v kostech. Zase jedna learyovská bláznivina."

„Budeš hodný a opatrný, že, synku?"

Ale teta Mae si byla jista, že nebudu, a také mi to řekla, když jsme zůstali na chvíli sami. „Proč musíš svou matku pořád trápit? Proč nemůžeš být jako ostatní? Proč se konečně nepřizpůsobíš? Vzpomeň si, jak dopadl tvůj otec."

Slíbil jsem, že si budu dávat pozor. Přísahal jsem, že má práce bude významným příspěvkem k rozvoji společnosti.

V pondělí odpoledne došlo k dalšímu z oněch synchronních jevů, které patrně nastávají vždy, když je člověk otevřený novým informacím. Na fakultním večírku mi někdo řekl, že Aldous Huxley pobývá po celý semestr v Cambridgi jako hostující profesor na MIT (Massachusetts Institute of Technology). Napsal jsem mu dlouhý dopis, ve kterém jsem podrobně vylíčil naše výzkumné plány. Aldous mi po dvou

dnech telefonoval do kanceláře, vzrušený snad ještě víc, než jsem byl já sám. Nabídl se, že se zúčastní našich experimentů jako pokusná osoba. Domluvili jsme se, že se následujícího dne sejdeme na obědě.

Huxley bydlel v novém obytném komplexu MIT, ze kterého byl výhled na Charles River. Zazvonil jsem u jeho dveří a on otevřel – vysoký, křehký, přátelský. Vezl jsem ho do harvardského Akademického klubu a celou cestu jsem mu vyprávěl o svých zážitcích s houbami.

Zkoumal jídelní lístek skrze zvětšovací skla svých brýlí jako nějaký laboratorní preparát. „Zdá se, že je osudem předurčeno, abychom si dali polévku," řekl nakonec.

„Výborně. A jakou?"

„Houbovou," vybuchl ve smích. Ukázalo se, že to je pro něj charakteristické.

Aldous Huxley byl přesně ten typ člověka, kterého byste obsadili do role britského filozofa. Byl vyrovnaný jako Buddha a měl mozek vpravdě encyklopedický. V jeho ústech jemně bublala elegantní oxfordská angličtina, jejíž intenzita se zvyšovala pouze v těch chvílích, kdy s pobavenou nevolí anebo s pobouřením hovořil o aroganci mocných, kteří změněné stavy vědomí označovali cejchem duševní poruchy.

Byl jsem nadšen jeho okamžitým porozuměním i tím, že byl srozuměn s existenciálně-transakčním rozvrhem našeho výzkumu.[2)]

V průběhu října 1960 jsme se pravidelně scházeli a plánovali společné experimenty. Aldous měl ve zvyku naslouchat jakoby v meditaci, s očima zavřenýma. Zpočátku nás jeho odpoutání trochu znervózňovalo. Ale Aldous potom vždycky oči otevřel a pronesl poznámku jasnou a průzračnou jako křišťál. Měl spousty praktických návrhů ohledně toho, jak vytvořit esteticky podnětné prostředí pro budoucí experimenty.

Těsně před Dnem díkůvzdání byla na naši adresu doručena lepenková krabice se čtyřmi hnědými lahvičkami. Na krabici byla nálepka s nápisem, který nás naplnil vzrušením: ZÁKAZ KOMERČNÍHO VYUŽITÍ. POUZE PRO VÝZKUMNÉ ÚČELY. Každá lahvička byla uzavřena zátkou z umělé hmoty, pod níž byla bavlněná vložka. Vysypal jsem si na dlaň několik tablet. Třpytily se jako růžové perly. Dívali

jsme se na ně v tichém zamyšlení. Životy nás všech, kdož byli přítomni, se měly díky těmto tabletám hluboce změnit.

Následujících několik týdnů jsme věnovali experimentům s drogou. Byl to naivní a romantický čas. Vzrušovala nás představa, že bychom se my lidé mohli naučit létat, že bychom se mohli vyvázat z výkladových schémat, která nás poutala k nižším úrovním duševní činnosti, a vznést se do dosud neprobádaných oblastí mozku. Byla to sezóna průkopnických letů podobných pokusům bratří Wrightů. Každý adept musel nejdřív sebrat odvahu ke startu, pak se odrazit, někdy poněkud nejistě, a teprve pak mohl odplout mimo hranice normálního vědomí. Hele, Wilbure, koukni se na ten strom! Jak je ti, Orville? Jeden za druhým jsme my letečtí začátečníci odlétali z dosahu vlastních radarů, ztráceli se uvnitř sebe samých a potom se vraceli zpět a přistávali střemhlav, plni nádherných zážitků.

Pomoc jsme nemohli čekat odnikud. V západní psychologické literatuře prakticky neexistoval žádný průvodce, žádná mapa ani text, kde by se aspoň připouštěla existence změněných stavů vědomí. Neexistovaly žádné obřady, tradice či způsoby poskytování útěchy, ke kterým bychom se mohli vracet. V souladu s našimi existenciálně-transakčními teoriemi jsme se hleděli vyhnout sterilitě laboratoře i odéru, který se vznáší nad pacientem v nemocnici. Své experimenty jsme prováděli přímo v bytech, u krbů skýtajících pohodu, při svíčkách namísto elektrických lamp a při hudbě, která podporovala toto naladění.

Jako vodítko pro naše experimentální rituály nám Aldous Huxley nabídl Gautierův popis metod a technik, které používal Baudelaire a další klienti hašišového klubu v Paříži někdy před sto lety:

> „Je pochopitelné, že přeje-li si někdo plně se těšit z rozkoší, které přináší zázračný hašiš, měl by se na ně připravit předem, a to tím, že si vsugeruje určité základní *téma* těchto extravagantních variací a rozpoutaných fantazií. Je důležité, aby jeho mysl i tělo byly ve stavu pokoje, aby toho dne netrpěl úzkostí ani neměl neodkladné povinnosti nebo cokoli pevně stanoveného, a aby při tom mohl prodlévat v příbytku podobném těm, které milovali Baudelaire a Edgar Poe, v místnosti zařízené s jistým poetickým pohodlím, bizarním přepy-

chem a elegancí plnou tajemství; měl by to být útulek intimní, skrytý...

Jsou-li splněny tyto podmínky, je možné, ba dokonce téměř jisté, že se příjemná senzace přirozenou cestou změní v úchvatně krásné milosti a extáze, v nevýslovnou rozkoš, mnohem úžasnější, než jakými jsou ony prosté a poněkud hrubé radosti slibované pravověrným v ráji Mohamedově...

Bez těchto předběžných opatření se však extáze může proměnit v noční můru, rozkoš v utrpení, radost v hrůzu; mučivá úzkost se pak zmocní člověkova nitra a zlomí ho svou nepředstavitelně velkou tíhou... Jindy jím prostoupí ledový chlad a on bude mít pocit, že zkameněl, že je až po pás z mramoru..."

Po šesti týdnech jsme uspořádali sezení pro patnáct členů pedagogického sboru. Věděli jsme už mnohem víc o dávkování a o tom, jak důležité je celkové uspořádání - harmonické prostředí, do kterého je třeba zahrnout i samotné účastníky sezení. Brzy jsme si uvědomili, že mezi lidmi, kteří se společně účastní sezení, se vytvářejí silné vzájemné vazby. Zdálo se, že mají potřebu navštěvovat se a být si nablízku po dobu asi jednoho týdne po sezení. Proto jsme se dohodli, že každé pokusné osobě bude umožněno přizvat k účasti i členy rodiny a blízké přátele.

Byli jsme plní vzrušení, a to ovšem provokovalo zájem dalších příslušníků akademické obce. Téměř všichni postgraduální studenti v našem středisku se přihlásili do programu výcviku pro práci s drogami ovlivňujícími mozek, což vzbuzovalo pochopitelnou žárlivost. Tradičně byl každý jednotlivý student přidělen některému z pedagogů coby výzkumný asistent. Hejna studentů rojících se kolem drogového projektu se stala vážným politickým problémem fakulty. Frank Barron i já jsme hovořili s našimi kolegy a nabízeli jim, že uspořádáme sezení i pro ně, ale většina z nich to odmítla. Neměli k dispozici žádné paradigma, v jehož kontextu by mohli tento nový fenomén uchopit, takže neměli zájem. Prostě jenom chtěli, abychom jim nebrali jejich příděl postgraduálních studentů.

Dosti nevyhnutelně jsme se my houboví výzkumníci začali grupovat v jakousi sektu, těšili jsme se ze společně sdíleného zaujetí a entuziasmu průkopníků a vzdalovali jsme se tak od dřívějších přátel. Zážitky z tripů byly prostě tak silné, tak odlišné od všeho dosud po-

znaného a tak otřásající obecnou lidskou iluzí jediné reality, že ti, kdo to prožili, nutně vytvářeli jakousi do sebe uzavřenou skupinu. Rozdíly mezi těmi, kdož dychtili prozkoumat nové oblasti mozku a těmi, kteří se reflexívně této výzvě vyhýbali, byly temnou předzvěstí hořkého kulturního konfliktu, který měl zasáhnout celou společnost v průběhu následujícího desetiletí.

Otázka, která nás pronásledovala v oněch raných dobách, zněla: jakým způsobem by bylo možno zavést tyto metody expanze vědomí do společenské praxe?

Jednoho dne jsem se svěřil s tímto problémem Huxleymu v Akademickém klubu.

„Dnes večer se u vás zastavím," řekl. „Vezmeme drogu a zeptáme se našich rozšířených mozků."

Slunce zapadalo a já jsem chystal oheň v krbu, zatímco Aldous naskládal na konferenční stolek hromadu knih, které přinesl s sebou. Pak se natáhl na gauč. Každý jsme si vzali dávku psilocybinu. Potom jsme tři hodiny poslouchali hudbu - Bacha, Mozarta, africké bubny, monotónní indiánské inkantace, Raviho Shankara. Tu a tam jsme si pokynuli pro pocit jistoty, anebo jsme si něco šeptali o pocitu dokonalého štěstí.

Pak se Aldous posadil, zkřížil pod sebe své hubené nohy a šibalsky se na mne zadíval. „Tak vy nevíte, co si počít s tím zatraceným kamenem mudrců, o který jsme zakopli? V minulosti bylo toto mocné vědění ukrýváno v přísném soukromí a předáváno bylo jen ve formě nezřetelného metaforického obskurantismu mudrců, mystiků a umělců."

„Ale společnost tuto informaci potřebuje," namítal jsem vášnivě. Aldous ve mně zmáčkl antielitářský knoflík.

„Tyhle věci mají svůj vývoj, svoji dynamiku. To se nesmí uspěchat. Nejdřív do toho zasvěťte umělce, spisovatele, básníky, jazzové muzikanty, kurtizány z vyšších kruhů, malíře, zazobance hrající si na bohémy. A ti potom zasvětí inteligentní boháče. Tímto způsobem se v oblasti kultury a krásy a filozofické svobody předávalo vždycky všechno."

Nastalo ticho. Z krbu se linuly zářivé barvy, tančily po pokoji, ve

kterém zavládl klid vpravdě arkadický. Huxley měl oči zavřené, blažený úsměv mu pohrával kolem úst s tenkými rty.

Zničehonic se dlaněmi plácl do hubených stehen. „Vaše role je úplně prostá. Staňte se podněcovatelem evoluce, dělejte to jako ti chlapíci na stadionu, kteří organizují povzbuzování fanoušků. Něčím podobným jsem byl i já a přede mnou můj dědeček. Až budou tyto drogy působící na mozek vyráběny ve velkém v laboratořích, přivodí hluboké změny ve společnosti. K tomu dojde v každém případě, ať s naší účastí, nebo bez nás. Všechno, co můžeme dělat, je šířit slovo. Hlavní překážkou v tomto vývoji, Timothy, je Bible."

„Ale já si nevzpomínám, že by v Bibli byla sebemenší zmínka o drogách ovlivňujících mozek."

„Copak jste úplně zapomněl na první kapitolu Geneze, Timothy? Jehova říká Adamovi a Evě: ‚Dal jsem vám krásný příbytek východně od zahrady Eden. Tam můžete dělat, co se vám zlíbí, jen ovoce ze Stromu poznání jíst nesmíte.'"

„Takže šlo o první substance, které měly zůstat pod kontrolou."

„Přesně tak. Bible začíná prohibicí ohledně jídla a drog."

„Takže příčinou Pádu a Prvotního hříchu bylo požití ilegálních drog."

V tomto okamžiku se Aldous málem zakuckal potlačovaným smíchem, navýsost spokojen sám se sebou. Já jsem se smíchem válel po podlaze.

„Timothy, musíte být připraven na odpor. V této společnosti existují lidé, kteří udělají cokoli, co je v jejich moci - a jejich moc rozhodně není zanedbatelná -, aby váš výzkum zastavili."

„Nebude to lehké, říkáte."

„Přesně tak," odpověděl Huxley. „Manažeři vědomí od Vatikánu po Harvard jedou v téhle záležitosti už hodně dlouho a určitě nebudou ochotni vzdát se svého monopolu. Oni jsou koneckonců odborníci a my jsme jenom obyčejní amatéři. Oni jsou profíci a my to děláme proto, že se nám to líbí."

Zopakoval jsem to ještě jednou: „Nebude to lehké."

ŽIVOTOPIS

Allen Ginsberg
(1926–)

– jeden z nejvýznamnějších amerických básníků druhé poloviny 20. století. Narodil se v Patersonu, New Jersey, a v roce 1949 absolvoval Kolumbijskou univerzitu. Byl předním mluvčím Beat Generation, hnutí, které se v průběhu 50. let rozvinulo v New Yorku a San Franciscu. Ginsberg a beatnici byli bytostně anarchističtí, odmítali konvenční umělecké a kulturní formy. Za použití orientálních jógových technik, především Zenu, usilovali o dosažení stavu změněného vědomí a intenzívního mystického vnímání.

Ginberg byl neustále „na cestě", většinou v doprovodu Petera Orlovského, svého druha po dobu více než třiceti let. Procestoval celý svět a všude kázal jakousi buddhisticko-kvietistickou filozofii kombinovanou s rozhořčením málem až socialistickým a s pohanskou oslavou života. V této době zaujímal postoje zaměřené proti vědě a technologiím, odmítající budoucnost a evoluci vůbec. V 80. letech pak Allen Ginsberg funguje jako geniální poeta laureatus a na mezinárodních konferencích se pravidelně setkává se svými kolegy z Číny, Sovětského svazu a zemí Třetího světa.

6. Politika extáze

Prosinec 1960, Harvardova univerzita

V té době jsme si začali uvědomovat, že existuje mezinárodní síť badatelů a vědců experimentujících s psychedelickými drogami jako psilocybin, LSD a meskalin. Byli naprosto rozdílného věku i temperamentu a měli nejrůznější názory na to, jak a k čemu by se mělo drog užívat. S jednou důležitou premisou souhlasili však všichni: tyto rostliny a drogy, jakožto prostředky expanze lidského vědomí, mohou přivodit revoluci v psychologii a filozofii.

Mnozí z těchto lidí byli psychiatři, kteří jednu nebo více drog vyzkoušeli sami na sobě a doufali, že se jim podaří začlenit je do systému lékařské péče. Naše skupina udržovala kontakt s Humphreyem Osmondem, duchaplným a vzdělaným Britem, který pro tyto drogy razil termín „psychedelické". Ten na svém pracovišti na univerzitě v Saskatchewanu využíval LSD v psychoterapii. V Los Angeles zase Sidney Cohen a Keith Ditman léčili za pomoci drog neurózy a alkoholismus. A Abraham Hofer a Nick Chewelos aplikovali LSD pacientům kanadských psychiatrických léčeben.[1)]

Výzkumní pracovníci zaujatí možnostmi terapeutické aplikace

drog na nás naléhali, abychom při své práci nepřekračovali hranice systému. Jejich názor by se dal formulovat asi takto: „Společnost delegovala distribuci drog na lékařskou profesi, a to za účelem léčby nejrůznějších chorob. Za narkomana je třeba považovat každého, kdo není lékař a distribuuje nebo sám požívá drogy. Hrajte v mantinelech systému. Získejte si nejdříve zájem příslušníků lékařského stavu, tak jako to kdysi udělal Freud." Willis Harman, renomovaný profesor Stanfordovy univerzity a pozdější člen správní rady Kalifornské univerzity, sám filozof se sklonem k mystice, varoval, že jakákoli aplikace psychedelických drog mimo oblast medicíny vyprovokuje hysterickou reakci vedoucí k prohibici (jak se stalo v případě marihuany), což vrhne výzkum o mnoho let zpět.

Filozofové a vědci zapojení v hnutí jasně viděli, že to, co drogy přinášejí, sahá daleko za hranice lékařské péče. Uvědomovali si, že my užíváme drog k tomu, abychom v pojmech moderní psychologie znovu ustavili onu platónsko-pohansko-gnostickou vizi světa *v nitru* člověka, světa, v němž by byly obsaženy i plány a návody umožňující člověku porozumět vnějšímu světu, spolupracovat s ním a žít v harmonii s jeho fyzikálními zákony.

Zcela v duchu tradic esoterických škol starověku doporučovali nám tito myslitelé, abychom udrželi hnutí na úrovni zasvěcenců, přístupné pouze elitě, a mimo oblast politiky a veřejných záležitostí.

S naším projektem navázalo kontakt a navštívilo nás mnoho lidí patřících k oné exluzívní síti prominentů, z nichž všichni si byli vědomi moci skrývající se v samotném jménu Harvard. Jejich poselství bylo jasné. Ponechte si toto poznání pro sebe. Nechoďte s tím na veřejnost, neboť jinak na sebe přivoláte hněv biřiců nárokujících si dozor nad společností. Teta Mae a matka Abigail kdesi v mé hlavě přikyvovaly na souhlas.

Ale Franka a mne tato pozornost plná znepokojení spíše těšila, hledali jsme v ní poučení, i když v nás zároveň vyvolávala jistý zmatek. Osobnosti nás obou i naše výchova byly totiž bytostně americké, demokratické a s příměsí dobrodružného ducha Pomezí. Nebyli jsme schopni vidět sami sebe jako příslušníky elitní kněžské vrstvy respektující vzory a pravidla Starého světa. To, že stojíme na křižovatce, jsme si však uvědomovali jasně.

Pak přišel rukou načmáraný dopis od Allena Ginsberga. Psal, že se již dlouho zabývá studiem alternativních stavů vědomí. Slyšel o našich experimentech od jednoho newyorského psychiatra a chtěl vědět, jestli by mohl přijet a zapojit se do našeho výzkumu. Odpověděl jsem, že ho očekáváme. Za několik dní jsem se s Allenem setkal na nádraží v Bostonu. Přijel s ním jeho přítel Peter Orlovsky, pohledný chlapík s rozcuchanou kšticí a s vizáží uličníka a bohéma.

Pozdě odpoledne jsme dorazili do našeho domu v Newton Centeru. Ukázal jsem básníkům jejich pokoje, načež jsme všichni odešli do kuchyně, kde už byli Frank a děti.

Allen, přihrbený nad šálkem čaje, mžoural skrze brejle s černou obrubou a s naprasklým levým sklem a vyprávěl nám o svých zkušenostech s popínavou rostlinou jménem Ayahuasca, která roste v peruánských džunglích a vyvolává vize. Vydal se ve stopách Billa Burroughse hledajícího tam elixír moudrosti a učil se od domorodých medicinmanů.

Kladli jsme mu s Frankem spoustu otázek ohledně těchto *curanderos*, neboli šamanů. Zajímaly nás jejich rituály a chtěli jsme zjistit, jak tyto vizionářské záležitosti zvládaly jiné kultury. Allen nejdříve vyprávěl o svém strachu a pocitech nevolnosti, kdykoli vzal drogy, a pak nám popisoval úlevu, kterou tito *curanderos* přinášejí, jejich moc uklidňovat. Bylo příjemné mít vedle sebe někoho, kdo věděl, kdo sám navštívil tyto vzdálené oblasti mysli a kdo byl schopen říci pouhým pohledem, dotekem, způsobem, jakým vyfukoval kouř – „Všechno je v pořádku, pokračuj. Prozkoumej ten zvláštní svět. Neboj se, najdeš cestu zpátky." Člověka, který je schopen vést vás nahoru a pak vás přivést zpět dolů. Takže nakonec znovu stojíte na pevné zemi.

Allen vyprávěl o výcviku, kterým *curanderos* procházejí. Kandidát odchází do hor a tam žije po celé týdny se starým doktorem-čarodějem, který mu den za dnem a noc za nocí dává drogy. Adept tak má možnost prozkoumat každý kout, každý záhyb, každý skrytý vchod do světa vizí – celý ten terén nebe i pekla, rozkoší i hrůz, nadoblačných vrcholů a černočerných močálů, andělů i ďábelsky lstivých hadů – dokud neprojde celou cestu mezi nejvzdálenějšími póly vědomí. Teprve potom je připraven stát se sám *curanderem*, být prů-

vodcem dalších vizionářských poutníků na cestě džunglemi jejich vlastních myslí.

Frank a já jsme se snažili vrýt si tato slova do paměti. Potvrzovala totiž naše sílící poznání, dosud pohříchu spíše intuitivní, že rozumné využití psychedelických drog si bude žádat i novou profesi, západnímu světu zatím neznámou. Mělo by se jednat o jakéhosi průvodce mozkem nebo poradce pro mnohočetnou realitu, který bude vbrzku pro mnohé nanejvýš potřebný.

V předindustriálních společnostech, říkal Allen, panovalo po tisíce let přesvědčení, že k osobnostnímu růstu je nezbytně třeba vizionářské zkušenosti. Guru nebo šaman byl vždycky nepostradatelný, neboť jen on mohl být průvodcem člověka při pouti klamavými říšemi vlastního nitra. Všechny východní jógové texty obsahují důrazné upozornění, že uvolnění vnitřních (t.j. neurologických) energií může vyústit v hluboké zmatení, pokud tento proces neprobíhá pod vedením mistra.

V té době jsme si už jasně uvědomovali, že jakmile se kterýkoli z našich výzkumníků při výcviku povznese z normální reality do vyšších úrovní vědomí, neexistuje prostě žádný způsob jak se dozvědět, co tento poutník právě prožívá. Racionální pokyny od lídra sezení se často ukázaly jako irelevantní nebo dokonce zmatečné. Úkolem lídra nebo průvodce rozhodně nemohlo být snažit se držet krok s obrazotvorností trippera, akcelerovanou do zběsilosti. Měl být prostě jenom k dispozici jako spolehlivá referenční báze, jako živá osoba skýtající uklidnění, ke které se poutník vrací zpět.

Večer potom vyndal Frank tu hnědou lahvičku a dal Allenu Ginsbergovi a Peteru Orlovskému osmnáct kouzelných houbových pilulek.

Já jsem se po nějaké době šel podívat, co se s těmi mládenci děje. Allen ležel na nerozestlané posteli. Brejle někam zahodil a ležel tam se zorničkami doširoka otevřenými.

Jeho oči trpělivě zkoumaly okolí, pracoval s drogou aktivně, s jasným záměrem - sám sebe bez milosti tlačil do všech panik a strachů, do nevolnosti na hranici zvracení, snažil se něco se dozvědět, najít smysl toho všeho. Peter ležel vedle něho, vypadal, že spí, anebo poslouchal hudbu.

Allen se mě ptal, co si o něm myslím. Naklonil jsem se nad něho a pohlédl do jeho černých očí, byly to oči koloucha a muže zároveň, a řekl jsem mu, že je báječný chlap a že jsem hrozně rád, že jsem ho poznal. Podal mi ruku.

Když jsem šel dolů po schodech, nahlédl jsem do Susanina pokoje. Ležela na podlaze stočená do klubíčka, knihy rozházené kolem a četla si v polotmě. Zaláteřil jsem trochu, že si kazí oči, a ťuknul do vypínače u dveří.

Asi za půl hodiny jsem se znovu šel na Allena a Petera podívat. Nahoře na schodech stál Jack, mžoural ospalýma očima, ale jinak vypadal spokojeně. Měl jsem hroznou chuť vzít ho do náruče a vzpomněl jsem si na svého otce.

1932, Springfield, Massachusetts

Probudil mne matčin pláč za mými dveřmi. „Otec je opilý a dělá dole scény."

Přišel jsem k okraji schodů, rozsvítil světlo a zase zhasl, aby si mne všiml. „Hele, my tady spíme."

To ho rozzuřilo.

„Nech nás spát, prosím. Mám ráno školu."

„Já ti teď něco ukážu," řekl. Vykročil po schodech nahoru ke mně, pravou rukou se přidržuje zábradlí a levou se odrážeje od zdi. Pak se jeho tvář s výhružným výrazem dostala na úroveň mých kolen. Sklonil jsem se a jemně zatlačil na jeho čelo. Velice jemně. Svalil se nazad, nejdřív na zábradlí, pak po hlavě se schodů. Dole narazil do stolku s telefonem. Brejle se mu rozbily.

Pomalu se sbíral na nohy a vztekle se na mne díval. „Za to si tě podám." Znovu se vydal nahoru ke mně.

Byl jsem zkoprnělý hrůzou, že jsem ho srazil se schodů. Zároveň jsem se ho hrozně bál. Otevřel jsem okno v hale a utekl na střechu, jak jsem to udělal předtím už tisíckrát při mých vylomeninách ve stylu Toma Sawyera.

Pod nohama mi skřípal písek na térovém papíru, kterým byla střecha pokryta. Cítil jsem se v bezpečí. Vedlo odtud několik únikových cest. Nahoru po lomenici střechy, anebo po okapové rouře dolů. Nakonec jsem se schoval za komínem. Tote vystrčil hlavu oknem a hrozně mi nadával. Pak se vzteklým prásknutím okno zavřel a zajistil je

západkou. Stál jsem na střeše, byl jsem smutný a cítil jsem se provinile vůči tatínkovi, ale zůstal jsem tam venku na svobodě, dokud mi matka nedala přes okno znamení, že otec usnul.

Prosinec 1960, Newton Center

Byli jsme s Frankem v pracovně, když vešli Allen a Peter. Vypadali jako nějací středověcí poustevníci, oba úplně nazí. No, úplně ne. Allen měl na nose brejle. Zvedl prst a jakýsi záblesk pomatenosti a svatosti zároveň se mu mihl v očích.

„Já jsem Mesiáš. Sestoupil jsem na Zemi, abych kázal lásku. Pojďme do ulic učit lidi, aby se přestali nenávidět."

„To je vynikající myšlenka," řekl Frank. Ale vůbec nevypadal na to, že by chtěl vyskočit ze židle a vydat se na křížovou výpravu.

„Pojďte," pravil Allen, „jdeme ven vyprávět lidem o míru a o lásce. Určitě nám už brzo zavolá spousta těch hlavounů nahoře a pak se to vyřídí s tou atomkou jednou provždy."

„Fajn," řekl Frank, „ale proč nezačít rovnou tím telefonem?"

„Komu zavoláme?" chtěl vědět Peter.

„No, brnkneme Kerouacovi na Long Island a Kennedymu a Chruščovovi a Billu Burroughsovi do Paříže a Normanu Mailerovi."

„A komu prvnímu?" ptal se Peter.

„Nejdřív Chruščovovi," řekl Allen.

„Co tak začít Kerouacem," navrhl Frank.

Allen vytočil spojovatelku. Ty dvě hubené postavy se s dychtivostí nakláněly nad aparát, zcela pohrouženy do svatého nadšení šířit mír. Vypadali, jako by právě vystoupili z nějakého obrazu italského quattrocenta - jako apoštolové nebo mučedníci anebo proroci.

Allen říkal: „Haló, spojovatelka? Tady je Bůh. Ano, B-Ů-H. Chci mluvit s Kerouacem. Vytočte CApitol 7-0563. Northport, Long Island.

Pauza. Napjatě jsme poslouchali

„Že to číslo neexistuje? No jo, správně. To je číslo domu v New Jersey, kde jsem se narodil. Hele, spojovatelko, musím jít nahoru najít to číslo. Zavolám později."

Allen se na nás malomyslně podíval, vyběhl z pokoje a vmžiku se vrátil se svým adresářem.

Pak stáli ti dva vychrtlí svatí u psacího stolu a Allen řval do telefonu na Jacka Kerouaca. Chtěl, aby Jack okamžitě přijel do Cam-

bridge. A Jackova matka taky. Jack sám toho měl zjevně hodně na srdci, protože Allen poslouchal jeho odpověď snad celou věčnost. Nakonec Kerouac souhlasil, že vezme psilocybin, jakmile jen uspořádáme nějaké sezení. Frank seděl za psacím stolem a usmíval se.

Allen a Peter šli potom do obývacího pokoje a sedli si na gauč. Allen nám začal popisovat své vize. Mluvil o tom, jak pro něho bylo důležité, když jsem mu řekl, že je skvělý člověk, a jak mu tato epizoda s houbami otevřela přístup k ženám a k heterosexualitě. Říkal, že před sebou vidí budoucnost spojenou s ženským tělem a rodinným životem. Mezitím Peter hladil Allena po nahém rameni. Díval se na něj přesně tak, jak na mne hleděla Betty během onoho mexického houbového sezení a po něm.

Jako správný *curandero* jsem se ptal, jestli nechtějí něco jíst nebo pít.

„Nedáte si trochu čaje?"

Allen i Peter se šli obléknout nahoru do svého pokoje a já jsem mezitím nalil vodu do konvice. Za chvíli jsme všichni seděli v kuchyni kolem stolu a mluvili o světě, který jsme hodlali vytvořit. Světový mír. Jaderné odzbrojení. Konec nevědomosti a tmářství, konformismu a neštěstí.

Připadalo nám, že války, třídní konflikty, rasové napětí, ekonomické vykořisťování, náboženské sváry, nevědomost a předsudky, že to vše mělo příčinu v příliš úzce pojatém sociálním podmiňování. Politické problémy byly potom jen manifestacemi problémů psychologických, které samy ve své nejhlubší podstatě měly neurologicko-hormonálně-chemickou povahu. Pokud bychom byli schopni pomoci lidem aktivovat okruhy v mozku, mohlo by to vést k pozitivní společenské změně.

Někdy v té době jsme začali osnovat plány na neurologickou revoluci, opouštějíce postoj vědecké nezaujatosti a objektivity a kladouce stále větší důraz na společenský aktivismus. Už jsme nechtěli být pouhými vědci shromažďujícími nejrůznější údaje. Naopak sami jsme chtěli nové údaje vytvářet.

Allen jakožto bytostný rovnostář si přál, aby každý dostal možnost podle vlastní úvahy brát drogy rozšiřující vědomí. To měla být ta pátá svoboda – právo ovládat vlastní nervový systém. Velký Plán vypadal

naprosto logicky. Nejdřív jsme chtěli do rozšiřování vědomí zasvětit a zacvičit některé vlivné Američany. Ti nám pak měli pomoci zvednout vlnu veřejného mínění na podporu široce založených výzkumných programů a za zjednodušení povolovacích procedur při zakládání výcvikových středisek pro rozumné užívání drog. Právě v tomto momentě jsme zavrhli elitářskou koncepci, kterou navrhoval Huxley, a přijali americký rovnostářský přístup, který počítal s otevřeností vůči veřejnosti. A o tom je vlastně celý tento příběh.

ŽIVOTOPIS

Neal Cassady (1920–1968)

– byť méně známý než Allen Ginsberg a Jack Kerouac, je všeobecně považován za inspirační element beatnického hnutí v americké literatuře a pop kultuře. Narodil se v Denveru v rozvrácené rodině a už jako teenager se vydal „na cestu". Byl znám i pod přezdívkou „Johnny Appleseed of Dope" (Johnny Jabloňové Jadérko Drogy), protože na svých cestách křížem krážem přes kontinent seznamoval své přátele i lidi naprosto cizí s rozkošemi, které přináší marihuana a ostatní drogy proměňující vědomí.

Cassady a jeho přítel Jack Kerouac se s velkým kraválem řítili celou zemí, konzumujíce v obrovských kvantech methedrin, peyot, trávu (marihuanu) a alkohol, chrlíce ze sebe po celé hodiny nekonečné proudy nejrůznějších historek i filozofických postřehů.

Ani v posledních letech života nepolevovala Cassadyho zběsilá touha po akceleraci života, a stejně jako dřív se ládoval amfetaminem, fenmetraziny a alkoholem. Zemřel následkem totálního vyčerpání a prochlazení kdesi na železničních kolejích v Mexiku.

7. Tajnosti beatnické

Prosinec 1960, Harvardova univerzita

Díky Allenovi Ginsbergovi se existence našeho drogového výzkumného projektu dostala do povědomí lidí zapojených do hnutí beatniků. Prvním vyslancem této bohémské říše, který nás navštívil, byl jakýsi nařvaný kovboj středního vzrůstu s vlasy ostříhanými na ježka a s drzýma modrýma očima. Na sobě měl džínsový oblek a dlouhou úzkou kravatu, na nohou kožené holínky jako z Texasu, a takto oděn přišel omrknout, co ti paďourští harvardští profesoři mají vlastně za lubem.

„Profesore Leary!" zaječel hlas jako z country and western. „To je nářez, to je pecka, to je soda tady se s váma potkat! Ta dlouho mi odpíraná pocta, co si ji budu pamatovat celej život! Ani nevím, jak začít, ale každopádně se vám musím svěřit, s jakým vzrušením tisknu vaše svalstvo, s jakým potěšením zírám do vašich laskavých irských očí, a musím se štípnout do ruky, abych se ujistil, že to není sen. Koneckonců jsem už o vás toho tolik slyšel, rozumíte, všude od pobřeží k pobřeží, všude po téhle velkolepé zemi se mluví jenom o vás a o tom, co tady děláte pro kosmologické osvícení celé Ameriky, rozumíte, ba celého světa. Takže mi dovolte, abych se představil.

Neal Cassady jméno mé. Někteří lidé mne sice nazývají beatnikem, rozumíte, ale já sám sebe raději představuji jakožto putujícího básníka, amatérského filozofa, automatického pilota mimo zákon, a sem byl jsem vyslán osudem a taky na radu dobrých přátel, abych tady spolykal pokud možno všechno, co jste vy zjistil o těch báječných kouzelných a mystických drogách."

„Obávám se, že vaše představa o naší práci není přesná," odpověděl jsem opatrně. „My se tady věnujeme vědeckému výzkumu a provádíme experimenty týkající se změn vědomí a autoindukovaných změn mozku."

„Jakého druhu je ten výzkum?" chtěl vědět Cassady.

„Různým skupinám pokusných osob aplikujeme drogy za různých podmínek a zaznamenáváme jejich reakce."

„Jaké drogy?" vece návštěvník a jeho tvář se rozjasňuje.

„Psilocybin."

„To je bezvadný, člověče. Já vám teď něco řeknu. Já jsem dělal s kouzelnejma houbama v Oaxace, rozumíte, a tam jsem měl pocit, že mi duhovej páv jezdí tím svým ocasem po očních bulvách. A dělal jsem s peyotem s Indiánama Navaho v Arizoně v tom jejich hoganu, to je taková polokulovitá chýše, rozumíte, a venku celou tu dlouhou noc hoří oheň a kolem v poušti vyjou vlci, a k tomu ty jejich bubny a zpěvy a žezla z peří. Ale psilocybin je pro mně novej. Můžete mi ho trochu sehnat?"

„Tímto způsobem my nepracujeme," řekl jsem. „My už dlouho před sezením cvičíme naše pokusné osoby a snažíme se je připravit na to, co je čeká. Zjistili jsme, že když mají pokusné osoby adekvátní výcvik, nemívají prakticky žádné potíže a mohou zvládnout i úzkosti a strachy, pokud by se objevily."

Cassady potřásl pochybovačně hlavou. „Proč kolem toho vyvoláváte to fluidum nebezpečí?"

„Společenské klima je i na místě relativně osvíceném, jakým je Harvard, zamořené strachem ze všeho cizího a nového, zvláště když se v tom vyskytuje slovo *droga*. To je realita a s tou jsme se museli vyrovnat. Proto jsme museli vytvořit auru bezpečnostních opatření a vedení při sezeních, abychom těmto obavám čelili. Jinak by se lidé báli to zkusit."

Na to můj host zařičel smíchem. „Obavy! Báli by se to zkusit! Člověče, co to tady kecáte? Málem bych si myslel, že ty adepty odháníte klackem."

„Interní studenti jsou celí pryč, aby to zkusili," řekl jsem, „ale my jsme se dohodli, že je jako pokusné osoby nebudeme používat. Naneštěstí se zdá, že čím je dotyčná osoba starší, tím větší má strach. Mám pocit, že se ti starší bojí ztratit něco, na čem ti mladší ještě nelpí."

„Přestaňte už s těmi hnidopišskými nesmysly," řekl Cassady. „Vždyť vy tím špiníte a korumpujete to, co je krásné a svobodné, rozumíte, a divoké a spontánní. Tady to vypadá jako na nějaké deflorační klinice, kde se dá přijít o panenství takříkajíc sterilně a ve stavu plného duševního zdraví."

„Kdybychom to nedělali tímto způsobem, nedalo by se to dělat vůbec. O tomhletom Experimentálním Mysticismu neví nikdo nic. Děláme to jak nejlíp umíme. Přečetli jsme všechno, co o tom bylo za poslední čtyři tisíce let napsáno."

„Člověče, já se z vás potrhám smíchy. Žádné vědecké knihy o extázi a kosmickém orgasmu neexistují. Všechno se to předává jenom ústní tradicí a v poezii. Historické spisy pojednávají jenom o takových těch bezvýznamných veřejných záležitostech jako jsou války a volby a revoluce. Ale jediné důležité věci se dějou v tělech a mozcích jednotlivců, rozumíte. To je to velké tajemství lidského života, ke kterému vědci nemají co říci."

„To sedí," řekl jsem.

„Doufám víte, že skoro celá anglická romantická poezie 19. století byla inspirovaná drogami. Shelley, Keats, Robert Louis Stevenson, Coleridge, Byron. Dokonce Charles Darwin čerpal inspiraci z lahvičky s opiem. A to nemluvím o našich domácích feťácích jako byli Edgar Allan Poe, Samuel Clemens, Jack London. Droga inspirovala hlavní proud francouzské poezie v minulých dvou stoletích. Nevíte, že největší mozky minulé generace - Freud, Joyce, Gurdjieff, Crowley - měly svoji moudrost z drog? Kristepane, člověče, vy nevíte, že existujou stovky naprosto odvázanejch lidskejch bytostí, který se poflakujou po New York City a jsou kdykoli ochotný pomoct s tím vaším výzkumem?"

„To je zajímavé," řekl jsem.

„Zajímavý!" zařval. „Nechcete konečně vypadnout tady z tý Ivy Tower, akademické věže ze slonoviny a kouknout se, co se vlastně děje venku?"

Cassady cosi naškrábal na kus papíru. „Tohle je jedna adresa v New Yorku. Čekáme vás tam příští neděli večer kolem osmé."

Dveře do Cassadyho bytu mi otevřela mladá žena v těsných modrých džínách a v přiléhavém svetru. „Já jsem Salinas. Slyšela jsem o tobě od Neala a Betty."

„Betty z Berkeley?"

„Bydlela se mnou loni na pokoji na UC. Mluvila pořád o tobě." Zavedla mne do obývacího pokoje.

„Kde je Neal?"

Salinas mávla rukou směrem k otevřeným dveřím. „Právě tam šoustá s Patty-Belle. Jdi tam a řekni mu, že už jsi tady."

Vešel jsem do ložnice. Na jednolůžkové posteli se zmítala dvě nahá těla, dělali to jako psi, zezadu. Dívka byla blond, její hezká tvář se trhaně pohybovala v rytmu, tam a zpět. Usmála se na mne a zamávala mi rukou. Cassady klečel za ní a makal. Taky mi vesele pokynul. Stál jsem tam jako přimrazený, totálně v rozpacích. Bylo mi čtyřicet a teď jsem poprvé viděl jiné lidi souložit.

„Ahoj Timothy," lapal Cassady po dechu. „Prosím tě... ach... prosím tě promiň na chvilku. Tohle... je... Patty-Belle... a když není to její bezvadný proudnicový šasi každej den řádně ošetřený, rozumíš, je... naštvaná." Cassady zavřel oči a začal vypočítávat. „Takže já musím dycky vybrousit ty její slaďoučký měkkoučký ventily, promazat její trubičky, očistit a projiskřit její svíčky, rozumíš, naolejovat její transmise, promazat skříň její převodovky, rozumíš, seřídit její hebké maličké válce a sešlápnout nakonec její plynový pedál pěkně k podlaze."

Celý nervózní jsem se dal na ústup směrem k Salinas, která řekla: „Už se nemůžu dočkat, až začnem."

„Řekl ti Cassady o domluvě ohledně experimentu?" ptal jsem se, zoufale přemýšleje o tom, že musí existovat nějaký méně komisní způsob, jak to říci. „Já vám dodám drogy. Vy je vezmete a pak mi řeknete, co jste prožili. Zvlášť mě zajímá, jak silný se vám bude zdát psilocybin ve srovnání s dalšími drogami, které jste zkusili už dřív. Psy-

chofarmakologové zatím nebyli schopni dát dohromady tento typ komparativních fenomenologických dat."

„Ty jako myslíš, že se máme dostat do úletu s tvojí drogou a pak to srovnat s jinejma věcma, co jsme brali dřív?"

„Přesně."

„Divný."

Vyndal jsem z kapsy lahvičku a vysypal několik desítek růžových pilulek na nízký stolek. Salinas se naklonila dopředu a olízla si rty. Cassady, v modrých džínsech, ale nahý do půl těla, si klekl ke stolku a cvrnkal do pilulek prstem. V tmavých očích mu jiskřilo. Patty-Belle, jenom v kraťasech a nedbale zapnuté pánské košili, si sedla se zkříženýma nohama na podlahu a poulila modré oči.

„Kolik je jedna dávka?" chtěl vědět Cassady.

„Většina pokusných osob dostala dvě pilulky. Zjistili jsme, že šest je středně silná dávka. Deset, to už je intenzívní prožitek."

„Kolik vzal kdo nejvíc?" ptala se Salinas.

„Dvanáct."

„Kdo vzal dvanáct?"

„Já."

„Tak já chci taky dvanáct," řekla.

„Důležitým faktorem je tělesná váha," dodal jsem. „Řekl bych, že dvanáct pro mne, to je tak osm pro tebe."

„Chceš říct, že si to dáš s náma?" Salinas byla překvapená. Hned jsem se cítil o trochu lépe.

„Ano. Chci, aby můj mozek pracoval ve stejných obrátkách a ve stejné výšce jako váš."

Pilulky byly rozdány. Fascinovalo mne klidné vnitřní zanícení, ba až jakési nábožné odevzdání, se kterým je beatnici konzumovali. Z Harvardu jsem byl zvyklý, když se jednalo o drogy, na nervozitu projevující se připitomělým chichotáním, na racionalizace plné tísně, na ztuhlé tváře prozrazující vnitřní paniku. Naproti tomu Salinas, Neal a Patty-Belle byli vážní, plní naděje a moudrosti. Tohle byli znalci, zkušení poutníci vesmírem, kteří se blíží k nadějné nové planetě.

Tři hodiny bylo v místnosti ticho. Salinas se stočila do klubíčka v rohu gauče, jen občas se kolem sebe pozorně rozhlédla. Neal poskládal své tělo do jakési orientální meditační polohy. Vypadalo to, že

se plně soustřeďuje na dýchání. Patty-Belle ležela bez hnutí na koberci.

Bez jakékoli námahy jsme se vznášeli v nadpřirozeném klidu, v tiché a jasné komunikační bublině, kde slov není zapotřebí, protože vše je už předem pochopeno. Anebo si to aspoň každý myslí.

Najednou Neal vyskočil a začal rázovat po pokoji. Jeho obličej byl zardělý a vyzařovala z něj neskonalá laskavost.

„To je neskutečné! Určitě je to legální?"

Kývl jsem.

Salinas otevřela šikmé oči jako trnky a tajuplně se usmála. „Je to až moc božský, aby to mohla být pravda. Člověče, řekni to na rovinu, je to návykový."

Zavrtěl jsem hlavou.

„Chceš, abychom ti popsali své prožitky?" ptal se Neal.

Přikývl jsem.

„Tak já ti teda dodám jeden expertní posudek. V tomhletom se kombinují dobré stránky ostatních drog a nejsou v tom ty špatné. Je to naprostý luxus, čistý potěšení moudrosti, nemá to chybu. Je to jemnější a celkově příjemnější než heroin, ale netlučeš přitom špačky. Cítíš se jaksi víc živý, nabitý a plný energie, a přitom tě to nedrásá. Má to v sobě tu pecku jako kokain, ale vydrží to desetkrát dýl."

„To muselo stát balík," řekla Salinas.

„Má to v sobě prostor jako nejlepší hašiš," pokračoval Cassady, „ale je v tom taky lehkost a pružnost."

„V životě mě nic tak nerozrajcovalo," řekla Patty-Belle.

„Je to filozofický," dodal Cassady. „Mohl bych napsat celou knížku o kosmickejch myšlenkách, který jsem měl. Tohleto je drogovej Rolls Royce. Naprosto skvělý."

Celou místnost zaplavily vlny vzrušení.

Na úsvitě se Salinas na gauči rozmotala. „Člověče, furt nemám tušení, co jsi vlastně zač. Když jsem o tobě poprvé slyšela, myslela jsem si, že třeba hledáš nějakýho zajdu, se kterým by sis moh hrát na doktora a drobet ho zmanipulovat. O co ti vlastně jde *doopravdy*?"

„Chtěl bych vám poděkovat za to, co jsem se tady včera naučil."

„A co jsme tě vlastně naučili? V čem je psilocybin odlišnej od ostatních drog?"

„Copak to nevidíš, Salinas?“ vmísil se do toho Cassady. „Profesor prostě ještě nikdy neviděl nikoho, kdo by v tom úletu byl poctivě a doopravdy. Že jo?“

„Přesně,“ souhlasil jsem. „Protože vy se těch změněných stavů nebojíte. Vám naopak jako by přímo prospívaly, aspoň to tak vypadá. Naše zážitky ze včerejší noci potvrzují, že to nejdůležitější je duševní naladění a prostředí, ve kterém se drogy berou. Droga má jen velmi málo specifických předpověditelných efektů. Osvobozuje vaši mysl, takže můžete jít kamkoli, pokud jste na to připraveni.“

Cestou zpět do Cambridge jsem zrekapituloval nové poznatky z tohoto neobvyklého experimentu. V jeho průběhu jsme se my čtyři dostali do situace, kdy jsme dočasně byli zcela mimo sociální role, mimo normální starosti. Zjevně jsme se dotkli nějakého meditativního okruhu v našich mozcích, který umožňuje nadhled a který nám dovolil sdílet společně okamžiky filozofického pochopení, v němž se spojil jeden intelektuál z Ivy League a tři velmi pozemské a velmi svobodné duše.

Schopnost drogy spojovat rozdílné lidi silnými empatickými svazky naznačovala velice vzrušující společenské implikace. Kdyby se lidé naučili sdílet vjemy svých bližních, bylo by možné dosáhnout vyšší úrovně lidské komunikace.

ŽIVOTOPIS

Arthur Koestler (1905–1983)

– evropský filozof, narodil se v Budapešti. Ve 30. letech žil v Berlíně, kde se stal známým jako vědecký publicista a politický aktivista. V roce 1931 se stal komunistou, ale později ze strany vystoupil na protest proti stalinským čistkám a vykonstruovaným procesům. Během občanské války ve Španělsku byl vězněn Francovým režimem a několik týdnů prožil v cele smrti, kde měl vize, které změnily jeho život. Po dobytí Francie Němci byl internován v koncentračním táboře, odkud se mu v roce 1940 podařilo uprchnout.

Jeho román *Darkness at Noon* (1941, česky Tma o polednách) je působivým zpodobněním represívní povahy komunismu. Hlavní hrdina, bolševický veterán, se stává jednou z obětí čistek, protože se postaví na obranu člověka jakožto individua. Po II. světové válce Koestler napsal několik dalších románů, dvoudílnou autobiografii a řadu prací o filozofii vědy. Jeho kniha *Janus* (1978) je věnována studiu technologií a strategií evoluce a představuje kritiku darwinistické teorie slepého přírodního výběru.

Koestler je intelektuálním hrdinou dvacátého století. Pronikl hluboko do oblastí zásadně důležitých pro poznání lidské přirozenosti, jako jsou humor, kreativita, teorie poznání, genetika a telepatie, a stal se skvělým ztělesněním onoho fascinujícího lidskému typu, kterým je „angažovaný mudrc".

8. Úlety skrze námahu a utrpení

Podzim 1960, Harvardova univerzita

Když se psilocybinový projekt rozjel naplno, napsal jsem nadšený dopis Arthuru Koestlerovi do Londýna. Shrnoval jsem v něm dosavadní výsledky naší práce a zval jsem ho, aby se k nám připojil. Vždyť to byly právě jeho spisy, které mne připravily na „mystickou zkušenost", a já jsem mu chtěl splatit dluh za to, že tak zásadně změnil můj život. Odpověď přišla obratem. Právě se chystal do Ameriky na nějakou neurologickou konferenci a projevil zájem okusit při té příležitosti houby.

Měl jsem určité pochybnosti, zda je Arthur vhodná pokusná osoba. Byl tak racionální, tak moc se kontroloval, a měl tak málo smyslu pro humor. Zdálo se, že je doslova usoužen tím věkovitým evropským pesimismem.

Několik dní před svým plánovaným příjezdem Arthur telefonoval

z Michiganu. Říkal, že mu dali psilocybin a že to byl jeho nejhorší zážitek v životě. Takže ruší svoji návštěvu v Cambridgi. Ať se nezlobím.

Načež jsem mu slíbil, že mu nenabídneme nic silnějšího, než dobré francouzské víno, jen ať přijede. Souhlasil.

Když jsem pro něho přijel na letiště, vypadal hrozně. Ukázalo se, že jistý anglický psychiatr z Ann Arbor jménem Pointsman se nějak dozvěděl, že Arthur má v úmyslu vzít u mne psilocybin. Navrhl mu tedy, že pro něj uspořádá sezení on sám.[1]

Načali jsme láhev *Blanc de Blanc* a Arthur začal vyprávět.

„Zpočátku to probíhalo skvěle. Ležel jsem na gauči a brzy jsem začal mít prožitky, které popisovali meskalinoví mystici. Zářivé vzory nepředstavitelné krásy. Kdybych to byl sám sobě dovolil, mohl jsem možná prožívat vize proroka Eliáše, když letěl do nebe. Ale já jsem měl pocit, že takto bych k těm vizím přišel až moc lacino, takže jsem se silou vůle snažil mít oči otevřené. Podle hesla, že pro mne žádná snadná cesta neexistuje. Dokonce jsem si gratuloval ke své střízlivosti a sebekontrole. Jsem přece racionalista a moje mysl se nedá jen tak oblbnout nějakými pilulkami."

„To je jako kdybyste přímo přivolával neštěstí," řekl jsem mu, „ta snaha mistrovat svůj mozek."

„Ale přitom," pokračoval, „dokonce i když jsem měl oči otevřené, vypadal pokoj jinak. Barvy byly zářivé a světélkovaly, a co do kvality se rovněž lišily od všeho, co jsem viděl kdykoli předtím. K jejich popisu bych musel vymyslet nové pojmy, které by jedním slovem vyjádřily kvality několika barev, třeba zelené a modré. Ale já jsem nechtěl připustit, aby se moje mysl nechala ukolébat těmito falešnými halucinacemi. Tu najednou pravidelně se opakující záblesk otáčející se magnetofonové cívky získal svůj plný a zlověstný význam. Když dr. Pointsman vešel do pokoje, byl změněný k nepoznání. Jeho tvář byla chorobně žlutá a rozpadala se na dvě ostře ohraničené části, jako při buněčném dělení. Na krku měl doktor malou jizvu, které jsem si předtím vůbec nevšiml. Teď ale zela jako černá díra, která se chystá pohltit jeho nateklou bradu. Jedno ucho se sesychalo, zato druhé se o několik palců zvětšilo. Vypadal jako nějaký samolibý, zlý ďábel, s drzým úsměškem na tváři.

Předpokládám, že jsem nebyl ve stavu mysli přiměřeném pro aplikaci hub, a ty potom probudily vzpomínky na to, co jsem prožil jako

politický vězeň, na mučení, brainwashing, výpovědi vynucované násilím."

„To je škoda," řekl jsem s pochopením. „Ale když už jste tady, dovolte mi uspořádat pro vás sezení, kterého se můžete zúčastnit jako pozorovatel. To sezení se bude odehrávat v podpůrném prostředí. Ujišťuji vás, že je to něco úplně jiného."

„Domluveno. Pokud se ho ovšem nebudu muset sám aktivně účastnit."

Příštího dne mne Koestler doprovodil do areálu Harvardovy univerzity, kde jeho přítomnost vyvolala značný rozruch. Obědvali jsme s B. F. Skinnerem a hovořili s Jeromem Brunerem, proslulým kognitivně orientovaným psychologem.

Následujícího dne jsem telefonoval do Massachusettského institutu duševního zdraví a sjednal jsem Koestlerovi schůzku s dr. Maxem Rinkelem, významnou autoritou v oblasti drog. Rinkel o Koestlerovi ještě neslyšel a já jsem si z jeho nevědomosti trochu utahoval. Domluvili jsme se, že se sejdeme na koktejlu v baru hotelu Ritz.

Když jsme na cestě do Bostonu přejížděli Charles River, zabral se Arthur do vzpomínek na své dva přátele v Berlíně ve 20. letech, kteří se zabývali výzkumem meskalinu. Jejich psychedelická sezení jim otevírala dosud neznámé oblasti společně sdílených prožitků a objevů. Snažili se ostatním lidem vyprávět o svých objevech, ale nikdo je neposlouchal, ani přátelé, ani kolegové, dokonce ani členové jejich rodin. Nakonec se vzájemné odcizení tak prohloubilo, že se oba zhroutili, duševně naprosto vyčerpáni. Jeden odjel do Mexika, kde zakrátko zemřel. Druhý se vydal do Mnichova, aby tam podstoupil léčbu u jednoho známého psychiatra, který ho však spíše zničil, neboť naprosto neporozuměl kreativní povaze jeho zkušenosti. Koestlerův přítel v zoufalství přerušil léčbu, vrátil se do Berlína a spáchal sebevraždu.

Rinkel nás očekával u rezervovaného stolu. Během několika minut oba tito v Evropě školení muži sklouzli do opilecké hádky. Rinkela iritovalo, že Koestler, který neměl formální lékařské vzdělání, trval na tom, že je v oboru neurologie odborník; tím se cítil dotčen vzdor tomu, anebo právě proto, že se Arthur vracel z prestižní vědecké konference věnované problematice mozku, kde měl zásadní přednáš-

ku. Pod tlakem Koestlerovy logické argumentace se časem ocitl v pozici umanutého negativistického dítěte. Vystrkuje hlavu zpoza hromady bramborových čipsů na stole, byl ochoten nakonec popřít i samotnou existenci středního mozku. Koestler triumfálně spolknul olivu, ale vzápětí vyslal směrem ke mně pohled plný rezignace.

Náhle se v jeho tváři objevilo napětí.

„Maxi," mumlal Koestler v zamyšlení, „nepraktikoval jste někdy psychoterapii na Reichsklinik v Mnichově? Nepamatujete se, když tam byl na léčení jeden psychiatr z Berlína, jistý dr. Moses?"

Rinkel si nevzpomínal na žádného dr. Mosese.

Nakláněje se dopředu jako vyšetřovatel při křížovém výslechu, pokoušel se Koestler načrtnout detailnější podobiznu svého přítele. „Experimentoval s meskalinem."

V Rinkelových očích se objevil záblesk vzpomínky. „Ano, ano, když jste mi teď připomněl ty podrobnosti, mám dojem, že si na ten případ vzpomínám. Je to tak dávno."

„Máte tušení, co se s ním pak stalo?"

„Ne. Právě jsem se vás chtěl zeptat, jestli o něm nevíte něco bližšího."

Arthur povzdechl a potřásl hlavou. „Zabil se pár týdnů po tom, co jste ho propustili."

Kolem stolu se rozhostilo trapné ticho. Rinkel, roztrpčený tou nepříjemnou výtkou, potáhl z doutníku a kývl na servírku, aby přinesla účet. Arthur a já jsme vstali, formálně jsme se uklonili a šli pryč.[2)]

Venku vál čistý a svěží vítr od parku Boston Common. Byli jsme rádi, že máme to nepříjemné setkání za sebou. Jeli jsme svižně do North Endu navštívit Franka Barrona a krásnou Nancy, novou ženu, která se objevila v jeho životě. Měli jsme v úmyslu povečeřet tam a pak se vrátit domů, kde se měl Arthur jako pozorovatel účastnit houbového sezení s Charlesem Olsonem, legendárním bardem z Gloucesteru.

Večeře s Frankem a Nancy ve Steel Helmet byla slavnostní. Když jsme pak přijeli domů, seděl už Charles Olson v kuchyni a povídal si s Jackem. Skupina se shromáždila v pracovně. Z výklenku ve zdi jsem vyndal bizarní orientální krabičku zdobenou intarzií. Odpočítal

jsem pilulky jednotlivým tripperům. K mému úžasu si jich několik vzal i Arthur. „Jdu do toho taky." Vzal si obstojnou dávku, asi deset, a zapil je whisky se sodou.

Poslouchali jsme Bacha. Tu a tam jsme si vyměnili pár slov. V místnosti zavládla atmosféra jemné smířlivosti, vyvolaná houbami. Naše rozdrásané, stále se někam ženoucí mysli se pomalu uklidňovaly a začaly jakoby spokojeně příst. Byli jsme lehčí a lehčí a vyrovnanější a projasněnější. Na stole hořela svíčka. Nancy a Frank si hleděli do očí. Pak se Nancy vyzývavě zasmála, předvedla jakýsi vířivý taneček, a oba byli pryč.

Arthurova tvář byla úplně proměněná.

„To je dokonalé," šeptal. „Všechno je tak krásné. A ta hudba, takovou jsem v životě neslyšel." Zavřel oči a jenom se usmíval. Pocit míru a vyrovnanosti trval několik hodin. Pak, právě když se v pokoji chvěl a vibroval Mozart, jsem vzhlédl a uviděl Arthurovu tvář, zarudlou a plnou utrpení, a v ní jeho oči, v nichž byl snad veškerý smutek věků.

Jeho hlas stoupal v bolestném protikladu k hudbě. „Je to nádherné, to nepochybně," říkal. „Ale je to falešné, ersatz, náhražka. Instantní mysticismus. Ale žádná snadná a rychlá cesta k moudrosti neexistuje. Námaha a pot, to je skutečná cena poznání.

Vzpomínám si, že když jsem chodil do školy, byli jsme na výletě v rakouských horách, které jsem měl tak rád. A trvalo nám šest hodin, než jsme vylezli na vrchol vysoký necelých 2500 metrů. Dnes se na ten vrchol můžete dostat za pár minut autem nebo lanovkou."

„Co říká?" ptal se Olson, miliony mil vzdálený.

„Něco o potu a námaze," řekl jsem.

„Ale ještě i dnes," pokračoval Arthur, „můžete vidět tisíce dětí školou povinných, manželských párů ve středním věku a dokonce i starších lidí deroucích se po příkrém svahu nahoru lapajíce po dechu a sténajíce pod vahou svého batohu."

„Říkal sténajících?" ptal se znovu Olson.

„A když vystoupí do horského útulku pod vrcholem, pot z nich teče proudem a oni mají skutečně nárok na svou jedinou odměnu, sklenku šnapsu. A pak se kochají výhledem do údolí.

Já netvrdím, že ctnosti lze dojít jedině skrze námahu a utrpení. Je-

nom si myslím, že i když výhled je stejný, jejich vidění je jiné než těch, kdo tam přijedou autem." Domluvil a začal se sám pro sebe smát smíchem plným radosti.

„Dej si šnaps, Arthure," křikl Olson srdečně.

„Racionální mysl a střízlivá sebekontrola," volal Arthur, v protikladu ke svým slovům smějící se od ucha k uchu. „To je maximální profanace, tenhleten mysticismus z papiňáku." Ale přitom se smál na celé kolo, vesele nám zamával a vyběhl z pokoje.

Měl jsem strach, aby se nevrátila jeho michiganská paranoia a tak jsem šel zaklepat na jeho dveře. Barronův veselý hlas zevnitř křikl, ať jdu dál. On a Nancy se k sobě tulili pod pokrývkami.

„Kde je Arthur?"

„My jsme vůbec nevěděli, že to je jeho pokoj. Prostě jsme skočili do první postele, kterou jsme uviděli. Arthur sem strčil hlavu asi před minutou. Hrozně se omlouval."

Procházel jsem pokoji pro hosty v chodbě. „Arthure! Arthure!"

„Time? To jsi ty?"

Arthur byl schoulený pod pokrývkami a k hrudi si tiskl polštář. Smál se jako blázen a byl v těžkém úletu. Ulevilo se mi, že moje starost byla zbytečná, a vracel jsem se zpět nahoru. Ještě dlouho do noci jsem se díval do ohně v krbu a pokuřoval.

1932, Springfield, Massachusetts

Ležel jsem v posteli, nacvičoval svůj jedinečný styl inhalace s imaginární cigaretou a přemýšlel, jakou značku si vyberu, až mi bude šestnáct. Neměl jsem žádné zábrany vůči návyku na nikotin. Všechny filmové hvězdy okázale předváděly tuto neřest jakožto nezbytnou součást svého osobního kouzla. Bette Davisová, Claudette Colbertová i Katherine Hepburnová, všechny měly ve zvyku nervózně bafat, když měly přejít třeba jenom verandu. Gary Grantovi, Clarku Gableovi a Humphrey Bogartovi visel vajgl v koutku úst s elegantní sexy ležérností, když konali své hrdinské činy. F. D. Roosevelt, osobnost ztělesňující nejvyšší autoritu, se na fotografiích objevoval zásadně se svou vzhůru směřující apartní cigaretovou špičkou. Sportovní hvězdy i senátoři dělali reklamu svým oblíbeným značkám. Pro balíček Camelek půjdou rádi celé kilometry. Po náklaďáku Old Golds ani nezakašlete. Lucky Strikes implikují už svým názvem zásah při každém

úderu. A reklamy v New Yorkeru představují příslušníky horních deseti tisíc, kteří uklidňují své nervy (když například číšník nedopatřením vyleje polévku vévodkyni do klína) tím, že si zapálí Muradku.

Mým horkým favoritem byly Kentucky Winners, protože jejich výrobce sponzoroval rozhlasové přenosy ze zápasů baseballového týmu Red Sox. Pokaždé, když Joe Cronin nebo Jimmy Foxx napálili homera, vyfasovali karton tohoto voňavého kuřiva. Ale nakonec to na celé čáře vyhrály Chesterfieldky. Líbila se mi jejich krabička v bílé a zlaté.

Dveře mého pokoje se s bouchnutím zavřely. Já jsem ale už dřív jakožto zkušený soukromý detektiv protáhl přes kladku nade dveřmi strunu, takže jsem je mohl otevírat a zavírat leže v posteli. Nyní jsem tedy za šňůru zatáhl a dveře zase otevřel. Byl za nimi Tote, nalitý a trochu popletený. „Já se teď jdu milovat s tvou matkou, synu, a chci, aby ty dveře byly zavřené."

A znovu je zabouchl.

Dělal jsem, že spím, a znovu jsem zatáhl za šňůru. Dveře se otevřely.

„Sakra kruci, co to s těma dveřma je?" bručel Tote. Zabouchl je potřetí. Já jsem potřetí otevřel.

Za minutu se Tote vrátil s kladivem a hřebíky a dveře zatloukl. To mi nevadilo. Znal jsem únikové cesty.

Podzim 1960, Harvardova univerzita

Druhý den ráno jsem šel vzbudit Arthura na další kolo harvardských návštěv. Seděl na posteli, stále ještě se usmívaje. „Ty pilulky včera na mě neměly žádný vliv. Mám velkou duševní sílu."

„No jasně," odpověděl jsem.

Když jsme se vraceli domů po dni stráveném na univerzitě, koupil Arthur dvě lahve *Pouilly Fousse* a láhev skotské. U mne v pracovně jsme začali whiskou. Arthur zvedl sklenici, zakroužil jí ve vzduchu a led zacinkal.

„Asi zůstanu věrný své droze. Alkohol je sociální stimulans. Dostane tě do nálady, a člověk je pak jaksi blíž druhým. Houby rozpoutají vír uvnitř, až příliš blízko vlastního nitra. Důsledkem je přechodná

psychóza využitelná v terapii. V životě jsem se necítil lépe. Ale žádná moudrost v tom není. Včera v noci jsem odhalil všechna tajemství vesmíru, ale do rána jsem je zase zapomněl."

Nazítří jsem zaskočil do pracovny Franka Barrona. Ptal jsem se ho jako nějaký starostlivý rodič: „Kde jsme udělali chybu s tím Arthurem? Říkal, že objevil všechna tajemství vesmíru, ale pak je zase zapomněl."

„Možná je to tak v pořádku," řekl Frank. „Ale pro nás z toho plyne poučení. Dokonce i William James si o svých prožitcích pod vlivem kysličníku dusného dělal poznámky. Po jednom sezení ho překvapilo, co si zapsal: ‚Tajemství vesmíru spočívá ve vůni pražených mandlí.' Pro mě za mě si může vesmír svoje tajemství nechat, já chci mít jenom záznam o tom, co lidé v těchto zvláštních podmínkách prožívají."

„Takže řešením pro nás je," řekl jsem, „dělat si co nejvíc poznámek. A zaznamenávat také vnější okolnosti. Vůně pražených mandlí není pro začátek tak špatná. Když má člověk u nosu hadici přivádějící kysličník dusný, je pochopitelné, že vesmírné tajemství má čichový charakter."

„To je naprosto pochopitelné."

„Ale proč," ptal jsem se, „odmítá Koestler extázi, pokud není její součástí i námaha a utrpení? To je jako když ludditė odmítali novou technologii."

„A ti ludditė, to byl kdo?"

„Ned Ludd byl trochu přitroublý dělník z Leicestershire, který v 19. století přesvědčil anglické tkalce, aby rozbíjeli parní tkalcovské stavy, které jim šetřily práci. Víš, něco v tom smyslu, že když je něco nové a pohodlné a šetří to čas, musí to být špatné. To je jakési Arthurovo sebemrskačství, ten trip do biblické viny."

Ale Frank vrtěl hlavou. „Nevím, jestli je to tak jednoduché. Idea, že teprve po rozmanitých zkouškách a utrpení je možno dojít poznání, je ve filozofii jedna z nejstarších. V principu jde o protiklad tvrdá práce versus technologická zkratka. Drogy jsou ty zkratky. Ale zároveň nám dávají další možnosti volby. Lyžařské vleky a motorová vozidla jsou alternativou chůze. Já souhlasím s Aldousem. Nejde tady

o buď-anebo, spíš by se mělo jednat o případ to i ono, oboje. Jestli chceš, můžeš se dnes při cestě na vrchol potit, *a* zítra si naopak třeba zvolíš výstup za pomoci technologie."

„Ale Arthur říká, že ti, kdo na vrchol stoupají pěšky, vidí potom něco jiného než ti, kdo použijí technologii."

„O tom nemůže být pochyb," řekl Frank. „Odměnou za poctivý výstup s bolavými puchýři na chodidlech je v jistém smyslu kvalitnější výhled. A určité sebeobětování, pokud není nepřiměřeně dlouhé, nás skutečně může přiblížit opravdové zbožnosti. Ale bylo by příliš jednoduché tvrdit, že jakákoli zkratka je méně hodnotná. Zkonstruovat lyžařský výtah anebo vést drogové sezení, to vyžaduje spoustu disciplinované, vynalézavé a někdy riskantní práce."

„Když o tom přemýšlím," dodal jsem k tomu, „tak mám pocit, že veškeré snahy o odhalení tajemství života jsou také jen jakási zkratka. Odmítat drogy jako nástroj poznání je pak totéž, jako bychom zavrhovali mikroskop, protože příliš usnadňuje pozorování. Myslím, že lidé mají právo na jakékoli poznání, které je v jejich dosahu."

„Zajímalo by mne jedno," pravil Frank ironicky. „Vracel se Arthur do New Yorku pěšky, s hekáním a funěním?"

„Nikoli. Letěl zkratkou, s Eastern Airlines. A v tašce měl láhev šnapsu."

ŽIVOTOPIS.

Jack Kerouac (1922–1969)

– americký spisovatel, narodil se v Lowellu ve státě Massachusetts, studoval na Kolumbijské univerzitě. V roce 1956 napsal knihu *On the Road*, v níž vylíčil pitoreskní dobrodružství, která prožíval s Nealem Cassadym. Román se stal biblí beatnického hnutí. Kerouac ve své tvorbě užívá obdobné postupy jako jazzová hudba, především co se rytmiky a frázování týče.

Pro veřejnost zůstal Kerouac jednou provždy prototypem beatnika. On sám však byl ve svých posledních letech na hony vzdálen životnímu stylu drogové kultury a byl k němu i velmi kritický. Jeho názory se staly, snad i v důsledku alkoholového abusu, krajně konzervativními.

Kerouac napsal řadu dalších knih s autobiografickými prvky, mj. *The Subterraneans* (1958), *The Dharma Bums* (1958), *Big Sur* (1962) a *Desolation Angels* (1965).

9. Literární elity a zklamaná naděje

Podzim 1960, New York City

Z New Yorku telefonoval Allen Ginsberg. Už se nemohl dočkat, až zahájíme naši kampaň politiky extáze. Naplánoval řadu sezení s houbovými pilulkami pro Jacka Kerouaca, Roberta Lowella a Barneyho Rossetta, proslulého avantgardního nakladatele.

Allen a Peter žili v neuvěřitelně zasviněném bytě na Lower East Side. V životě jsem v žádné domácnosti neviděl takový nepořádek, ale díky Allenovu veselému a žoviálnímu hemžení jsem se tam brzy cítil jako doma.

Jack Kerouac seděl u kuchyňského stolu, popíjel červené víno a vedl nekonečný monolog proudu vědomí o jistém strategicky důležitém bodu uprostřed Allenova penisu, o tom, že někteří Buddhové jsou draví jako ryby barracuda, atd. atd. Přes všemožné slovní hříčky, vtípky, chvástavé škádlení a žertíky hodící se tak do školní šatny jsme se nakonec dostali až k debatě o sportu. Ukázalo se, že Kerouac si podobně jako já vymyslel vlastní pravidla samotářského baseballu, měl soupisky imaginárních hráčů a vedl statistiky zásahů, běhů, chyb.

1926–1930, Indian Orchard, Massachusetts

Vyrůstal jsem samotářsky, zcela ponořen do příběhů plných hrdinských činů, historických událostí, romantiky a objevů. A historek ze světa sportu. Skvělost, dokonalost, to byl bod, kolem kterého kroužily mé myšlenky.

Na rozdíl od mých katolických kamarádů ve škole, kteří byli vedeni k tomu, aby si brali příklad z melancholických světců, ctnostných panen a masochistických mučedníků, já jsem se snažil sám sebe formovat podle vzoru legendárních hrdinů a milovníků. Každý týden jsem vlekl domů z knihovny nejméně deset příruček o tom, jak vlastními silami dojít slávy, a dychtivě jsem se nořil do světů krále Artuše, Robina Hooda, Odyssea, Jeba Stuarta, Sokrata a římského hrdiny Horatia, který samojediný bránil most přes Tiberu proti Etruskům.

Četl jsem o životě Indiánů, načež jsem si postavil na zahradě za domem malé týpí, které jsem ke zděšení své matky i obýval. Později mne jacísi pokrytci udali, že jsem z kůlů, na kterých byly nataženy šňůry na prádlo, vyřezal totemy.

O vánocích jsem dostal soupravu pro chemické pokusy, v důsledku čehož se ze mne stal Tom Swift, usilující vyrobit drogu jménem „Idicton", která měla zachránit lidstvo. Během své holmesovské fáze jsem si doma vyrobil lupičské nářadíčko včetně masky a rukavic. Tajně jsem vnikal do domů sousedů a hledal důkazy zákeřných piklů proti americké svobodě.

Jako lovec na safari jsem se plížil lesem poblíž statku Ferrisů a se svou vzduchovkou připravenou jsem se snažil vystopovat divoké králíky. V letních dnech jsem jezdíval na kole po mostě přes řeku Chicopee a dál, až tam, kde továrna na výrobu juty vypouštěla páru nad šťavnaté louky patřící ke statku, a potom po lesních stezkách k potoku. Tam jsem lany svázal dvě nepotřebná vyhozená křídla vrat od stodoly, a z takto vzniklého voru jsem do proudu nahodil udici, bafaje přitom hříšně z dýmky z kukuřičného klasu, nacpané kukuřičnými vlákny.

Na různé soutěže a závody jsem neměl dost atletickou postavu, zato jsem měl dobrou pohybovou koordinaci. Své sportovní schopnosti jsem zdokonaloval ve hrách, které jsem sám vynalézal. Venku na ulici jsem hrál baseball s golfovým míčkem. Házel jsem ho proti obrubníku a on se odrážel zpět jako ostrý přízemní *grounder*, vysoký

a dlouhý *fly*, anebo jako zničující drajv po lajně. Záleželo na úhlu dopadu. Chodci se zastavovali a dívali se, jak hážu míček, běžím, abych chytl a vrátil přízemní úder, otáčím se a hraju *double-play*, zdvíhám palec jako rozhodčí - jsi venku!

Drát od rádia jsem vyvedl ven, aby mohlo stát na okně a já slyšel přímé přenosy zápasů Red Sox. A i kdybych neslyšel reportérův hlas, dovedl bych podle reakcí publika říci, co se právě děje na hřišti ve Fenway Park. Projevy toho kolektivního mozku při sportovních přenosech mne vždycky fascinovaly. Ještě dnes bych byl schopen detailně rekonstruovat průběh hry podle zvuků vycházejících z Dodger Stadium, když stojím ve frontě na hot dog a nevidím na hřiště.

Odjakživa byl základem mého profesionálního života sportovní model: hráči, trenéři, mužstva, liga. Na stejném principu jsem organizoval svou práci psychologa a filozofa: vyzkoušej všechny životní hry a pak se rozhodni, které se chceš naučit. Jako v baseballu: zvol si pozice, které chceš perfektně zvládnout, uvnitř kosočtverce nebo mimo něj. Sežeň si nejlepšího kouče, který je k disposici. Trénuj, trénuj, trénuj. Zlepšuj se. Buď jednička. Neustále měň rytmus hry. Vítězství samo je koncept krátkodobý, pochybný a často irelevantní. Cílem je pohyb ve směru ke stále složitějším hrám.

Hltal jsem sportovní stránky novin s očima široce otevřenýma, a z nich jsem se učil základní americké truismy. Důležitá jsou procenta. Někdy vyhraješ, někdy prohraješ. Každý má někdy krizi a jindy je zase ve formě. Buď formát a zůstaň sportovcem ve vítězství i v porážce. Ber každou hru takovou, jaká je. A hraj čistě, protože dnešní tvoji soupeři se mohou stát tvými spoluhráči v příští sezóně.

Tato kombinace nasazení a odstupu - tak typická pro postoj profesionála - a to, že jsem se vyhýbal lidem, kteří se do věci zaberou tak, až zapomenou, že jde jen o hru, to asi přivedlo některé lidi k názoru, že jsem chladný a bez zájmu o druhé. A já jsem přitom viděl sám sebe, jak stojím na házečově metě, mírně zpocený, a uvažuji o dalším hodu.

Podzim 1960, New York City

Jelikož jsem strávil větší část svého dětství a mládí v říších všemožných romantických výmyslů, pociťoval jsem vždycky sympatie k chudákovi introvertovanému, alkoholu propadnuvšímu spisovateli, ať to

byl kdokoli. Ale Jack Kerouac byl děsivý. Za potemnělou, dobromyslnou vizáží rozšafného dřevorubce se skrývala všechna podrážděnost a mrzoutství průmyslového maloměsta v Nové Anglii spolu s těžkopádnou nedůvěřivostí kanadského katolíka. To je tedy fakt nešťastná figura, pomyslel jsem si.

„Tak co to na nás chystáte, doktore Leary? Lítáte tady s tím komunistickým teploušem Ginsbergem a s tím pytlem pilulek jako... Mohou ty vaše drogy odčinit všechny ty smrtelné, anebo aspoň lehké hříchy, kvůli kterým náš milovaný spasitel Ježíš Kristus přišel na Zemi a obětoval svůj život na kříži?“ Dělal si legraci, a přece to zase tak docela legrace nebyla. „Nejlepší by bylo zjistit to rovnou,“ řekl Ginsberg tiše.

Postavil jsem na stůl láhev, odpočítal pilulky a vydali jsme se na cestu.

Kerouac bez ustání pil a pronášel patetické tirády jako námořník v baru nějakého přístavního města, rázoval dlouhými kroky po pokoji a vyskakoval na židle a deklamoval zábavné i poetické nesmysly. Nakonec vyskočil na gauč. „Já jsem král beatniků. Jsem François Villon, básník a lotr a vagabund z dálnice. Poslouchejte, co vám tady zahraju na svém tenorovém psacím stroji, jaké improvizace, jaké pecky, ze kterých půjdete do vývrtky.“ Bylo to docela milé a vtipné, ale když droga začala působit v jistých delikátních oblastech mozku, stával se ten hluk nepříjemným. Toužil jsem po důvěrně známém houbovém tichu.

Do té doby jsem byl na tripu už s více než stovkou lidí, ale ještě nikdo se nesnažil tak ovládnout, dominovat, ba převálcovat celý prožitek, jako Kerouac. Prostě do toho narval ty svoje móresy jako odněkud ze saloonu, a na mne to bylo trochu moc.

Odešel jsem do potemnělé ložnice a vrhl jsem se na postel. Vedle Kerouac pořád hulákal a řehtal se v alkoholickém odvazu. Upadl jsem do deprese. Kerouac mne dostal do mého prvního špatného tripu. Možná to bylo i vinou prostředí, ten slum byl tak odpudivý, tak odlišný od pečlivě připravených místností, v nichž jsme obvykle konali sezení. A možná za to mohl i sám nervózní New York, což rozhodně nikdy nebylo město pro povznesené filozofy. Nebo to byla Ke-

rouacova francouzsko-katolická melancholie? Ať tomu bylo jakkoli, bylo mi pořádně mizerně.

Nikde žádná legrace, svět byl smutným a beútěšným místem. Teta Mae a Kerouac měli pravdu. *Skutečně* bylo bláznovstvím snažit se změnit lidskou povahu. Jak jsem si mohl vůbec troufnout jenom myslet, že bych mohl eliminovat lidské utrpení, když přímo z mé vlastní duše pomalu vytékal hnis zoufalství. Ano, pravdu měly katolické jeptišky. Tento svět byl opravdu jenom slzavým údolím. Můj život byl podvod a klam. Za veselou fasádou obličeje se skrývalo politováníhodné děcko, opuštěné vlastním otcem, které zlomilo srdce své matky a přivedlo vlastní ženu k sebevraždě, děcko neschopné opravdové lásky a skutečného zápalu.

Můj otec se o mne nikdy moc nestaral. Vzpomněl jsem si na ten hrozný den, kdy jsem přišel ze školy a matka mi řekla, že mne tatínek chtěl vzít na odpolední výlet k jezeru Congamond. Ale nebyl jsem ještě doma, a tak odešel sám, beze mne. Letěl jsem dolů, bral jsem schody po třech, hnal jsem se do garáže. Otec právě vyjížděl ze vrat. Utíkal jsem a křičel: „Tatínku, počkej." Neslyšel mne. Odjel.

Byl schopen on, a byl jsem schopen já, vůbec někoho milovat?

Matka a teta Mae každým rokem s obavami čekaly, čím jim zase zlomím srdce.

Pořád jsem někam odjížděl a nechával své drahé na holičkách. Marianne, má sladká ztracená žena. Chudáci mé ubohé, opuštěné děti, Susan a Jack.

Řítil jsem se do nemocnice s Marianniným nehybným tělem na sedadle. Odvezli ji na ARO. Mladý pomenší černovlasý lékař se nad ní na chvíli sklonil. Pak jí přes obličej přehodil prostěradlo.

Allen mě našel stočeného na posteli ve fetální poloze.

„No ne," vykřikl, „tentokrát *ty* neseš na svých bedrech starosti celého vesmíru. Jsi v pořádku? Hledali jsme tě."

Připomněl mi svůj první trip s houbami, kdy jsem mu pomohl překonat okamžik bolesti: bylo to přesně to, co jsem potřeboval slyšet. Cítil jsem se lépe, Allenovy oči plné lásky mi vracely sebedůvěru.

Díky těmto drogám je lidský organismus vystavován těm nejintezívnějším emocím, kterých je nervový systém schopen. Dnes jsem poznal krizi, ke které může při sezení dojít, i z druhé strany, a zjistil

jsem, že je možné kontrolovat a modulovat emoce. Vědomí může otevírat nebo zavírat jakoukoli představitelnou komnatu mozku v celé škále od štěstí k hrůze. Vtip je v tom, neulpívat, nedopustit, aby proud reality zamrzl.[1] Potom může člověk bez obav říci: žádná emoce mi není cizí, ale také žádná emoce mne nemůže chytit do pasti.

Kerouac pořád ještě vězel pevně ve své realitě nálevny, tak jsem se k němu připojil, pil jsem červené, pokuřoval, vyprávěl nesmysly. V jednom okamžiku jsme se s Allenem pokoušeli povědět Kerouacovi o významu drogových sezení pro kulturu a o filozofických implikacích změněných stavů vědomí. On však zdusil náš entuziasmus ponurým katolickým kóanem: „Chodit po vodě se nenaučíš za den."

Na úsvitu nám došlo kuřivo. Rozhodli jsme se s Kerouacem, že skočíme na roh do trafiky. Venku jsme vydechli radostným překvapením – špinavá ulice i staré činžáky kolem, všechno bylo pod křehkou pokrývkou čistého bílého sněhu. Kerouacova reakce byla instinktivní: udělal kouli a bác ji po mně, proletěla mi těsně vedle hlavy. Uhnul jsem a pálil po něm. Poskakovali jsme po East Side jako kluci. Bar na rohu právě otevíral a tak jsme si sedli do boxu na dřevěnou lavici, hodili do sebe pár piv a pustili jukebox. Pak jsme v obchodě koupili bochník italského chleba a běžíce zpět k Allenovi, házeli jsme si chleba falšovanými přihrávkami.

Snídali jsme slazenou horkou kávu s mlékem a toasty s džemem. Pak Allen oznámil, že je čas vydat se do jedné vilové čtvrti, kde žil Robert Lowell, a taky ho přivést do transu. S Kerouacem jsme se rozloučili před domem. Jack mě objal a odcházel, trochu nahrbený. Než zmizel za rohem, zavolal jsem na něho: „Jacku!" A hodil jsem mu obloukovou přihrávkou jako ve fotbale sněhovou kouli. Kerouac vyskočil, chytil ji a my jsme zařvali hurá.

Když nám Kerouac zmizel z dohledu, přemýšlel jsem o našem sezení. Nakonec bylo prima a docela poučné, ale nedosáhlo urovně filozofických tripů na Harvardu. Celá ta noc s Kerouacem vůbec nehnula a on zůstal katolickým hýřilem a staromódním bohémem, nebylo v něm z hippíka ani co by se za nehet vlezlo. Jack Kerouac otevřel dveře do budoucnosti nervové soustavy, nahlédl tam, ale pro sebe v ní místo neviděl. Utopický pluralistický optimismus 60. let, to nebylo nic pro něho.

Jeli jsme s Allenem a Peterem metrem na předměstí. Peter se mne s typickou beatnickou přímočarostí a s jakousi dětinskou prostotou ptal na mé sexuální návyky. Šoustám rád s holkama? Ano. A s jakýma? S takovýma, které jsou hezké a sexy. Mám teď přítelkyni? Ne, momentálně nikoli. Lížu rád kundu? No, ne moc často. Kouřím rád ocas? Ještě jsem to nezkoušel.

Mezitím Allen načrtl úkol, který stál před námi. „Robert Lowell je bráhman ze staré školy. Jeho poezie je silná, osobní, melancholická. Problém je, že mu každou chvilku rupne v bedně a pak musí být hospitalizován. Tady nemáme co do činění s dionýským milovníkem rozkoše. Je to dobrý chlap, ale má sklon občas zcvoknout. Musíme být opatrní při dávkování."

„Proč vlastně chceme dát Lowellovi psilocybin?" ptal se Peter.

„Protože doufáme, že se uvolní a bude šťastnější. A na politické frontě to bude výborné doporučení, když laureát Pulitzerovy ceny bude mít dobrý trip. Na spoustu intelektuálů to bude mít dobrý vliv."

Lowell a jeho žena Elizabeth Hardwicková žili v prostorném světlém apartmá s výhledem na řeku Hudson. Přednesl jsem krátkou zprávu o našich zkušenostech a Allen přizvukoval zasvěcenými doplňujícími poznámkami. Dali jsme Lowellovi asi poloviční dávku, než měla Salinas.

Peter a já jsme v kuchyni tiše hovořili s Elizabeth. Asi po třech hodinách se objevil Allen a řekl, že všechno je v klidu a my můžeme jít. Lowell, gentleman jako vždy, si mne vzal stranou a s výrazem vděčnosti mi pevně stiskl ruku.

„Teď vím, o čem mluvil Blake a sv. Jan z Kříže," řekl. „Po tomto prožitku jsem toužil, když jsem přestoupil ke katolictví."

Nevěděl jsem, jestli mu mám tak úplně věřit. Pro většinu lidí by tahle dávka nebyla dost silná, aby mohla vyvolat transcendentální účinky.

Cestou do města jsem řekl Allenovi: „No, všechno šlo hladce, ale co se tím vlastně dokázalo?"

„To, že ten skvělý, ale duševně labilní génius, který prožil už několik nervových zhroucení, může brát psychedelika bez rizika, pokud má zajištěno vhodné prostředí."

„No ano, ale rozhodně nemám dojem, že bychom nějak změnili

jeho život," řekl jsem. „Možná jsme mu měli dát vybrat, zda by přece jen nechtěl vzít pořádnou dávku a projít tu cestu celou."

„To by bylo příliš riskantní," řekl Allen. „Nechtěl bych dojít pochybné slávy tím, že jsem přivedl nejlepšího amerického básníka do blázince."

„Ano, ale přece jen cítím určité zklamání. Moje skóre s Kerouacem a Lowellem v té Lize zjevení měnícího život je nula dva."

„Teď je před námi ještě těžší soupeř," smál se Allen. „Barney Rossett už vyřídil několik psychiatrů. On je takový Mickey Mantle introspektivních intelektuálů."

„Proč musíme vlastně zasvěcovat toho Rossetta?" ptal se Peter. „Proč radši neseženeme pizzu a neuděláme si večírek?"

„Rossett je jeden z nejvlivnějších nakladatelů v Americe. Když uvedeme do transu jeho, můžeme následně osvítit celý New York i Londýn."

Barney Rossett bydlel v elegantním řadovém domě a právě končil večeři, když jsme tam přijeli. Byla s ním Zelda, vláčná žena s pletí jako čokoláda. Šli jsme nahoru do nóbl obývacího pokoje, kde jsme zahájili experiment. Měli jsme už jenom dvě dávky psilocybinu. Navrhl jsem, aby houby vzali Allen a Barney, my ostatní, Zelda, Peter a já jsme měli vzít meskalin, který byl volně k dostání a dal se objednat i poštou v některých velkých newyorských lékárnách. Jakmile houby začaly působit, pokynul Barney Allenovi a odešli spolu do jeho pracovny zkoumat vesmír.

My tři meskaleros jsme si lehli na koberec, který pulsoval a bobtnal jako louka pokrytá čerstvě posečeným senem. Účinky na moje zrakové vnímání byly fantastické. Stěny zářily barvami jako kdyby byly pokryty tkaninami posázenými drahokamy. Pigment na obrazech se zdál být aspoň dvanáct palců tlustý a tvořil prohlubeniny a vyvýšeniny surové, vrásčité, třpytivě zářivé barvy. Nemá smysl, abych se to tady snažil se zatajeným dechem popisovat: klasický popis a rozbor těchto archetypálních vnitřních vizí přinesl Aldous Huxley, sám téměř slepý, ve svých knihách *Doors of Perception* a *Heaven and Hell*.

V té vysoké zelené trávě jsme se Zelda, Peter a já zubili zamilovaně jeden na druhého, spojeni poutem sdíleného prožitku.

Zelda zvedla hlavu. „Víš, tahle věc může ten problém vyřešit."

Okamžitě jsem věděl, o jakém problému mluví.

„Už nikdy tady nechci nic černobílého," šeptala.

Vešel Allen s ustaraným obličejem. Když nás uviděl, celý se rozjasnil. „Vidím, že vy tři tady žádný kosmický angst, žádnou úzkost nepociťujete."

„Jak je Barneymu?"

„Myslím, že se nachází v nějaké melancholické komnatě mysli. Napsal několik nekrologů o svém životě, o své kariéře a rodině, o politice a náboženství, a stěžoval si, že platí 75 dolarů na hodinu svému psychoanalytikovi za to, že mu pomáhá vyhnout se podobným věcem."

K ránu vystřídala Allena v Barneyho ložnici Zelda.

My tři s Allenem a Peterem jsme uklidili obývací pokoj, dali desky do regálu, zhasli a vyšli do zimních ulic. Východ slunce zbarvil sněhem pokrytý velkoměstský kaňon do růžova. U obrubníku nás zdravila hromada naprosto dokonalých potlučených plechovek: „Dobré ráno." Jejich kovová těla i zbytky toho, co v nich kdysi bylo, zářily jako rubíny a diamanty. S plnou vážností a beze slov mi udělovaly zábavnou lekci o tom, co Indové rozumějí pod označením To, o jejich pojetí předmětnosti, která je oduševnělá a plná chvění.

„Jdeme, jdeme, to stačí," žertoval Allen, tahaje mne za ruku. „Já vím, v celé galaxii není nic krásnějšího než potlučené plechovky. Ale my teď máme spoustu práce."

V Allenově bytě jsme udělali statistiku našich víkendových experimentů. Dali jsme drogy třem intelektuálům ve středním věku a jedné černé ženě. Všichni tři muži usilovali o to, aby své prožívání udrželi pod kontrolou, lpěli na svých osobních realitách a vyšli z této zkušenosti - aspoň podle našich pozorování - relativně nezměněni. Zasloužili si uznání za svou zvídavost. Uvážíme-li, jak dobře znali povahu vlastních neurotických problémů, musíme je chválit za jejich odvahu. Ale ani v jednom případě jsme se nesetkali s žádným zběsilým hladem po nalezení smyslu této události, s žádnou vášnivou touhou po transformaci.

Jejich rezervovanost nás postavila před morální paradox. Do jaké míry jsme odpovědni za dávkování drogy? Na tomto neurologickém

pomezí neexistoval dosud žádný etický kodex. V historických záznamech jsme nenašli jedinou zmínku, že by kdy filozofové museli čelit problémům jako byly naše. Tyto problémy souvisely se snadnou dostupností chemikálií schopných vyvolat změny v psychice lidí, kteří se této zkušenosti odvážili.

Robert Lowell byl inteligentní, ale utýraný muž, který měl svůj tvůrčí vrchol již za sebou. Měl jsem právo ho vyzvat, aby se změnil, nabídnout mu tuto riskantní alternativu? „Podívejte se, jestli si vezmete dostatečně velkou dávku těchto hub, prožijete mystickou zkušenost, možná vás to uvrhne do nejhlubších kruhů právě toho pekla, ze kterého jste se tak snažil uniknout. Ale možná se odtud vrátíte znovuzrozený, svěží, připravený začít znovu."

Časem jsme měli zjistit, že některé lidi přitahuje možnost dosáhnout osobní mutace více než jiné. Měli jsme spousty záznamů, v nichž naši poutníci popisovali, jak se jejich život změnil k lepšímu. Většina pokusných osob na Harvardu byla po návratu připravena učinit z rozšiřování vědomí součást své životní cesty - toužili naučit se, jak vést sezení i pro ostatní.

Proč se přesto někteří lidé odvraceli od této zkušenosti, zatímco jiní, jako třeba Zelda, okamžitě pochopili její smysl? Bylo to proto, že Zelda byla tak mladá? S jistým zármutkem jsme zjišťovali, že právě mládí se stávalo v našem výzkumu stabilní pozitivní indikací. Čím starší pokusná osoba, tím větší strach z vizionářské zkušenosti. Důležitými faktory byly rovněž rasa, náboženství a příslušnost ke společenské vrstvě. Čím víc toho člověk mohl ztratit, tím méně byl ochoten vydat se na cestu mimo lineární židovsko-křesťanskou mentální strukturu.

Zeldina pozitivní reakce na drogu naznačovala, že ženy mohou být vnímavější k mnohočetné realitě a tolerantnější k pluralitě a relativitě Přírody. Možné rozdíly mezi muži a ženami se dostaly na program našeho dalšího studia.

K zamyšlení vyzýval i další důsledek tohoto sezení: Zeldino pouto k jejímu příteli Barneymu se oslabilo. Po několika dnech jsem dostal od Allena nervózní dopis, ve kterém stálo, že Zelda si usmyslela nakvartýrovat se do jeho bytu a vzít si ho za muže! Takže nová, pikantní peripetie v Allenově sexuálním životě.

Ale pak Zelda telefonovala *mně*. Jestli by mohla přijet do Newton Center na návštěvu. Jakmile přijela, pouto vzniklé v průběhu našeho společného sezení se okamžitě obnovilo. Vešla a bylo to, jako bychom byli milenci už léta.

Zelda mne naučila, jak se radovat ze života. Žasla, že my, kteří jsme pracovali s tak efektivním hedonistickým instrumentem, jsme plýtvali časem na intelektuální výzkumy místo abychom se věnovali rozkoším smyslů.

V mnoha ohledech byla Zelda pro mne snad až moc pokročilá. Já jsem se příliš ztotožňoval s onou středostavovskou misí výkonu a odpovědnosti, měl jsem pocit, že k dalšímu postupu evoluce nedojde, pokud veškerou svou energii nevrhnu do práce na tomto úkolu.

Už nikdy se nám nepodařilo dosáhnout onoho něžného sjednocení, které jsme zakoušeli v New Yorku. Pak jí jeden přítel nabídl místo modelky v Hollywoodu a já jsem na ni naléhal, aby to vzala. Na letišti na mne pohlédla s jakýmsi zmatkem. „Vlastně nevím, proč tě opouštím," řekla. Já sám jsem tomu rozuměl trochu líp. Ještě pořád jsem nebyl schopen se přenést přes Marianninu smrt.

ŽIVOTOPIS

Richard Alpert (1931–)

– americký psycholog a filozof, doktorát získal na Stanfordu. V roce 1953 byl jmenován docentem na Harvardově univerzitě a o tři roky později se stal nástupcem Franka Barrona jako spoluředitel Harvardského výzkumného projektu psychedelických drog (Harvard Psychedelic Drug Research Project).

V roce 1967 se Alpert vypravil do Indie a stal se tam oddaným přívržencem a žákem Neema Karoliho Baby. Ten mu dal nové jméno Baba Ram Dass. Po návratu na svých přednáškových turné a v knihách (z nich uveďme především *Be Here Now*), seznamoval americkou veřejnost s východními praktikami meditace a vnitřního rozvoje.

Alpert si získal nesmírný vliv jakožto duchovní učitel díky svému osobnímu charismatu a schopnosti převést východní filozofické koncepce do jednoduchého a vtipného jazyka. Jeho skromnost, otevřenost a schopnost dále se vyvíjet inspirovaly miliony lidí, aby ho následovali na jeho objevitelské cestě.

10. V jednotném rytmu

Zima – jaro 1961, Harvardova univerzita

Během čtyř měsíců jsme v rámci našeho výzkumného projektu aplikovali psilocybin více než stovce pokusných osob. Kromě občasných záblesků strachu a nejistoty měla sezení vesměs pozitivní a velice stimulativní průběh a poskytovala nám množství materiálu k přemýšlení. Byli jsme plní vzrušení a začínali jsme si myslet, že jsme objevili ten dlouho hledaný kámen mudrců, klíč k vyšší inteligenci.[1)]

Věřili jsme, že výcviková střediska podobná našemu by bylo možné zřídit u každé lékařské fakulty, u každého teologického učiliště, při katedrách psychologie, filozofie, antropologie na všech univerzitách a colleges v zemi. Během dalšího roku či dvou by se každý, kdo má filozofické ambice a vážný zájem rozšířit svou inteligenci, mohl naučit brát drogy efektivně. Ustavil by se určitý vzdělávací kontext. V učebních plánech colleges by byly kursy pro začátečníky a v nich by se studenti učili aktivovat svůj nervový systém podle instrukcí zkušených badatelů a výrobců drog.

1936–1938, Springfield, Massachusetts

Můj záměr vyvinout metody výchovy a vzdělávání na bázi imprintingového potenciálu mozku byl nepochybně důsledkem i mých nepříliš

šťastných zkušeností s výukou na vyšší střední škole a na prvních dvou colleges, které jsem navštěvoval.

V roce 1935 byla Klasická vyšší střední škola impozantní institucí a těšila se reputaci jedné z nejlepších přípravek na college v Nové Anglii. Člověk přicházel k širokému schodišti a představoval si, že tam potká přinejmenším Platona a Aristotela, Andrewa Carnegieho a Herberta Hoovera, všechny v tógách a s deskami, na nichž je vepsána nejvyšší moudrost, v rukou. Já jsem byl v této protestantské duševní fabrice trochu zaražený. Měl jsem pocit, že je to místo obývané nějakými vyššími tvory. Dívky nosily kotníčkové ponožky a kombinované střevíce, pod měkkými vlněnými svetry se jim rýsovala ňadra a mne oslňovaly svým episkopaliánským tajemným kouzlem. Starší chlapci byli jeden jako druhý rozložití arogantní atleti připravující se na Harvard, Princeton, Dartmouth. Byl jsem tím trochu postrašen.

Ředitel Klasické vyšší, William C. Hill, byl vysoký, majestátní muž. S velkou hřívou bílých vlasů vypadal jako soudce nejvyššího soudu. Na začátku školního roku vždycky nechal nastoupit nováčky a vedl k nim řeč, v níž jim vysvětloval heslo školy, kategorický imperativ na způsob Kanta: „Nikdo nemá právo činit to, co by, kdyby to dělali všichni, zničilo společnost." Když prováděl po škole dospělé návštěvníky, měl ředitel ve zvyku zastavovat studenty na chodbách, a ti pak museli papouškovat tuto totalitní doktrínu.

Po dva roky na škole jsem byl dost společensky stažený a akademické prostředí ve mně vzbuzovalo rozpaky. Dojížděl jsem denně ze vzdáleného Indian Orchardu a v papírovém sáčku jsem si nosil svou venkovskou svačinu. Studoval jsem pilně, ale bez valného chápání souvislostí. Zvláště se to projevovalo v hodinách latiny, kde mne střídavě vzrušovaly a iritovaly všechny ty skvělé svatouškovské dívky ze snobského předměstí Longmeadow, které ovládaly deklinace jako když bičem mrská. Účastnil jsem se nominačních závodů do různých sportovních družstev, ale handicapovalo mne mé tělo kost a kůže, s rukama a nohama tenkýma jakou troubel dýmky. Ale dychtil jsem vyniknout v čemkoli a tak jsem se přihlásil do diskusního kroužku, do jednotky dopravní služby, do pěveckého sboru, a stal jsem se také členem redakce školních novin. To všechno ale byly jenom dětinskosti.

Pak jsem se setkal s rasou či genetickým prostředím, které mělo

sehrát ústřední roli v mém budoucím životě. Začal jsem se přátelit se skupinou židovských studentů. Než jsem přišel na střední školu, nepoznal jsem jediného Žida. V Nové Anglii ve 30. letech pocházeli vaši přátelé zásadně jen z té ekonomické vrstvy a z té církve, jejímiž příslušníky jste byli i vy sami.

Byl jsem rád, že jsem se setkal s těmito zvláštními kluky, tak odlišnými od WASPů a katolíků. Byli bystří, zábavní a drzí, otevření světu a pozemští a hraví. Možná proto, že jsem je měl rád a obdivoval je pro jejich skutečné vlastnosti, přijali mne jako jediného křesťana mezi sebe. Hráli jsme poker a tenis a klábosili o sportu a o holkách. Ukázali mi, že svět je mnohem větší, divočejší a báječně rozrůzněný, což jsem si dřív v prostředí ostrovní izolace, ze kterého jsem pocházel, neuvědomoval. Díky jim jsem získal schopnost vyhlédnout za hranice konvenčního.

Moje sexuální nevědomost byla pro moje nové přátele trapně zjevná. S úděsem jsem poslouchal jejich historky týkající se ženské anatomie. Všichni jsme třeštili po letmo spatřených prsou a na zlomek vteřiny se zablesknuvších stehnech. „Měla šaty vyhrnuté až k bradě a já jsem viděl, co měla k snídani." To byla fráze, kterou jste mohli slyšet nejméně třikrát denně.

Moji noví přátelé přispívali k mé výchově dále tím, že mi půjčovali sešity oplzlých comicsů, ve kterých Jiggs udělal z Maggie, původně urýpané manželky-semetriky, okouzlující milenku, a to díky svému tři stopy dlouhému ptákovi, a v nichž Olive Oylová odhazuje svoje hedvábné kalhotky do větru a pak ječí rozkoší, jsouc obhospodařována podobně obdařeným Popeyem.

V šestnácti jsem dostal řidičák a začal jsem fungovat jakožto dopravní obsluha butiků strýce Atrhura. Byl jsem mobilní, měl jsem prachy - a v lavici za mnou seděla Rosalind, nejodvázanější a nejvíc sexy holka ve škole. Po vyučování jsem vždycky jel do skladu, sbalil tam zakázky určené k dodání až do domu, stavil se pro Rosalind a popojížděl pak po luxusních čtvrtích města, zastavuje tu a tam v liduprázdných ulicích, abych se pomuchlal se svou rafinovanou a světa znalou slečnou.

Jedné noci mne přivedla na letní verandu u nich doma, lehla si na gauč a natáhla ke mně ruce. Položil jsem se na ni. Líbali jsme se jako

šílení. Rosalind jemně pohybovala boky a zkušeně mne vedla. Té noci jsem se miloval poprvé.

Mé hormony byly probuzeny a já jsem se změnil z ostýchavého, zdrženlivého mládence v sebevědomého a drzého extraverta. Rosalind a já jsme se stali nejslavnějším mileneckým párem naší střední školy a hvězdami společenského života adolescentů. Během šesti měsíců mě to vyneslo do funkce předsedy školního senátu a šéfredaktora školního časopisu.

Díky rafinované Rosalind jsem získal světácký nadhled a středoškolské záležitosti se mi náhle jevily jako dětinsky jednoduché. Těšili jsme se spolu z toho nádherného pocitu sexuálního spiklenectví a čerpali z něho odvahu k objevování nového. Rosalind dala nový, hravější styl školním novinám, do kterých psala sloupky „co se povídá". Byly peprné, vtipné a prošpikované narážkami, studentům se hrozně líbily a pedagogy uváděly do rozpaků. Rozpoutali jsme několik komických skandálů. Vydali jsme speciální programové číslo u příležitosti důležitého fotbalového zápasu s *Technikou*. Koncem roku naše noviny rozdrtily všechny soupeře a byly prohlášeny nejlepším školním časopisem v západním Massachusetts.

Ale vzdor našemu úspěchu jsem se dostal do vážných potíží s ředitelem Hillem. Zavolal si mne do své kanceláře poté, co jsem napsal jeden zvláště bojovný úvodník, v němž jsem tvrdil, že kategorický imperativ je totalitní a neamerický, protože glorifikuje blaho státu a klade je nad práva individua.

Pan Hill stál strnule v celé své velebnosti za stolem a v ruce držel záznamy o mé docházce, ze kterých nezvratně vyplývalo, že jsem se s jistou pravidelností ulejval. „Jste si vědom, že jste měl absence ve škole častěji než kterýkoli student z vaší třídy? Předpokládám, že vaše nepřítomnost ve výuce byla zapříčiněna vašimi redaktorskými povinnostmi."

„Ta práce si žádá spoustu různého zařizování, pane."

Pan Hill se ke mně otočil zády a pohlédl ven z okna na State Street a katedrálu sv. Michala.

„Mohl bych a měl bych vás vyloučit ze školy," řekl, „ale neudělám to. Znám vaši rodinu příliš dlouho a vím, jak by ji to zdrtilo."

„Děkuji, pane," řekl jsem.

„Ještě jedna věc.Uvažujete o tom, že mne požádáte o doporučení pro přijetí na college?"

Kývl jsem.

„Radím vám, nedělejte to. Rozumíte mi?"

„Ano, pane," řekl jsem.

Ředitel Hill svoji hrozbu splnil.

Moje žádosti o přijetí na některou z prestižních WASP colleges byly zamítnuty. Abigail tedy telefonovala monsignorovi Michaelovi a prosila ho, aby využil svého vlivu a jako bývalý vynikající absolvent zařídil moje přijetí na kolej sv. Kříže. Abigail chtěla, abych strávil rok nebo dva v této jezuitské instituci a připravil se zde na účast ve velmi náročném přijímacím řízení do akademie ve West Pointu.

V prvním semestru jsem byl akademickou hvězdou, děkanovým oblíbencem a vzorem dobrých mravů, a to je co říci, uvážíme-li mé genetické vybavení a povahu této instituce. V následujících letech byly katolické koleje radikálně liberalizovány, ale v roce 1938 se sv. Kříž stále ještě podobal spíše klášteru. Ráno v sedm povinná bohoslužba v kapli; modlitba před každou vyučovací hodinou; žádné výběrové předměty, naopak student musel projít quadriviem tak, jak je stanovil ještě sv. Ignác z Loyoly před čtyřmi staletími: řečtina, latina, rétorika, náboženství. Nevyučovalo se žádné vědní disciplíně, přírodovědné nebo humanitní, s výjimkou základů chemie a kursů matematiky, které byly zavedeny zcela nedávno jako odvážná novinka pro budoucí studenty medicíny.

Profesory zde byli blazeovaní, tajuplní tvorové, odění v černém od hlavy až k patě a vyučující metodou pedantického memorování. Studenti, hřmotní synové novoanglických irsko-katolických obchodníků, tento způsob výuky poslušně přijímali. Důraz málem nutkavý byl kladen na sporty, ale ideje a intelektuální záležitosti nezajímaly nikoho.

Masa studentů byla, až na pár výjimek, panicky nezkušená. Ovšem, tu a tam se objevilo nervózní žertování o sexu, ale nikde nebylo možno spatřit žádné obrázky obnažených slečen, a v areálu koleje se vlastně nekonaly ani žádné společenské události s výjimkou shromáždění studentů na fotbalových zápasech. Děvčata, snad kromě rodinných návštěv, nebyla v koleji k vidění vůbec.

Bavila mne latina, překlady Cicera, Vergilia, Tacita, Horatiových ód (části, kde se vyskytovaly jakékoli zmínky o sexu, byly vynechány), ale jinak jsem nevycházel z údivu. Proč se mají tihle dobromyslní irští chasníci připravovat na svou životní dráhu obchodníků či regionálních politiků tím, že jsou nuceni produkovat špatně pochopené mechanické překlady římských satiriků? Rozbřesklo se mi později. Prostě je cvičili, aby byli schopni hájit svoji víru slepě a proti všem, proti vědě, sekularismu i svobodnému myšlení.

Ve druhém semestru se mi podařilo lokalizovat dalšího neklidného outsidera. Byl jím Angelo, bystrý student z New Havenu, který se připravoval na medicínu a jehož otec byl jedním z donů mafie. Založili jsme bookmakerský kroužek a přijímali sázky na výsledky dostihů a různých sportovních utkání. Já jsem vydělal hraním pokeru dost peněz na koupi fordky Model A z druhé ruky, a tak jsme my dva vždycky po večerce přelezli přes zeď a vyrazili na tah po dělnických barech anebo jsme balili prodavačky v obchodech.

Během letních prázdnin domluvila pro mne Abigail účast na soutěžní přijímací zkoušce do vojenských akademií, kterou sponzoroval místní poslanec Kongresu. Dosáhl jsem nejvyššího skóre a mohl jsem si tak vybrat mezi akademiemi v Annapolis a ve West Pointu. Chtěl jsem k maríně, ale rodinná tradice zvítězila a já jsem se zapsal do Vojenské akademie ve West Pointu. Deset měsíců do nástupu jsem zamýšlel strávit v New Yorku a najít si tam práci, ale Abigail, větříc nebezpečí zběhnutí, mne poslala zpět do sv. Kříže. Ale to nebylo zase tak špatné. Jelikož primitivní vyučování bylo nyní dvojnásob irelevantní, využíval jsem většinu času k páchání typických studentských darebností.

Ani jezuité, ani já jsme se nerozplývali v slzách, když jsem konečně sbalil své knihy a vyrazil do West Pointu.

Leden 1961, Newton Center, Massachusetts

Podzimní semestr trávil Richard Alpert jako hostující profesor na Kalifornské univerzitě v Berkeley. Průběžně jsem ho informoval o našem postupu.

Jeho návrat se časově kryl s největší sněhovou bouří oné zimy. Sněžilo nepřetržitě osmnáct hodin a kolem domu vyrostly metrové

závěje. S Jackem jsme nanosili do obýváku a do pracovny náruče březových polen a zatopili v krbech. Po večeři jsem se dal do práce, když tu se Jack vřítil do místnosti. „Hádej, kdo přijel!"

Slyšel jsem Susaniny výkřiky radosti. Byl to Richard v jakémsi polárnickém plášti a kožešinových rukavicích, vysoké boty měl obalené sněhem, a hned k sobě tiskl děti a naplnil okamžitě celý dům dobrou náladou. Jakožto poutník z povolání a věčný host do domu, měl Dick tyto radostné příchody dokonale zvládnuté a všude mu získávaly oblibu.

Všichni jsme se nahrnuli do kuchyně a usadili ho na židli. Susan se jala ometat koštětem sníh z jeho kalhot a Dick se s křikem bránil: „Jacku, ne, tím záchodovým kartáčem ne!"

Řehtali jsme se jako blázni. Později jsme s Dickem seděli u stolu, pili pivo a hovořili o posvátných houbách. Dick byl psychedelickým výzkumem fascinován, celý dychtivý také se zapojit. Prvním krokem samozřejmě muselo být zahájení jeho výcviku. „Kdy?"

„Tady a teď. Jsi připraven?"

Bylo to báječné sezení plné lásky a porozumění a se spoustou žertů. Vyprávěl jsem mu historky o našich výzkumných dobrodružstvích a ty nepochybně vtiskly do jeho otevřené mysli ducha romantiky, dobrodružství, idealismu a vzrušení, které měl jakoby najít v budoucnu, až se k nám připojí.

Otázka. Když odhlédneme od toho veselí, došlo u pokusné osoby k nějakým hlubokým změnám?

Odpověď. Richard Alpert popisoval slovem a později i v tisku tuto svou první zkušenost s psilocybinem s výmluvností poněkud extravagantní. „Bod obratu v mém životě. Nahlédl jsem za svou sociální identitu. Objevil jsem, že ‚já' existuje nezávisle na sociálním egu. Uvědomil jsem si existenci multiplikovaných realit. Zjistil jsem, že všechno může existovat tady a teď. Otevřely se přede mnou celé nové říše možného."

Otázka. Jak sezení skončilo?

Odpověď. Za úsvitu si Dick obul své vysoké boty, ale ještě celou další hodinu jsme kecali a smáli se. Před domovními dveřmi jsme pak zírali na trávník pokrytý křišťálově čistým třpytícím se sněhem a na stromy s bílými čepicemi jako z vánočních pohlednic. Najednou ze

sebe Dick vyrazil výkřik, vyskočil do výšky a začal skákat dolů po svahu. Když byl u silnice, zamával mi a já jsem mu taky zamával. Pak odjel zpátky k rodičům, odházel sníh z chodníku před domem a nasekal dříví do krbu.

Dickův příjezd se časově shodoval s další změnou. V lednu se Frank Barron oženil s Nancy a rozhodl se věnovat více své energie budování manželského štěstí. Jeho účast na projektu se tím zredukovala. Nakonec předal většinu svých povinností Richardovi.

Letěli jsme s Dickem jeho Cessnou na Long Island, abychom tam vedli sezení pro Dorothy Normanovou, prominentní orientalistku a důvěrnici Néhrúovu. Dorothy napsala o naší práci premiérovi a ten nás pozval, abychom zřídili výzkumné středisko v Indii. Za další dva týdny jsme letěli na jih do Durhamu v Severní Karolině a aktivovali jsme tam personál parapsychologického projektu J. B. Rhinea. Po sezení jsme letěli zpět, po cestě se vyhnuli bouřce, přistáli na letišti La Guardia, vzali si taxík a jeli do apartmá newhavenské železniční společnosti na Park Avenue. U domovní služby jsme objednali šampaňské a připili si na vítězství. S jistotou jsme uvedli osm významných psychologů do tajů psilocybinu během jediné krátké pracovní návštěvy.

Úspěch nás povzbudil a tak jsme s Dickem pokračovali v našem vzdělávacím programu. Organizovali jsme přednášky, dílny, semináře. Chodili jsme na desítky koktejlů a večeří a propagovali program rozšiřování vědomí skrze chemikálie mezi prominentními intelektuály a umělci. Zajeli jsme do laboratoří Sandozu v New Jersey a informovali je o našem plánu na rozšíření distribuce psilocybinu. A jeli jsme také do Washingtonu se záměrem přesvědčit správu federálního vězeňského systému, aby povolila zavedení psilocybinové terapie do věznic.

Vytvořili jsme docela efektivní tým - dva atraktivní, dobře vychovaní harvardští psychologové, vyrovnaní, sebevědomí a slušní, bez zábran využívající ten náš všeamerický entuziasmus k získání podpory pro projekt drogového výzkumu.

Mezi námi dvěma vládla vzájemná důvěra a spolehnutí se jeden na druhého, podobně jako v kolektivní hře hrané v plném nasazení.

Já jsem byl o deset let starší a tím jaksi přirozeně předurčen pro roli ideového vůdce, který připravuje rozvrh akce. Dick, výjimečně talentovaný obchodník a diplomat, přednášel pak tyto myšlenky s dokonalou vážností a za rafinovaného využití všemožných aspektů kýče. Provokoval ještě moji gaelskou potrhlost, mé divoké a opojné záblesky vizí budoucnosti, sám pro sebe si vyhradiv roli jakéhosi protektora a pozemní kontroly letu. Později během našeho společného života měl Dick na starosti pacifikaci sousedů, obskakoval děti, dohlížel na vyrovnaný stav naší šekové knížky, řídil provoz kuchyně – bylo to zkrátka jakési rodinné partnerství, které vytrvalo po čtyři důležité roky.

Práci jsme si rozdělili přímo geniálně. Já jsem byl plně zaměstnán řízením té spousty experimentů s drogami, které vedl náš pětadvacetičlenný tým. Dick se soustředil na diplomacii. Uměl to skvěle s ženami a dětmi fakultních notáblů. Když se při autonehodě zabil syn jistého významného profesora, zorganizoval Dick sbírku na zemřelého. Jindy zase děkanův syn propadl záchvatu vzdoru a strýček Dick radou i žertem krizi uzemnil a vrátil do reálných dimenzí.

Díky psychedelickým drogám získal Dick sílu a sebedůvěru ke změně, schopnost najít vlastní cestu a později se otevřeně postavit systému. Dick byl přímo zrozen k tomu, aby osvobozoval. V podstatě byl outsider, hluboce zakonspirovaný agent uvnitř systému. Jeho židovství a jeho homosexualita mu poskytovaly onu vzácnou perspektivu cizince, odlišný úhel pohledu.

V roce 1961, v blažené nevědomosti co se pestré budoucnosti ležící před námi týkalo, těšili jsme se s Dickem z onoho nádherného pouta milujícího bratrství a spojenectví psychologických psanců na způsob Butche Cassidyho a Sundance Kida, psanců, kteří se snažili uvést na trh a prodat koncept rozšířeného vědomí.

ŽIVOTOPIS

Ralph Metzner (1935–)

– se narodil v Německu, otec byl Němec, matka Angličanka. Absolvoval psychologii s vyznamenáním prvního stupně v Oxfordu v roce 1958 a získal doktorát z klinické psychologie a diagnostiky osobnosti na Harvardu v roce 1962. Následujícího roku obdržel postgraduální stipendium v oboru psychofarmakologie na lékařské fakultě Harvardovy univerzity.

V roce 1960 se Metzner připojil k Harvardskému projektu psychedelických drog a k výzkumu, který na něj navazoval a který organizovala tamní teologická fakulta. Roku 1963 se stal redaktorem časopisu *Psychedelic Review*, autoritativního zdroje vědeckých informací o drogách a problematice vědomí.

V letech 1963–1967 byl Metzner ředitelem Mezinárodní nadace pro vnitřní svobodu (International Foundation of Internal Freedom – IFIF) a nadace Castalia (Castalia Foundation). Věnoval se především otázkám programního rámce experimentů zaměřených na změny mozku.

Řada Metznerových spisů zabývajících se problematikou vědomí je již dnes klasikou tohoto nového, bouřlivě se rozvíjejícího oboru. Jejich autor má schopnost slučovat současné vědecké objevy s klasickými filozofickými teoriemi a pomáhá tak překlenout mezeru mezi metafyzickými systémy Východu a západní psychologií.

Mezi jeho nejvýznamnější díla patří *The Psychedelic Experience* (1964), *The Ecstatic Adventure* (1968), *Maps of Consciousness* (1971), a *Know Your Type: Maps of Identity* (1979).

11. Z trestanců proroci

Březen 1961, Harvardova univerzita

Do jara jsme aplikovali psychedelické drogy více než dvěma stovkám pokusných osob a získali jsme množství poznatků o tom, jak vést sezení. Osmdesát pět procent pokusných osob uvedlo, že tuto zkušenost považují za nejvýznamnější pramen sebepoznání v celém svém dosavadním životě. Tato svědectví nás velice těšila, protože většina terapií včetně psychoanalýzy tradičně uvádí jen okolo třiceti procent pozitivních změn.

Ale jakožto vědci jsme stále nebyli spokojeni. Stáli jsme tváří v tvář problému, kterému se v psychiatrii nelze vyhnout. Jak vůbec prokázat, že u někoho došlo ke zlepšení? To, jak svůj stav hodnotí

pacient, je sice ukazatelem důležitým, ale nikoli zcela průkazným; lidé závislí na heroinu nebo ti, kdo konvertovali ke křesťanství, mohou tvrdit, že se cítí lépe, ale objektivně tomu tak vůbec být nemusí. Stejně tak neexistuje naprosto objektivní způsob, jak zaznamenávat a vyhodnocovat změny v kvalitě života. Polovina lidí pod naším vedením možná dospěla k určitému uvolnění, druhá polovina se naopak rozhodla svůj život organizovat přísněji, a pro obě tyto skupiny mohly být tyto změny skutečným zlepšením. U poloviny třeba dojde k větší intimitě a vzájemné blízkosti v manželství, zatímco druhá polovina se se svými dosavadními protějšky rozejde. Některým prospěje, když budou vydělávat více, jiným se uleví, že konečně mohou vydělávat méně. Museli jsme vyjasnit statistické ukazatele, aby lépe zachycovaly změny ve hře života.

Někdy v té době se mi telefonicky ohlásili dva vysocí úředníci ze správy věznic státu Massachusetts. Chtěli vědět, zda by jim Harvard neposkytl několik postgraduálních praktikantů pro výzkumnou a výcvikovou práci ve vězení. Očekávali zřejmě bleskové odmítnutí. Protože tak jako byli vězeňští dozorci na nejnižší příčce v hierarchii donucovacího systému, byla i vězeňská psychologie považována za jakési podpalubí psychologie jako takové. Zločinci byli prostě nenapravitelní.

Pozval jsem oba úředníky, k jejich velkému překvapení, na oběd do Akademického klubu. Řekl jsem jim, že vítám příležitost dostat se do vězení a zahájit tam program dobrovolné rehabilitace. Měl jsem na mysli dva cíle: za prvé, pokud by se nám podařilo pomocí drog změnit chování pachatelů násilných trestných činů, bylo by to důkazem, že naše metody jsou účinné i tam, kde vše ostatní selhalo. Za druhé, rehabilitace vězňů by nám zajistila to, o čem sní všichni vědci zabývající se problematikou změn chování, totiž objektivní a neotřesitelný ukazatel zlepšení. Tímto ukazatelem by bylo procento recidivy.

Míra recidivy v massachusettských věznicích dosahovala sedmdesáti procent. Věřil jsem, že bychom ji mohli radikálně snížit. Jaké by to bylo dobrodiní pro společnost - násilničtí zločinci by se změnili v pokojné, zákonů dbalé občany. Kdyby se nám podařilo dovést k očistě mysli ty nejzatvrzelejší, bylo by pak hračkou ukázat cestu k lepšímu životu i ostatním, řádným členům společnosti.

Ještě během oběda jsme uzavřeli dohodu. Slíbil jsem, že zajistím vyslání harvardských praktikantů do věznic; úředníci měli naopak získat souhlas ředitelů věznic a vězeňských psychiatrů k distribuci drog odsouzeným.

O týden později jsem se vydal do jedné z věznic. Oblékl jsem si na to svou tvídovou uniformu příslušníka Ivy League a dokonce jsem si při té příležitosti obul kožené boty. Na ředitele Toma Grennana, který byl Ir jako já, to udělalo dojem. Dá se říci, že byl potěšen. S psychologem z Harvardu u nich dosud neměli tu čest.

Teď jsem ještě musel získat souhlas vězeňského psychiatra. S tím mohly být potíže. Psychoanalytici, označováni všeobecně přezdívkou cvokaři, většinou nechtěli o rozšiřování vědomí ani slyšet, a přívrženci medikamentózní léčby, neboli medici, se zase nechtěli vzdát svého monopolu na drogy.

S jistou nervozitou jsem kráčel chodbou k železným vratům, za kterými byl blok vězeňských cel. Stiskl jsem tlačítko zvonku. Otevřela se špehýrka, vyhlédl strážný, pak kývl hlavou a otevřel další ocelové dveře. Procházel jsem věznicí s jakýmsi neblahým tušením. Jako bych byl již předem poražený. Jako bych zde už někdy předtím byl a měl se tu octnout znovu.

Srpen 1940, West Point, New York

„HEJ VY TAM, STÁT! POLOŽTE TO ZAVAZADLO!“ Přistoupili ke mně tři kadeti z vyššího ročníku.

„Ahoj,“ řekl jsem a udělal ten nejsrdečnější civilní úsměv. Cestovní vak jsem položil na zem. Asi ne dost rychle. Ty tři to rozzuřilo.

„STÁT ROVNĚ! V POZORU! TA MRZÁCKÁ RAMENA ZATÁÁÁÁÁHNOUT DOZADU!“

Zkusil jsem to nemotorně a podíval se na své trapiče, jestli je to dobře. To byla chyba.

„DÍVAT SE PŘED SEBE! ODPOVÍDAT JENOM KDYŽ SE VÁS NĚKDO NA NĚCO ZEPTÁ. JASNÉ, TROUBO?“

„Jasný“, odpověděl jsem, zíraje strnule před sebe.

„A POKAŽDÉ ŘEKNETE „PANE“, KDYŽ S VÁMI MLUVÍ MAZÁK. JASNÉ?“

„Ano, pane.“

„VYHRŇTE SI TY NOHAVICE.“

Vyhrnul jsem si nohavice svých sportovních kalhot až ke kolenům.

„ZVEDNĚTE TO ZAVAZADLO."

Zvedl jsem ho, s rameny stále křečovitě zataženými, s očima idiotsky upřenýma před sebe.

„POLOŽTE TO ZAVAZADLO."

Položil jsem ho.

„ZVEDNĚTE HO."

Zvedl jsem ho. Načež se mnou odpochodovali do velké pseudogotické budovy. Obrovské nádvoří bylo plné nováčků, které sekýrovali stejně jako mě, a všichni měli vyhrnuté nohavice. Mazáci se naopak skvěli v plné slávě své uniformy: naškrobené bílé kalhoty, modrošedé blůzy, šedivé čapky se štítky z lakové kůže lesknoucí se jako zrcadlo, naleštěné černé boty. My ucha jsme byli jenom jakási beztvará chátra s chlupatými lýtky trčícími z pestrobarevných ponožek. Naše civilní individualita zde byla zjevně nepatřičná a směšná.

Každý pohyb byl na povel. Nástup do řady. Zvednout žíněnky. Rozpočítat se na pokoje. Všechno bylo naruby: svaly ronily slzy, v očích tepala krev, srdce se potilo. PÓÓÓZOR! Byli jsme zmatení a desorientovaní, všude kolem nás chladně elegantní mazáci štěkající povely. Holič mne bez špetky slitování ostříhal dohola. Nové uniformy: žádná běl bez poskvrny, ale jakási těžká pomačkaná šedohnědá látka, která je ještě cítit fabrikou.

„Přijímač" ve West Pointu trval šest týdnů a znamenal totální útok na nervovou soustavu adolescenta. Všechno, co člověk důvěrně znal z domova, způsob oblékání, úprava zevnějšku, postoj, chůze, způsob řeči, to všechno bylo bez milosti odstraněno a nahrazeno tvrdě nadrilovaným vojenským chováním. Ale já jsem byl dalek toho, abych litoval ztráty své individuality, naopak mne těšilo, že jsem se stal příslušníkem této mužné elity. Brzy jsem se přistihl, že v mých dopisech domů se objevuje žargon kadetů. Žasl jsem, jak vojenská disciplína téměř úplně potlačila mou sexuální žádost.

Přijímač končil našim přemístěním do prostoru, kde měl armádní sbor své letní stanoviště. Útvaru jsme měli být představeni na slavnostní přehlídce. Rozdali nám bílé kalhoty naškrobené tak, že jejich nohavice se daly rozevřít jenom pomocí bajonetu. Stáli jsme v pozoru a naši velitelé kroužili kolem jako šedí žraloci. Měli jsme se stát

kadety, zatraceně, a to muselo být zřejmé na první pohled z našeho vzhledu i chování.

V horkém letním vzduchu praskaly povely. Kapela hrála vojenské pochody. Ať si kdo chce co chce vykládá o kýčovité romantice, já jsem chtěl být součástí právě tohoto společenství. Dvě stě nohou dupe unisono, jako když stříhají nůžky. Prapory vlají. Šavle důstojníků blýskají a naše kompanie pochoduje jako dokonale seřízená a sjednocená masa po cestě vroubené jilmy až k přehlídkovému prostranství, k onomu posvátnému místu, po němž kdysi kráčeli generálové Lee, Grant, MacArthur. Všude kolem se tísní tisíce diváků.

„K NOZE ZBRAŇ!"

Napjaté ticho nad plání prosáklou historií. Kapela hraje Večerku. Uprostřed dramatická pauza...

Bum!

Dělo ohlašující západ slunce zahřmělo z Lookout Pointu, a jeho výstřel se s duněním valil jako koule v kuželně staroslavným údolím řeky Hudson.

Tohleto nebyl žádný skautský tábor s těmi nejapnými klukovinami. Ani pochoďák záložáků z ROTC (Reserve Officers' Training Corps) v univerzitním areálu. Tady to bylo doopravdy: armáda, exkluzivní klub uvnitř Ameriky a přece jaksi mimo ni, se svými zvláštními rituály, rolemi, cíli, pravidly a teritorii, a k tomu všemu přesvědčení o vlastní nadřazenosti, jako vystřižené z kabaly. Tato elita ovládala, otevřeně nebo ve skrytu, silou svých zbraní každou zemi na světě, a já jsem byl nyní její součástí.

Mé rozčarování na sebe však nedalo dlouho čekat. Během několika týdnů jsem si uvědomil, že cílem přípravy kadetů nebylo ani zvládnutí bojové strategie, ani rozvoj inovativního myšlení či vědecké logiky. Naším úkolem bylo zapadnout slepě a bez otázek do gigantické šedivé byrokracie.

Přípravou na budoucí reglementovaný život byla i hierarchie mezi kadety samotnými. Nováčci neboli ucha byli kadety čtvrté třídy: druháci, zvaní též ročáci, byli třetí třída; druhou třídu měli studenti třetího, předposledního ročníku, kterým se říkalo krávy; první třídu pak kadeti čtvrtého ročníku, vesměs exaltovaná stvoření, ze kterých se

rekrutovali kadetní důstojníci. Označení „mazák" platilo pro každého, kdo měl vyšší hodnost než „ucho". Nižší status než ucha měli pouze civilové.

Strávil jsem předtím dva roky u jezuitů. Jejich studijní program se středověkým quadriviem byl ovšem beznadějně zastaralý, ale otcové sami byli svému životu studia a výuky zcela oddáni. Ve West Pointu v roce 1940 však učitelé – byli to karierní důstojníci jmenovaní do funkce vždy na čtyři roky – nejevili o poznání jako takové naprosto žádný zájem. Všechno jsme se prostě museli našprtat nazpaměť. Ještě po čtyřiceti letech dovedu odříkat definici „kůže":

„Pane, je-li čerstvě ztažená pokožka zvířete, očištěná a zbavená srsti, tuku a dalších vedlejších látek, ponořena do zředěného roztoku taninu, dojde k chemické reakci. Želatinové tkáně... bla... bla... bla... To potom nazýváme kůží, pane."

Můj pobyt ve West Pointu spadal do doby, kdy vojenství procházelo snad nejdramatičtějším vývojem v celé své historii. Němci vyvrátili veškeré teorie o vedení poziční války. Luftwaffe a RAF rozvinuly novou taktiku leteckých bojových operací. O tomto radikálním vývoji se však naši letargičtí důstojníci ani nezmínili. Vzpomínám si na profesora matematiky, který nám na jaře 1941, když Rommel obsazoval severní Afriku, spílal za špatnou úpravu našich písemných prací. „Poslouchejte," říkal nám, „mě vůbec nezajímá, jestli se učíte nebo ne. Za dvacet let jdu do důchodu jako plukovník, takže je mi to srdečně jedno."

Zato kurzy fyzické zdatnosti byly vynikající a plukovníku Thayerovi za ně budu do smrti vděčný. Každé ráno jsme trávili dvě hodiny v tělocvičně nácvikem neurosvalové koordinace při sledu pohybů, které patrně považovali za důležité důstojníci kavalérie někdy v 18. století. Hodiny šermu šavlí i kordem vedl poněkud seschlý bývalý učitel francouzských aristokratů. Mrzoutský jednooký trenér zápasu, kdysi světový šampión, nás nemotorně připravoval nejspíš na potyčky v nějakém přístavním bordelu. Cvičili jsme i box, gymnastiku, a také únikové dovednosti, které mě zvlášť bavily: šplh po laně, odvážné akrobatické řady v prostných, cvičení na kruzích. A samozřejmě běh, dovednost, bez níž se úspěšný voják zjevně neobejde. Mimo-

chodem sportovní trenéři byli z celého personálu jediní, kdo se o válce aspoň zmínili.

Atmosféra byla pochmurná. Kvůli každé maličkosti vás sekýrovali. Smích, dokonce i úsměv byl tabu. Nejtěžším hříchem, kterého jste se mohli dopustit, bylo upadnout do podezření, že celý ten nesmysl neberete dost vážně. Každé vaše gesto, každá reakce musela dokazovat, že jste neustále v plném nasazení: vždy na úrovni, v pohotovosti, vždy dychtivý se přizpůsobit. Nahrbili jste svá dokonale vypjatá ramena asi o dva stupně, dovolili jste své dopředu vystrčené bradě, aby o půl palce poklesla, na vaší tváři se mihl náznak úsměvu, a už vám někdo vztekle štěkl do ucha: „VÁM JE TO JEDNO, PANE?“ Nedostatek nadšení byl něco jako polibek smrti.

Příčinou onoho zvláštního napětí, které se vznášelo nad akademií, byla patrně stará známá sexuální frustrace. V prvních dvou letech svého pobytu zde měli kadeti méně příležitostí ke kontaktům s dívkami, než trestanci ve věznicích s nejpřísnějším režimem. Dokonce i světáčtí kadeti první třídy dostávali volno na víkend jen příležitostně, a i tato novota byla považována za značně riskantní. I nejposlušnější kadeti si stěžovali. Na letní prázdniny a na ukončení studia jsme se těšili jako vězni očekávající konec výkonu trestu.

Dělal jsem za daných okolností, co jsem mohl. Po večerce jsem se spouštěl po hromosvodu a jezdil za děvčaty do Newburghu a do Highland Falls. Ve dne, v době osobního volna, jsem četl životopisy filozofů a brakoval poloprázdné regály knihovny v úporné touze po duchovní potravě.

V šedivém podzimu byly jedinými světlými body v životě akademie zájezdy na fotbalové zápasy. Útvar vždycky napochodoval ke zvláštnímu vojenskému vlaku, odjel do New Yorku nebo Princetonu, odpochodoval na stadion a tam řval „do toho“ v ohlušujícím unisonu. Po zápase se kadeti na těch několik hodin volna rozutekli do města a scházeli se až na nádraží někdy kolem půlnoci.

Zájezd na zápas armáda versus námořnictvo na Memorial Stadium ve Philadelphii byl poslední v této sezóně. Vyhlídka na deset měsíců izolace po způsobu trapistických mnichů mě nutila k tomu,

abych se pokusil vytěžit z těch šesti volných hodin maximum. Po utkání, s přítelem Fitzgeraldem v závěsu, jsem se snažil vyzvědět co a jak od taxikáře před stadionem. Ten mi však nechtěl nic říci.

Zato druhý se jen uculil a zavezl nás do jedné rezidenční čtvrti. Cestou zastavil a někam telefonoval. Dveře elegantního apartmá nám otevřela hihňající se panička v černém negližé. Měla vlnité vlasy a plnou postavu, a vzduch byl přímo nabit předtuchou zábavy a příjemných hrátek. Naše hostitelka se jmenovala Bubbles. Pustila desku a namíchala drinky. Její župan se pootevřel. Měla smetanově bílé nohy. Zatímco Fitzgerald dělal do Daisy, Bubbles a já jsme se muchlali při tanci. Nakonec mne odvedla do ložnice. Tak tohle je ten život válečníka, *mon capitain*.

Cestou zpět na nádraží jsem koupil čtyři čtvrtlitrovky whisky a nacpal si je po dvou do rukávů. Při nástupu jsem stál v pozoru, s pažemi křečovitě přitisknutými k tělu, a ve vlaku jsem si našel pohodlné místečko a ponořil se do příjemného hemingwayovského snění o právě končícím dni.

Fitzgerald mě zatahal za rukáv. Chtěl, abych mu dal jednu z těch lahví. Kadeti z nejvyššího ročníku se shromáždili na toaletě a dělali tam večírek. Podstrčil jsem mu nenápadně jednu láhev. Za chvilku byl zpátky pro další. Považoval jsem to za jakési výkupné a dal jsem mu i druhou. Znovu se vrátil. Čtvrťáci chtěli, abych se k nim připojil. To byla nabídka, kterou žádné ucho nemohlo odmítnout.

Kadeti na toaletě už byli řádně namazaní. Vyndal jsem láhev, dal si pořádný lok a poslal ji dokola. Po měsících represe jsme byli jako utržení z řetězu. Chlastali jsme jako někde v baru, divoce a hlučně. Za chvíli byla i čtvrtá láhev prázdná.

Vlak zastavil ve West Pointu a já jsem z něho vystupoval se sebevědomím vpravdě královským. Byl jsem to skutečně já, kdo klidně pokuřoval v útvaru, když jsme pochodovali do kasáren?

Březen 1961, Státní věznice v Concordu

Prošel jsem prvním vězeňským blokem a pak jsem šel přes nádvoří do nemocniční části. Zvonek, špehýrka, skřípající železná mříž. Zaklepal jsem na dveře pracovny vězeňského psychiatra. Otevřely se a za nimi mne čekalo něco jako dobrá zpráva. Psychiatr byl černoch

a vypadal avantgardně. Hurá! Filozof Thomas Kuhn kdesi napsal, že pokud chcete zavést do kultury technologii změny, najdete pro to nejlepší spojence mezi outsidery, kteří jsou díky svému odcizení vůči establishmentu mnohem víc otevření změnám.

Kromě toho, že byl černoch, měl dr. Jefferson Monroe další vzácnou vlastnost, zvlášť nápadnou v tomto primitivním období kolem roku 1961. Byl totiž psychiatrem osvíceným. Měl neomylný úsudek, byl elegantní a bez předsudků. V očích mu jiskřilo a jeho pohled byl moudrý a vyrovnaný. Byl to ten pravý člověk pro nové věci.

O několik dní později nás dr. Monroe na oplátku navštívil v Akademickém klubu a pak se zúčastnil schůzky výzkumného týmu v našem středisku. Dali jsme ho na výplatní listinu Harvardu jakožto konzultanta. Příští neděli přijel na koktejl i se svou ženou.

„Váš plán, jak přivést vězně k očistě mysli, je prostě rozkošný. Možná existuje i nepatrná šance, že se podaří. Víte ale, co by to mohlo také znamenat?"

„Dobrodiní pro společnost," mínil jsem.

Dr. Monroe si s grácií přehodil nohu přes nohu a zasmál se. „Můj milý, vy vůbec netušíte, do čeho se vlastně pouštíte, že? Dříve nebo později zjistíte, že právní mašinérie a vězeňská administrativa vůbec nemá zájem na tom, aby se snížila kriminalita. Oni naopak chtějí víc zločinu a hlavně víc peněz na boj s ním. Já vás budu krýt na poli medicíny a psychiatrie, ale pokud budou vaše metody účinné, dříve nebo později se na vás vrhnou. Reportéři, byrokrati, vládní úředníci. „Harvard dává drogy vězňům!" A vy se pak budete muset pokusit o nemožné. Levou rukou léčit vězně a pravou si držet od těla celou tu byrokracii."

„No a co? Hlavně aby to fungovalo."

„Ale vy jste také jenom člověk a dříve nebo později uděláte nepatrnou chybičku. Jeden z vašich chráněnců zase zvlčí. „Podmíněně propuštěný z harvardského drogového projektu vyloupil banku."

„Pokud budeme dělat všechno otevřeně, všem na očích, můžeme si pár chyb dovolit," řekl jsem.

„Možná," připustil Monroe. „Navrhuji vám tuto dohodu. Budu vám krýt záda jak jen to půjde, dokud neuděláte botu. Jakmile však po vás začnou jít, tak přesně v tom okamžiku si budu muset začít chránit

svou vlastní černou prdel. Protože já nejsem vy. A nejsem ani nový Freud. Takže vyhrávat budu s vámi, ale nemůžu si dovolit s vámi prohrát."

Na základě této domluvy jsme připravili plán: Monroe sežene pro drogový projekt dobrovolníky z řad vězňů a já přivedu z Harvardu několik postgraduálních studentů ochotných podrobit svůj nervový systém zkoušce na hranici dvou světů: vzít drogu společně s vězni v nejpřísnějším režimu.

Pár dní nato za mnou přišel jeden postgraduální student jménem Ralph Metzner. Metzner byl považován za jednoho z nejusilovnějších experimentátorů na škole. Chtěl spolupracovat na vězeňském projektu.

Nejdřív se mi to moc nezdálo. Metzner byl na můj vkus příliš akademický, až příliš britsky způsobný, jen stěží jsem si ho dovedl představit, jak opouští svou věž ze slonoviny a bere ve vězení drogy spolu s těmi grázly. Ale Metzner trval na tom, že to chce zkusit. Zorganizoval jsem tedy výcvikové sezení pro něho, jeho přítelkyni, dr. Monroea a jeho ženu a pro dalšího postgraduálního studenta Gunthera Weila, rovněž se ženou. Bylo to moje dvaapadesáté psilocybinové sezení.

Uskutečnilo se v mé pracovně. Jelikož se jednalo o výzkumné a výcvikové sezení, instruoval jsem účastníky, aby se uvolnili, uvedli se pokud možno do příjemné nálady a z pokusu se snažili získat co nejvíc. Po několika hodinách tiché vyrovnanosti se Jefferson spontánně ujal úlohy lídra. Jeho vtip a lidská vřelost vytvořily neobyčejně příznivou atmosféru. A Ralph se projevil jako rozený průzkumník vnitřních světů.

Po několika dnech jsme my tři, Ralph, Gunther a já, spojeni pocitem kamarádství z nedávného společného prožitku, vyrazili do věznice v Concordu. Tam na nás čekalo šest kandidátů vybraných Jeffersonem z dobrovolníků, kteří se přihlásili k pokusům s drogami. Byli mezi nimi dva vrazi, dva pachatelé ozbrojeného přepadení, jeden defraudant a jeden překupník heroinu, černoch.

Pokoj v nemocničním oddělení věznice působil bezútěšným dojmem. Šedé stěny, černá asfaltová podlaha, v oknech mříže. Vyprávěli jsme těm šesti nedůvěřivcům o zkušenosti, která může změnit je-

jich život. Přinesli jsme jim nějaké knihy a zprávy pokusných osob popisujících jak stavy extáze, tak i případné nepříjemné zážitky. Většinu času jsme věnovali vyprávění o našich vlastních prožitcích a odpovědím na jejich otázky. Chtěli jsme, aby vězňům bylo naprosto jasné, že *my* tady nejsme od toho, abychom *jim* něco dělali. V žádném případě nepůjde o hru na doktora a pacienta. My vezmeme drogy společně s nimi. Jim se nebude dít nic, co bychom nevyzkoušeli už před tím sami na sobě.

S vězni jsme uzavřeli transakční výzkumnou dohodu. Řekli jsme jim asi toto: „Zajímá nás, zda a do jaké míry se během tohoto prožitku změníte. Proto vám sejmeme několik psychologických testů před tím, než vezmete drogu. Po třech nebo čtyřech sezeních vám ty testy uděláme znovu. Nakonec společně projedeme výsledky a rozebereme si je. Nic před vámi nebudeme tajit." Vězni se nudili a dohoda se jim tudíž docela zamlouvala, a tak jsme v průběhu následujícího týdne sejmuli každému z nich složitou baterii testů.

Vězeňský projekt znamenal rozšíření výzkumu na mnoho dalších problémových okruhů. Naše skupina se diametrálně lišila od pokusných osob, se kterými jsme měli co dělat na začátku výzkumu, totiž od profesionálů a lidí s vysokým společenským statutem. Za druhé, zde jsme přecházeli od dotazníků a subjektivních zpráv k objektivnímu měření a vyhodnocování změn osobnosti. A za třetí, zatímco dříve jsme se snažili vytvořit pro každé sezení příjemné a stimulující prostředí, nyní jsme museli pracovat v podmínkách maximální kontroly a minimální inspirace - v nemocničním oddělení věznice s přísným režimem.

Sešli jsme se, šest vězňů a tři harvardští psychologové, na prvním drogovém sezení. Dopoledne jsem měl začít já a první tři odsouzení, zbývající tři vězni a dva postgraduální studenti budou pozorovatelé. Odpoledne potom vezmou drogy Gunther, Ralph a tři vězni - pozorovatelé a první skupina bude dělat průvodce zase jim. Přivezli jsme s sebou také gramofon, magnetofon a pár knih o klasickém umění. Místnost byla dosti nehostinná: čtyři postele, velký stůl, několik židlí. Abych navodil atmosféru důvěry, vzal jsem drogu jako první. Potom jsem nechal misku kolovat mezi vězni a každý z nich si vzal po dva-

ceti miligramech. Asi za půl hodiny začala droga účinkovat: myšlení se rozvolňovalo, v hlavě se šířil pocit tlaku, smyslové vnímání bylo ostřejší, jasnější, posléze až brutálně intenzivní.

Cítil jsem se hrozně.

Kde jsem se to vlastně octl – zavřený v jakémsi nápravně výchovném ústavu, bez světla, mimo vlastní mysl. Můj mozek se soustředil na muže sedícího nejblíž ke mně. Byl to jakýsi bankovní lupič z Worcesteru, Polák původem. Viděl jsem ho s ohromující jasností, každý pór, každý flíček na jeho tváři, chlupy v nose, odporný zelenožlutý povlak na zkažených zubech, lesknoucí se vystrašené oči, každý vlas na jeho hlavě vypadající jako větev stromu. Co tady vlastně dělám?

„Jak je, Johne," zeptal jsem se s kyselým úšklebkem.

„Dobrý." odpověděl, ale já jsem mu nevěřil.

„A jak je *tobě*, doktore?"

Správně bych měl odpovědět uklidňujícím, profesionálním tónem, ale nemohl jsem. Je těžké lhát, když jste pod vlivem hub. „Hnusně."

John vtáhl dovnitř své šarlatové a růžové rty. „A to jako proč, doktore?"

Uvnitř jeho očí jsem viděl žlutou pavučinu sítnicových vláken a oční žilky, zářící a pulsující. „Bojím se tě," řekl jsem.

Johnovy oči se rozšířily překvapením, a pak se dal do smíchu. Viděl jsem vnitřek jeho úst, naběhlé rudé sliznice, dásně, jazyk, vnitřek krku. Vypadalo to, že mně v příštím okamžiku spolkne.

„No to je teda bezvadný, doktore, protože já se zase bojím tebe."

V té chvíli jsme se oba usmáli a naklonili se blíž k sobě.

„A proč se mě bojíš?"

„Protože jsi zločinec. A proč se bojíš ty mně?"

„Já se tě bojím, protože seš zatracenej potrhlej vědátor."

Pak jsme zavřeli oči a jenom jsme se smáli.

No prosím. Tak takhle to je. Navázali jsme kontakt. V místnosti vyšlo slunce. Aspoň na chvilku.

Jeden z vězňů, ten překupník heroinu, sténal a házel sebou na lůžku.

„Jsi v pořádku, Willy?" zeptal jsem se a uvědomoval si přitom, že náš právě nabytý pocit bezpečí je ohrožen. Všichni v místnosti sledo-

vali dění pozorně a s úzkostí, obávajíce se, že se vězeňské podmínky mohou ukázat jako pro drogové sezení zcela nevhodné a že právě toto může být jeden z těch obávaných „špatných tripů".

Willy zvedl hlavu a udělal úsměv od ucha k uchu. „Jako jestli jsem já v pořádku? Člověče, já jsem v nebi a dívám se dolů na tu bezva planetu a je mi asi tak milion let a je tady asi tak milion prima věcí – a to všechno tady, v krimu. A ty se mě ptáš, člověče, jestli jsem v pořádku?"

Willy se smál a všichni jsme byli v pohodě a šťastní.

Do místnosti občas vešel Jefferson na kontrolu, prošel se tam jako způsobná elegantní kočka, moc nemluvil, ale nic mu neuniklo.

V šest hodin, když se odpolední sezení pomalu chýlilo ke konci, ozvaly se rány na dveře a dovnitř vešli dozorci. „Konec, chlapi. Zpátky na cely." Ralph, Gunther a já jsme doprovodili šest vězňů zpět do uzavřené části nemocnice a ještě chvíli jsme tam společně pokuřovali, smáli se a porovnávali své zážitky ohledně toho, kde jsme byli a co jsme tam viděli.

A pak jsme už museli jít. Podali jsme si ruce a my tři jsme slíbili, že se zítra vrátíme a všechno podrobně probereme a zpracujeme. Pak jsme s Guntherem a Ralphem vyšli z nemocnice, přešli temný vězeňský dvůr, zazvonili na zvonek, počkali, až se ocelové dveře otevřou a vstoupili do místnosti dozorců. Pak jsme prošli dalšími dvěma železnými dveřmi, dolů po železných schodech, kolem drnčících radiátorů, ze kterých unikala pára, a vyšli jsme ven z věznice.

Triumfálně jsme se chechtali. My všichni, harvarďáci i vězni, jsme právě složili rozhodující zkoušku. Do této situace na hranici dvou světů jsme museli vsadit veškerou svou důvěru v lidskou přirozenost a všechnu svoji zkušenost s drogami. Snad se zde událo něco, co připomínalo pohanskou magii, a nikdo z nás do smrti nezapomněl na ten krátký den plný milosti. Byla to velká chvíle v životě každého z nás.

Následujícího rána po sezení jsem jel zpátky do vězení a bylo to jako bych se vracel na nějaké příjemné místo uvnitř vlastní hlavy. Cítil jsem silnou empatii k ostatním. Společně jsme prošli dobrodružnou zkušeností. Odpoutali jsme se od rolí psychologů z Harvardu

i trestanců, společně jsme čelili strachu, dokázali jsme si navzájem důvěřovat, naučili jsme se spolu smát.

Ve věznici jsem se tentokrát cítil jako doma. Po dobrém tripu je tomu vždycky tak. Vaše stará realita jako by trochu vybledla, a do vás naopak pronikne kousek reality nové. Tato identifikace se vůbec neodehrává jenom v rovině metafory. Je založená neurologicky. V našich vědeckých pracech jsme pro ni razili termín re-imprinting.

Toto první sezení změnilo náš status ve věznici. Jakmile se zpráva o něm šuškandou roznesla, vězni na dvoře nás zastavovali a ptali se, jestli by se mohli do projektu také přihlásit. Dozorci a sociální kurátoři mající na starosti podmíněně propuštěné nás žádali, abychom do skupiny zařadili i jejich chráněnce.

Následující dva týdny jsme strávili diskusemi s vězni o jejich reakcích. Potom jsme uspořádali druhé sezení pro stejnou skupinu. Tentokrát už byli vězni zkušenější a nekonalo se tedy žádné poposedávání na židlích v nervózním očekávání věcí příštích. Jakmile každý ucítil počátek vyzařování energie ve svém těle, ulehl na lůžko a zavřel oči. V dalších dvou nebo třech hodinách leželi všichni zcela ponořeni do svých vizí, jen tu a tam si někdo sedl, usmál se a pronesl tichou poznámku.

Po třetím sezení jsme vězňům znovu sejmuli osobnostní testy, abychom zaznamenali změny, které nastaly. Výsledky testů jsme přivezli do nemocnice a předali je těm, kterých se týkaly. Žádné tajnosti. Vysvětlili jsme, co se těmito testy měří, a interpretovali výsledky.

U vězňů došlo ke změnám v objektivních ukazatelích, tak drahých srdci každého psychologa. Vykazovali vesměs menší sklon k depresi, menší hostilitu a antisociální tendence, zato více energie, odpovědnosti a ochoty ke spolupráci. Jejich osobnostní skóry se dramaticky a signifikantně změnily směrem k zlepšenému duševnímu zdraví.

Tím, že jsme vězňům předali a vysvětlili výsledky jejich testů, poskytli jsme jim školení v psychodiagnostice. Stali se svými vlastními psychology a hrozně se jim to líbilo. Následovaly zuřivé diskuse o osobnostních charakteristikách. Zkrátka vězni začali hrát hru na psychiatra.

Připravovali jsme plány pro další fázi výzkumu. Odsouzení sami měli vybrat nové členy své skupiny. Museli se proto naučit snímat psychologické testy a dávat úvodní orientační přednášky. Nakonec měli celý projekt převzít do svých rukou.

Věznice se stala živým výcvikovým střediskem. Nováčkům z řad postgraduálních studentů poskytovali úvodní orientaci a vedení zkušení vězni. Probíhalo jedno sezení za druhým a někdy vězňové dělali lídry lidem z Harvardu, jindy zase harvardští vedli vězně.

Energie, která vznikala během těchto sezení, vyzařovala i mimo zdi vězení. Místnost ve věznici, kde se sezení konala, se proměnila v jakési jeviště. Návštěvníky, kteří přijížděli do Cambridge a zajímali se o psychedelické drogy, jsme brali na exkurze právě tam. Odsouzení vyprávěli o svých mystických zážitcích Geraldu Heardovi, Alanu Wattsovi, Williamu Burroughsovi, Aldousu Huxleymu a taky třeba ex-králi ze Sarawaku, stejně jako zástupům psychiatrů, kteří nás navštěvovali. Součástí naší strategie bylo dělat všechno možné pro to, aby se zvýšilo jejich sebevědomí a oni měli pocit, že něco dokázali. Každé kvantum energie, které jsme mohli na odsouzené přenést, se stalo jedním z vláken ve struktuře jejich sebeúcty.

Na podzim 1962 čítala naše skupina více než 35 vězňů a 15 výzkumných pracovníků z Harvardu. Někteří muži byli propuštěni na podmínku, týkalo se to asi dvou až tří měsíčně, a tak jsme spustili projekt KONTAKT. Z bývalých vězňů a lidí z Harvardu jsme utvořili jakési kamarádské či bratrské páry s tím, že harvardští navštěvovali bývalé trestance v jejich domovech. Zřídili jsme telefonní linku s nepřetržitou čtyřiadvacetihodinovou službou kvůli rychlé pomoci v naléhavých případech.

V krizových situacích jsme se snažili přivádět bývalé vězně ke zdravému rozumu, dávali jsme jim dobrozdání pro sociální kurátory dohlížející na dodržování pravidel podmínečného propuštění, zchlazovali jsme horké hlavy rozčilených šéfů. Krátce dělali jsme to, co dělá každá rodina pro své členy, kteří se ocitnou v nesnázích. Snažili jsme se je prostě udržet mimo vězení.

Brzy se tento cirkus rozrostl na fantastický podnik se třemi tematickými okruhy. Jednak tu byla skupina pracující ve vězení. Mimo věznici běžel projekt KONTAKT. A třetím, stejně důležitým úkolem bylo

udržovat v klidu státní administrativu a vysoké správní úředníky. Zaplavovali jsme nepřetržitým proudem memorand a zpráv o našich pokrocích tisíce nejrůznějších oddělení, z nichž každé žárlivě střežilo své zájmy v oblasti nápravné práce se zločinci. Podle Jeffersonovy moudré rady jsme nenechali uplynout jediný týden, aniž bychom kontaktovali byrokraty na nejrůznějších úrovních, které jsme tím vlastně vtahovali do dění.

Jednoho rána v druhém roce projektu jsem přišel do pracovny ředitele Grennana, abych mu podal zprávu o našich nejnovějších statistických výsledcích. Více než 90% bývalých vězňů se nám podařilo udržet mimo vězení.

Poslouchal mne zdvořile, ale neustále se díval kamsi za mou hlavu. Když jsem skončil, poklepal mi na rameno a zavedl mne do rohu místnosti. „Podívejte se na tohle, Timmy," řekl, a v hlase se mu chvěla pýcha.

Byl to v barvách vyvedený architektonický plán jakéhosi supervězení. „Podívejte. Dvě fotbalová hřiště. Jedno křídlo pro příjem vězňů a první orientaci. Další dva bloky cel. Dvakrát větší společné jídelny. Budeme mít kapacitu pro dvojnásobné množství vězňů a můžeme zdvojnásobit také personál ve všech článcích řetězu."

Jeho tvář zářila. Uskutečňoval se jeho fantastický sen. Obrovské vězení a k tomu dvojnásobné organizační schéma! Nebesa byrokrata.

„To je vynikající, Bille," řekl jsem. „Ale copak jste zapomněl? Vy vůbec nebudete potřebovat větší vězení."

V jeho tváři se objevilo překvapení.

„Jak to, že ne?"

„Protože my snižujeme procento recidivy ze sedmdesáti na deset. Pokud nás necháte pokračovat v tom projektu, nebudete potřebovat polovinu těch cel, co máte teď."

Ředitel se chtě nechtě rozesmál. „Asi máte pravdu, Timmy. Protože vám se podařilo udržet ty chlapy na správné cestě. Ale jak jste to dokázal, to nevím, kdybyste mě zabil."[1]

Sami jsme přesně nevěděli, jak to vysvětlit. Vypadalo to, že odsouzení se změnili v důsledku působení dvou hlavních faktorů: za prvé,

prožitek nové reality jim pomohl pochopit, že existují i jiné alternativy vedle hry na četníky a na zloděje; a za druhé, empatické vazby, které mezi členy skupiny vznikly, jim umožnily této volby nového života se přidržet.

Podobné změny chování byly pozorovány i u jiných živočišných druhů. Německý etolog Konrad Lorenz a holandský přírodovědec Nikolaas Tinbergen byli první, kdo popsali *imprinting* (vtiskování, vpečeťování), typ učení, který probíhá permanentně, ale uskutečňuje se vždy v jediném okamžiku či nárazu, v protikladu k podmiňování, které postupuje krok za krokem, je pedantické a často i bolestivé, založené na principu odměny a trestu. Podle tradičně orientovaných psychologů a pedagogů tvoří právě jen podmiňování bázi, na které se uskutečňují změny. Lorenz objevil fenomén *imprintingu*, když se jednoho dne v jeho laboratoři v inkubátoru vylíhla housata. Jelikož housata neměla matku, chodila za Lorenzem, zjevně proto, že on byl jediným teplým pohybujícím se objektem v jejich dosahu. Ptáci se na něho nepřestali orientovat ani tehdy, když k nim byla vpuštěna jejich matka, kterou naopak ignorovali.

Lorenz i další badatelé provedli stovky experimentů, které dokázaly, že toto instantní učení, k němuž není potřeba cukru ani biče, může proběhnout jenom v jistých kritických periodách, krátce po narození, anebo v důsledku nějaké hluboké metamorfózy. V této kritické periodě organismus nezískává impulsy pro své chování *od* prostředí, nýbrž naopak zapojí jisté vrozené vzorce chování *na* prostředí. Nervový systém savců a ptáků reaguje prostě na první podnět, který se objeví - obvykle je to matka -, a tak aktivuje a vytváří vazby instinktivního chování. Je například známo, že ptačí mláďata se snaží vyvolat mateřské chování dokonce i u pingpongových míčků. U mladých žiraf zase došlo k imprintingu vůči džípu lovců, kteří předtím zastřelili jejich matku.

Psychologové zpočátku jen velmi neochotně připouštěli, že by se princip imprintingu mohl uplatňovat i v lidském chování. Možná to bylo proto, že tento koncept představuje jistou výzvu či zpochybnění našich teorií svobodné vůle. Nicméně se zdálo, že právě tyto koncepty nejlépe vysvětlují dramatické změny chování, ke kterým docházelo v důsledku našich vězeňských experimentů. Drogy zřejmě suspendovaly předchozí imprinty reality (v tomto případě vězeňskou mentali-

tu) a vyvolaly kritickou periodu, během které mohlo dojít k imprintům novým.

Lidé měli tendenci vytvářet mocné pozitivní vazby k těm, kdo s nimi prožili trip, někdy se dokonce snažili chodit všude spolu jako ta Lorenzova housata. Zároveň samozřejmě platilo, že i já jsem se cítil být silně připoután k těm, kteří se účastnili *mých* sezení.

Možná dokonce ještě důležitější než vytváření těchto vazeb byl re-imprinting celé soustavy nových idejí a postojů ohledně druhých lidí a společnosti vůbec, ke kterému docházelo v průběhu našich sezení. Pozitivní, podpůrné prostředí umožňovalo imprinting nových, již nikoli zločineckých realit. (A jakýmsi tajemným a zlověstným způsobem mohlo naopak u mne dojít k re-imprintingu vězeňské mentality, která odpovídala realitě, ve které jsem byl přinucen žít v letech 1970–1976.)

Vše, co jsem se naučil v následujících dvaceti letech práce ve výzkumu drog, posílilo moje přesvědčení, že psychedelický re-imprinting patří spolu s rozluštěním struktury DNA k nejsignifikantnějším vědeckým objevům tohoto století.[2)]

Naneštěstí následná kontroverze ohledně drog zastínila vědecké implikace tohoto experimentu. Ačkoli se nám podařilo dramaticky snížit procento recidivy tím, že jsme vězně naučili očistit svou mysl od starých programů a nahradit je novými, byl vězeňský projekt ukončen vzápětí poté, co jsme byli s Alpertem vyhozeni z Harvardu. Bývalí vězni, účastníci našeho projektu, utvořili potom s pomocí našeho kolegy, profesora Waltera Houstona Clarka, vlastní skupinu a pokračovali ve svépomocném programu po dalších patnáct let.

Vědecká metodologie si žádá, aby byly důležité objevy opakovány a buďto vyvráceny, nebo verifikovány. Vždycky byly a stále jsou stovky psychologů, kteří touží provádět experimenty tohoto druhu. Vláda však neochvějně trvá na krácení finančních zdrojů na smysluplný psychedelický výzkum, ačkoli každý jiný způsob rehabilitace zločinců ztroskotal a rok co rok se tisíce lidí dostávají do bludného kruhu recidivy.

ŽIVOTOPIS

Robert Gordon Wasson (1903–)

– narodil se v Montaně, vyrůstal v Newarku, New Jersey. Povoláním bankéř, stoupal Wasson na společenském žebříčku až na post viceprezidenta banky J. P. Morgan & Co. Dále dosáhl Wasson, pracující v tandemu se svou ženou Valentinou, uznání jako etnobotanik specializující se na úlohu halucinatorních hub v kulturní historii.

V roce 1955 byl Wasson prvním bělochem, který prokazatelně požil „posvátné houby". Získal je od Marie Sabiny, proslulé čarodějky z Oaxacanu. Jeho záznamy prožitků vyvolaných drogami jsou pravděpodobně nejpoetičtější, filozoficky nejpřesvědčivější a schopné vzbudit největší vzrušení ze všech, které kdy byly publikovány. Kniha *Mushrooms, Russia and History* (1957) byla první z několika dalších, v nichž Wasson stopoval vznik mnoha světových náboženství až ke kultům psychedelických hub nebo kyseliny lysergové.

Výzkum rostlin vyvolávajících změny vědomí zavedl Wassona do Mexika, Japonska, Indie, na Novou Guineu a do Afghánistánu. Stal se čestným řádným členem - badatelem Botanického muzea na Harvardu a mimořádným čestným členem - badatelem, a doživotním členem správní rady Botanické zahrady v New Yorku.

12. V drogách je počátek náboženství a filozofie

Jaro 1961, Harvardova univerzita

Hned za rohem od našeho Střediska pro výzkum osobnosti bylo harvardské Botanické muzeum, doupě, v němž žil přední světový etnobotanik, profesor Richard Evans Schultes. Jeho specializací byly psychoaktivní rostliny. Profesor Schultes prožil během II. světové války a po ní několik let na horním toku Amazonky. Vyhledával tam zdroje kaučuku pro americkou vládu. Aby si ukrátil dlouhé noci v divočině, experimentoval přičinlivý botanik s nejrůznějšími bylinami, kořínky a úponky vyvolávajícími změny vědomí, o nichž se dozvěděl od domorodců. Později uváděl, že po osm let denně žvýkal listy koky, které mu dodávaly energii a udržovaly ho v euforii.

Vezmeme-li v úvahu, že profesor vyjadřoval své pravicové politické názory zcela bez obalu a že jeho práci soustavně sponzorovala

vláda, málokoho překvapilo, když vyšlo najevo (v knize *The C. I. A. and the Acid Generation*, autoři Lee a Schlaen), že jeho zpráv a poznatků využívala v 50. a 60. letech CIA při svých experimentech s brainwashingem.

Jakožto nováčkové v této psychobotanické vizionářské oblasti jsme my z drogového projektu pohlíželi na profesora Schultese s respektem, který si podle nás coby neohrožený vědec zasluhoval. Zvykli jsme si tu a tam zaskočit do muzea, kde jsme si zamilovaně prohlíželi vzorky rostlin diskrétně vystavené ve skleněných vitrínách. Schultes byl vždy srdečný, nicméně si udržoval jistý odstup. Měli jsme pocit, že jsme pro něho něco jako domorodci, jejichž drogové návyky on pozoruje.

Jednoho dne přišel telefonát ze Schultesovy kanceláře v muzeu. Na drátě byl Robert Gordon Wasson, kterého před nedávnem proslavil dlouhý článek v magazínu *Life*, který popisoval jeho náročné cesty do Mexika a jeho objev psychedelických hub. Většina mykologů před Wassonem existenci těchto kouzelných hub popírala. Wasson dokázal, že se mýlili. Tento důstojný bankéř z Manhattanu požil houby, ulehl na hliněnou podlahu chatrče šamana v Oaxacanu a prožil tam hluboké filozofické vize.

Wasson potom vykonal další cesty do Mexika společně s významným francouzským mykologem Rogerem Heimem. Vzorky, které získali, posílali do drogových laboratoří firmy Sandoz, kde z nich Albert Hofmann syntetizoval jejich aktivní složky. Takže i my jsme vděčili za svou zásobu psilocybinu přičinlivosti newyorského bankéře a šikovnosti basilejského chemika.

Wasson se ptal, jestli by nás mohl navštívit. Uspořádali jsme na jeho počest odpolední recepci v konferenční místnosti našeho střediska.

Bankéř Wasson byl dobře vypadající muž seriózního chování.

Vyprávěl nám o své první psychedelické zkušenosti a o hypotéze, která byla základem jeho úsilí.

„Už si nevzpomínám," pravil pan Wasson, „kdo z nás dvou - zda moje žena nebo já - se první odvážil, ještě hluboko v letech čtyřicátých, slovy vyjádřit hypotézu, že naši dávní předkové, možná někdy před 4000 lety, uctívali houby. Potom na podzim 1952 jsme se dozvěděli, že někteří autoři ze 16. století, kteří psali o indiánských kulturách

v Mexiku, zaznamenali, že v domorodých náboženstvích byla určitým houbám připisována úloha přímo božská. Takzvané houbové kameny (nalezené v Mexiku) skutečně představovaly houby. Byly to náboženské symboly, podobně jako jimi jsou kříž u křesťanů, šesticípá hvězda u židů nebo půlměsíc u muslimů." Vyměnili jsme si radostné pohledy, když jsme slyšeli, že náš psychologický výzkum je napojen na tak úctyhodnou historickou tradici. Přesně toto jsme potřebovali slyšet. Povzbudilo nás to.

„Předností hub je, že mohou přivést mnohé lidi, byť ne úplně všechny, do stavu transu, aniž by kvůli tomu museli projít oněmi etapami sebeumrtvování, které protrpěli Blake nebo sv. Jan z Kříže. Dovolují vám nahlédnout za horizont tohoto života. Cestovat v čase dopředu nebo zpátky. Vstupovat do jiných rovin existence. A dokonce, jak říkají Indiáni, poznat Boha.

Vše, co během této noci zahlédnete, má jistou kvalitu svěžesti a čistoty: krajiny, stavby, zvířata, ba i ornamenty, všechno vypadá jako by to právě vyšlo z dílny Tvůrce. Novost všeho - zdá se, jako by se svět teprve probouzel na úsvitu -, vás úplně ohromí a vy se téměř rozplynete v její kráse."

Dick, který okamžitě uvažoval, jak by toto svědectví z lůna Morganovy banky mohlo zvýšit náš kredit, začal Wassonovi vyprávět o našich obsahových analyzách spisů vizionářů a lidí, kteří užili filozofické drogy. Zmínil se i o našich plánech na vytvoření vědeckého klasifikačního modelu úrovní či okruhů nervového systému i o tom, že se chystáme zkonstruovat jakýsi zkušenostní psací stroj (pokusná osoba by pak mohla pouze stisknout tlačítko s určitým symbolem, místo zápasu o slovní vyjádření své zkušenosti).

Jenže Wasson nepřišel proto, aby poslouchal. Chtěl prostě jen vyprávět o svém prvním drogovém tripu.

Wasson se zuby nehty držel své role pedanta-gentlemana, vychutnávaje přitom své postavení čestného mimořádného člena Společnosti harvardského muzea, tak jak to dokáže jen laik, a přímo se vyžívaje v uvádění rostlin pod jejich vědeckými názvy. Peyot byl takto *Lophophora williamsii*, což je však jen nesprávné synonymum pro *Anholonium lewinii*, protože byl přece pojmenován na počest Lewise Lewina. Kyselina lysergová se zde objevovala pod označením *Rivea corymbosa*, neboť se získává ze semen povijnice nachové, tedy prostě

svlačce. Narkomani byli závislí na *Papaver somniferum*, a ten bílý prášek, který šňupali hollywodští producenti a bankéři z Wall Streetu, byl *Erythroxloin coca*.

Cítili jsme jisté zklamání. Wasson prostě putoval svým malým mozkem jako na nějakém safari, a vrátil se zpět jako většina oněch cestovatelů z 19. století oblečených v khaki, kteří očekávali, že budou moci uplatnit *tento* svůj nárok a vykolíkovat si dílec v dosud panenských oblastech. O tom, že i my jsme se odvážili do téhož teritoria, nechtěl nic slyšet. Tohle přece byly *jeho* zasrané houby, které ze své zasedačky kontroloval *jeho* Stvořitel. Vypadalo to, že nás považuje spíše za soupeře. Umínil jsem si, že zavolám Aldousovi, aby mi poradil, jak se vypořádat s řevnivostí mezi koloniálními mocnostmi.

Wasson tvrdil, že všechna velká světová náboženství měla svůj počátek v rostlinných halucinacích nějakých dávných vizionářů. Nejdřív nám zarecitoval a pak přeložil stará jména pro houby v různých středo- a dálněvýchodních jazycích a naznačil, že všechna implikují náboženskou zkušenost - pokrm bohů, maso bohů atd. Dokonce i jméno Ježíš Kristus v aramejštině bylo podle něho odvozeno od slova označujícího psychedelické drogy.

Přitom byl Wasson proti jakémukoli užívání hub v dnešní společnosti. Ačkoli všechny velké filozofické vize starověku vznikly na základě zkušenosti s houbami, nemají tyto, soudil, v moderním světě žádný význam. V rozhovorech s námi Wasson dal najevo, že pouze on sám může podat důležitá vysvětlení ohledně hub, a byl pyšný na to, že publikoval své zprávy v prestižních novinách a časopisech jako byl *Life*. Zvláště ho rozčilovalo, že o houbových vizích psaly i obyčejné, „vulgární" časopisy. Projevil svůj plný souhlas s policejními raziemi na ty „podivíny", totiž na mladé lidi, kteří využívají psychedelických hub pro svůj osobnostní růst a hledání duchovna.

Bylo ironií, že právě jeho spisy inspirovaly mnoho mladých, aby se vydali do podobných vesnic jako byla jeho Juatla a tam znovu prožívali to, co on sám tak výmluvně popsal. Wassonův egotismus byl pro mne hádankou. Nejenže souhlasil se zátahy agentů FBI na mladé hledače, ale v nejmenším neprotestoval ani tehdy, když byla krátce poté zatčena i Maria Sabina.[1)]

Ale mýlil se, a my jsme ho měli brzy usvědčit z omylu.

ŽIVOTOPIS

William Seward Burroughs (1914–)

– se narodil v St. Louis v rodině, která se proslavila a zbohatla výrobou kalkulaček. Harvard absolvoval v roce 1936. V roce 1944 zahájil Burroughs své experimenty s drogami, jimž se věnoval celý život a jejichž důsledkem byla i jeho mnohaletá závislost na heroinu. Hodně cestoval po zemích civilizovaných i nerozvinutých, studoval tamní způsoby užívání drog a vyzkoušel na sobě mnohé divoce rostoucí byliny, jejichž účinky byly do té doby známy pouze domorodcům.

V roce 1953 vydal pod pseudonymem William Lee román *Junky* (česky *Feťák*), v němž s nemilosrdnou otevření vylíčil život narkomanů na dně společnosti. Román *Naked Lunch* (česky *Nahý oběd*) z roku 1959 udělal z Burroughse jednoho z nejvýznamnějších amerických spisovatelů a postavu doslova kultovní.

Dalšími Burroughsovými knihami jsou *Nova Expres* (1964), *Soft Machine* (1966), *The Ticket That Exploded* (1967), *Exterminator* (1973), a *The Last Words of Dutch Schulz* (1978). Román *Cities of the Red Night* (1981) je všeobecně považován za jeho vrcholné dílo.

13. Hostilní teritoria

Léto 1961, Harvardova univerzita

„Rozhodně musíš napsat dlouhý nadšený dopis Burroughsovi," řekl Allen Ginsberg, „a vzbudit v něm zájem o psilocybin. On je největší znalec drog na světě."

Napsal jsem Burroughsovi a otázal se ho, zda se chce zúčastnit symposia o psychedelických drogách, které v září organizuje Americká psychologická asociace (APA), a potom pobýt nějaký čas v Cambridgi a pracovat s námi. Jeho odpověď zněla ano, a zároveň s ní přišlo pozvání, abychom ho navštívili v Tangeru během léta. Jel jsem tam v srpnu.

Taxi se škrábalo klikatými uličkami k jednomu tangerskému hotelu, ve kterém pro mne Allen rezervoval pokoj za dva dolary na noc. On sám byl momentálně někde pryč. Ale za chvíli se do hotelové haly všoural vyzáblý nahrbený muž s brejlemi. Na hlavě měl šedý plstěný klobouk. Podle fotografií na obálkách knih jsem poznal Burroughse. Byli s ním dva hezcí mladí Britové, snad devatenáctiletí.

„Dáme si drink a počkáme na Allena," navrhl jsem.

Sedli jsme si do zahrady před restaurací a hodili do sebe několik ginů a přitom probírali ty záležitosti s APA a Harvardem. Později, už vevnitř, jsme večeřeli s Allenem a Gregory Corsem a jedním dalším beatnickým básníkem, s Allenem Ansenem. Pak jsme šli k Burroughsovi do tmavého pokoje s velkou postelí a psacím stolem zavaleným horami papírů. Ze tří nevyladěných radiopřijímačů vycházel příšerný praskot atmosferických poruch.

Všichni jsme vzali psilocybin. Burroughs si lehl na postel a ti mladí Angličané ho hlídali. My ostatní jsme vyšli ven k zahradní zdi a dívali se dolů na tangerský přístav. Allen byl v depresi kvůli odjezdu svého přítele Petera.

Ve městě právě probíhal královský trh. Králova podobizna visela na drátech nad každou křižovatkou. Odtud shora jsme viděli tržiště rozzářená planoucími světly a slyšeli píšťaly a bubny. Noc byla teplá a jasná a my jsme stáli nad tím severoafrickým přístavem a nahoru k nám stoupala hudba. Dýchajíce zhluboka, podívali jsme se jeden na druhého. Allen Ansen a Gregory se tiše culili.

Burroughs chtěl mít klid a tak jsme ho opustili a pomalu sestupovali k hotelu, kde bydlel Allen. Vyšli jsme na terasu před jeho pokojem. Město pod námi bylo jako koberec mihotající se tisíci světel. Na stěžních a v lanoví lodí kotvících v přístavu zářily lucerny a karnevalové veselí dosahovalo až k samé vodě.

Všichni jsme byli v nanejvýš povznesené náladě, plní lásky k celému světu. Ansen tomu prostě nemohl věřit. Pořád se smál a vrtěl hlavou. Vzal houby poprvé a teď z něho vycházelo to, co jsme my už důvěrně znali: „To nemůže být pravda. Taková krása. Ale kde je v tom všem výkupné ďáblovi? Něco tak nádherného musí mít přece v sobě nějakou trhlinu. Přece to nemůže být tak vynikající jen tak, bez jediné chyby."

Nakonec jsme se rozhodli vzít Burroughse a společně se jít podívat na trh. Allen vylezl kousek po zdi Burroughsova hotelu a volal. „Bill BUH-rows. Bill BUH-rows."

Chvilku jsme čekali u jeho dveří. Konečně se s vrznutím otevřely a za nimi stál Bill, zhroucený na zárubeň. Jeho tvář byla unavená k smrti a zbrocená potem. Zíral na nás jako člověk hypnotizovaný pohledem hrdlořeza.

„Prosím tě, Bille, jak ti je?" ptal jsem se.

„Nic moc. Zasáhla mě ta juxtapozice purpurového ohně, kterou houby uvolnily z Rezervoáru bolesti. Je to naléhavé varování. V mozkových hemisférách je mnoho nepřátelských teritorií. Myslím, že raději zůstanu tady, v tomhle žárem se bortícím plášti embryonálního masa. Asi si vezmu trochu morfia."

Začal dávit, ale nic z něho nevyšlo.

„Jeden z nejnechutnějších případů, které kdy toto oddělení mělo na starosti," řekl Ginsberg, cituje dr. Benwaye z *Nahého oběda*.

Listopad 1940, West Point, New York

Bum.

Výstřel z děla ohlásil budíček. *Bum, bum, bum* - několikanásobná ozvěna se valila betonovými nádvořími a kolem žulových budov U. S. Military Academy. Pak se ozvala polnice a zatroubila signál budíčku.

Baynes a Barnes, mí kamarádi na pokoji, vyskočili z postelí a bleskově se začali oblékat. Do ranního nástupu zbývalo deset minut. Ucha musela být nastoupena už za pět minut.

Spal jsem dál.

„Hej, vstávej," řekl Baynes.

„Není mi dobře," zabručel jsem.

Četa bubeníků a trubačů pochodovala dole po dvoře a vyhrávala dojemné variace na známou melodii budíčku.

Nemohu je vzbudit
Nemohu je vzbudit
Nemohu je vzbudit
Dneska ráááno

„RANNÍ NÁSTUP! PŘEDEPSANÝ ODĚV PRO DNEŠEK PLÁŠŤ. POSLEDNÍCH PĚT MINUT," křičelo ucho dole u schodů.

„Asi by ses měl obléct a jít na nástup," řekl Barnes se starostí v hlase.

Vystrčil jsem hlavu z postele, začal škytat, ale nedostal jsem ze sebe nic.

„My jdeme," řekl Baynes. „A ty sebou hoď, ať nepřijdeš pozdě."

„Hele, hoši, běžte," zamumlal jsem, „mně je hrozně špatně."

Baynes a Barnes seběhli se schodů.

„RANNÍ NÁSTUP! PŘEDEPSANÝ ODĚV PRO DNEŠEK PLÁŠŤ. POSLEDNÍ DVĚ MINUTY."

Dum da da dum da da da: „Náš kapitán je pes," vytrubovaly polnice.

Dole na dvoře už stála ucha nastoupená v řadách, zatímco mazáci se teprve loudali do útvaru. Bylo těsně před úsvitem, ještě tma.

„RANNÍ NÁSTUP! PŘEDEPSANÝ ODĚV PRO DNEŠEK PLÁŠŤ. POSLEDNÍ MINUTA," zakřičelo ucho u schodiště.

Zahoukala siréna. Polnice troubila „Nástup", velmi pomalu, čímž opozdilci získali ještě pár vteřin, aby se mohli zařadit do útvaru.

Opičák v jeteli
má kulku v prdeli
Vyndej mu ji
Vyndej mu ji
vyndej mu ji
Vyndej
mu
jííí...

„Roto póóó-zor!" zařval kapitán. „*Hlááááá*-šení!"

„První četa plný stav, *pane*."

„Druhá četa plný stav, *pane*."

„Třetí četa. Kadet Leary nepřítomen, *pane*." Výdech mlčenlivého překvapení.

Otevřel jsem oči. Baynes mnou třásl.

„Prošvihls budíček," řekl a tvářil se hrozně důležitě nad tím neslýchaným porušením předpisů.

„Já už asi v životě nevstanu." Se sténáním jsem padl zpátky na polštář.

Dovnitř se vřítil důstojník, kadet první třídy, a málem vyvrátil dveře z pantů. „Leary."

Vyvalil jsem na něho oči červené jako rak.

„Za pět minut se budete hlásit u kapitána."

Baynes a Barnes mi pomohli s oblékáním. Klopýtal jsem dolů do místnosti kadetních důstojníků. Byla plná mazáků ze čtvrtého ročníku, tvářících se nadmíru pochmurně.

„PĚT MINUT DO NÁSTUPU NA SNÍDANI!" řvalo ucho venku.

„Leary, opil jste se ve vojenském vlaku včera v noci?"

„Ano, pane."

„Kde?"

„Na toaletě, pane."

„S Robbinsem a Hawkinsem?"

„Ano, pane."

„Nařídili vám, abyste se k nim přidal?"

„Ne, pane. Řekl bych spíš, že mě pozvali."

V místnosti to zašumělo nesouhlasem. Bratříčkovat se s uchy, která měla statut nedotknutelných, znamenalo urážku bráhmanské První kasty.

Jednoho dne následujícího týdne mě ve studijním čase vyvolali z pokoje. Měl jsem se hlásit u Čestného výboru, což byla oficiálně trpěná, avšak samozvaná klika, ustavená na bázi zbožnosti, cti a vlastenectví. Kamarádi na pokoji se na mne poplašeně podívali. Pokud byl kadet ve West Pointu shledán vinným z porušení cti, mohlo to být pro něho osudné. Výbor ho mohl donutit odejít z akademie.

Byl jsem obviněn, že jsem lhal veliteli roty a čtvrťákům u výslechu onoho rána po zápase armády s námořnictvem.

„Kadete Leary, přinesl jste destilát do posádkového vlaku a dal ho kadetům první třídy?"

„Ano, pane."

„Ale u výslechu jste uvedl něco jiného."

„Ano, pane."

„Takže jste lhal."

„Ne, pane."

„Jak to, že jste nelhal?"

„Protože jsem nebyl tázán, odkud destilát pocházel."

Rozhostilo se ticho. Mé původní vyšetřovatele prostě vůbec nenapadlo, že by subalterní ucho mohlo samo od sebe obstarat zakázanou drogu. Nyní se ale právě tato skutečnost potvrdila. Takže už nebylo důležité, jestli jsem lhal nebo ne. Teď bylo nutno zabránit, aby velitel roty ztratil tvář.

„Věděl jste, že jste vyslýchán ohledně pití ve vlaku. A zamlčel jste informaci, kterou se kadetní důstojníci snažili zjistit."

„Ano, pane. Pokud toto je porušení kodexu cti, pak jsem vinen."

„Dobře. Nyní vás tedy musím požádat, abyste rezignoval ze sboru kadetů. Hodláte tak učinit?“

„Rád bych si to ještě rozmyslel.“

Následujícího dne jsem rezignaci odmítl. Odejít z West Pointu by mi vůbec nevadilo, ale věděl jsem, že moje rezignace by byla pro mou matku krutým zklamáním. A byla to také otázka sebeúcty, schopnosti odolat nátlaku. Nyní byli na tahu oni.

O několik dní později byly ve společné jídelně oznámeny kázeňské postihy za pití ve vlaku. Všichni čtyři flamendři byli degradováni a na šest měsíců přikázáni do trestní služby. O týden později ohlásil kadetní adjutant, že se hned po večeři koná mimořádné shromáždění všech rot ve sklepě, kam se ukládaly vyřazené věci. V jídelně to zašumělo údivem. Když jsem šel do budovy kasáren, zavolal si mne velitel roty stranou. „Leary, vy na tu schůzi chodit nemusíte. Vás se to netýká.“

Seděl jsem sám na pokoji a nervózně kouřil chesterfieldky. Pak na schodišti zaduněly kroky kadetů. Ale nebylo slyšet žádné živé štěbetání jako obvykle. Pak vešli dovnitř moji kamarádi z pokoje, oba v slzách.

„Rozhodli, že jsi umlčen,“ řekl Baynes.

„Nesmíme už s tebou promluvit. Ještě dnes večer se musíme odstěhovat z pokoje.“

„Nakonec tak je to nejlepší,“ pokračoval Baynes. „Do měsíce tě postaví před vojenský soud a pak budeš moci vypadnout tady z té smradlavé díry a začít znova na nějaké koedukované college. Stejně nejsi typ pro armádu.“

Od následujícího rána jsem byl ne-osoba. Ignorovali mne dokonale. V jídelně byly vedle mne dvě prázdné židle na každé straně. Dali mi tužku a blok, do kterého jsem měl vždycky napsat žádost o jídlo. To jsem odmítl. Postupně se vyvinul jakýsi mlčenlivý rituál, kdy byly misky a talíře s jídlem ponechávány prostě v mém dosahu.

Jakási část mne samého to všechno pozorovala s překvapeným úžasem, těšíc se dokonce z toho nenadálého zvratu událostí, uvědomujíc si, že se děje něco podstatného. Ale v noci mne budily noční můry, a nakonec jsem onemocněl těžkou chřipkou, ze které jsem se dlouho nemohl dostat.

Potom se uskutečnilo zasedání vojenského soudu. Za obhájce mi

byl určen pracovník právního oddělení velitelství, milý a kulaťoučký kapitán jménem Turnipseed. Myslím, že jsem se mu docela zamlouval, nicméně přesto od začátku předpokládal, že žádná obhajoba nemá naději na úspěch proti výboru kadetů a té řadě svědectví, která proti mně postavili.

Září 1961, Harvardova univerzita

Letadlo s Burroughsem přistálo na Loganově letišti. Celní odbavení proběhlo hladce. Byl čistý jako slovo boží, nic neriskoval.

V Newtonu bylo indiánské léto. Burroughs pracoval na své přednášce pro výroční konferenci APA; nesla název *Rozdílnosti mezi psychoaktivními drogami*. Zaujal v ní naprosto korektní vědecký postoj.

Potom jsme jeli na Manhattan na symposium o drogách rozšiřujících vědomí. Mimo jiné tam zazněly přednášky *Podmínky a prostředí experimentu* Timothy Learyho, *Neobvyklé poznání a proměny vědomí* Franka Barrona a *Poznámky o extatogenezi* filozofa Geralda Hearda; jednalo se o historicky první sympozium svého druhu.

Přišlo nečekaně velké množství zájemců. Sál neměl dostatečnou kapacitu a byl nacpaný k prasknutí, lidé seděli na podlaze kolem řečnického stolu a tísnili se v desetistupech na chodbě. Burroughs četl monotonním, tichým a chladně neosobním hlasem svůj rukopis.

Po konferenci se Burroughs ubytoval v našem domě. Sedával, cynický a osamělý, se svým šedým plstěným kloboukem na hlavě ve svém pokoji ve druhém patře, kolem sebe hromady rozstříhaných fotografií. Večer scházel dolů do kuchyně, kde se vždycky zhroutil za stůl, popíjel gin s tonikem a vedl nekonečné monology na způsob Hassana-i-Sabbaha. Byl čím dál víc zahořklý a paranoidní, přesto neodolatelný.

Jednoho večera se u kuchyňského stolu proti sobě vyzývavě usadili Bill Burroughs a Jefferson Monroe, oba dokonale ovládající umění rafinovaného využití kýče k prosazení svých záměrů, a snažili se jeden druhého přetrumfnout v lascivní a nechutné dekadenci.

Bill prskal a mumlal svým hlubokým nosovým hlasem: „Kdo říká, že nemá chuť ošoustat dvanáctiletého arabského kluka, je buď šílenec anebo lhář."

Monroe vřeštěl vysokým falsetem, poklepávaje si s předstíraným

pohrdáním na zápěstí. „Můj milý, vždyť vy jste úplný středostavovský maloměšťák. Šoustal jste někdy..."

My harvarďáci jsme to poslouchali s otevřenou pusou. Bylo jasné, že jsme hrozní šosáci, prolezlí konvencemi. Burroughs nám byl na hony vzdálen. Experimentoval s drogami už téměř dvacet let, prošel Andy, chrápal v kdekterém laciném hotýlku kdekterého severoafrického města a poslouchal poetické drogové kecy feťáků kokainu, opiových somnambulů, amfetaminových stepařů a poživačů hašiše. Na vlastní uši slyšel ty feťáky blouznit o každém novém derivátu morfia, který vymyslel nějaký „ďábelský německý chemik", a zástupy peyotistů s rozšířenýma očima pět ódy na svou kouzelnou houbičku. Jenom proboha nevykládejte Burroughsovi o tom vašem bohu zelenáčů, kterého jste právě objevili ve svém halucinatorním dětském kočárku. On je dávno zná všechny do jednoho.

Burroughse jsme zklamali. Shledal nás na svůj vkus málo vědeckými. Nepřijel do Harvardu kvůli nějakým psychedelickým sezením, na nichž se navazují mystická spojení, ani kvůli našim blábolům o lásce a kosmické jednotě. Mne považoval jenom za jakéhosi trenéra vědomí z koleje Notre Dame, který dává v šatně o poločase svým hráčům nalejvárnu ohledně vnitřní svobody.

„Počítače, člověče, to je ono. Dokonale přesná lokalizace a zasažení hostilních i přátelských oblastí v mozku. Neurologické implantáty. Generátory mozkových vln. Biologická zpětná vazba."

Měl pravdu, samozřejmě. Byl daleko před námi.

1921, West Point, stát New York. Abigail Learyová a autor ve věku tří měsíců.

1922, Springfield, Massachusetts. Dr. Timothy Leary st. a autor ve věku dvou let.

1923, Springfield, Massachusetts. Prarodiče Dennis a Sara Learyovi s autorem ve věku tří let před svým domem na Central Street č. 54.

Podzim 1931, Springfield, Massachusetts. Autor sní o tom, že se stane slavným fotbalistou.

Červen 1941. Kadet Leary ve West Pointu v období svého „umlčení“.

Duben 1944, Butler, Pennsylvania. Timothy a Marianne Learyovi poté, co uzavřeli sňatek v posádkové kapli.

William Burroughs a autor v Lawrence, Kansas.

Podzim 1962, Cambridge, Massachusetts. Profesor Richard Alpert monitoruje reakce dr. Ralpha Metznera, který se pomocí „zážitkového psacího stroje“ pokouší vyjádřit své vize z jednoho drogového sezení.

Jaro 1962, Playboy Club v San Franciscu. Allen Ginsberg, Peggy Hitchcocková, autor a majitel nakladatelství *City Lights* Lawrence Ferlinghetti plánují psychedelickou revoluci.

Listopad 1964, Sausalito, Kalifornie. Alan a Jano Wattsovi hovoří ve svém houseboatu s autorem o Alanově knize *The Glorious Cosmology*.

Leden 1965, Kalkata. Timothy a Nanette Learyovi před obchodem s licencí na prodej marihuany (gandža). Tato fotografie byla uvedena jako důkaz při soudním přelíčení v Laredu, jež se stalo součástí kampaně za legalizaci konopí ve Spojených státech.

Léto 1964, Millbrook, New York. Van Wolfe (vlevo), filozof a stratég drogové kultury, rozmlouvá s Richardem Alpertem (Ram Dassem).

Jaro 1966, Laredo, Texas. Autor se spoluobžalovanou Susan Learyovou (tehdy ve věku 18 let) hovoří s právníky.

Jaro 1966, Washington, D.C. Na slyšeních Dodd-Kennedyho výboru Senátu o LSD žádá autor zavedení licencovaného užívání drog vyvolávajících změněné stavy vědomí za supervize zodpovědných dospělých a varuje před vznikem obrovského černého trhu, pokusí-li se stát zavést prohibici.

Listopad 1966, New York City. Allen Ginsberg, autor a dr. Ralph Metzner se připravují na vystoupení v psychedelické slavnosti „Osvícení Buddhovo“.

Jaro 1966, Millbrook, New York. Šerif Albert Traver přihlíží, jak G. Gordon Liddy zatýká Jacka Learyho po razii ve Velkém domě.

Listopad 1967, Laguna Beach, Kalifornie. Rosemary a Timothy Learyovi po svatebním obřadu, který v rezervaci Joshua Tree vykonal indiánský šaman.

Léto 1967, Millbrook, New York. Maha Jantra (propojené trojúhelníky) na komíně, symbol tantrické fúze, namalovali Rosemary a Timothy Learyovi.

Prosinec 1969, ranč v Hidden Valley, Kalifornie. Autor a Rosemary Learyová v klidné náladě, tři týdny před tím, než byl Leary odsouzen na dvacet let vězení.

Srpen 1967, Millbrook, New York. Autor jako protagonista autobiografického filmu o harvardském profesorovi, který utíká do indiánské rezervace, aby unikl myšlenkové policii.

Podzim 1969. Plakát pro guvernérské volby v Kalifornii proti dosavadnímu guvernérovi Ronaldu Reaganovi; použit je slogan „Come Together“, který později zpopularizoval Learyho příznivec John Lennon.

Srpen 1969, hotel Queen Elizabeth, Montreal. Yoko a John při svém bed-in nahrávají píseň „Give Peace a Chance“, Rosemary a Timothy perkuse a zpěv, Tommy Smothers kytara.

Léto 1970, New York City. Rosemary Learyová oznamuje na tiskové konferenci založení Výboru na obranu svého uvězněného manžela. Jerry Rubin a Abbie Hoffman, svázaní a s roubíkem v ústech, představují v živém obraze osud politického vězně.

Říjen 1970, Káhira. Autor při své návštěvě pyramid cestou do Ammánu v Jordánsku, kde se účastnil tiskové konference s Jeanem Genetem.

Září 1970. Autorova fotografie na pas na jméno konzervativního obchodníka Williama McNellise; účes Bernardine Dohrnová. (Fotografii poskytl archiv Kongresu, ze slyšení Výboru Senátu o falšování pasů.)

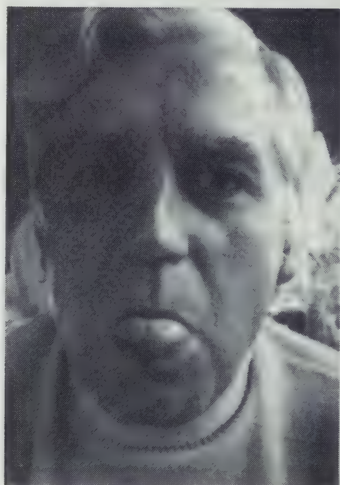
Říjen 1970, Alžír. Eldridge Cleaver, ministr informací americké exilové vlády ustavené Černými pantery, a autor (čepice na hlavě zakrývá vyholenou lebku).

Podzim1970. Obálka časopisu *Realist* vydávaného Paulem Krassnerem, na níž jsou Eldridge a Kathleen Cleaverovi, poněkud rozpačití v jedné posteli s Rosemary a Timothym Learyovými, jako karikatura k filmu *Bob and Carol and Ted and Alice.*

Leden 1972, Montana-Crans, Švýcarsko. Autor se raduje z rozhodnutí švýcarské vlády odmítnout jeho vydání.

Jaro 1971, Lausanne. Michel Hauchard, legendami opředený playboy, dobrodruh a pašerák, později na útěku před francouzskými úřady.

Jaro 1972, Basilej. Autor s objevitelem LSD a psilocybinu dr. Albertem Hofmannem, který mu právě popisuje svoji legendární jízdu na kole po prvním vědomém požití LSD v historii.

Jaro 1973, San Luis Obispo. Autor s pouty na rukou i na nohou je eskortován zpět do věznice San Luis Obispo po soudním přelíčení ohledně jeho útěku; k transportu nebezpečného uprchlíka bylo nasazeno více než dvacet policistů a pět hlídkových vozů.

Září 1979, Beverly Hills. Barbara a Timothy Learyovi oslavují stažení obvinění okresním prokurátorem v L.A. poté, kdy při policejní razii v ložnici nebyly nalezeny žádné ilegální drogy.

Léto 1979, Springfield, Oregon. Autor, Ken Babbs a Ken Kesey plánují velkolepou oslavu znovushledání.

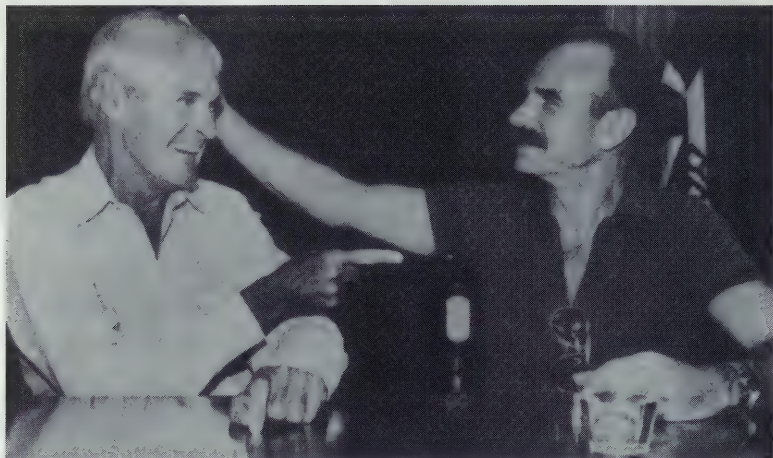
Podzim 1980. Susan Learyová-Martinová se svými dětmi Ashleym a Dieadrou.

Podzim 1982, Malibu. Dr. John Lilly, průkopník bádání v lidském nitru, s autorem.

Léto 1982, Hollywood Hills. Přátelské setkání s Ram Dassem těsně předtím, než se částečně znovu vrátil ke své totožnosti coby Richard Alpert.

Červenec 1982, Los Angeles. Před jedním ze svých rozhovorů se G. Gordon Liddy a Timothy Leary škádlí na tiskové konferenci.

Květen 1982, Hollywood. Zachary, syn Barbary Learyové a nevlastní syn autorův, computerové dítě, vynálezce videoher a baseballová hvězda na druhé metě.

ŽIVOTOPIS

Walter H. Clark (1902–)

– emeritní profesor psychologie náboženství na Andover-Newtonově teologické fakultě, absolvoval Williams College a Harvard. Ve svých knihách *The Oxford Group* a *The Psychology of Religion* přistoupil Clark k tématu náboženské zkušenosti v tradici Williama Jamese.

V roce 1962 se stal spolupracovníkem Harvardského projektu psychedelických drog. Později pracoval v nadaci Worcester Foundation for Experimental Biology a v Marylandském středisku psychiatrického výzkumu ve státní nemocnici Spring Grove, kde zkoumal účinky psychedelických drog v klinickém prostředí. Své objevy publikoval v mnoha vědeckých článcích, kompendiích a výzkumných zprávách z oblasti psychologie, výchovy a vzdělávání a religionistiky. Mezi jeho významná díla patří *Chemical Ecstasy* (Sheed & Ward), *Religious Experience* (C. C. Thomas) a heslo „Pharmacological Cults" pro *Encyklopedii Britannicu*.

Clark byl spoluzakladatelem a po dvě funkční období prezidentem Společnosti pro vědecké studium náboženství. V roce 1961 obdržel za své dílo v oblasti psychologie náboženství Pamětní plaketu Williama Jamese od Americké psychologické asociace.

14. Zázrak na Velký pátek

Jaro 1962, Harvardova univerzita

V průběhu léta a podzimu 1961 vznikl mezi členy náboženské komunity v Cambridgi značný zájem o psychedelické drogy. Začalo to tím, že Frank a já jsme vedli výcvikové sezení pro profesora Houstona Smitha, vedoucího katedry filozofie na Massachusettském technologickém institutu (MIT). V následujících měsících uspořádal Smith psilocybinová sezení pro interní i postgraduální studenty na MIT v rámci laboratorních cvičení při svých seminářích o mysticismu. Bylo to elegantní a civilizované. Přesně tak, mysleli jsme si, by mělo vzdělávání probíhat.

Dr. Walteru Clarkovi bylo dvaašedesát a byl profesorem Andover-Newtonova semináře a hostujícím profesorem na Harvardu. Několikrát se u nás zastavil a žádal nás, aby se mohl také účastnit našeho projektu. Byl pozoruhodnou osobností, jaksi až úděsně bezúhonnou. Nepil ani nekouřil, ale velice dychtil vyzkoušet naše silné drogy. Po

pravdě řečeno měl jsem pocit, že profesor Clark je snad až příliš akademický a konzervativní. Ale on nepřestával naléhat. Ukázalo se, že můj názor na něho byl, jako již tolikrát, mylný. Clark usiloval o mystickou zkušenost po většinu svého života. Po svém sezení se stal přesvědčeným členem výzkumného týmu projektu.

Dalším naším návštěvníkem z hájemství věrouky byl Walter Pahnke, nadšenec s mladistvou tváří, majitel diplomů a člověk kvality ryzího zlata - byl pastorem, z Harvardu měl doktorát medicíny a momentálně se zde připravoval doktorát teologie. Tématem doktorské dizertace dr. Pahnkeho měla být psychedelická zkušenost: zamýšlel provést double-blind experiment s lékařskou supervizí, s testy sejmutými před pokusem i po něm, vše mělo být vědecky standardizováno a po všech stránkách na špičkové současné úrovni. Experimentálně tak měl být ověřen vznik náboženské extáze, kterou popisovali křesťanští vizionáři a kterou nyní měly zachytit dotazníky, záznamové archy testů a interviewy. Opravdu mu nešlo o nic menšího.

„S kolika pokusnými osobami počítáte, Pahnke?" ptal jsem se.

„S třiceti v experimentální skupině a s třiceti v kontrolní. Všichni vezmou drogu - nebo placebo - na Velký Pátek, v kostele za zvonů varhan, s kázáním a obřadem v plné parádě." A s chlapeckou upřímností dodal: „Znám vaše práce o podmínkách a prostředí experimentu."

„Vy chcete uvést do extáze třicet lidí najednou a na veřejném místě?"

„Jo. V kostele bostonské univerzity. Už jsem o tom mluvil s děkanem Thurmondem. Dá nám k dispozici jednu menší kapli."

„Pahnke, tohle je nejriskantnější nápad, o jakém jsem v poslední době slyšel. Dát drogy najednou třiceti nezkušeným lidem. Vůbec nechápete, co je tady ve hře. Psychedelická zkušenost je naprosto intimní. Navíc je nesmírně intenzívní. Směješ se vesmírným žertům a sténáš v kosmické hrůze. Můžeš skončit tak, že se plazíš po zemi a rveš se s Bohem i s ďáblem. První sezení musí probíhat v chráněném, klidném a bezpečném prostředí."

„Ale vždyť to bude bezpečné," řekl Pahnke trochu v defenzívě. „Já mám přece doktorát medicíny. Budu mít po ruce sedativa a se všemi předem udělám psychiatrické pohovory, abych vyloučil lidi s psychotickými dispozicemi."

„Pořád nechápete, v čem je hlavní problém. To, co navrhujete, je možná bezpečné z hlediska psychiatrie, ale v jistém smyslu je to nemravné. Vy jste se ještě nikdy neúčastnil psychedelického sezení, že? Vaše idea systematického studia mystické zkušenosti se mi líbí, ale vy sám musíte projít několika sezeními předtím, než vůbec pomyslíte na výzkum. Musíte vědět, o co všechno se zde jedná."

Ne, takhle to on dělat nemohl. Samozřejmě očekával opozici vůči svému bádání - z Harvardu, z teologické fakulty, od lidí z lékařské branže - a tak nechtěl, aby ho mohli obvinit z předpojatosti. Musel tudíž zůstat psychedelickým panicem a případně se svým slovem zaručit, že nevzal drogu ani jednou až do chvíle, kdy jeho dizertace byla přijata.

Čím delší byl čas, který jsem trávil s nezdolným dr. Pahnkem, tím větší dojem na mne dělal. Za fasádou jeho obličeje se skrývala niterná oddanost, klidný, vyrovnaný optimismus, hluboká víra v náboženský prožitek a ve schopnost psychedelických drog jej produkovat. Prostě nade mnou zvítězil.

Časem se v našem středisku ustavil jakýsi neformální seminář náboženství. Chtěli jsme získat podporu akademické obce pro Pahnkeho projekt. Scházeli jsme se každou neděli večer v domě profesora Houstona Smitha: Walter Clark a dr. Pahnke, profesoři a studenti z teologické fakulty, další zájemci z řad teologů. Vyprávěl jsem o náboženských aspektech psychedelických sezení, která jsme již uskutečnili, odpovídal na dotazy. Smith, Clark a Pahnke hovořili o posvátných drogách v historických souvislostech.

To všechno vzbuzovalo živý zájem. Uspořádali jsem výcviková sezení pro členy skupiny a postupně se nám podařilo připravit tým lídrů pro Pahnkeho výzkum.

Únor 1941, West Point, New York

Vystoupení před soudním tribunálem bylo mým prvním a bylo velice impresívní. V deset dopoledne se v zasedací síni obložené dubovým dřevem shromáždilo sedm elegantních důstojníků, členů vojenského soudu. Jejich šavle ležely na stole a nad celou scenérií jako by se vznášel stín Dreyfusův. Důkazní materiál nevěštil nic dobrého. Byl jsem obviněn z držení nebezpečných drog a dva členové Čestného výboru vypověděli, že jsem svou vinu přiznal.

Pak jsem zaujal místo svědka já a veškerá obvinění jsem odmítl. Přísahal jsem, že otázka po tom, čí byl alkohol, nebyla nikdy položena. Potom přednesli svá svědectví moji kumpáni, druhové z oné pijatyky. Fitzgerald sklíčeně vyprávěl, jak mě v posádkovém vlaku kvůli alkoholu neustále otravoval a jak mě čtvrťáci „pozvali" na svůj večírek.

Na mou obhajobu potom vypovídal Baynes.

„Onoho nedělního rána," tázal se kapitán Turnipseed," jaký byl váš první kontakt s kadetem Learym?"

„Nevstával na budíček, pane. Tak jsem s ním zatřásl a snažil se ho probudit."

„Co na to říkal kadet Leary?"

„Říkal, že umírá a že už asi nikdy v životě na budíček nevstane."

„Zdál se vám nemocný, kadete Baynesi?"

„No, vypadalo to, že trpí tím, co můj otec nazýval kocovinou jako z děla ráže 175 a půl."

Tomu příměru se poněkud zatuhlá skupina důstojníků usmála. Netrvalo ani dvě minuty a soud mě žaloby zprostil.

Můj pocit vítězství ale neměl dlouhého trvání. Ještě téhož večera byl znovu vydán rozkaz, aby se celý útvar sešel ve sklepě na schůzi. Tam bylo všem dáno jasně na srozuměnou, že i když z hlediska práva jsem nevinný, přesto jsem se provinil neposlušností. Přikázané mlčení mělo pokračovat. Jelikož pro mé propuštění ze služby nebyl žádný důvod, vymyslel Čestný výbor nový plán. Měl jsem být uštván disciplinárními opatřeními za drobné přestupky.

Při každém nástupu se kadetní důstojníci shlukli kolem mne a zkoumali moje vzezření jako pod mikroskopem. Dali mě do zápisu za „nezastřižené chlupy v nosních dírkách". Škrábanec, který jsem si udělal při holení, byl klasifikován jakožto „svévolné poškozování vládního majetku". Bez předchozího upozornění změnili moje zařazení do útvaru a když jsem se chtěl postavit na původní místo, byl jsem hlášen k raportu za „nesprávné zařazení".

Umínil jsem si, že všechno vydržím a nevzdám se. Jakýmsi zvláštním způsobem jsem sám sebe přesvědčil, že právě toto je mým úkolem, totiž přežít tu zkoušku ohněm. Mladý hrdina samojediný povstává proti opresivnímu systému. Považoval jsem to všechno za cennou

přípravu pro těžší zkoušky, které měly přijít. Ironií bylo, že jsem se v tom nemýlil.

Do určité míry mi přece jen poskytovaly ochranu menšinové frakce a outsideři skrytí uvnitř systému. Katolický kaplan si mne nechal zavolat do sakristie a nabídl mi svou podporu.

Také kadeti z řad černochů byli na mé straně. Všichni dva. Na „negry", kteří v těch raných dobách Rooseveltova New Dealu vděčili za své přijetí do akademie intervenci kongresmanů, bylo uvaleno mlčení od prvního dne po jejich nástupu do ústavu. Když jsme se náhodou potkali někde uprostřed dvora, nenápadně na mne mrkli a bez zastavení pokračovali v chůzi. Ve frontě v kantýně nebo v tělocvičně mi občas zašeptali: „Vydrž, brácho," a pokračovali ve své činnosti, aniž hnuli brvou. Tak jsem se stal jakýmsi „bílým negrem" útvaru.

Podpory se mi dostalo ještě z další strany. Náčelník ústavu, generál Eichleberger, měl pocit, že to mlčení není v pořádku. Jednou do týdne si mne nechával předvolat do své kanceláře k přátelskému rozhovoru. Říkal, že armáda by se neměla octnout ve vleku bigotních pobožnůstkářů a zamýšlel vydat doporučení, aby institut umlčení byl zrušen. Navzdory tomuto povzbuzování byla má situace bezútěšná. Uběhly celé dny, aniž bych promluvil s jediným člověkem. Četl jsem, psal, věnoval se svým povinnostem v trestní službě. Ale vzdor tomuto dramatickému vývoji jsem se k smrti nudil. Vyučování mi nepřinášelo žádné podněty a denní řád byl neotřesitelný. Dychtil jsem po radostech života v college.

Filozofie a sport byly jediné dvě aktivity, které mne držely nad vodou v tomto období odcizení. Četl jsem *The Story of Philosophy* od Willa Duranta, což byl populární přehled životních příběhů velkých mudrců historie, který si všímal i souvislostí mezi peripetiemi jejich životů a jejich teoriemi. Potom jsem se pustil do studia Platona, Aristotela, Kanta a Schopenhauera, a na jaře 1941 jsem napsal svou první knihu - adolescentní, značně pedantický esej à la Schopenhauer, v němž jsem se pokoušel dokázat, že všechno na světě, zvířata, rostliny, ba i nerosty, existuje jakožto projev inteligentní energie.

Jediné uvolnění, které bylo kadetům v kárném režimu dopřáno, byl sport, a tak jsem trávil každou volnou hodinu v tělocvičně. Bě-

hem hodin vyhrazených povinnému cvičení byli moji druhové nuceni strpět mě coby člena týmu, i když ani pak se mnou nepromluvili jediné slovo. Pociťoval jsem jakýsi perverzní požitek, když jsem nastoupil na první metě baseballového týmu naší roty a slyšel jsem, jak ti, kdo mě odsoudili k mlčení, jásají nad každým mým úspěšným úderem. A přímo fantastické zadostiučinění jsem prožíval, když se mi před všemi uchy podařilo vyhrát v běhu na dlouhé trati (i když jsem byl díky své nervozitě náruživým kuřákem).

Konečně nastal čas všemi uchy toužebně očekávaný, onen červnový týden, konec roku plného trápení. Útvar se stěhoval z kasáren do letního tábora a zároveň se připravoval na absolventskou přehlídku a slavnost „začlenění" uch do sboru. Na slavnost přijížděli i bývalí absolventi a všechny cesty byly ucpány davy tvořenými příslušníky rodin kadetů, děvčaty v květovaných šatech a tisíci turistů.

Tou dobou byla naše rota schopna předvést pochod vpravdě velkolepý; nacvičovali jsme ostatně tento balet na trávníku po dlouhých deset měsíců. Každá řada mašírovala v perfektním zákrytu, takže divák zahlédl vždy jen jediný záblesk bílých kalhot. Šikana od mazáků trvala do poslední minuty, chrlili na nás doslova proudy toho nejvášnivějšího pohrdání, snažíce se nás ještě na poslední chvíli zdeptat neslýchanými urážkami.

Červnovým „začleněním" byla ucha přijata do celoživotního bratrstva příslušníků West Pointu. Klub to byl vskutku elitní. Po obřadu si mazáci a již-ne-ucha potřásali rukama, smáli se, objímali jeden druhého, poklepávali se po rameni a výskali radostí.

Bouře vzájemného sbratřování se přehnala všemi řadami kolem mne. Já jsem zůstal stát sám, neviditelný a všemi ignorovaný, objímající se kadeti mnou postrkovali a posunovali sem a tam. Běžel jsem do severovýchodního kouta dvora Ústředních kasáren a tam jsem pak stál tváří k drsné žulové stěně, otřásaje se pláčem sebelítosti. Když se rota měla znovu seřadit, vrátil jsem se do útvaru a pak jsme pochodovali do letního tábora, tentokrát již v povznesené náladě druháků, kteří si mohou dovolit volně pohupovat rameny. V táboře jsem opět osaměl ve svém stanu a se závistí poslouchal rozjívené a obhroublé žertování zbrusu nových kadetů třetí třídy, které pokračovalo až do chvíle, kdy slunce zapadlo za zelené kopce a zazněl hlas polnice.

Jelikož kadeti první třídy z akademie odešli, mého delikátního morálního problému se ujal Čestný výbor v novém složení. Ten se nejdříve pokusil nasadit tvrdý kurs, aby mne donutil k rezignaci. Nastala ještě větší buzerace za sebemenší chybičku. Byl jsem neustále sledován a podrobován výslechům ohledně těch nejmalichernějších přestupků.

Nicméně několik kadetů přece jen nahlédlo neférovost této situace a začalo se mnou mluvit. A v srpnu 1941, když přišla z přijímače do letního tábora nová ucha, začalo se mlčení kolem mne hroutit také jinak, způsobem, který představoval pro Čestný výbor vážnou hrozbu. Ucha z nového ročníku se mnou totiž mluvit mohla.

Obecně řečeno neexistovaly mezi mazáky a uchy žádné společenské kontakty. Nicméně každý mazák mohl „uznat" kterékoli ucho tím, že mu obřadně podal ruku. Načež se ucho smělo chovat k mazákovi jako rovný k rovnému. K tomuto suspendování řádu docházelo však zcela výjimečně, většinou mezi kadety, kteří se znali ještě před nástupem do akademie.

Ale moje existence se odehrávala mimo kastovní systém (i můj stan stál až na konci řady stanů naší roty), takže jsem mohl mluvit s kým se mi zlíbilo. První noc po příchodu uch do letního tábora zaskočilo jich ke mně z čiré zvědavosti několik. Z toho, že s nimi mluví mazák, byli celí pryč. Odpovídal jsem na jejich otázky ohledně řádu tábora, žertoval s nimi a umožnil jim tak navázat kontakt se starším kadetem. Pak byla vydána vážná varování a ucha se ke mně začala plížit v noci po večerce. Můj statut outsidera mi zaručoval velice silnou pozici vůči mladší generaci.

Jednoho večera, když dozněla melodie večerky, to smutné vojenské blues plné stesku po domově, uviděl jsem, jak se podél řady stanů roty míhá světlo svítilny a blíží se k mému stanu. Dva vysocí kadetní důstojníci, nikoli členové Čestného výboru, mě vyvolali jménem. Odhrnul jsem síť proti komárům a pokynul jim, aby vešli a posadili se. První promluvil velitel praporu.

„Náčelník akademie a většina profesorského sboru považuje vaši situaci za politováníhodnou. Dostáváme mnoho dopisů od dřívějších absolventů, kteří kritizují nás i náš kodex cti. Většina kadetů z vyšších ročníků nyní cítí, že se Čestný výbor loni dopustil několika vážných chyb. My jsme na vaší straně, pokud se nás ovšem rozhodnete

za své přívržence považovat. Máme dostatek síly a možností donutit Čestný výbor, aby vás zprostil viny.

Dále je tady problém s nováčky. Neustále se ptají, proč je na vás uvaleno mlčení. Hrome, sám víte, že pokud by začali pochybovat o systému již během několika prvních týdnů tady, byl by to pro ně velmi špatný začátek a nikdy by dokonale nevstřebali ducha útvaru."

„V mlčení jste už devět měsíců," připojil se velitel regimentu. „Nemůžete zůstat umlčen po celé čtyři roky, protože by tím bylo infikováno sedm ročníků kadetů. To nelze dopustit."

Ti dva počestní mužové na mne zpříma pohlédli.

„Jste ochoten uzavřít úmluvu o svém odchodu?"

„Možná," řekl jsem.

„Buďte konkrétnější. Jaké jsou vaše podmínky?"

Pocítil jsem záblesk euforie a pýchy.

„Žádám písemné prohlášení Čestného výboru, že jsem nevinen, a chci, aby bylo veřejně přečteno v jídelně."

Kadetní důstojníci povstali a pokývli na souhlas.

„V pořádku. Nyní musíme zjistit, jestli to ti ochránci cti takto vezmou. Vrátíme se zítra nebo pozítří."

Obřadně jsme si podali ruce.

Následující noci přišli znovu. S dohodou byl vysloven souhlas. Náčelník akademie si mne nechal zavolat, aby se ujistil, že jsem nebyl vystaven nátlaku. Slíbil, že na žádného kadeta nebude už nikdy uvaleno mlčení, pokud on bude zastávat svoje místo.

Kapitulace Čestného výboru byla vyhlášena během oběda. Kadetní adjutant vyzval shromáždění, aby zachovalo klid, přečetl několik běžných oznámení, pak udělal pauzu a slavnostně pronesl: „V PŘÍPADU KADETA LEARYHO SE ČESTNÝ VÝBOR USNESL PŘIPOJIT SE K ROZHODNUTÍ VOJENSKÉHO SOUDU. VÝROK ZNÍ: NEVINEN."

Nastal šok z ohromení, místy se ozval potlesk. Ti odvážnější z mých druhů u stolu mi podávali ruce. Od sousedních stolů mi kynuli na znamení gratulace.

Po obědě mi dali posádkový džíp a já jsem odjel do letního tábora a zaparkoval před svým stanem. Když jsem do auta nakládal svůj vojenský kufr a polní pytle, shromáždil se kolem přátelský hlouček. Mnozí kadeti se omlouvali, že se mnou nemluvili. Vůbec nebylo snad-

né odjet. Úzká ulička mezi stany roty byla ucpaná těmi, kdo mi přišli popřát všechno dobré a podat mi ruku.

Pak jsem jel kolem jízdárny k nádraží a vyložil svá zavazadla na nástupiště. Ohlédl jsem se ještě na nárožní věžičky i vysoké věže s chrliči U. S. Military Academy. Všechno bylo tak staromódní, málem feudální. Z těch okázalých pseudogotických budov ze šedé žuly nemohlo vzejít pro Ameriku nic dobrého.

Jaro 1962, Harvardova univerzita

Dr. Walter Pahnke a profesor Walter Clark pokračovali pilně v přípravě plánů na Velkopáteční experiment. Zvláště Pahnke byl prostě k nezastavení - byl mistrem politiky jakožto umění možného. Moudrá a důstojná podpora profesora Clarka přesvědčila zase vedení Andover-Newtonova semináře, aby svým studentům povolilo účast na projektu. V zájmu završení tohoto mistrovského díla diplomacie jsme s profesorem Clarkem vedli sezení pro dva děkany, oba bývalé prezidenty Severní baptistické církve.

Pahnke souhlasil se změnou rozvrhu svého výzkumného projektu. Nakonec se rozhodl, že přece jen nenechá pochodovat zástup pokusných osob pod drogami najednou a v plné síle. Podle nového plánu měl být vzorek rozdělen do pěti menších skupin. V každé by byli čtyři studenti teologie, z nichž dva by dostali psilocybin a zbývající dva placebo. Každou skupinu by monitorovali dva lídři, kteří prošli výcvikem.

Nikdo, dokonce ani Pahnke nebo Clark, nesměl vědět, kdo obdržel svátost a kdo si vylosoval neúčinné pilulky.

Ale zde se Pahnke zasekl ohledně lídrů, kteří měli vzít drogu také. Zapojení pozorovatelů do pokusu bylo jednou z jeho hlavních námitek proti naší metodice.

Profesor Clark a já jsme však na tom trvali. Z dvojice lídrů měl jeden zůstat bez drogy, zato druhý měl být rovněž v transu, a svou úlohu si měli vylosovat. Tak měli lídři usilovat o totéž, co pokusné osoby - o hluboký spirituální prožitek Velkého pátku.

V průběhu postního období jsme se rozdělili do skupin. Lídři se ve fázi orientace pravidelně scházeli se čtyřmi studenty své skupiny a poznávali navzájem své zájmy, aspirace i slabé stránky.

Na Velký pátek jsme se sešli v deset hodin dopoledne. Bylo pro

nás rezervováno pět místností v přízemí kostela bostonské univerzity. Dostavil se Pahnke se zapečetěnými obálkami. Po zahajovací modlitbě jsme otevřeli každý tu svou a spolkli pilulku.

Čekali jsme, až droga začne působit, zvědaví, co jsme si vylosovali. Studenti si četli v bibli, ale já jsem si byl jist, že se nemohli soustředit na slova. Po chvíli jsem cítil, že se něco začíná dít. Vynikající! Dostal jsem psilocybin. Čekal jsem, co bude dál. Moje pokožka nejdřív zrůžověla a později úplně zrudla. A hele, to bylo divné. S houbami jsem nikdy nic takového nezažil. Brzy mé tělo doslova sálalo teplem, ale mé vědomí bylo nezměněné. Pochopil jsem, že Pahnke nám dal placebo se silným somatickým účinkem. (Byl to derivát vitaminu niacinu.)

Pozoroval jsem dva studenty s tvářemi rozpálenými doruda. Neklidně se vrtěli, ve tváři výraz vzrušení. Pak jeden z nich mrkl na druhého, vstal a řekl, že jde na toaletu. Za vteřinu se druhý student s rudou tváří vydal za ním. Jakožto lídr jsem se s jistým odstupem šoural za nimi. Na hajzlíku vybuchli v jásot jako úspěšní spiklenci.

Jak jsme tam tak stáli, dveře se s bouchnutím otevřely a dovnitř vešel třetí student. Nedíval se napravo nalevo, jeho oči však zářily a na tváři měl úsměv. Šel k oknu a dlouho tam stál, dívaje se ven.

„Bůh je všude," zvolal nakonec, „v celé své slávě!"

Ti dva s červenými tvářemi zklamaně pokrčili rameny. Měli po nadějích.

Zbytečnost a směšnost double-blind experimentu[x)] s psychedelickými drogami byla zjevná. Po třiceti minutách věděl každý, jestli vzal pilulky s psychedelickým účinkem nebo placebo.

Deset studentů sedělo ukázněně a mlčky čelem k oltáři jako dobří věřící. Těch druhých deset v transu se chovalo daleko nekonvenčněji. Jeden si lehl na podlahu, několik jich leželo na lavicích a další se procházeli po kapli, šeptali modlitby nebo různé poznámky plné úžasu. Jeden pěl jakýsi chvalozpěv, jiný přistoupil se vztaženýma rukama k oltáři a zase jiný hrál na varhany podivuhodně vzrušující akordy.

Kolem páté hodiny odpolední byla celá skupina šťastně a bez potíží venku z vizionářského teritoria. Pahnke a Clark svědomitě nahrávali na magnetofon rozhovory s jednotlivými účastníky.

Po skončení sezení jsme měli v plánu jít ke mně domů a společně povečeřet. Atmosféra byla velice jemná a produchovnělá. Ti, kdo pro-

žili trip, byli ještě pořád příliš vysoko, a tak jen vrtěli hlavami a vzdychali úžasem.

Seděl jsem v kuchyni a na oslavu jsem si otevřel pivo. Dovnitř se vřítili Pahnke a Clark. Všichni jsme se na sebe usmívali a potřásali si rukama. Bylo to jako při prvním sezení ve věznici. Znovu jsme měli příležitost ověřit si, že dobrá vůle, vzájemná důvěra a odvaha jsou základními nástroji drogového výzkumu.

Během následujících několika týdnů nechal Pahnke za pomoci týmů psychologů, kteří o experimentu nic nevěděli, vyhodnotit údaje a zprávy studentů a vynést je na stupnici náboženského prožívání. Dotazníky a rozhovory prokázaly, že účastníci, kteří požili houby, měli prožitek náboženské zkušenosti, zatímco kontrolní skupina nikoli. Statistické výsledky byly jasné a nesporné. Naše aplikace posvátných hub lidem s náboženskou motivací v religiózním prostředí přinesla vědecký důkaz toho, že spirituální extáze, náboženské nahlédnutí Pravdy a spojení s Bohem je nyní bezprostředně dostupné. Mystickou zkušenost bylo nyní možné navodit pro ty a těmi, kdo po ní toužili.

Časopis *Time* publikoval obšírný a velmi příznivě laděný článek o Pahnkeho experimentu, který svými vyjádřeními podpořila řada předních teologů. Tak se slovo o Velkopátečním experimentu dostalo k národu. Očekávali jsme, že od nynějška každý kněz, pastor, rabín, každý teolog, filozof či vědec stejně jako prostí muži, ženy a děti po celé zemi budou pozorně sledovat další implikace tohoto studia. K tomu však dojít nemělo. Naopak, tato dobrá zpráva se setkala s bouří nesouhlasu.

Členové vedení teologické fakulty vyvinuli tlak na Waltera Clarka, aby ukončil spolupráci na našem výzkumu. Tento jemný, přemýšlivý a ohleduplný muž se však poradil se svým svědomím a odmítl. Nicméně další experimenty v semináři byly zastaveny a entuziasmu studentů teologie byly kladeny všemožné úřední překážky.

Harvardská disertace Waltera Pahnkeho byla přijata jen neochotně a jemu samému nebylo dovoleno pokračovat v této práci. Když žádal o přidělení finančních prostředků z vládních fondů, aby své experimenty mohl zopakovat, byl odmítnut. Jistý úředník jménem Goddard, lékařský rada ve vedení Úřadu pro potraviny a drogy

(Food and Drug Administration), se k možnosti, že by psychedelické drogy mohly znamenat psychologické dobrodiní pro společnost, vyjádřil s neskrývaným posměchem. Nechal se slyšet, že naše výsledky jsou „pouhopouhá hovadina".

Vzpomněli jsme si na Huxleyho poznámku, že prvotní hřích spočíval v požití ovoce ze zahrady Eden, které mění vědomí. Ani my jsme neměli příliš velkou šanci, že by byrokrati křesťanské Ameriky akceptovali výsledky našeho výzkumu, ať už byly jakkoli objektivní.

Střetli jsme se zde s onou židovsko-křesťanskou oddaností jedinému Bohu, jednomu pravému náboženství a pouze jedné realitě, která je prokletím Evropy po celá staletí, Ameriky pak ode dne jejího vzniku. Drogy otevírající mysl mnohočetným realitám nevyhnutelně vedou k polyteistickému náhledu na univerzum. Cítili jsme, že nadešel čas pro nové humanistické náboženství založené na rozumném a tolerantním pluralismu a na vědou podloženém pohanství[1].

ŽIVOTOPIS

Maynard Ferguson (1928–)

– narodil se v Montrealu. Ještě mu nebylo deset a již ho považovali za zázračné dítě. V 50. letech vystupoval s orchestrem Stana Kentona jako sólista na trubku, později založil vlastní big band. Obecně je považován ze jednoho z nejlepších trumpetistů na světě. Fergusonova technická virtuozita nebyla pravděpodobně v celé historii hry na tento nástroj překonána.

V 60. letech vedli Maynard a jeho žena Flora Lu salony v New Yorku a Millbrooku. Setkávali se zde význační umělci, hudebníci i vědci, aby diskutovali o filozofických otázkách. Flora Lu Fergusonová s úspěchem kombinovala asijský design s moderní západní módou a mnohé z vysokého stylu rané fáze drogové kultury bylo inspirováno jejími experimenty.

15. Nejvyšší afrodisiakum

Jaro 1962, Newton Center, Massachusetts

Nízko nad Charles River ve směru k Bostonu, na nebi bez jediného mráčku byl zavěšen srpek měsíce. Přijel jsem na Loganovo letiště právě včas, abych stihl přistání kyvadlového aerotaxi z New Yorku.

Za dvě minuty jsem již spatřil své hosty, Salinas v džínsách a s ní elegantní blondýnu kolem třicítky. Měla smetanovou pleť, plná ústa a obrovské tmavomodré oči. Z její drobné tváře bez makeupu vyzařovala pozemskost a duševní vyrovnanost. Flora Lu si mne prohlédla a v jejích očích jiskřila inteligence. „No," řekla, „koneckonců vypadáte jako pozemšťan. Po tom všem, co mi vyprávěla Salinas, jsem očekávala spíš nějakého návštěvníka z cizí planety."

U kraje chodníku jsme zahlédli nějakého muže ve středních letech se skleslými rameny.

„Chudák," zašeptala Flora Lu. „Moc šťastně nevypadá."

Podíval jsem se lépe a poznal přítele. „Abe!"

Abe Maslow mi oplatil úsměv.

„Můžeme tě někam vzít?"

„Nedělejte si starosti. Čekám na taxi."

„Jen pojď. Jedeme do Newton Center. Vysadíme tě, kde budeš chtít."

Flora Lu a Salinas seděly vzadu a Abe na předním sedadle vedle mne. Jel jsem tunelem, pak kolem bostonských doků a podél Charles

River. Celou cestu jsme s Abem ukazovali našim společnicím historicky zajímavá místa.

„Co děláte, Abe?" ptala se Flora Lu.

„Abe je jedním z nejvýznamnějších současných psychologů," řekl jsem. „Skoro jen vlastními silami se mu podařilo vyvrátit názor zastávaný freudiány, že lidské nevědomí není ničím jiným než primitivní, vražednou bažinou. Abe zavedl termín *vrcholný prožitek* (peak experience) a dokázal, že lidská psýcha je též zásobárnou skvělých potenciálů, které čekají, až budou probuzeny a využity."

„Co je to ten vrcholný prožitek?" chtěla vědět Flora Lu.

„To je právě to, co prožijeme dneska," promluvila afektovaně Salinas, „jestli bude profesor na nás hodný. Nechcete se také zúčastnit našeho sezení, dr. Maslowe?"

„Rád bych," odpověděl Abe, „ale obávám se, že nejsem zrovna v té správné náladě."

„A nebyla by právě teď ta správná doba pro vrcholný prožitek?" ptala se Flora Lu.

„To nevím," řekl Abe měkce, „protože jsem to ještě nikdy nezkusil. V tom je ten paradox starých filozofů. Ti, kdo o něčem moc teoretizují, bývají poslední, kdo to vyzkoušejí. Právě tohle poučení lze získat od Freuda."

Toho večera naši skupinu tvořili jeden psychiatr a jeho žena, dva postgraduální studenti a ty dvě elegantní dámy z Manhattanu. Salinas ovládla sezení svým bystrým, jako břitva ostrým hipsterským myšlením.

Ráno jsem vstal brzy. Udělal jsem míchaná vajíčka na slanině pro sebe, Susan a Jacka. Salinas a Flora Lu ještě spaly. Odvezl jsem Susan k jedné její přítelkyni, u které chtěla strávit celý den, a Jacka do baseballového klubu nedaleko od nás, v němž jsem působil jako pomocný manažer baseballového týmu dětské ligy. Jack byl jediný, kdo mohl být nasazen v každé směně, protože byl chytač, a na tomto obtížném postu byl ze všech chlapců nejspolehlivější. V zápase toho rána se Jackovi povedl double a triple. V poslední směně vyskočil, chytil hod z pole a vyřadil tak hráče běžícího z postu pálkaře. Tento jeho zásah zachránil celý zápas. Kouč se nechal slyšet, že tenhle Jack Leary je opora týmu.

Vrátil jsem se domů a Flora Lu se Salinas si povídaly v kuchyni.

„Kde jsi byl?" ptala se Salinas.

„Ale, něco jsem musel zařídit. Snídaly jste už?"

„Ano. Bylo zvláštní vstát a najít dům prázdný. Už jsme si málem myslely, že to všechno byly jen halucinace." Nalil jsem si do šálku kávu.

„Mluvily jsme o tobě," řekla Flora Lu s úsměvem.

„Usnesly jsme se, že jako psycholog jsi možná eso, ale že potřebuješ trochu pomoci v některých pozemských drobnostech jako je třeba oblékání. A taky by ses měl nechat pořádně ostříhat-"

„- a měl bys vědět, jakou hudbu poslouchat, a jak ta sezení udělat hezčí, aby to nebylo jako někde v akademickém klubu, protože zatím to tady tak vypadá. Takže by mi bylo ctí," pokračovala Flora Lu, „kdybys nás přijel navštívit příští víkend. Zorganizovala bych sezení se zajímavými pokusnými osobami a ukázala bych ti, jak to funguje v prvotřídním prostředí."

Flora Lu navrhla, že se setkáme v Birdlandu, nočním klubu na Manhattanu, kde se scházeli špičkoví jazzoví muzikanti a chodil tam i její manžel.

V baru seděla vedle Flory Lu okouzlující černovlasá žena. Poslouchal jsem hudbu a prohodil tu a tam pár slov s hudebníky, kteří přicházeli ke stolu. Ta žena se jmenovala Malaca a pocházela z Maroka. Nyní pracovala jako modelka - její portrét se právě objevil na obálce magazínu *Holiday* -, ale předtím byla provdána za člena íránské královské rodiny, který jí sice dával spoustu peněz, ale jinak se k ní choval hrozně. Pokoušela se změnit svůj život a najít v něm nový smysl. Flora Lu jí vyprávěla o našich pokusech s drogami a také jí řekla, že já jsem možná tvor z jiné planety, takže si mne prohlížela zblízka a s ústy pootevřenými. Připadala mi oslnivá a nesmírně mne přitahovala, takže jsem byl Floře Lu vděčný, že pro naše neurologické experimenty zařídila tak zajímavou společnost.

Pak na pódium přišel Maynard, ten archetypální mladík s trubkou či rohem, stál tam doširoka rozkročený, tělo vypjaté do oblouku, a jeho trubka křičela a vřeštěla a třepotala se výš, stále výš. Kolem půlnoci jsme se nacpali do černé limuzíny parkující před barem a vyrazili po West Side Highway a asi za třicet minut jsme vjeli do jaké-

hosi lesíka a po štěrkové cestě jsme přijeli k velkému domu v tudorovském stylu. Venku před vchodem stály dva jaguáry.

„Dovol, abych ti ukázala tvoji novou laboratoř," řekla Flora.

Obývací pokoj byl obrovský, s podlahou pokrytou plyšovým kobercem. Velký, hluboký a měkký gauč ve tvaru písmene U stál v půlkruhu před krbem. Stěny byly obložené leštěným dřevem a knihovny plné knih dávaly vyniknout zářivým abstraktním obrazům. Podél celé jedné stěny stálo elektronické reprodukční zařízení a police s metry dlouhohrajících desek.

Luxusní pokoj byl zařízen s neomylnou erotickou vynalézavostí, která rozhodovala o umístění každého detailu. To na mne udělalo zvlášť silný dojem.

„Pojď, ukážu ti tvůj pokoj."

V patře otevřela Flora Lu dveře vedoucí z dlouhé chodby do pokoje. „Doufám, že se ti tady bude líbit." Podlaha i velká postel byly pokryty kožešinami a tu a tam po nich byly poházeny růžové hedvábné polštáře. A zase dřevo a samet a zrcadla.

„Chceš se podívat do našeho pokoje?" zeptala se.

Ložnice pánů domu byla pohodlným doupětem, měkce vystlaným krajkami, šňůrkami a střapci, portiérami a kožešinami. Na stěnách visely malby à la Rubens a tantrické jantry. Pro mně to bylo první velice příjemné uvedení do hedonismu. Do té doby mi byla samotná existence rozkoše jakožto způsobu života neznámá.

Většinu svého dospělého života jsem prožil v běžném komfortu vyšší střední třídy, obklopen všemi těmi stroji a zařízeními usnadňujícími bydlení, které lidé zaměstnaní v nějaké profesi v té době užívali.

Ale tohle bylo něco víc než jen pohodlné bydlení. Flora Lu navrhla jakousi svatyni, v níž měl být každý smysl přiveden do extáze a tělo ukonejšeno přepychem vpravdě harémovým. A v této barokní svatyni s nádechem přepychu málem bordelového byla zahájena moje výchova k hedonismu.

V té době jsem byl něco jako úspěšný robot - respektovaný na Harvardu, řádný a duchaplný, a v té jinak víceméně inertní kultuře neobvykle kreativní. Dospěl jsem sice k nejvyšším metám, které na mladého amerického intelektuála čekaly, byl jsem nicméně naprosto

oddělen od svého těla i smyslů. Poslušně jsem se oblékal tak, aby to odpovídalo image slavného profesionála. Dokonce i když jsem měl za sebou dobrou stovku drogových sezení, poslouchal jsem zcela rutinně pop music, pil martini a jedl, co přede mne postavili.

Umění jsem byl schopen „oceňovat" asi tím způsobem, že jsem byl tu a tam ochoten posunovat svoje tělo oněmi „posvátnými místy", kde se vyskytovalo, ale tento můj turismus neměl pochopitelně s autentickým estetickým prožíváním nic společného. Můj nervový systém byl uzavřen v kukle symbolických významů jako larva bource morušového; jev samotný jsem vnímal vždycky jakoby z druhé ruky, zprostředkovaně. Umění pro mne bylo jen jakýmsi akademickým konceptem, neživotnou institucí. Nikdy mne nenapadlo, že by člověk mohl žít svůj život jako umělecké dílo.

Pak jsme vzali psilocybin. Sedl jsem si na gauč v rajské komnatě Flory Lu a dovolil své pravé mozkové hemisféře pomalu se otevírat přímému smyslovému vnímání. Flora Lu a Maynard mne začali vyučovat eroticismu - oné józe smyslového vnímání. Každý okamžik byl zkoumán a hodnocen z hlediska svých smyslových potencionalit. Jemný půvab bylo možné objevit například v pohybu vaší ruky, a to nikoli jako součást naučeného algoritmu přežití, nýbrž pro čistě kinestetické potěšení, které skýtal.

Měl jsem na sobě hedvábnou košili a sametové kalhoty, které mi Flora Lu, plníc slib, že bude mým módním poradcem, nachystala na postel, když jsem se sprchoval. Ona sama byla celá v lehoučkém modrém hedvábí. Maynard byl florentským šlechticem oděným v upnutých sametových kamaších. Malaca ve svém marockém kaftanu byla tak hebká, přímo člověka sváděla, aby se jí dotýkal.

V srdci mi jemně plál oheň. Vzduch byl provoněn kadidlem. Maynardovy citlivé uši byly najednou velké jako mísy z Areciba a on se pohupoval v pocitu rozkoše. Flora Lu proplouvala pokojem, s tváří proměněnou radostným vzrušením. Malaca přímo rozkvetla v květ nevídané krásy, její klasické rysy byly přetvořeny v důstojný půvab egyptského vlysu.

Mé oči se setkaly s jejími. Vstali jsme v témže okamžiku a vyšli na terasu. Otočila se, přistoupila ke mně a položila mi paže kolem krku.

Byli jsme jako dva mořští živočichové. Naše spojení v tomto novém prostředí začalo dotykem vlhkých rtů, jehož důsledkem byl jemný elektrický výboj šířící se do celého těla. Průzračná tekutina barvy medu nás obklopovala, omývala a nadnášela, byli jsme bez tíže a snadno jsme dospěli k harmonii pohybů našich údů, chapadýlek a rozkošných výstupků, kterými jsme byli tak zázračně obdařeni.

Byla to má první sexuální zkušenost pod vlivem psychedelických drog. Trochu mě poplašilo, když jsem si uvědomil, že tyto drogy mohou být nejen nástrojem filozofického odhalování mystické jednoty a vhledu do evoluce, nýbrž i silným afrodisiakem.

Potom šla Malaca nahoru dát si uhličitou koupel. Maynard podřimoval na pohovce. Já jsem stál u skleněných dveří a pozoroval úsvit a najednou jsem si uvědomil, že četnost mých zážitků východu slunce se dramaticky zvýšila od té doby, kdy jsme zahájili náš výzkum změn mozku.

Flora Lu přinesla podnos, na kterém stála stříbrná kávová konvice, stříbrná miska se šlehačkou, dva porcelánové šálky a mísa jablek, banánů a zářivě zelených hroznů.

Položila podnos na nízký stolek a zemskou tíži svedla znovu do země tím, že si sedla se zkříženýma nohama na malý kobereček. „Chtěla bych pokračovat v rozhovoru, který jsme začali včera."

Mé tělo zaplavila vlna tepla a svaly v mém obličeji se uvolnily do úsměvu. „Ano, vzpomínám si." Jednalo se o nejvyšší tajemství univerza.

Seděli jsme v harmonickém souznění před krbem a Flora Lu se ke mně naklonila. „Všechno je Sex, copak to nevidíš?"

Najednou to bylo jasné. Černošská jazzová comba hrající boogie, švédské krásky odhalující svá těla na tropických plážích, opálení štíhlí izraelští chlapci tančící břišní tance za zvuků šílících bubnů, tichý smích z temných koutů a zpoza keřů. To bylo skutečným tajemstvím vesmíru a věděl to každý, jenom já ne.

O několik dní později jsem mluvil s Aldousem Huxleym a ptal jsem se ho, co si myslí o erotogenní povaze psychedelických drog. Jeho první reakcí byla vzrušená nervozita. „Samozřejmě, že to tak je, Timothy, ale myslím, že máme už tak dost potíží s tím naším tvrzením, že drogy by mohly stimulovat estetickou a náboženskou zkuše-

nost. Naléhavě tě žádám, abys tohoto sexuálního džina nevypouštěl z láhve.“

Mou první reakcí na toto afrodisiakální odhalení bylo, že jsem se od srdce zasmál na svůj vlastní účet. Lítali jsme po celé zemi a nabízeli mystické vize a instantní změnu osobnosti kněžím, vězňům a profesorům, a po celou tu dobu jsme všem bezděčně rozdávali klíče (které ovšem bylo třeba použít v náležitých podmínkách) k vyšší formě sexu. Jaký jsem to jen byl suchar plný zábran! Proč mi trvalo tak dlouho, než jsem zakopl o to, co leželo přímo na očích? Věděli jsme přece už dávno, že tyto drogy fantasticky zesilují tělesné počitky – chuť, čich, vnímání barev a zvuků, dotykové a pohybové podněty, prožitek dýchání. A věděli jsme také, že ve vhodném prostředí se na základě empatie vytvářejí silné vazby mezi lidmi. Tím, že jsme zaměřovali podmínky a prostředí našich sezení jen k filozofickým, duchovním či vědeckým cílům, odváděli jsme dosti perverzně sami sebe od vyšší senzuality a citovosti.

V tomto ohledu nebyl Huxley dost realistický. Prostě nebylo možné snažit se cenzurovat zkušenost, kterou mohl udělat každý, tak, jako jsme cenzurovali zkušenost vlastní. Ke své hrůze jsme se právě v té době dozvěděli, že hipsterští hledači rozkoší z Las Vegas, Beverly Hills a Aspenu říkali o LSD (tedy o droze, kterou ještě nikdo z nás nezkusil), že ta zkratka znamená vlastně „Let’s Strip Down“. Tato zjištění vyvolala v našich akademických puritánských hlavách docela příjemný šok.

Nikdy by nás nenapadlo, že zkušenost, ke které jsme přistupovali s takovou úctou a málem posvátnou hrůzou, se stane populární náplní večírků. (Nenapadlo to nikoho z nás, kromě toho neřáda Dicka, který již dávno zkoumal tuto oblast společně se svými přáteli z řad harvardských studentů.) Teprve po prožitku oné noci s Malacou jsem s nezvratnou jistotou poznal, že naše mládeži přístupné filozofické drogy mohou být případně užívány jen tak, pro zábavu.

Po tomto svém sexuálním probuzení v domě Fergusonových jsem se jakožto vědec a filozof cítil povinen zveřejnit informaci, že psychedelické drogy mohou mít za vhodných podmínek a v příznivém prostředí intenzivní afrodisikální účinky. Toto prohlášení přivedlo odpůrce drog k zuřivosti, možná víc než cokoli jiného.

Bylo jaksi přirozené, že Malaca a já zůstaneme spolu. Když jsem se v neděli večer vracel zpátky do Newtonu, stavili jsme se u ní v bytě a vzali pár jejích věcí. Nastěhovala se ke mně.

Ale nebylo pro ni snadné přizpůsobit se poměrům u nás doma – dvě hlučné děti, zástupy postgraduálních studentů a badatelů neustále mluvících jen o pracovních záležitostech. Ještě po týdnu jsem považoval Malacu spíš za chrámovou tanečnici a božstvo v jedné osobě z nějaké řekněme třiatřicáté dynastie. Ale brzo začalo být zřejmé, že v našem středostavovském dvacátém století se necítí právě nejlíp, a časem se proměnila v nedůtklivou a rozmazlenou arabskou holku. Obraz, který jsem si přinesl z drogového sezení, se pomalu rozplýval.

ŽIVOTOPIS

Ralph Waldo Emerson (1803–1882)

– narodil se v Bostonu, absolvoval Harvard College a Harvard Divinity School (teologickou fakultu). V roce 1832 odmítl kázat dogmatismus a vzápětí odešel z Druhé unitářské církve v Bostonu, která byla do té doby jeho tribunou.

Během své cesty do Evropy se důvěrně sblížil s anglickými transcendentalisty, s Carlylem, Wordsworthem a Coleridgem. Ti se zabývali experimenty s kysličníkem dusným (rajským plynem), hašišem a opiem, a hledali s jejich pomocí zdroje inspirace a zjevení podstaty jsoucna. V Emersonovi jejich pokusy probudily zájem o průzkum vlastního nitra a rozvoj osobnosti, který ho přivedl ke studiu jógy, novoplatonismu a gnosticismu.

Ve své přednášce na Harvard Divinity School v roce 1938 vyzval Emerson publikum, aby hledalo Boha ve svém nitru, aby lidé rozvíjeli svůj vnitřní potenciál a rozešli se s institucionalizovaným křesťanstvím. Přednáška byla příčinou, že mu byl zakázán přístup na Harvard, a tento ostrakismus trval osmadvacet let. Teprve v roce 1866 mu byl na Harvardu udělen doktorát práv.

Emerson publikoval několik sbírek poezie a několik filozofických spisů, ale největší proslulosti dosáhl díky svým přednáškám pořádaným po celé zemi. Navzdory odmítavé reakci akademického establishmentu se stal Emerson jedním z nejvlivnějších amerických filozofů, a to díky svému boji za prosazení soustavy idejí, v níž byl důraz kladen na individualitu, vnitřní růst osobnosti, spoléhání se na sebe a odmítnutí autority.

16. Harvardští suchaři chystají léčku

Jaro 1962, Harvardova univerzita.

Někdy v té době se na scéně objevil muž jménem Michael Hollingshead, tajuplná postava, která měla hluboce změnit život mnoha členů našeho výzkumného týmu.

Jednoho dne mi zatelefonoval a svým na odiv stavěným oxfordským profesorským akcentem mi předával pozdravy od svého údajného učitele a mentora G. E. Moorea, významného britského filozofa. Spolkl jsem návnadu a pozval Hollingsheada na oběd do Akademického klubu. Bylo mu asi pětatřicet, byl středně vysoký a s počínající pleší, a měl zvláštní, mírně výstřední styl řeči, v němž splétal

své duchaplné historky o paralelní realitě. Chlubil se, že vzal víc LSD než kdokoli druhý na světě a já ho na základě tohoto tvrzení pozval, aby žil v mém domě a pracoval jako konzultant našeho projektu.

Ještě s nějakým newyorským doktorem získali údajně deset tisíc dávek kyseliny lysergové, aby studovali její účinky na pavouky při spřádání sítí. Na základě své teorie, že pavouci půjdou na sladké, smíchali látku se zvlhčeným práškovým cukrem a nasypali ji do laboratorní baňky. Pak je jen tak mimochodem napadlo olíznout lžíci, kterou použili. Nevěděli vůbec nic o dávkování pro lidi a nebyli si tudíž vědomi, že vzali asi stokrát větší dávku, než jaká kdy byla v historii farmakologie doložena.

Podle Hollingsheada proseděli ti dva přičinliví vědci celé hodiny ve své laboratoři, naprosto znehybněni a ochromeni tím, co se dělo v jejich hlavách. Na místě se z nich stali mystici a zapálení bojovníci za věc změněných stavů. Hollingshead nabral polovinu té cukrové hmoty do lahvičky od majonézy, dal vale pavoukům a vydal se do světa, aby ho uvedl do extáze. Náš projekt byl první zastávkou na jeho misijní cestě.

Michael se potloukal po našem domě s tím svým výrazem milostného vytržení, sklenici v ruce, a nabízel každému a komukoli prima intergalaktický trip. Nejdřív to nechtěl nikdo vzít, protože jsme se hned zpočátku rozhodli, že náš výzkum omezíme na psilocybin. Zavedl jsem prohibici i na docela neškodnou travičku-marihuánku, protože jsem chtěl zabránit tomu, aby byl náš projekt dáván do souvislosti s jakýmikoli nechvalně známými drogami. LSD, kterého se užívalo ve výzkumu chemických zbraní a v psychiatrii k vyvolání psychotických stavů, mělo reputaci dosti špatnou.

Hollingshead vyzkoušel to naše miloučké lehoučké psilocybinové „poznej sebe sama", a s pohrdáním je odmítl. Jsou to prý jenom pěkné barvičky, které se vůbec nedají srovnat s filozofickými detonacemi kyseliny lysergové.

Ale zde už přicházejí Maynard a Flo Fergusonovi, ti neohrožení průzkumníci na poli ontologie. O jednom víkendu mě přijíždějí navštívit a Hollingsheadem jsou snadno přesvědčeni, aby ho následovali do míst, kam dosud nevstoupila noha smrtelníka. Poslušně polykají

vrchovatou polévkovou lžíci sladké hmoty z proslulé sklenice od majonézy. Třicet minut poté, co se vydala na cestu, vychází z Flory Lu záře jako z madon na Giottových obrazech.

„Musíš to zkusit," šeptá.

Řekněte, co jsem mohl dělat? Zkusil jsem to.

Zabralo to asi po půlhodině. A přišlo to náhle a nebylo možné tomu odolat. Všechno se točilo a kamsi řítilo, padal jsem dolů měkkými průvleky z vláken světla vycházejícího z jednoho nedefinovatelného ústředního bodu. Splynul jsem s jeho pulsujícím paprskem, ale přesto jsem z něho mohl vyhlédnout a vidět celé kosmické drama jakoby zvnějšku. Minulost a budoucnost, veškeré struktury a formy, všechny události a nespočetné organismy, to všechno vycházelo jako pulsující televizní obrazy z toho centrálního oka. Vše, co jsem kdy prožil nebo o čem jsem třeba jen četl, tančilo přede mnou jakýsi kankán jako z vaudevillu 19. století. Byly zde všechny mé iluze, v komických kostýmech a na jevišti se zvláštními neustále se proměňujícími kulisami stromů a těl, všechno vypadalo jako na divadle.

Po několika miliardách let jsem konečně spatřil sám sebe, jak se nemotorně pohybuji tím loutkovým divadlem reality. Vzpomněl jsem si na děti a šel jsem se podívat nahoru do pokoje své dcery. Susan seděla na posteli, správný a standardní obraz třináctileté dívky s natáčkami ve vlasech, hledící se svraštělým čelem do učebnice na klíně, zatímco pokojem duní rock-and-roll. Bylo to čisté a přesné, jako v *Saturday Evening Post*. „Ahoj, tati." Okusuje tužku. Vnitřně zhroucený se opírám o stěnu, zhrozený z té cizinky, která vypadá jako loutka právě vypadnuvší z montážní linky Ameriky. Vzhlíží ke mně. „Tati, co bys chtěl k vánocům?" Dál okusuje tužku, mračí se do knížky a lehce se pohupuje v rytmu hudby. Za minutu se na mě podívá znovu. „Mám tě ráda, tati."

Prožívám šok. Tak tohle je moje dcera. to je ta slavná hra na tatínka a dcerušku. Prázdné a povrchní stereotypní nesmyslné výměny toho ahoj, tati, ahoj, Sue, jak se máš, tati? Jak bylo ve škole? Co chceš na vánoce? Už máš hotové úkoly? Otec jako loutka z umělé hmoty a dcerka jakou loutka z umělé hmoty, dole mají namontována jakási malá kolečka a na těch projíždějí jeden mimo druhého, pořád znovu dokola, po přesně stanovené fixní dráze. Totální vulgarizace reálné situace: dva složité shluky bilionů buněk, ukotvené ve věčnosti evolu-

ce, které spolu sdílejí na okamžik kratší než dohoří sirka tuto jedinečnou konfiguraci času a prostoru. Byla nám dána příležitost, aby naše duše splynuly a jedna v druhé odhalila její božskou podstatu, a my jsme tu příležitost promarnili a jediné, čeho jsme schopni, je vyměňovat si nanejvýš ta zakviknutí ahoj, tati, ahoj, Sue.

Hleděl jsem na ni s úpěnlivou prosbou a toužil po skutečném kontaktu. Pocit viny mne úplně ochromil.

Pomalu jsem sešel dolů se schodů a vyšel ven na trávník. Kolem sníh, stromy, na obloze se třpytí hvězdy. Všechno bylo jako na rytině, ostré a jaksi zvětšené. Stál jsem tam naslouchaje, zda odněkud přijde odpověď. Kde je střed? Co vlastně můžeme dělat? Pak jsem neuvěřitelně rychle zrekapituloval všechna řešení, o které se kdy lidská mysl pokusila. Společnost, migrace, sdružování, stěhování kmenů a národů, invaze, pěstování zemědělských plodin, zakládání měst, neustálé hledání možností a významů, nejrůznější tabu a příbuzenské svazky. Co dělat, kam se obrátit? Předem jsem viděl výsledek jakékoli činnosti, kterou bych případně začal. Potom, bylo to jako když se navíjí zpátky struna, vracel jsem se ve vlastních stopách na to místo uprostřed pokoje před krbem, kde celé sezení začalo.

Mé předchozí psychedelické zkušenosti uvolnily moje smyslové podvědomí a posunuly mé vědomí až k membránám, skrze něž se setkáváme s okolním světem. Psilocybin mi dovolil sestoupit až k nervovým sítím, spustit se dolů po spirále onoho evolučního žebříčku tvořeného DNA kamsi až k počátkům života na této planetě.

Ale s LSD to bylo jiné. Michaelova vrchovatá lžička doslova vystřelila moje vědomí do víru energií, kde kromě těchto vířivých vibrací neexistuje nic a každá iluzorní forma znamená prostě jenom odlišnou frekvenci.

Byla to nejotřesnější zkušenost mého života. A za to všechno nesl odpovědnost ten architekt osvícení, sedící zde nyní s hlavou položenou na kolenou, rarach a svůdce, který stiskl vypínač tohoto alchymistického show, Michael Hollingshead.

Za úsvitu začaly účinky drogy slábnout. Ještě pořád byla extáze stále silnější než kdykoli předtím, ale některé struktury se již vracely zpět na své místo. Proud elektronických vibrací se zpomaloval a já

jsem měl pocit, že tuhnu do podoby jakéhosi plastikového odlitku. Prožíval jsem hrozný pocit ztráty a nostalgie za tím zářícím jádrem významu.

Šel jsem nahoru do pokoje Fergusonových. Byli podobně zoufalí, i oni měli pocit, jako by je někdo vyhnal z ráje. Klekl jsem si před Flo a položil hlavu do jejího klína. Z očí jí tekly slzy a já jsem si najednou uvědomil, že se také otřásám vzlyky. Proč jsme o to museli přijít? Proč jsme se museli znovu zrodit do těchhle pitomých těl pokrytých kůží a s těmi triviálními mozky, které teď byly schopné pracovat nanejvýš tak na úrovni hry v šachy?

Celé dopoledne jsem chodil jako v snách, konsternovaný tím, co jsem prožil, snaže se představit si, co si s těmi odhaleními počnu, a hlavně co si počnu s těmi životními návyky, které se ukázaly jako zcela umělé.

Vzpomínám si, že když jsem následujícího dne jel do své pracovny v Cambridgi, cítil jsem v mozku stále jakýsi zvláštní elektrický šum. Proč jsem se musel vrátit? Kde jsem ztratil ten proud? Bylo to snad v důsledku mého strachu, chamtivosti, starých pošetilostí? A budu moci ještě někdy proniknout do té druhé iluze a tančit uprostřed toho divokého reje vibrací? Pak jsem si uvědomil, co vlastně dělám. Snažil jsem se poměřovat ono právě mi odhalené tajemství života mentálními hrami, které jsem hrával před tím, než jsem požil kyselinu. Všechno to byla jen otázka důvěry a akceptace.

Již dvacet let uplynulo od mého prvního kyselinového tripu s Michaelem Hollingsheadem. A já jsem nikdy na ten zážitek nezapomněl. A také jsem se už nikdy nemohl vrátit ke způsobu života, který jsem vedl před tím sezením. Vlastně jsem se z té ontologické konfrontace nikdy úplně nevzpamatoval. Nadále jsem už nebyl schopen brát sám sebe, svou mysl a sociální svět zcela vážně. Od té doby jsem si nepřestal být naléhavě vědom, že vše, co vnímám, všechno ve mně i kolem mne je jen výtvorem mého vlastního vědomí. A že každý z nás žije v jakémsi nervovém kokonu své privátní reality. Nikdy od onoho dne jsem se už nezbavil pocitu, že jsem jenom jeden z herců jakési hry, komedie, která je se všemi svými herci, rekvizitami i kulisami výtvorem mého mozku.

Po tomto sezení se vytvořil nový vztah mezi mnou a Michaelem. Můj mozek, ještě plný dojmů z LSD, si vykreslil Michaela jako agenta nějaké vyšší inteligence, jako moudrého cizince z jiné planety, který vládne schopností provířit se milionem realit za minutu. Byl pro mně až jakýmsi bohem. Anebo možná zhýralým klaunem ve službách nějakého boha. Nicméně o jeho božské podstatě nemohlo být pochyb.

Bedlivě jsem pozoroval každý jeho pohyb, hledaje záchytný bod, který by mi odhalil smysl oněch časoprostorových scénářů, se kterými tak obratně žongloval. Pociťoval jsem jakousi vinu, že jsem nerozpoznal Michaelovy mimořádné schopnosti již před sezením, a snažil jsem se tuto svou nedostatečnost nějak odčinit.

Zářivý obraz Michaela coby cizince obdařeného vyšší inteligencí ovšem postupně bledl. Tento efekt našeho společného sezení vydržel asi týden.

Jednou se mnou Michael jel i do věznice. Na odsouzené tam udělala velký dojem jeho okázalá nonšalance a na některé úředníky zase jeho povýšenecké moresy příslušníka vyšší třídy.

Mezi účastníky kyselinového sezení vzniklo silné vzájemné pouto. Ale Dick nebyl tomuto mocnému imprintu LSD vystaven a nesdílel tudíž můj respekt a posvátnou hrůzu, které jsem pociťoval vůči excentrickému a okouzlujícímu Michaelovi.

Mnozí ze spolupracovníků našeho projektu byli překvapeni a trochu i postrašeni mou reakcí na LSD. Děsil je můj prázdný pohled člověka, který zahlédl příliš mnoho. Dick byl vyvedený z míry, a nebylo těžké pochopit proč. Byl připraven pracovat s psilocybinem, s tou milou a přátelskou drogou vzbuzující lásku, a teď měl pocit, že LSD je předznamenáním krachu našich plánů na získání Nobelovy ceny a řádných profesur na Harvardu. V okamžiku, kdy jsme začínali mít pocit, že máme ontologickou komplexitu už už zvládnutou, vystřelilo nás LSD do hýřivého a vířícího chaosu. Náhle se otevřely nové okruhy mozku a cesty zpět nebylo. Lidé ve výzkumném týmu jen ztěžka vzdychli, s laskavou lítostí dali sbohem pitoresknímu psilocybinu a odvážně se vydali na průzkum nových oblastí.

LSD se ovšem nemohlo objevit na scéně v období delikátnějším. Náš politický balet s harvardskou administrativou vrcholil.

Vězeňský projekt a sezení na Velký pátek přinesly přesvědčivé experimentální důkazy, že psilocybin podávaný v souladu s našimi metodami je bezpečný a může skutečně změnit život lidí. Doufali jsme, že kolegové vědci a pracovníci administrativy to uznají a poskytnou podporu naší práci. Ale došlo k přesně opačné reakci, prosadil se Semmelweisův efekt.[1] Čím úspěšnější byl náš výzkum, tím víc stížností a námitek přicházelo od byrokratů vědy.

Tento odpor měl svůj základ v přesvědčení, sdíleném mnohými psychology a psychiatry, že lidská osobnost se tvoří v průběhu mnoha let jako důsledek podmiňování a že každá změna je pomalá a bolestná. Toto filozoficko-religiózní přesvědčení bylo hluboce zakořeněné a hlásili se k němu společně křesťané, darwinisté i konzervativci. A najednou přicházíme my s naším projektem. Pokud bychom byli skutečně schopni dosáhnout změn u trestanců, studentů teologie i u *sebe samých*, znamenalo by to, že své názory a metody musejí změnit i psychologové. Představa, že by drogy mohly dokázat to, co nesvedly konvenční terapie, byla nesnesitelná.

Samotný fakt, že psychoanalýza mnoha pacientům nepomáhá, byl v této souvislosti irelevantní. Sociální systémy, včetně establishmentu působícího v oboru duševního zdraví, jsou strukturovány tak, aby z nich měli prospěch lidé, kteří je kontrolují. Stejně jako komunismus a křesťanství, stala se i psychoanalýza úctyhodnou ortodoxií, která své elitě zajišťuje respektované postavení i velmi dobrou ekonomickou úroveň.

Podpory se nám zato dostalo z oblastí příbuzných. V akademické obci bývají radikální revize daleko spíše tolerovány v sousedních disciplínách. Například profesoři teologické fakulty necítili z naší strany žádnou hrozbu a naopak je zaujalo, že my, sekulární vědci, jsme schopni vyvolat nábožensko-filozofickou zkušenost u jejich studentů.

Naše drogy požilo také mnoho fyziků a astronomů z MIT, například Herman Kahn a další badatelé z Hudsonova institutu. Tito přírodovědci chtěli prožít zkušenost mnohočetných realit a relativistických perspektiv. Dostávali jsme také spousty dopisů od fyziologů z celé země, kteří prováděli své vlastní drogové výzkumy. K nejzajímavějším výsledkům patřila holografická teorie mozku Karla Pribrama.

Postgraduální studenti, kteří ještě nebyli zapojeni v systému, stáli

ve frontách u dveří naší kanceláře a hlásili se na neurologickou práci v terénu. Největší zájem ovšem měli studenti řádní, které jsme však podle naší úmluvy s univerzitou museli z výzkumu vyloučit. Ale vzdor tomu se drogy stávaly vysoce módní záležitostí. O každém víkendu se příbytky obyvatel Harvardu měnily v kosmické lodě, které se vznášely desítky mil nad areálem univerzity.

V tomto okamžiku opozice udělala první tah.

Do pracovny ředitele McClellanda vtrhl profesor Herbert Kelman a přednesl vážná obvinění ohledně našeho projektu. Mc Clelland se rozhodl svolat schůzi střediska, na které se měly stížnosti ventilovat. Nanejvýš neobvyklé bylo, že na schůzi byly pozváni i postgraduální studenti.

Důvod Kelmanovy rozmrzelosti byl zřejmý. Daleko méně studentů než dřív bylo ochotno asistovat na jeho krotkém a nudném dotazníkovém projektu. Nabízeli jsme mu, aby buď také vyzkoušel drogu, nebo aspoň spolupracoval jako pozorovatel ve věznici, ale on odmítl.

Kelman byl nebezpečný protivník. Bylo nepopiratelné, že má značný vliv ve Washingtonu, což se projevovalo jeho záhadnou schopností získávat každým rokem granty, postgraduální stipendia a hostování na zahraničních univerzitách. Nikdo vlastně pořádně nevěděl, proč je ve Středisku výzkumu osobnosti, když jeho oborem byla sociální a politická psychologie.

Richard a já jsme věděli, že Kelman připravuje léčku. Původně jsme zamýšleli do akce na svou obranu zapojit i některá esa z ostatních kateder, ale pak jsme se rozhodli, že se zatím budeme držet zpátky a pokud možno se vyhneme konfrontaci. Vůbec jsme neměli potřebu kohokoli o čemkoli přesvědčovat.

Na schůzi přišla spousta lidí a tak bylo nutno ji přeložit do jedné posluchárny v suterénu. Profesor Kelman přečetl seznam obvinění: náš egalitářský přístup znamená narušení tradičního vztahu mezi profesorem a studentem; korumpujeme studenty tím, že podporujeme jejich entuziasmus; nejsme s to zajistit náležitou objektivitu v našem výzkumu; ostatní katedry na univerzitě mluví o našem středisku s opovržením; a představujeme hrozbu pro akademickou harmonii, protože jsme rozštěpili středisko na dvě soupeřící skupiny.

Když Kelman skončil, nastoupil do útoku další ambiciózní profe-

sor, Brendan Maher. Právě Brendan Maher, který tvrdohlavě a donekonečna experimentoval s laboratorními krysami, byl znám tím, že striktně trval na tom, aby byli studenti vzděláváni přesně stejným způsobem, jakému byl podroben on sám na středověkých anglických univerzitách. Maher citoval z odborných časopisů názory několika psychiatrů, že psylocybin a LSD jsou nebezpečné drogy a k jejich distribuci by mělo docházet výhradně v lékařsky kontrolovaném prostředí.

Seděl jsem v první řadě spolu s dalšími členy našeho týmu a docela se tou podívanou bavil. Zajímalo mě, jak uražené autority ventilují svoje pocity; velmi se to podobalo přednáškám, které jsem musel vyslechnout od různých ředitelů škol stejně jako od moralistů ve West Pointu. Ale pak to začalo být poněkud nezdvořilé. Maher se postavil přede mě jako žalobce u soudu, v ruce mával časopiseckými články a dožadoval se odpovědi. „Dal jste si práci sledovat literaturu ve svém vlastním oboru?" burácel.

„Ano. Četl jsem ty práce," řekl jsem.

„Jak potom můžete pokračovat v distribuci drog mimo psychiatrickou léčebnu?"

„Já těm výsledkům prostě nedůvěřuji," odpověděl jsem. „Jde o impresionistické a subjektivní soudy psychiatrů, kteří vůbec nechápou moji koncepci podmínek a prostředí experimentu a experimentální metodologii nahrazují mystikou spjatou s titulem M. D. Oni své pokusné osoby na experiment vůbec nepřipravují. Nepoužívají žádné objektivní metody, dokonce ani výpovědi pacientů, pro vyhodnocení experimentu. Vy skutečně vážně očekáváte, že, ve světle našich výzkumných výsledků, budeme popřávat sluchu tomuto psychiatrickému žvanění?"

„Jinými slovy, vy odmítáte názory uznávaných autorit v oboru?"

„Ano, samozřejmě," odpověděl jsem. „Cokoli řekne nějaký psychiatr beru automaticky cum grano salis. To je první věc, kterou tady v Americe studenty v klinickém výzkumu učíme."

V tomto okamžiku vystoupil do popředí Dick. Vyzařovala z něho duševní rovnováha génia a jeho chování připomínalo jeho otce právníka. Coby náš obhájce odmítl Richard vášnivě veškerá obvinění a chválil náš výzkum jako odvážnou a produktivní demonstraci metod vedoucích ke změnám chování. Poté, co obě strany takto ventilo-

valy své názory, byla vytvořena komise, která měla za úkol celou záležitost prozkoumat. Schůze skončila výzvou k civilizované koexistenci. Byli jsme spokojeni.

Následujícího dne však, k našemu zděšení, publikoval harvardský časopis *Crimson* senzační článek líčící rozkol ve Středisku pro výzkum osobnosti. Drogoví profesoři napadeni svými kolegy, hlásal titulek.

Na schůzi měli mít přístup jenom členové střediska a postgraduální studenti, ale někomu se podařilo dostat na ni jednoho zlovolného redaktora časopisu. Dalšího dne převzaly celou záležitost bostonské noviny a rozhlasové stanice. Drogový skandál v Harvardu! Samozřejmě nebyly uvedeny žádné konkrétní důkazy pro jakákoli obvinění. Velká většina členů učitelského sboru i studentů byla na naší straně. Ale věc takto rozmazaná v tisku vypadala ošklivě. Naši přátelé v akademické obci se pokoušeli zjistit, co a jak, a hlásili, že konference byla politickým tahem Mahera a Kelmana proti McClellandovi, který se měl jevit jakožto zcela neschopný vedoucí. Tyto nové peripetie v nás vzbudily pocit neklidu.

Je možné, že jsem už zase v problémech s nějakým Čestným výborem, a zase kvůli distribuci nebezpečných drog? Doufal jsem jen, že Abigail a teta Mae nečtou bostonské noviny.

Srpen 1941, Indian Orchard, Massachusetts

Můj odchod z West Pointu byl doma přijat se zklamáním, nicméně nebyl považován za totální ostudu. Během celé doby, kdy na mne bylo uvaleno mlčení, udržovaly Abigail a Mae úzké styky s kadetním kaplanem otcem Murdochem. Jakkoli je rozrušila skutečnost, že moje vojenská kariéra je u konce, byly uchlácholeny tím, jak vysoko tento kněz oceňoval můj potenciál pro civilní kariéru.

Druhého dne po návratu domů jsem si vypůjčil od tety Mae její Chevrolet 1940 (měla vždy automobily černé barvy) a zajel do veřejné knihovny ve Springfieldu. Knihovna, postavená za peníze Carnegiů, byla impozantním chrámem vzdělanosti z mramoru a žuly. Pátral jsem po knize, kterou jsem ve West Pointu nemohl sehnat a o níž jsem doufal, že by mohla změnit můj život. Nahlédl jsem do autorského rejstříku. Na příslušné kartičce křičela rudá písmena: OMEZENÁ CIRKULACE: SE ŽÁDOSTMI SE OBRACEJTE NA PERSONÁL. Kni-

hovnice, milá šedovlasá dáma, byla zjevně zneklidněna mou žádostí o zapůjčení nebezpečného textu. Když jsem jí ale vysvětlil, že jsem student college a na toto téma mám vypracovat seminární práci, otevřela zásuvku, vyjmula z ní klíč, obřadně odemkla místnost za svým psacím stolem a za okamžik se vrátila se žádaným svazkem.

Hasil jsem si to chevroletem do kopce po State Street, kolem springfieldské zbrojovky proslulé tím, že právě v ní byla kdysi vyrobena Garandova automatická opakovačka, kolem větrem ošlehaného pískovcového památníku Shaysovy rebelie proti federální vládě, dále kolem továrny na motocykly Indian, té bašty industrializace postavené z červených cihel, a nakonec kolem hřbitova sv. Michala, kde měli rodinné hrobky Ferrisovi i Learyovi (a kde já určitě pohřben nebudu). Po Wilbraham Road jsem se přihnal k našemu statku, políbil Abigail a Mae, po mírně se zvedajícím trávníku jsem došel za studnu a tam si sedl do trávy. Srpnové slunce pálilo a vzduch vlhkého novoanglického léta byl rozechvěný bzučením hmyzu.

Otevřel jsem knihu, přelétl předmluvu Morrise Ernsta a všiml si rozhodnutí soudce Woolsleyho, kterým se povolovalo, aby tato nebezpečná kniha byla vydána v Americe. Potom jsem obrátil na první stránku. *Odysseus*. „Stately, plump Buck Mulligan..." („Otylý, statný Tur Mulligan..." Přeložil Aloys Skoumal.)

Obrovské písmeno S na začátku prvního slova mělo snad jako výkřik v titulku varovat čtenáře, že tato kniha rozmetá jeho dosavadní chápání toho, co slova mohou vyjádřit. Joyce štěpil strukturu jazyka vynalézavě a zcela bezstarostně. Změna struktury myšlení musela z tohoto vyplynout s železnou nevyhnutelností. Toho horkého srpnového odpoledne na trávníku pod javorem byl můj mozek vystaven permanentnímu poškozování. Joyceova hravost učinila nadále nemožným brát vážně gramatiku sešněrovanou pravidly stejně jako meze lineárního myšlení. Během následujících dvou desetiletí jsem věnoval mnoho času analýze způsobu, jakým Joyce vytrhával slova z jejich rigidních kontextů a struktur a nechal je vířit jako roj elektricky nabitých elementárních částic. Jistě to bylo i díky mému dlouhodobému výcviku v Joyceově relativismu, že jsem byl tak dobře připraven na psychedelickou zkušenost.

Celý týden jsem četl s očima zabodnutýma do Odyssea a teprve

potom jsem zareagoval na naléhání Abigail a rozeslal osmačtyřicet dopisů podle abecedy na všechny státní univerzity v zemi. Abigail a Mae toužily v hloubi duše po tom, abych nastoupil na některou z těch prvotřídních colleges jen pro muže, ale to nebylo nic pro mne. Neboť důsledkem mého vzdělávání nejdřív u jezuitů a pak ve vojenské akademii bylo mé pevné rozhodnutí stát se členem nějakého koedukovaného venkovského univerzitního klubu.

První odpověděla na moji žádost Univerzity of Alabama, která právě zahajovala program své expanze.

Tetu Mae z toho jímala úzkost. O alabamské univerzitě věděla jenom to, že značně nekonformní guvernér Huey Long tam způsobil nějaký skandál. Ostatní příbuzní zase tvrdili, že moje nová *alma mater* je jenom něco jako lepší jesle, ale já jsem se jenom usmíval, pln chlípných očekávání. Po čtyřech letech strávených v mnišských celách nic nemohlo být pro mne příliš koedukované.

Moje migrace na jih za sluncem znamenala nejdřív jízdu vlakem plným prachu a sazí do Birminghamu - v těch dobách to bylo temné kouřící město, které smrdělo uhelným kouřem a doutnající rasovou nenávistí jako podpaždí boha Vulkána - a dál autobusem do Tuscaloosy.

Registrace nováčků se konala v univerzitní tělocvičně. Postavil jsem se do dlouhé řady studentů dychtících zapsat si jako hlavní obor filozofii. Hned vedle stánku s nápisem PHIL byl další, na němž stálo PSYCH. Za stolkem s PSYCH seděl příjemně vyhlížející plešatý muž, který na mně kýval, abych přistoupil. Představil se jako dr. Dee, vedoucí katedry psychologie. Byl potěšen, že jsem z Massachusetts. On sám měl doktorát z Harvardu.

„Proč proboha," ptal se dr. Dee, „chcete mermomocí na filozofii? Na této univerzitě žádná pořádná filozofie neexistuje. Profesor Lang je protestantský pastor a jeho přednášky jsou nazývány „pudinkovými kursy". Zapisují si je jedině zabedněné holky z koedukovaných škol a fotbalisté. Jestliže toužíte po opravdové intelektuální stimulaci, měl byste si zapsat jako hlavní obor psychologii. Já se tady právě snažím vybudovat katedru a potřebuji chytré studenty."

Dr. Dee na mě udělal dojem. Měl vytříbený a sebevědomý novoanglický přízvuk a způsob, jakým vyslovoval slovo „chytrý", se mi zdál

superprofesionální. Navíc poprvé v mém životě jsem se setkal s někým, pro koho inteligence byla žádoucí a chvályhodnou vlastností. Až dosud se pro mne být bystrý rovnalo dostat se do potíží. Ctností, o které jsem byl zvyklý slýchat všude kolem, byla konformita.

A na základě této náhodné konverzace jsem se začal věnovat studiu lidského chování.

V této souvislosti jsem se také poprvé setkal s „homosexuální sítí", která v lidské historii vždycky hrála důležitou úlohu. Dr. Dee se mne nejdříve pokoušel svést, ale když neuspěl, spokojil se tím, že mne přijal za jakéhosi svého náhradního syna. Již koncem prvního semestru jsem se stal žasnoucím důvěrníkem jeho vášnivých dobrodružství. Náš vztah však nebyl sexuální. Dr. Dee pro mne představoval jakési pater imago, otcovskou figuru, kterou jsem vždycky postrádal, a já jsem se na oplátku pro něho asi stal v těch letech synem-přítelem, po kterém toužil.

Byl jsem vynikajícím studentem. Možnost zapsat si výběrové přednášky z biologie, fyziky a psychologie, tedy kursy, jejichž účelem nebyla jenom obrana víry anebo ovládnutí nějakého odborného žargonu, ale v nichž jsem se mohl jednak něco naučit, a také jen tak pro radost do sebe soukat informace, tato svoboda ve mně vzbudila rozechvění podobné tomu, které jsem prožíval později v souvislosti s psychedelickými drogami.

Nejraději jsem měl přednášky z biologie. Tu přednášel profesor Waldheim, další homosexuální akademik z Nové Anglie, který se přestěhoval na jih. (Později jsem se měl dozvědět, že mnozí z nejlepších profesorů na univerzitě byly akademické hvězdy ze Severu, které do Alabamy přivedla tamní homosexuální infrastruktura). Profesor Waldheim byl obtloustlý starý mládenec ve středním věku, s tak trochu uličnickými způsoby a s velkolepou shakespearovskou dikcí. Z příběhu evoluce dokázal udělat téma nadmíru živé. Byl nadán tajuplnou schopností probouzet v kresbě na tabuli k životu všemožné organické formy a drobné živočichy z třídy bezobratlých, stejně jako nám dávat spatřit vnitřní orgány ptáků i zvířat. Láska profesora Waldheima k předmětu jeho bádání, ke všemu tomu živému vrtění a hemžení, byla prudce nakažlivá, stejně jako jeho radost z toho, že nás může seznámit s poněkud skandálními, nicméně velmi vynaléza-

vými způsoby, jimiž nižší druhy živočichů řešily své problémy s přijímáním tekutin i potravy, s přemisťováním se, obranou i útokem a v neposlední řadě s vlastní reprodukcí. Biologie se stala mým zájmem prvořadým. A vzhledem k tomu jsem změnil svůj hlavní obor na studium dívčí populace.

Jaro 1962, Harvardova univerzita

V důsledku pozornosti, kterou věnoval naší kontraverzi s Kelmanem tisk, začal se o naši činnost zajímat i Úřad pro narkotika státu Massachusetts. Vyšetřováním byl pověřen jistý agent jménem O'Connell, původem Ir, šlachovitý chlapík, který znal moji rodinu. Vzpomněl si, že můj prastrýc, také Timothy Leary, byl profesorem na Tufts Medical School a lékařským inspektorem města Bostonu, a že to byl první místní irský katolík, který to na poli vědy dotáhl tak daleko. Takže inspektor O'Connell byl pyšný i na to, že další Timothy Leary to nyní dotáhl dokonce až na Harvard. Přirozeně pojal podezření, že se zde jedná o spiknutí protestantů proti odedávna utlačovanému irskému plemeni. Vzal jsem ho na oběd do Akademického klubu a domluvili jsme se, že nás bude podrobně informovat, kdyby se ve věci něco dělo. Potom odjel.

S harvardskou akademickou obcí to nicméně nebylo tak jednoduché. Byl vytvořen výbor, který měl prozkoumat výsledky naší práce. Situace byla dost nepříjemná pro všechny. Každý věděl, že naše experimenty byly v pořádku. Během více než tří stovek drogových sezení nedošlo ani k jednomu špatnému tripu. V tom problém rozhodně nebyl. Členy našeho týmu byli nejbystřejší postgraduální studenti. A v akademické obci vystoupila pevná falanga na naši podporu.

V jistém smyslu jsem problémy univerzity dokonce chápal. Povaha naší práce, která vzbuzovala senzacechtivou pozornost, stejně jako nakažlivý charakter našeho úspěchu postavily administrativu do obtížné pozice. Po mnoha diskusích jsme se rozhodli vyhnout se další konfrontaci.

Sdělili jsme McClellandovi, že se pro další akademický rok budeme snažit získat finanční prostředky na výzkum ze sponzorských zdrojů mimo univerzitu, čímž by se Harvard mohl dostat z nesnází. A na celé léto bychom projekt přestěhovali do Mexika.

A právě v tomto momentě se jako na zavolanou objevila podpora zvnějšku pro další fázi našeho výzkumu a to v podobě okouzlující osmadvacetileté blond dědičky velkého jmění. Hezká Peggy Hitchcocková patřila k mezinárodní smetánce a byla známá jakožto patronka nejsoučasnějších uměleckých výbojů a důvěrná přítelkyně jazzových hudebníků, automobilových závodníků, spisovatelů a filmových hvězd. Byla elegantní, se smyslem pro humor na hranici sarkasmu, a všichni ji považovali za nejvynalézavějšího a nejuměnímilovnějšího člena rodiny, jejíž hlavou byl Andrew Mellon. Tento klan tvrdohlavých a prudérních katolíků nicméně štědře podporoval Bollingenskou nadaci, nakladatelský dům vydávající učené esoterické knihy včetně děl C. G. Junga a *I-ťingu*, té bible poutníků říšemi LSD. Peggy se dovedla lehce nadchnout a stejně rychle ztratit zájem, ale jelikož měla intelektuální ambice, hledala usilovně projekt schopný absorbovat její energii srovnatelnou jedině s energií tornáda. A tímto hledaným cílem jsme se stali my. Peggy tak mohla pokračovat v mellonském sponzorování vizionářského výzkumu.

Peggy mě mimořádně přitahovala, ale pak Richard oznámil, že je první ženou v jeho životě schopnou přivést ho do extáze, byť platonické. Já jsem tedy svoji vřelost zdusil a pokusil se vpravit do role nejlepšího přítele. Dick mi všechno popisoval, detailně, s úzkostností až mučivou. Nedošlo vůbec k ničemu. Nicméně jsme spolu začali chodit v trojici, Dick a já jsme prostě našli svou Becky Thatcherovou.

Letěli jsme do Mexika. Na pobřeží jsme chtěli najít nějakou klidnou vesnici a v ní zřídit naše letní středisko. Bylo to jako v nějaké lechtivé španělské komedii ze společnosti. V Mexiko City, v Taxcu i v Acapulcu skončili vždycky Dick a Peggy ve společné ložnici a mysleli na mně a mluvili o mně, zatímco já ve vedlejším pokoji jsem div neexplodoval potlačovanou touhou po Peggy. Tenze narůstala k pobavení nás všech.

Otevřeli jsme mapu a zabodli prst do rybářské vesnice jménem Zihuatanejo, asi sto mil severně od Acapulca. Ukázalo se, že je to naprostá idyla. Letiště se zanedbanou přistávací drahou a nedlážděná hlavní ulice dokázaly odradit většinu turistů, kromě těch nejodvážnějších. Jelikož další výstavba v Zihuataneju se plánovala teprve od

roku 1980, snažila se mexická vláda směrovat turisty do jiných, známějších rekreačních oblastí.

Vesnice byla malá a působila ospalým dojmem. Hrbolatá prašná silnice se klikatila podél pobřežních útesů a končila u hotelu Catalina, což byl komplex přízemních vilek s výhledem na velkolepý pustý záliv s asi míli dlouhou soukromou pláží. Kamenné schodiště sbíhalo cik-cak dolů na pobřeží a lemovaly je tropické květiny barevné až k šílenství. Pestrobarevní ptáci drze pokřikovali v bujném stromoví. V noci bylo schodiště, domky i otevřené prostranství s barem a jídelnou zaplaveno proudy duhového světla.

Byla to země fantazie. Majitel, jistý Němec jménem Oskar, byl nesmírně šťastný, že si akademici z Harvardu pronajali jeho hotel na celou letní sezónu. Myslel si, že jsem Tom Lehrer, harvardský matematik, kterého proslavily jeho satirické písně. Ponechal jsem ho v omylu. O drogách nepadlo ani slovo.

Vrátili jsme se do Cambridge, kde výsledky naší cesty vzbudily nadšení. V květnu, až skončí moje přednášky, jsem chtěl nejdřív letět na Západní pobřeží a v Hollywoodu konzultovat s několika proslulými badateli v oblasti LSD. Teprve pak jsem měl pokračovat do Mexika a připravit náš letní výcvikový tábor. Dick, Susan, Jack, Peggy a další členové našeho týmu tam měli přiletět za mnou.

Asi týden před mým odjezdem na pacifické pobřeží se telefonicky ohlásil přítel O'Connell z Úřadu pro narkotika. Věc byla naléhavá. Když později O'Connell vstupoval do mé pracovny, vypadal trochu nervózně. Rozhlédl se po místnosti a navrhl, abychom se šli projít. Chodili jsme sem a tam po areálu univerzity a nakonec jsme přešli Charles River po Business School Bridge. O'Connell ukázal na fotbalový stadion a vyprávěl mi, jak právě tady kdysi sledoval několik studentů z college podezřelých z kouření marihuany, a jak se za nimi plížil ve svém černém kabátě. Zdaleka mi to nepřipadalo tak zábavné jako jemu.

„Dostaly se mi do ruky nějaké materiály o tobě, Timmy, a mluvil jsem taky s několika přáteli z FBI. Jsou to dost vážné věci. Možná ses namočil do něčeho, o čem nemáš páru. Mrzelo by mě, kdyby se prima chlap jako ty, a katolík k tomu, dostal do maléru."

„O co jde, prosím tě?"

O'Connell se na mně zadíval s vážným výrazem. „Teď tady nejsem jako polda," řekl, „ale jako přítel, který ti chce pomoci. Můžu se tě na něco zeptat?"

„Jistě."

„Za prvé, co myslíš, proč vlastně ten Kelman spískal tu schůzi, na které se do vás pustil?"

Pokrčil jsem rameny. „Asi normální reakce konzervativního profesora. Štve ho, že se snažíme dělat něco nového, a žárlí, že se postgraduální studenti víc zajímají o naši práci než o jeho."

„No jo," řekl O'Connell a neznělo to vůbec přesvědčivě. „Ale řekni mi tohle. Kolik dostáváte peněz od vlády na ten váš výzkumný projekt?"

„Ani cent. Podali jsme žádost na Národní institut pro duševní zdraví, ale byla zamítnuta. Trochu nás to překvapilo, protože jsme měli vynikající doporučující dopisy od ředitele Správy věznic, od předsedy Rady pro podmínečné propuštění a od ředitele Grennana z věznice v Concordu. A silnou podporu od spousty hlavounů tady na Harvardu."

„Takže jak vlastně financujete ten projekt, když na něm pracuje víc než 25 lidí?"

„5000 dolarů jsme dostali od Uris Foundation na platy pro sekretářky. Jinak všichni členové týmu jsou dobrovolníci a dělají to zadarmo."

„Fajn, takže ještě jednu otázku. Proč to vlastně děláte?"

„Abychom získali víc poznatků o lidské povaze. Chceme zjistit, k jakým změnám může pod vlivem drog docházet v mozku a chceme pomoci lidem lépe žít."

O'Connell na mne vrhl takový ten rodičovský pohled plný trpělivosti, pochopení a blahosklonnosti. „Timothy, já vážně nevím, co s tebou mám dělat. Možná kouříš trochu moc té prima věcičky. Ty prostě žiješ v snách."

„Jak to myslíš?"

„Dovol, abych ti nastínil, co se děje v reálném světě. Dejme tomu, že ti řeknu, že někteří lidé ve vládě už vydali 15 milionů dolarů na výzkum těch vašich drog. Ale tajně. Hodně z těch peněz šlo právě sem na Harvard, na lékařskou fakultu."[2]

Mé případné námitky vyřídil O'Connell už předem mávnutím ru-

ky. „To, co ti teď řeknu je jenom mezi tebou a mnou a možná ještě papežem, rozumíš. Ale několik velmi mocných lidí ve Washingtonu sponzoruje celý ten drogový projekt a ti jsou za těmi vašimi problémy tady. Chtějí tě zastavit."

„Ale proč?"

„No, pro začátek snad tolik: ten chlápek, co na vás poštval tisk, ten profesor Kelman, ten to nedělal jenom z nějaké žárlivosti na tebe. On totiž dostává prachy od Fondu pro ekologii (Ecology Fund), a to je předsunutý oddíl CIA."

Vzpomněl jsem si na Kelmanovy podivné služební cesty do ciziny a na finanční podporu jeho práce z federálních zdrojů.[3)]

„Tak takhle to je," řekl O'Connell suše. „Tihle hoši ve Washingtonu jsou správní Američané a vlastenci a musejí občas dělat věci, při kterých nechtějí, aby se jim někdo koukal na prsty. Ostatně jako každý. Ale oni jsou náš mančaft v té hře proti Rusákům, Timmy, a tahle liga se hraje smrtelně vážně. Nakonec na tom není nic špatného, když se nějaký fikaný chlápek jako je ten Kelman pošle někam na zahraniční univerzitu, aby tam hájil naše zájmy. Prozatím to doufám stačí. Chytrému napověz. Proč se vlastně na ty drogy nevykašleš? Ať si s nimi hraje CIA, nech je. Na tebe čeká prima kariéra tady na Harvardu. Nakonec se třeba staneš nějakým státním inspektorem pro duševní zdraví. Pokud někomu nešlápneš na kuří oko. Víš, co tím myslím."

Poděkoval jsem O'Connellovi a snažil jsem se ho trochu uklidnit.

„Hodně štěstí, Timmy," řekl O'Connell. „Dávej pozor, ať se nedostaneš do maléru. A nezapomeň, co jsem ti právě řekl. Ve Washingtonu je pár zatraceně důležitých lidí a ty moc zajímá, co tady děláte. A budou pozorně sledovat každý váš další krok."

Neuplynul ani týden a komplikace, o kterých mluvil inspektor O'Connell, se nečekaným způsobem zkonkretizovaly. Něco jsem psal u stolu a když jsem náhodou zvedl oči, opírala se o zárubeň dveří žena provokativně prohnutá v bocích. Prohlížela si mne pozorně sebevědomým přímým pohledem. Mohlo jí být ke čtyřicítce a rozhodně byla velmi zachovalá. Měla pronikavé zelenomodré oči a krásné obočí sklenuté do vysokého oblouku a tváře s jemnými lícními kostmi. Vypadala pobaveně, arogantně, aristokraticky. „Doktore Leary," pronesla chladně, „musím s vámi mluvit."

Udělala několik kroků ke mně a podávala mi ruku. „Jmenuji se Mary Pinchotová. Přijela jsem z Washingtonu a chtěla bych si s vámi promluvit o důležité věci. Chci se naučit, jak vést sezení s LSD."

„Ano, tím se tady skutečně zabýváme. Co máte konkrétně na mysli?"

„Můj přítel je muž ve velice významném postavení. Vyprávěla jsem mu o své zkušenosti s LSD a něco mu řekli i další lidé. Udělalo to na něho velký dojem a chtěl by to také zkusit. Přijela jsem, abych se dozvěděla, jak na to. Nechtěla bych něco pokazit."

„Měla jste vzít svého důležitého přítele s sebou, mohl by se pár dní účastnit našeho projektu. Potom, pokud by ho to ještě zajímalo a mělo to význam i pro ostatní, udělali bychom pro něho sezení."

„To nepřipadá v úvahu. Můj přítel je veřejný činitel. To je prostě nemožné."

„Lidé, kteří mají co do činění s mocí, nebývají obvykle těmi nejlepšími pokusnými osobami."

„Podívejte," řekla Mary Pinchotová, „slyšela jsem v rádiu a v televizi Allena Ginsberga. Říkal, že kdyby Chruščov a Kennedy vzali společně LSD, mohli by ukončit konflikt mezi dvěma bloky. Nebylo by to ono, přimět ty u moci, aby to vzdali?"

„To říká Allen, ale já jsem s tím nikdy nesouhlasil. Premiér Chruščov by to měl vzít se svou ženou, hezky v klidu a v bezpečí ve své ložnici v Kremlu. Stejně tak i Kennedy."

„Nemyslíte, že kdyby mocný člověk prožil ten úlet se svou ženou nebo přítelkyní, že by to mohlo prospět celému světu?"

„Co se týče změn mozku, úplně jisté není nic. Ale obecně řečeno existují důvody věřit, že pro přiměřeně zdravého a relativně spokojeného člověka by mohlo být docela prospěšné, kdyby mohl využít ty mnohočetné reality, které jsou v mozku potenciálně k dispozici."

„Myslíte si, že by na světě mohlo být lépe, kdyby mocní lidé prožili zkušenost s LSD?"

„Podívejte se kolem sebe, co se děje ve světě," řekl jsem. „Všude je čím dál víc jaderných bomb. Všude vznikají vojenské diktatury. V oblasti politiky neexistuje žádná kreativita. Asi je na čase něco zkusit, něco nového a slibného."

Chtěl jsem jí nalít trochu kalifornské sherry ze své dvoulitrové láhve, ale ona udělala afektovaný obličej a řekla, abychom šli někam

ven na šampaňské. Seděli jsme v koktejlovém salónku a ona mi kladla jednu otázku za druhou. Nakonec jsem se zvedl, abych se vrátil k sobě do pracovny, ale pozvala mne na večeři. Navrhl jsem, že bychom se mohli najíst u mě doma v Newton Center, že tam na mne čekají děti. Vešli jsme dovnitř a Malaca nejdřív vrhla na Mary nepřátelský pohled. Ale pak se vzpamatovala a pozdravila ji s okázalým francouzským šarmem.

Ovšem k jídlu jsme se nedostali. Michael Hollingshead namíchal drinky, trochu se přiopil a začal přednášet o drogách ovlivňujících činnost mozku. Mary pomohla Malace a mně nachystat večeři pro děti a potom jsme si všichni sedli kolem krbu a vzali menší dávku psilocybinu. Michael byl ve vrcholné formě a dával k lepšímu špičková čísla z dřívějších sezení. Ve druhém plánu svých komediálních výstupů poskytoval vlastně Mary poučení ohledně vnitřní navigace: jak řešit problémy, které mohou nastat, jak se soustředit a nepodléhat panice, jak případně umět najít záchytné body v realitě skýtající uklidnění.

Pak jsem si všiml rostoucího napětí v její tváři.

„Vy chudáci," šeptala. „Vy nemáte vůbec ponětí, do čeho jste se to dostali. Vy nevíte, co se kolem drog děje ve Washingtonu, že?"

„Slyšeli jsme, že v tom snad něco podniká armáda," řekl jsem.

„Nejvyšší čas, abyste se dozvěděli něco víc. Chlápci, co o všem rozhodují - a teď myslím ty, kteří ve Washingtonu *skutečně* rozhodují -, ti se o psychologii moc zajímají, a o drogy zvlášť.Ti lidé to hrají natvrdo, Timothy. Oni chtějí využít drogy ve výzkumu pro válečné účely, ve špionáži a pro brainwashing, zkrátka chtějí s jejich pomocí ovládat ostatní."

„Ano," řekl jsem, „o tom jsme slyšeli."

„Naštěstí ještě existuje pár lidí jako jsem já, kteří by chtěli využít drogy pro mírové účely, ne pro válku, a taky pro zlepšení života lidí. Chcete nám pomoci?"

„Jak?"

„Už jsem to řekla. Chci se naučit, jak vést sezení a jak používat drogy pro dobro lidí."

I když nás všechny prostupoval onen příjemný spiklenecký pocit společně sdílené psychedelické zkušenosti, i když jsme jeden druhému předávali imprinting nanejvýš pozitivní, přesto jsem pocítil jistou

nevolnost. V Mary bylo něco jakoby vykalkulovaného, jakási tvrdost vlastní lidem žijícím v bezohledném světě vysoké politiky.

Znovu jsem se jí zeptal: „Kdo to vlastně jsou, ti přátelé, kteří chtějí využít drogy pro věc míru?"

„Ženy," řekla, smějíc se. „Washington, jako kterékoli jiné hlavní město na světě, ovládají muži. A muže, kteří konspirují proto, aby dosáhli moci, mohou změnit jedině ženy. A v tom nám můžete pomoci."

Následujícího dne jsem odvezl Mary na letiště a dal jsem jí hromadu knih a článků o našem výzkumu.

„Myslím, že na vedení sezení by to ještě nestačilo," řekl jsem jí.

„Souhlasím. Brzy se vrátím a chci ve výcviku pokračovat. Ale nezapomeňte," dodala, „jediná naděje pro svět jsou inteligentní ženy."

Po sezení byla Malaca jaksi zaražená. Řekla mi, že toho večera jsme jí my tři, Mary, Michael a já, připadali úplně cizí, měla pocit, že jakožto křesťané jsme najednou až příliš vzdálení od její vlastní kultury. „Ty drogy ti dovolí zahlédnout až příliš mnoho," řekla zamyšleně.

O několik dní později odletěla Malaca do New Yorku a dál na Portoriko, kde získala angažmá jako modelka. Když se vrátila do New Yorku, často mi pozdě v noci telefonovala. Stýskalo se jí po světě, do kterého jí otevřely cestu houby. Jedině zde dokázala být šťastná. Občas jsme se vídali u Flo, ale dohromady jsme se nedali už nikdy. Imprint křesťansko-muslimského odcizení z našeho posledního sezení byl zřejmě příliš silný.

ŽIVOTOPIS

Oscar Janiger (1918–)

– vystudoval buněčnou fyziologii na Columbijské univerzitě a doktorát medicíny získal na lékařské fakultě Kalifornské univerzity v Irvine, kde je nyní docentem klinické psychologie.

V období 1954–1970 byl Janiger ústřední postavou ve skupině lékařů, psychologů a filozofů, kteří se v metropolitní oblasti Los Angeles zabývali výzkumem drogové zkušenosti. Studovali problematiku osobnostního rozvoje a duchovního růstu a aplikovali LSD řadě vlivných a veřejně známých osobností včetně několika filmových hvězd.

Je ironií, že zatímco psychedelickou drogovou aktivitu v San Franciscu a na Východním pobřeží provázely senzační titulky v novinách, Janigerově skupině, pracující v tichosti a s úzkostlivou pečlivostí, se podařilo zůstat mimo pozornost médií, zcela v duchu tradice „tajných" sekt, díky nimž se transcendentní duch v lidských dějinách přenášel z pokolení na pokolení a vzkvétal.

17. Hollywoodská spojka

Květen 1962, Hollywood, Kalifornie

V Los Angeles u letadla mě očekávali přátelé hostitelé, Max, podsaditý, silně opálený čtyřicátník, a jeho žena Veronica, statná blondýna. Zatímco jsme čekali na moje zavazadla, sdělovala mi Veronica první informace. LSD ve své praxi využívalo více než tucet zdejších psychiatrů, z nichž nejvýznamnější byl Oscar Janiger. Ten aplikoval LSD spoustě lidí a taky několika filmovým hvězdám, Cary Grantovi, Jimmymu Coburnovi a Jackovi Nicholsonovi. „Z těch se pomalu stávají mystici," říkala Veronica. „Ale Kubrick se asi zblázní."

„To je zajímavé," řekl jsem. Pro sebe jsem si pomyslel, že raději počkám a uvidím.

Max a Veronica žili v domě samý chrom a sklo, ze kterého byl překrásný výhled na obrovské a majestátní Los Angeles s pravoúhle se protínajícími řadami světel. Z baru, z knihovny, z obývacího pokoje, odevšad se dalo skleněnými dveřmi vyjít na velký pečlivě zastřižený trávník ze všech stran obklopující modře vykachlíkovaný bazén, který večer osvětlovaly plynové lampy. Prostě jižní Kalifonie.

Moji hostitelé mě vedli přes terasu s bazénem k části vyhrazené pro hosty, která byla zmenšeným vydáním hlavního domu. Byla tam jen jedna ložnice, ale jinak zase sklo, knihy, krb.

„Až se trochu osvěžíte, přijďte za námi k bazénu," řekla Veronica. Ta elegantní jižní Kalifornie se svým všudypřítomným lehkým vánkem byla tak odlišná od prostředí, ve kterém žili hedonisté na východě Států, jako třeba Fergusonovi.

Druhého dne ráno mě Veronica vezla do města, její ruce s rudě nalakovanými nehty se sotva dotýkaly volantu mercedesu, vůz sjížděl dolů úzkou silnicí, která se točila kolem domů, jejichž stěny byly pokryté popínavými rostlinami v plném květu, aby se vzápětí vnořila do tunelu z palem a italských cypřišů. Já jsem se především soustředil na to, abych na sebe nevylil svůj šálek *café au lait*. Nakonec Veronica zabočila na parkoviště vedle domu teprve nedávno přestavěného na lékařský komplex. Vešli jsme do pracovny dr. Oscara Janigera. Doktor vyskočil a spěchal se s námi přivítat. Veronica měla pravdu: skutečně to byl parní válec. Pevná atletická postava, šedé vlasy, energická opálená tvář, bystré oči.

V dlouhé chodbě visely akvarely vytvořené pod vlivem psychedelických drog. Janiger měl ve své pracovně pozoruhodnou sbírku děl o drogách ovlivňujících mozkovou činnost - byla tam první vydání prací o opiu ze 17. století, klasická německá díla o změněných stavech vědomí, úplná bibliografie vědeckých prací z celého oboru. Znovu se ve mně probudil pocit, který jsem měl už jednou, tehdy, když Frank Barron zahájil moje školení v psychedelických drogách: existovala dlouhá a vynikající tradice výzkumů vědomí, o které však věděli jen nemnozí. Zeptal jsem se Janigera, jak začal jeho výzkum LSD.

Doktor byl velice rád, že mi o tom může vyprávět.

„K psychedelikům mě uvedl filozof Gerald Heard. Říkal něco v tom smyslu, že to, že se ve 20. století objevilo LSD, je způsob, kterým nám Bůh dává dar vědomí. Věřil, že LSD je oním prostředkem, který může zachránit lidstvo před Armageddonem.

Já jsem měl svůj první trip v roce 1954. Nebudu vás unavovat detaily, řeknu jen tolik, že to nebyla zkušenost jednoznačně pozitivní. Spojily se v ní elementy, které měly charakter jedinečné a totální transformace, s jinými, které působily spíš jako noční můra. Takže jsem si to užil v celé šíři, nebe i peklo. Chvílemi jsem se cítil tak špatně, že jsem z toho chtěl za každou cenu rychle ven. A pak tam zase byly okamžiky tak úžasné krásy, že jsem si přál, aby to neskončilo nikdy.

Takže druhý den ráno jsem byl úplně ochromený. Pak jsem o tom začal přemýšlet a od toho okamžiku se moje mysl nezastavila ani na minutu. Později jsem se dozvěděl i o dalších dělnících na této vinici. A hrozně jsem toužil po tom, abych se s nimi co nejdřív dostal do kontaktu.

V těch dobách navázat s někým kontakt znamenalo, že se dva lidé podívají jeden na druhého přes celou místnost, poznají se a stvrdí to pokývnutím, které značí prostě jen „ano, ty také". Víte, bylo to něco úplně odlišného od toho okázalého „vítej, bratře, v říši mysterií". Byla to taková vstupenka jenom pro vás, a nic víc. Jediný vědoucí pohled, a od toho okamžiku jste byl členem jakéhosi zvláštního bratrstva. Považovali jsme sami sebe prostě jen za právě žijící příslušníky onoho klanu průzkumníků vědomí, jehož existenci lze vystopovat zpět v dějinách až někam k mysteriím v Eleusíně, k islámskému súfismu a k indickým védám. Takže vítejte i vy v tomto klubu."

Janiger nám ukázal svou kliniku. Byla to přímo továrna na odhalování podstaty. Místnosti, v nichž se konala sezení, byly zařízeny jednoduše, nicméně pohodlně a s vkusem. Sezení probíhala v určité dny a drogu mohlo společně vzít vždy několik pokusných osob, které pak byly na tripu osm hodin pod dohledem jakési „paní k dětem" – to byla osoba, která měla vlastní zkušenost s LSD a prošla Janigerovým výcvikem zaměřeným na vytváření podpůrného prostředí.

Cílem výzkumu bylo zjistit, jakým způsobem lze využít LSD pro osobnostní růst. Více než šest let shromažďoval Janiger záznamy z experimentů a výsledky testů velkých skupin lidí s odlišným způsobem života. Mnozí z nich označili svůj prožitek za osvícení, které jejich život hluboce proměnilo. Jiný experiment vedl Janiger s výtvarnými umělci, kteří měli za úkol vytvořit umělecká díla před tripem, a další v jeho průběhu. Vznikl tak cenný soubor dat o tom, jak LSD mění vnímání. Dále Janiger zkoumal účinky LSD jakožto prostředku estetické stimulace. Pacientům trpícím depresemi aplikoval experimentálně minimální dávku každé ráno, dříve než se začali věnovat svému normálnímu dennímu programu. U mnohých došlo ke zlepšení kvality života.

Potom nás Janiger zavedl do svého archivu. Místnost byla přecpána registry plnými záznamů a dotazníků. Ze záznamových archů

psychologických testů a ze stohů poznámek vyabstrahovali asistenti soupis typických reakcí na LSD. To mne zvlášť zajímalo.

Nejčastější reakcí je „všechno je živé". Tu udávají téměř všechny pokusné osoby. A druhá nejčastější: „Děje se to ve vlnách."

Zasmál jsem se: „Ano, vlny. Vaše testy potvrzují pozorování, která jsme udělali na Harvardu: aktivovaný lidský mozek zakouší svět způsobem, který popisují Einsteinovy rovnice a kvantová mechanika."

Janiger mi nabídl spolupráci při využití svých dat. Přímo z něho vyzařovala důvěra a kamarádství, vlastnosti tak vzácné ve světě vědy. Stýkal jsem se s psychology a psychiatry již více než patnáct let, ale tento entuziasmus, přímý a poctivý vědecký zápal, tato oddanost utopické vizi, to vše ostře kontrastovalo s řevnivostí a tajnůstkařením tak obvyklými ve vědeckých kruzích.

Janiger mluvil o psychologii migrace a o evoluci kultury, o neurogeografii. „Není náhodou," říkal, „že myšlence změněných stavů vědomí se tak dobře daří zde v jižní Kalifornii. Toto je vůbec zvláštní místo. Během posledních dvaceti let došlo k výrazné migraci prvotřídních myslitelů do Los Angeles. Thomas Mann. Schönberg. Huxley. Isherwood. A všimněte si, k jakým změnám zde došlo v jejich myšlení. Stalo se jaksi víc filozofickým, víc vizionářským. Změna je latentně přítomná už ve zdejší atmosféře. Nová fyzika se dělá na Cal Tech (Kalifornský institut technologie v Pasadeně) stejně jako severněji ve Stanfordu a v Berkeley. Lidé si vzájemně dodávají odvahy k inovacím. Podporuje nás i místní komunita, i ta je orientována na všechno nové. Sledovali jsme reakci Harvardu a establishmentu na Východním pobřeží na vaši práci a dobře víme, proč byla právě taková. Východ není tím správným místem, kde se dají prosadit změny. FDA už hrozí, že zakáže všechny experimenty s LSD. Zdá se jim, že je v tom příliš mnoho entuziasmu. Asi přichází čas udělat závěrečný účet, bilanci výsledků."

Domluvili jsme se Janigerem, že zůstaneme v kontaktu i v oněch složitých a konfliktních dobách, které nás čekají.

Veronica říkala, že je načase uspořádat oběd s Cary Grantem. Prosvištěli jsme rovinou na pobřeží a jeli nahoru do La Cienega po Melrose, Santa Monica Boulevardu, Sunset Boulevardu, Hollywood

Boulevardu, ta magická jména se objevovala a mizela jedno po druhém jako drahokamy navlékané na šňůrku snů. Jako každý turista přijíždějící z Východního pobřeží byl jsem i já plný vzrušení, že jedu do filmového studia a mám se setkat se slavnou filmovou hvězdou.

Pro mne byl ale Grant ještě něčím víc než jenom další příjemnou tváří, se kterou se setkávám. Mezi nadšenci LSD se stal legendou díky své výmluvné obhajobě této drogy. Mnozí Američané se o LSD dozvěděli právě z jeho rozhovorů pro média.

Strážný ve vchodu do studia nám pokynul, abychom šli dál. Přišli jsme k hezkému domku obklopenému malým trávníkem s květinami. Tam na nás čekal příjemný statný muž, ze kterého vyzařovalo charisma a uvolněný šarm. Cary Grant políbil Veronicu na tvář a mně srdečně potřásl rukou.

„To je báječné. Moc jsem se těšil na setkání s vámi."

Byl jsem celý ztuhlý samým respektem, jazyk úplně zdřevěnělý. Grant nám pokynul, abychom si sedli na pohovku. Vyhrkl jsem: „Máte to tady moc pěkné."

Spokojeně se usmál. „Fakt je to pohodlné, že? Myslíte, že je to dobré prostředí na trip s LSD?"

„Mohl by tady být ještě krb," řekl jsem.

„Máte úplně pravdu," řekl Grant. „Musíme s tím něco udělat."

Zvedl telefon a volal někam do studia, aby mu v jeho domku okamžitě postavili krb.

Ptal se nás na náš výzkum na Harvardu a z jeho otázek bylo zřejmé, že se ve věci vyzná. Udělalo na mne dojem, jak dobře chápal specifické problémy výzkumu. Zvlášť ho fascinoval vězeňský projekt a řval smíchy, když jsem mu popisoval některé sekvence velkopátečního experimentu.

„Z toho by byl vynikající film," řekl. „Profesoři a vězni, hříšníci a světci, vězení a kostel. To přímo volá po zfilmování."

Poděkoval jsem Carymu jménem všech, kdo se zabývají výzkumem LSD, za jeho odvážné a přesné svědectví o tom, co pro něj LSD znamenalo.

„Ale kdepak," řekl Cary. „To naopak já jsem nekonečně vděčný, že jsem mohl prožít tuto zkušenost. LSD úplně změnilo můj život. Žiji jaksi víc, cítím víc, mám prostě větší radost ze života v těch posledních

několika letech. Větší, než bych si ve snu pomyslel. Největší dar, kterého se mi dostalo prostřednictvím LSD, je můj nový vztah k matce, to, že jsem schopen ji znovu milovat. Po léta jsem s ní neudržoval téměř žádný kontakt. Skoro jsem o ní nemluvil, nerad jsem na ni dokonce i myslel. Žila tehdy v jednom domově pro staré lidi v Anglii. Od doby, kdy jsem prožil zjevení s LSD, tam za ní pravidelně jezdím. Je jí teď už přes osmdesát, ale pořád je to nesmírně živý, inteligentní, nádherný člověk. A tohoto vzácného daru se mi dostalo díky LSD."

„A co ten film, o kterém jste mluvil?" ptala se Veronica.

Cary řekl, že film o LSD by dělal hrozně rád. Představoval si sám sebe v roli harvardského profesora hledajícího klíč k tajemstvím univerza. Jediným problémem byl vhodný scénář.

„V Hollywoodu stále platí Shakespearova maxima: Hlavní věcí je hra sama. Hoďte celou tu velikost, nádheru, kouzlo LSD na papír a já budu prosit, abych v tom filmu mohl hrát."

Vraceli jsme se domů k Veronice a já jsem zářil. „To je fantastické, že chce udělat film o LSD."

„On skutečně dovede bezvadně vyprávět o tom, jaké by se daly dělat filmy," odpověděla Veronica trochu tajuplně.

To jsem ještě nevěděl, že mi bude trvat dvacet let, než budu schopen napsat scénář.

Následoval večírek u Maxe a Veronicy, další příjemné uvedení do kultury jižní Kalifornie a mezi příslušníky její psychedelické avantgardy. Byla tam spousta mladých lidí od filmu, třeba Peter Fonda a Denis Hopper, a pár lidí z medicínské branže z LA, kteří ovšem také vypadali jako filmoví producenti - byli uhlazení a uvolnění, nonšalantní a zazobaní. Nějaký dermatolog vykládal, že tráva je nejlepší pro poslech hudby a pro sex, může obejít spojovatelku a telefonovat přímo Bohu se vám ale podaří jenom s pomocí kyseliny a peyotu. Bylo tam také několik svatých mužů z Indie v oranžovém rouchu, každý z nich obklopený hloučkem žáků.

A pak se tam vyskytovalo několik úspěšných obchodníků s drogami, sebejistých se svými právníky po boku, a vedle nich ovšem i pár profesionálů, kteří jim na vysoké úroky půjčovali peníze na kauce. Ti dodávali celé společnosti tak trochu zlověstný nádech.

Jennifer Jonesová seděla na terase a vypadala skvěle. Byla zcela zaujata svým synem Bobbym Walkerem, jedním z nejoslnivějších hippies v Hollywoodu. Položila mi několik otázek ohledně účinků LSD.

Setkal jsem se také s delegací atletických blonďatých surferů z Laguna Beach. Jejich vůdce, energický a nervní mládenec jménem John Griggs, si mne vzal stranou a vyprávěl mi svůj příběh.

On a čtyři jeho přátelé, všichni zběhové ze střední školy v Orange County, vytvořili gang a na svůj surfařský život si „vydělávali" drobnými krádežemi a obchodováním s drogami. Jednoho dne si Johnova žena přečetla v jednom časopisu článek o harvardských profesorech, kteří veřejně užívají a propagují drogy vzbuzující extázi. Ukázala časopis Johnovi a ten byl šokován. Jak to, že tihle profesorští hlavouni se mohou dostávat do transu legálně a ještě se tím chlubit v novinách, když jeho kámoši běžně fasují pět let v lapáku jenom za to, že se u nich našla trocha toho neškodného plevele, té trávy? John a jeho gang se rozhodli, že vstoupí na tuto scénu. Poptali se v drogovém podsvětí a dozvěděli se, že koupit se LSD nedá, že k němu má přístup jenom pár doktorů.

Johnovi se podařilo sehnat adresu a jednoho večera se gang přihnal k jistému domu v Hollywood Hills. Večírek tam byl právě v plném proudu. Hoši z Johnova gangu vytáhli bouchačky a veleli, aby si všichni lehli na zem. Hostitel hned navrhl, že jim dá peníze, jenom ať nikomu neubližují.

„Tvůj chleba my nechceme, chlape, my chceme LSD."

„LSD! Vy jste přišli ukrást LSD?" Hostitel se nemohl udržet smíchy. „Žádný problém. Buďte mými hosty. Je to v té bílé krabici na horní poličce v lednici."

Členové gangu do sebe hodili pro jistotu každý dvojitou dávku a vyrazili na pláž.

V tomto okamžiku jsem se nemohl udržet a rozesmál se zděšením a úžasem.

„Nemusím ti podrobně líčit," pokračoval John, „co se dělo pak. Když jsme přijeli k oceánu, byli jsme už na plný pecky v tom. První, co jsme udělali, bylo, že jsme naházeli bouchačky do moře. Na fleku se z nás stali náboženští mystici. Další den jsme volali k tobě do kanceláře a poprosili jsme je, aby nám poslali pár tvých článků a knih

o tom, jak programovat drogové tripy. Od té doby pořádáme každý týden skupinová sezení."

„Skupinové sezení?" řekl jsem překvapeně a vzpomněl si na velkopáteční experiment. „To je delikátní záležitost, pokud nejsou lidé dobře připraveni. Kolik míváte účastníků ve skupině?"

„Od padesáti tak do dvou set. Jedeme každý týden na jiné místo někam ven do přírody. Třeba na Mt. Palomar. Nebo na nějakou klidnou pláž. A taky třeba do pouště do rezervace Joshua Tree anebo k Warner Hot Springs."

„Říkals dvě stě?"

„To bylo na Velikonoční neděli. Normálně to bývá tak kolem stovky."

„A kolik z nich to bere poprvé?"

„Asi tak polovina. Kdo se jednou dostane do transu, chce příště přivést svou rodinu a přátele. Máme tady spoustu rodičů se ratolestmi a dokonce i několik prarodičů. Všichni prostě leží v trávě a milují Boha. Občas někdo volá: Díky, Bože, nebo, miluji tě, Bože."

„A co když má někdo špatný trip?"

„Fakt je, že občas někdo tu kocovinu dostane, ale je dost těžké zůstat trčet ve špatném tripu, když všude kolem jsou takové spousty těch nádherných lidí."

„Pracují s vámi doktoři nebo lídři z profese?"

„Občas tam pár doktorů je. Třeba můj zubař tam chodí pravidelně. Ale lídry děláme většinou my sami. Chceme založit takovou církev, Bratrstvo věčné lásky. Otevřeme obchod v Laguna Beach a tam budeme prodávat knihy, obrázky, zdravé jídlo, doma vyrobené oděvy. Musíš někdy přijet do Laguny na návštěvu."

Řekl jsem, že určitě přijedu.

Večírek skončil a já jsem padl do postele. Právě jsem začal pomalu sjíždět po tom sladkém svahu, který vede z bdění do spánku, když jsem zaslechl, jak se dveře potichoučku otevírají.

Pootevřel jsem oči a škvírami mezi víčky jsem zahlédl půvabnou blondýnku v šatech bez rukávů.

„Ahoj," zašeptala. „Potřebuji s tebou mluvit."

„Je mi líto, nejsem doma," zabručel jsem.

Přetáhl jsem si přes hlavu polštář. Toho dne jsem měl už nejrůznějších stimulů nad hlavu.

Podzim 1942, Tuscaloosa, Alabama

Nejodvázanější a nejvíc sexy holka na celé alabamské univerzitě byla Betty Harlowová, dcera generála. S neomylnou přesností soustředila palbu ze všech svých zbraní na mne a já jsem okamžitě podlehl. Hrozně ráda šoustala.

Měl jsem parťáka jménem Don, byl to takový vymetač večírků původem z Illinois, a ten vlastnil Buick model 1941. Don byl menší postavy, což bylo perfektní, protože Betty měla mladší sestru Anne, drobné děvče krev a mlíko, která měla legraci stejně ráda jako její sestra. V sobotu odpoledne jsme vždycky všichni čtyři vyrazili autem do sousedního okresu, nakvartýrovali se do nějakého laciného motorestu, pili pivo a tančili při juke-boxu vyhrávajícím „I'll Be With You in Apple-Blossom Time“, chodili na procházky do lesa a vyvalovali se v peřinách.

Jedné horké sobotní noci jsem ale nemohl než si s Betty povídat skrze síť proti hmyzu nataženou v jejím okně na koleji. Předtím přišla odněkud pozdě a teď měla omezené vycházky. Takže jsme flirtovali skrze jemné drátěné pletivo, až mě náhodou napadlo zatáhnout za roh té sítě. Bettyiny oči se najednou setkaly s mými a ona se krátce zasmála. Trhl jsem trochu víc, a hle, síť necuda se najednou uvolnila ze svého uchycení. Vlezl jsem do Bettyina pokoje a hned za mnou Don, který mluvil s Anne u vedlejšího okna.

Za úsvitu jsme se s Donem vrátili na kolej. V poledne mne kdosi probudil s tím, že si proděkan pro disciplinární záležitosti studentů přeje, abych se dostavil do jeho kanceláře. Okamžitě. Když jsem tam přišel, vycházel právě z proděkanovy svatyně Don se sklíčeným výrazem ve tváři. Proděkan na mne chladně kývl prstem, abych vstoupil. „Byl jsem informován, že jste strávil noc na dívčí koleji.“

Přiznal jsem, že je to pravda. Proděkana zajímaly detaily. Souložil jsem i s dalšími dívkami? Ne. Použil jsem antikoncepční prostředek? Ano. Došlo k orálnímu styku? Dosud ne.

Načež proděkan zařval, že takovéto skandální chování nemá precedens v celé dlouhé historii univerzity. Dopustil jsem se poskvrnění cti celého ženského pokolení zde na Jihu.

Připomenul jsem své dobré studijní výsledky.

No ano, o tom proděkan ví. Také mu už telefonovali profesoři Dee a Waldheim. (S pobavením jsem zaznamenal, že homosexuální spřízeženectví vyrazilo okamžitě na mou obranu.) Ano, moje výborné studijní výsledky dělají na proděkana velký dojem. Rovněž oceňuje moji upřímnost, která je v ostrém kontrastu s Donovými pokusy o vytáčky a lhaní. Nicméně pardonu se mi nedostalo. Byl jsem vyloučen z univerzity. Když jsem za chvíli volal na dívčí kolej, bylo mi řečeno, že Betty a její sestra se už spakovaly a odjely domů do Washingtonu, D. C.

Vyloučení z univerzity znamenalo něco horšího než jenom jisté zdržení na akademické dráze. Díky němu jsem přišel o odklad vojenské služby.

Návrat domů do Indian Orchard rozhodně nebyl triumfální. Teta Mae úporně mlčela a jenom vrtěla hlavou nad tímto novým důkazem learyovské bezuzdnosti. Má matka si trochu poplakala, ale snažila se vidět věc z její lepší stránky. Četla nahlas tetě Mae dopis od proděkana. Psal, že v jádru jsem docela milý mladík a že můj postoj čímsi připomíná Ježíše Krista! Na tetu Mae to však neudělalo dojem. Nebylo přece myslitelné, aby Ježíš strávil noc na dívčí koleji.

Květen 1962, Hollywood, Kalifornie

Ale ta smyslná vetřelkyně do mého spánku strčila svou ruku pod polštář a cuchala mi vlasy.

„No tak," zašeptala. „Chci se na vás jenom podívat."

Sedl jsem si, tvář dvacet centimetrů od její.

„Tak vy jste ten Timothy Leary."

„A vy Marilyn Monroe," uhádl jsem.

Vzala mne za ruku. „Poslyšte, chtěla bych to také zkusit. Až dosud jsem nikoho do svého mozku nepustila."

„A proč jdete za mnou?" ptal jsem se. „Je přece spousta doktorů, co dělají s kyselinou, někteří byli tady na večírku. Anebo řekněte Carymu Grantovi."

„Nechci k tomu nikoho jiného, jenom vás," řekla.

Šel jsem k baru a otevřel láhev Moetu. Přišla za mnou do obývacího pokoje a na gauči se stočila do klubíčka.

„Určitě vás pořád někdo otravuje, každý chce zažít úlet, že?"

Kývl jsem.

„Takže nikdy nevíte, jestli vás mají lidé rádi také pro vás samého. Máte pocit, že vás využívají?"

„Po určité době se z toho stane rutina," připustil jsem. Zdálo se mi, že je to až moc vážné téma pro tuto hodinu.

Sedl jsem si na židli proti ní. Soustředěně si mne prohlížela.

„Vy vždycky někam přijdete a uvedete lidi do transu, že? Ale když vás teď vidím, mám pocit, že byste spíš potřeboval, aby někdo uvedl do transu *vás*. Není to legrační?"

„Fajn," řekl jsem na to. „Diagnostikovali jsme můj problém. A teď co?"

„No mám tady takové kouzelné pilulky. Měl jste někdy Mandys?"

„Co to je?"

„Randy-Mandys. Takové rajcovní pilulky. Vypnou váš mozek a zapnou tělo."

„Neměl. Odkud to máte?"

„Nevím. Z Londýna. Anebo možná z Francie. Dal mi to jeden přítel, Mexičan. Tady máte, vezměte si jednu. Anebo rovnou dvě."

„Díky," řekl jsem a zapil pilulky šampaňským. Dokázali byste říci ne?

„Cítíte něco?"

„A co bych měl cítit?"

„Takové jakési teplo a pocit přátelství."

Otevřel jsem oči a podíval se do jejích. Najednou jsem měl pocit, jako by se moje tělo změnilo v balón naplněný teplým medem.

„Cítil jste někdy něco takového?"

„Ne. Je to fantastické. Kde se toho dá sehnat víc? Myslím té drogy."

Políbila mne na tvář.

„Jaké drogy?"

„Ale to se mi ještě nikdy nestalo... moje tělo nikdy ..."

„Právě jste spolkl dva aspiriny."

Rozesmála se tak vesele, že jsem se musel usmát taky. Položila mi hlavu na rameno. „V pořádku?"

„Perfektní. Akorát mám hroznou žízeň. Musím si dát trochu šampaňského."

„Jste si jist, že ho určitě chcete?"

Vstal jsem, udělal dva kroky a s úžasem zjistil, že moje nohy jsou najednou jako z gumy, podivně se pode mnou ohýbají a já se sesouvám na měkký koberec. Začal jsem se hihňat. Zkoušel jsem vstát, ale chapadla, ve která se proměnily moje nohy a ruce, se pode mnou bortila a svíjela jako živá. Zkoušel jsem se plazit, ale i s tím bylo moc práce. Zaslechl jsem ještě, jak se Marilyn na gauči tiše směje. Pak jsem upadl do smyslného spánku, tak jak jsem byl, rovnou na koberci.

Čekala mne další štace, letní tábor v Mexiku.

ŽIVOTOPIS

Hassan-i-Sabbah (zemř. 1124)

– zvaný též Stařec z Hory, je hlavní postavou pozoruhodné legendy o sexu, drogách a politických intrikách, kterou na Západ přinesl Marco Polo.

Podle této legendy žil Hassan-i-Sabbah v horské pevnosti zvané Alamaut (název v překladu znamená „Orlí hnízdo" anebo „Orlí učení"), která ležela více než 3000 metrů nad mořem. Zde pořádal drogové seance, při nichž cvičil své tajné agenty ve využívání „jistého elixíru" (možná šlo o směs opia a hašiše) k brainwashingu. Podle pověsti se tyto seance konaly v zahradě pohádkové krásy, kde o adepty pečovaly „nejkrásnější dívky světa, které ovládaly umění hry na všemožné nástroje a zpívaly nad pomyšlení sladce a tančily způsobem, jemuž bylo potěšením přihlížet". Hassanova „zahrada rozkoší" byla vytvořena podle popisu zahrady v Koránu, jehož autorem byl Mohamed a jež byla předobrazem ráje, v němž „hurisky s nádhernýma očima" uspokojí každou touhu.

Podle Marca Pola měli tito agenti, mezi nimiž byli muži i ženy, mimořádně vysokou motivaci a byli ochotni riskovat třeba i smrt při plnění jakékoli politické mise v zájmu kultu. Legendy se víceméně shodují v tom, že Hassanovými spolupracovníky při výcviku agentů byly ženy, které se dokonale vyznaly v technikách manipulace mysli.[1]

18. Letní psychedelický tábor

Léto 1962, Zihuatanejo, Mexiko

Náš letní tábor měl dva hlavní cíle: jednak sběr přímých dat z experimentů ve formě pozorování, záznamových archů testů a písemných zpráv pokusných osob, jednak vyzkoušení nových metod vedení drogových sezení. Především jsme chtěli ověřit naši teorii prostředí. Byli jsme přesvědčeni, že účinky drogy jsou téměř úplně determinovány prostředím, ve kterém sezení probíhá, včetně výběru jeho účastníků. Pokud z prostředí a osob vyzařuje bezpečí, krása a moudrost, pak dokonce i neurotické osoby mohou při sezení mít prožitky tohoto druhu. Naše teorie předpokládala, že všechny „špatné tripy" jsou potencionálními tripy „dobrými", pokud se věnuje dostatečná pozornost citlivému aranžmá prostředí tak, aby poskytovalo účastníkům podporu.

Přijel jsem o týden dříve, abych instruoval a připravil hotelový personál. Mimo to jsem ve volném čase ležel na zlatém písku pláže anebo překládal *Tibetskou knihu mrtvých* z verze anglicko-buddhistické do podoby americko-psychedelické. Toto pozoruhodné dílo popisuje stavy vědomí, o kterých se soudí, že nastanou v průběhu devětačtyřiceti dní po smrti. Je přehledem zvláštních archetypálních vizí a duševních stavů, z nichž některé přinášejí úzkost, jiné jsou příjemné. Zároveň uvádí techniky, které si má budoucí poutník těmito končinami zapamatovat anebo které mu připomene průvodce; s jejich pomocí postupuje jeho duše různými úrovněmi posmrtného vědomí, jež se nazývají *bardo*. Na psychologické implikace tohoto orientálního textu mě před časem upozornila Salinas.

Naše skupina čítala asi třicet lidí: několik postgraduálních studentů, pár lidí z akademického establishmentu včetně Metznera, Weila a Alperta, dva psychiatři s rodinami a několik hippies z Cambridge. Občas se odněkud přihnali a po chvíli zase zmizeli Peggy Hitchcocková, její bratr Tommy a několik dalších příslušníků společenské smetánky.

Denní rozvrh tábora byl stanoven tak, že vždycky jedna třetina účastníků vezme psychedelika, druhá třetina jim bude dělat lídry a zbývající třetina bude odpočívat po tripu předchozího dne, psát zprávy o svých prožitcích a dělat rozhovory se členy výzkumného týmu. Jelikož bylo stále obtížnější sehnat psilocybin v potřebném množství, začali jsme při experimentech využívat LSD. Mluvili jsme o něm jako o Morning Glory nebo o Heavenly Blue (Nebeská modř), protože v jistých semenech prodávaných pod tímto názvem se kyselina lysergová vyskytovala také. Možná kdyby se tyto názvy vžily namísto slova *kyselina*, mohla se společenská situace vzhledem k LSD vyvinout o poznání pastorálněji a harmoničtěji.

Trippeři, kteří toho dne vzali drogu, se obvykle procházeli po pláži, koupali se, trávili celé hodiny v meditaci anebo prostě jen tak polehávali v houpacích sítích natažených na terase. Večer celý areál ožil barevnými světly, v písku hořely ohně, vzduchem se nesly tóny kytar a fléten. Lidé ve skupinách diskutovali o svých prožitcích z tripů.

Měli jsme pocit, že jsme se stali součástí fascinující historické události – prvního výzkumného projektu, v jehož průběhu měly být expe-

rimentálně vyvolané mystické prožitky vetkány do matérie každodenní práce i zábavy. Považovali jsme se za průkopníky, kteří rozvíjejí moderní verzi tradičních technik filozofického dotazování se a stimulace osobnostního růstu.

Občas jsem se zastavil na horní terase a díval se dolů, pociťuje pýchu nad tím starodávným kouzlem, které se nám zde dařilo oživit. Cítil jsem se jako jakýsi Ignác z Loyoly, ten náboženský reformátor a vůdce společenství sjednoceného silnou ideou, tvůrce nového řádu meditace a niterných objevů. Jindy jsem měl pocit, že jsem neurolog podobný Knute Rocknemu. Každopádně jsem byl vědcem působícím na nejpřednější univerzitě v nejmocnější zemi světa, který právě dělá další krok na dobrodružné cestě lidského poznání. Těšilo mne, že se mi podařilo naplnit radu děda Learyho, abych se věnoval jen tomu, čím se nezabýval ještě nikdo jiný přede mnou. Měsíc byl v první čtvrti a vzduch plný vůně květin a smíchu. V těchto chvílích jsem pociťoval štěstí, že se mohu počítat k té dlouhé linii vizionářů, kteří v různých obdobích lidských dějin na podobných klidných místech v lůně přírody uspokojovali svou touhu po nalezení sebe sama.

Náš experiment v Zihuanatejo byl jednoznačným úspěchem. Při všech těch stovkách „svlačcových" sezení nedošlo k žádným větším problémům, snad kromě několika chvilek úzkosti, kterou lídři snadno rozptýlili. Získali jsme sebedůvěru, že jsme schopni vést nejen sebe samy, ale být i průvodci ostatních na těchto cestách, jež odedávna vzbuzují posvátnou úctu.

Znovu jsme demonstrovali, že sebeobjevování může být zkušeností velmi příjemnou, že filozofie je za jistých okolností zábavou a věda sama artikulací jakési pohanské lásky k životu, že odhalování podstaty bytí se může stát zdrojem radosti. Jako v jakémsi inkubátoru se v našem táboře klubal na svět onen pozitivní duch let šedesátých.

V sobotu večer před naším odjezdem jsme uspořádali večírek na rozloučenou. Skoro všichni z naší skupiny vzali LSD. Z vesnice přišla domorodá kapela, objevil se i starosta a několik jeho úředníků. Přidal se i hotelový personál a všichni společně jsme zpívali a tančili. O půlnoci jsme zapálili na pláži ohně a zábava pokračovala po celou noc až do svítání. Teprve v neděli ráno jsme si vzpomněli, že jsme si na tento den domluvili baseballový zápas s místním týmem.

A tak jsme se v poledne nacpali do několika mikrobusů VW a jeli dolů do vsi. Baseballové hřiště bylo poblíž letiště a k našemu velkému překvapení se tam již shromáždily stovky fanoušků netrpělivě očekávajících začátek zápasu. Ukázalo se, že noviny na sever i na jih podél pobřeží již několik dní mohutně propagovaly utkání mezi univerzitním mužstvem z Harvardu a místním poloprofesionálním týmem vedeným jako oficiální reprezentace státu. Z okruhu mnoha mil svážely autobusy k zápasu místní farmáře. Všude byla záplava stánků nabízejících mexické sendviče „taco", limonády a pivo. Bylo jasné, že se na výsledek utkání mohutně sází.

Trenérovi soupeře jsem vysvětlil, že jsme jenom amatéři. Měl sportovního ducha a souhlasil, že nám zapůjčí své náhradníky, házeče a chytače. Neřekl jsem mu ovšem, že někteří hráči našeho týmu včetně mne měli stále ještě halucinace.

Čtyři hráči našeho družstva byli skutečně dobří. Jedním z nich byl dr. Allen Cohen, který se později stal stoupencem Mehera Baby a členem protidrogové komise guvernéra Ronalda Reagana. Kdysi hrál v reprezentaci Americké legie a dnes podal vynikající výkon, i když ještě halucinoval. Na druhé metě se blýskl Lowell, bývalý překupník drog, který později zemřel ve vězení v Maroku. V outfieldu se s nenucenou elegancí pohyboval Tommy Hitchcock. A na prvním metě jsem byl já a šlo mi to líp než kdysi ve West Pointu. Dick perfektně organizoval povzbuzování našeho družstva.

V první směně nejdřív soupeřův házeč vyprovodil tři naše pálkaře. Ale pak jako by ztratil koncentraci, možná i proto, že ti tři tam stáli s pálkami na ramenou a jejich oči s rozšířenými zorničkami zíraly kamsi do jiných světů. A také většina diváků byla na naší straně, protože nás považovali za domácí tým.

Ale pak Tommy odpálil homera a proběhl všechny mety, a najednou se všem našim pálkařům začaly dařit singly nebo i debly.

Kyselina úplně změnila naše prožívání času. Veškerý pohyb se zpomalil. Když míč opustil házečovu ruku, plul pomalu, pomaloučku vzduchem, tak pomalu, že člověk měl dost času spočítat na něm všechny stehy, prozkoumat podrobně značku firmy Wilson, zamyslet se nad historií kompetitivních sportů od doby řeckých olympiád, a teprve pak cítil, jak se jeho svaly reflexívně stahují a tělo se připravuje na odpálení. Koneckonců je to jenom naše mysl, neustále se řítící

kamsi kupředu, co nám zabraňuje, aby se naše jednání vyznačovalo podobnou grácií, se kterou se pohybují zvířata. Naši pálkaři, jejichž mysl byla maximálně uvolněna, se tedy rozmachovali přesně tak, jak se to má dělat, tedy bez jakéhokoli křečovitého úsilí.

Náš nadhazovač, podporován celým tím obrovským jásajícím davem, nadhazoval zároveň s míčem snad i celé své srdce, a když pak míč letěl k nám do pole, chytali jsme ho se stejnou nenucenou elegancí a jistotou.

Zápas byl sjednán na sedm směn. Po šesti bylo skóre 8 : 0 pro nás a začínalo být jasné, že budou problémy. Soupeř se stával značně nevlídným a také nálada davu se ponenáhlu měnila ve prospěch latinskoamerického týmu.

V jednom okamžiku jsem tedy přišel k našemu nadhazovači a významně mrkl směrem k rozčilenému davu. „Myslím, že by nebylo špatné nechat je taky si trochu bouchnout, Manueli," zašeptal jsem mu španělsky. Kývl, že rozumí. Na podporu tohoto rozhodnutí jsem stáhl ze hry naše nejlepší hráče a nahradil je postgraduálními studenty, což byly antisportovní typy, že ani nevěděli, že rukavice se natahuje na tu ruku, kterou se nehází. Náš házeč nahazoval míč pomaleji a naši soupeři zabrali a řítili se z mety na metu jako zuřiví psi. Naproti tomu naši polaři pobíhali bezcílně po hřišti. Vraceli míče na špatné mety, dlouhé údery podbíhali, několikrát dokonce praštili rukavicí o zem místo aby se vrhli za míčem. Dav šílel, když se místnímu týmu v heroickém comebacku podařilo srovnat skóre. Nikdo neměl náladu přidat ještě rozhodující směnu. Místo toho propuklo všeobecné veselí, lidé se objímali, proudem teklo pivo a tequila. Zábava se rozšířila do celého městečka.

Všichni chtěli, abychom jim slíbili, že příští rok přijedeme zase. A my jsme měli v plánu to udělat. Těch šest týdnů v Zihuatanejo bylo jakýmsi okamžikem uskutečněné utopie zde na Zemi.

Leden 1943, Fort Eustis, Virginie

Můj odklad vojenské služby byl zrušen a těsně po vánocích přišel povolávací rozkaz. Na základní výcvik jsem byl přidělen k pobřežnímu dělostřelectvu.

Na světě neexistovalo místo méně podobné Utopii, než byl Fort

Eustis ve Virgínii, a pokud ano, pak je musela vojenská výzvědná služba nějakým nedopatřením přehlédnout. Základna ležela v prolákline na břehu bažinaté zátoky. Vzhledem k tomu, že jsem měl za sebou již dva a půl roku strávených ve vojenské akademii - a buzerace v této elitní službě byla daleko větší, než jakou kdy prošla většina důstojníků na naší základně - nastoupil jsem výcvik se zcela nepatrnými iluzemi ohledně romantiky a slávy, které přináší služba ve zbrani. Shodou okolností jsem právě dočetl dvě velice instruktivní knihy na toto téma: *The Enormous Room* od e. e. cummingse, v níž se podrobně líčí internační tábor v jedněch francouzských kasárnách, a životní příběh T. E. Lawrence, který poté, co vykonal různé hrdinské činy v Arábii, nechal se odvést do RAF jako prostý vojín. Rozhodl jsem se pro toto polní tažení užít zcela novou taktiku: neupozorňovat na sebe, nevyčnívat.

Po celé tři měsíce základního výcviku v neustálém chladu a vlhku mě sužoval katar, vznášel se nade mnou jako fatum. Jediným mým cílem bylo přežít. V kasárnách to vypadalo jako na tuberkulózním oddělení. (Bylo to ještě před vynálezem antibiotik, takže nezbývalo než kašlat a trpět, jak to bylo údělem pěchoty už po několik tisíciletí.) Kombinace chronické bronchitidy a otřesů, kterým byli vojáci vystaveni při dělostřeleckém výcviku, měla za následek, že mnozí z nich odcházeli do civilu s poruchami sluchu. Tento neduh sužoval i mne a podařilo se ho napravit až o mnoho let později.

Zbraní, u které jsem sloužil, bylo protiletecké dělostřelectvo. Naše baterie byla vyzbrojena několika obrovskými devadesátimilimetrovými kanony, které jsme měli za úkol naučit se rozebírat a znovu skládat, nabíjet a střílet z nich na ty chytřejší anebo prostě jen šťastnější lidi, kteří létali někde tam nahoře. Náboj do děla byla věcička měřící bezmála metr. Tyto zbraně, vytrvale a pečlivě monitorující každou píď nebe, se zaměřovaly za pomoci supertajné kouzelné černé skříňky. Později jsem se dozvěděl, že šlo o ranou verzi analogového počítače.

Ve službě jsem se držel zpátky. Jenom příležitostně, když jsem měl pocit, že by se to mohlo vyplatit, blýskl jsem se svou zručností v zacházení se zbraní. Především jsem se hrozil toho, že bych případně musel vydupávat ta mrazivá kolečka na noční hlídce; tomu jsem se

vyhnul, když jsem na přehlídce jednotky vysekl úkony s puškou s elegancí dokonale nacvičenou ve West Pointu, díky čemuž se mi dostalo cti strávit noc jakožto služba na velitelství praporu. Tam bylo teplo a dalo se tam číst.

Znovu mě vybrali pro důstojnický výcvik. Ale naštěstí si v té době armáda uvědomila, že pro vítězství ve válce stejně jako pro zajištění míru je zapotřebí psychologů a nabídla vojákům, kteří si psychologii zapsali jako hlavní předmět na college, možnost dokončit si vzdělání v oboru. Takže jsem dal sbohem důstojnickým prýmkům a odešel na tříměsíční studijní pobyt na Georgetownskou univerzitu, pak na šestiměsíční výukovou praxi na univerzitu státu Ohio (kde byl poměr žen a mužů asi sto ku jedné), abych konečně zimu strávil ležením na slunci a četbou ve výcvikovém středisku letectva na Miami Beach.

V létě roku 1944 mě jakožto psychologického konsultanta převeleli na velitelství vojenského transportního letectva s určením v jižním Pacifiku. Na velitelství pracoval civilní personál z komerčních leteckých společností a rovněž letadla byly běžné dopravní stroje, zcela bez výzbroje. Naším úkolem bylo přepravit jednotky výsadkářů v bezmotorových kluzácích tažených za letadly někam nad japonské ostrovy, kde se měly kluzáky odpoutat a pěkně tiše a hlavně lacino přistát bez podvozku. Krátce řečeno, šlo o komando sebevrahů, a hlavním smyslem celé věci, aspoň jak jsem tomu rozuměl, bylo eliminovat celou civilní větev amerického letectví z komerčního boje, jehož propuknutí se očekávalo po skončení války.

Mezitím se dr. Deeovi podařilo získat místo psychologa v jedné vojenské nemocnici ve střední Pennsylvánii. Potkali jsme se náhodou v Buffalu a já jsem opět naslouchal pikantním historkám o jeho milostných aférách s těmi báječnými mladými psychology z Harvardu a s úředníky lékařské služby. Dr. Dee vystoupal příčku za příčkou vysoko v armádní hierarchii a zapřisahal se slavnostně, že jeho „přátelé" na ministerstvu války zařídí, abych byl přeložen pod jeho velení.

Já jsem byl v té věci pesimista, protože jsem věděl, že na transfery z velitelství vojenského transportního letectva bylo uvaleno moratorium. O to větší bylo moje překvapení, když asi za týden přišel telegram s rozkazem, kterým jsem byl přidělen do nemocnice Armádní lékařské služby v Butleru v Pennsylvánii.

Do Butleru jsem přijel vlakem na úsvitu. Vzal jsem si taxi a jel do vojenské nemocnice, plný těch nejskvělejších nadějí. Povýšili mne na desátníka a já jsem byl celý žhavý, abych užuž mohl zahájit svůj výcvik jakožto klinický psycholog s určením na ušní klinice. Prvním člověkem, kterého jsem v nemocnici potkal, byla Marianne. Pracovala tam jako audiotechnik, měla vlasy černé jako uhel, klidné hnědé oči a pleť jako smetana. Zamiloval jsem se do ní na místě.

Ptala se mne, jestli mohu přijít na sluchový test. Řekl jsem ano, přirozeně. Udělal bych cokoli.

Zavedla mne do zvukově izolované místnosti a nasadila mi naslouchátka. Srdce mi šíleně bušilo. Zavřela za sebou dveře a potom už její hlas svými měkce a sladce šeptanými spondejemi vstoupil do mé mysli. Slunce. Měsíc. Sněží. Láska. Zjistila u mne lehké poškození sluchu a s jemností a taktem mne zaopatřila naslouchátky, to vše ještě před tím, než jsem jí mohl říci, že jsem nový člen personálu kliniky.

Bylo zvykem, že v hodině vyhrazené obědu se mladší pracovníci kliniky scházeli v hudebním pokoji. Tam jsem i já poslouchal, jak Marianne hraje na piano a svým živým a bohatým koloraturním sopránem zpívá melodie z muzikálů. Byla absolventkou Northwestern Univerzity a pocházela z bohaté katolické rodiny v Oregonu. Vyptával jsem se jí na všechno možné. Přímo z ní vyzařovala zvláštní osobitost, inteligence a mnoho, mnoho citové vřelosti.

Hned toho večera mne pozvala na večeři. Dali jsme si několik drinků a začali se líbat. Není nad alkohol. Spolehlivě odplaví veškeré zábrany nesmělého mládence.

„Je mi nádherně jako nikdy," řekla.

Padli jsme spolu do postele, jak nám bylo osudem předurčeno.

Nedlouho poté jsme si pronajali malý prima byt v průmyslové čtvrti Butleru a začali jsme vést společnou domácnost. Každý detail domácího uspořádání v nás vzbuzoval vzrušení. Bylo to tak bolestně sladké sdílet život se ženou. Nakupovali jsme nádobí a povlaky na polštáře a ručníky a nacpali ledničku potravinami. Dělili jsme se o koupelnu. Okruhy v našich mozcích, které mají na starosti instinkt hnízdění, byly uvedeny do pohotovosti. Pak jsme oba poprvé prožívali tu nejkrásnější lidskou radost: totální milování se, jehož jediným účelem je maximální splynutí, v bezpečí a jistotě postele, která je jen naše.

Má matka a teta Mae stejně jako Mariannini rodiče byli horliví papeženci a tak jsme se vzali v posádkovém katolickém kostele 12. dubna 1944. Mně bylo třiadvacet a jí o rok méně.

Líbánky jsme trávili v hotelu St. Moritz na Manhattanu, a tam došlo k jedné podivné události. Oblékali jsme se na večeři a jen tak pro radost jsme spolu vypili láhev šampaňského. Načež Marianne vtančila do jakýchsi tajných alkoholových komnat svého mozku. Už byla nastrojená ve svých prudce elegantních večerních šatech, na hlavě cylindr z lakové kůže. Ještě se jí podařilo nějak probalancovat hotelovou halou, ale v otočných dveřích uklouzla a plácala se na zemi, hihňajíc se mým marným snahám dostat ji ven. Já jsem byl za sklem dveří jako v pasti, zkoušel jsem za ně tahat a pak zase tlačit, ale vysvobodit ji se mi ne a ne podařit.

Každé ráno odvážel dr. Dee Marianne a mne do posádky. Jednoho dne jsme přišli k autu a našli ho, jak zírá do prázdna, ruce křečovitě sevřené kolem volantu.

„Co se děje?“ řekl jsem poplašeně.

Dr. Dee ukázal na noviny ležící na předním sedadle. Z první strany křičel titulek, že Američané svrhli novou superbombu na japonské město Hirošimu.

Mou první reakcí byl pocit úlevy. Tento nový důkaz síly mohl zkrátit válku.

Ale dr. Dee žádnou úlevu nepociťoval. „Osmdesát tisíc mrtvých při jediné explozi. To je to nejhorší, co jsme kdy udělali.“

Válka skončila v několika dnech. O pár týdnů později jsme byl povýšen na seržanta. Díky svým poctivě odkrouceným pěti letům v armádě jsem získal možnost zažádat co nejdřív o propuštění do zálohy.

Po demobilizaci v táboře v Indiantown Gap v Pennsylvánii jsme s Marianne nastoupili do železničního vagónu druhé třídy a vydali se na čtyřdenní cestu do Portlandu. Několik mil odtud proti proudu řeky Willamette, v Oregon City, žila Mariannina rodina.

Její rodiče byli katolíci německého původu, pracovití, houževnatí a šetrní. Matka byla neustále v jakési pochmurné náladě, otec byl karikaturou maloměstského obchodníka: díky všeobecnému nedostatku za války nadělal ve svém obchodě s nábytkem velké peníze.

Druhý den po našem příjezdu mě vzal otec do města, ukázal mi nemovitosti na Hlavní třídě, které vlastnil, a provedl mne svým obchodem. S vážností až dojemnou mi řekl, že to všechno může být moje, ovšem po několika učednických letech v jeho firmě. Odmítl jsem zdvořile, ale pevně.

Jaro a léto jsme s Marianne strávili na univerzitě státu Washington, kde jsem promoval v oboru psychologie. Jako diplomovou práci jsem předložil statistickou studii o dimenzích inteligence. V září jsem pak byl přijat na postgraduální doktorandské studium psychologie na Kalifornské univerzitě v Berkeley.

V okamžiku, kdy jsme s Marianne přejížděli hranici z Oregonu do Kalifornie, vysvitlo slunce. Kolem silnice se tyčily sekvoje vysoké jako věže a kynuly nám na pozdrav. Billboardy lákaly poutníky k návštěvě místních vinných sklepů. Lehké bílé víno a sýr zdarma. Vítejte v Kalifornii! Jeli jsme na jih okresem Marin, prosvištěli tunel Sausalite a pak už uviděli... sanfranciský záliv. Golden Gate Bridge. A za vodou bílé věže mrakodrapů San Francisca. Od toho okamžiku jsem se stal Kaliforňanem, a to nadosmrti.

Našli jsme si maličký byt v Berkeley Hills nedaleko univerzity. Marianne získala místo lektorky na katedře foniatrie a já jsem se zapsal jakožto student-doktorand na katedře, která měla pověst nejlepšího univerzitního psychologického pracoviště na světě.

Několik týdnů jsme se s Marianne seznamovali s kolegy, postgraduálními studenty. Byl to první poválečný ročník, bohatá úroda válečných veteránů, o několik let starších a víc znalých světa, než jak tomu bývalo u normálních postgraduálních studentů. Představovali si tito elitní mladí vědci, že využijí svých zkušeností a svého vzdělání k tvorbě nějakého nového, lepšího světa?

Popravdě řečeno, o obecnou krizi, ve které se ocitly záležitosti lidstva, se nemohli starat méně. Základní kursy si většinou zapisovali ve filozofii, psychologii, metodologii věd. Tam poslouchali přednášky o Sokratovi a Voltairovi a Williamu Jamesovi. Ale rozhodně se neidentifikovali s těmito hrdiny, to spíš s profesory, kteří jim o nich přednášeli. A právě to, aby se naučili, jak se profesory stát, bylo vlastním cílem jejich studia. Ostatně ani pedagogové se příliš nestarali o sociální aplikace psychologie. Byli to většinou žoviální a kultivova-

ní muži, kteří se v poklidu věnovali nějakému tomu experimentálnímu bádání v oboru učení u zvířat a užívali si příjemného života v poválečné Kalifornii.

Shledal jsem brzy, že jsem se znovu ocitl v pasti další vrstvy šedivé byrokracie. Kdybych býval toužil po pohodlné kariéře, mohl jsem zůstat ve West Pointu anebo se zapsat na studia práv či obchodní administrativy. Místo toho jsem cítil, jak ve mně znovu ožívá moje prastará keltská nespokojenost, ta vášnivá touha po metamorfóze, po něčem novém, lepším. Seznámil jsem se s jiným postgraduálním studentem, s napůl pobázněným Irem jménem Frank Barron, který cítil podobný vnitřní neklid. Často jsme se spolu poflakovali, hráli tenis a popíjeli v barech, hovořili o poetických aspektech psychologie.

ŽIVOTOPIS

Alan Watts (1915–1973)

– narodil se v Anglii, do Spojených států přišel v roce 1938. V průběhu života zastával řadu profesí, byl anglikánským pastorem, učitelem, redaktorem; je rovněž autorem řady knih o náboženských systémech Orientu a o psychologii vědomí. Již jeho první kniha, *The Spirit of Zen,* kterou napsal ve svých dvaceti letech, se vyznačuje hlubokým pochopením povahy buddhismu a výmluvností, se kterou autor dokázal přiblížit tuto problematiku západnímu čtenáři. Watts získal mnoho příznivců také díky svým vystoupením v rozhlase a veřejným přednáškám.

Jeho hluboké porozumění filozofickým konceptům Východu stejně jako jeho důvtip a otevřenost přispěly k tomu, že se z něho stal inspirativní činitel v humanisticky orientované psychologii a ve společenském hnutí usilujícím o rozšíření vědomí. Na přelomu padesátých a šedesátých let byl Watts nadšeným stoupencem využití psychedelických drog ke spirituálním účelům. Ve své knize *The Joyous Cosmology* podal skvělé vylíčení mystických zážitků vyvolaných drogami.

Mezi jeho pracemi z pozdního období najdeme *The Wisdom of Insecurity, The Supreme Identity, Nature, Man and Woman* a *Psychotherapy East and West.*

19. Rozloučení s Harvardem

Podzim 1962 – zima 1963, Harvardova univerzita

V Harvardu jsme se přestěhovali do dvoupatrového domu se šesti ložnicemi, který jednoho odpoledne zakoupil Richard Alpert. Dům byl v Newton Centeru, jen několik bloků od budovy, ve které jsme měli svůj hlavní stan předchozího roku. Přesně v tradici Brook Farm[x)] jsme zkoušeli něco, co se nám zdálo naprosto přirozené, nicméně co naše okolí pokládalo za zjevný projev naší kulturní deviace. Žili jsme zde v jakési komunitě složené z několika rodin, dohromady nás bylo dvanáct: Dick, já a moje dvě děti, Ralph Matzner se svou ženou Susan, Frazier, hezký student, do kterého se zamiloval Richard, plus jeho rodina čítající tři osoby, a Lowell, černoch, bývalý překupník drog, který s námi strávil léto na jihu v Zihuatanejo. Posledním členem rodiny byla Peggy Hitchcocková, která pendlovala mezi Cambridge a New Yorkem. Naše romance z letního tábora rozkvetla do milostného románku a nakonec se proměnila v přátelství trvající celý život.

Problémy začaly okamžitě. Někdo ze sousedů napsal stížnost na městskou radu, v níž uvedl, že jsme porušili jakýsi prastarý předpis, podle kterého smí v jednom domě bydlet jen jedna rodina. Dostali jsme předvolání před městskou radu na formální slyšení ohledně případného soudního vystěhování.

„Bez obav," řekl Dick a zvedl telefon. Našeho zastupování v případu se ujal sám George Alpert, prezident společnosti New York, New Haven and Hartford Railroad, spolu s několika právníky společnosti. Dickův otec přednesl mistrovský právnický rozklad, citoval z Bible, z Mayflower Compact a z několika dodatků k ústavě. Následujícího dne titulky v novinách oznámily, že naše velká domácnost získala oficiálně status jediné rodiny.

Naše mnohorodinná komunita nesená společným záměrem se stala jakýmsi mohutným *psychlotronem*, zařízením, v němž se mohou rozpustit pasívní imprinty a bezděčné sociální podmiňování. Měli jsme svobodu získávat nové zkušenosti, studovat chování své i ostatních a znovupromýšlet, jak bychom si představovali svůj život v té které jeho etapě.

Jestliže se hlásíte k filozofii, jejímž základním principem je změna, růst, metamorfóza, mutace, migrace, jestliže váš koncept „trvalosti, nehnutelnosti" je spíše neurologické povahy než ten, který je vlastní ostatním savcům, potom metaforou snad nejlépe vyjadřující vaše životní prostředí může být odrazový můstek. Váš „domov" se tak stává jenom jakousi kuklou, jedním ze stadií, kterými ve svém vývoji procházíte. Intencionální komunita se potom podobá záchrannému člunu, ve kterém několik odvážných a změnám otevřených duší opouští loď předchozích generací, odráží se od ní a vydává se na cestu objevování nových horizontů.

Naše kuchyně se stala rušným průsečíkem, místem, kde se neustále křižovaly filozofické a vědecké informace. Toho podzimu žili v Cambridgi Alan Watts a jeho žena Jano, a ti k nám často přicházeli večer na návštěvu. Čaroděj Alan si kolem sebe držel cosi jako dvůr, pil jako duha a soukal ze sebe spousty historek o bájeslovných rozšiřovatelích vědomí z dávné minulosti. Hle, ztělesnění ústní tradice předávání moudrosti.

Alan vyprávěl příběhy o velkých mysticích historie, jako třeba o ruské okultistce Madame Blavatské, která čerpala moudrost u du-

chovních učitelů v Tibetu a byla zakladatelkou teosofického hnutí na sklonku 19. století; nebo o Annie Besantové, která učila indický mysticismus a takzvané Tajné doktríny; o Krišnamurtim, tom elegantním mladém bráhmanovi, kterého Besantová označila za nového mesiáše a který, na vrcholu své popularity, měl dostatek zdravého rozumu, aby se této pochybné pocty zřekl. Byl jsem těmito okultisty fascinován, ale zároveň jsem si uchoval svůj skeptický odstup k nim jako k lidem, kteří si nárokovali zázračné, milovali tajnůstkářství a skrytost, spoléhali se na lehkověrnost svého okolí a odmítali, ve své převážné většině, vědu.

O indických guru a svatých mužích Alan moc nemluvil. Zdálo se mu, že jim chybí humor a že jsou příliš autoritářští. Občas z legrace napodoboval nabubřelý anglo-indický způsob mluvy těchto svatých mužů, nakláněje hlavu k rameni v gestu plném samolibosti: „Ášram bez guru je jako loď bez kormidla."

Ale nejvíc mne fascinovaly Alanovy příběhy o G. I. Gurdjieffovi, súfickém mystikovi rusko-arménského původu, který učil vitální duchovní vědu plnou smyslu pro humor. Gurdjieff vyzýval hledače duchovna, aby studovali cestu meditace stejně jako cestu jogínů i fakírů, ale především hlásal, že nejúčinnějším způsobem zvýšení inteligence a kontroly mozku je cesta čtvrtá: požívání drog.

Alan znamenal maximální přínos a poučení i v jiném smyslu. Byl nám vzorem filozofa-gentlemana, který není příslušníkem žádné byrokracie a nepatří k žádné akademické instituci. Napsal a vydal více knih, jež ovlivnily společnost, než kterýkoli jiný orientalista naší doby. I když by mohl strčit do kapsy každého profesora s definitivou, vyhýbal se statutu akademika a zůstal nezávislým putujícím mudrcem, vydělávaje si na živobytí bezprostředně zhodnocovanými plody svého nesmírně plodného mozku. Byl totálním filozofem na plný úvazek, a to ve svých slovech i činech.

Watts nás naučil dělit mystiku na dvě části, na trudnomyslnou a na duchaplnou. Od té doby jsem již napořád zůstal rezervovaný ohledně farizejských učitelů zakládajících školy a hierarchie a vymýšlejících rituály po vzoru institucionalizovaných náboženství. Západní vědecká jóga, na jejímž vzniku jsme se chtěli podílet, se musela obejít bez tajnůstkářství, byrokracie, hierarchie mistrů a učedníků,

dogmat i rigidních rituálů, a musela být schopna využívat experimentálních metod, aby mohla každému zpřístupnit to, co bylo po staletí zahaleno rouškou okultismu.

1946, Berkeley, Kalifornie

Naše první dítě se narodilo 25. září 1947. Byl jsem v nemocnici po Marianninë boku, abych jí poskytl útěchu v její těžké chvilce, kterou nakonec ulehčily medikamenty. Odvezli ji na porodní sál.

Za půl hodiny se otevřely dveře a ven vyšel doktor se širokým úsměvem. Gratuluji! Máte krásnou holčičku.

Zavedl mne do místnosti pro novorozence. Skrze skleněné okno jsem v náručí sestřičky spatřil droboučkého nového človíčka, který se na mne díval *mýma vlastníma očima.*

Poté, co Marianne přijela se Susan domů z porodnice, objevil se mučivý problém. Když matka nabídla dítěti prs, vzalo si jen malý doušek mléka a začalo úzkostně plakat.

Asi po týdnu, když toto trápení ne a ne skončit, šel jsem do obchodu a nakoupil všechny ty vymyšlenosti umělé výživy. Susan přijala láhev s dychtivostí. Ale Marianne už nebyla jako předtím. Veselá a samostatná mladá žena se v důsledku imprintu mateřství změnila ve věrnou kopii své matky, v osobu rozmrzelou, introvertovanou, přehnaně závislou. A ze mne se stal přičinlivý otec-robot, svědomitě snášející do hnízda tučné červy.

Dva roky po Susan přišel na svět náš hezký a zdravý syn. Dali jsme mu jméno John Busch Leary, v marné snaze udělat radost Mariannině otci. Tentokrát jsme se na problémy s kojením připravili už předem. Když se Jack odvrátil od prsu, nabídli jsme mu okamžitě kojeneckou láhev.

Susan na nového bratříčka žárlila a hned od počátku mezi oběma dětmi vzniklo napětí, které mi mělo během dalších let přinést spoustu zármutku.

Po Hirošimě ovládl celý svět strach z atomového konfliktu. Marianne neustále trpěla úzkostí, že k nukleárnímu holocaustu by mohlo dojít právě v době, kdy jsem v práci a že bychom tudíž nebyli spolu v okamžiku smrti. Volávala mi proto občas na kliniku a prosila, abych přijel domů.

Marianne se postupně víc a víc stahovala z okolního světa. Také jsme už nebyli od sebe tak neoddělitelní. Mně zabíraly dva nebo tři večery v týdnu různé schůze a Marianne zůstávala doma sama. O víkendech jsme pak pořádali těžké pijatiky s přáteli.

Bez většího zájmu jsem pokračoval ve svém postgraduálním studiu a chodil na různé klinické praxe, ale většinu svého času jsem věnoval svému politickému angažmá na straně liberálů. Stal jsem funkcionářem Výboru amerických veteránů (American Veterans Comittee), organizace, která bojovala za věc integrace ras a menšin, míru a ekonomické spravedlnosti. Zřídili jsme mezirasový klub veteránů, založili liberální noviny, postavili rasově smíšený softbalový tým a vášnivě lobovali pro každou právě aktuální liberální kauzu. Můj entuziasmus byl nepřehlédnutelný a všimli si ho i národní vůdci AVC, což byli lidé z Ivy League jako Franklin Delano Roosevelt mladší, Gilbert Harrison, Michael Straight, Charles Bolte a Cord Meyer mladší. Z ústředí k nám posílali emisary, jedním z nich byl například Richard Bolling, pozdější kongresman za stát Missouri, který mi důvěrně sdělil, že hlavním úkolem, který si vůdcové AVC stanovili, nebylo ani tak pracovat ve prospěch veteránů a za liberální politický program, nýbrž demaskování a vyhnání „rudých", kteří infiltrovali organizaci. Vůbec to bylo bláznivé období americké historie. Mnoho vzdělaných a inteligentních Američanů neváhalo po určitou dobu vkládat spoustu své energie do podpory Sovětů. A naopak mnoho intelektuálů a upřímných idealistů bylo fanaticky posedlých paranoidní atmosférou studené války. Mne odpuzovaly obě tyto skupiny, které otrocky kopírovaly politiky starší generace, ať levicové nebo pravicové, a vydávaly bombastické rezoluce ohledně globální politiky, střižené vesměs tak, aby se líbily jejich mentorům.

A tak když se Cordu Meyerovi a jeho klice podařilo zredukovat liberální idealismus na frakční potyčky a tahanice, vrhl jsem se naplno do psychologického výzkumu. Jakožto postgraduální aspirant jsem musel strávit čtyři roky na praxi na klinikách a v psychiatrických léčebnách. Tady mne čekala další deziluze. Zdálo se mi, že mnohé diagnostické a terapeutické metody a postupy byly vymyšleny jenom proto, aby se pacienti s duševními poruchami, na které byly aplikovány, cítili ještě bezmocnější.

Vrcholným bodem v provozu psychiatrického pracoviště byl ritu-

ál zvaný shromáždění personálu. Při něm se celebranti rozesadili kolem obdélníkového stolu, v jehož čele zasedl předsedající, psychiatr s nejvyšší hodností, obklopený MUDry ve výkonných funkcích. Následovali psychologové s pouhým PhDr. a na konci stolu seděli sociální pracovníci, povětšině rodu ženského.

Sociální pracovník přednesl kazuistiku pacienta opepřenou nějakými těmi klepy. Pak psychologové shrnuli výsledky psychodiagnostických testů. Nakonec udělali definitivní rozhodnutí o pacientově osudu psychiatři. Tovar, kterého se toto zpracování týkalo především, totiž pacient sám, byl ovšem z této výměny informací zcela vyloučen.

Tato hodnocení se vyznačovala naprostým nedostatkem elementární vědecké objektivity. Každý klinik měl tendenci donekonečna opakovat svá oblíbená diagnostická epiteta. Jeden například objevoval v každém latentní homosexualitu; jiný věnoval veškerou svou pozornost potlačeným incestním impulsům. Tyto svévolné kabinetní procedury nejenže pacientům nepomáhaly, ale navíc pro ně byly nanejvýš ponižující. Nebyl jsem s to pochopit, proč by ke klinickým posudkům neměly mít přístup právě ty osoby, jichž se týkaly a které měly skutečnou potřebu se s nimi seznámit.

Když jsem jednou navrhl, aby pacienti dostali možnost nahlédnout do klinických záznamů o sobě samých, propukl skutečný poprask.

„No, ale to by v nich mohlo vyvolat zmatek, mohlo by to být pro ně nebezpečné," vyprskl jeden doktor.

„V tom případě by bylo řešením," řekl jsem, „aby se tam nepsalo o pacientovi nic, co by nebylo podloženo fakty a nemělo konstruktivní charakter. Dokonce i tehdy, když si myslíme, že pacient je skutečně vážně nemocný... měl by to být především on, kdo se to dozví. Zamlčování těchto životně důležitých informací vyvolává právě tu paranoiu, kterou potom diagnostikujeme."

Chtěl jsem, aby se i z psychologie stala objektivní disciplína, tak jako je jí třeba fyzika, zabývající se měřitelnými pohyby částic v časoprostoru. Strávil jsem několik dní ve fyzikální knihovně a tam mne napadlo řešení. Uvědomil jsem si, že každá jednotka lidského chování - každé gesto, myšlenka, slovo, - může být definována jako svého druhu částice s jistým směrem, rychlostí, silou. Tak jsem v průběhu třetího roku mých postgraduálních studií začal hledat prostředí, kde

by bylo možné sledovat a měřit lidské interakce podobně jako pohyb navzájem se srážejících nukleárních částic. Ve fyzice se přístroj, kde se částicím uděluje zrychlení, kde jsou vytrhovány ze své atomové struktury a kde lze zaznamenávat a měřit jejich dráhy, nazývá cyklotron. Já jsem měl pocit, že je třeba vytvořit jakýsi *psychlotron* jakožto místo, kde by bylo možno uvolňovat lidské elementární částice, zrychlovat je do stavů zvýšené intenzity a zaznamenávat jejich pohyb a interakce.

Nevěděl jsem ovšem, jak vyvolat stav žádoucí intenzity v lidských bytostech, tak často polapených v pastích inhibujících sociálních situací. Někde na okraji naší profese se už objevovaly první pokusy o skupinovou psychoterapii, ale ta byla všeobecně považována za příliš radikální a riskantní, navíc narušující posvátný vztah lékař-pacient. Umožnit neurotickým pacientům scházet se ve skupinách a diskutovat o svých problémech, to dávalo klinicky školenému analytikovi v roce 1948 asi takový smysl, jako kdyby se dovolilo pacientům na chirurgii operovat jeden druhého. Já jsem se však nemohl zbavit pocitu, že právě skupinová terapie může vytvořit onen efekt *psychlotronu*, který by nám dal možnost studovat kolize v lidské interakci. Měl jsem v úmyslu jednotlivá sezení skupinové terapie nahrávat, přepisovat verbální interakce a vytvořit schéma klasifikace jednotek lidského chování, podobné, jaké vypracoval Mendělejev pro chemické prvky.

Tento plán samozřejmě narazil na všemožné byrokratické obstrukce. Zpočátku jsem nemohl najít jedinou ctihodnou kliniku, která by dovolila postgraduálním studentům vést sezení skupinové terapie, a tím méně je nahrávat. Tento problém se vyřešil tak, jak se to s podobnými problémy obvykle děje, prostě tím, že jsme se obrátili na organizaci vně establishmentu. Tou byla v tomto případě Církev unitářů v Berkeley, kde byl výkonem duchovní správy pověřen pastor J. Raymond Cope, člověk inteligentní a prudký, neberoucí si servítky. Když se pastor Cope setkal s touto výzvou, rozhodl se, že udělá nábor studentů z řad svých oveček.

Avšak aby bylo možné rozjet takový projekt, byla nezbytná další pomoc. Proto jsem se domluvil s dalšími dvěma postgraduálními studenty, že vypracujeme doktorskou disertaci společně, ve skupině. Tím

jsme porušili další akademické tabu. U disertací na Ph. D. se předpokládalo, že to budou individuální cvičení pod přísnou supervizí vedoucího práce jakožto garanta fakulty, a nikoli jakési skupinové podniky navíc prováděné v kostele. Na hlavouny na katedře neudělal vůbec žádný dojem argument, že například ve fyzice celé desítky postgraduálních studentů píší své práce s použitím dat z jediného reaktoru.

Pomoci se nám nakonec dostalo od dvou profesorů, kteří se na katedře psychologie těšili pověsti jakýchsi outsiderů: od Hugha Coffeyho, vyhlášeného radikála ústavu, a od Jean Walker McFarlanové, jediné ženy široko daleko, která disponovala jakousi politickou mocí.

Zkušenosti z tohoto postgraduálního výzkumu jsem si zobecnil do několika pouček, které mi byly později velice užitečné při práci na harvardském drogovém projektu. Pravidlo číslo jedna: snaž se pracovat s vlivnými úředními činiteli na okraji systému. Pravidlo číslo dvě: využívej všemožně prestiže instituce, zároveň však zůstávej co nejvíce vzdálen od jejího centra. A konečně pravidlo číslo tři: hledej a nacházej uvnitř systému individualisty přísně si chránící své soukromí, a využívej jich ke své ochraně.

Zima 1962–1963, Harvardova univerzita

Zatímco rodinný život v naší mnoharodinné domácnosti přímo vzkvétal, pracovní záležitosti se nevyvíjely zdaleka tak radostně. Většina z našich kolegů na katedře psychologie stále nebyla s to brát naši práci na problematice změn mozku zcela vážně. Nebyla to jen otázka profesionální kredibility. Všichni v naší skupině měli Ph. D. a v puritánské tradici amerického vzdělávacího systému se pohybovali jako ryby ve vodě. Samozřejmě jsme hráli onu hru na akademické stupně, stejně jako jsme ctili tradiční témata vědeckého výzkumu. Osobně nás měli všichni docela rádi a respektovali nás. Na co však rozhodně přistoupit nemohli, bylo to, že naše nové téma vůbec existuje. Co víc, profesionální jazyk, který jsme všichni sdíleli, vůbec neznal pojmy pro označení typů dat a údajů, které byly výsledkem našich experimentů. Změněné stavy vědomí jakožto kategorie prostě v psychologii té doby neexistovaly. Byl to typický případ onoho dobře známého tunelového vidění, které odedávna svazuje akademické myšlení.

Našemu image asi rovněž nepomohlo, že projekt začal přitahovat studenty i pedagogy poněkud esoteričtějších oborů. V seminární pracovně našeho střediska předvedl například velkolepou demonstraci hatha-jógy a svých psychomotorických schopností jeden z našich hostů, Swami Višnudananda. Oděn pouze ve své bederní roušce, provedl brilantní stoj na hlavě na konferenčním stole. Možná to byl vůbec první stoj na hlavě na Harvardu. Pravidelně se u nás zastavovala guru Védanty Gajatri Devi, aby s námi realizovala *daršan*, komunikaci duchovních obsahů, a někdy s sebou přivedla několik svých bohatých stoupenců z bostonské rezidenční čtvrti Back Bay. Ti, zdálo se, byli příjemně vzrušeni naším typem experimentální jógy plným vlání, jako jím naopak byli naši konzervativní kolegové konsternováni.

Zatímco větší část akademické obce se pokoušela ze všech sil nebrat nás pokud možno na vědomí, snažilo se nás dostat pod kontrolu těch několik psychiatrů, jejichž práce byla financována z federálních zdrojů. Studiem změněných stavů vědomí se zabýval například Stanley Krippner, který absolvoval své první drogové sezení v našem středisku. Později se stal předním americkým odborníkem na studium psychických fenoménů v zemích za Železnou oponou. Martin Orne, další vynikající výzkumník v oblasti vědomí placený CIA, byl občas k vidění v naší kuchyni, kterak tam popíjí kávu a klade všem kolem inteligentní otázky týkající se srovnání psychických stavů, vyvolaných drogami, a hypnózy.

Jednoho podzimního večera mi volala Mary Pinchotová, moje tajemná návštěvnice z Washingtonu. „Mohl byste za mnou okamžitě přijít do hotelu Ritz, pokoj 717?“

U dveří pokoje jsem se na moment zastavil, abych si zastrčil košili do kalhot a rukou prohrábl vlasy. Pak jsem vstoupil, a Mary, okouzlující jako prvně, mi pokynula rukou směrem ke stříbrnému kbelíku s ledem, ze kterého vykukovala láhev šampaňského Dom Perignon. „Přijela jsem oslavovat,“ řekla.

Trochu jsem zatřepal lahví, aby šla zátka lépe ven. „Takže vaše přísně tajná milostná aféra se vyvíjí dobře?“

„Ale ovšem. Všechno jde skvěle. A vlastně na všech frontách. O detailech se samozřejmě nemohu šířit, ale zdá se, že lidi na vrcholu pyramidy ve Washingtonu začíná vzrušovat možnost dostat se do

transu. Divil byste se, jak jsou někteří z těch hlavounů rafinovaní a nároční. A jejich ženy také. Zkouším dát dohromady malou skupinu lidí, kteří mají opravdový zájem naučit se, jak do toho jít."

„No prosím. A já jsem si myslel, že politiky nic jiného než moc nezajímá."

„Musíte si uvědomit, jakkoli nepravděpodobné se vám to může zdát, že ve Washingtonu je skutečně spousta velice inteligentních lidí. Zvlášť teď, za této administrativy. Pro ně moc skutečně *je* důležitá. A tyto drogy určitou moc dávají. Vždyť o tom to celé je. O osvobození mysli."

Natáhla ke mně ruku, v níž držela sklenku, a já jsem jí dolil šampaňské. „Pro chlapíky, kteří to vedli, byla až doteď kontrola amerického vědomí něčím velice jednoduchým. Poslušnost byla lidem vštěpována už ve škole. Z radiových a televizních sítí se pak na ně valila úplná záplava konformity."

„Nepochybně," souhlasil jsem.

„Možná nevíte, že disidentské organizace příslušníků akademické obce jsou také pod kontrolou. CIA sama zakládá radikální noviny a časopisy a řídí je prostřednictvím svých zakonspirovaných agentů."

„Ale prosím vás, Mary," řekl jsem. „To zní jako naprostá paranoia."

Mary si lízla šampaňského a zavrtěla hlavou. „Rozhodně mne nenaplňuje žádným potěšením být tím, kdo vám šetrně sděluje nepříjemné zprávy. Vzpomínáte si na AVC, na ten liberální spolek veteránů II. světové války, jehož členem jste po válce byli vy? Tak to celé spustila také CIA. Stejně jako Teddy Roosevelt rozjel Americkou legii po I. světové válce. Pamatujete se na toho vašeho liberálního přítele Gilberta Harrisona? Právě on to byl, kdo vyhnal radikály z AVC. A později koupil od dalšího vašeho hrdiny, Michaela Straighta, ten rádoby pokrokový *New Republic*. A víte, proč Michael Straight podporoval v prezidentských volbách Henryho Wallace? Aby přetáhl liberální voliče od Trumana."

„Jak to všechno víte? Jak víte, že jsem znal Michaela Straighta?"

„Musela jsem na vás vytáhnout ta fakta, abyste mi vůbec věnoval pozornost. Klasický zpravodajský trik. Mohla bych vám vyprávět stovky podobných historek."

Znovu ke mně natáhla skleničku. Naplnil jsem ji, vyprázdnil svoji a také si nalil. V hlavě se mi všechno motalo.

„A hádejte, co tyhle chlápky nejvíc zajímá právě teď?"
„Drogy, předpokládám."
„Přesně tak. Před několika lety byli úplně posedlí představou, že Sověti a Číňané používají na naše válečné zajatce v Koreji brainwashing za pomoci LSD a meskalinu, aby je přiměli k dezerci."
„To rozhodně není vyloučené. Z toho, co víme o vlivu mentálního nastavení a prostředí, je zřejmé, že mysl téměř každého člověka lze změnit v jakémkoli směru."
„V jakémkoli směru?"
„Máte-li aspoň minimum informací o osobním životě dotyčné osoby, můžete po dvou třech sezeních dosáhnout toho, že i ten nejkonvenčnější člověk je schopen provést neskutečně ohavné věci."
„Předpokládejme, že i ta osoba sama chce pomocí brainwashingu dosáhnout určitých změn... že zkrátka chce změnit sebe sama."
„Pak je to ještě snadnější. Naše výsledky to potvrzují naprosto nezvratně. Změnit svou mysl, to jest rozvinout a fixovat nový stav reality, je věc poměrně jednoduchá a přímočará. Ovšem změnit svou mysl je jedna věc. A změnit vnější svět tak, aby odpovídal vaší nové vizi, je pro nás..." s jistými obtížemi jsem hledal správné slovo, „utopisty stejně obtížné jako předtím."
Mary zatleskala jako holčička, která má narozeniny. „Utopisté! To je báječné. O tom to celé je, nebo ne? Vytvořit lepší svět." Sedla si vedle mne a vzala mě za ruku.
„Navrhuji, abychom uzavřeli dohodu. Jako jeden utopista s druhým. Já vám řeknu pár důležitých věcí o vás a naopak."
„Co chcete vědět?"
Zasmála se. „Dovolte mi, abych začala já. Jelikož výzkum drog je pro výzvědné služby v této zemi záležitostí přímo životního významu, dovolí vám pokračovat s vašimi experimenty za předpokladu, že kolem toho nebudete dělat rozruch. Vy vlastně pokračujete ve výzkumné práci, kterou se CIA snažila dělat už v 50. letech. Takže oni budou naprosto spokojení, že to děláte za ně. Ovšem dokud se vám to nevymkne z rukou."
„Co přesně myslíte tím ‚nevymkne z rukou'?"
„Timothy, přemýšlejte trochu. Jste jednou z figur ve Velké hře. Změna myšlení je klíčem k moci. Budou se k vám chovat asi stejně, jak by Sověti zacházeli s nějakým nukleárním fyzikem s liberálními

ideály třeba ohledně občanských práv. Oni vám ty vaše utopistické fantazie nebudou zakazovat, protože vědí, že vědci a kreativní lidé vůbec mají tendenci zastávat svobodomyslné názory. Budou vás prostě držet na hodně dlouhé hedvábné šňůře, a to do té doby, než vás napadne začít burcovat masy."

„Fajn, budu se snažit nebouřit davy. A co mohu udělat pro vás?"

„Řekla jsem vám to už, když jsme se setkali poprvé. Chci se naučit dělat brainwashing."

„To zrovna nezní tak, jak by se na dámu slušelo."

Propukla ve smích. „Pokud bych byla schopná naučit ženy a milenky důležitých lidí ve vládě, jak z těch lidí udělat utopisty... do prdele, Timothy, copak nevidíte, co bychom mohli dokázat?"

„A co vlastně?"

„Mohli bychom dělat v mnohem větším měřítku to, co vy už děláte se svými studenty. - Totiž využít ty drogy k osvobození lidí. Ve prospěch míru, ne pro válku. Mohli bychom uvést do transu celý kabinet. A Senát. Nejvyšší soud. Musím to vysvětlovat ještě dál?"

Její návrh měl v sobě něco, co člověku naháněl o strach. Ale když jsem se trochu zamyslel, musel jsem uznat, že to není zase až tak vzdálené od toho, co jsme si my na Harvardu představovali jakožto možný cíl našeho psychedelického výzkumu, když jsme ve svých pracovnách zvolna načrtávali architekturu světa budoucnosti.

Mimoděk jsem se podíval do okna a spatřil v něm svůj obraz: dvaačtyřicetiletý muž, kterého lákají do jakéhosi feministického spiknutí, jehož cílem je změnit myšlení vedoucích představitelů Spojených států a obrátit je na víru v ideu světového míru. Mary se natáhla na postel, spokojená s dojmem, který na mně udělala, očekávajíc moji odpověď, vědouc dopředu, že budu souhlasit.

„Fajn. Co ode mne chcete? Drogy?"

„Trochu pro začátek. S našimi konexemi jsme schopni získat jich tolik, kolik potřebujeme. A ještě dost i pro vás. Hlavně potřebuji poradit, jak vést sezení. Jak zvládnout problémy, které mohou vzniknout."

Následující čtyři hodiny jsem jí dával nalejvárnu ohledně vedení psychedelických sezení. Význam mentálního nastavení a prostředí. Důležitost koncentrace. Pak přinesla pokojová služba další šampaň-

ské a něco k večeři, načež jsem ji odvezl na Loganovo letiště k nočnímu letadlu do Washingtonu. Následujícího dne jsem jí poslal balík zpráv a záznamů ze sezení. Jelikož jsem jí musel přísahat, že budu mlčet, neřekl jsem o tom nikomu kromě Michaela Hollingsheada.

Hlavními výzkumnými úkoly, které na nás čekaly té zimy, byla analýza materiálů získaných během letních studií, pokračování vězeňského projektu, výcvik nových lídrů sezení z řad postgraduálních studentů a zahájení plného provozu našeho Zkušenostního psacího stroje. ZPS jsme zkonstruovali za tím účelem, aby bylo možné zvládnout i ty aspekty prožitku mozkového urychlení, které „slovy nelze vyjádřit". Pokusná osoba měla dostat možnost označit jakoukoli rovinu vědomí, byť by ji i nebyla schopna okamžitě vyjádřit slovy, tím, že by zmáčkla odpovídající klapku našeho psacího stroje. Tento signál by se zaznamenával na otáčejícím se bubínku, podobně jako se zachycuje graf průběhu teploty na meteorologických stanicích. Po skončení sezení, když vědomí už pracuje na nižší obrátky, měla by pokusná osoba dostatek času vrátit se znovu ke svému záznamu a dopodrobna a přesně popsat sled událostí.

Abychom dokázali identifikovat různé úrovně vědomí (to znamená vyvinout zcela nový software), museli jsme si položit řadu otázek ohledně mozku jakožto biocomputeru. Jak je vlastně programován? Ke kterým okruhům je možné získat přístup? Jakým způsobem tyto okruhy přispívají ke konfigurování reality, ve které žijeme? Od mé první zkušenosti s houbami bylo mým hlavním a trvalým úkolem na poli filozofie pokusit se najít odpovědi na tyto otázky.

Byli jsme schopni rozlišit osm úrovní vědomí: patologicky nehybné či stuporózní, emocionální, symbolické, somatické, sensorické, buněčné, molekulární, mimotělní. Pro každou úroveň bylo nutné vytvořit speciální jazyk. Pro emocionální a symbolickou úroveň, které se poměrně snadno otevíraly verbální deskripci, jsme mohli využít proměnných, které jsem vyvinul při svém výzkumu v Berkeley. Sensorické, buněčné a molekulární vize si ovšem žádaly jazyk nonverbální. Takže jsme posháněli různé filmy a diapozitivy biologických preparátů, poskládali je jeden přes druhý a vytvořili tak nejrůznější multiplikované obrazy. Objednali jsme si také zvětšeniny snímků zachycu-

jících buněčné aktivity. Výsledkem bylo, že na stěnách našich pracoven i obývacího pokoje mokvaly a posunovaly se technikolorové bakteriální pulzace a setkávali se na nich všemožní prvoci.

Největší novinkou však bylo vytvoření auditivního slovníku. Založili jsme fonotéku, v níž jsme měli záznamy tlukotu srdce, zesílených mozkových vln, různých elektronických zvuků, kapilárního proudění, dunění při pádu lavin, oddechování při námaze, erotických stenů, projevů radosti (normální), projevů radosti (zvýšené), řvoucích davů vyjadřujících nepřátelství (ve 24 jazycích), cinkání pokladny v obchodě, zvuků vydávaných žabkami prskavkami, pazvuků při souboji o míč v americkém fotbalu, hučení příboje a pískání velryb. Podařilo se nám vyvinout, byť jen v hrubých obrysech, jazyk pro externalizaci aurálních panoramat, které jsou součástí prožívání v okamžicích transcendence.

Tyto nové lingvistické nástroje dělaly na naše návštěvníky značný dojem. Téměř každého tak či onak trochu vyvedlo z míry, když byl vystaven působení zpětné vazby tělových obrazů. Některé slabší povahy, jsouce konfrontovány s dosud nepoznanými, přesto velmi intenzívními sensorickými a neutrálními záznamy silně osobní povahy, nezvládly beze zbytku situaci a my jsme jim pak museli pomoci vyvrávorat z místnosti s pocity lehké nausey.

Značné úsilí jsme věnovali tomu, abychom vytvořili takové prostředí, v němž by bylo možné odpoutat se od lokálních světských záležitostí a otevřít se novým dimenzím. Přesně o to nám šlo i při konstrukci naší Komory času.

K jednomu z pokojů přiléhala středně velká místnost sloužící jako pracovna. Její dveře jsme napevno zatloukli a stěnu v obývacím pokoji jsme znovu vytapetovali tak, aby nic neprozrazovalo její existenci. Já jsem pak oknem vlezl do tajné pracovny a elektrickou pilou vyřízl do dřevěné podlahy čtvercový otvor o straně asi jednoho metru. Do místnosti byl potom přístup tímto otvorem ze sklepa po žebříku vedoucím temným tunelem. Stěny i strop komory jsme pokryli kašmírovými tkaninami z Indie s abstraktním esovitým či buněčným vzorem. V části místnosti vzdálené od vchodového otvoru trůnila usmívající se bronzová soška Buddhy, osvětlená svíčkami v ozdob-

ných svícnech. Tu nám velkoryse věnovala Peggy Mellon Hitchcocková. V této tajné komnatě, jakési moderní verzi skrýše Toma Sawyera, nebylo těžké zapomenout, za pomoci drog nebo jen tak, kde se vlastně nacházíte, v kterém domě anebo vůbec na které planetě. Byla to jakási raná verze izolačního tanku, zařízení, které se v psychologickém výzkumu používá k navození pocitu totální izolace.

Experimenty v komoře času nebyly ovšem pro každého. Občas nás přicházel navštívit Charlie Mingus, vlekl s sebou svou basu a hřímal hned u vchodových dveří, plný svých nádherných paranoidních vizí. A pak si sedá za piano, zabrnká několik jazzových improvizací a tu se mu zachce cestovat v čase. Ale ať ho s nesmírným hekáním zvedáme a tlačíme jak chceme, jeho mohutná neohrabaná postava otvorem do komory neprojde.

To Jean Houstonová byla mnohem pružnější. Právě jí udělili nějakou dramatickou cenu na off-Broadway a získala také doktorát z antropologie, a tak hořela touhou podělit se s námi o své myšlenky ohledně změněných stavů. Proplouvala domem jako královna a recitovala historické monology – Alexandr Veliký u egyptských pyramid, pak za noci na moři černém jako inkoust cestou na Krétu, nakonec při ústí kalně žlutého Nilu nedaleko města nesoucího jeho jméno. Strnula vždycky v póze připomínající egyptské basreliéfy a recitovala slavnostně strofy plné mystiky, načež nás prováděla vřesovišti u Stonehenge za nocí, kdy je měsíc v úplňku. Ona byla prvním příkladem onoho nového plemene emancipované ženy, se kterým jsme se setkali. Sama sebe představovala v roli královny filozofů a my jsme se jí jakožto takové kořili.

Na rozdíl od filozofů, kteří nám radili, abychom naše výzkumy drog ovlivňujících mozek udrželi v rovině intelektuálního elitářství a soukromí, věřila Jean, že věda, nikoli náboženství, je tou institucí, která může zajistit, aby se užívání psychedelik stalo záležitostí běžnou a každému dostupnou. Různé ty mužské tajné spolky a kliky, to nebylo nic pro ni. Nepřestávala na nás naléhat, abychom s celou věcí vyšli poctivě na veřejnost, přičemž naprosto odmítala onu klidnou nehybnost a antivědecký podtext tak typický pro východní náboženství. „Co to má vlastně znamenat, všechno to řečnění o bratrské lás-

ce, ten kvaziorientální mysticismus? Všeobjímající láska, *agapé*, ale tryskem! Vědci, samozřejmě muži, vezmou drogy, posadí se do lotosové pozice a moudře zírají jeden na druhého."

Jean pojala záměr získat pro naši věc co nejvíce renomovaných vědců a zapojit je do programu užívání drog ovlivňujících mozek. Její tvrdohlavý, tak typický americký zdravý rozum nás nasměroval zpět k tradici Williama Jamese. Západní logika, západní optimismus, západní empirie, západní drogy. O to tu běželo.

Fakticky se Jean Houstonová k našemu projektu nikdy nepřipojila. Byli jsme pro ni příliš měkcí, příliš ochotní ke kompromisům. Ale její vliv na nás byl silný.

Mezitím se náš výzkumný tým činil. Všichni jsme pilně publikovali články v odborných časopisech a obesílali svými příspěvky vědecké konference. Na naši práci se jezdily dívat delegace výzkumníků doslova z celého světa.

Neustále nás pronásledovali naši interní studenti, po drogách přímo posedlí. Ve třetím roce výzkumu celá univerzita přímo vřela drogovým vědomím. A když jsme je my puritáni odmítali uvést do transu? Žádný problém. Sehnali si drogy v Bostonu nebo v New Yorku. Několik podnikavých studentů chemie si zřídilo laboratoře doma a vyráběli si tu věc sami. Drogová epidemie ženoucí se Cambridgí se povětšině jevila jako benigní. Stovky harvardských studentů se snažily o rozšíření vědomí, prožívali vize, četli mystickou literaturu, psali zajímavé eseje o svých zkušenostech. V podstatě se zdálo, že by jim to mohlo být ku prospěchu.

Příležitostně ovšem došlo k několika nehodám a ty nevyhnutelně vzbudily zájem úřadů. Ti lidé, kterým se to stalo, se okamžitě hnali na nějakou psychiatrickou kliniku a tam bez dechu vyprávěli o svých špatných tripech. Jejich barvité historky o změněných stavech šokovaly lékaře, kteří s drogami neměli zkušenosti.

„Říkáte, že jste měl pocit jako by se vaše tělo rozplývalo v bazénu plném medu? Psychotické myšlení."

Několik studentů odešlo ze školy a vypravili se na pouť na Východ, aby tam na březích Gangy studovali jógu: z našeho pohledu to nebylo nutně špatné řešení, ale jejich rodiče tím pochopitelně nadšeni nebyli. Neposlali přece své děti na Harvard, aby se tam z nich stali bud-

dhové. Nejhorší problémy ale vznikaly v důsledku chronické potřeby studentů každému hned *všechno* vyklopit. A tak ti bystří mladí lidé po desítkách telefonovali domů a oznamovali rodičům, že nalezli Boha a odhalili tajemství univerza. Načež si rodiče stěžovali a pracovníci studijního dohledu se stávali stále podrážděnějšími.

Harvardská administrativa se ocitla v pěkné šlamastyce. Na jedné straně se snažila poskytovat pokud možno pevnou podporu našemu výzkumu, kterému se dostávalo mezinárodní pozornosti, na straně druhé ale byla vystavena tvrdému tlaku a musela nás obtížně hájit vůči prudké antidrogové reakci. Nakonec se pracovníci studijního oddělení rozhodli se se svým dilematem otevřeně svěřit Dickovi a mně. My jsme vyjádřili pochopení pro jejich starosti a znovu jsme začali přemýšlet, kde najít méně restriktivní prostředí.

Nastaly i další problémy. Konzervativnější členové akademické obce vyslali směrem k našim postgraduálním studentům a mladým asistentům zlověstný signál v tom smyslu, že by jejich kariéra mohla být ohrožena, pokud nepřeruší své kontakty s naším výzkumem. Tato hrozba byla vážná, jelikož celá akademická profese v podstatě operuje na bázi osobních kontaktů, starých přátelství a doporučujících dopisů. Náš starý protivník, profesor Brendan Maher, to v jednom rozhovoru se skupinou postgraduálních studentů vyslovil jasně. „Tohleto braní drog je teď na univerzitě módní, ale je to bláznivina, něco jako polykání zlatých rybek. Skutečně očekáváte, že dostanete doporučení na dobré místo, když se ve svém výzkumu věnujete těm vylomeninám dobrým tak pro školáky?“

V tomto systému starých kamarádů s definitivou nebylo obtížné, aby postgraduální studenti, kteří se nedrželi v lajně a projevovali zájem o problémy, jimž se dosud nedostalo všeobecného souhlasu a stály jaksi na samé hranici poznání, obdrželi bryskně nálepku „cvoků“. Jak ukázal Kulm ve své knize *The Structure of Scientific Revolutions*, téměř všechny průlomy v intelektuálním poznávání byly dílem nonkonformních individualistů, vytlačených mimo stávající establishment a operujících nezávisle na jeho strukturách poznání.[1)]

Starší členové naší skupiny – Alan Watts, Houston Smith, Walter Clark, Dick a já – pociťovali znepokojení nad touto hrozbou ohrožující naše mladší kolegy. Svolali jsme tedy schůzku všech, kdo byli do vý-

zkumu zapojeni, včetně jejich rodinných příslušníků. Do velké kuchyně v našem domě se nás nacpalo více než třicet. Lidé seděli na sporáku, na ledničce, na kuchyňské lince i na podlaze. Dick nastínil problém. Shodli jsme se na tom, že jakkoli jsme chovali sympatie a respekt k univerzitě, nemohl být tento penzionát pro budoucí vysoké vládní úředníky a kapitány průmyslu a obchodu nadále tím pravým působištěm filozofických aktivistů připravených změnit prakticky cokoli.

Čestným řešením tedy bylo odpoutat se od Harvardu a utvořit novou organizaci. Dick se však rozhodl na Harvardu zůstat. Šikovně se mu podařilo získat částečný úvazek na katedře pedagogiky, což mu přece jen ponechávalo pootevřené dveře k získání postu s definitivou.

Kromě lehké nostalgie jsem žádné silnější emoce ohledně svého odchodu z univerzity nepociťoval. Ostatně odchody se stávaly jednou z těch oblastí, v nichž jsem byl expert. S profesorem McClellandem jsem zůstával v přátelských vztazích a oba jsme byli rádi, že moje rozloučení je zdvořilé a důstojné.

Potom jsme vymysleli název pro náš nový výzkumný drogový projekt: International Foundation for Internal Freedom (Mezinárodní nadace pro vnitřní svobodu.) Časem byla tato instituce známá spíše pod svou zkratkou, poněkud sarkastickým akronymem IFIF. Naším cílem bylo zřídit po celých Spojených státech síť výzkumných středisek, v nichž by se prováděla výcviková cvičení s psychedelickými drogami. Každé středisko mělo mít ve svém týmu poradce a konzultanty z oboru medicíny, psychologie a práva, kteří by asistovali ostatním členům při jejich průzkumných výpravách do vlastního nitra. Vítáni by byli především umělci, spisovatelé, příslušníci různých církví a hledači smyslu života. Neurotiky a ty, kdo potřebují spíše psychiatrickou péči, jsme chtěli odkazovat na lékaře. Úkolem celostátního vedení bylo vydávat vědecký časopis (tím se stala *The Psychedelic Review*, redigovaná Ralphem Metznerem), zajišťovat kvalitní drogy pro místní střediska a organizovat letní pobytové dílny v Mexiku. Drogy, které jsme ve výzkumu používali - psilocybin, meskalin, LSD - byly v té době stále ještě legální.

S Dickem jsme napsali článek do harvardského *Crimsonu*, v němž jsme nastínili naše plány. Pak tu věc převzaly bostonské novi-

ny a od nich tiskové agentury: Harvardští profesoři plánují celostátní síť drogových středisek. Publicita vzbudila pozoruhodnou odezvu. Během několika týdnů nám více než tisíc lidí poslalo po deseti dolarech spolu s přihláškou k účasti na projektu, a navíc nás zavalili lavinou dotazů. Do května 1963 jsme dostali přes 500 žádostí o účast na letním programu, a z těchto adeptů neuronautiky jsme 300 přijali.

Znovu to bylo Mexiko, které se zdálo být ideálním místem pro naši dočasnou hidžru. Přední mexický psycholog pracující v oblasti průmyslu, Elliot Danzig a jeho žena Dolores, kteří už dřív vzali drogu s Georgem Litwinem, se ochotně nabídli, že v náš prospěch uplatní svůj vliv v místních záležitostech. Mé kontakty s mexickými psychiatry, které jsem budoval léta, slibovaly solidní podporu lékařských kruhů. Rovněž jsme měli k dispozici přiměřené finanční prostředky, takže jsme několik psychiatrů mohli zařadit na naši výplatní listinu jakožto konzultanty.

V dubnu jsem dostal dopis od jistého dr. Billa Brunella, organického chemika pracujícího pro pivovar v Milwaukee. Brunell se již sedm let zabýval výzkumem drog ovlivňujících mozek a toužil po příležitosti uplatnit své znalosti. Pozvali jsme ho rovnou, aby přiletěl do Bostonu a strávili jsme dva dny s ním a s dalšími kolegy z harvardské fakulty ekonomiky obchodu. Brunell uměl vyrobit LSD, psilocybin a meskalin v komerčně využitelných množstvích. Navíc měl zkušenosti se syntetizováním aktivních složek dalších exotických psychobotanik. Jediné, po čem toužil, bylo mít k dispozici laboratoř a dostatek finančních prostředků, aby mohl zahájit výrobu.

Já jsem měl podle plánu odletět do Mexika a tam zorganizovat právní, politickou a lékařskou podporu. Rovněž jsem měl uzavřít dohodu s nějakou přední mexickou farmaceutickou firmou, abychom tam mohli přivést Brunella a dát mu prostor k práci. IFIF se měla stát sponzorem největší organizace na světě zabývající se výzkumem a výrobou drog měnících myšlení. Naši obchodní poradci předpovídali, že bychom se do pěti let mohli stát jedním z největších producentů drog na světě. Jelikož IFIF byla non-profitní organizací, měly být veškeré zisky znovu investovány do programu výzkumu a vzdělávání.

Věděli jsme, že náš záměr naučit lidi rozumnému užívání drog působí v roce 1963 stejně hrozivým dojmem, jaký by vyvolala pouhá zmínka o sexuální revoluci o generaci dříve. Ale byli jsme přesvědčeni, že společnost se nakonec bude muset zhostit této odpovědnosti, tak jako to v zájmu zdravého rozumu udělala se sexuální výchovou. Připadalo nám naprosto logické, že nakonec budou lidé sami vyžadovat poučení ohledně rozumného užívání drog. Nicméně v následující dekádě došlo k tomu, že byly vyhozeny miliardy na zcela zbytečné a neúčinné programy potlačování drog a drogové dezinformace. My jsme věděli už tehdy, že výcvik k odpovědnému užívání drog je jedinou cestou k prevenci jejich zneužití.

Čas mého odchodu z Harvardu se přiblížil a mně se zdálo správné napsat nějakou poznámku na rozloučenou do *Harvard Review*, nóbl časopisu redigovanému interními studenty. Redakce se rozhodla na závěr školního roku vydat monotematické číslo pod názvem Drogy a mysl. Mezi redaktory časopisu byl i Andrew Weil, který se měl později stát světovou autoritou v oboru rostlin vyvolávajících změny vědomí.

Pod souhrnným názvem „Politika expanze vědomí" náš článek obsahoval následující kapitoly: „Expanze a kontrakce je rytmem vesmíru", „Stará známá hra: vizionář versus polda", „Hádka odvazáka se sucharem mě už nebaví", „Směr postupu: vnitřní svoboda","Kortikální vitamíny: zapni se nebo vypadni", „Vizionářský automobil", „Kdo vlastně kontroluje nástroje svobody?" a „Pátá svoboda: změna vlastního vědomí". Vždycky mě hrozně zajímalo, kolik z těch, kdo přispívali na vydávání *Harvard Review*, četlo tento článek. Mimo jiné v něm byly i následující pasáže:

> Dovedete si představit náš současný jazyk, v němž by chyběla slova jako konvertibilní, akcelerátor, transmise, General Motors, U. A. W., Standard Oil, dálnice, parkovací lístek, soud pro dopravní přestupky? Pro naši kulturu jsou to termíny všeobecně známé, a přece starší generace je vnímají spíše jako nějaké mystické emblémy...
>
> Je možné, že se v následujících dvaceti letech náš slovník, jímž vyjadřujeme své psychické zkušenosti (zatím politováníhodně skromný), mnohonásobně rozšíří, tak, aby pokryl i ty oblasti myšlení a prožívání, které dnes ještě nejsou známé. A možná se za dvacet

let i všechny společenské instituce transformují v důsledku nových poznatků a vhledů, které přinese zkušenost rozšířeného vědomí. Vzniknou společenské instituce nové, aby bylo možno zvládnout výrazový nápor potencovaného nervového systému.

Několik dní před mým odletem do Mexika mi volala Mary Pinchotová. Před tím jsem s ní nemluvil několik týdnů. Mohl bych ji zase navštívit v Ritzu? V jejím hlase bylo cítit napětí. A ona sama také nervózní byla. Vešel jsem do pokoje a viděl jsem to okamžitě: žádné perlivé šampaňské, žádné šťastné úsměvy. „Musela jsem vás vidět. Věci se dost komplikují. Pokusili se mě veřejně zkompromitovat."

„V souvislosti s drogovými experimenty?" zeptal jsem se, lehce znepokojen.

„Ne. V tomto ohledu jde všechno dobře. Jedná se o tu moji milostnou záležitost." Přešla k telefonu. „Objednáme si něco. Nemáte hlad?"

„Ne, jenom kávu. Řekněte mi, co se stalo."

„Bože, čím začít. Ve Washingtonu právě zuří tvrdý boj o moc. A jeden můj přítel v něm dostal nakládačku, ale skutečně hnusnou. Prostě udělal botu. Opil se a v místnosti plné reportérů začal vykládat o mě a o mém příteli."

„Předpokládám, že váš přítel je ženatý."

Suchý smích. „To by bylo to nejmenší."

„Byla kolem toho nějaká publicita? O žádném velkém skandálu ve Washingtonu jsem nic nečetl."

„To mi právě nahání hrůzu. Nikde o tom nevyšlo ani slovo."

„To je fakt hrozné," řekl jsem.

„Nesmějte se, to skutečně hrozné je. Nevěřil byste, jak dobré spojení někteří z těch lidí mají, a přece to nikdo nevybalil."

Znenadání někdo ostře zaklepal na dveře. Oba jsme vyskočili. Ale hned jsme se podívali jeden na druhého a zasmáli se. Když pokojová služba odešla, Mary přistoupila ke mně a objala mě.

„Prosím vás, nenechte se mnou moc vystrašit. Na tom, co jsem vám právě vyprávěla, není vlastně nic zvláštního. Vždyť jsem to v té mediální politice zažila stokrát. Ty zmanipulované zprávy, všechny ty kamufláže, dezinformace a špinavosti. Naštěstí díky drogám se teď mohu stáhnout a dívat se, co se bude dít, sledovat celou tu hrůzu. Teď

je mi jasné, že tak to zůstat nesmí. Ameriku nesmějí řídit všichni ti gauneři z doby studené války. Oni jsou úplní blázni, doopravdy. Vůbec neposlouchají, co kdo říká. Nikdy se nic nenaučí. Jsou úplně posedlí plánováním třetí světové války. Nic jiného než moc a kontrola je nezajímá."

„Ale právě do toho byste přece měla jít," řekl jsem. „Vy byste měla uvolnit jejich myšlení."

Mary se zastavila na svém pochodu po pokoji.

„Ani nevíte, jak máte pravdu. Děkuji. Znovu mi dáváte naději. Asi právě kvůli tomu jsem vás chtěla vidět."

„Co kdybyste přijela letos v létě do Mexika a dala si tam trochu našeho intenzívního výcviku? Stane se z vás jednička v brainwashingu, přinejmenším od dob Kleopatry."

„Nenechte se unést," řekla suše. „Už tak jsem dost kompromitovaná. A vy byste si měl dát taky pozor. Ve Washingtonu je to teď skutečně ostré. Pokud bychom se to pokusili trochu uvolnit, je jisté, že musíme počítat s reakcí. Pokračujte v tom, co děláte, ale nenápadně, bez velkého hluku. Jakmile kolem vás bude příliš velký rozruch, zavřou vám hubu." Udělala efektní pauzu. „Anebo ještě něco horšího."

„Jak se s vámi spojím?"

„Telefonu ani poště nevěřím," řekla. „Já navážu kontakt s vámi. Ale opravdu, buďte opatrný."[2]

ŽIVOTOPIS

Carlos Castaneda se narodil buď v Brazílii (1935) nebo v Peru (1925)

Vzájemně si protiřečící příběhy jeho života ponechávají jeho raná léta zahalena závojem tajemství. Absolvoval antropologii na Kalifornské univerzitě v Los Angeles a potom se vydal do Mexika, kde vstoupil do učení k šamanům, reálným či imaginárním, kteří využívali halucinogenních rostlin.

V roce 1968 vydal knihu *The Teachings of Don Juan* (česky Učení dona Juana), v níž poutavě vylíčil své zkušenosti s peyotem a psilocybinem, kterých nabyl pod vedením puntičkářského, trochu paranoidního a vůbec poněkud pochybného kouzelníka z kmene Yaqui jménem don Juan Matus. Následovaly populární knihy *A Separate Reality* a *Journey to Ixtlan*, která byla přijata jako autorova doktorská disertace.

Castanedovy teorie o změněných stavech vědomí skutečně mohou mít původ u nějakého yaquiského kouzelníka, ačkoli není znám jediný důkaz existence dona Juana jako takového. Ale ani skeptici se nemohli ubránit obdivu ke Castanedově schopnosti přiblížit milionům čtenářů problematiku odlišných realit.

Ve své knize *The Eagle's Gift* (1981) tvrdí Castaneda, že dosáhl statutu a hodnosti kouzelníka. S tím by mnozí souhlasili. Přinejmenším se totiž zdá, že se mu podařilo úspěšně realizovat jednu z nejoslnivějších literárních mystifikací celého dvacátého století, demonstraci moci zenového mistra coby válečníka stranícího se světa, který je nicméně schopen stvořit si vlastní vesmír ke svému prospěchu a užitku.[1]

20. Ráj na Zemi

Květen 1963, Mexiko

Dorazil jsem do Mexika s balíkem peněz od IFIF, připraven realizovat náš plán. Krok číslo jedna: našel jsem právníka, který se specializoval na záležitosti chemických společností. Krok číslo dvě: navázal jsem spojení s dr. Carlem Djarassim, biochemikem ze Stanfordu, který v jedné mexické chemické laboratoři vyráběl poněkud kontroverzní, nicméně komerčně velmi úspěšnou antikoncepční pilulku. Djarassi mi dal spoustu užitečných rad. A třetí krok: s dr. Brunellem jsme obešli několik velkých farmaceutických společností. Brunell se ve svém oboru dokonale vyznal a nebetyčně převyšoval místní drogové experty. Ale ještě větší dojem udělal na majitele továren onen očekávaný profit, který realizace našich návrhů, bez nadsázky oslni-

vých, slibovala. (Později se ukázalo, že naše odhady byly ještě velmi skromné a představovaly pouhý zlomek oněch asi osmdesáti miliard dolarů, které měly nenávykové revelačně-rekreační drogy vynášet každoročně podle údajů z roku 1982.)

Všem jsme neustále opakovali, že základní strategií je odpovědná distribuce drog. Jen lékaři, kteří předtím prošli výcvikem ve střediscích IFIF, měli mít právo nové drogy předepisovat, a to zase jenom členům IFIF. Naše prudérie byla mimořádně chvályhodná, tím spíše, že v roce 1963 byly psychedelické drogy stále legální a každý si jich mohl koupit jakékoli množství. Kolem Mexico City existoval prstenec amerických a švýcarských farmaceutických firem vyrábějících deriváty amfetaminu a nejrůznější narkotika.

V diskusích s mexickými psychiatry, politiky a obchodníky jsme neustále zdůrazňovali, že Mexiko má šanci stát se novým Švýcarskem, být první zemí na světě produkující psychedelika ve velkém. Ukazovali jsme jim seznamy vědců a intelektuálů, kteří přislíbili účast na výcviku v našich střediscích. S Brunellem jsme podepsali kontrakt s jednou společností vyrábějící drogy, v němž jsme se zavázali odebrat základní suroviny a materiály a různá speciální zařízení. Detaily smlouvy dotáhli naši právníci. Dále jsme obědvali s jedním vysokým vládním úředníkem, kterému jsme nabídli místo placeného konzultanta. A pořád dokola jsme opakovali naši hlavní zásadu, kterou byl pečlivý výběr a zodpovědná distribuce.

V blízkosti Mexické univerzity jsme si najali několik kanceláří. Pak Brunell odletěl zpět do Milwaukee, aby tam zařídil nějaké své záležitosti; měl se vrátit asi za měsíc a rozjet výrobu.

S Oscarem, majitelem hotelu Catalina, jsme se dohodli, že zůstane na místě tak dlouho, dokud mne neseznámí s provozem hotelu; a potom po zbytek léta budeme už jenom svými pány. V následujících několika dnech se začali sjíždět studenti i členové týmu a zahájili jsme pravidelný výcvikový program.

Jednoho odpoledne se přihnal na náš pozemek džíp řízený velitelem přístavu. Krátkovlnnou vysílačkou mne volali z Mexico City. Naléhavě. Velitel mě odvezl do své kanceláře a z aparátu, skrze praskot atmosférické elektřiny, jsem slyšel hlas reportéra *Newsweeku*. Richard Alpert a já jsme byli vyhozeni z Harvardovy univerzity. Co na to říkám? Zmohl jsem se jen na cosi dost neomaleného v tom

smyslu, že je mi ctí, a že ti dva, které to potkalo, jsou ti nejlepší chlápci na světě.

Velitel, sympatický chlapík atletické postavy, s jachtařskou čepicí na hlavě, mě vezl zpět do hotelu. „Dobré zprávy, señore Time?" ptal se španělsky. Pokrčil jsem rameny a rukou udělal takové to latinskoamerické gesto vyjadřující lhostejnost.

Natáhl jsem si plavky a plaval k motorové lodi zakotvené v zálivu. Lehl jsem si na sluncem zalitou palubu a poslouchal, jak vlny pleskají o trup lodi. Snažil jsem se utřídit svoje pocity.

Moje první reakce: matku to velice rozruší. Za druhé: proč mně vlastně vyhazovali, když jsem přece ohlásil, že odcházím? Profesor McClelland byl pracovně mimo univerzitu a ve vedení katedry ho zastupoval náš starý nepřítel Brendan Maher. Bylo zřejmé, že jeho záměrem je zcela nás zdiskreditovat. Vzpomněl jsem si na své rozhovory s inspektorem O'Connellem a s Mary Pinchotovou a pocítil jsem záchvěv strachu o náš mexický projekt.

Druhého dne přišel telegram od Dicka, který zprávu potvrzoval. On sám se rozhodl nejet do Mexika a zůstat v Bostonu, aby řídil bouřlivě se rozvíjející aktivity IFIF. Náš vyhazov vzbudil velkou pozornost tisku, který s námi vesměs sympatizoval. Média hlásila, že to bylo poprvé za tři sta let, kdy Harvard vyhodil člena své akademické obce. Nikdo si nevzpomněl na Ralpha Walda Emersona, kterého potkal podobný osud.

Mé vyhození bylo oficiálně zdůvodněno tím, že jsem údajně zanedbával své přednáškové povinnosti. Bylo to zjevně křivé obvinění: svůj přednáškový kurs jsem řádně dokončil.

Dicka vyhodili z mnohem romantičtějšího důvodu: už dřív se zapletl do milostného trojúhelníku, jehož jedním účastníkem byl i jistý redaktor spolupracující s harvardským *Crimsonem*. Vypadalo to tak, že Dick dal drogu jednomu hezkému a bystrému studentovi (mimochodem potomkovi známé americké rodiny a dědici velkého majetku), jehož přítel, štvaný žárlivostí, denuncoval Dicka v zuřivém úvodníku. Úřady tak byly upozorněny na to, že Dick porušil náš závazek nedávat drogy interním studentům.

Je zcela proti řádům Asociace profesorů vyhodit člena akademické obce, aniž by se mu dostalo možnosti veřejně se hájit. Ačkoli skupiny aktivistů bojujících za občanská práva i Asociace samotná vyjád-

řily ochotu podat na Harvard žalobu, my jsme se rozhodli nemařit čas soudním sporem. Stejně jsem se už rozhodl vzdát se kariéry profesora.

Vyhazov z Harvardu mě ale mrzel kvůli mé matce. Řekla mi, že co ji zranilo nejvíc, nebyla ani tak ostuda s vyhozením spojená, jako to, že jsem jí o celé věci neřekl já sám. Dozvěděla se tu novinu od sousedů. Tato nešťastná příhoda znamenala konec našeho přátelství trvajícího třiačtyřicet let. Ve všech mých eskapádách stála vždycky na mé straně a dovedla se vždy znovu radovat z mých návratů. Ale vyhazov z Harvardu a skandály, které následovaly, to byly věci, které prostě nebylo možné vysvětlit jejím přítelkyním z kroužku irsko-katolických učitelek na odpočinku. A tak v posledních deseti letech jejího života, když se dámy shromáždily na čaj a aby si pohovořily o svých rodinách, nepadlo na těchto schůzkách už ani jednou jméno jejího syna doktora. Nejtemnější očekávání tety Mae ohledně rodiny Learyových se nyní potvrdila.

Ale moje starosti s vyhazovem z Harvardu byly rychle odplaveny mohutným přílivem hostů. Už během několika prvních dní nám bylo jasné, že se nám podařilo vytvořit jakousi stanici posledního určení. Hotel Nirvána. Nikdo nechtěl odejet. Lidé, kteří původně přijeli na týden nebo dva, se zapisovali na celé léto.

Na pláži jsme postavili osm metrů vysokou věž meditace. Každého dne jeden dobrovolník, který pro tentokrát vynechal kyselinu, vylezl po provazovém žebříku nahoru, aby tam strávil celých čtyřiadvacet hodin a dolů se vrátil teprve tehdy, až pro něj začala zase lákavější pozemská dobrodružství. Věž bylo vidět z každého místa pozemku a stala se jakýmsi symbolem jednoty našeho společenství. Mexickému personálu jsme řekli, že slouží jako post plavčíka.

Naše skupina dobrodruhů byla velice různorodá – dva psychiatři, jeden chasidský rabín, tři lidé z obchodních kruhů (z nichž jeden se právě pokoušel nechat pití) a mnoho postgraduálních studentů a mladých asistentů s rodinami. Redaktorovi časopisu *Gourmet* (Gurmán) se podařilo bleskově navázat přátelství s naším šéfkuchařem. Kontingent z Hollywoodu a skupina z teologické fakulty Yaleovy univerzity měly podle plánu dorazit v červenci, stejně jako psychiatři a profesoři filozofie z Evropy spolu s pozorovateli Mexické

psychiatrické asociace. Přijížděli za námi majitelé hotelů z celého Mexika a ptali se na možnost udělení licence.

V kancelářích IFIF v Cambridgi to mezitím bzučelo jako v úle. Kolem experimentu v Zihuatanejo se rozvířila mezinárodní publicita, byla to mediální událost, které se nedalo odolat: lázeňská scenérie, v níž se lidé dostávají do transu bezpečně a ve vší počestnosti. Z taktických důvodů jsme se snažili zapisovat hosty z téhož města k pobytu ve stejnou dobu, aby mohli po návratu pokračovat ve společné práci a ustavit místní skupinu.

Život v hotelu byl prostoupen pocitem dokonalého štěstí. Večer byla terasa, na které se jedlo, zalita světlem svící. Lidé se zde scházeli v malých skupinách, hráli šachy, brnkali na kytary, vedli hovory o mozku anebo o historii mysticismu, kultivovali v sobě tu nádhernou pohanskou schopnost prostě být jen tak. Naši hosté brali kyselinu jednou týdně a zbytek času trávili kontemplací, hrami a rozhovory o svých tripech.

Já sám jsem byl, vedle svých pravidelných tripů jednou týdně, velmi zaměstnán světskými záležitostmi. Vždyť jsem vedl hotel s dvaceti čtyřmi zaměstnanci a pětačtyřiceti hosty. Vyplácel jsem mzdy, vydával proviant, potil se v džungli s údržbářem pokoušejícím se opravit naši vodní pumpu a generátor elektřiny, účastnil se svateb a křtů ve vsi, chodil na přátelské pohovory se starostou a s velitelem přístavu, vystupoval v roli rozhodčího v domácích problémech zaměstnanců a snažil se udržet tvrdý alkohol mimo dosah našeho nočního hlídače.

Prožívali jsme snad nejhezčí dny svého života. Ale i v zahradě Eden se vyskytl had. Publicita k nám přitáhla skupiny hippies - neměli ani vindru, byli zanedbaní, žadonili o jídlo, přístřeší a kosmické osvícení. Nejdříve jsme zavedli něco jako institut pohostinství, v jehož rámci mohli tito poutníci zůstat 24 hodin, ale tato taktika nefungovala, protože oni využívali celý ten čas k pokusům usmlouvat delší pobyt. A tak jsme byli nuceni zřídit lodní kyvadlovou dopravu mezi hotelem a veřejnou pláží na druhém konci zálivu, kde mohli tábořit pod širým nebem. Někteří hippies však těžce nesli, že na ně naléháme, aby odešli, a pár se jich dokonce vrátilo do Mexico City a tamním Američanům o nás vyprávěli různé senzační historky.

Nejoriginálnější a zároveň nejneodbytnější z těchto nezvaných hostů se objevil jednoho dne odpoledne, právě když jsem odpočíval v houpací síti před svým bungalovem, naslouchaje zpěvu ptáků a hučení příboje. Barman Manuel za mnou přišel se zprávou, že dr. Alpert má návštěvu. Dick byl ovšem stále ještě v Cambridgi.

Návštěvník vypadal jako Mexičan. Měl na sobě tmavé šaty a přistoupil ke mně se směsicí dychtivého očekávání a jakési podlézavé úcty. „Jsem tak rád, že se s vámi setkávám, dr. Alperte. Jmenuji se Arana a jsem novinář z Peru. Tuto dlouhou cestu jsem podnikl jenom proto, abych se seznámil s vaší prací tady."

„Děkuji za váš zájem, pane Arano, ale provozní řád našeho střediska nedovoluje návštěvy pozorovatelů."

„Doktore Alperte, vyslechněte mne prosím. Vždyť my dva jsme jako dvojčata, jako jacísi duchovní bratři. Můj otec, stejně jako váš, je prezidentem jedné železniční společnosti v Peru. A já jsem Žid, tak jako vy. Není to úžasná shoda náhod?"

„Pane Arano, já nejsem dr. Alpert, a jednou z našich zásad je, že nepřijímáme žádné návštěvníky. Ale rád vám poskytnu exempláře našich odborných prací."

Lidé z personálu právě nakládali hotelovou dodávku pro cestu do vesnice. Posadil jsem tedy do ní i Aranu, potřásl mu rukou a a uložil se opět do své houpací sítě.

Druhého dne ráno za mnou přišel hotelový údržbář Raphael s převelice vážnou tváří. Navštívila ho jeho teta Theresa, domorodá kouzelnice, a vyprávěla mu zlověstný příběh. Předcházejícího večera se u ní zastavil jistý Latinoameričan jménem Arana, který o sobě tvrdil, že je profesorem na jedné významné univerzitě v Kalifornii. Svěřil se Therese, že se před časem podrobil výcviku v čarodějnictví, aby se stal „náčelníkem ducha", a nakonec ji požádal o pomoc. Neboť jeho schopnosti jsou nyní zablokovány a může za to jistý *norte americano*, který vládne velkým kouzlem ukradeným mexickým Indiánům. Arana chtěl, aby mu Theresa pomohla získat to kouzlo zpět, aby pak on, Latinoameričan, mohl ochránit mexický lid.

„Kdo je ten *norte americano*, který se údajně zmocnil toho kouzla?"

„Jste to vy, seňore Timoteo. Ten muž, ten Arana říká, že jméno našeho hotelu, „La Catalina", je vlastně jménem zlé čarodějnice, jeho

dávné sokyně. Nevěděl, že všichni členové Theresiny rodiny pracují zde v hotelu."

„A co udělala Theresa?"

„Řekla mu, že vy jste dobrý člověk a jste pod její ochranou. Hrozně se rozčílil a odešel, přísahaje, že si nedopřeje klidu, dokud nezíská vaše kouzlo."

Dalšího dne se Arana objevil opět a kolem úst mu pohrával úsměv. Doprovázela ho jedna hezká americká hippie v domorodém oděvu.

„Doktore Leary, přišel jsem se vám omluvit. Bylo ode mne hloupé, že jsem si vás spletl s dr. Alpertem. Ale když jsem k vám dorazil, byl jsem tak nervózní, že jsem vám zapomněl vyřídit důležité poselství od Marie Sabiny. Poslala vám po mně osobní dárek."

Maria Sabina byla *curandera*, která dala kdysi drogy mykologovi Robertu Wassonovi. Pro mne byla velkou kulturní postavou, osobností vzbuzující úctu.

„Maria vám vzkazuje, abyste ji někdy navštívil, a posílá vám tyto svíce a tento předmět, který má kouzelnou moc."

Arana mi obřadně předal dvě obyčejné kostelní svíce a jakýsi těžko popsatelný kožený vak. Otevřel jsem ho, obrátil vzhůru nohama a zatřásl jím. Vysypalo se z něho několik žlutých krystalů velikosti vlašského ořechu, které vydávaly zvláštní štiplavý zápach.

„To je kopál, posvátné kadidlo Aztéků. Zapalte je při vašich drogových sezeních."

„Řekl jste, že tento předmět má kouzelnou moc," odpověděl jsem. „Já jsem myslel, že Maria Sabina je léčitelka."

Arana se opovržlivě zasmál. „Lidé si myslí spoustu věcí o Marii Sabině, ale pravdu o ní mohou vyslovit jen její vlastní ústa. Požádala mne, abych vám svěřil některá z jejích tajemství."

„O jaká tajemství se jedná?"

„Je to tajemství, jak se stát mužem vědění, *hombre de conocimientos*. Tedy kouzelníkem."

„A co přesně chcete ode mne?" ptal jsem se.

„Chci s vámi sdílet poznání. Jít ve vašich stopách. Naučil jsem se mnohému od Indiánů v Oaxace a v Peru a v severním Mexiku. Mohu vás naučit jejich kouzlům. Společně se můžeme stát ještě silnějšími."

„Lituji, pane Arano, ale mýlíte se. Já nejsem kouzelník a ani netoužím po tom se jím stát. Jsem vědec."

„Já také usiluji o vědecký přístup," odpověděl Arana. „Tak jako vy, i já jsem byl vyhozen z univerzity kvůli experimentům s houbami. Ty historky, které vám vyprávím o primitivních indiánech jako je Maria Sabina, jsou jen pro vaši informaci. Já také mám odpor k používání podvodných metod. Proto jsem přišel sem jakožto chudý badatel a hledač, aby se mi od vás dostalo poučení ohledně západních způsobů myšlení."

„Lituji, ale nemohu vás pozvat, abyste zde zůstal s námi. Pro naše letní kursy se lidé museli zapisovat již v Bostonu."

„Ale já nemám kde spát. Dokonce jsem si musel půjčit peníze i na cestu sem."

„V tomto směru si nedělejte starosti. Na druhé straně zálivu na pláži Los Gatos je tábořiště, které provozuje člověk jménem Manolo. Zde máte deset dolarů. To vám umožní pobýt tam několik dní. Žije tam spousta poutníků z Ameriky a hledačů, jako jste vy sám. Od nich se určitě hodně naučíte. Dám vám k dispozici loď, která vás tam odveze."

Pak jsem se omluvil a šel hledat lodníka. V baru jsem se potkal s Aranovou společnicí. Jmenovala se Linda. „Nenecháte nás tady?"

„Můžete spát na tábořišti pod širým nebem na druhé straně zálivu. Mohl bych vás o něco poprosit?"

„O co jde?"

„Až se budete vracet, zastavte se tady na skok. Rád bych věděl, co se tam děje."

1930–1935, Camp Norwich, Berkshire Hills

Určitou zkušenost, jak zacházet v prostředí venkovské idyly se stavy evokujícími různé fáze lidské evoluce, jsem měl už z dřívějška.

Když mi bylo mezi deseti a patnácti lety, jezdil jsem pravidelně na letní tábory v Berkshire. Bydleli jsme ve stanech, z nichž každý byl pojmenován po jednom indiánském kmeni: Seneca, Mohykán, Irokéz. Ráno nás budil výstřel z děla, který se nesl nad jezerem. Pak zazněl hlas polnice a zatroubil budíček. Když jsem byl v táboře druhým rokem, dostalo se mi pocty smět zatáhnout za odpalovací šňůru děla. Po

východu slunce byla voda v jezeře, nad kterým se vznášel lehký opar a kam jsme se chodili umýt, teplejší než čerstvý ranní vzduch.

Rybařili jsme na člunech u západního břehu a hledali skrýše, v nichž jsme si zřizovali tajné klubovny. Učili jsme se lesní moudrosti, poznávali stromy a houby, a v době odpočinku, když naši vedoucí usnuli, snažili jsme se vystopovat divokou kočku až do jejího doupěte. Na pastvinách farmáře McKinneyho jsme proháněli býky. Slunce pražilo do našich opálených těl, a jen tu a tam v kopcích propukaly prudké novoanglické bouřky s blesky a déšť bičoval plátěné stěny našich stanů.

Všechno mělo charakter jakési slavnosti: vaření pod širým nebem, vyprávění duchařských příběhů, hry, při nichž jsme hledali poklad, celonoční pochoďáky. Zajímavé bylo, že náplní hlavní soutěže, jíž se účastnil celý tábor, bylo pašování drog, které se staly díky prohibici ilegální. Tábor se rozdělil na dvě družstva, na pašeráky a pobřežní gardu. Úkolem pašeráků bylo jakýmkoli způsobem dostat prázdné galonové plechovky přes jezero a skrze lesy na baseballové hřiště. Když se pobřežní gardě podařilo pašeráky chytit, byli uvězněni na hřišti pro košíkovou - do té doby, dokud je jejich druhové pašeráci nějakým odvážným nájezdem neosvobodili. Pak se házelo mincí a já jsem byl vylosován k pašerákům.

Při mém třetím pobytu v táboře se stal jedním z obyvatel našeho stanu těžkopádný, mentálně zaostalý osmnáctiletý mládenec, jehož bohatá rodina štědře podporovala nadaci, která tábor provozovala. Vedoucí mne požádal, abych na toto monstrum trochu dohlédl, když by ho povinnosti odvedly jinam.

To první odpoledne seděl Edgar na svém kufru, cosi si brblal a hihňal se sám pro sebe. My ostatní jsme se mu vyhýbali obloukem. Ale on najednou vyrazil zvláštní výkřik, vrhl se na kolena a začal láskyplně šišlat na housenku lezoucí po podlaze.

„Ahoj, kde se tady bereš? Ty jsi ale hezoučká!“

Byl jsem konsternován. Kterákoli z těch normálních malých bestií tady by prostě ten hmyz rozšlápla anebo přinejlepším hodila kamarádovi na kavalec.

Každý stan si měl připravit nějakou scénku, kterou by pak na společné slavnosti předvedl celému táboru. Napadlo mě, že by náš stan

mohl zahrát scénku o Sherlocku Holmesovi. O roli geniálního detektiva se rozpoutala velká hádka, ale já jsem trval na tom, že hlavní hvězdou výstupu má být právě naše monstrum. Postupně jsme drama nazkoušeli. A tak jeviště ovládl v roli aristokratického detektiva náš těžkopádný Edgar, který triumfálně vykoktával svoje repliky, potměšile přitom pomrkávaje a legračně se mrače. Já jsem hrál věrného doktora Watsona. Vždycky když Edgar nezachytil narážku, vytáhl dr. Watson z kapsy papír s textem a soustředěně ho studoval: Holmesova velká střapatá hlava se nad papír sklonila také a já jsem mu napůl slyšitelně šeptal text. Hra měla ohromný úspěch. Edgara a mne pozvali, abychom s ní vystoupili na zimním setkání účastníků tábora.

Úspěch našeho show ovlivnil mé pozdější uvažování. Mému přirozenému sklonu vyhledávat věci neobvyklé a riskantní, pravý opak stereotypů, se tak dostalo časné odměny, a on se pak znovu projevil v mé praxi klinického psychologa. I zde jsem měl vždy tendenci přistupovat k pacientovi, ať byly jeho potíže jakékoli, stejně jako k Edgarovi – jako jeho přítel a spolupracovník. Edgar mě naučil, jak se s přátelstvím a porozuměním přiblížit k onomu monstru, které dřímá, stočeno do klubíčka, v buňkách každého z nás.

Květen 1963, Mexiko

Následujícího dne se lodí, která přivážela čerstvé ryby a košíky krevet z Los Gatos, vrátila Linda.

„Jak to šlo?" ptal jsem se.

„No, Arana přišel na to tábořiště hippies na druhým konci zálivu s připitomělým šklebem přes celej ksicht a říká: Ahoj hoši, já jsem Carlos z Los Angeles a přijel jsem, abych to do sebe narval. Ale to entrée neudělalo na nikoho dojem. Myslím jako že všichni byli v klidu a najednou tam leze nějakej mexickej chlápek oháknutej jako tajnej z protinarkotickýho. A hned začíná vykládat tu story, jak jste ho odsud vyhodili. Říká, že vy jste tady stejně praštění. Že vaše drogy jenom přeorganizovávají stará zdání. Co to jako má bejt, ta zdání?"

„Tvoje karma."

„No to je jedno. Ale on tak opruzoval, že s ním nikdo nechtěl nic mít. V jednom momentě začal předvádět nějaký kouzelnický triky,

třeba najednou vyndal z gatí banán. Nakonec si ho vzalo pár maníků bokem a řekli mu, ať vypadne."

„Takže odešel?"

„Jo, sedl na loď a byl pryč."

„No, třeba se chytne někde ve městě."

Mezitím se světová publicita šířila dál. Časopis *Life* ohlásil, že v červenci k nám vyšle reportéra s fotografem. Reportáž o nás plánovaly i CBS, NBC, BBC a několik dalších evropských televizí. Vypadalo to, že se nám daří zapnout celý svět na něco nového.

Jedna věc ale nevyšla, a tou byla návštěva Mary Pinchotové. Dostal jsem jenom kratičký záhadný lístek psaný na stroji a bez podpisu, s poštovním razítkem Washington, D. C.

VŠECHNO JDE PODLE PLÁNU VELMI DOBŘE. NAPROSTO SKVĚLE!!! ALE PŘIJET NEMOHU. PŘÍLIŠ MNOHO PUBLICITY. VÁŠ LETNÍ TÁBOR JE V NEBEZPEČÍ. KONTAKTUJI VÁS PO NÁVRATU DO USA.

A pak se objeví nezvaní hosté: dva agenti mexické federální policie. *Buenos Dias, Comandantes!* Jorge Garcia byl ještě poměrně mladý, vypadal dobře a na tváři měl jakýsi pobavený výraz. Ten druhý, Juan Blicero, byl starší, s kyselým obličejem.

Usadili se v jídelně na terase a dali si mne zavolat ke krátkému pohovoru. Slovy rozhodně neplýtvali. Federální policie náš tábor prostě uzavírá. Proč? Protože nepřátelská publicita kolem nás poškozuje dobré jméno Mexika. Juan vytáhl nějaké noviny z Mexico City. Titulek zněl: „Rozkládající se mrtvola má možná souvislost s harvardskými drogovými orgiemi."

„Jaká rozkládající se mrtvola?" vydechl jsem

Mrtvola byla nalezena v jedné vesnici vzdálené asi sto mil od tábora.

„Co to má co dělat s námi?"

„No, to je přece jasné. Tisk podezírá vás, a veřejný skandál tohoto druhu nelze tolerovat."

Ukázali mi další novinový článek, jehož podkladem byly báchorky vyprávěné hippies, které jsme odmítli. Článek nás obviňoval z mari-

huanových orgií za účasti pochybných ženštin, málem čarodějnic, z pěstování černé magie, z toho, že se u nás šíří venerické choroby a že účelem celé akce je jenom nahrabat peníze.

„Zeptejte se tady koho chcete, lidí z personálu, starosty, místní policie. Tady je všude všechno naprosto v pořádku."

„No ano, doktore, to jsme už slyšeli také," řekl mladší z policistů, Jorge Garcia. „Takže formálním důvodem, proč tady musíte skončit, bude, že máte jenom turistická víza a nejste tudíž oprávněni provozovat v Mexiku obchod či živnost."

Příkaz k vyhoštění měl nabýt právní moci za týden. Díky tomu jsem mohl odletět do hlavního města zjistit, jestli by se s tím nedalo ještě něco dělat. Celou situací jsem byl konsternován, ale přesto jsem choval jistou naději, že by se mi mohlo podařit dosáhnout zrušení příkazu. Jelikož letadlo letělo zpět až za dva dny, museli zde zůstat i policisté. Nabídl jsem jim, aby byli našimi hosty.

Následující den a půl si Jorge prohlížel celý areál hotelu a zajímal se i o lidi. Vedl dlouhé a podrobné rozhovory s pomocným personálem. Před západem slunce mne požádal, abych se s ním šel projít na pláž. Mluvili jsme španělsky.

„Poslyšte, doktore Leary. Hodně jsem se toho o vás dozvěděl. Člověka, jako jste vy, my nazýváme *philosophico loco*. Mluvil jsem se všemi těmi Mexičany a po tom, co mi řekli, bych chtěl taky zkusit tu vaši drogu. Ale vy se chováte jako blázen, jste úplně nepraktický. Svým hostům tady například účtujete 300 dolarů za měsíc. Příteli, to, co vy tady nabízíte, by chtěl každý na světě. Ale každý by za to měl zaplatit poctivou cenu. Teď mě poslouchejte. Guvernérem státu Michoacan je můj bratr. Nechte to tady klidně zavřít. Pak se přesunete do mého domovského státu a tam uvedeme do provozu dva nebo možná tři hotely jako je tento. A účtovat budeme cenu, kterou bere průměrný hotel v Acapulcu: 2000 dolarů za měsíc. Snad nebudete nic namítat proti tomu, trochu zbohatnout, co říkáte?"

Poprvé za poslední dva dny jsem pocítil něco jako záblesk optimismu.

Domluvili jsme se, že Jorge zkusí zatahat za nějaké ty svoje tajné nitky v hlavním městě a dosáhnout, aby mi bylo dovoleno zůstat

v Mexiku. Chtěl zorganizovat banket v nějaké dobré restauraci, sezvat na něj lidi, kteří byli ochotni nás podpořit, a trochu jim promluvit do duše.

Po příletu do Mexico City jsem telefonoval Dickovi do Cambridge. Od našeho vyhazovu z Harvardu jsme spolu mluvili poprvé. Dick říkal, že několik přátel se chystá jet do Mexika s jistým mexickým hlavounem, velkým kšeftsmanem, který se prý dušoval, že se mu pomocí úplatků na správných místech určitě podaří dosáhnout toho, abychom směli zůstat v Mexiku.

Dalšího dne jsme spolu s mým právníkem donekonečna vysedávali v úřadovně ministra zdravotnictví, což byl chlapík, který si potrpěl na pompu a okázalost a který nám podrobně vyprávěl o své výcvikové stáži na Menningerově klinice. Doufali jsme, že se nám ho podaří přesvědčit, aby zrušil příkaz k vypovězení. Ale on dělal uraženého. Jak jsme si mohli myslet, že bychom v jeho zemi mohli uspět s takovými triky!

Poukazoval jsem na spoustu báječných výhod, které by to Mexiku přineslo, kdyby inteligenční exploze začala právě v této zemi a udělala z ní severoamerické Švýcarsko. Ale tohle on nezbaštil. Díky mnoha rozhovorům s americkými úřady byl přesvědčen, že jsem nežádoucí osoba.

Večer na banketu uspořádaném Jorgem jsem byl naopak osobou nanejvýš vítanou. Guvernér státu Michoacan sem vyslal jednoho ze svých nejbližších spolupracovníků, který mě měl podpořit v mém rozhodnutí přestěhovat se do jeho státu. Druhého dne měli on a Jorge slíbenu audienci u prezidenta a očekávali snadný souhlas. Prezident se měl guvernérovi revanšovat za mnohé laskavosti. Nesčetněkrát jsme si připíjeli na budoucnost vědy i peněz z našeho podnikání.

Ale následujícího dne přišel Jorge do mého hotelu zcela zdrcený. Je to neprůchodné. Sám prezident si vzal tu záležitost na starost, takže nelze dosáhnout ani odkladu mého vyhoštění. Osobně mu telefonoval americký velvyslanec, lidé z CIA i vysocí úředníci z ministerstva spravedlnosti. Nedalo se s tím nic dělat.

Velké zvíře kšeftsman hlásil stejný výsledek.

Do hotelu Catalina jsem se vracel se špatnými zprávami, ale tam mě čekaly ještě horší. Jednomu z účastníků našeho výcviku, jistému inženýrovi z Bostonu jménem Duane Marvy, se ani po dvanácti hodinách nedařilo vrátit se z tripu do normality. Poprvé jsme se setkali s tak neobvykle dlouhým „špatným tripem". Našel jsem Duana sedět na terase, mlčel, na nic nereagoval, zíral do prázdna. Čas od času vyskočil a chtěl naopak někam běžet, přičemž vykřikoval, že jsme všichni komunisti a on že nás všechny práskne CIA. Samozřejmě, myslel jsem si, příjezd policie narušil prostředí experimentu. Prostě jsme měli všechna sezení od té chvíle zrušit. Doufal jsem, že se z toho do příštího dne, kdy jsme měli podle příkazu odjet, dostane.

Večer jsme uspořádali závěrečnou rodinnou večeři, ale všichni jsme byli hrozně zaražení. Po desertu mě prosil dr. Fred Payne, psycholog z Kalifornie, který právě dorazil do tábora, aby si mohl ještě udělat trip. Jedna sestra z psychiatrického oddělení nemocnice Menlo Park a psychiatr Jack Downing se dobrovolně nabídli, že mu budou dělat lídry. Všichni tři tak naléhali, až jsem vyslovil s jistým váháním souhlas.

Asi o hodinu později jsem seděl na terase a pozoroval měsíc, když tu se tam vplížila jakási gorila střední velikosti, jejíž hladká pokožka však neklamně prozrazovala nahého muže, v mžiku vyskočila na stůl, začala se bít v prsa, pak přeskočila na sousední stůl, vyrazila ze sebe divoký řev a přehoupla se přes okraj terasy do houštiny pod ní.

O vteřinu později se přihnal po schodech nahoru dr. Downing a v patách za ním sestra, která jen stěží popadala dech. „Neviděl jste tudy projít doktora Payna?" ptala se sestra malomyslně.

„No, viděl jsem tudy proběhnout asi osmdesátikilového opičáka. Zkuste mu nějak domluvit a uklidnit ho. A na honěnou si s ním raději nehrajte, protože lidoopovi jeho velikosti se rozhodně nemůžete rovnat."

Dr. Payne se proplétal mezi stromy, skákal po střechách, hnal se nahoru nebo dolů po schodech a připravil tak svým pronásledovatelům pořádnou štvanici. Zahnali ho do kouta u dveří do kuchyně, ale on se vyšplhal po okapové rouře a zmizel na horní terase. Sestra a psychiatr se vrátili pro pomoc. Nakonec jsem našel dr. Payna, jak sedí na kamenném schodišti, celé tělo pokryté krvácejícími povrcho-

vými odřeninami a množstvím pohmožděnin. Se spokojeným výrazem si cucal palec na noze.

„Ahoj, Frede. Jsi na pěkně divokém tripu, že?"

Zíral na mne se zaujetím němé tváře.

„Budeš v transu ještě asi hodinu, a pak se pomalu začneš vracet. Ničeho se neboj. Prožíváš teď prostě jenom takové divoké a zmatené dobrodružství."

Trhl hlavou a nosem podezíravě vtáhl vzduch.

„Co tak dát si cigáro, Frede?" Natáhl jsem k němu ruku s balíčkem pallmallek. Udělal pohyb směrem ke mně. Ale mně se najednou zmocnila panika, zakopl jsem a svalil se o několik schodů níž. Z hlavy a z loktu mi tekla krev. A on se otočil a hnal se zase kamsi nahoru.

Následovala jedna z nejbláznivějších scén mého života. Naše šestičlenná skupina se vyzbrojila polštáři a pokrývkami, jeden z nás nesl velkou plachtu a lano. Jack Downing třímal injekční stříkačku naplněnou sedativem. Opatrně jsme se přiblížili k bungalovu, rozrazili dveře a posvítili si do tmy vevnitř baterkou. Pak jeden z nás skočil dovnitř a rozsvítil. Brali jsme popořádku jeden bungalov za druhým. Nikdo z nás expertů-hlavounů se ani na vteřinu nepokusil zamyslet nad tím, čeho se vlastně bojíme.

Nakonec jsme dr. Payna našli skrčeného na terase před vlastním bungalovem. Všech šest se nás na můj povel vrhlo s polštáři na toho nešťastníka. Trochu se bránil, ale my jsme ho prostě přišpendlili k podlaze. Pak mu Jack Downing píchl trojitou dávku sedativa. Vahou našich těl jsme ho přimáčkli k zemi, zabalili do plachty, pro jistotu ještě kolem něho omotali síť na ryby a nakonec ho svázali lanem od hlavy k patě. Vypadal hrozně, krvácel ve tváři a divoce koulel očima. Když jsem tak byl nad ním sehnutý, podíval jsem se náhodou nahoru. Na střeše seděl Pancho, noční hlídač, s lahví tequily v ruce, a lhostejně se na nás díval. Připadal jsem si jako nějaký potrhlý gringo.

Pak jsme si rozdělili služby a seděli vedle dr. Payna po celou noc. On se na nás ale ani nepodíval.

Později, když jsem o celé záležitosti přemýšlel, uvědomil jsem si jasně, že to není tripper sám, ale určití lidé v určitém prostředí, kdo

jsou příčinou nějakého problému. Dr. Payne se vlastně nikoho ani nedotkl. Nejenže nechtěl způsobit zranění někoho dalšího, ale každý jeho krok či pohyb byl veden záměrem právě této možnosti se vyhnout. Jediná krev, která byla prolita, byla jeho vlastní, a ovšem moje, jakožto důsledek mého panikaření.

Druhého dne ráno byl už dr. Payne schopen logicky myslet, ale byl nesmírně vyčerpaný. Dr. Downing, sám rovněž s Kalifornie, slíbil, že na něho cestou do San Francisca dohlédne.

„Někdy si o tom ještě musíme promluvit," zašeptal mi Payne, když jsme mu pomáhali rychle balit před odjezdem na letiště.

Zato zfetovaný inženýr Duane Marvy stále nebyl schopen jakékoli reakce. Poslušně se mnou nastoupil do mikrobusu VW, který nás vezl na letiště. Jelikož nás bylo příliš mnoho a nevešli bychom se do letadla společnosti Aeronaves, poslala pro nás mexická vláda velký dopravní speciál. Seděl jsem v letadle vedle Marvyho. Zdálo se, že mu dělá dobře, když ho držím za ruku.

Přistáli jsme v Mexico City a na letišti nás už čekali dva agenti tajné policie a spolu s nimi i jednotka uniformovaných *federales*. Bylo to trochu jako na divadle. Koupil jsem Marvymu letenku do Bostonu a s lidmi od IFIF domluvil, že ho odvezou taxíkem domů na předměstí. Když už se mělo nastupovat do letadla, snažil jsem se s ním nenápadně projít východem z letištní budovy. Ale nevyšlo to. Zřízenec, který vybíral palubní lístky, na katatonického Marvyho jenom mrkl a odmítl pustit ho do letadla.

Telefonoval jsem tedy jednomu ze svých mexických přátel psychiatrů a ten zařídil Marvyho hospitalizaci v léčebně pro duševně choré ve městě. Při příjmu do léčebny jsem objevil v jeho náprsní tašce několik průkazů, které dosvědčovaly, že má přístup k informacím s vysokým stupněm utajení.

Poslal jsem tedy na ministerstvo obrany telegram tohoto znění: „Váš agent Duane Marvy se nachází v léčebně pro duševně choré Chapultepec v Mexico City."

V následujících týdnech jsem udržoval těsný kontakt s dr. Paynem. Napsal mi o svém sezení dlouhý dopis, v němž uváděl, že to byla nejhlubší zkušenost jeho života. O šest let později jsem se účast-

nil jedné konference pořádané lékařskou fakultou Kalifornské univerzity v San Franciscu, na které Payne vystoupil s přednáškou plnou entuziasmu ohledně LSD.

To Duane Marvy mi dělal větší starosti. Po návratu do Newtonu jsme okamžitě volali jeho rodinu a velmi se nám ulevilo, když jsme se dozvěděli, že je na cestě do Bostonu. Později jsme spolu mluvili telefonicky a on mi tvrdil, že mu ten průšvih nijak neuškodil.

Asi za rok přijel Marvy na návštěvu do našeho střediska v Millbrooku. Choval se přátelsky, ovšem takovým tím svým utlumeným způsobem, a vyjádřil nám vděčnost, že mohl prožít zkušenost s LSD. Ale v důsledku té příhody dostal horší hodnocení v tajné službě, pro kterou pracoval, a nakonec přišel i o své místo ve státní službě. Nikdy nám nesdělil ani název své agentury ani cokoli o povaze své mise v ní, ale tvrdil, že ve svém novém zaměstnání coby inženýr s velice slušným platem je mnohem spokojenější. Spíše se zdálo, že ho víc mrzí, že ztratil přístup k tajným materiálům, než to nepovedené sezení s LSD. Zeptal jsem se ho, jestli by chtěl vzít LSD znovu a on odpověděl, že si to musí rozmyslet a případně mi dá vědět.

Payne a Marvy představovali dva nejhorší případy účinků LSD, které jsme do té doby zaznamenali. Jejich přechodné psychotické stavy znamenaly pro nás bezprostřední konfrontaci s faktem, že i LSD je drogou, která může být nebezpečná. Ale zároveň nás tato zkušenost utvrdila v tom, jak důležitý je screening a příprava pokusných osob, stejně jako podpůrné prostředí. V následujících letech, když se psychedelické drogy dostaly k milionům nic netušících a nepoučených Američanů. se tyto problémy vracely a staly se po nás zdrojem stálého znepokojení.[2)]

ŽIVOTOPIS

Wilhelm Reich (1897–1956)

– duch brilantní a obrazoborecký zároveň, byl jedním z prominentních členů vídeňského kroužku raných psychoanalytiků-freudiánů, kroužku, z něhož však byl nakonec vyloučen. Jeho koncept „tělesného krunýře" podobně jako jeho teorie týkající se sexuality a tělesnosti vůbec se později staly základnou mnohých terapeutických systémů včetně bioenergetiky a gestalt terapie, jejichž zakladatelé patřili mezi jeho žáky. Jeho klasické spisy *The Sexual Revolution* (byl to on, kdo razil tento termín) a *The Function of the Orgasm* z počátku let třicátých, ovlivnily nepochybně celou epochu. Bylo ironií, že Reich osobně nezávazné erotické chování odsuzoval.

Reich zůstal v podstatě vždy lékařem a velmi se zajímal o klinické aspekty toho, co označoval „orgon", a co by bylo možno volně opsat jako tělesnou energii, smyslovost či pudovost vůbec. Byl přesvědčen, že nedostatek či poruchy „orgonu" mohou mít za následek destruktivní tendence ba dokonce mohou vyvolat rakovinu. Proto Reich zkonstruoval jakousi kabinu, ve které měl pacient absorbovat uzdravující energii. Americký lékařský establishment měl na jedné straně pro jeho práci jen posměch a opovržení, na straně druhé ji považoval za cosi potenciálně nebezpečného. Reich pokračoval ve svých experimentech, přičemž se snažil do jisté míry vyhovět omezením, která na něho uvalil Úřad pro potraviny a léčiva (Food and Drug Administration, FDA). Nakonec byl uvězněn za to, že prodával své kabiny na přijímání „orgonu". Zemřel ve vězení zcela osamocen, aniž se mu dostalo podpory se strany americké psychiatrické obce, vystaven persekuci federálních agentů, kteří konfiskovali a pálili jeho knihy. Tyto knihy se později staly v sociologii a psychologii díly vpravdě klasickými.

21. Ostrovy v slunci

Červen 1963, Newton Center, Massachusetts

Nucený ústup ze Zihuanateja se proměnil v potupný debakl. Dick a já jsem se stali osobami pochybné pověsti. Vyhazov z Harvardu a vyhoštění z Mexika měly za následek, že na nás ulpěl cejch „zneuctění", že jsme rázem přišli o svou dobrou pověst a důvěryhodnost. Najednou z nás byli vyvrhelové. Cítili jsme se v této pozici na okraji společnosti dost osamocení. I my, stejně jako kdokoli jiný, jsme toužili po tom, aby nás ostatní akceptovali.

Když jsem nyní procházel hlavním náměstím harvardského areálu, obklopeným majestátními památníky akumulovaného vědění a tradice, cítil jsem hlubokou úzkost plynoucí z vědomí, že trajektorie mého života mne neodvolatelně vytlačuje do pozice, v níž mi již nikdy nebude dáno prožívat ono uspokojení, které přináší normální společenské uznání a souhlas, tu jistotu a podporu, kterou skýtá příslušnost k instituci. Tento pocit smutku se mi vracel často. Nikdy však netrval příliš dlouho.[1)]

1953, Berkeley, Kalifornie

Každý víkend jsme s Marianne chodili na večírky, spolu s dalšími páry našeho věku: s psychology a psychiatry a dalšími lidmi z univerzity, s intelektuály z Berkeley. Bývaly to divoké pijatyky, na kterých se pěstovalo opilecké flirtování a osahávání se stejně jako tanec tělo na tělo. Ale co se skutečného sexu týče, byla naše parta pozoruhodně ctnostná. Etika orientovaná na dítě nutila tyto matky rodin ze zámožných předměstí ovládat své touhy.

Někdy v té době začala pracovat v mém výzkumném týmu mladá žena jménem Delsey. Bylo jí dvaatřicet, byla dokonalou dvojnicí Audrey Hepburnové a měla veselou a příjemnou povahu. Její manžel Rollo byl dost úspěšný interierový designér. Děti neměli.

S Delsey jsme se začali občas scházet, chodili jsme spolu na večírky, flirtovali jsme spolu a žertovali. Postupně jsme se do sebe zamilovali.

Obvykle jsme se asi tak třikrát týdně po práci zastavili někde v baru. Marianne a Rollo věděli o tom, že se vídáme, ale byli přesvědčeni, že naše přátelství nepřekročilo meze počestnosti. A ono také dlouho skutečně nevinné *bylo*, už proto, že jsme všichni čtyři byli v těchto věcech nezkušení a báli jsme se komplikací.

Ale nakonec k tomu došlo.

Když se to stalo, pronajal jsem si malý byt na Telegraph Avenue a po dva roky jsme tam s Delsey chodili třikrát nebo čtyřikrát týdně – bývala to jen taková krátká setkání. Pokaždé jsem stál u okna v kuchyni a díval se, jak ona zajíždí svým autem na parkoviště a pak přes ně kráčí na svých vysokých podpatcích. V bytě nebylo nic kromě postele. Vždycky jsem ji posadil na ledničku vysokou po ramena,

a zatímco ona popíjela suché Martini, stál jsem před ní a mazlil se s ní, byla tak štíhlá, a oba jsme plácali hlouposti jeden přes druhého. Skutečně jsme se jeden druhému líbili, rádi jsme se na sebe dívali a těšili se ze svobodné hry našich myslí, z těch dlouhých, legračních i vášnivých rozhovorů milenců. A nakonec zaťukaly její podpatky předsíní do koupelny, odkud potom vyplula v průsvitném modrém negližé, které setřásla s nahých ramen, když došla k posteli.

Tělesná vášeň je skutečně mocná, tak mocná, až někdy zapomeneš, že dovede být také tvrdá a neúprosná. Bylo to utrpení. Vždyť jsem opravdu miloval Marianne a Susan a Jacka. Nepřipadalo v úvahu, že bych je opustil.

Celá záležitost se protahovala a i nervózní trpělivost Rolla a Marianne vydržela tak dlouho především proto, že nikdo ze zúčastněných si netroufal cokoli změnit. Každý jako by věřil, že ten křehký status quo - společné výlety na lyže, táboření, pravidelné večírky každý víkend - je lepší, než děsivé propasti a trhliny, které mohlo otevřít jedno jediné slovo. Nejvíc trpěla Marianne. Pila stále víc. Začala uvažovat o tom, že si bude muset najít psychiatra.

Naše nezřízené pití celou záležitost ještě zhoršovalo. Každý v naší partě konzumoval obrovská kvanta tvrdého alkoholu, chtěli jsme prostě přetrumfnout Hemingwaye, Fitzgeralda, Faulknera. Kdo nepil, byl považován za puritána a stydlivku, který se bojí všech těch báječných impulsů, které alkohol přináší.

Můj život - osobní i profesionální, soukromý i veřejný - byl vždycky silně ovlivňován drogami a jejich nadměrným užíváním. Měl jsem bohaté zkušenosti prakticky s každým známým a dostupným prostředkem ovlivňujícím mozkovou činnost. Z nich ze všech právě alkohol byl příčinou těch nejničivějších událostí mého života. To chlast zruinoval mého otce a rozbil jeho manželství, stejně jako těžce zasáhl do života čtyř mých strýců. Důsledkem nemírného pití byla i Mariannina sebevražda a následné nekonečné utrpení mých dětí. Většina mých ztracených přátelství byla rozbita vinou alkoholu. Devadesát procent výbuchů agrese, vulgarity anebo třeba jenom necitlivosti, kterých jsem se v životě dopustil, spustila dávka alkoholu, byť nevelká. (Zbývajících deseti procent jsem se dopustil ve stavu střízlivém.)

Během posledních dvaceti let jsem požil obrovská kvanta psychedelických drog (šlo hlavně o cannabis a LSD). Ověřil jsem si, že tyto

chemické látky vyvolávají smyslově reflexivní reakce s příznačně klidným, vyrovnaným, ba radostným průběhem. Vlastně ze mne dělaly lepšího člověka. Pod vlivem těchto látek jsem nikdy neudělal nic, čeho bych musel litovat.

Dlouhé hodiny jsem strávil v smutném rozjímání, jak jinak se mohly věci vyvíjet, kdyby byly psychedelické drogy k dispozici už dříve. Kdybychom si s Marianne bývali mohli sednout ke krbu, pokuřovat marihuanu vyvolávající úsměv, a přitom si pohovořit o svých manželských problémech, namísto abychom do sebe házeli jednu sklenku oblbujícího martini za druhou... Kdyby tak můj otec býval měl LSD, aby s jeho pomocí mohl živit a uvolňovat svůj pradávný irský nepokoj...

Červen 1963, Newton Center, Massachusetts

Týden po návratu z Mexika mi telefonovala Mary Pinchotová. Byla na bostonském letišti a ve městě se mohla zdržet jenom toto odpoledne. Sešli jsme se v centru v jedné restauraci s rybími specialitami.

„Vy jeden lehkomyslný Ire. Zase jste v maléru. Ty vaše ztřeštěné výpady a nájezdy jsou vskutku velkolepé. *Mais ce n'est pas la guerre.*"

„Kde jsem podle vás udělal chybu?"

„Jde o tu publicitu. Přece jsem vám říkala, že vás nechají dělat co budete chtít, pokud kolem toho nebudete dělat rozruch. Ten plán s IFIF byl po všech stránkách chytrý. Oni by infiltrovali každou skupinu, aby tam dostali svoje lidi na výcvik. Ale prostě nepřipustí, aby CBS filmovala, jak dáváte lidem drogy na nádherných mexických plážích. S tímhle byste byl schopen zničit během jednoho měsíce kapitalismus a socialismus dohromady."

Znovu mne zarazila její chladná vypočítavost, kterou tato aristokratická žena převzala od těch WASPů s tvrdýma očima a v perfektně padnoucích oblecích, kteří v luxusních limuzínách pendlují mezi svým domovem a úřadem, od všech těch zprostředkovatelů informací, redaktorů, členů správních rad, úředníků z vládních institucí, od těch mužů ještě mladých, jejichž oči a tváře jsou však jaksi předčasně zestárlé, od mužů, které jste mohli samozřejmě potkat i na hlavním náměstí v Harvardu či v Yale, zasvěcených tak záhy do oné kalvinistické konspirace a zavázaných přísahou spolehlivosti a mlčenlivosti na věky, kteří pracují v Curychu pro Wild Billa Dono-

vana, ve Washingtonu pro Allena Dullese, a taky pro Henryho Luceho jako šéfové kanceláří a střídají to mezi *Newsweekem* a *Postem*, od všech těch manipulátorů s tajnými dokumenty a fakty, se šeptandou i prognózami, s informacemi o válečných inventářích, cenových maržích na burze, volebních blocích, s průmyslovými a obchodními tajemstvími a klepy a pomluvami ohledně sexuálních a drogových preferencí jednotlivých kongresmanů, prostě od lidí vycvičených chňapnout, co mohou a nepustit, oddaných do poslední kapky krve oněm článkům své protestantské víry, podle nichž planeta Země je v podstatě jenom něco jako dojná kráva.

„Ale teď se už na to vykašlete," řekla Mary. „Zatímco vy jste dělal blbosti, já jsem tvrdě pracovala. S mými přáteli se nám podařilo uvést do transu několik nejdůležitějších lidí ve Washingtonu. Je nejvyšší čas, abychom měli svou vlastní psychedelickou buňku i na Potomacu, nemyslíte?"

„Takže potřebujete další drogy? To bude problém. Naše plány na zřízení chemické továrny v Mexiku ztroskotaly."

Mary se zasmála. „Ale v tom není problém. Mohu vám dát jeden kontakt do Anglie. Oni vám dodají, co budete potřebovat. A pokud věci půjdou tak, jak doufám," řekla s náhlou empatií, „bude se i tady u nás brzy vyrábět spousta kvalitních drog."

Trochu jsem na ni naléhal, ale odmítla říci více.

21. října 1955, Berkeley, Kalifornie

Toho pátečního večera jsem přišel domů a našel Marianne plnou nového nadšení. V očích, tak dlouho smutných, jí nyní jiskřilo. Měla plán.

Namíchal jsem martini a sedli jsme si k baru, nálada byla výborná jako za starých časů. Marianne si uvědomila, že je příliš závislá, příliš stažená, příliš bolestínská. Bylo jí jasné, že potřebuje nějaký šok, něco, co by jí otřáslo a dovolilo jí uvolnit se ze svých introvertních návyků. Takže ona a děti odjedou na nějakou dobu pryč. Byla si naprosto jistá, že naše láska může znovu rozkvést.

Mariannina nejbližší přítelkyně z college byla provdaná za diplomata a s manželem pobývala ve Švýcarsku. Marianne se nechala inspirovat jejími dopisy, v nichž popisovala tamní společenský život, lyžování na horách, dobré školy.

Chtěla odjet na několik měsíců. Pronajme si dům v Alpách, naučí se lyžovat, děti tam budou chodit do školy. Prostě se na chvíli zkusí postavit na vlastní nohy. Já jsem měl za nimi přijet na návštěvu.

Ale k realizaci plánu by byla nutná jistá finanční výpomoc od jejích rodičů.

Marianne vytočila Oregon City a stručně nastínila svůj plán. Pak chvíli poslouchala. Její tvář se jakoby propadla. Držela křečovitě sluchátko a prázdným pohledem zírala do zdi. Ve sluchátku byl slyšet oznamovací tón.

Její otec řekl jedinou větu: „Ty ses asi zbláznila, když chceš opustit svůj domov a manžela a poflakovat se někde po Evropě."

Objal jsem ji a přivinul k sobě.

„Stejně to uděláme," řekl jsem. „Uděláme všechno, co si umíníme."

„Ano, uděláme to," řekla. „A teď to oslavíme. Dáme si drink." Namíchal jsem další martini. Marianne toho moc nepojedla, ale pila neustále.

Toho večera jsme měli jít na menší večírek. Ještě před odchodem telefonovala Delsey. Následujícího dne odjížděla na Tahoe. Bezmyšlenkovitě jsem navrhl, aby k nám s Rollem na chvilku zaskočili později večer.

Kolem půlnoci jsme se vrátili a já jsem s vozem zajel do garáže, jejíž těžká sekvojová vrata se spouštěla dolů a zamykala zvenku. Normálně jsme je nikdy nezavírali, protože se vlhkem trochu roztáhla a zavřít šla jen ztěžka.

Když jsme pak šli po schodech dolů k našemu domu, objevilo se další auto. Byla to Delsey. Šel jsem k jejímu vozu. Dovnitř jít nechtěla, zastavila se jen na skok, aby se rozloučila před odjezdem. A taky aby mi popřála všechno nejlepší k mým pětatřicátým narozeninám.

Pak jsem se vracel k domu. Spatřil jsem Marianne na schodech pode mnou, upírala na mne pohled, ve kterém bylo prozření a otřes.

„Ale ty ji doopravdy miluješ," řekla jenom.

Najednou vydala hrozný vzlyk a doslova se zhroutila se schodů na travnatý svah.

Pomohl jsem jí na nohy a odvedl ji dolů na terasu a odtud do ložnice. Svlékl jsem ji a pak jsem se svlékl sám. Objal jsem ji a ona mi položila paže kolem krku a s jakousi zběsilostí mě sevřela v náručí.

A tak jsme i usnuli, s rukama i nohama pevně propletenýma.

Červenec 1963, Newton Center, Massachusetts

Dopis, který nikdo nečekal, přišel z ostrova Dominica. V této malé a jen zřídka navštěvované karibské zemičce založil jistý Američan, nadšenec do psychedelických drog jménem John Presmont, experimentální komunu. Tvrdil, že má zajištěnou podporu labouristické strany, která by se podle všeobecného očekávání měla dostat k moci v příštích volbách. Labouristé se doslechli o naší úspěšné operaci v hotelu Catalina v Mexiku a byli celí dychtiví, abychom tam u nich na jihu pomohli nastartovat avantgardní intelektuální turistické centrum.

Vyslali jsme na Dominicu dva průzkumníky, Gunthera Weila a Franka Fergusona, mladého a nadějného absolventa Wesleyanské univerzity. Ani ne za týden jsme dostali telegram plný nadšení. Podařilo se jim setkat se s těmi politiky. Potenciál to byl velice slibný. Ať okamžitě přijedeme.

Postavil jsem se do čela naší imaginární jednotky v počtu deseti lidí a letecky jsme se přemístili nejdřív na Návětrné ostrovy a pak na maličkou Dominicu. Když naše letadlo začalo klesat nad horami a blížilo se k letišti, probudily se v nás velké naděje, asi podobné, jako u imigrantů vystupujících z lodi na Ellis Islandu. Naši zvědové nás ale očekávali se zprávami, které nás naplnily zklamáním. Současná konzervativní vláda, úzce spolupracující s vládou Velké Británie, se dozvěděla o našich plánech a vydala rozkaz k vyhoštění našeho hostitele Presmonta, který se momentálně k naší smůle snažil pokud možno nevystrkovat nos ze svého domu. Vedoucí představitelé loajální opozice Jejího Veličenstva se obávali setkat se s námi veřejně a tak byla na dnešní noc sjednána tajná schůzka.

Po setmění působil ostrov poněkud zlověstně - pláže s černým pískem končily náhle v divoké džungli. Téměř veškeré obyvatelstvo tvořili černoši, potomci bývalých otroků. Britské ovocnářské společnosti je udržovaly ve stavu koloniální zaostalosti a chudoby. Dominice zkrátka chyběl onen lázeňský šarm, tak příznačný například pro Bahamy.

Gunthera, Franka a mě naložili do taxíku, který řídil mladý černoch. Tvářil se přátelsky, ale byl značně nervózní. Jeli jsme po silnici plné velkých krabů, které drtily pneumatiky našeho vozu.

V jednom omláceném koloniálu nám černoška za pokladnou po-

kynula, abychom šli dál do přecpaného skladu osvětleného jedinou žárovkou visící na drátě. Kolem stolu seděli tři mohutní svalnatí muži, do pasu nazí, jejich ebenová kůže se leskla potem. S nimi byl další černoch v apartním vycházkovém oblečku, který nám podal ruku a jal se nalévat rum a coca colu.

Ti tři muži bez košilí byli poslanci parlamentu a vůdci opozice. Elegantní chlapík se jmenoval Horace a byl to právník známý v celém Karibiku. Vysvětlil nám, že v daném okamžiku nemůže labouristická strana podniknout žádné oficiální kroky na naši podporu, jelikož je v parlamentě v menšině devět ku osmi. Nicméně flagrantní podpora britských obchodních zájmů ze strany konzervativců vzbuzuje v lidu pobouření. Nemůže být pochyb, že příští volby přinesou labouristům drtivé vítězství. Ti, jakmile se dostanou k moci, mají v úmyslu přivést do země i jiný kapitál než jen britský, díky němuž by se postavila ekonomika na nohy. Zajímalo je, jaké máme úmysly.

Vyprávěl jsem jim o našem výzkumu i o rychlém přírůstku členstva IFIF. Navrhoval jsem, že bychom si nejdřív pronajali některé rekreační objekty a později možná i postavili nové, což by nám umožnilo navázat na ztroskotavší mexický projekt.

Horace spočítal, že už na úrovni operace v Zihuatanejo bychom mohli ztrojnásobit příjmy, které má ostrov z turistiky. Padla narážka, že by se na Dominice případně objevily nějaké peníze z Las Vegas, z nichž by se část mohla využít na podporu našeho projektu. Jaký je můj názor na možnost zřídit zde několik kasin?

To tedy byla scéna! Místnost, kolem jejíchž stěn jsou vyrovnány laťové bedny se zbožím, stůl z hrubého neohoblovaného dřeva, nad ním slabá žárovka, lesknoucí se černá pokožka mužů a jejich bílé zuby vyceněné v úsměvu: a zde se kuje plán jak za pomoci našich drog převzít moc v této malé zemi. Bylo domluveno, že několik dní strávíme zjišťováním výše nájemného za hotely a další nemovitosti poblíž pláží. Potom jsme měli, Horace a já, odletět do New Yorku a tam navázat kontakt s perspektivními lidmi schopnými poskytnout podporu, a uzavřít s nimi formální dohody.

Následující týden byl idylický. Horace nás prováděl po ostrově a společně jsme objevili tři lokality na pobřeží, které byly k mání za velice rozumné ceny. Místním lidem jsme byli představováni jako přátelé a dostávalo se nám od nich velice vřelého přijetí.

Nedaleko našeho hotelu tekla prudká horská bystřina s vodou studenou a čistou. Vždycky odpoledne jsme tam lenošili, nechávali jsme se unášet proudem až k jezu, pod kterým vřela voda v lesní tůni, v níž naše cesta s mohutným plácnutím končila. Čím dál víc se nám líbil tenhle ostrov se svými plážemi s černým pískem.

Ale naše pohoda skončila v okamžiku, kdy se k našemu hotelu v burácejícím džípu přiřítil Horace, tvář popelavou strachem.

„Byla tady už policie?" zařval divoce. „Ne? Skvělé. Poslyšte, pokud máte někde nějaké drogy, bleskově je prosím vás schovejte. A neopouštějte areál hotelu. Volejte okamžitě na letiště a zajistěte si rezervaci na zítřejší let. Vláda vydala příkaz policii k vašemu zatčení za překupnictví drog. Člověče, oni z vás chtějí udělat největšího obchodníka s heroinem na světě."

„Heroin?" pípl jsem jenom.

„Naštěstí máme u policie lidi, kteří nám pomáhají. Ti mám řekli, že americká vláda poslala naší vládě všechny možné informace o vás. Nějaký americký agent jménem Donovan - asi ze CIA - přiletěl včera a mluvil přímo s guvernérem. Naši lidé ve vládě říkají, že určitě budete mít potíže. Krucifix, už jsou tady."

Dovnitř vjelo auto s úředním označením a z něho vyskočili dva policisté.

„Profesor Leary? Můžete jít prosím s námi? Guvernér si s vámi přeje mluvit."

„Nejdřív bych si chtěl promluvit se svým právníkem."

Policisté mrkli jeden na druhého a pokývli. Poodešel jsem s Horacem stranou.

„Musíte s nimi jet," řekl. „Tak aspoň nebudou moci udělat razii."

„Co je to zač, ten guvernér?"

Horace udělal kyselý obličej a zavrtěl hlavou. „Nejhorší, co může být, člověče. Alkoholik, který má odkroucených čtyřicet let v koloniální službě. Je naprosto neschopný a sem ho odložili do starého železa. Udělá všechno, co mu Američani řeknou."

Horace měl pravdu. Ten starý Brit se na mne zamračil přes celý stůl. Jeho odulá tvář se podobala starému koženému vaku a byla rozrytá rudými vráskami. V ní plavaly oči jako na vodě. Na stole ležela objemná složka s označením „LEARY" a vedle ní, což bylo ještě horší, nejnovější číslo magazínu *Time* se senzačním článkem o LSD.

Guvernér přečetl nahlas úryvek z *Time* a pravil: „Na tomhle ostrově žádné takové svinstvo nechceme.“ Jediná příjemná věc na tom byla, že to bylo stručné a jasné.

Byli jsme znovu vypovězeni.

Toho večera zůstal Horace s námi v hotelu jakožto jakási bezpečnostní pojistka. Celou noc jsme zašívali pilulky do plyšových medvědů.

Na letišti se to odbylo bez problémů. Nejdřív jsme letěli na ostrov Antigua, kde jsme se na pár dní ubytovali v kouzelném hotelu na pobřeží, abychom se nabrali sil před dalšími kroky.

Ukázalo se, že majitelem hotelu je jeden můj bývalý spolužák z West Pointu. Do Karibiku byl služebně přidělen během II. světové války a život na ostrovech se mu tak zalíbil, že hned po vítězství nad Japonskem zažádal do výslužby.

Jako tak mnozí lidé na ostrovech i můj přítel vězel až po krk v podezřelých kšeftech s pozemky a nemovitostmi. Podařilo se mu koupit dva ostrůvky poblíž Grenady, ale s podmínkou, že tam do dvou let vybuduje natrvalo několik budov. Ale neměl na to dost peněz a tak nám učinil nabídku, kterou nebylo možné odmítnout. Navrhl nám, že nám polovičku jednoho pustého ostrova prostě dá, pokud tam ty stavby postavíme. Tam bychom byli absolutně v bezpečí. A než by se ty budovy postavily, mohl by náš tým sídlit v již nepoužívaném klubu na pláži, který nesl jméno „Vědro krve“.

Zcela náhodou se krátce po nás ubytoval ve stejném hotelu i Dick, který byl na cestě za námi na Dominicu. Když viděl, jak skotačíme na pláži, zmocnil se ho vztek. Chudák Richard, události toho léta zasadily kruté rány jeho nadějím na to, že se stane respektovanou osobou. S hořkostí mi vynadal, že jsem rozfofroval těch 20 000 dolarů od Peggy. A navíc jsme byli během dvou týdnů vyhoštěni ze dvou zemí.

Netrvalo dlouho a tento počet se zvětšil na tři. Několik nóbl poldů v bílém s vycházkovými hůlkami se sice chovalo přátelsky, nicméně zcela nesmlouvavě (možná toho věděli o rozumném užívání drog víc než my).

„Bože můj, člověče, v tomto momentě už každý ostrov dostal varování ohledně vás a vaší pirátské smečky.“ Kapitán na mne spiklenecky zamrkal. Dalšího dne jsme už byli na cestě na Portoriko.

Teď už šlo veškeré zklamání mimo mne. Připomněl jsem si nuce-

nou migraci disidentských skupin v minulosti. Naše dilema se dalo čekat. Toto postrkování z místa na místo, jehož iniciátory jsou držitelé moci, se zdá být standardní zkouškou pro ty, kdo jsou oddáni nějaké utopistické vizi. Dělali jsme jen kroky tance, jehož choreografie byla napsána již předem, kroky, kterým se filozofičtí novátoři nikdy nemohli vyhnout. Deportace 1-A. Teorie a praxe společenského ostrakismu. Všechno se to zdálo být z historického hlediska v pořádku a určitě to bylo lepší, než nekonečné vysedávání na fakultních schůzích.

Právě se nám dostávalo té nejlepší lekce v oboru aplikované kulturní antropologie. Pokud se sociálním inovacím – a platí to zvláště pro ty, které se týkají výchovy mladých – nepodaří získat mocenskou bázi (teritoriální, politickou, finanční), jsou jejich průkopníci vystaveni nekonečným obstrukcím a všechny byrokracie jim házou jenom klacky pod nohy.

Na straně aktiv zaznamenal náš program změn i dvě kladné položky: stali jsme se mluvčími toho obrovského množství lidé z generace narozené po II. světové válce, která už čeká v záloze, aby jednou převzala moc, a dále, pochopili jsme, že schopnosti a možnosti komunikace jak prostřednictvím médií, tak jednoduše ústně, se stávají důležitým prostředkem pro přípravu mocenské báze v informační společnosti budoucnosti.[2]

Část 2

PEDOMORFÓZA – – JUVENILIZACE

Proces biologické evoluce je do značné míry historií úniků ze slepých uliček nadměrné specializace, evoluce idejí pak sérií úniků z duševních stereotypů a stagnaci podlehnuvších procedur a rituálů. V biologické evoluci může tento únik nastat v důsledku stažení se z dospělého stádia na juvenilní, což je bod obratu a počátek nové linie; v evoluci mentální pak dočasným regresem na pružnější a všemožnými zábranami méně zatížené mody ideace, po kterémžto regresu může nastat kreativní skok vpřed.

Arthur Koestler

Určité plemeno či rasa může dosáhnout obnoveného mládí tím, že se mu podaří odstranit, jakoby odstrčit dospělé stádium života jedinců, kteří je tvoří, z pozice na konci jejich ontogenezí. Takovéto plemeno může se potom rozšiřovat do všech směrů.

Sir Gavin de Beer

Science fiction je nejvýznamnější literární formou, které kdy lidstvo dalo vzniknout... Ale my jsme až příliš zaměstnáni každodenním životem a pohybem vždy k následujícímu konceptu, takže jsme si prostě nepovšimli, kterých že idejí se ta naše fikce vlastně týká.

Nyní nastal čas, abychom si to uvědomili.

Ray Bradbury

ŽIVOTOPIS

Fitz Hugh Ludlow (1836–1870)

– vyrůstal v Poughkeepsie ve státě New York jako syn pastora, významného zastánce zrušení otroctví. V dětství rád čítal dobrodružné příběhy ze Středního Východu jako jsou *Tisíc a jedna noc*, *Putování Marca Pola* a *Hrabě Monte Christo*, ze kterých se dozvěděl o hašiši. Podobně jako William James i tento věčně v knihách pohroužený mladík chatrného zdraví se stal neúnavným experimentátorem s drogami (sám sebe nazýval „Alexandrem Velikým farmacie"). Stal se pomocníkem místního lékárníka, aby mohl vyzkoušet opium, éter, chloroform a východoindické konopí známé jako *cannabis indica* (bylo tehdy k dispozici jako léčivý prostředek v podobě tinktury nebo sladké medicíny v ceně čtyři dávky za dolar).

V posledním roce svých studií na Union College napsal Ludlow hymnu své almae matris a také svou první knihu, jež byla prvním dílem o cannabisu v angličtině vůbec. Kniha *The Hashish Eater*, publikovaná anonymně v roce 1857, se stala literární senzací a posléze přinesla svému autorovi trvalou, byť poněkud skandální proslulost. Po zbytek svého života se Ludlow věnoval žurnalistice a cestování.

22. Život v časoprostorové kolonii

Září 1963, Millbrook, New York

Tři předcházející roky byly pro mne velice náročné. Provedl jsem experimenty s LSD s více než 1500 pokusnými osobami, řídil jsem rozsáhlý výzkumný projekt, zaměstnávaly mne nikdy nekončící politické problémy a boje. Cítil jsem se vyčerpán. Čert vem filozofii i historii, říkal jsem si, nejlepší by bylo zmizet někam na pustý ostrov, kde vane pasát z jižních moří.

S vynalézavostí sobě vlastní Peggy zařídila, aby Dick uspořádal sezení s LSD pro jejího mladšího bratra Billyho, který v té době pracoval jako mladý nadějný makléř v prestižní firmě Lehman Brothers. Reakce Billyho byla nadšená. Najednou to vypadalo, že právě on je tím pravým inteligentním, neklidným, po vzrušení toužícím dědicem mellonovské tradice, skutečným synem Thomase Hitchcocka, legendárního amerického letce a špičkového hráče póla.

Billy společně se svým dvojčetem Tommym právě koupili velkostatek v Millbrooku ve státě New York, dvě hodiny jízdy autem z Manhattanu proti proudu řeky Hudson. Bylo to kouzelné místo, asi dva-

krát pět mil úrodné půdy, přičemž vstup na pozemek tvořil impozantní komplex hradní brány s padací mříží. Od této strážnice vedla míli dlouhá příjezdová cesta lemovaná dvěma řadami javorů k třípatrovému zámku se dvěma věžemi. Budova svítící bělobou v sobě skrývala 64 pokojů a byla obklopena vzorně udržovanými trávníky, poblíž pak stály stáje a jakási chata, zvenku zdobená ornamenty, v níž byla kuželna. Asi míli odtud, ve volné krajině, do níž se odvíjela pole, se nacházel menší zámeček zvaný „bungalov", v němž si Hitchcockovi založili své víkendové útočiště. Billy a Tommy, kteří nyní energicky podporovali naši práci, nám navrhli, abychom zřídili výzkumné středisko v prozatím prázdné hlavní budově. Plán IFIF, podle něhož jsme hodlali zřídit lokální střediska po celé zemi, byl nyní stejně v troskách. Náš provoz bychom tedy vědomě omezili a pokračovali ve výzkumu změněných stavů vědomí zde, v ústraní a izolaci. Těšilo nás, že se nacházíme nedaleko míst, kde žil Fitz Hugh Ludlow, v kraji, kde byl uložen k poslednímu odpočinku francouzský jezuita, filozof a mystik Teilhard de Chardin.

Dali jsme si jméno Castalia Foundation (nadace Castalia), chtějíce i tímto názvem vyjádřit návaznost na společenství učenců-mystiků z knihy Hermanna Hesseho *Hra skleněných perel.*

Zatímco se to v domě, v němž žila naše komuna v Newton Center, hemžilo přípravami na stěhování, udělal jsem si já sám volnou chvilku k napsání filozofické studie, jež se měla stát základem pro moji výzkumnou práci v následujících osmnácti letech. Sepsal jsem ji u příležitosti svého pozvání k přednášce na výroční konferenci Americké psychologické asociace (APA) ve Philadelphii, které mi zaslala jistá společnost luteránských psychologů. V 50. letech, kdy jsem pracoval jako klinický psycholog v Berkeley, působil jsem rovněž jako konzultant vzdělávacího programu luteránského semináře. Mnoho mladých luteránských duchovních prošlo výběrem, jehož základ tvořily mé testy.

Ve své studii jsem psal, že náboženská ortodoxie se marně pokouší, skrze dogmata a poetické mýty, dát odpověď na osm základních otázek týkajících se lidského osudu, na otázky, které filozofie nově formulovala v pojmech logiky a na něž může adekvátně odpovědět pouze věda.

Dále jsem ve studii shrnul nové poznatky z mnoha vědních oborů (z nukleární fyziky, astrofyziky, genetiky, imunologie, biochemie, neurologie, etologie, demografie, teorie computerů), jejichž důsledkem vbrzku budou drastické změny našeho pojetí lidské přirozenosti. Údaje, které tyto vědy nashromáždily, umožňují, aby nyní, poprvé v historii vůbec, mohly inteligentní lidské bytosti nejen nacházet odpovědi na základní otázky ohledně toho, jak a proč jsme se jako takoví vůbec vyvinuli, ale dovolí nám rovněž postoupit dál, k ovládnutí technologií řízení vesmíru i této planety, naší genetické budoucnosti i naší současné neurologické reality.

Studie naznačovala, že na podkladě nových vědeckých modelů bude možné formulovat osm přesných a objektivních definicí Boha jakožto designéra /technologa evoluce. Takže každá rozumná lidská bytost, která to myslí vážně, dostane nyní možnost osvojit si to, co jsem označil jako Osm božích technologií.

Studie, jakási moje *summa theologica*, tedy představovala systém vědeckého humanismu, byla jakousi příručkou, prostoupenou mým vnitřním nadšením, která chtěla lidem pomáhat na jejich cestě k tomu, aby se stali vědomými a uvědomělými agenty evoluce. Snažil jsem se ukázat, že humanistická věda poskytuje lepší odpovědi na ony základní otázky, než jsou ty, které dává náboženství. Naznačoval jsem, že těch osm otázek koresponduje s osmi stádii evoluce a rovněž s osmi obvody mozku, propojenými tak, aby tato evoluční stádia – ať už se jedná o druh jakožto celek, anebo o jednotlivce – modulovaly. Domníval jsem se, že je docela dobře možné, že existuje osm typů neurotransmiterů neboli přenašečů (jde o drogy, které si tělo buď vytvoří samo, nebo které jsou mu dodávány zvnějšku), jež mohou aktivovat osm úrovní vědomí, umožnit přizpůsobení člověka oněm osmi stádiím evoluce a dosažení vhledu v oněch osmi otázkách.[1)]

Tuto studii jsem tedy přečetl před užaslými luterány. Snažil jsem se ji napsat v pečlivě vyváženém stylu, okořenit ji vědeckými fakty a dochutit poetickými nástiny vývojových panoramat, doplnit citacemi ze zpráv z psychedelických sezení od věhlasných osobností vědy i od našich pokusných osob, což byly prožitky, které vyrážely dech. Na dvě hodiny se ve Philadelphii chopila vlády hereze a mladí luteráni mě odměnili nadšenými ovacemi.

Asi v polovině září 1963 jsme naložili veškerý náš majetek z domu

v Newton Center do pronajatých stěhovacích vozů, sami se seřadili do karavany a vyrazili směrem na západ. V naší skupině byli Susan a Jack, Peggy Hitchcocková a Ralph a Susan Metznerovi. Lékařskou supervizi měl zajistit jeden mladý lékař, který se právě snažil zbavit se svého návyku na methedrin. Posádku doplňoval jeden psycholog z Kalifornie jménem Gary Fisher, jeho žena a dvě děti.

Na místo jsme dorazili těsně po západu slunce. Velký dům s okny a dveřmi zatlučenými prkny se před námi vynořil jako přízrak, se svými dvěma věžemi, s příkrými štíty a sráznými střechami vypadal jako tajemný hrad v Karpatech. Elektřina ještě nebyla zapojena, a tak jsme v krbu hodném přinejmenším nějakého baronského sídla rozdělali divoce hučící oheň, zapálili svíčky a v jejich svitu zametali podlahu z dubových prken v obrovském obývacím pokoji. Naše nové dobrodružství jsme zahájili v nejlepší náladě.

Budovu postavil na přelomu století William Dietrich, magnát-vizionář, který nadělal své obrovské jmění tím, že v mnoha amerických městech zavedl elektrické pouliční osvětlení. Tento precedens osvícení jsme považovali za dobré znamení. Dietrichův umělecký vkus se orientoval na bavorské baroko. Dřevěné segmenty vnitřní výzdoby vypracovali mistři řezbáři z Německa a z Rakouska. Stěny byly pokryty elegantními, byť trochu již vybledlými čalouny. Dřevěné stropy zdobily intarzie. Kuchyně byla tak velká, že by stačila i pro provoz hotelu a do lednice se mohlo směstnat několik lidí. Zde Charlie Mingus testoval svou paranoiu: nechal se zavřít dovnitř a čekal, kdy a jestli vůbec ho my běloši pustíme ven. Vždycky se zdál trochu zklamaný, že jsme ho nakonec pustili.

Naším prvním úkolem bylo budovu vyčistit a uvést do pořádku, aby se dala obývat. Nejdřív jsme strhali prkna z oken a všude vygruntovali. Prolezli jsme sklady místních bazarů a obchodů se starožitnostmi a hledali vhodný nábytek. Rozhodli jsme se pro zařízení ve stylu Středního Východu. Kromě kuchyně, při jejímž vybavení stoly a židlemi byla rozhodujícím kriteriem praktičnost, byl zbytek domu zařízen jako harém, se spoustou nízkých pohovek a s celými hektary polštářů a hedvábných podušek. Zkrátka prostředí jako stvořené pro měkká přistání.

V průběhu prvních několika týdnů jsme uspořádali knihovnu. Všechny svoje osobní knihy jsme dali na jednu hromadu a zjistili

jsme, že máme skvělou sbírku děl z oblasti historie, filozofie, mysticismu (východního i západního), neurologie a výzkumu mozku, biochemie a genetiky. Zato bylo až symptomatické, jak málo textů jsme vlastnili z oboru psychologie. Zřídili jsme zvukové studio a fonotéku hudby k sezením: byla v ní Bachova a Mozartova hudební geometrie, čistý jazz, rhythm-and-blues, hudba exotických národů i primitivních kmenů.

Velice rychle se nám podařilo ustavit pravidelný denní program. Dny jsme trávili pracemi zajišťujícími chod domácnosti a badatelskými aktivitami, totiž studiem a psaním o rozšiřování vědomí. Jednou týdně jsme se účastnili programovaných sezení s LSD. Pravidelně jsme se střídali a vždy jeden člen našeho týmu byl odpovědný za aranžmá prostředí a výběr stimulů. Lídr vybíral pasáže ke čtení z filozofických děl i z krásné literatury a také hudbu, která se ukázala jako nejdůležitější činitel při usměrňování myšlení. Lídři se často snažili připravit různé speciální nahrávky, které nás měly dovést ke zcela specifickým ontologickým dobrodružstvím. Také usilovali o to, aby nám zprostředkovali své hlavní zájmy z oblasti filozofie stejně jako své estetické preference.

Jelikož pasívní imprintingové učení je v průběhu sezení s kyselinou nesmírně urychleno, byli jsme schopni vstřebat široké spektrum nejrůznějších moudrostí a rozkoší všech věků. Po několik týdnů jsme se zabývali spisy vynikajícího rusko-arménského mystika G. I. Gurdjieffa a snažili jsme se rovněž zopakovat jeho hluboké, drogami inspirované experimenty.

Peggy trávila zhruba polovinu svého času na Manhattanu a přijížděla vždycky s mohutným burácením ve voze naloženém bednami šampaňského a různých exotických jídel a nápojů. O víkendech jezdili do svého „bungalovu" i Billy a Tommy a přiváželi s sebou příslušníky společenské smetánky, nejrůznější celebrity a zvědavé aristokraty. Strávit víkend v Millbrooku se stalo pro odvázané mladé boháče z New Yorku velice módní záležitostí. Ale pohostinství jsme poskytovali rovněž biologům z Yale, oxfordským psychologům i svatým mužům z Indie. Po celý víkend se jednotlivé skupiny přesunovaly z jednoho domu do druhého, vyžívajíce se v uhlazené konverzaci.

Majordomem a hlavním obřadníkem těchto víkendových setkání se stal Van Wolfe, divadelní producent na poloviční úvazek a muž

znalý velkého světa, který sám sebe jmenoval vyslancem Castalie pro oblast Park Avenue a Broadwaye. Van zůstával často v Millbrooku i mimo víkendy, a tehdy se stěhoval z bungalovu do Velkého domu a účastnil se našich programových sezení. Během těchto tripů se často stávalo, že lidé objevili svou „základní" osobnost, neboli, jak jsme si zvykli to nazývat, „manifestovali svou božskou podstatu". Z Vana se vyklubal jakýsi moudrý a lstivý Levantinec, něco jako vezír na dvoře sultánově, který kul pikle a snoval plány ve prospěch jediné věci, a tou věcí pro Vana bylo totéž co pro mnohé z nás, totiž naučit se užívat psychedelické drogy ke stvoření nebe na zemi. Za fasádou všemi mastmi mazaného intrikána a podnikavce v oblasti show businessu, mistra bridže, arbitra a vůdčího ducha nejrůznějších salonů, skrývalo se Vanovo pravé já, a tím byl soukromý psycholog, který věří, že nástrojem k osvobození lidí od strachu a pocitů viny je rozumné užívání drog.

Sami sebe jsme považovali za jakési antropology z 21. století, kteří svůj modul schopný cest v prostoru i čase ukotvili v temných dobách let šedesátých 20. století. V této časoprostorové kolonii jsme se pokoušeli vytvořit jakési nové pohanství spolu s novým pojetím života jakožto uměleckého díla. Zdálo se mi tehdy, a když teď o tom přemýšlím, myslím, že celkem právem, že se uskutečňuje můj chlapecký sen.

Měli jsme pocit, že svět konfliktů a politického boje je někde daleko odtud, ale nebylo tomu tak, problémy číhaly všude, hrozivé a kruté, vždy připravené udeřit.

Nejdříve přišel telefonát od Mary Pinchotové. Bylo to jednoho pozdního odpoledne a její hlas taktak balancoval na tenké struně hysterie. Na letišti La Guardia si půjčila vůz a momentálně byla někde v Millbrooku. Na statek přijet nechtěla. Mohl bych se s ní setkat někde ve vsi?

Když jsem vyjížděl z brány, všiml jsem si zelené fordky zaparkované kousek odtud na silnici č. 44. Vyrazila za mnou. Zpomalil jsem. Vůz za mnou zastavil. Byla to Mary. Přesedla si ke mně a pokynula mi, abych jel dál.

Zahnul jsem na vedlejší silnici. Projížděli jsme tou podzimní scenérií, která se nikdy neomrzí - zlatá pole, stáda statných, jako uhel černých krav, stromy změněné v cákance křiklavých barev, nebe jako

zářící indigo –, a vedle mne seděla ta nejsmutnější mladá žena na světě.

„Všechno šlo tak dobře," začala vyprávět. „Podařilo se nám získat osm vzdělaných žen a ty přivedly do transu nejmocnější muže ve Washingtonu. A pak to prasklo. Byla jsem hrozný blázen. Zmýlila jsem se při výběru lidí. A jedna počestná manželka nás práskla. Mám hrozný strach." Dala se do pláče.

Natáhl jsem ruku a pohladil ji po vlasech. „Je tohle v důsledku... myslím jako, měla jste špatný trip?"

„Ne. Všechno bylo perfektní. Proto je to taky tak smutné. Možná jsem v opravdovém průšvihu. Vlastně bych tady asi spíš ani neměla být."

„Jste právě teď na drogách?"

„O mně nejde, to ta situace se tak posrala. Teď musíte být velmi opatrný, Timothy. Ať kolem vás není sebemenší rozruch. Žádnou publicitu. Bojím se o vás. Bojím se o nás všecky,"

„Mary," řekl jsem konejšivě, „pojďme se vrátit zpět do Velkého domu. Odpočinete si, dáte si trochu vína a třeba se naložíte do vany, a pak zkusíme vymyslet, co by se dalo dělat."

„Já vím, na co teď myslíte. Ale tohle není paranoia. Prostě jsem se zapletla do několika velice nebezpečných věcí. To je realita. A vy mi musíte věřit." Zabodla své oči do mých. „Věříte mi?"

„Ano." Její znepokojení mě konečně přesvědčilo.

„Hleďte, kdybych se tady někdy nečekaně objevila, můžete mě na chvíli schovat?"

„Jistě."

„Dobře." Vyndala z kabelky lahvičku plnou pilulek a dala mi ji. „Tohle by mělo být nejlepší LSD na světě. Mám to z Národního institutu pro duševní zdraví. Není to legrační, že to nakonec já dávám vám?"

Díval jsem se za ní, jak odjíždí, a snažil jsem se usilovně přemýšlet. Neporušila přece žádné zákony. Tak v jakém průšvihu by mohla být?

Té noci telefonovala Laura Huxleyová. Řekla, že Aldous umírá a že by si hrozně přál, abych mu ještě vyprávěl o té příručce, kterou jsme dali dohromady podle *Tibetské knihy mrtvých*.

Druhého dne jsem letěl do Los Angeles. Aldous a Laura, jejichž dům padl za oběť velkému požáru v Hollywoodu, bydleli u jednoho přítele nedaleko Mulholland Drive. Laura si mne vzala bokem a stiskla mi ruku. Měla pocit, že Aldous není schopen postavit se tváří v tvář neodvratnosti smrti. Právě toho dne odpoledne žertoval o nepříjemnostech, které s jejich pobytem ve svém domě jejich přítel má. Zmínil se i o tom, že až se uzdraví, musejí si nějaký dům pronajmout.

Aldous ležel v horním pokoji v nemocniční posteli, téměř se nehýbal a byl velmi slabý. Na pozdrav mi odpověděl úsměvem a hned se začal tichým hlasem ptát, jak pokračuje naše práce. Začal jsem vyprávět a on kýval hlavou na znamení souhlasu a jemně se usmíval mým žertům. Pak mi pokynul, abych se k němu naklonil. Jako spiklenec mi šeptal, že nechce znepokojovat Lauru, která se nedokáže smířit se skutečností, že on umírá. Říkal, že o této své smrtelné nemoci věděl už tehdy, kdy psal onu scénu v románu *Ostrov*, v níž hrdina provádí svoji umírající babičku skrze několikerá *barda*. Aldous mě požádal, abych mu dělal lídra při jeho posledním sezení s LSD, že by to byla naše psychedelická verze *Tibetské knihy mrtvých*.

Řekl jsem, že by podle mne bylo lepší, aby mu lídra dělala Laura a aby to byla rovněž ona, kdo mu přečte instrukci, jak dosáhnout Bílého světla.

„Ne. Nechci ji vystavovat dalšímu emocionálnímu tlaku. Koneckonců mám takovou představu, že bych mohl v průběhu toho tripu zemřít."

Vešla sestra a přivezla kyslíkovou bombu. Já jsem šel mezitím do pokoje, kde čekala Laura. Pověděl jsem jí o našem rozhovoru. Laura ochotně souhlasila s tím, že bude Aldousovi dělat lídra při tomto sezení, kdy je smrt již tak blízko. Mluvili jsme ještě o výzkumném projektu dr. Kasta, který prokázal, že LSD může významně přispět k dosažení stavu vyrovnanosti a smíření u pacientů v terminální fázi nemoci.

Při loučení mi Aldous zašeptal: „Buďte k nim všem jemný, Timothy. Oni touží po tom, aby byli osvobozeni, jenže nevědí, jak toho dosáhnout. Učte je. Dodávejte jim víru a sebedůvěru."

Snad každý z nás si velice přesně pamatuje, kde byl a co dělal onoho 22. listopadu, když nás zasáhla ta hrozná zpráva. Díky televizi

se vytvořil masový imprint ve stovce milionů mozků, imprint náhlé ztráty nevinnosti. Zavraždění Kennedyho znamenalo zvláště kruté prozření pro ty, kteří se narodili po roce 1946. Byla to pro ně první zpráva o tom, že ta špinavá záležitost se již dala do pohybu a že svět rozhodně není tím příjemným a bezpečným místem, které jsme se pro ně my, jejich rodiče, snažili připravit.

Toho večera mi volal též přítel z kanceláře agentury Associated Press v New Yorku. Sdělil mi zprávu, kterou právě telegraficky obdržel. Aldous Huxley zemřel. V atmosféře zármutku nad Kennedyho smrtí to skoro nikdo nezaznamenal.

Drželi jsme dlouhou vigilii při svíčkách za oba muže, které jsme považovali za své duchovní vůdce.[2]

ŽIVOTOPIS

Robert Anton Wilson (1932–)

– se narodil v Brooklynu, studoval techniku, ale přitahovala ho spíše žurnalistika a literatura. V 60. letech byl členem kontroverzního Fóra časopisu *Playboy* a svou erudicí a vtipem přispěl k sexuální a psychedelické revoluci, která probíhala v této dekádě. Při výchově svých čtyř dětí se on i jeho žena Arlen inspirovali studiem čarodějnictví, crowleyanské magie, forteánských anomálií a dalších aspektů paranormálních a okultních jevů.

Na počátku 70. let se stal Wilson jedním z předních znalců a popularizátorů hnutí bavorských Iluminátů. Ve svých knihách *Illuminatus!*, *Cosmic Trigger* a *The Illuminati Papers* zkoumal vznik, vývoj a odkaz této tajné společnosti 18. století, v níž vládl duch politické a mystické konspirace.

Wilsonovy odvážné a originální exkurzy do oblasti science fiction mu získaly početné a oddané publikum.

23. Experimenty v Millbrooku

Zima 1963–1964, Millbrook, New York.

Té zimy předcházel prvnímu sněhu holomráz a jezera na pozemcích patřících ke statku se změnila v plochy čistého ledu, na kterých se dalo báječně bruslit a hrát hokej. My jsme poblíž zámku připravili sáhy dřeva na topení v krbu. Z lesa přicházela až k domu stáda jelení zvěře. Ta jemná zvířata si nás prohlížela se stejným zájmem, s jakým jsme pozorovali my je. Všichni jsme měli tváře zrůžovělé mrazem.

Naše pracovní skupina se neustále měnila. Psycholog z Kalifornie si nedokázal zvyknout na zdejší zimu. Náš lékař se rozhodl zařídit si praxi na Portoriku. Na návštěvu přijela jistá velice přitažlivá blondýna jménem Carol se svým synem, živým chlapcem s vlasy jako koudel, a už u nás zůstali natrvalo. Maynard a Flo Fergusonovi se svými dětmi zabrali čtyři pokoje v prvním patře. A Dick k nám přivedl bystrého mladého muže jménem George, který pocházel z jedné bohaté rodiny a na college měl problémy s přizpůsobením. A ještě naši partu pro tuto zimu doplňovala Sara, bývalá asistentka na Harvardu.

Zcela vědomě jsme dávali dohromady jakousi sociální molekulu či buňku, to, co Kurt Vonnegut nazývá „karass“, strukturu složenou z lidí, jejichž neurální charakteristiky jsou v souladu. Doufali jsme, že

společným soužitím kombinovaným s re-imprintingem prostřednictvím LSD by se nám mohlo podařit vyvinout cosi jako povědomí úlu či hnízda, k němuž by každý člověk přispěl tím, co je pro něho specifické a v takto vytvořené rodině by pak hrál i konkrétní roli. Například George byl kutil, uměl spravit nejrůznější věci, přitom plnil úlohu našeho rychlého posla, a, což bylo neméně důležité, přispíval do našeho společenství i svým naprosto originálním estetickým cítěním. První měsíc mě přivedl málem k šílenství tím, že si neustále přehrával desky s jakýmsi hučením a kvílením. Ukázalo se, že to je atonální hudba, a já jsem ji nakonec absorboval, naučil jsem se mít ji rád. Podobně jsem byl přiveden k ranému Bobu Dylanovi. Fergusonovi se svými pěti dětmi přispěli do fondu naší komunity nejen jistým obnosem peněz, ale i oním vzrušením, které provází svět show businessu a jež s sebou přinesli, a k tomu svou duchaplností a energií svých dětí. My všichni ostatní jsme dělali tety a strejdy a podíleli se na odpovědnosti i radostech péče o děti.[1)]

Po celou tu dobu od zavraždění Kennedyho jsem očekával telefonát od Mary Pinchotové. Ozvala se někdy kolem 1. prosince.

V telefonu jsem jí rozuměl jen stěží. Buď byla opilá, nebo zdrogovaná, nebo doslova přemožená a zdrcená zármutkem. Anebo všechno dohromady. „Už nebyli schopni ho kontrolovat. Měnil se příliš rychle."

Dlouhá pauza a hysterický pláč. Snažil jsem se ji uklidnit, dodat trochu síly. Ale ona jenom dál vzlykala. „Všechno ututlali. Musím vás vidět. Mám hrozný strach. Buďte opatrný."

Sluchátko oněmělo. Byl jsem plný starostí, ale dělat jsem nemohl nic.

Telefon zvonil znovu a hlas ve sluchátku měl skotský přízvuk. Byl to R. D. Laing. Číslo měl od Allena Ginsberga. Mohl by přijet na návštěvu?

S Ronnie Laingem jsme toho měli mnoho společného., Jeho studie o změnách chování se skvěle doplňovaly s mými pracemi o problematice interpersonálního chování. Podařilo se mu získat grant od oné exkluzívní nadace se sídlem v Yale, která kdysi financovala i moje kalifornské výzkumy. A stejně jako já, také on experimentoval s psychedelickými drogami.

Z Ronnieho se vyklubal rozšafný, mazaný a tvrdohlavý Skot v elegantním tvídovém obleku. V kuchyni jsme snědli pár sendvičů a pak popíjeli víno. K mé hrůze vyšlo najevo, že Ronnie je fascinován patologií psychózy a že je přesvědčen, že šílenství je kreativním řešením emocionálního konfliktu. Založil středisko s názvem Kingsley Hall, ve kterém chtěl žít společně s psychotiky.

Pokoušel jsem se mu něco říci o doslova nakažlivé povaze optimistických interakcí. Zdálo se mi vrcholným bláznovstvím žít ve společnosti lidí melancholických a smutných. Tím jsem myslel nejen psychiatrickou léčebnu, ale celou Británii jako takovou. Navrhoval jsem mu, aby se přidal k nám. Ale ne, on byl pevně rozhodnut žít se svými schizofreniky.

Doslova jsem sténal. „Fakt, Ronnie, v zázemí jste už udělal pro uzdravení lidí práce dost. My vás teď potřebujeme v přední linii, na pomezí, tam, kde se tvoří budoucnost. Můžete věnovat celý zbytek života péči o ty, kdo měli smůlu a stali se obětí různých nešťastných nehod a náhod, ale vysušit ten oceán jejich úzkosti se vám stejně nikdy nepodaří. Jenom se jim budete čím dál víc podobat. Ale evoluce záleží v tom, najít a vychovat inteligentní jednotlivce, kteří budou schopni vést dopředu celý druh. Skvělost, výjimečnost, to jsou vlastnosti, o něž je třeba pečovat. Zůstaňte tady s námi."

„Ne. Velká Britanie je můj domov."

„Dříve nebo později vyšleme signál, abychom vás zachránili."

Zasmál se. A pak jsme se objali a byl pryč.

Než jsme se nadáli, byly mrazivé dny zimy za námi a my jsme se klubali ven z našich bílých zámotků. Metrové rampouchy, které proměnily náš zámek v třpytivý svatební dort, se začaly pod paprsky březnového slunce rozpouštět a padaly dolů, tříštící se na kusy křišťálu. A vida! Na bílých polích se již objevovaly záplaty hnědé země. Probouzeli jsme se ze zimního spánku.

Spěchali jsme rychle ven z našeho bavorského zámku podobného jeskyni, celí dychtiví viděli znovu se zelenat syrovou, promáčenou zemi. Dali jsme se do práce s elánem průkopníků. Vytrhávali jsme starý podrost, čistili louky, z domku u tenisového kurtu jsme vymetli listí a smetí, které se tam nashromáždilo za mnohá léta, vyčistili jsme jeho stěny a stropy a nanosili dovnitř nízké pohovky a polštáře.

21. března, na den jarní rovnodennosti, jsme uspořádali pohanskou slavnost. Zapálili jsme gigantickou hromadu roští, naslouchali vzteklému syčení mokrého dřeva a pozorovali rudé záblesky ohně na našich tvářích. Pak jsme se všichni shromáždili v tenisovém domku, který jsme přejmenovali na Dům meditace, zapálili svíčky a usadili se do kruhu. Alan Watts mezitím listoval v *I-ťingu*. Watts, který byl orientován spíše do minulosti a na Východ, než na vědu a Západ, využil I-ťing k vytvoření atmosféry jakéhosi elegantního čajového obřadu, což mělo zvýšit úroveň našich shromáždění a umožnit nám, abychom se cítili součástí prastaré tradice.

Rozdělali jsme oheň v krbu. Vzal jsem si velkou dávku Nebeské modře, a pak se už potichu, jeden po druhém, naše společnost rozešla. Podle nového plánu měl každý člen komunity strávit celý jeden týden v mlčení a odloučení v Domě meditace. Jídlo jsme mu přinášeli třikrát denně a nechávali je na kamenné terase poblíž vchodu. Pokud měl cestovatel nějaké speciální požadavky, mohl je napsat na kus papíru.

Toto byl můj první trip bez lídra anebo společníka vůbec.

První noc jsem se ocitl totálně mimo sebe sama i svou mysl, vířil jsem ve spirálách zpět celou historií evoluce a pak jsem zase cestoval časem do budoucnosti, procházel jsem nejrůznějšími vývojovými stádii. A pak jsem otevřel oči a byl jsem zpátky, znovu tady.

Vyšel jsem před dům a vyl na měsíc. S moudrostí zvířat jsem naslouchal zvukům lesního života, pak jsem se podíval směrem k Velkému domu a pozoroval, jak světla v jednotlivých pokojích zhasínají jedno po druhém a cítil jsem hlubokou empatii a lásku ke všem jeho obyvatelům.

Ráno jsem pozoroval východ slunce, celé hodiny se toulal po území statku, procházel kolem potoků, které už bublaly cosi o jaru, prodíral se houštinami, za nimiž jsem našel nádherné skryté jezero, třpytící se již příslibem léta. Prožil jsem několik úchvatných setkání se stády jelení zvěře a s liškami, plouhajícími svůj rudý kožíšek po zelené trávě. Dlouho jsem ležel na svahu kopce, zachumlaný ve svém teplém kabátě a pozoroval jsem tu hru života kolem sebe, naslouchaje, co si vyprávějí stromy, hmyz a zvířata, zjišťuje, že vším prostupuje jedna jediná biologická inteligence, vyjevující se v nejrozmanitějších formách života.

Všechno bylo tak živé a pulzující! Všechno navzájem propojené. V nevhodném kontextu mohlo by toto poznání nahánět strach a hrůzu: všechno že je živé? A navzájem propojené? No to je noční můra! Ale zde, uprostřed přírody, dokonalost vesmíru byla mimo jakoukoliv pochybnost.

Matně jsem začínal chápat šíři spektra forem využívaných nejrůznějšími organismy ke vzájemné komunikaci. V tomto prostředí, v němž přestal existovat čas, hypersenzitivní k signálům přicházejícím z databází mé paměti i z úložišť mých rozjitřených hormonů, vyburcován k bdělosti pokyny z kontrolních struktur DNA, uvědomoval jsem si jasně, že všechno je informace. Všechno kolem křičelo: „Podívej se na mě, jsem tady! Otevři se pro mě. Nesu poselství!" Stromy mi kynuly svými štíhlými údy na pozdrav, květiny na mne pomrkávaly, slunce mne zaplavovalo astrální informací přímo ze své ohnivé pece. Při každém vdechu vcházely do mě miliony organismů vznášejících se ve vzduchu, z nichž každý se přímo tetelil, aby mi mohl předat informace ze sítě DNA. Cokoli jsem vložil do úst - lžíce, hlt vody, každé sousto jídla, olíznutí rtů jemné jako při milování -, všechno mě přímo zaplavovalo nejrůznějšími údaji a daty.

Dumal jsem o tom, že všechno, co do sebe absorbujeme, včetně neurologických stimulů, jakými jsou zvuky, slova a gesta druhých lidí, to všechno vytváří jakési antičástice, díky kterým se ti ostatní mohou stát součástí nás samých. Přímo jsem dychtil po tom, abych byl infikován tímto způsobem, to jest úplně roztříštěn působením biologických a neurologických signálů od ostatních organismů. Po celý zbytek tohoto týdne stráveného v osamění jsem četl, dělal si poznámky, chodil na procházky i na delší výlety.

Při západu slunce sedmého dne, právě na Neděli Velikonoční, se dveře Domu meditace otevřely a celá skupina se shromáždila ve chvíli znovusjednocení. Palubní deník v kožených deskách, do kterého jsem vpisoval svoje poznámky, jsem předal dalšímu, losem vybranému hledači, a vrátil se ke každodenním záležitostem této planety.

Pokud šlo o nás, rozkvétalo léto do míru a lásky. Bouří, které hrozily, jsme si téměř nebyli vědomi. Cílevědomě ke znovuzvolení směřující Lyndon B. Johnson vydal příkaz americkému válečnému letectvu k bombardování Severního Vietnamu. Zpráva Warrenovy komise

tvrdila, že Jack Kennedy se stal obětí osamoceného zabijáka. V Harlemu a Philadelphii propukly rasové nepokoje. Daleko vpředu, na výspě kultury publikoval Marshall McLuhan svou práci *Jak rozumět médiím*, obsahující zvěst o tom, že médium je poselství. Psychiatr Eric Berne zpopularizoval moje koncepty transakční analýzy a teorie her ve své knize *Jak si lidé hrají*, čímž veřejnosti otevřel přístup i ke konceptu změny chování, který byl dříve vyhrazen pouze pro kněžský stav psychologů. Naplno se rozběhl boom humanistické psychologie.

Všude bylo plno nové hudby. Beatles zpívali „She Loves You“, Bob Dylan plačtivě deklamoval „It Ain't Me, Babe“ a Beach Boys vysílali z Kalifornie na Východ kvanta svých lahodných a něžných vibrací.

V Millbrooku pracoval náš ráj na zemi na plné obrátky. Koupili jsme velkou sekačku a celé akry luk jsme přeměnili na trávníky. Kolem přístupové cesty mezi dvěma řadami mohutných javorů jsme zřídili obrubníky a osadili bíle natřené kamenné patníky. Dick bručel, že to teď vypadá jako vjezd do nějakého židovského klubu na venkově.

Byl to non-stop festival života, s nejrůznějšími obřady, semináři, hudbou, rituály plodnosti, nekonečným pozorováním hvězd a měsíce, s hlučnými zábavami na lesních mýtinách. Dnem i nocí putovali lesy kolem statku poutníci a trippeři. V jižním cípu pozemků bylo jezero dlouhé asi míli, z něhož přes jez vydlážděný hladkými kameny vytékala křišťálově čistá říčka. V horkých letních odpoledních jsme si vždycky lehli do proudu a nechali se jím spláchnout dolů pod jez. Mému synovi Jackovi se podařilo chytit rekordně velkého okouna.

Naše vědecké aktivity pokračovaly maximální možnou rychlostí. Publikovali jsme upravenou verzi *Tibetské knihy mrtvých* pod novým titulem *The Psychedelic Experience* (Psychedelická zkušenost). Byla to první drogová příručka od dob *Les Hashishines*, první průvodce hledačů jednotlivými fázemi sezení s drogami ovlivňujícími mozek. Kniha vyšla v sedmi jazycích. Jenom v angličtině zaznamenala rychle za sebou šestnáct dotisků. Stále vycházel i náš časopis *The Psychedelic Review*. Ralph i já jsme pravidelně přednášeli na colleges a univerzitách o výsledcích našeho výzkumu i o našich utopických plánech. Bylo to úplně nové, nikdy dřív na žádné škole nikdo o něčem podobném neslyšel.

Jedním z našich návštěvníků byl spisovatel Robert Anton Wilson, který přijel do Millbrooku se zvláštním pověřením od časopisu *Realist*, exkluzívního magazínu alternativní kultury redigovaného Paulem Krassnerem. Wilson přijel, právě když jsme hráli baseball na trávníku před Domem meditace. Na střeše Velkého domu seděl Maynard Ferguson a vyhrával na trubku.

Robert byl střízlivě uvažující atletický muž s uvážlivými a přesnými pohyby. Mluvil pomalu, v jakýchsi málem školometských odstavcích, se zvláštním sarkastickým smyslem pro humor. A zároveň byla v jeho způsobu vyjadřování jakási živá a dychtivá otevřenost; zdálo se, že registruje všechno, co se kolem něho děje.

V té době byl Robert redaktorem magazínu *Fact*, jehož vydavatel, Ralph Ginzburg, ho odmítl na interview se mnou vyslat. Byl totiž přesvědčen, v tom roce 1964, že hnutí psychedelických drog je u konce.

Strávili jsme s Robertem celé odpoledne diskusí o teorii her a o aplikacích teorie relativity a kvantové fyziky na psychologii, o nutnosti nově definovat tak vágní slova, jako např. neuróza, v termínech etologie, o vztahu mezi změnami vnímání časoprostoru při psychedelické zkušenosti a mými časoprostorovými definicemi typů osobnosti. Během dalších osmnácti let jsem poskytl rozhovory stovkám žurnalistů, z nichž někteří mi nebyli přátelsky nakloněni, většina však se mnou sympatizovala. S pouhou jednou výjimkou byl Wilson jediný, kdo si přečetl moje knihy a byl schopen diskutovat o vědeckých aspektech mé práce.[2)]

Pak nás ovšem navštívili lidé, kteří se vyznačovali daleko méně otevřenou myslí - byli to dva vysocí úředníci z FDA, jeden lékař, druhý takový ten typ z právní mašinérie. Chtěli vědět, ovšem zcela neoficiálně, rozumíte, co to tady vlastně děláme. Předali jsme jim výčet našich aktivit. Byli aspoň natolik upřímní, že otevřeně vyjádřili své zděšení.

„No teda, z toho, co tady děláte, jsme úplně šokovaní," řekl doktor. „Po celá staletí se braní drog považovalo za zlořád. A vy je nyní nejenže obhajujete, ale dokonce se nám snažíte namluvit, že je to morální, výchovné a snad i v souladu s náboženstvím. S tímhle myšlením by možná souhlasil Kennedy, ale Johnson je úplně jiný."

Pak si vzal slovo ten druhý. „Lidé pracující v oblasti práva a justi-

ce – a věřte mi, že mají dostatek moci – rozhodně nehodlají čekat, až budou tyto drogy prohlášeny za ilegální, takže se připravte na to, že vám mohou pěkně zvalchovat prdel."

Pokrčil jsem rameny. „I kdyby byly drogy prohlášeny za ilegální, stejně se tím jejich užívání nepodaří zastavit. Prohibice z nich udělá jedině ještě atraktivnější artikl. Pamatujete si na pašování rumu? Drogy sem prostě přijdou, bez ohledu na to, co bude dělat vláda – a hlavně mladá generace se o ně bude zajímat."

„Omyl. Ta děcka vždycky zaujmou akorát nějaké ty módní výstřelky. Jako třeba hula hop. Anebo čepice podle toho zálesáka Davyho Crocketta. Anebo rock'n'roll. Drogy jsou něco úplně jiného."

„Kdepak, tady jste vedle. Drogy se stanou permanentní složkou americké kultury. Ta děcka tím získají vlastnosti, které dospělí prostě nemají."

„Jako třeba co?"

„Například schopnost měnit způsob myšlení. Vláda by rozhodně neměla dopustit, aby se drogy staly doménou mladých."

„Takže vy říkáte, že co se drog týče, měli bychom hodit ručník do ringu."

„Ne. Naopak, vláda by měla udělovat licence, mít nad vším dozor a vychovávat lidi k tomu, aby drogy užívali účelně."

Doktor z FDA se zasmál. „Myslíte si snad, že ti staří jižanští senátoři, kteří mají rozhodující slovo v Kongresu, budou tohleto podporovat?"

„Stačí se podívat do statistiky. Lítají v tom miliardy dolarů. Týká se to celých zemědělských odvětví. A během deseti let se narkotika stanou jedním z pěti nejdůležitějších průmyslových odvětví Ameriky. Vy, mládenci, byste měli přijít s programem, ve kterém bude trocha prostoru pro každou velkou zájmovou skupinu. Podívejte se na alkohol. Před pětatřiceti lety byl ilegální a dnes se v hlavním městě každého státu právě kolem něho soustřeďuje nejvýznamnější lobby. Přátelé drazí, tohle je větší věc než televize. Proč vyhánět na černý trh to, z čeho se mohou odvádět daně a na co můžete jako politik získat finanční prostředky od federální vlády?"

„Teoreticky znějí tyhle myšlenky skutečně velkolepě," řekl doktor. „Faktem ale je, že prezident Johnson řekl naprosto jasně, že on chce mít Ameriku bez drog."

Chudák Lyndon, pomyslel jsem si, když jsem se za nimi díval, jak odjíždějí ve svém voze bez poznávací značky. Drogy tady budou mnohem déle, než kdokoli z nás.

ŽIVOTOPIS

Ken Kesey (1935–)

– legendární americký romanopisec, narodil se v Coloradu. V roce 1957 získal na Oregonské univerzitě diplom bakaláře věd.

V roce 1962 vyšla Keseyho kniha *One Flew Over the Cuckoo's Nest*, satiricko anarchistická parabola o tom, jak se instituce snaží rozdrtit individualitu. Románem *Sometimes a Great Notion* (1964) Kesey definitivně potvrdil svou pozici předního amerického spisovatele.

Kesey je obecně považován za duchovního otce hnutí hippies. Svou první zkušenost s LSD získal jako honorovaná pokusná osoba v jednom výzkumném projektu financovaném CIA. Jeho pozdější dobrodružství přiblížil milionům čtenářů Tom Wolfe v knize *The Electric Kool-Aid Acid Test*.

Kesey se svou ženou Faye se stali ztělesněním životního stylu amerických lidových vrstev, pro který je charakteristická nezávislost, humor, ekologické povědomí a jemný, nenásilný odstup od autority.

24. Rošťáci přijíždějí do Millbrooku

Léto 1964, Millbrook, New York

Naše nadace Castalia rozhodně nebyla jediným místem v zemi, kde se braly drogy. Ústřední postavou rozmarné série slavností s LSD v San Franciscu, takzvaných „kyselinových maturit", byl Ken Kesey. V Los Angeles se LSD zase rozšířilo v subkultuře filmového průmyslu. A v New Yorku se živá, a také živě komentovaná, drogová scéna ustavila kolem mimořádně úspěšného představitele pop-artu Andyho Warhola, jehož obrovský ateliér v budově bývalé továrny hostil nejsoučasnější hvězdy umění a módy.

Naší spojkou na Warhola byla Viva Superstar, přitažlivá, inteligentní a vzdělaná herečka, která občas, na Andyho doporučení, zajížděla do Millbrooku, aby unikla horečnatému newyorskému životu.

Už dávno jsem Warhola obdivoval, vždycky jsem ho považoval za jakéhosi kosmopolitního zenového mnicha, vedoucího život vyrovnané jednoduchosti uprostřed šílenství Manhattanu. V 60. letech byl jedním z mála těch, kdo aspoň tušil historickou perspektivu oněch kulturních změn, o jejichž vyvolání jsme usilovali, Jednou mi řekl, že naše role ve společenské evoluci je podobná té, kterou pro předchozí

generaci hrál Aleister Crowley se svými pohoršlivými libertinskými ideami („Dělej, co chceš, to je jediný zákon.").

Newyorská drogová scéna byla naprostým protikladem Millbrooku, nepochybně zčásti i proto, že každý druh je definován svým habitatem. Pobyt ve velkoměstě odsuzuje člověka k tomu, aby vedl intenzívní a hlučný život plný kontaktů s lidmi, do kterého se psychedelické drogy vůbec nemusejí hodit. To poslední, co člověk žijící v New Yorku potřebuje, je chemická látka vyvolávající hypersenzitivitu, díky jejímž účinkům jste vystaveni „živoucnosti" všeho kolem. Pro toho, kdo New Yorkem jenom projíždí, může být toto město tím pravým prostředím pro zážitek LSD; ale pro ty, kteří tam žijí a pracují, by mohla aplikace psychedelických drog znamenat přetížení systému.

Warholovo mraveniště žilo na drogách poskytujících únik, které vás na chvíli vypnou tím, že otupí a znecitliví nervová zakončení. Alkohol, amfetamin, trankvilizéry. V myšlení některých lidí kolem Warhola existovala značná předpojatost vůči našim drogám otevírajícím prostor a modré nebe. Pro život, který vedli, život ve vysokých obrátkách a tvrdé realitě, se jim jejich drogy zdály přiměřenější.

Zajímavé bylo, že newyorským hipsterům se většinou dařilo získávat drogy na lékařský předpis. Drogovými guru Manhattanu se stali oni lékaři - specialisté na prima náladu, jejichž ordinace byly dnem i nocí přecpané známými postavami ze světa sportu, zábavního průmyslu a módy, stejně jako příslušníky společenské smetánky.

Jednoho odpoledne například vtrhla jako vítr do apartmá Vana Wolfa supermodelka Edie Sedgwicková a žadonila o „žihadlo doktora Jaka". Následující obrázek byl z rodu těch naprosto bizarních: zatímco Van, sužovaný neustálým chvěním v celém těle, chystal svýma třesoucíma se rukama injekční stříkačku, Edie jen klidně přenesla váhu na levou nohu, vytáhla si košili a popustila kalhoty, čímž vystavila na odiv svou měkkou růžovou půlku, načež se chladnokrevně nechala píchnout, aniž by na jediný okamžik vypadla z rytmu historky, kterou právě vyprávěla.

Oblíbenou drogou, kterou tito doktoři-pohodáři distribuovali, byl amfetamin (speed) v kombinaci s obrovskými dávkami vitamínů. Tyto petardy, vystřelované do těl klientů z těžkotonážních hypodermických injekčních stříkaček, uváděly je do stavů mohutné vířivé euforie a maximálního energetického nabití.[1)]

V té době byl nejproslulejším z těchto doktorů-pohodářů Max Jacobson. Jeho klientelu tvořilo mnoho špičkových hvězd show-businessu. Na výzkumy doktora Jaka se pravidelně konala různá benefiční show, jelikož pacienti pouze vděční ochotně nakupovali drahé vstupenky, aby mohli shlédnout vystoupení pacientů talentovaných.

Neprozrazuji tím žádné státní tajemství, když řeknu, že péče dr. Jacobsona značnou měrou přispívala k dobré náladě a energii panující v Bílém domě za prezidenta Kennedyho. Snímky, které byly pořízeny v průběhu padesátimílového Pochodu pro elán, ukazují dr. Jaka, jak na občerstvovacích zastávkách aplikuje různé medikamenty První rodině i špičkovým členům jejího doprovodu.

Flora Lu Fergusonová byla přesvědčena, že všechny problémy mysli mohou vyřešit moje drogy, zatímco veškeré problémy těla zase drogy dr. Jacobsona. Takže bylo zorganizováno setkání těchto dvou titánů euforie.

Musel jsem chvilku sedět v čekárně, což nebyla žádná velká tragédie, jelikož místnost byla nacpána mimořádně zajímavými lidmi. Uctivé ticho zavládlo, když se dveře otevřely a důstojně jimi prošel statný mladý muž ostříhaný na ježka a za ním jakýsi chlápek ve středních letech.

„Není to Mickey Mantle?“ zeptal jsem se nevěřícně.

„Jo, a s ním Mel Allen, ze stanice Hlas Yankeeů,“ utrousil muž sedící vedle mně.

„Snídaně šampionů,“ pravil jsem spokojeně a vycenil zuby v úsměvu.

Utahaná sestra mi pokynula, abych šel dovnitř. Doktor Jake byl malý snědý muž s dlouhýma vrásčitýma rukama, které mu sahaly snad až ke kotníkům. Na sobě měl bílý plášť. Hlasem s konspirativním středoevropským přízvukem se mi omlouval za své zaneprázdnění. Ve vzdálenějším rohu místnosti se nacházelo experimentální pracoviště doktora Jaka - z krystalů zalitých ultrafialovým světlem vycházely ty nejroztodivnější barvy a ve velkých kádinkách bublaly různé duhově zbarvené lektvary.

Z oddělené vyšetřovny vyšel rychlým krokem Allen Jay Lerner a hbitě jako lasička se protáhl ordinací.

„Pokud dobře rozumím vaší terapii,“ pravil jsem k dr. Jacobsono-

vi, „je založena na maximalizaci rozkoše a redukci bolesti. Za pomoci chemikálií uvádíte své pacienty do stavu klidu a pohody, k tomu přidáváte pozitivní sugesce, a tím se pokoušíte zrychlit přirozené samoléčící procesy v organismu."

„Správně," řekl doktor Jake, naklonil se dopředu jakýmsi jakoby opičím pohybem připomínajícím opici a plácl se dlaněmi do kolen. „Utrpení je špatné a nezdravé. Deprese je chemická nemoc. Já věřím, že lékař má udělat vše, co je v jeho silách, aby zmírnil zbytečné utrpení."

„Pod to bych se podepsal i já," opáčil jsem.

„Vynikající," zvolal doktor Jake. „Dovolte mi nyní, abych zjistil, co pro vás mohu udělat. Vy trpíte poruchami sluchu?"

„Ano, já..."

„Fajn, uděláme pokus. Mohu vás toho zbavit během deseti minut."

„To je fantastické," řekl jsem.

„Stoupněte si támhle a hned prozkoumáme ten váš handicap."

Postavil jsem se ke stěně a hlavu jsem otočil na stranu. Doktor Jake se přikrčil na druhém konci místnosti.

„Opakujte po mně čísla, která řeknu." Lstivý doktor potichu pohnul rty.

„Aha. Jste hluchý jako poleno. Výborně. A nyní vás vyléčím."

Trochu se přikrčil a skočil ke stolu přecpanému kádinkami, křivulemi, baňkami a lahvičkami. Smíchal dohromady několik roztoků a směsí naplnil obrovskou podkožní injekční stříkačku.

Pak jsem už cítil, jak amfetamin bezbolestně klouže do mé žíly. Horký proud rozkoše vyrazil vzhůru paží až k srdci a následně explodoval do celého těla. Doslova jsem se vznášel v nepopsatelné extázi. Šest palců nade mnou plula tvář doktora Jaka, ta velká semitská koule usmívající se na mne dolů a dávající lidský tvar a význam té rozkoši beroucí dech. Zíral jsem na dárce vší té radosti, nesmazatelně si vtiskuje tvář Božského Jaka do milionů neuronů, tetelících se blahem.

„Dobře. Výborně. Doktor Jake vám udělá pohodu," šeptal.

„Ano, je to báječné," šeptal jsem ospale. Pociťoval jsem hlubokou náklonnost k mému Dobrodinci, a také jakousi neurčitou iritaci vůči těm pomýleným kritikům, číhajícím kdesi mimo můj kužel extáze, kteří tak křivdí Milovanému Lékaři, jenž mě právě hladil po čele.

Trvalo to snad celé epochy, a potom doktor Jake jemně zatřásl mou paží. „A nyní znovu vyzkoušíme váš sluch,“

V levitaci jsem odplul na testovací místo u zdi pokoje. Když jsem otočil hlavu na stranu, doktor Jake zařval: „JEDNA, DVĚ, TŘI. SLYŠÍTE MĚ?“

„Jedna, dvě, tři. Slyšíte mě?“ opakoval jsem poslušně.

„Experiment se zdařil,“ zvolal doktor Jake. „Váš sluch je v pořádku.“

„Skutečně se cítím dobře.“

„Nyní vám namíchám celou várku a dám vám ji s sebou. A taky několik balení jehel na jedno použití. Ode dneška nejenže uslyšíte všechno, ale zároveň to budou jenom dobré zprávy.“

Čtvrtý červenec, kromě toho, že je to den, kdy vznikly Spojené státy, byl i datem narození našich přátel Tommyho a Billyho, majitelů Millbrooku. Na oslavu jejich narozenin jsme uspořádali karneval.

Celý náš pracovní tým z Velkého domu se shromáždil v maškarních kostýmech. Richard Alpert, Ralph a Susan Metznerovi, Gunther a Karen Weilovi, Jack a Susan Learyovi, Carol Ross a Rickie, Terry a George, Maynard a Flo Fergusonovi se svými dětmi, a k tomu několik kolegů z Harvardu, MIT a Princetonu. Maynard přivedl svůj patnáctičlenný big band, nejlepší v zemi. Rozložili se kolem krbu a buráceli jako hurikán.

Hitchcockovi pozvali spoustu přátel z Manhattanu, Londýna, Paříže, Říma. Peggy na sobě měla kostým břišní tanečnice, ve kterém se půvabně vlnila a vzbuzovala pokušení ve všech kolem. Její exotické oči zářily. Billy byl oslnivý v kostýmu sultána, a jeho žena Aurora původem z Venezuely, převlečená za egyptskou královnu, byla nádherná. Tommy Hitchcock a Suzanne Kentová šli za Romea a Julii.

Seděl jsem na pohovce a pomalu se dostával do transu vyvolaného tou pastvou pro oči vířící všude kolem, stejně jako báječnou hudbou, když tu ke mně přistoupila jakási vysoká světlovlasá princezna oděná ve vzdušném hedvábí. Sundala si tmavé brýle gestem jako ze striptýzového baru a odhalila tím dvojici obrovských, jakoby nahých modrých očí. „Nepamatujete se na mě?“ zašeptala. „Já jsem Nanette.“

Vyškrábal jsem se na nohy s překvapením i radostí. „Nannete! Ovšem.“ Kdysi nás navštívila v Cambridgi s Gregorym Corsem a malým psíkem jménem Rascal.

„Ale ona se jmenuje Naughty," zašeptala a její krátkozraké oči si pohrávaly s mými. Měla uličnický úsměv. „No vidíte, pořád se snažím najít Ztracený ráj."

Přisedla si ke mně a vyprávěla mi, že jednou, když byla ještě malá holčička, vzal ji její otec na výlet na vrcholek jedné hory a poeticky jí vyprávěl o jednotě přírody. Nanette toužila po tom, odhalit tajemství vesmíru, chtěla jet do Indie a hledat tam nejvyšší moudrost a naučit se tajným sexuálním praktikám Orientu.

To všechno mi znělo sympaticky.

Později během večírku jsem v jednom pokoji našel Peggy, jak s kýmsi vášnivě mluví v telefonu. Vědoucně se na mne usmála.

„Vidím, že jste se s Nanette našli."

Cítil jsem, že mě polévá ruměnec.

„Nemáš nic proti tomu?" ptal jsem se s ostychem. Věděl jsem, že Peggy začala v New Yorku s někým chodit.

„Kdepak. Ona je krásná a inteligentní. Jste jeden pro druhého jako stvoření."

Vyměnili jsme si chápavé úsměvy.

„Dnes je to skutečný Den nezávislosti," řekl jsem a objali jsme se.

Nazítří v poledne jsem se hnal do bungalovu. Nanette ležela na lehátku u bazénu. Své průsvitné harémové šaty už na sobě ovšem neměla a můj zrak se tak mohl kochat jejím dlouhým, hladkým tělem v mikroskopických bikinách. Vyprávěla mi spoustu historek o svých dobrodružstvích v tom hektickém Londýně i o tom, jak se jí podařilo dobýt svět módy v New Yorku a jak se jí nakonec sláva i peníze omrzely.

Tato přemýšlivá a romantická žena se stala jakýmsi prototypem krásy a byla tudíž nucena žít v prostředí techniků a manažerů průmyslu módy a nechat se jimi řídit a manipulovat. Její tvář se pravidelně objevovala na obálkách nejrůznějších časopisů. Svýma modrýma očima vás lákala, abyste si koupili zboží inzerované v televizních reklamách. Byl jsem jaksi až zastrašený jejím tělesným půvabem i osobním charismatem.

O příštím víkendu přijela z New Yorku do Velkého domu znovu.

V pondělí dopoledne, lenivě schoulená v mém náručí, se natáhla

po telefonu a vytočila newyorské číslo Eileen Fordové. „Zamilovala jsem se, Eileen, chci si vzít dva týdny volno... Ano, vím, co všechno je domluveno. Prostě to budeš muset odložit anebo na to vzít někoho jiného."

Přestěhovali jsme se s Nanette do pokoje ve věži, který ona zaplnila spoustou vzácných tropických rostlin. Vždycky odpoledne jsme vyváděli jako mladí milenci. Dick se pokoušel meditovat v ložnici pána domu přímo pod námi a chodil si nahoru stěžovat, že mu naše projevy rozkoše brání v koncentraci.

Po několika dnech si Nanette přála zúčastnit se také sezení s LSD. Já jsem nikterak netoužil po tom, abych ji příliš rychle uvedl do této zkušenosti. Věděl jsem, že Nanette i já vyjdeme z tohoto prožitku změnění, že budeme jinými lidmi spojenými jiným vztahem. Také se mohlo stát, že ona obrátí okuláry svého mikroskopu přímo na mne a najednou ve mně pozná právě toho inhibovaného a po sexuální stránce dost nešikovného muže, kterým jsem byl od smrti Marianne. Anebo ta zkušenost zbaví sebejistoty i ji a zažene ji do nějaké temné jeskyně její mysli.

* * *

Vydali jsme se na náš trip u krbu ve velkém obývacím pokoji. Leželi jsme na nízkých pohovkách a já jsem pozoroval, jak Nanette dovolila, aby z jejího obličeje odpadla ta maska, kterou si nasazovala pro společenskou smetánku; bylo to, jako když dítěti odpadne stroupek ze zahojené pokožky. A uvnitř se objevila jakási archetypální vznešenost, zářivá esence Valkýry.

A potom už úsvit pozlatil okna a my jsme vyšli za zámek na kamenný most přes potok. Zde se zastavila, stáhla si s prstu zlatý prsten a hodila ho do temných vod. Potom se rozběhla, rozjásaná a triumfující, a pak se otočila a pohlédla na mě s pažemi rozepjatými. Byl jsem úplně uhranut.

Po svých dvou týdnech prázdnin zavedla Nanette nový životní režim - tři dny práce na smluvních zakázkách v New Yorku, zbytek týdne se mnou v Millbrooku.

A potom přijel na návštěvu Ken Kesey. Během oněch pěti let, kte-

ré jsme strávili v Millbrooku, nás navštívily stovky zajímavých lidí. Ironií bylo, že bez mé účasti proběhla jedna z nejvíce komentovaných návštěv u nás, přitom návštěva hosta z nejvýznamnějších. Tom Wolfe v jedné, naštěstí milosrdně krátké kapitole své knihy *The Electric Kool-Aid Acid Test* předkládá svou verzi zprávy o výletu Kena Keseyho do Millbrooku. Po vyčerpávající jízdě ve svém školním autobusu napříč celou zemí

> očekávali Keseyho Rošťáci to nejslavnější přivítání. Po všech těch letech možná už dnes není tak snadné představit si, jak slavnostní to přijetí - podle nich - vlastně mělo být. Neboť Rošťáci považovali sebe samotné a Learyho skupinu za dvě naprosto jedinečné tajné společnosti, a vlastně za jediná dvě společenství na celém světě schopná uskutečnit nejfantastičtější experiment s lidským vědomím, jaký kdy byl vymyšlen. Šlo přece o něco zcela nového. A nyní se tato dvě tajná společenství, nesoucí v sobě energii nového světa, měla setkat.
>
> Rošťáci vjeli na křivolaké cesty millbrookského statku s rozvinutými prapory, celý autobus byl pokryt americkými vlajkami, z reproduktorů duněl rock'n'roll a nesl se přes rybníky a mýtiny, bylo to jako když se valí cirkus Yahooů ze Swiftových Gulliverových cest. Když se ocitli na dohled velkého zámku, který se všemi těmi věžičkami a dřevěnými vyřezávanými ornamenty ve štítech vypadal jako z perníku, vylezla Sandy Lehmann-Hauptová na střechu autobusu a odtud začala na obě strany házet dýmovnice, které vybuchovaly a tvořily zelené kouřové květy, jakési kapradiny a řasy, a rozhrkaný autobus s tím hlučným rozjařeným spolkem se kodrcal a natřásal v zákrutech cesty. Jsme tady! Jsme tady!
>
> Rošťáci očekávali, že se learyovci vyhrnou z domu je uvítat, asi jako ti, kdo přežili dobytí Chartúmu. Ale místo toho se pár prapodivných postav na trávníku před domem žene ke vchodu do budovy. Rošťáci zastavují a najednou jsou tady jenom oni a ten velký dům, který zde stojí ve své okázalé gotičnosti jako nějaký náhrobek - a tak vyskakují z autobusu, neustále pokřikujíce a hýkajíce, a řádí dál jako pominutí. Konečně se někteří duchové obývající nitro budovy materializují, přichází Peggy Hitchcocková a Richard Alpert a Susan Metznerová, žena dr. Ralpha Metznera, další vůdčí postavy Learyho skupiny. Alpert si měří pohledem autobusu odshora dolů, vrtí hlavou a říká: „Ke-e-en Ke-e-e-esey...", asi jako by říkal, no ano, už si vzpomínám, to ty jsi, kdo vymýšlí všechny ty študácké vylomeniny. Ne že by nebyli kamarádští. ale je to všechno jaksi... *chladné*,

přátelé milí. Přichází trumpetista Maynard Ferguson a jeho žena Flo a motají se kolem autobusu, ale ti ostatní... jako by ze všeho vyzařovala taková zvláštní...*vibrace*... něco jako: Tady se děje cosi velice hlubokého a meditativního a vy blázni z Kalifornie s tím jaksi nejdete dohromady...

A kde je vlastně Leary? Na velkolepé setkání Learyho s Keseym se těšil snad každý.

Později mi kdosi říkal, že Leary byl někde nahoře v zámku zabrán do nějakého nesmírně závažného experimentu, do nějakého tři dny trvajícího tripu nebo něčeho takového, a že nechtěl být rušen.

Kesey nebyl ani tak naštvaný, jako spíš velmi zklamaný a snad i trochu dotčený. Bylo to prostě neuvěřitelné - tak tohleto je ten Millbrook. Čišela z toho škrobenost, vzbuzující až pocit zácpy.

Já jsem předtím strávil několik dní s Nanette v New Yorku. Když jsem na nádraží Grand Central Station čekal na zpáteční vlak, sklátila mě znenadání chřipka. Celý jsem se roztřásl a zalil mě pot. Na nádraží v Poughkeepsie na mě kolem půlnoci čekal Dick a měl spoustu zpráv. Nečekaně se objevil Ken Kesey se svým proslaveným školním autobusem, a Rošťáci u nás chtěli několik dní pobýt.

„Jací jsou?" ptal jsem se, ale bylo mi příliš špatně na to, abych cítil nějakou větší radost.

Dick zavrtěl hlavou. „Jsou pořádně zfetovaní a trochu nervózní. Jeli skoro měsíc v tom rozeřvaném a rozhrkaném školním autobusu, který nemá skoro žádné pérování, a Arizonou a Texasem projížděli ve vedrech nad 50 stupňů. Zkrátka jsou dost vyčerpaní a napružení."

„No tak to mají kliku, tady si mohou odpočinout a dát se trochu dohromady," řekl jsem, a měl jsem na mysli stejně tak sebe, jako Rošťáky.

„To jo," souhlasil Dick, „můžou se tady trochu uvolnit a zchladit v potoku pod jezem, a párkrát můžou pozorovat západ slunce. To je zklidní."

„Co myslíš, že vzali?" ptal jsem se dál.

„Řekl bych, že amfetamin."

„Ale ne," zabručel jsem. Ten medikament doktora Jaka, po kterém vám tak akorát ztuhne čelist, jsme v Millbrooku nevedli. Ani kokain se u nás prakticky nevyskytoval, pokud si ho s sebou nepřivezli ně-

jací frajeři z města. Připadalo nám to, jako byste si chtěli šlehnout heroin v paláci krále Artuše.

Když mě Dick přivezl do Velkého domu, bylo všude ticho. Několik Rošťáků už bylo v limbu a ostatní odešli na večírek do bungalovu. Vrávoral jsem po schodech nahoru, začalo se mi navalovat, sípavě jsem dýchal a kýchal a kašlal, pak se zase dávil, a nakonec jsem spolkl dva aspiriny a upadl do horečnatého spánku.

Dick se na mě přišel podívat druhý den ráno. Měl jsem pořád ještě vysokou horečku, ale vzdor svému deliriu jsem viděl, že Dick není tou divokou návštěvou Rošťáků příliš nadšený. A to říkám ještě slušně.

„Mám pocit, že jsme idylická indiánská vesnice, kterou zničehonic poctí svou návštěvou rozeřvaná banda kovbojů z nějakého saloonu na Divokém západě," řekl Dick.

Chtěl, abychom naši mezikulturní výměnu nechali rozvinout se samopohybem, to jest na úrovni jednotlivců. A tak se i stalo. Obě skupiny se začaly oťukávat a tápavě sbližovat, docházelo k výměně informací. Nakonec se do této činnosti zapojil i Dick, a později si mi stěžoval, že se škrábl o škumpu jedovatou, když s několika Rošťáky prolézali jakési křoví.

Ken Kesey, Ken Babbs a já jsme se nakonec samozřejmě setkali, v poklidu mého pokoje. Jeden druhému jsme se podívali do očí a slíbili jsme si, že budeme spojenci a zůstaneme v kontaktu A tak tomu bylo a je až do dneška.

Když Rošťáci odjeli, svolali jsme schůzku, abychom naplánovali činnost pro nadcházející rok. Kesey nás inspiroval a všichni jsme se shodli na tom, že jsme se dostali do příliš velké izolace. Chtěli jsme tedy rozšířit své horizonty, a tak měl být každý člen naší komunity vyslán na oběžnou dráhu kolem Země. Podstatou této myšlenky bylo, že postupně každému z nás měla být zakoupena letenka kolem zeměkoule se společností Pan-Am, která by platila jeden rok. Náš vyzvědač měl na své cestě provádět imprintingové experimenty v různých svatyních a na posvátných poutních místech, v oblastech s výbušnou politickou situací, stejně jako v centrech filozofické tradice, kde se měl kromě toho pokusit o setkání s tamními mudrci. Zpět se měl vrátit s co největším souborem dat využitelných v evoluci.[2)]

První se vydal na cestu Ralph Metzner a odletěl přímo do Kalka-

ty. Ze své pouti nám posílal pohlednice a lístky s moralizujícími výlevy o povrchnosti Západu a o duchovní hloubce Východu. Znělo to velkolepě.

Jedné noci, právě když jsme se vznášeli na měkkém oblaku lásky, jsme se s Nanette dohodli, že se vezmeme a zahájíme svou cestu kolem zeměkoule. Dick se měl vydat na Východ až poté, co se vrátí Ralph.

Dick se usnesl, že ohledně naší svatby bude nešťastný. Po dobu téměř čtyř let jsme si byli nejbližšími druhy. Náš vztah, utkaný ze spousty společných prožitků ze sezení s LSD, měl v sobě jakousi až telepatickou kvalitu. V mnoha ohledech jsem byl něco jako Dickův otec. Dick měl vždy mimořádně blízko ke své matce a v naší domácnosti převzal úlohu podobnou roli ženy a matky. K Susan a Jackovi měl rozhodně blíž než já sám.

V době, kdy se moje známost s Nanette dostávala do obrátek, stával se Dick stále nedůtklivějším. Těžce nesl, když jsem vyrážel na Manhattan, abych mohl být s ní. Cítil se zavržený. V jednom okamžiku hrozil dokonce bojkotem svatby. Ale pak si to přece jen rozmyslel a souhlasil, že mi půjde za svědka, a také, že bude družbou. Ceremonii chtěl vtisknout styl rafinovaného využití kýče.

V půli prosince jsem dostal pozvání na Cooper Union College, abych tam přednesl přednášku o rozšířeném vědomí. Téma změn v mozku doslova viselo ve vzduchu a velká starobylá posluchárna byla nacpaná k prasknutí. Vyšel jsem na pódium a přivítal mě bouřlivý potlesk. Začal jsem poznámkou, že moje přednáška by se dala shrnout do jediné věty: „Abyste mohli plněji využít potenciál ve své hlavě, musíte se nejdřív zbláznit." Bouřlivé ovace. Potom jsem stručně načrtl teorii seriálního re-imprintingu a ukázal jsem, jak se na různých stupních individuálního vývoje formují reality determinující lidský život.

Podle mé teorie lze lidský růst definovat jako konkrétní posloupnost metamorfóz, poměrně jasně definovaných stavů, které nastupují poté, kdy v mozku dojde k aktivaci některého jeho nového okruhu. Na každém z těchto stupňů dochází k novému imprintu nové reality. V této přednášce, a také v publikacích, které následovaly bezpro-

středně po ní, jsem uvedl, že lze rozlišit 24 stádií metamorfózy člověka – z nich dvanáct dosáhne většina lidí na současné úrovni evoluce našeho druhu, a dvanácti je jaksi „budoucnostních“ či potenciálních, tak jak se nám teprve postupně stávají a budou stávat dostupnými.[3)]

Následujícího dne jsem v interview pro časopis *Village Voice* prohlásil, že psychedelická revoluce je již hotovou věcí. Již nyní existuje dostatečný počet Američanů poučených ohledně tajemství změn mozku. Ačkoliv společnosti a její kultuře může trvat ještě celou generaci, než novou neurotechnologii absorbuje, na vyústění vývoje to nemůže už nic změnit. Fenomén multiplikované reality zde bude existovat už jednou provždy.

Naše svatba s Nanette se konala v kapli Boží Milosti v chrámu episkopální církve v Millbrooku. Dick a já jsme na sobě měli vypůjčené krátké vesty. Moje dcera Susan jakožto družička byla v doprovodu Nanette, která zářila jako nějaká princezna ze severu. Známý kadeřník hvězd show businessu Monty Rock III, původem z Portorika, pozval filmový štáb společnosti Maisle Brothers. Film s názvem *Svatba v Millbrooku* zaznamenal určitý ohlas v kruzích nekomerční alternativní kinematografie.

Odcházeli jsme od oltáře a tu se můj roztomilý Jack trochu ostýchavě dotkl mé ruky. Toto láskyplné gesto mého syna se stalo jednou z nejdražších vzpomínek celého mého života. Naše cesta kolem světa nás poprvé od Marianniny smrti od sebe na delší dobu oddělila. Pak jsme si již nikdy nebyli tak blízko.

Po obřadu hrál na večírku ve Velkém domě Miles Davis Quartet (ale bez Milese). Charlie Mingus deklamoval inkantace o manželské věrnosti. Veselá zábava pokračovala až do svítání.

Druhého dne jsme s Nanette odjeli na letiště. Když letadlo před startem rolovalo na ranvej, podívali jsme se jeden na druhého s jakousi ironickou skepsí.

„Proč to vůbec děláme?“ zeptala se Nanette, nervózně na prstě otáčejíc svým snubním prstenem.

„To uvidíme,“ řekl jsem.

Oba jsme cítili, že naše manželství nebude mít dlouhého trvání.

ŽIVOTOPIS

Hermann Hesse (1877–1962)

– spisovatel a filozof, narodil se v městečku Calw v Německu, později žil v exilu. V patnácti letech zběhl z teologického semináře a následujícího roku byl vyloučen i z gymnazia v Caanstadtu. Potom pracoval několik let jako prodavač v knihkupectví a v roce 1904 vydal svůj první román *Peter Camenzind*. Jeho raná díla, romantická co do obsahu a realistická co se formy týče, se zabývala problematikou odcizení mladého člověka v represívní společnosti.

V atmosféře sílícího německého autoritářství na počátku I. světové války odešel Hesse coby přesvědčený pacifista do Švýcarska. Jeho díla vytvořená v exilu charakterizuje rostoucí zájem o problematiku transcendentálna. Hesse mistrovsky zvládl typ prózy představující multiplikovanou realitu, jak vidíme v jeho knihách *Siddhartha*, *Stepní vlk* a *Cesta na Východ*. Ve svém monumentálním symbolickém díle *Magister Ludi* líčí komunitu v odříkání a ctnosti žijících švýcarských matematiků, umělců a filozofů, kteří usilují o shrnutí veškerého lidského vědění v jakési Hře skleněných perel. Za tuto alegorii získal Hesse v roce 1946 Nobelovu cenu.

Miliony mladých lidí v době po II. světové válce objevily v hrdinech děl Hermanna Hesseho vzory pro svůj osobní rozvoj a transformaci, a také doklad triumfu lidské individuality.

25. Líbánky v Himálajích

Zima 1964–1965, Japonsko–Indie

První zastávkou naší cesty bylo Tokio, to velkoměstské mraveniště, které musí fascinovat každého badatele studujícího detailně lidská a hmyzí společenství.

Nanette i já jsme již dříve často pobývali v cizině, ale nikde jsme neměli tak silný pocit propasti oddělující nás od místního obyvatelstva, jako v Japonsku. Žije zde snad nějaký jiný živočišný druh? Každodenní život se nám jevil jako delikátní a složitý balet, podobně jako je tomu v mraveništi. Pozorovali jsme, jak uniformovaní zřízenci cpou za pomoci dlouhých tyčí davy lidí do vlaků tokijského metra. Navštívili jsme hlavní stany různých karatistických škol, šintoistické chrámy i buddhistické svatyně, a také obchodní domy, kde Nanette nakoupila spoustu kimon z konfekce. Dali jsme si trochu psilocybinu, abychom dosáhli silnějšího imprintingu při představení divadla ka-

buki, načež jsme vnořili svá na zdejší poměry nezvykle dlouhá a bílá těla do horké vody ve veřejné lázni.

S nosy zabořenými do knih o japonské historii a o zenu jsme se rychlostí blesku řítili vlakem do Kjóta, jakéhosi japonského Esalenu. Zde jsme navštívili několik ášramů, meditovali v zenovém templu a zakončili svou pouť v historickém muzeu, jež kdysi bylo šógunovým palácem. Poseděli jsme v komnatách vyložených koberci, kde císařové nechávali vraždit své odpůrce a sami jimi byli vražděni. Rekapitulovali jsme pro sebe celou historii Japonska.

Kalkata! Dveře letadla se otevírají a do našich nepřipravených nozder vniká těžký zápach organické hniloby, všechna ta staletí v trosky obrácené karmy, naplavená ústí řeky Gangy rozlévající se do nedohledna.

Allen Ginsberg mi kdysi doporučoval, abychom určitě navštívili „žároviště“, ona místa, kde se spalují mrtví. Šli jsme tedy na břeh řeky a dívali se, jak pozůstalí přinášejí v obřadném průvodu na ramenou celé hory dřeva (odpadové dřevo pro chudé, pro bohaté pak sladkovonný santal) na nichž jsou uloženy mrtvoly, jak je pak zapalují a posílají dolů po proudu, který s sebou unáší spousty dalšího odpadu. A pak jsme si sedli na bobek k partě nosičů dřeva, byli to vyznavači Šivy a pozorovali, jak si tihle úplně obyčejní chlapíci posílají kolem dokola v dlaních ukryté misky s hašišem. Sladká vůně cannabisu se mísila s nasládlým zápachem hořících mrtvol. Dýchat zhluboka. Koneckonců co jiného je smrt, než definitivní zástava dechu?

Tak tohle byl začátek: dřepěli jsme v deltě Gangy, kašlali, jak nás v nose štípal kouř, inhalovali všemožné sloučeniny dusíku, zatímco na kalném nebi, vysoko nad pláčem pozůstalých, kroužila káňata jako černé tečky.

Pak jsme jeli vlakem podél Bengálského zálivu na jih k mnohem radostnějšímu obrazu božství, k Černé pagodě v Konaraku. Tam jsme objevili obrovskou budovu ve tvaru vozu táhnoucího chrám Boha Slunce, jehož stěny byly do posledního místečka pokryty erotickými skulpturami – byly to tisíce graciézních atletických postav zkamenělých v aktu milostných hrátek. Ano, právě tady se odehrávalo ono neustálé znovuobrozování života.

Ašoka Fakir, náš domorodý průvodce, se smíchy popadal za břicho. Ukázal na štíhlou nahou dívku nasedající na ztopořený penis svého milence, a pravil: „Šuky, šuky." Pak nám ukázal trio akrobatů: jakýsi přičinlivý mladík natahuje hlavu, aby vykonal cunnilinctus na souměrné usmívající se dívce s doširoka roztaženýma nohama, zatímco jiná mladá kráska sedí, tiše kontemplujíc, na jeho ztopořeném penisu. „Jeden šuky, dva šuky, tři šuky," pravil k tomu Ašoka.

Pozorujíce tuto sto a jednu variantu božských hrátek, museli jsme se obdivovat kultuře, která byla schopna rozvinout takové bohatství forem k oslavě sexuality. Kdo to vlastně byl ten Narasim, král ze třináctého století, který dokázal inspirovat svůj lid ke vztyčení tohoto monumentu rozkoše a plodnosti? Musel to být vůdce plný nádherné energie, díky níž byl schopen propátrat celý kontinent, aby našel sochaře, malíře a architekty k výzdobě svého chrámu. A když se pak dělníci vraceli večer domů, po celém dlouhém dni věnovaném ručnímu zpracovávání těchto orgiastických scén - jaký vliv to mělo na jejich domácí život? Konečně pak - co se vůbec stalo s touto civilizací?

Pokračovali jsme v cestě do města Varanasi (známého též pod jménem Benáres), nejposvátnějšího místa hinduistů, kde již po pět tisíciletí probíhá nepřetržitý hippie festival. Ubytovali jsme se v jednom motelu v zahradě, kde na trávnících skotačily opičky, a hned jsme se vydali k žárovištím. Byla to široká schodiště, po nichž sestupovaly davy věřících, aby uskutečnily rituální očistu v posvátných vlnách Gangy. Hinduisté věří, že duše toho, kdo zemře v Benáresu, je vytržena z kruhu znovuzrození a vymrštěna přímo na dráhu, která již není z tohoto světa a vede k nejvyššímu osvícení.

Jeden břeh řeky byl doslova zaplavený klienty božství - bosými vyvrženci, polonahými či oblečenými v rozedraných hadrech, špinavými a žebronícími o almužnu, anebo monotónně prozpěvujícími a s nepřítomným výrazem bubnujícími na bubínky. Lodě, chrámy, vily a paláce velmožů, ášramy, tisíce lidských těl, to všechno bylo nacpané na břehu otevřeném na východ, slunci vstříc.

Zato druhý břeh byl pustý a neobydlený, prostě jen široký otevřený prostor. Ptal jsem se několika průvodců a pouličních prodavačů, a všichni uváděli zhruba stejnou příčinu. Druhý břeh řeky byl stižen prokletím. V jedné věci se však moji informátoři nedokázali shod-

nout, totiž kdo, proč a jakým způsobem je vinen touto spirituální infekcí.

Tahle hádanka se mi neustále honila v hlavě. Na jednom břehu patnáct set chrámů nacpaných jeden na druhém v jediném lidském mraveništi. A na druhém břehu možná nejlákavější a nejvýnosnější pozemkový majetek na světě, ležící ladem jenom kvůli nějakým nepříliš jasným předsudkům. Později toho večera, když na Nanette začínala jít dřímota, oznámil jsem jí, že se ještě vydám na procházku městem. Najal jsem si vrátného z hotelu jako doprovod na žároviště, a tam jsem ho požádal, aby se pokusil sehnat nějakého lodníka, který by mne převezl na druhý břeh. Jeho jasné oči potemněly úděsem a on rezolutně zavrtěl hlavou: toho se žádný lodník neodváží. Je to příliš nebezpečné. Na druhé straně sídlí zlí duchové. Šiva je bůh zkázy. Vytáhl jsem z kapsy malý kulatý medailónek s tančícím Šivou: ten mě ochrání. Dal jsem mu 100 rupií a ukázal k přístavišti loděk. „Najdi lodníka, který mě dopraví aspoň do blízkosti druhého břehu. Slib mu 500 rupií."

Po chvíli váhání vrátný odcupital po břehu k loďkám. Zdálky jsem ho viděl, jak naléhavě rozmlouvá s lodníky. Po chvíli se vrátil a pokynul mi, abych ho následoval nahoru na žároviště, dál od řeky.

Žádný z lodníků si netroufá vydat se na tuto vyjížďku, vysvětloval mi. Ulpěla by na něm špatná pověst. Nicméně jeden mu pošeptal, že se s námi setká v tajnosti, na místě vzdáleném asi míli proti proudu. Pokud nás nikdo nezpozoruje, převeze mne na druhou stranu.

Asi hodinu jsme se loudali městem směrem k severu, a pak jsme se vydali k řece. Zpoza jedné budovy vyrazila prudce jakási maskovaná postava a pokynula nám, abychom ji následovali ke skupině lodí kotvících u břehu. Bylo vidět, jak na nich pod pokrývkami spí lidé. Lodník přiložil prst k ústům na znamení, že je nutné zachovat absolutní ticho, a pak jsme nastoupili na jednu z lodí. Hotelový vrátný mi zašeptal, že tady na mne počká.

Zakuklený lodník odrazil od břehu. Jediné veslo používal jako pádlo i kormidlo zároveň. Když jsme dojeli doprostřed řeky, odložil lodník veslo a vrhl se na dno lodi a začal se modlit, dotýkaje se čelem dna a monotónně prozpěvuje: „Allah." Můj odvážný lodník byl muslim.

Potom obratně křižoval s loďkou po proudu k východnímu břehu.

Na pravém břehu bylo vidět panoráma chrámů a dalších staveb nakupených jedna na druhé, zato na levém zela jen pustá a prázdná temnota. Moje mysl pracovala jako šílená. Lodník se na mě obrátil s otázkou v očích. Netrpělivě jsem mávl rukou, aby jel dál. Loďka proklouzla hustým pobřežním porostem na mělčinu. Byli jsme asi tři metry od břehu. S vyděšeným pohledem natáhl ke mně lodník ruku. „Peníze."

Vytáhl jsem z kapsy svazeček storupiových bankovek a dvě jsem mu podal. Tři zbývající jsem držel v ruce; ukázal jsem směrem ke břehu a řekl „Pět minut."

Vstoupil jsem na příď, sundal si sandály a sklouzl do vody. Byla asi půl metru hluboká, vlažná a hustá, jako olejovitá. „Pět minut", opakoval jsem a brodil se ke břehu.

Země byla suchá a bez porostu, kromě několika trsů trávy. Ve vzduchu bylo slyšet bzučení hmyzu a skřehotání žab, ale místo samotné bylo pusté. Sedl jsem si na kamení na břeh a díval se přes řeku, tam, kde se ve své hlučné bídě hemžily všechny ty miliony duší. Cítil jsem zvláštní svobodu a také spřízněnost s těmi námořníky, kteří se kdysi tak houževnatě drali na západ, až za hranice svých map.

Pak se za mnou něco pohnulo. Vyskočil jsem na nohy a udělal několik kroků kupředu do tmy.

Asi pět metrů ode mne stál jakýsi stařec s dlouhými bílými vlasy. Byl úplně nahý, až na bederní roušku kolem pasu. Oči mu jasně zářily. S rukama spuštěnýma podél těla brebentil cosi v neznámém jazyce. Zmocnilo se mne zděšení.

Náhle jsem porozuměl: určitě to byl nějaký mistr či učitel z dávných dob, který tu na mě po celý můj život trpělivě čekal. Pocítil jsem nutkání běžet k němu a vrhnout se mu k nohám. Ale zároveň jsem byl paralyzován strachem z myšlenky, že by to také mohl být nějaký pomatený fanatik. Možná na mě chce zaútočit, aby mě potrestal za znesvěcení posvátné půdy. A lodník, pokud by měl pocit, že se děje něco nepatřičného, může odejet a nechat mě zde.

Tak jsem tam stál několik minut, styděl se sám před sebou za svůj strach, s pocitem, že právě ztrácím vzácnou příležitost k přeskoku do nějaké jiné dimenze.

Blekotal jsem cosi anglicky, snažil jsem se sdělit mu, kdo jsem já

a zjistit, kdo je on, a také dostat z něho nějaké poselství. Stál tam bez pohnutí, a pak ze sebe vychrlil řetězec dalších nesrozumitelných slov.

Srdce mi divoce bušilo. Nakonec jsem se rozhodl, že se vrátím k loďce a zeptám se lodníka kdo to je. Když jsem se přiblížil na dohled, viděl jsem, jak na mě lodník divoce mává rukama. Vyškrábal jsem se na palubu a on okamžitě začal pádlovat doprostřed řeky.

„Odvez mě tam zpátky," řekl jsem.

Vrtěl hlavou, mumlaje: „To nebýt dobré, to nebýt dobré."

Vrhl jsem se na dno člunu a propukl v křečovitý, neovladatelný pláč. Byl jsem přesvědčen, že jsem právě potkal Buddhu a utekl od něho.[1]

V Dillí jsme se připojili k Ralphu Metznerovi; říkal, že nejlepším místem k přijetí poselství tohoto kontinentu je vesnice jménem Almora na jednom horském hřebeni v předhůří Himálají. Ralph tam strávil tři měsíce studia pod vedením Govindy, tibetského buddhistického filozofa a mudrce.

Všichni tři jsme jeli nejdřív vlakem a potom dýchavičným autobusem do Nanitalu, líbezné vesnice, která jako by ležela na břehu alpského jezera někde ve Švýcarsku. V této výšce byla půda již zelená. Dalším kodrcavým autobusem přecpaným lidmi jsme pak jeli dál, stále nahoru do Almory. Nejlepší hotel ve městě nabízel oddělený pokoj s jakýmisi laťovými rohožemi na zemi, na kterých se daly rozbalit spací pytle. Ve vsi nebyla restaurace ani bar, tím méně jakékoliv další služby pro turisty.

Druhý den ráno nás Ralph zavedl do domu tajuplného súfického alchymisty Brahmy Singha, šlachovitého muže s mazaným úsměvem, znalce místních poměrů. Ten nám poradil, abychom si zkusili pronajmout dům ještě výš v horách, na Hřebeni svatého muže.

Ušli jsme asi míli nahoru po blátivé cestě a dorazili na rozcestí, kde na bobku dřepělo šest malomocných. Řekli nám, že pěšina vlevo vede do Tibetu; a dáte-li se vpravo, dostanete se do Nepálu. Po tisíc let provozovali malomocní svou živnost na této velké křižovatce, vyprošujíce si almužny od poutníků, průvodců nejrůznějších výprav a obchodníků, kteří tudy vedli karavany svých oslů. Hodil jsem každému do misky pár drobných a rozdal jsem jim cigarety. Malomocní byli

veselí chlapíci bez předsudků a my jsme s nimi navázali velice přátelské vztahy.

Byl konec zimy, ale všude kolem ještě ležely zbytky starého sněhu. Na Hřebeni svatého muže momentálně nikdo trvale nebydlel a pronájmy domů zde zprostředkovával jeden metodistický misionář. Vybrali jsme si domek s velkým trávníkem kolem, odkud byl výhled směrem severním na Himálaje s jejich sněhovými čepicemi, na jih pak do hlubokého údolí. Dům nesl jméno „Sněžná vyhlídka". Také jsme si najali muslimského kuchaře jménem Abdul, který nám chodil každého rána poklidit, nakoupit zásoby od místních obchodníků a připravit oběd. Každý den přicházeli také vesničané a přinášeli pramenitou vodu, zeleninu, teprve před hodinou vykopanou ze země, vejce, mléko, chléb a dřevo na topení. Pro masové konzervy, sýry, nejrůznější pamlsky, cukr, kávu, čaj a whisky jsme chodili do obchodní stanice dole ve vsi.

Ralph se ubytoval v hostinském pokoji. Hned druhý den nás vedl nahoru na Hřeben svatého muže, kolem domu jistého holandského svatého muže, a dalšího, tentokrát německého svatého muže, a pak kolem domu, kde kdysi žil D. H. Lawrence - teď byly všechny prázdné a zpustlé. Cesta, která předtím prošla celým kontinentem, nás přivedla k malé občerstvovací stanici, v níž se po staletí nabízel poutníkům horký čaj v mosazných džbáncích.

Jak jsme tak putovali, vyprávěl nám Ralph, že na lámu udělala největší dojem dedikace knihy *The Psychedelic Experience*; byla totiž věnována jemu. Žádal Ralpha, aby se mohl zúčastnit sezení s LSD a v tom mu Ralph vyhověl. Poprvé v životě, po třiceti letech meditace, dostalo se lámovi prožitku *Bardo Thödol* v jeho živoucí, trýznivé realitě.

Pak jsme zahnuli na lesní stezku, která ústila na mýtinu na vrcholu hřebene. Malý dřevěný dům byl usazen v místě, odkud byl výhled do všech čtyř stran, v rozsahu celých 360 stupňů.

Ralphovi se dostalo nadšeného, ba snad i trochu přemrštěného uvítání od příjemné postarší ženy s kulatou tváří, oblečené v sárí. Byla to Li Gotama, lámova žena. Pak jsme všichni byli pozváni do lámovy pracovny. Větší část místnosti byla dřevěným vyřezávaným zábradlím oddělena od vyvýšeného stupínku pokrytého koberci, na kterém ležely knihy a rukopisy. Dům kdysi postavil překladatel *Tibetské*

knihy mrtvých Evans-Wentz, a pak ho přepustil lámovi na důkaz své bratrské lásky; stal se tak ztělesněním oné krásné tradice učenosti a lásky k moudrosti. Li Gotama pak odešla, aby připravila čaj.

Zanedlouho k nám do pokoje přišel i láma, křehký muž úctyhodného vzhledu, mudrc s jiskřivým pohledem a s bradkou jako Konfucius. Prohlásil, že mu bude velkým potěšením moci nás poučit o buddhistickém mysticismu. Měli jsme s Nanette přicházet každého dne odpoledne asi hodinu před západem slunce, vyslechnout jeho lekci a dělat si poznámky. Pak jsme mu mohli klást otázky ohledně případných nejasností, načež bychom si všichni odpočinuli při čaji a sušenkách.

Poté, co nás takto zabezpečil, vydal se Ralph na cestu dolů s hor, zpět do Millbrooku.

Nanette i já jsme byli fascinováni vztahem mezi lámou Govindou a jeho ženou Li Gotamou. Ona byla příslušnicí sekty Pársů, vyznavačů Zarathustrova učení, kteří museli uprchnout z Íránu před persekucí ze strany muslimů. Pársové byli někdy nazýváni „Židy Indie“, protože tuto poměrně malou skupinu exulantů s internacionální kulturou tvořili lidé inteligentní a vysoce vzdělaní, kteří se dobře vyznali v obchodních záležitostech. Pársové by byli zajímavým předmětem bádání pro neurogeografa, protože během migrace trvající staletí se v jejich učení spojily ty nejlepší aspekty perského i hinduistického náboženství, přičemž se toto učení dokázalo vyhnout autoritářství prvního z nich stejně jako jisté pasivitě toho druhého.

Již od svého sezení s LSD na Neděli velikonoční v Domě meditace v Millbrooku jsem byl přesvědčen, že metoda spojování protikladů je tím pravým klíčem k osobnostnímu vývoji. I Nanette sdílela názor, že muž a žena, kteří se naučí ve vzájemném souladu procházet multiplikovanými realitami a jsou schopni společně přecházet z jedné úrovně vědomí do druhé, se stávají mohutnou kreativní silou.

A tak pro nás představovali manželé Govindovi ten nejlepší příklad lidské molekuly složené ze dvou částí, to, co Kurt Vonnegut nazval „duprass“ a čím mínil bipolární jednotku prožívající a chovající se jako jeden celek. Ti dva procestovali Tibet skrz naskrz a navštívili i náboženská střediska dostupná pouze těm nejoddanějším a nejusi-

lovnějším poutníkům. Li byla nadaná ilustrátorka a její kresby tvořily doprovod lámových rukopisných knih.

Mezi námi čtyřmi se vyvinulo těsné přátelství. Ukázalo se, že s lámou mě spojuje jedna společná intelektuální obsese - totiž nutkavá potřeba klasifikace. Láma Govinda věnoval celá desetiletí pokusům pochopit logickou výstavbu velkých psychologických systémů Východu. Řečeno moderním žargonem, bylo by možno lámu označit za badatele na poli typů osobnosti. A podobným badatelem jsem byl i já. I já jsem strávil léta studiem korespondencí mezi systémy klasifikace osobnosti, tentokrát západními - jungiánským, freudiánským, psychometrickým atd. Obdivoval jsem se fantastické synchronicitě, která nás svedla dohromady na tomto vysokém hřebeni v předhůří Himálají.

Láma ve svém hedvábném rouchu sedával na stupínku, obklopen nízkými poličkami s knihami a malbami tibetské mandaly. Já jsem seděl se zkříženýma nohama pod ním ve svých modrých džínsách a v bílém vlněném svetru, a přijímal jsem od něho ústní poučení.

Slunce zapadalo za západní hřeben a zaplavovalo okna oranžovým světlem, které se odráželo na soškách z leštěného bronzu vykládaných drahokamy. Láma se chvíli jakoby duchem nepřítomen probíral svými papíry a něco si sám pro sebe šeptal německy. Pak vytahoval ze skříněk ohmatané, mnohokrát upotřebené poznámkové bloky vázané v kůži, které byly plné kaligraficky psaných slov a diagramů.

Láma měl ve zvyku přednášet pomalu, v pečlivě vyvážených odstavcích, přičemž různé odbočky a exkurzy naznačoval jen v přestávkách, když listoval ve svých sešitech s poznámkami, když Li Gotama nalévala čaj anebo když jsme si šli s Nanette zakouřit ven na trávník. Někdy mluvil vůbec jen nepřímo, v žertech, metaforách, analogiích.

Věda a filozofie, říkal, jsou jen dvě odvětví téže jediné posvátné disciplíny. Ve starověku se považovalo za zcela samozřejmé, že velký učenec byl i svatým mužem s hlubokou znalostí sebe sama.

Podle lámy čerpala východní náboženství svou sílu z přenášení myšlenek ústní tradicí, kdy žák a učitel se po dlouhou dobu setkávají

tváří v tvář. Tím je zajištěno, že studenti dozrávají stejně tak po stránce osobnostní moudrosti, jako po stránce svých schopností technických. Tato metoda učení účinně zabraňuje možnosti zneužít učení pro osobní zisk. Ústní podání podporuje vývoj a dozrání osobnosti studenta, a to paralelně s tím, jak je mu předáváno poučení o tajích přírody. (Fyzici, kteří použili svých znalostí o struktuře atomu ke konstrukci atomové bomby, jsou příkladem lidí, jejichž vnitřní rozvoj a růst nestačí držet krok s jejich objevy ve vnějším světě. Je velmi nebezpečné vědět více o tom, co se děje v atomu, než co se děje ve vašem vlastním mozku.)

V dnešní době, pokračoval láma, si mnozí ze strážců starých filozofických tradic uvědomují, že další evoluce lidské rasy záleží v tom, zda se podaří znovuobnovit jednotu mezi vědou zabývající se vnějším světem, která se bouřlivě rozvíjí na Západě, a vnitřní jógou, jejíž tradice je živá na Východě. Je nezbytné prolomit staletí mlčení na veřejnosti, překročit tradici ve vztahu učitel–žák a aktivně usilovat o osvícení Západu. Tato infiltrace orientální filozofie do Evropy a Ameriky by měla probíhat prostřednictvím vydávání základních děl a vysíláním charismatických učitelů na Západ.

V průběhu několika posledních desítek let, říkal láma, se mnoho učitelů z Východu pokoušelo vyvolat a rozvinout ducha poznávání vlastní božské podstaty v mechanistických a monoteistických kulturních systémech Západu. Jedním z těchto pokusů bylo teosofické hnutí. Dalšími byly myšlenkové systémy Gurdjieffovy, Ramakrišnovy a Krišnamurtiho.

Součástí tohoto plánu byl i překlad *Tibetské knihy mrtvých* do angličtiny, jehož autorem byl Evans-Wentz. Když pak do filozofické komunity v Indii dorazila zpráva, že skupina harvardských psychologů používá staré buddhistické texty jakožto příručku pro satori indukované drogami, vzbudilo to velký zájem.

„Vy," řekl láma, „jste poměrně snadno předvídatelným výsledkem strategie rozvíjené po více než padesát let. Vykonal jste přesně to, o čem filozofové soudili, že by to mělo být vykonáno. Nenápadně a taktně vás k vykonání vašeho úkolu připravovalo několik Angličanů, kteří sami byli uvědomělými činiteli tohoto procesu. Stal jste se bezděčným nástrojem velké transformace našeho věku.

Mnohokrát jsme spolu diskutovali o tom, jak je nezbytné, aby ve

stejné míře jako vědění bylo dosahováno i moudrosti. Nyní vás chci pověřit misí, která je blízká mému srdci, a pro jejíž vykonání jste velice dobře kvalifikován. Premisa, kterou je toto poslání podloženo, je nabíledni: každý systém klasifikace osobnosti, který přetrval v rozdílných kulturách po celá staletí, prošel zkouškou místa i času. Musí tedy nutně vypovídat něco podstatného o základních typech i různých skupinách lidských bytostí. Stejně tak musí existovat i významné korespondence mezi různými, od starověku přeživšími systémy klasifikace osobnosti, jakými jsou Zodiac (Zvířetník), Tarot (Tarok), I-ťing, hierarchie olympských bohů a bohyň, hinduistické kasty. Prokáže-li se korespondence mezi těmito velkými systémy lidské duševní aktivity, může to pomoci uvést do souladu Východ a Západ, vědu a jógu, minulost a budoucnost. Chcete se ujmout tohoto problému?"

Úkol mě samozřejmě zajímal, ale prakticky neexistovala naděje, že bych si mohl najít čas pro tento tajuplný výzkum. Asi bych musel žít podobně jako tento od světa odpoutaný láma nebo jako nějaký středověký učenec v klášteře. Mé pověření touto misí znamenalo zároveň ukončení mého studia u lámy Govindy.

Přímo pod domem Sněhové vyhlídky, v malém domku uhnízděném na svahu, žil snědý štíhlý Ind se světlovlasou ženou. Často jsme je vídali, jak se ruku v ruce toulají svahem dolů k řece, anebo kolem našeho domu cestou do vsi. Nosili podobné šaty, jakési volné hábity, a sandály. Občas jsme na ně zamávali, oni se usmáli a zamávali nám také.

Po několika týdnech k nám přišli na návštěvu a představili se nám. Rana byl Ind a studoval v Oxfordu. Hilda odešla od jednoho belgického diplomata s pověřením v Bombaji. Měla dvě děti, ale ty s ní nebyly.

Rana s Hildou se potkali v Bombaji a zamilovali se do sebe. Hildin manžel se pokusil ukončit tuto aféru tím, že zažádal o přeložení do vlasti. Hilda poslušně pomáhala balit a připravovala všechno pro docházku svých dětí do školy zpátky ve vlasti. Ale minutu před tím, než loď, která je měla odvézt, odplula, políbila rychle děti a přeběhla po lodní lávce na břeh. Rana na ni čekal na molu a oba milenci okamžitě zmizeli.

Ačkoli obě vlády, belgická i indická, vyhlásily celostátní pátrání po zmizelých, podařilo se jim uchovat svůj pobyt zde v Almoře v tajnosti, mimo jiné díky tomu, že místní starosta byl Ranův příbuzný.

Jejich dům byl mistrovským dílem minimalistického umění. Nebylo tam nic nadbytečného, vlastně tam nebylo vůbec nic kromě několika podušek a sady naleštěných měděných pánví a kastrolů visících od stropu v kuchyni.

Jejich život připomínal jakýsi pomalý balet, ne nepodobný příběhu lásky Krišny a Rádhy. Bylo to dokonalé splynutí, Dokonce i jeden druhého česali. Chodili na dlouhé procházky podél řeky tekoucí v údolí a cestou vždycky někde na travnatém břehu poobědvali. Prožívali prostě každý okamžik pospolu. Četli společně knihy, psali společně básně, které pak společně ilustrovali.

Hilda a Rana byli původně kosmopolité, kterým se však podařilo dokonale ovládnout vlastní životy. Jejich vzájemná komunikace měla až jakousi telepatickou kvalitu. Vědomě znovuprožívali ony legendární příběhy hinduistických bohů, kteří odcházeli na vrcholky hor a tam se těšili z extáze líbánek trvajících celá staletí. Dělali to, co bychom chtěli dělat i Nanette a já, jenom kdybychom věděli jak.

Jaro změnilo svahy kolem Sněhové vyhlídky v jedinou zelenou plochu. K snídani jsme si s Nanette vždycky uvařili čaj a vzali si toust s ovocem. Pak jsme ohřáli několik věder vody a společně jsme se venku umývali. Nanette si svlékla šaty, obřadně se celá namydlila a já jsem ji poléval a oplachoval vodou, ze které stoupala pára. Pak jsme si pod několika bambusovými stromky u domu rozložili podušky a pokrývky, četli jsme texty, které nám zapůjčil láma, anebo jsme cvičili jógu. Občas jsme uždibovali a polykali kousky oněch kuliček používaných v Nepálu při obřadech v chrámu, které pomáhají k uvolnění mysli i těla.

A v této idylické atmosféře jsme poznenáhlu cítili, jak se naše manželství bortí. Už od oněch hektických dnů prožitých v Japonsku se Nanette stávala stále náladovější, stýskalo se jí po Státech, bez svého psíka Naughtyho se cítila osamělá. Mým problémem zase bylo, že jsem vlastně již sedm let nežil se ženou. Cítil jsem se neschopen citlivě přijímat i s důvěrou dávat. Neustále jsem sklouzával zpět do pocitů viny za Marianninu sebevraždu, a vinu jsem cítil také vůči mým dvě-

ma dětem, které nyní byly v péči Dicka. A moje skandinávská princezna vnímala toto mé stažení se, a začala se sama sebe ptát, co vlastně pohledává v této cizí zemi.

Z Ameriky jsem s sebou vlekl devět různých překladů Tao-te-ťingu. Každý den jsem si vybral jednu část a četl ji ve všech devíti verzích. Některé z nich byly jenom mechanickými, víceméně doslovnými překlady, další byly jakýmisi revizemi a přepisy původního textu v intencích teosofie, a ještě další se jakoby pokoušely kázat jakousi zbožnost hodící se snad spíš pro skauty. Bylo jasné, že většina překladatelů, těch pedantických vědátorů, naprosto nebyla schopna pochopit a bytostně procítit onu rafinovanou pasivitu, která je jádrem *Tao-te-ťingu*. Ale přesto ani překladatelovy předsudky a jednostrannosti nebyly schopny překrýt spodní proud celého díla, onen podtext, kterým je tušení, že existuje něco jako esence, intuitivní nazření smyslu všeho. Pojal jsem záměr vyhledat tuto jadernou ideu v jednotlivých částech básně a posléze ji celou přepsat do psychedelického jazykového systému.[2]

ŽIVOTOPIS

Šrí Krišna Prem (1898–1965)

– původním jménem Ronald Nixon, navštěvoval střední školu v Tauntonu a vystudoval filozofii v Cambridgi. Potom odešel hledat vyšší moudrost do Indie a studoval u mnoha prominentních guru, mezi nimi i Ramany Maharišiho. Nakonec se stal žákem Šrí Čakravartiho, vůdčí osobnosti sekty Krišny-Radhy, který zřídil duchovní středisko své sekty v horách nad Almorou. Krišna Prem věřil, že osvícení může vzejít spíše z důvěrného každodenního kontaktu s ostatními druhy-hledači, než z naprostého oddání se mistrovi, v němž se ztrácí osobnost žáka.

Premovy komentáře k Bhagavadgítě a dalším hinduistickým textům jsou prodchnuty duchem demokratismu a jsou orientovány na západní myšlení a na aktivitu. Svým zájmem o léčitelství stejně jako o fenomén osvícení se Šrí Krišna Prem vymezuje jakožto předchůdce hnutí humanistické psychologie, které se šířilo Spojenými státy a západní Evropou v 70. letech našeho století. V posledních letech jeho života se stal jeho druhem jiný inteligentní a duchaplný Angličan, Šrí Madhava Ašiš.

26. Nejmoudřejší muž Indie

Březen 1965, Himálaje

Jednoho dne jsem se vydal na nákup do Almory a na zpáteční cestě jsem sešel po schodech vytesaných ve skalním útesu navštívit Brahma Singha. Alchymista právě vkládal měděné mince do jakéhosi bublajícího roztoku; to jim mělo dodat léčivé moci. Potom vyjmul vodní dýmku a pokuřovali jsme chvíli spolu, hledíce dolů, do údolí a na rovinu rozkládající se směrem k Dillí.

„Neznáte někoho, s kým bych si mohl promluvit o problematice tantry?“ ptal jsem se ho. „Nežijí zde poblíž nějací mistři?“

„Tantra, tantra,“ hihňal se Brahma Singh s předstíraným pohoršením. „Vy všichni západáci tady hledáte poučení o spirituální kopulaci. Ale zde platí jediné: spěchej pomalu! To je to tajemství tantry. Pomalu, jenom pomalu, a chovej se přitom jako bůh, milující se s celým tím vaším univerzem.“

„Takže žádný mistr tady není?“

„K čemu potřebujete mistra?“ láteřil tím svým zpěvavým anglo-indickým akcentem. „Vždyť jsem vám to tajemství právě řekl. Váš protějšek je tím nejlepším mistrem. Potřebujete snad ještě někoho další-

ho, aby vám vydal potvrzení?" Znovu se zahihňal. „Ale jestli hledáte guru ohledně poučení, o co vlastně běží v celém vesmíru, navštivte Šrí Krišnu Prema."

Asi hodinu jsme se kodrcali džípem rozbitou cestou do jedné malé vesnice. Odtamtud to bylo ještě třičtvrtě hodiny tvrdého výstupu, a teprve pak, za dalším údolím, jsme s Nanette spatřili malý zářivě bílý chrámek s tmavomodrou kopulí. Po další čtvrthodině nás pěšina dovedla k zelinářské zahradě, pečlivě udržované v anglickém stylu, a k jednopatrovému krabicovitému domu, který stál vedle té modrobílé svatyně. Místo vyhlíželo opuštěně. Zazvonili jsme na zvon u vchodu a volali. Marně. „No jo," řekl jsem. „Šrí Krišna Prem šel možná na návštěvu do některé nedaleké vesnice. Říká se o něm, že praktikuje bylinnou medicínu. Když někdo ve vesnici onemocní, volají k němu vždycky jeho."

Ale zanedlouho jsme už slyšeli štěkání blížících se psů. Z lesa se vynořil vysoký Angličan atletické postavy, oděný v oranžovém rouchu, a rázoval energickými kroky k domu. Sandály s otvory pro prsty, které měl na nohách, poskytovaly aspoň jakous takous ochranu jeho obrovským odřeným chodidlům. Dojem síly a ráznosti, který z něho vyzařoval, rušily do určité míry jeho bílé vlasy a tvář, která nesla neklamné stopy stáří. Po jeho boku šel další vysoký muž, vysloveně ragbyový typ, kterému mohlo být mezi třiceti a čtyřiceti lety. Rozhodně nevypadali nadšeně, když nás uviděli.

Představil jsem nás a začal se omlouvat, že rušíme.

Šrí Krišna Prem promluvil jemně a klidně. „Lituji, pokud se to zdá být nezdvořilé, ale náš způsob uctívání boha nám nedovoluje přijímat návštěvy."

Jeho druh si mě prohlížel s jistou zvědavostí. „Nejste vy ten člověk, kterého vyhodili z Harvardu, protože dával vězňům a studentům teologie Huxleyho pilulky vyvolávající satori?"

Připustil jsem to.

Tu se chování Šrí Krišny Prema změnilo a on ke mně napřáhl svou velkou ruku na pozdrav. „Jsem velice rád, že se s vámi oběma setkávám. S Huxleym jsme se trochu znali, když jsme studovali na college. Později jsem samozřejmě přečetl každé slovo, které napsal, zvláště od té doby, co se jeho zájem obrátil k Východu. Dokonce

i o vašich snahách osvítit Ameriku jsme zde už slyšeli. Považujte prosím naši svatyni za svůj domov tady v Indii."

Potom nás jogíni provedli celým areálem, načež nás pozvali do hlavního domu na čaj. V knihovně jsme se s Nanette rozložili na měkké koberce a podušky, zatímco ti dva Angličané oblečení v oranžovém pobíhali kolem a chystali malé občerstvení. Šrí Krišna Prem nám kladl otázky ohledně našeho zázemí, osobního i spirituálního, ptal se na naše vzdělání a běh života vůbec až do dneška, na to, jak jsme se potkali a které země jsme navštívili. Nanette věnoval stejnou pozornost jako mně.

Pak se začal vyptávat na náš drogový výzkum. Vyprávěl jsem mu o naší počáteční naivitě, o tom, jak jsme se rozhodli spolehnout se na filozofii Východu, o poučení, kterého se nám dostalo od jistých britských filozofů, ale také od obyčejných lidí z ulice, od černochů, jazzových muzikantů, hippies. Šrí Krišnu Prema zvlášť pobavilo, když uslyšel o Rozpacích Úctyhodných Vědátorů, o Poplašených Administrátorech, o Rozčilených Rodičích, a o Bezstarostné Intelektuální Odvaze Mladých. Zdálo se, že tento sedmašedesátiletý filozof, usazený již léta zde ve svém útulku v předhůří Himálají, chápe naše problémy na Harvardu i v Millbrooku naprosto přesně: že rozumí našim zmatkům a nejistotám, našim nadějím i naší potřebě duchovního vedení.

Potom se Nanette zeptala na jejich způsob služby bohu.

„Zaslíbili jsme se Krišnovi, který je duchem lásky," řekl Ašiš. „Nejdříve jsme jakožto ohnisko bohoslužby užívali sošku chlapce Krišny. Koupali jsme a oblékali, krmili a uctívali tu malou figurku, která nám sloužila jako projekční plocha pro naše spirituální projekce. Neustále, každou minutu jsme žili láskou k našemu společně sdílenému ideálu. Řídili jsme se prastarými předpisy, tak jak jsou uloženy ve Védách, jejichž základem je čistota v jídle i ve způsobu stolování. Nádobí jsme umývali ve zvláštních, jen k tomu určených nádobách. V celém našem areálu se nesměl objevit ani sebemenší kousek kůže, to kvůli kultu posvátné krávy." Podíval se na svého staršího přítele a oba se zasmáli.

„Jednou nás navštívil jistý mladý muž, dychtivý hledač osvícení. Dovolili jsme mu, aby u nás po nějakou dobu zůstal. A zatímco jsme my museli jednoho odpoledne odejít v nějaké záležitosti pryč, on

umyl nádobí. Myslel si, že nám tím pomůže. Ale samozřejmě nevykonal omývání předepsaným způsobem. A nás doslova popadla zuřivost a tomu nešťastníkovi jsme pořádně vynadali. Všechno nádobí se muselo rozbít, protože on porušil čistotu rituálu. Lítali jsme po domě jako smršť a ječeli jako prodavači ryb někde v přístavu, a tu najednou jsme se podívali jeden na druhého. Co to tady vlastně děláme? Zasvětili jsme přece svůj život lásce, a teď tady běsníme, a to všechno jenom proto, že se nám náš host ve své nevinnosti snažil pomoci tím nejlepším způsobem, jaký ho napadl."

„No a tak jsme ty rituály očistili, ale teď už doopravdy," navázal Šrí Krišna Prem. „Eliminovali jsme všechno pouze mechanické, všechno, co se jenom opakovalo, co bylo sice v souladu s tradicí, avšak nebylo relevantní pro tento okamžik. Načež jsme se museli zeptat sami sebe, proč vlastně uctíváme figurku malého Krišny a pečujeme o ni, a přitom nevidíme Krišnu ve všech živých bytostech kolem nás. Nakonec jsme dospěli k závěru, že chceme-li navázat kontakt se svou vnitřní božskou podstatou, potřebujeme tlak každodenního života i občasný štulec od svého duchovního partnera, jakési emocionální dloubnutí loktem, produktivní napětí mezi námi samými a těmi, které tak hluboce a důvěrně milujeme. A v tom spočívá naše jóga nyní."

Šrí Krišna Prem se vztyčil v celé své výšce a protáhl se. „Pro tentokrát dost řečí o rituálech. Pojďme do kuchyně, sedneme si ke krbu a uvaříme si něco dobrého a teplého, abychom zahřáli naše duše."

Usadili jsme se před velkým krbem, v němž vesele plápolala polena. Celý dům vůbec připomínal spíš lovecký srub než příbytek duchovního. Jako dárek jsme přinesli nejrůznější anglické delikatesy v konzervách, nějaké aspiky, chuťovky a olivy. Vše bylo s díky přijato. Šrí Krišna Prem vytáhl láhev sherry jako za starých dobrých časů v Oxfordu.

Potom Ašiš servíroval večeři - rýži, sladké brambory, čerstvý květák v husté máslové omáčce, jakousi směs z pražených ořechů chutnající jako stejk, salát z čerstvé zeleniny. Po večeři jsme usrkávali kávu a a Šrí Krišna Prem nám vyprávěl následující příběh.

Stalo se to už velice dávno. V jednom hradě kdesi daleko byl ukryt zlatý pohár obsahující veškeré dobro věčné moudrosti. Zde čekal na toho, kdo byl sdostatek odvážný a moudrý, aby ho získal. Po staletí

nejodvážnější rytíři a nejchytřejší princezny se vydávali na cestu křížem krážem celým světem, aby získali tuto odměnu. Ale nikomu se to nepodařilo. Jediný přístup k hradu byl totiž přes močálovitou lagunu, ve které ležela míli dlouhá řada kamenů. A nádherný hrad s vysokou věží zářil nad lagunou, vycházelo z něho světlo, které bylo vidět dodaleka.

Najít zámek tedy nebyl problém. Potíž spočívala v něčem jiném. Jakmile někdo šlápl na první či druhý kámen v močálu, ten se okamžitě ponořil do bažinaté vody a neopatrný adept utonul.

Jednoho dne přijela ke břehu laguny princezna v doprovodu svého prince. Slyšeli již, jaký osud potkal všechny smělce před nimi. Přesto však horoucně toužili po tom, aby se dostali do hradu. Dohodli se tedy, že poběží přes lagunu společně. Rozběhli se a skákali z kamene na kámen tak rychle, že dříve, než se jeden kámen potopil, oni už byli na dalším. A tímto způsobem se dostali do hradu osvícení.

Když byl příběh u konce, zeptal jsem se: „Takže princip, který vy učíte, by se dal vyjádřit větou: *buď v neustálém pohybu*. A ve dvojici. Říkám to správně?"

Šrí Krišna Prem pokývnul hlavou na znamení souhlasu.

Potom, jako by už byl příliš unaven, zvedl nejistě ruku k ústům a zakašlal. Ašiš řekl: „Krišna Premovi není dobře." Když jsme se loučili, podržel Šrí Krišna Prem moji ruku ve své a podíval se mi do očí. „Můžete nás přijít navštívit ještě jednou?"

Pak nás svatí mužové vyprovodili až na hřeben a my jsme se vydali po stezce zalité světlem měsíce do vsi.

Následujícího dne jsem je šel navštívit znovu. Nanette zůstala doma.

Ašiše i Šrí Krišnu Prema jsem zastihl na střeše, jak opravují krytinu. Trochu nejistě se narovnali na té šikmé ploše a přivítali mě válečným pokřikem jako školáci. Jejich oranžová roucha povlávala kolem nich.

Šrí Krišna Prem se potom usadil na malý kobereček, který Ašiš rozložil na trávníku. Usmál se na mne. „Chci vám dát dárek. Je to mandala, filozofický diagram, klíč k osvícení v tomto dvacátém století." Začal rozmotávat ten nákres a já jsem se zvědavě naklonil dopředu.

Byla to obyčejná mapa světa.

„Meditujte nad tímto posvátným diagramem," pravil Šrí Krišna Prem. „Dovedete si představit, co by asi řekl Buddha, kdyby měl tuto mapu? Teď si dovolím ukázat vám jeden jógický trik, kterým se tato obyčejná mapa změní v mapu času, nejenom prostoru." Otočil mapu tak, že západ se ocitl nahoře a východ dole. „Chápete?"

„Východ je minulost a Západ budoucnost?"

„Ano. Často jsem v poslední době hořce litoval navigační chyby, které jsme se dopustili před mnoha lety. Bylo chybou jít hledat moudrost na Východ. Vznešená osmidílná stezka směřuje na Západ. Uvažte: indická teorie o reinkarnaci vznikla před více než 4000 lety, v době, kdy každý - maharádža, bráhmín, sedlák, prostě každý - prožíval celý svůj život na jednom místě, v kruhu své rodiny, v jedné neproměnné kastě. Neexistoval jakýkoli koncept změny. Dokonce ani možnost jakkoli změnit svůj společenský status anebo životní styl neexistovala. Všechno bylo předem dáno. Vaše profesní zařazení i vaše manželství, vaši přátelé i nepřátelé, stárnutí i smrt - všechno jako by spočívalo na jednom jediném kameni v bažině.

Jedinou příležitost ke změně přinášela smrt. Už chápete, co prožívají všichni ti Indové ve vesnicích kolem? V jejich životě neexistuje koncept změny. Převtělování duší je jediný způsob, který si dovedou představit, co se změny osudu člověka týče.

Pro člověka ze Západu je situace naprosto odlišná. Můžeme se fyzicky přemisťovat v prostoru a nemusíme čekat na smrt, abychom dosáhli změny reality. Pro stěhování se z jedné reality do druhé používáme aut, letadel, rádia, televize. Zkuste si představit úžas, který se mně zmocnil, když jsem jakožto mladý absolvent Cambridge přiletěl do Indie a stal jsem se poutníkem, jogínem a nakonec oddaným stoupencem Ramany Maharišiho. A náhle jsem si v jediném okamžiku uvědomil, že ani on, tento velký mistr, nikdy neopustil ten svůj jediný kámen, který se jmenuje Indie. Filozofové tedy, jelikož neměli možnost migrace ve svých vlastních tělech, vynalezli teorii o převtělování duší.

Dnes se ale hledač moudrosti může převtělit tolikrát, kolikrát je jen jemu či jí libo, může prostě skákat z jednoho kamene na druhý. Moudrostí našeho věku je pohyb a změna. Evoluce je klíčem k osvícení."

Velké oranžové slunce zapadalo nad předhůřím Himálají. Odešli jsme do svatyně, kde jsme provedli rychlý obřad inkantace (bylo to, jako když si dáte skleničku na povzbuzení), načež jsme se odebrali do kuchyně a strávili tam ještě řadu hodin v příjemném rozhovoru. Šrí Krišna Prem byl fascinován, když jsem mu vyprávěl o své návštěvě ve filmových ateliérech a podrobně se mě vyptával na celý proces výroby a distribuce filmů. Asi ho napadlo, že ústní tradice učení by mohla být nahrazena působením masových médií.

Noc jsem strávil v jednom z domků pro hosty. Ležel jsem na úzké palandě a naslouchal křiku zvěře v horách. Na pokožce jsem cítil dotyk hrubé pokrývky a stýskalo se mi po Nanette a přemýšlel jsem o rozhovorech se Šrí Krišnou Premem.

Probudil jsem se na úsvitu. Ašiš již za domem připravoval dříví na oheň. Pozval mě dovnitř na horký čaj s toustem. Po snídani jsem se chystal k odchodu, ale Šrí Krišna Prem mi znovu pokynul, abych se posadil vedle něho.

„Je čas, abych vám pověděl o některých důležitých věcech. Po celá staletí pozorovali filozofové zde v Indii, jak všechno přichází a zase odchází. Říše, náboženství, hladomory, časy hojnosti, invaze nájezdníků, reformy a osvobození. další represe. A také drogy.

Drogy patří k nejmocnějším a zároveň nejnebezpečnějším silám, které má lidstvo k dispozici. Otevírají v mysli úžasné komnaty plné rozkoše. Dávají člověku velkou moc. Ale tím mohou také svést hledače moudrosti z pravé Stezky."

Pak mě Šrí Krišna Prem s výrazem hluboké náklonnosti jemně poklepal po zádech. „Je čas, příteli, abyste se vrátil na Západ. Budete tam muset čelit nejrůznějším problémům a budete nucen podstoupit mnohé těžké zkoušky."

Potom mi vyprávěl další příběh.

Kdysi dávno žil v jednom malém domku na hoře jogín se svou ženou. Ti dva se milovali tak, že zvěst o jejich lásce se rozšířila po celém království. Ale ve vsi jednoho dne zjistili, že jistá svobodná dívka je těhotná. Když na ni její rozzlobení rodiče udeřili, svěřila se jim v slzách, že to jogín ji svedl. Získal nad ní velikou moc a ona nebyla schopna odmítnout jeho hříšné požadavky. Skandál se rychle rozšířil po celé vesnici a obyvatelé v čele se starostou se hnali nahoru k jogínově obydlí, aby ho obvinili ze zločinu.

„Ty nejsi vůbec žádný svatý muž," křičel starosta. „Svedl jsi tuto dívku, a tak jsi jen obyčejný podvodník."

„Skutečně je tomu tak?" řekl jogín tiše.

Uběhlo několik let. Jogín se svou ženou žili klidně jako dřív a nikdy nesestupovali dolů do vsi. Potom jednoho dne starosta zemřel. Po jeho pohřbu propadla mladá žena neovladatelnému pláči, a nakonec se svým rodičům svěřila, že to byl právě starosta, kdo ji přivedl do jiného stavu a donutil ji obvinit z toho činu svatého muže. Vesničané, sužovaní výčitkami svědomí, se nakonec společně vydali na horu, k obydlí jogína a jeho ženy.

„Dopustili jsme se hrozné chyby," řekli. „Ty nejsi zlosyn. To starosta byl vším vinen. Ty jsi moudrý a dobrý muž.

„Skutečně je tomu tak?" pravil na to jogín.

Když jsem odcházel, věnoval mi Šrí Krišna Prem na památku několik posvátných předmětů. Políbili jsme se a pohlédli jeden druhému do očí. Pak jsem se vydal na cestu s hor dolů.

S Nanette jsme se rozhodli, že ještě jednou spolu vezmeme LSD, abychom zjistili, zda se ještě můžeme dát dohromady. Očekával jsem, že pro nás imprinting nové reality bude něčím podobně jednoduchým jako je výroba filmu. (*Mentální nastavení* mělo být scénářem, *prostředí* pak výpravou a rekvizitami. To bylo ještě před tím, než jsem se dozvěděl, jak složitou a náročnou záležitostí výroba nějakého hollywoodského filmu ve skutečnosti je.)

Chybné bylo zřejmě už naše rozhodnutí uskutečnit sezení v chrámu boha Šivy. Šiva je totiž Ničitel. Někdy vprostřed odpoledne jsme vzali LSD a vydali se na cestu. Asi půl míle od domu lámy Govindy jsme odbočili a vyšplhali se kousek nahoru k malému chrámku, který byl už dlouho zpustlý a celý zarostl býlím a křovím. Jako staré, napůl shnilé houby trčely kolem chrámu otlučené lingamy, kameny ve tvaru penisu, a upomínaly na představy vesnických dívek lijících mléko a rozhazujících okvětní plátky květin na tyto kamenné Šivovy penisy v naději, že se jim podaří dostat za muže nějakého bujného a plodného a pilného venkovského chasníka.

Vnitřek chrámu vyhlížel pochmurně. Podél stěn byly kamenné žlaby, v nichž kdysi mnichové leželi v asketické meditaci.

Nanette se zachumlala do svého dlouhého pláště z glazé kůže, zlaté vrkoče jí padaly ve vlnách přes kožešinový límec a na očích měla tmavé brýle hodící se spíše na Park Avenue. „Je to tady nějaké divné. Pojďme domů a udělejme si v krbu oheň," řekla, chvějíc se.

Vraceli jsme se zpátky a já jsem se najednou přistihl, že jsem příliš vpředu. „Ty nikdy nejdeš stejně rychle jako já," stěžovala si Nanette.

Okamžitě jsem vskočil do hry vinen-nevinen, zpomalil jsem, vzal ji kolem ramen a snažil se jít s ní unisono. V lese nad námi vlevo zavřeštěla divoká kočka. Ze stromu se vzneslo hejno ptáků.

„To by mě zajímalo, jestli ta zvířata tady v údolí zabíjí tygr." V reakci na její poznámku jsem pocítil, jak mi v zádech sedí jakýsi archetypální strach venkovana.

Odemkl jsem dveře našeho domku a klopýtal potmě po pokoji, hledaje svíčku. Škrtl jsem sirkou. Plamínek olízl temnotu a v jeho světle jsem uviděl krb. Zapálil jsem noviny pod připraveným dřívím a vkleče jsem se snažil rozfoukat oheň. A v tom okamžiku jsem pohlédl do lesknoucího se oka své nejhorší, nejtrýznivější noční můry.

„Ach ne," zasténal jsem.

Nanette se zastavila uprostřed místnosti se svým glazé pláštěm v rukou a s neskrývanou zvědavostí mě pozorovala. Všechno v pokoji obživlo, všechno bylo navzájem v dokonalém souladu – všechno, kromě mne. Já jsem byl všemu odcizený, mrtvý.

Nanette se zděšením vrtěla hlavou. „Máš špatný trip?"

Mé oči těkaly v panice kolem. Od mé ženy jakoby mě oddělovala průhledná fólie. Stále ještě na kolenou jsem natáhl ruku a dotknul se její. Hrůza! Bylo to jako bych se dotknul kamenné sochy. Ale ona byla živá, samozřejmě. To můj dotek všechno zmrazil.

Nanette seděla na hedvábné pohovce, štíhlé nohy v modrých džínsech ochable překříženy přes sebe. Začala bědovat a její lamentace ještě vyostřila ten pocit smutku přímo kosmického. „To je otrava. Jsme na svatební cestě v Himálajích, vezmeme afrodisiaka, a najednou ty si prostě zcvokneš. Do prdele."

Klekl jsem si vedle ní, sundal jí boty a hladil její chodidla. Cítil jsem, jak v jejím smyslném těle trochu povolilo napětí. Ale pak jsem si uvědomil, že pohyb, kterým hladím její pokožku, je jenom jakýmsi

nervózním, mechanickým tikem. „Myslím, že už je to pryč,“ zašeptal jsem nešťastně.

Podívala se do kapesního zrcátka a chvíli pozorně zkoumala svou tvář. Pak si zapálila cigaretu. „No jo,“ vzdychla, snažíc se nést to statečně. „Určitě to není konec světa.“

Uvařil jsem trochu čaje a napil se s pocitem zoufalství. Zcela jasně jsem si uvědomil, že naše manželství je u konce.

Takže jedeme dál. V kouzelných lesích millbrookských jsme se před časem setkali jako nějací milenci z pohádky, načež jsme spolu prožili románek jako z Červené knihovny. Byl jsem jí vděčný za to, že mi dala lekce něžné, jakoby dívčí lásky, ale také zralé ženskosti v celé její velkoleposti. Cestovali jsme spolu časem a prožili několik mýtických inkarnací, znovu přehráli všechny klasické role v oněch kouzelných kusech odehrávajících se v říších neustálých proměn. A nyní jsme se tedy měli povznést k tomu, co je v lidském životě nejobtížnější, k jemnému oddělení se jeden od druhého.

Za úsvitu jsem si obul tenisky a šel se projít do skal. Lezl jsem nahoru a dolů a prožíval úplnou extázi v námaze napjatých svalů a nádheře hor, pocit beznaděje byl najednou tentam a já jsem se cítil svobodný a těšil jsem se na návrat domů. Na vzdušných proudech nade mnou, bez jediného pohybu křídel, plul orel. Příště už budu lepší milenec.

Nazítří jsme si od ženy metodistického misionáře vypůjčili 100 dolarů na cestu, sbalili se a vyrazili na dlouhou pouť nejdříve dolů do Dillí, a potom domů.

ŽIVOTOPIS

Mary Eno Pinchotová-Meyerová (1921–1964)

– malířka, příslušnice společenské smetánky, mučednice feminismu. Pocházela z rodiny, v níž se disidentské postoje dědily z generace na generaci. Její strýc Gifford Pinchot, jeden z prvních ekologických aktivistů v Americe, byl spoluzakladatelem Pokrokové strany prezidenta Theodora Roosevelta a později guvernérem státu Pennsylvania.

Mary Pinchotová absolvovala v roce 1942 prestižní Vassar College v Poughkeepsie ve státě New York a o tři roky později se provdala za Corda Meyera ml., silně antikomunisticky orientovaného předáka různých liberálních organizací, který se později stal vysokým úředníkem CIA.[1]

V roce 1959 se Meyerovi rozvedli. Mary Pinchotová-Meyerová žila v Georgetownu, rezidenční čtvrti Washingtonu a dostala se do nejvyšších mocenských kruhů v hlavním městě. Její sestra Toni byla provdána za vydavatele listu *Washington Post* Benjamina C. Bradleeho, se kterým se posléze rozvedla.

K blízkým přátelům Mary Pinchotové-Meyerové patřil i prezident Kennedy se svou ženou.

27. Disipativní struktury

Červen 1965, Millbrook, New York

Kosmická raketa jménem *Líbánky* se ze své dráhy kolem Země dokodrcala zpátky do Millbrooku. Nečekala ji zde žádná vlajkosláva. Mé vztahy k Nanette byly nyní již pouze přátelské.

K uklidnění mých rozdrásaných nervů rozhodně nepřispěly změny, ke kterým došlo během mé šestiměsíční nepřítomnosti. V tomto období se pospolitost vědců a hledačů moudrosti změnila v jakési rejdiště přisprostlých a neurvalých sexuálních všežravců. Došlo k tomu tak, že v době mé nepřítomnosti se Dick zamiloval do jistého Arnieho, extravagantního fotografa z Brooklynu, který s velikým potěšením promítal během sezení s kyselinou na stěny místnosti nejrůznější barevné diapozitivy, vystavuje tím citlivé a zranitelné mozky svého publika halucinatorním prasárničkám hodícím se tak do zrcadlové síně nějakého lunaparku.

Dickovi role zapáleného náměstka vždycky náramně vyhovovala, a tak vynesl Arnieho do postavení všemi adorovaného guru. Byl to Arnie, kdo udával tón a psal scénář dění v Millbrooku.

Arnie dal dohromady jakýsi pracovní tým složený ze samých kašparů a šarlatánů. Jeho členem byl například Allen Eager, legendární jazzový saxofonista a notorický feťák, a Milt, vousatý fotograf, který se motal po domě s nepřetržitou erekcí. Dále zde byl Micky, užvaněný postgraduální student z univerzity státu New York, a jeho hezká žena Laura, praktikující jógu. Oba byli promiskuitní jako králíci. A to už nemluvím o Arnieho ženě a jeho dvou dětech, jeho ex-přítelkyni a jeho přítelkyni současné, kterou byla Clara Hooverová, inteligentní a rafinovaná dědička obrovského jmění nadělaného převážně na vysavačích, jejíž přítomnost tvořila přece jenom jakousi oázu klidné moudrosti uprostřed toho šílenství všeobecného rozkladu. A byl zde i Michael Hollingshead ve svém novém převtělení, oděný ve skotských sukních a rudých pelerínách, pronášející idiotské tirády o relativitě mozku.

Bylo to jako v nějakém filmu o mladistvých delikventech s Jamesem Deanem, v němž defilují mládenci z drsných čtvrtí New Yorku beroucí LSD jen tak, pro zábavu.

Arnie a jeho parta se vyžívali ve vymýšlení lumpárniček a chytáků jeden na druhého v průběhu sezení s kyselinou - byly to různé podoby neurologické demoliční hry, při níž jsou pedály šílenství stlačovány až k podlaze v záměrné snaze uvést druhého do zmatku, postrašit ho, přivést do stavu úzkosti. Na dva týdny rozbili ti lidé svůj tábor v Domě meditace, přivádějíce se na hranici otravy požíváním stonásobků (doslova!) normálních dávek kyseliny, kteroužto okázale excesivní konzumací bezesporu zlomili veškeré existující rekordy.

Netřeba dodávat, že tihleti tajtrlíci z Dickovy Party darebáků bez zábran skandalizovali jak samotné Hitchcockovy, tak i kohokoli dalšího, kdo by snad podlehl bláhovému pokušení hledat v Millbrooku spolehlivou spirituální základnu. Všichni byli ale zvědaví, co se stane, až se vrátím já. Jak říkal Ralph: „To svinstvo by se mělo vymést." On sám se vrátil z Indie již dřív, plný oné vážné moudrosti Východu, a nyní byl ostrakizován a vysmíván jakožto beznadějný případ člověka, kterému úplně chybí smysl pro humor.

Já jsem však naprosto nebyl v stavu, kdy bych tuto situaci mohl zvládnout. V důsledku roztržky s Nanette jsem fungoval jakoby na půl plynu.

Pokoušel jsem se promluvit si s Dickem o tom, co dál, ale vůbec se

mi nepodařilo probudit jeho zájem. S jakousi alibistickou prohnaností se jednoduše rozhodl, že si dopřeje dlouhé prázdniny. Koneckonců kdo tady držel domácí frontu, když jsme se my tři, Ralph, Nanette a já, poflakovali někde po světě? Teď byl na tahu on. Jakýsi slavný magnát, příslušník společenské smetánky, ho pozval, aby strávil léto ve Francii v jeho vile na pobřeží, a on pozvání přijal. A potom se chtěl ještě podívat do Londýna, seznámit se tam s pár lidmi toho typu, co se hodí do Playboye, a uspořádat tam sezení s LSD pro Vica Lownese neblahé pověsti. Ve srovnání s těmito perspektivami se jevila moje honba za guru v Indii jako záležitost nanejvýš trapná a konvenční.

Jednou jsem Dickovi vyprávěl o svém trápení kolem rozchodu s Nanette a on dostal nápad, abychom vzali všichni tři společně LSD. Viděno s odstupem, byl to vrchol bláznovství - všichni tři jsme byli až příliš opatrní, každý jsme měli svoji vlastní hlavu a navíc jsme byli v té době už silně odcizeni jeden druhému.

Sám sebe pasoval Dick do role jakéhosi šamana. Při svých sezeních s těmi povaleči, kdy se braly obrovské dávky, se naučil různým šmíráckým rádoby psychedelickým frázím a fíglům, kterými se snažil udělat dojem. Příkladně uměl titrovat čistý roztok LSD za pomoci dlouhé skleněné trubičky. A tak nám to ukázal: prostě nás odstřelil.

Byl to ovšem on, kdo zpanikařil první. Uvažoval asi tak: *pane bože, ti dva spolu byli na tripu už tolikrát, že mezi nimi musí být pouto, které se nedá přetrhnout. A já jsem tedy ze hry.* Ležel bez pohnutí a pozoroval nás jako ostražitá kočka.

Nanette si říkala: *co tady vlastně dělám?*

A já jsem byl jakoby chycen v pasti, uvězněn ve své otlučené, neovladatelné loďce času, ženoucí se bez kormidla bůhví kam. Nastal klasický případ negativního re-programování. Všichni tři jsme byli bezbranní jako novorozeňata. V takovéto situaci ten, komu se podaří jako prvnímu zaujmout rozhodovací pozici, iniciuje novou realitu pro ty ostatní.

Dick udělal první krok, a tím byl útok na mé nejzranitelnější místo. Obvinil mne, že jsem moralista a puritán, kterému nejde nic pod nos a který jeho, Dicka, odmítá pro jeho homosexualitu. Moje reakce na tento první krok byla klíčová. Odpověď A: usmívám se a trochu žoviálně pravím, že pokud mezi námi panuje láska a humor, překo-

náme všechny nesnáze, Výsledkem je fúze, splynutí. Sjednocujeme se jakožto triumfující blažené trio božských podstat. Já uniknu čtyřem rokům v kriminále, Dick se nebude muset stylizovat do role svatého muže a Nanette bude mít i nadále dva moudré přátele, kteří jí budou pomáhat v její skvělé kariéře.

Ale já jsem se nezmohl na nic lepšího než na odpověď B, tedy na provinilé mlčení. A výsledkem byl rozkol. Dick a Nanette si vyměnili spiklenecké pohledy plné nadřazenosti, které jsem já ovšem zachytil se senzitivitou rentgenu. Začalo mě to unášet někam pryč, cestou jako bych ztrácel míšní mok, a za sebou jsem zanechával Nanette a Dicka spojené v jakési poněkud překvapivé alianci, ve které ani jednomu z nich nebylo příliš volně.

Snad kdybychom Dick nebo já měli větší pocit jistoty a bezpečí, mohl jeden z nás druhého osvítit zábleskem láskyplného humoru a pomoci mu z toho marasmu. Ale k tomu bohužel nedošlo. Tohleto kyselinové sezení bylo plně ve znamení zhoršujícího se vzájemného kontaktu. Jako když se přetrhne elektrické vedení a dodávka elektrického proudu je přerušena. Bylo to naposledy, kdy jsme vzali kyselinu společně.

Po několik následujících dnů jsem jenom kroužil prostorem, snaže se najít místo, kde bych mohl zakotvit pro zbytek svého života. Přestěhoval jsem se do malého pokoje v bývalém křídle pro služebnictvo a věnoval se četbě taoistické poezie. Všechno se proměňuje, a tak i to dnešní trápení pomine. Buď pokorný a na své pouti nikam nepospíchej. Začal jsem se starat o zahradu za Domem meditace; osivo a řízky pro sadbu jsem vozil z farmy v sousedství, která byla vedena v duchu idejí Rudolfa Steinera.

Dick vyšel z toho sezení s obnovenou sebedůvěrou, těše se ze slavného, byť krátkého okamžiku vůdcovství. A potom odjel.

Následovalo sbohem Nanette, částečně vynucené mou neochotou přistoupit na myšlenku pronájmu nějakého apartmá na Manhattanu. Naše povaleče klášterní atmosféra v Millbrooku znechucovala víc a víc, takže se jeden po druhém zvedali a táhli pryč. V zámku brzy zůstala jenom malá skupinka exharvardských věrných: Ralph Metzner, Michael Hollingshead se svou příjemnou, poněkud intelektuálskou milenkou, a samozřejmě já.

Pociťoval jsem silnou touhu po spojenci, příteli, ženě, a najednou jsem se přistihl, že intenzívně přemýšlím o Mary Pinchotové. V Millbrooku jsem se ptal snad každého, jestli nevolala v době, kdy jsem byl na cestě kolem světa, ale nikdo si nevzpomínal.

Telefonní informační služba ve Washingtonu, D. C., registrovala několik Pinchotů, ale žádný z nich se nejmenoval Mary. Pak jsem si vzpomněl, že Mary kdysi studovala na Vassaru, a volal jsem tedy kancelář pro záležitosti abiturientů v Poughkeepsie. Okázale srdečný hlas sekretářky se stal o poznání zdrženlivějším, když jsem požádal o adresu Mary Pinchotové.

„Mary Pinchotová?" Dlouhá pauza. „Osoba, na kterou se ptáte... mno, provdaná Meyerová. Je mi to moc líto, ale musím vám sdělit, že, ach, zemřela. Myslím, že někdy minulý podzim."

„Byl jsem dlouho v cizině. Nevěděl jsem."

„Děkujeme, že jste zavolal," řekla sekretářka.

V šoku jsem vylezl z okna ve druhém poschodí Velkého domu na prudce se svažující měděnou střechu. Když jsem se dostal až na hřeben, opřel jsem se o komín a snažil se přemýšlet. Michael Hollingshead, který intuitivně vycítil, že něco není v pořádku, se vyškrábal za mnou a přinesl dvě piva. Řekl jsem mu o Mary a všiml si, že mu zvlhly oči.

„Chci vědět, co se stalo," řekl jsem.

„Uvidíme, co se dá zjistit, až příště pojedeme do New Yorku," řekl Michael. Pak elegantně balancoval bosky k západnímu hřebeni střechy, aby se tam pokochal západem slunce. Přes trávník letělo hejno vlaštovek a usedlo do koruny dvojice bříz.

Přišel jsem k Michaelovi.

„Podívej se, starouši," řekl Michael. „Nemá smysl lpět na minulosti. Tady a teď máš k dispozici všechny faktory nezbytné k tomu, abys udělal něco skvělého a jedinečného. Abys prostě začal novou hru."

„Jakou novou hru?"

„Neurologické umění. Nový způsob kreativního vyjadřování založený na našich vědomostech o fungování nervového systému. Osm okruhů mozku definuje osm oblastí krásných umění. Sestav je v jeden celek, vytvoř z nich orchestr a dostaneš Psychedelické divadlo mysli."

Vzdor svému ochromení jsem vnímal to, co Michael říkal. Úkolem každého umění je vyvolat v mysli příjemce obraz reality. Socialistické umění evokuje realitu tvrdé práce a služby státu, tak jak to odpovídá ideologii marxismu. Katolické umění aktivuje vzorce podřízení se autoritě. Erotické umění si zjednává přístup do okruhů zaměřených především na sex. Gurdjieff kdesi popisuje, jak súfičtí mniši na Středním Východě ovládali hudbu a zvuk do té míry, že jenom s jejich pomocí dokázali vyvolat u svého publika jakoukoli emoci. Chvilku jsem o tom přemýšlel. „Mohli bychom vytvořit zvukovou a světelnou show, v níž bychom simulovali sezení s LSD. Bylo by tak možné aktivovat rozličné okruhy mozku bez použití drog."

„Teď jsi na to kápl," řekl Michael a nenuceně se prošel tam a zpět po srázné střeše.

A tak jsme vyrazili, Michael a já, podél řeky Hudson do New Yorku, abychom tam navázali kontakty s umělci světel a s kouzelníky zvuku, kterých se na Lower East Side vynořila již celá spousta. A také jsme chtěli zjistit, co se stalo s Mary Pinchotovou-Meyerovou.

Vzal jsem si taxík a jel do bytu k Vanovi Wolfemu. Van mi nabídl pivo a já jsem se ho zeptal, jestli by nemohl sehnat nějaké informace o Mary Pinchotové-Meyerové. Van zavolal jednomu svému příteli, který pracoval v *Timesech*. Asi za hodinu zazvonil u dveří poslíček z redakce a přinesl obálku plnou novinových výstřižků. A EJHLE – tady je Maryina fotografie, ta energická brada a nos, ty hluboké, pronikavé oči. A nad fotografií titulek:

Malířka zastřelena u průplavu v hlavním městě
Paní Mary Pinchotová-Meyerová byla přítelkyní
paní Kennedyové
Podezřelý je obžalován.

Mary zasáhly dvě střely do spánku a jedna do prsou, a to 13. října 1964, když se procházela po vlečné stezce u průplavů Old Chesapeake Canal a Ohio Canal v Georgetownu. Jeden blízký přítel sdělil reportérům, že do těchto míst Mary chodívala na procházky se svou přítelkyní Jacqueline Kennedyovou.

Maryino tělo identifikoval její švagr Benjamin C. Bradlee, šéf washingtonské kanceláře *Newsweeku*. Ben Bradlee byl charakterizován

jako důvěrný přítel zesnulého prezidenta Kennedyho. V článku byla rovněž zmínka o Mariině ex-manželovi Cordu Meyerovi ml., který byl kdysi jedním z vedoucích představitelů Výboru amerických veteránů (AVC) a organizace United World Federalists, nyní vládní zaměstnanec, postavení a oblast působnosti blíže nespecifikovány.[1]

Podle policie byla motivem činu zřejmě loupež nebo pokus o znásilnění. Ale Maryinu peněženku našel Ben Bradlee v jejím bytě. Podezřelý ze spáchání zločinu byl nějaký černoch, nyní ve vězení bez možnosti propuštění na kauci. Svou vinu popírá. U kanálu byl údajně na rybách.

Rozplakal jsem se. Pak jsem šel do koupelny a do tváře jsem si chrstl studenou vodu. Ruce se mi třásly. Byl jsem naprosto konsternován zjištěním, že Mary byla kdysi provdána za Corda Meyera, který byl mou Nemesis už v dobách mých postgraduálních studií a který, jak později vyšlo najevo, byl vysoký úředník CIA. Hlavou mi vířily zlověstné myšlenky. Blízká přítelkyně rodiny Kennedyů je zavražděna za bílého dne, bez jakéhokoli zjevného motivu. A činu se dostane jen minimální publicity. Žádný pokřik. Nikdo hlasitě nežádá, aby vyšetřování pokračovalo. Pocítil jsem tentýž neurčitý strach, jaký jsem měl v okamžiku, kdy jsem se dozvěděl o zavraždění J. F. Kennedyho.

„Můžete sehnat ještě nějaké informace?" ptal jsem se Vana.

Van slíbil, že se pokusí kontaktovat některé ze svých přátel u policie a v organizovaném zločinu, aby se dozvěděl něco víc.

O následujícím víkendu přijel Van do Millbrooku. Šli jsme spolu na procházku na Lunacy Hill, Vrch bláznovství. Tam jsme si sedli a zapálili si trávu a dívali se do údolí řeky Hudson, zbarveného rudě v zapadajícím slunci.

„Můj přítel u tajné policie toho o případu Pinchotové-Meyerové věděl hodně. Spousta lidí je zřejmě přesvědčena, že šlo o úkladnou vraždu. Dvě kulky v hlavě a další v těle, tak nepracuje násilník. A lupič zase nezastřelí ženskou, která nemá v ruce peněženku."

Van vyndal z kapsy krabičku Lucky Strike a jednu si zapálil. Chvění v jeho hlase bylo zřetelnější než obvykle. „Ten případ musí být jednou z největších kamufláží v historii Washingtonu. Nedá se s tím nic dělat, je to příliš nebezpečné. Zdá se, že se do toho nevyplatí šťourat. Prý v tom jsou narkotika. Takže pravda by mohla uškodit

každému z těch hlavounů. K faktům, i když jsou známá, se nikdo nehlásí."

„Ale přece se jim to nemůže podařit ututlat," protestoval jsem.

„Jim se to prostě musí podařit. A víte, co uděláme my? Pustíme se do největší detektivky v životě. Odhalíme ta fakta a vy pak o tom napíšete knihu. Já seženu nějaké peníze, aby Hollingshead mohl pátrat ve Washingtonu. Musí se pokusit promluvit s kdekým, do všeho šťourat, podplatit služebné stejně jako poldy z okrsku. A třeba si může najmout soukromé detektivy. Existuje spousta lidí, kteří by případně mohli mluvit."

„Já bych se prostě jenom rád dozvěděl, co se vlastně stalo."

Van se naklonil dopředu a jeho celé tělo se chvělo. „My ta fakta na světlo boží dostaneme. Ale abychom mohli odhalit kamufláž takového rozsahu, musí nám nutně krýt záda nějaký velký nakladatel."

Léto 1965, pro mne léto zhrzeného a opuštěného milence, se vleklo velice bolestně. Skamarádil jsem se se dvěma psy ze zámku, s krátkosrstými setry Fangem a O'Brienem. Útěchu mi přinášela práce na zahradě, kterou jsem plel a zaléval pečlivě a s láskou. Zkoušel jsem ji hnojit roztokem LSD, byl jsem zvědav co se bude dít. Rostliny reagovaly nadšeně a daly bohatou úrodu nádherné šťavnaté zeleniny.

Jako dnes vidím před sebou to letní dopoledne, kdy jsem vyšel na sloupovou terasu - a tam byla ona! Ona, synonymum následujících sedmi let mého života.

Proud feromonů vycházející z jejího těla probudil moje líné hormony, již tak dlouho mimo službu. Kolena se mi roztřásla. Bylo jí třicet a jmenovala se Rosemary Woodruffová. V ruce držela jakýsi spis od Wittgensteina. S několika přáteli přijela na návštěvu na víkend.

A potřebovala pomoc. Přivezla láhev francouzského vína, ale neměla vývrtku. Moje uši byly okamžitě *rouge* a má ústa *sec*. Zavedl jsem ji do kuchyně, vytáhl zátku z láhve a nalil jí skleničku.

„Jste velmi laskavý," řekla. Pohybovala se vláčně a s grácií. Na sobě měla těsné džíny sepnuté v pase stříbrným řetízkem. Chlapeckou košili měla vyhrnutou nad pupek a mým očím se tak odhalil pruh smetanově hladkého břicha. A na nohou měla tenisky! To byl signál spřízněnosti přímo genetické. A četla Wittgensteina! Nejapně

jsem přemýšlel, jestli snad není agent nasazený na můj případ. Pokud ano, museli mě mít ti hoši z psychotechnického přečteného skrznaskrz.

Hned toho odpoledne jsem ji pozval na procházku. Pociťoval jsem sladce trýznivý ostych.

„Ráda bych ještě někdy přijela," řekla.

„Kdykoli," odpověděl jsem.

Od Rosemaryiny návštěvy uplynul týden a my s Michaelem jsme jeli do New Yorku nazkoušet naše první mozek aktivující světelné show. Billy Hitchcock pro nás pronajal na pondělní večer New Theater, sál se 299 sedadly na East Fifties. Odpoledne před představením jsme se usadili v první řadě a sledovali čarodějnické kousky světelných umělců. Tito kouzelníci se snažili externalizovat svoje vize nejrůznějšími způsoby, propouštějíce elektrické světlo skrze důmyslné optické pomůcky, různé fiály s obarvenou želatinou, kaleidoskopické krystaly a eliptoidní útvary. Toto meta-světlo se pak rozstřikovalo po projekčním plátně, které je odráželo zpět k publiku, a zde pak procházelo zaostřovacími mechanismy rohovky, duhovkou rozšiřující a zužující zornici v rozpětí 3500–8000 angströmů, dále nervovými vlákny, které shromažďují impulsy a vedou je do mozku, a to do těch jeho oblastí, které dosud nikdy nebyly vystaveny účinku celých Niagar explodujících barev a pulsujících vzorů, snad s výjimkou stavů transu při sezeních s psychedelickými drogami. Ti světelní kouzelníci byli schopni s milimetrovou přesností zasáhnout právě ty oblasti mozku, které se vznítí jen tehdy, když i vy sami jste zapáleni. Tyto zarathuštrovské stroje byly prostě schopny vyvolat trans. A zcela legálně. A pokud by byl účinek představení ještě umocněn pomocí opticky aktivních drog, byla by intenzita transu ještě předvídatelně zvýšena.

Několik těchto čarodějů jsme pozvali, aby provedli večerní show. Ti ostatní mohli vystavit všechny ty svoje vymyšlenosti ve foyeru, takže přicházející hosté dostali možnost už zde se těšit z té systematické palby fantasmagorických iluminací, které nikdy předtím nezasáhly lidskou sítnici.

Coby preludium k světelnému představení přednesl Ralph roztomile pedantickou přednášku o anatomických a fyziologických vlast-

nostech jednotlivých smyslových orgánů. Já jsem na něho navázal jakýmsi poetickým a vědeckým reklamním prospektem o jednotlivých okruzích mozku, v němž jsem popisoval, co se děje při jejich aktivaci. Vzdělávání, zábava a obchodní aspekty se zde utěšeně mísily ve vzájemné shodě.

Tato představení s přednáškami byla stále vyprodána a velice se o ně zajímala i média. Nové byly naše myšlenky, atraktivními novinkami byla i ta světla a zvuky, a představa možnosti uvádět lidi do transu bez použití drog fascinovala puritánský tisk. V publiku bylo i množství Newyorčanů z vyšší vrstvy, kteří se již dřív s psychedelickou estetikou setkali. A my jsme doufali, že by snad sami mohli být schopni tvořit své vlastní umění.

Jednou jsem po představení seděl v šatně sám, bylo mi smutno a chyběla mi Nanette nebo vůbec někdo, popíjel jsem šampaňské a vychutnával to, jak energie show-businessu pomalu opadává. Tu vešel dovnitř Michael a měl starostlivý pohled. „Právě volal Van. Kvůli čemusi je dost nervózní. Máš se u něho zastavit."

Zastihl jsem Vana, jak kouří Lucky Strike, zapaloval si jednu od druhé, a už tím vysílal poplašné signály. Celé odpoledne mluvil o Mary Pinchotové-Meyerové s jedním svým přítelem, právníkem v trestních záležitostech. „Manny o tom případu něco věděl," říkal Van. „Když uslyšel, co máme v úmyslu, vyskočil do stropu. Říkal, že jsem asi z té kyseliny úplně zblbnul, protože jinak by mi už muselo být jasné, že nikdo, prostě *nikdo* nemá zájem, aby se ten případ vyšetřil."

„Ale my přece nechceme proti nikomu vznést obvinění," řekl jsem. „A že se to někdo snaží zakamuflovat, to je nesporné. My jenom chceme, aby se to pořádně vyšetřilo."

„Ale je tady zjevně spousta lidí, která právě toto nechce."

„Co tedy budeme dělat?"

„Hlavně nebuďme nápadní. A já se budu snažit sehnat nějaké peníze, ale potichu, abychom mohli zaplatit pátrání."

Nebylo to moc radostné.

„Nebuďte smutný," řekl Van. „Dříve nebo později pravda stejně vyjde najevo."

Jednoho večera po světelné show jsem odpočíval ve Vanově apartmá, když tu zazvonil telefon. Byla to Rosemary. Život v New Yorku ji nudil, chystala se jet do Kalifornie a ptala se, jestli by nemohla pár dní před odjezdem strávit v Millbrooku.

Během několika vteřin jsem se řítil ze dveří na schůzku s ní. A za několik minut jsem již nakládal její zavazadla do svého auta. Koupil jsem ještě láhev šampaňského a pak jsme už vyrazili na sever po krásné Taconic Parkway lemované pastvinami. Nad námi na obloze se třpytily hvězdy. Rosemary seděla v lotosové pozici na předním sedadle, protahovala si ruce nad hlavou a občas se natáhla dozadu pro láhev, aby mi naplnila skleničku.

„Co byste chtěla prožít v Millbrooku?"

„Chci se do vás zamilovat," odpověděla.

Toho večera jsem ji ubytoval v pokoji ve věži. „Zde může být vaše základna tak dlouho, jak si budete přát," řekl jsem.

Sám jsem se přestěhoval do ložnice v prvním poschodí. Vrtěl jsem se a převaloval v posteli, než jsem usnul, a cítil jsem, jak její teplo a touha proniká přes dvě patra dolů ke mně.

Druhého dne jsme nejdřív cvičili jógu ve velkém předním pokoji, a pak jsem ji vzal na dlouhou procházku po celém území statku. Nakonec jsme došli až k jezeru; běželi jsme po cestě ruku v ruce, sklánějíce hlavy pod nízkými větvemi, a málem bez dechu jsme dorazili k širokému kamennému jezu. Šest palců hluboký proud teplé a jemné, jakoby hedvábné vody z jezera běžel přes naše bosé nohy, jak jsme tak stáli na mechem pokrytých kamenech hráze jezu, a moje ústa se laskala s jejími měkkými rty a najednou jsem cítil, jak si rozvazuje šňůrku svých bavlněných sportovních kalhot. A pak šňůrka povolila a kalhoty sklouzly dolů, a ona se jich jediným zhoupnutím v bocích zbavila. Pod námi spěchala voda vytékající z jezera. Stále se držíce v objetí a spojeni polibkem, ponořili jsme se pod hladkou zelenou hladinu a lehli jsme si na obrovské, desítkami let vodního proudění ohlazené kamenné bloky.

Ještě téhož večera jsme svoje stanoviště přenesli do Domu meditace a vzali jsme společně LSD. A pak jsem se už dvořil Rosemary ve všech deseti tisících jejích podob.

Druhý den odpoledne jsme na střechu verandy v prvním poschodí vynesli žebřík a plechovky s barvami. Na komín z červených ci-

hel jsme společně namalovali onen prastarý orientální symbol sexuálního splynutí, dva navzájem propletené trojúhelníky. A tak dva a půl metru vysoký znak Maha Yantry ovládal přístup do našeho zámku.

ŽIVOTOPIS

Georges I. Gurdjieff (1877–1949)

– se narodil v Gumri, městě ležícím v arménských rovinách. Ve svých mladých letech se stal zaníceným stoupencem súfismu a často cestoval na Střední Východ, aby se pocvičil v technikách osobnostního růstu, kolem kterých se soustřeďuje učení této pozoruhodné sekty. Později v Rusku před I. světovou válkou učil Gurdjieff svůj všezahrnující systém vnitřního poznání a pořádal hudební a taneční představení, v nichž se ztělesňoval duch jeho filozofie. Když v Rusku vypukla revoluce, usadil se Gurdjieff ve Fontainebleau, kde si jeho učení získalo mnoho prominentních přívrženců, k nimž mj. patřili i Ouspensky, Katherine Mansfieldová a A. R. Orage.

Gurdjieff shrnul své ideje ve třech knihách: *All and Everything, or Beeljebub's Tales to His Grandson* (tento filozofický traktát lze přirovnat k Pynchonově knize *Gravity's Rainbow* anebo k Joyceovým *Finnegan's Wake*); *Meetings with Remarkable Men* (zde Gurdjieff líčí své prožitky ve skupině hledačů moudrosti); a *Life is Real Only Then When „I am"* (toto dílo uvádí praktické metody k dosažení rozšířeného vnímání reality a také ke zvládnutí této zkušenosti, a zabývá se mj. i problematikou rozumného užívání drog.[1]

28. Zatčení v Laredu

Podzim 1965, Millbrook, New York

Rosemary a já jsme trávili veškerý svůj čas spolu. Přestěhovali jsme se do velkého pokoje ve druhém poschodí, který kdysi obýval pán domu, a své lože jsme umístili do jakési alkovny, jejíž stěny a strop jsme nechali obložit zrcadly.

Pořádali jsme pikniky u jezera a chodili na dlouhé procházky po celém území statku, při nichž jsme prozkoumávali i ta nejodlehlejší místa v hlubokých lesích, podél chladivých potoků. A pak jsme si třeba lehli u některého potoka úplně nazí a zkoušeli chytit pár ryb. Chodili jsme běhat se psy a sklízeli jsme úrodu na naší zahradě. Rosemary ráda tančila při rokenrolu dunícím celým zámkem.

Někdy, když nás naše toulky zavedly do divočiny dál od zámku, zaslechli jsme zlověstný zvuk motorů vrtulníku, ze kterého nás pozorovali šerifovi vzdušní zvědové.

S Rosemary jsme se dělili i o práci. Já jsem dokončoval knihu psychedelické poezie na motivy *Tao-te-ťingu* a Rosemary redigovala

rukopis. Spolupracovala s Michaelem, Ralphem a se mnou na přípravě show s diapozitivy, které jsme uváděli při našich víkendových dílnách pořádaných v různých městech po celém Východním pobřeží. Tyto akce začínaly vždycky v pátek večer veřejnou přednáškou a pokračovaly osmihodinovým sezením v sobotu a v neděli. Za pomoci různých zvuků, světelných efektů a diapozitivů jsme se pokoušeli simulovat prožitek s LSD. Ralph, Michael a já jsme se střídali při tichém čtení spojovacího textu a návodů pro nejrůznější jógová cvičení a Rosemary šeptem recitovala filozofickou poesii. Hodinu za hodinou jsme tak rekapitulovali evoluci našeho živočišného druhu, provázejíce užaslé návštěvníky jednotlivými čakrami v jejich tělech, od nejnižší k nejvyšší, bylo to čtyřiadvacet spirituálních orgasmů, vrcholících onou proslulou explozí znovuzrození v hlavové čakře, která je popřením smrti.

Mazanější návštěvníci si s sebou přinášeli drogy a udržovali se ve výšinách transu po celou dobu sezení. Tak to dělala jedna velice otevřená mladá světlovlasá studentka jménem Deborah Harryová stejně jako jistý spolupracovník Henryho Luceho a také třeba Michael Horowitz a Cindy Palmerová. Ale většinu našich klientů tvořili lidé konvenční a bezelstní, a já bych řekl, že se jim při našem show dostalo za jejich 75 dolarů potravy pro mozek dosyta.

Prakticky pokaždé jsme mohli počítat s přítomností minimálně jednoho nervózně vyhlížejícího pána, agenta tajné policie, v publiku; a často jich tam bylo víc než jenom jeden, neboť rivalita mezi policejními složkami je životní realitou, jíž nelze uniknout. Bavili jsme se jejich reakcemi: někteří upadli z té přemíry smyslových dojmů až do jakéhosi transu, jiní odcházeli hluboce zasaženi.

Rosemary – vynalézavá až rafinovaná, a přitom nanejvýš pozemská – mě svým neustálým zlehčováním závažnosti tohoto dění znovu a znovu zachraňovala z nebezpečí, že upadnu do pasti hinduismu à la YMCA, s jediným cílem stát se Svatým mužem, což shledávala perspektivou natolik zábavnou, že ji nebylo možno vyjádřit slovy. V době, kdy se Rosemary objevila v mém životě, studoval jsem již pilně po čtyři roky orientální filozofii. Postupně jsem docházel k názoru, že to je užitečné jakožto přípravná fáze – přenesení pozornosti od vnějškové konformity k vnitřnímu potenciálu a objevování sebe sama. Důležitým nástrojem v tomto procesu, čímsi jako elementár-

ním skautským výcvikem, pro mě byla jóga. Ale já jsem nikterak netoužil po tom, strávit celý svůj život v nějakém spirituálním letním skautském táboře a zde usiloval o získání bobříků za zásluhy v oblasti náboženské zkušenosti. Zdálo se mi, že závislost na náboženství vede zpět do minulosti, že věřícího až příliš připoutává k tradici a bere mu odvahu pokoušet se aktivně vytvořit rozumnější budoucnost. A díky Rosemary se mi dostalo zásadně důležitého poučení: že totiž psychedelická zkušenost by mohla nejen nově osvětlit teologické koncepty minulosti, ale, a to je ještě důležitější, mohla by se stát inspirací pro vytváření plánů a map nových vizí.

Kromě toho Rosemary přičinila další hluboký příspěvek k mému vzdělání: obrátila moji pozornost k science fiction. Ona sama byla science fiction fascinována, a její nadšení tvořilo spodní proud našich společných sezení s LSD, zalidňovalo scenérii našich výprav novými, pokročilejšími vzory a modely příslušníků vlastního živočišného druhu, a umožňovalo nám znovu inscenovat klasická romantická dobrodružství v kulisách vysoce civilizovaného prostředí budoucnosti. Zvláště ráda měla Rosemary příběhy oněch strhujících cest v čase, kde telepaticky spojení milenci unikají silám zla skrze celé galaxie po mnoho světelných let.

Ale kolem Dne díkůvzdání atmosféra okolo Millbrooku houstla, až se stala zcela hrozivou. Stále častěji se bez ohlášení objevovali různí nezvaní hosté v uniformách opravářů telefonů a tvrdili, že jdou jenom zkontrolovat telefonní vedení. Můj známý, majitel jedné instalatérské firmy, se mi při setkání ve městě svěřil, že agenti FBI ho žádali o zapůjčení firemních stejnokrojů, díky nimž by se mohli dostat do zámku. On je ovšem vyhodil. Automobily bez poznávací značky byly viděny, kterak projíždějí přes soukromé pozemky přináležející ke statku. Na nejrůznějších místech byli viděni muži s dalekohledy. A tak jsme na všech přístupových cestách rozmístili tabule s nápisy „Vstup zakázán“ a uzamkli jsme všechny brány. V Poughkeepsie, sídle okresních úřadů, bylo slyšet řeči, že okresní státní návladní připravuje razii. Jeho zástupce, jenž stavěl rád na odiv svou zálibu v poezii, se nechal v místní pobočce klubu Kiwanis slyšet asi v tom smyslu, že „v tom Learyho doupěti padají dámské kalhotky častěji a rychleji než kapky při dávkování LSD“.

Na podzim se vrátil z Evropy Dick. Michael, Ralph a já jsme na něho čekali na nádraží v Poughkeepsie a v jedné restauraci poblíž jsme pak uspořádali dosti zábavnou konferenci. Shodli jsme se na tom, že jsme v Millbrooku věci dovedli tak daleko, jak to jen bylo možné. Ale nyní byla zábava u konce. Peněz, energie, tělesného zdraví a utopického idealismu, nezbytných k tomu, aby bylo možno udržet v provozu zámek o čtyřiašedesáti pokojích, toho všeho se již jaksi nedostávalo.

Jako dávní rytíři sedlající koně a chystající se vyrazit do různých směrů jsme se dohodli, že si rozdělíme úkoly a každý se svým posláním se pokusíme přispět k osvícení svých vlastních teritorií. Dick se rozhodl založit a rozvinout novou realitu v Kalifornii. A jakkoli se až dosud zdál být pro náš učenecký a vědecký spolek až příliš neurotický, a také příliš avantgardní v oblasti sexu, okamžikem, kdy jsme se rozdělili, se jeho mravní kyvadlo začalo pohybovat v opačném směru. O pět let později, v době, kdy já jsem byl označován za „nejnebezpečnějšího člověka na světě“, byl Dick již nejvíce respektovaným mužem v Americe. Stal se z něho Baba Ram Dass, opravdový světec.

Ralph Metzner se chystal odejít do New Yorku, aby tam napsal svou knihu o vědomí. A Michael Hollingshead, vždy připravený pro nějaké nebezpečné poslání, byl vyvolen, aby naše poselství přenesl do Londýna. Londýn byl doslova prosáklý duchem nového experimentování. Již dříve vyslali do Millbrooku své emisary Beatles a Rolling Stones.

Já jsem všem oznámil, že hodlám uzavřít Millbrook a uchýlit se do Mexika, abych tam sepsal historii našich dobrodružství. Před nedávnem mi volal jeden literární agent a nabízel mi zálohu 10 000 dolarů od nakladatelství New American Library na sepsání autobiografie. Rozhodli jsme se, že část těch peněz použijeme na zaplacení Michaelovy cesty do Londýna parníkem *Queen Elizabeth II.* Michael měl s sebou vzít 1000 dávek LSD a 200 výtisků knihy *The Psychedelic Experience.*

20. prosince 1965, v den pětačtyřicátého výročí mého početí, jsme uzavřeli vodu a vypnuli elektřinu, pozamykali všechny dveře a nakonec se nacpali do nové dodávky koupené na leasing: a tak Rosemary, Susan, Jack a Timothy vyrážejí směr Yucatan, aby spolu prožili

měsíční dovolenou a navzájem se lépe poznali. Po těchto vánočních a novoročních prázdninách se Susan měla vrátit do své privátní školy a Jack chtěl strávit jaro s přáteli. My s Rosemary jsme si hodlali pronajmout dům někde na pobřeží a já jsem tam měl dopsat svoji knihu.

Hnali jsme se dolů skrze východní pobřežní oblast Států a pak přes „Hluboký Jih", na zadním sedadle Jolly Jack a Rowdy Ro pokuřovali trávu a v nejlepší náladě jsme dorazili do New Orleansu. Bylo to poprvé od Marianniny smrti, po dlouhých a bolestných deseti letech, kdy jsme, já i děti, našli ženu, která nás milovala. S Rosemary jsme si dělali plány, že jakmile bude kniha dokončena, vrátíme se do Států, koupíme nebo pronajmeme někde dům s bílým laťkovým plotem kolem trávníku a budeme mít spolu děti.

Jednou jsme s Rosemary leželi na pěnových matracích na sklopeném zadním sedadle, a tu se ona ke mně obrátila s rozzářenýma očima. „To jsem si vždycky přála mít – děti, dodávku a před sebou dovolenou se sluncem."

Všechno vypadalo úplně normálně a dobře. Rosemary si představovala, že pokud by měla moje autobiografie s Huxleyem, Ginsbergem, Sri Krišna Premem, Mary Pinchotovou a spoustou dalších lidí úspěch, mohl bych pak pokračovat v psaní science fiction a pokusit se posléze navázat spojení mezi našimi mozky a computerem. Rosemary sice nikdy nedokončila střední školu – pro ty dívčí školy, kam chodily holčičky s mašlemi a bambulkami, byla trochu moc temperamentní, a tak brzy utekla s jakýmsi jazzovým hudebníkem –, ale vzdor tomu byla nejsečtělejším člověkem, jakého jsem kdy potkal. A tato žena najednou leží na zadním sedadle dodávky a přímo mě svádí úsměvem typu „zbouchni mě". „A když ta knížka nebude mít úspěch, můžeš vždycky vzít místo profesora na nějaké té nóbl college v Nové Anglii a tam budeme dělat pro postgraduální studenty večírky s čajem a sherry."

Když jsme projížděli Texasem, naše nálada se ještě zlepšila. Jack a Susan, ostřílení veteráni výprav do Mexika, vykládali jeden přes druhého, jaká že dobrodružství nás v cizině čekají.

Do Lareda jsme přijeli v pozdním odpoledni. Procedury při přechodu hranice jsem už znal, jelikož právě po této trase jsem jel s Jackem už v létě roku 1960, když jsme jeli poprvé okusit houby.

Ale i Rosemary znala město dosti dobře. Její bývalý manžel zde byl zadržen na hranici pro přechovávání marihuany a ona strávila několik dní v budově federálního soudu jednáním s právníky a sociálními kurátory pro propuštěné na podmínku. Tato událost nás měla varovat, ale my jsme se rozhodli znamení ignorovat.

A tak jsme si jen koupili pojistku na auto a v 7 hodin večer jsme se vydali přes most směrem na Nuevo Laredo. Zastavili jsme u kanceláře mexického imigračního úřadu, abychom si vyzvedli turistické karty.

„Timoteo." Policistův pozdrav byl nezvykle vlídný a důvěrný. „Timoteo, ty si na mě nepamatuješ?"

Byl to Jorge Garcia, policejní agent, který se nám snažil pomoci v Zihuataneju v roce 1963, „Jorge. Samozřejmě si vzpomínám." Podali jsme si ruce, ale Jorge se vzápětí zachmuřil.

„Ale Timoteo, ty do Mexika nesmíš. *Prohibido.*"

„Ale no tak," odpověděl jsem zvesela. „Mám zvláštní přípis od vašeho Departamento de Gobierno a podle něho mohu do Mexika jako turista."

Jorge zkoumal dokument a v jeho očích byla starost.

„Ničeho se neboj," řekl pak. „Já udělám, co budu moci. Počkej tady, za pár minut jsem zpátky." S těmi slovy se vyřítil ze dveří, skočil do auta bez poznávací značky a vyrazil zpět k americké hranici.

Teprve teď se zapnuly rudé signály mé paranoie. Obrátil jsem se ke své rodině. „Poslyšte, možná budou problémy. Pokud je v autě nějaká tráva, musíme ji spláchnout do záchodu."

Jack a Rosemary vyšli ven na parkoviště. Jack byl zpět ve vteřině a vzápětí zmizel na pánském záchodě. Vrátil se a sedl si s úsměvem signalizujícím „úkol splněn".

Do místnosti vrazil Jorge Garcia. „Bohužel, Timoteo, není možné, abyste dnes večer vstoupili do Mexika. Vraťte se na noc na území Států, a přijeďte znovu zítra. Pak se dá všechno do pořádku."

Jack, Susan a já jsme vyšli ven a kráčeli k autu. Rosemary už seděla na zadním sedadle a my tři jsme vlezli dovnitř.

Nuevo Laredo je hraniční město v tranzitní zóně a k jeho návštěvě není třeba mít turistická víza. Vůbec bychom tedy nebyli museli překračovat hranici zpět do Států. Prostě jsme se mohli ubytovat ně-

kde v hotelu, trochu se projít po ulicích a dát si báječnou večeři, a pak ještě chvilku bloumat po ulicích a pozorovat všechny ty týpky, kapsáře, štětky, domorodé pouliční muzikanty a turisty, a ráno se jednoduše vrátit do imigrační kanceláře. Ale já jsem byl jako robot a otočil jsem auto na zpáteční cestu. Svitlo mi teprve uprostřed Mezinárodního mostu: fakticky jsme sice do Mexika vůbec nevjeli, ale stejně budeme muset projít americkou celnicí, stejně jako všechny ty mikrobusy VW z purpurového Michoacanu, zlatého Acapulca i neúrodné Guadalajary.

„Takže všechna tráva je z auta venku, jo?"

Rosemary se nějak podezřele dlouho přehrabovala ve svých zavazadlech na zadním sedadle a pak řekla hlasem, v němž se chvěla starost: „Všechna ne. Já jsem se nemohla dostat ke své stříbrné krabičce, protože se o auto opírali jacísi dva chlapi v uniformě. Tady to je." A podala krabičku Susan.

Auto se samozřejmě bez zastavení hnalo k celnici. „Já to schovám u sebe," řekla Susan, která seděla na předním sedadle vedle mě. Prostě jsme nemohli vyhodit tu stříbrnou krabičku jen tak z okna – bum bác, najednou kovový záblesk uprostřed mostu. Anebo přece jenom mohli?

K autu přistoupil celní úředník a já jsem mu podal naše nepoužité mexické papíry. „Vůbec jsme nevstoupili na mexické území, strážníku."

Vypadal, že vůbec neposlouchá, co mu říkám. Kousek za ním stáli dva další agenti. „Všichni ven z auta."

„Podívejte se pořádně na ty papíry, strážníku. Nebyli jsme v Mexiku."

Policista se naklonil do otevřených předních dveří, sáhl pro něco dolů k mým nohám a napřímil se, drže to v prstech. „Co to je za semínko, které jsem našel na podlaze vašeho vozu?"

Vmžiku bylo auto obstoupeno agenty. „Všechna zavazadla vyndat."

Dodávka byla nacpaná cestovními zavazadly a knihami, vezli jsme s sebou i psací stroj, šanony s mými papíry, potápěčskou výstroj. Ostatní turisté procházející celnicí se na nás dívali s lhostejnou, vyhýbavou nelibostí. Potom nás odvedli do kanceláře celnice a zakázali nám spolu mluvit. Jeden po druhém jsme museli jít do malé kabi-

ny, kde nám prohlédli celé tělo, jestli na sobě nemáme stopy po vpichu jehly. Pečlivě nám vyprázdnili všechny kapsy a do obálek pečlivě uložili všechen prach i kousky tabáku zachytivší se na podšívce.

Pak vyšla z místnosti, kde byla prohlídce podrobena Susan, jakási starší žena a v ruce třímala stříbrnou krabičku. Velitel si mě zavolal do své kanceláře.

„U vaší dcery jsme našli marihuanu. Je zatčena pro pro podezření ze spáchání tří závažných trestných činů: pašování narkotik, transport narkotik, nezaplacení daně z látky podléhající kontrole."

Načež jsem já pronesl větu, která změnila můj právní status pro celý zbytek mého života. „Za tu marihuanu přebírám odpovědnost."

„V tom případě jste zatčen. Máte právo zavolat si právníka a můžete odmítnout vypovídat."

Zatčeni byli také Rosemary a Jack. Stáli jsme uprostřed místnosti s pouty na rukou, zatímco se agenti snažili zajistit naši přepravu do místní věznice. Velitel s mazaným úsměvem poklepával na střechu naší dodávky. „Podle zákona o konfiskaci prohlašuji tento vůz za majetek vlády Spojených států. To je blbé, že, vypadá úplně nový."

Pokrčil jsem rameny. „O tom si budete muset promluvit s agenturou. Ten vůz je na leasing."

Poldova tvář se protáhla zklamáním.

Pak nás nacpali do policejního auta a odvezli do vězení v Laredu. Tam nám sejmuli otisky prstů a udělali fotografie pro policejní archiv. Jacka pak odvedli na oddělení pro mladistvé a Rosemary se Susan do ženského křídla. Mě vedli do druhého poschodí. Tam dozorce odemkl mříž a pokynul mi, abych šel po ochozu před ním. Když jsem došel k páté cele, zmáčkl tlačítko a kovové dveře se otevřely. Vstoupil jsem a dveře se za mnou zase zavřely. Zámek zapadl. Moje první vězeňská cela.

Celou noc jsem strávil chaotickým přemýšlením. Ten agent přece dělal, že našel marihuanu ještě *předtím*, než prohledali Susan. Byla to past na nás? Ať je to jak chce, z té trochy trávy ve stříbrné krabičce přece nemohou udělat bůhvíco.

Následujícího rána nás přivedli do kanceláře vězeňské správy. Pak jsme všichni, Jack a já připoutáni k sobě, pochodovali po ulici přes dva bloky do kanceláře zmocněnce vlády Spojených států. Fotografové a kameramani televizních štábů tancovali pozpátku po

chodníku před námi. Bylo zjevné, že nějaká zpráva o případu se dostala ven.

Zmocněnec působil poněkud koženým dojmem a zajímal se především o naši finanční situaci. Kolik peněz máme na hotovosti? Jak vysoké je naše bankovní konto? Nějaké cenné papíry? A nemovitosti? Rosemary přivedl málem k pláči když jí řekl, že její rodina bude muset zatížit hypotékou svůj dům v Los Angeles.

Kauce byla stanovena ve výši 100 000 dolarů. Za tu trochu plevele v ceně 10 dolarů. Když jsme šli zpět do vězení, sdělil mi strážný jméno nejlepšího ručitele za kauce ve městě. Ten na nás už, nejspíš úplně náhodou, čekal ve vězení. A na oplátku mi zase dal adresu a jméno nejlepšího advokáta ve městě, který se objevil vzápětí.

V záležitosti našeho propuštění na kauci se mě advokát snažil uklidnit. Já jsem měl na hotovosti jenom asi 3000 dolarů, ale on všechno zařídil tak obratně, že nám ještě zbylo dost na lístky do New Yorku i poté, co jsme zaplatili honorář jemu i ručiteli kauce.

Co se našich dlouhodobějších vyhlídek týkalo, příliš optimistický však nebyl. Rosemary a Jack byli mimo nebezpečí. Advokát si byl jist, že je velká porota neshledá vinnými. Susan by vzhledem ke svému věku mohla vyváznout s podmínkou, a záznam o trestu by jí byl vymazán, jakmile by dosáhla jedenadvaceti let. Ale já jsem byl v průšvihu. Federální státní návladní v Houstonu posílal narychlo letecky sem dolů na jih celou smečku žalobců a vyšetřovatelů. Zjevně z toho chtěl udělat velký případ. Způsob, jakým byla udržována v obrátkách publicita, dával tušit, že ze mě chtějí udělat kauzu přímo exemplární. Udělal bych dobře, kdybych pochopil, že lidé tady v jižním Texasu jsou přece jen trochu konzervativnější než v Harvardu. Federálním soudcem pro zdejší okrsek byl starý tygr jménem Connally, tradičně a již z principu tvrdě jdoucí po po lidech ze Severu, u kterých byla při jejich průjezdu Laredem zjištěna marihuana. V malém městě jako je toto bude velice obtížné sestavit sympatizující porotu. Nejlepší by proto bylo jít na dohodu. „Můžete z toho vyváznout se čtyřmi měsíci podmíněně. V případech jako je tento hodně záleží na projevené lítosti."

„Projevy lítosti?" řekl jsem rozhořčeně. „Co to má znamenat?"

„No prostě jenom uděláte veřejné prohlášení, ve kterém odsoudíte drogy."

„Kvůli té troše marihuany, která ani nebyla moje? Čtyři měsíce za katrem? A podmínka? Tak to tedy ne! Vždyť to celé je jenom intrika a komplot. Já do toho prostě půjdu."

Advokát sklonil hlavu a vypadal, že něco pečlivě zkoumá ve svém klíně. „Asi bych vám měl říci, že celá kauza proti *vám* vlastně neexistuje. Kontraband patřil Rosemary a našel se u Susan. Z právního hlediska to s vámi nemá co dělat. Vy jste zcela zjevně nevěděl, že v autě ta věc je, protože v opačném případě byste se nepokoušel překročit hranici na celním přechodu. Jasné? Je to tak? Vám stačí jenom říci pravdu a jste volný."

„Ale pak v tom budou lítat Susan a Rosemary."

„Soud k nim nebude příliš tvrdý. Susan ještě není plnoletá a Rosemary je chudák zmatená ženská, zcela pod vaším vlivem. Jestli se tam trochu rozbrečí a slíbí, že už bude hodná, dostanu ji z toho na podmínku."

„Ale já přece nejsem žádný zločinec, který hledá skuliny v zákonech. Musel bych se sám před sebou stydět, že se z toho snažím zbaběle utéct."

Načež advokát ze sebe vychrlil celý řetěz barvitých texaských nadávek a kleteb, přivolávaje si na pomoc genitálie chřestýšů a vyměšovací orgány ještěrek. „Pokaždé, když slyším klienta žvanit o mravních principech, vím, že ten případ prohraju a nakonec nedostanu zaplaceno ani za to, jak mě z toho rozbolí hlava. Vy asi nechápete, do jakého průseru se můžete dostat. Jestliže převezmete za ten kontraband odpovědnost, neexistuje žádný způsob jak vás zachránit před kriminálem."

„A co odvolání? Já to poženu až k Nejvyššímu soudu. Každý přece ví, že zákon o marihuaně je institutem odporujícím ústavě, který slouží jen k vybírání daní. Marihuana prostě není narkotikum. Ten předpis jako od Mickeyho Mouse se musí zrušit."

„Já to všechno vím, Stovky lidí, kteří seděli tady na této židli, říkaly zpočátku totéž. Ale nakonec se všichni dali přesvědčit, vzpamatovali se a šli na dohodu. Vždyť vy tady mluvíte o několika letech soudního řízení, které je také pořádně drahé, minimálně 100 000 dolarů. Ten marihuanový zákon už má nějaký ten pátek za sebou. A nezapomeňte, že pouze jediný z přibližně dvou stovek případů má naději na revizní řízení před Nejvyšším soudem. Možná se vám podaří, že zůsta-

nete venku na odvolací kauci, ale pořád budete zločincem, který byl uznán vinným. A pak uděláte sebemenší maličkost, která se jim nebude líbit, třeba vás znovu zatknou anebo řeknete něco, co jim nepůjde pod fousy, a vaše kauce bude revokována a vy budete trčet v base, zatímco se vaše kauza bude pomalu prodírat nahoru jednotlivými soudními instancemi. Když se budete pokoušet jít do toho a vyvrátit obvinění, budete muset čelit obžalobě ze závažného trestného činu ve všech třech bodech. Dohromady to může dát pěkný flastr."

„Jak velký?"

„Tak se na to podívejme podrobněji. Za pašování dvacet let, z toho minimálně pět, které nelze prominout. Dalších dvacet za transport, z toho dalších pět neprominutelných. A až deset let za ten třetí bod, co se týká daní. Takže to, o čem tady mluvíme, je minimálně deset let natvrdo, která se nedají prominout. Ale jestli jsou na vás opravdu nasraní, a já jsem přesvědčený, že jsou, může to být natvrdo až padesát let. Plus 50 000 dolarů pokuty."

„Vy říkáte, že mě můžou zavřít na doživotí za trochu marihuany v hodnotě 10 dolarů, která navíc ještě ani nebyla moje?"

Advokát se nešťastně díval do svých papírů. „Já vím, je to hrozné. Ale já nemohu dělat nic jiného než pokusit se vydobýt pro vás nejlepší možnou dohodu. Tenhle systém je prostě pořádně zatvrdlý a neprůstřelný. Rozhodně bych vám nedoporučoval, abyste se proti němu pokoušel bojovat."

Seděl jsem mlčky a snažil se vstřebat informaci, která navždy měnila způsob mého chápání společnosti a toho, jak jsem se k ní vztahoval.

„Ale ať už tomu bude jakkoli, nemusíme dospět k rozhodnutí právě teď," řekl advokát. „Bude trvat několik měsíců, než se to dostane před soud. Můžete si můj názor zkonfrontovat s jinými. Já vás každopádně dostanu dnes večer ven na kauci."

Dozorce mě eskortoval zpět na celu a pak jsem už zase slyšel ten zvuk železných dveří, které se za mnou zavřely. V cele byla tma. Sedl jsem si na palandu a přemýšlel.

Tak k tomu přece došlo. Byl to okamžik politické pravdy. Můj laredský advokát to řekl jasně: „Chtějí z vás udělat exemplární případ." A já jsem se rozhodl, že udělám exemplární případ z nich. Prostě jsem nemohl prohlásit, že jsem vinen, protože jsem žádnou vinu

necítil. A přece nebylo možné, abych ohledně té neškodné, radost přinášející travičky marihuanky lhal. A už vůbec nepřipadalo v úvahu, abych se vydal na milost a nemilost nějakému starému zkostnatělému texaskému soudci a sociálním kurátorům státu Texas.

Nehodlal jsem pasivně přijmout roli obětního beránka, a udělat ze sebe potrhlého psychologa z Harvardu, který se dostal do průšvihu kvůli drogám, a ani neví jak. Zde byla v sázce svoboda, svobodný přístup k vlastnímu tělu a mozku, právo, o kterém jsem věřil, že je chráněno ústavou. (V té primitivní době před dvaceti lety se všeobecně ještě nechápalo, že lidská mysl je tou první nejzákladnější hraniční oblastí, v níž se rozhoduje o svobodě.)

A tak když jsem seděl v temné vězeňské cele onoho Štědrého dne roku 1965, pln spravedlivého rozhořčení nad nestydatými zákony o marihuaně, rozhodl jsem se, že se pokusím probojovat tuto kauzu u soudních dvorů této země, že zmobilizuji týmy právníků a spolu vymyslíme účinnou taktiku pro tuto při, že shromáždíme nejrůznější odvolání, návrhy, soudní výroky a svědecké výpovědi, a že konečně pozvednu hlas na obranu práva amerických občanů mít kontrolu nad vlastními těly a mozky.

Klíčovým a osudným obratem v tomto programu bylo slovo „boj, bojovat“. Samotná povaha právního procesu, jehož základem jsou vyhrocené protiklady, vytvářela prostředí a kontext, které nebyly nikdy v historii příznivé filozofům a vědcům. Vybral jsem si tuto arénu pro svůj boj znovu? Nevím. Ale toto bylo jeviště, na kterém jsem musel zahrát svůj kus. A také jsem ho zahrál.

ŽIVOTOPIS

Margaret Fullerová (1810–1850)

– vyrůstala v Cambridge, Massachusetts. Po předčasné smrti svého otce se Margaret stala živitelkou rodiny a působila jako učitelka na dvou soukromých školách.

Její vynikající badatelské výsledky v oblasti německého romantismu jí zjednaly přístup do okruhu protestantských pastorů-učenců, jako byli Channing, Clarke, Alcott, Ripley, Thoreau a, především, Emerson, kteří prosazovali onu tichou revoluci v teologii a sociální filozofii, která bývá nazývána transcendentalismem. V roce 1840 se Fullerová stala redaktorkou časopisu *The Dial*, první velké literární revue v Americe a tribuny transcendentalistického hnutí. Iniciovala tzv. „konverzace" mezi ženami, při nichž se diskutovaly feministické interpretace mytologie, umění a historie, a dala tak vzniknout jedné z prvních skupin v Americe, jejímž cílem bylo rozšíření a povznesení vědomí. Mezníkem se stala její kniha *Women in the 19th Century* (1848), jež otevřela až dosud tabuizovaná témata, jakými jsou např. prostituce a dvojí měřítko manželské věrnosti u mužů a žen.

Fullerová potom odjela do Evropy jako dopisovatelka časopisu *Tribune*, vydávaného Horacem Greleyem. V Anglii se setkala se stárnoucím Thomasem de Quinceym, jehož spisy popularizovaly kouření opia, a také aktivní experimentátory s drogami, manžele Browningovy. Nakonec se usadila v Itálii, provdala se za markýze Ossoliho a ve věku 38 let se stala matkou syna. Zde se aktivně zapojila do revolučního dění roku 1848. Na straně radikálních studentů působila jako ošetřovatelka raněných a po porážce revoluce musela s manželem i dítětem uprchnout. Celá Ossoliho rodina zahynula při tragickém ztroskotání lodi u Fire Islandu ve státě New York, a v moři zmizely i rukopisy Fullerové z let revoluce.

29. Případ rašelinové větévky

Zima 1965–1966

Do Millbrooku jsme dorazili na Hod Boží Vánoční a hned jsme telefonovali našemu příteli, homosexuálnímu instalatérovi Brucemu, aby nám přišel zapojit topení a vodu. Zabydlovali jsme se na zimu, která se velmi lišila od plánované dovolené v tropech. Také Billy Hitchcock byl nervózní. Jeho matka a další stařešinové rodu Mellonových na

ného i na Tommyho vyvíjeli značný nátlak, aby nám dali výpověď ze zámku. Billy se však nehodlal podvolit a vášnivě nás ujišťoval svou naprostou podporou.

V lednu nám byla doručena obžaloba od federálního soudu. Susan a já jsme byli obviněni ze tří závažných trestných činů, Jack a Rosemary byli osvobozeni. A teď začaly ty nechutné tahanice s celým právním systémem, při nichž jsme trávili nekonečné hodiny diskusemi nikoli o vědeckých poznatcích, nýbrž o taktických postupech majících v soudní síni naději na úspěch. A také výdaje s tím spojené nebraly konce.

Soudní přelíčení v Laredu se Susan a se mnou se konalo v dubnu. Jako obhájce nám chtěl Billy najmout jedno právnické eso z Texasu, ale tento advokát byl právě zaměstnán obhajobou jednoho případu vraždy. A návrh na odročení soudce Connally zamítl. Takže jsme nastoupili do soudní síně ve značném nepořádku, s improvizovaným právnickým týmem vedeným mým známým advokátem z Lareda, který sice ke mně choval jisté sympatie, ale rozhodně neměl v úmyslu napadnout marihuanové zákony jako takové; vždyť ty, mimo jiné, tvořily infrastrukturu jednoho z největších místních průmyslových odvětví. Mým druhým právním zástupcem byl „Good-Time Charlie" Ramsey, synovec Averella Harrimana a přítel Billyho i můj. Tuším, že to byl jeho první a jediný případ obhajoby člověka obžalovaného ze závažného trestného činu.

Usedl jsem na místo pro svědky, abych zde hájil své právo zaručené Prvním dodatkem k Ústavě, totiž využívat - jakožto vědec a přesvědčený hinduista - marihuany pro účely vědeckého výzkumu i bohoslužby. Svoje renomé badatele v oboru drog jsem v důkazním materiálu dokládal nejrůznějšími dobrozdáními úředníků vězeňské správy státu Massachusetts. A na důkaz využívání trávy pro náboženské účely jsem předložil jednak desítky dopisů různých teologů, a také doličný předmět G, snímek, na němž s Nanette stojíme před legálním obchodem s marihuanou (která se tam nazývá gandža) kdesi v Kalkatě. Teprve na moje ostré pobídnutí a s velkým váháním přistoupil pak můj advokát ke křížovému výslechu velitele celnice ohledně mexických úředníků, kteří nás zadrželi na hranici. Velitel přiznal, že normálně byl Garcia služebně přidělen v Mexico City.

Dosti zábavné bylo, že můj advokát nesledoval náležitě tuto linii výslechu, kde by se mohlo odhalit, že moje zatčení bylo vlastně intrikou společně inscenovanou mexickou i americkou vládou, při níž byl Garcia využit jako provokatér.

Závěrečná řeč federálního státního návladního, pomenšího nervózního muže, byla vášnivá.

SOUD: Prosím federálního státního návladního pana Blaska, aby pronesl závěrečnou řeč obžaloby.

PAN BLASK: Slavný soude, dámy a pánové. Řekneme-li, že tento případ je neobvyklý, vyjadřujeme se se záměrnou zdrženlivostí hraničící s nepravdou. A pokud bychom řekli, že je to případ pouze důležitý, znamenalo by to, že ho podceňujeme. Protože, dámy a pánové, jakkoli jsem už pracoval na skutečně značném počtu trestních věcí, nemohu si vzpomenout na jedinou, která by mne zasáhla a vtáhla do dění s větší silou, než jak se tomu stalo v tomto případě. A hned vám řeknu proč.

Protože my tady dnes soudíme muže, který žije uprostřed této společnosti. Není jiný než kdokoli druhý. Možná, že věří v nějaký jiný náboženský systém, ale to s tím nemá co dělat...

Nyní zpět k faktům, která se týkají dr. Learyho a té marihuany, tak, jak se tím dnes zabýváme - a najednou si uvědomíte, že to vůbec není otázka kvantity, protože kdybychom ho chtěli vmanévrovat do nějakého závažného činu a pak ho za to trestat, nepochybně by bylo bývalo možné něco zfabrikovat - ale já myslím, že jasně vidíte, že my zde předkládáme jenom čistá fakta. Skutečně tam toho bylo jenom tak málo, asi půl unce. Ale otázka množství s tím nemá co dělat - naprosto nic...

Ale co on udělá, když je odhalen, když to u něho najdou? Ještě si z toho dělá legraci. Rozhodně nemám v úmyslu zvyšovat hlas jen tak pro nic za nic, ale jsem tak rozrušený tímto případem a jeho chováním, že si nemohu pomoci a doufám, že mi prominete.

Porota se odebrala k poradě a Susan, já a ti dva právníci jsme vyšli na chodbu. Susan, plná úzkosti, se mě držela za ruku. „Půjdeme se ven nadýchat trochu čerstvého vzduchu, ne?“ navrhl jsem.

Advokát z Lareda mrkl na hodinky a zavrtěl hlavou.

„Není čas. Pět minut jim zabere volba předsedy poroty, pět minut,

než vypijí kávu, hlasování o vině jim zabere minutu a tři minuty jim bude trvat, než vyrozumí soudního vykonavatele. Za čtvrt hodiny jsou tady zpátky s verdiktem."

Měl pravdu.

SOUD: Povstaňte prosím.

Váš případ, situace, ve které se nacházíte, vzbuzuje velkou pozornost. Vy jste samozřejmě, a jsem si jist, že se mnou budete souhlasit, osobnost velice zvláštní, v mnoha ohledech nekonvenční. Nyní je mou povinností vynést rozsudek za tyto trestné činy. Existuje něco, co byste ještě chtěl uvést na svou obhajobu, nebo jako zmírňující či polehčující okolnost?

OBŽALOVANÝ LEARY: Ne, pane.

SOUD: V tom případě vás tedy odsuzuji v bodě dvě obžaloby k odnětí svobody v trvání dvaceti let a k pokutě 20 000 dolarů. V bodě tři obžaloby vás pak odsuzuji k odnětí svobody v trvání deseti let a k pokutě rovněž 20 000 dolarů.

Susan, povstaňte. Ve vašem případě při výměře trestu vezme soud v úvahu skutečnost, že jste vyrůstala v neobvyklém rodinném prostředí...

Susan dostala maximální trest pět let nepodmíněně, s tím, že řízení o podmínečném trestu se odkládá. Když soudce vynášel rozsudek, obrátila se ke mně a v očích měla paniku. Objal jsem ji a advokát jí šeptal několik slov na uklidnění. Pak podal standardní odvolání a soudce Connally nám neodkladně stanovil odvolací kauci.

Oba právníci nás ujišťovali, že Susan nestráví ve vězení ani jediný den. Soudce ji propustí na podmínku a její záznam v trestním rejstříku bude vymazán, jakmile dovrší jedenadvacátý rok věku. Ale ani tyto přísliby nedokázaly pozvednout Susanino sebevědomí. Byla vždycky velice poslušné, ba až konformní dítě, dychtivě toužící po uznání a po lásce. Už jenom celostátní publicita kolem našeho případu na ni těžce doléhala. V časopise *Life* a potom v novinách po celé zemi byla publikována její fotografie, na které ke mně vzhlíží s jakousi až mystickou oddaností. Když potom znovu nastoupila do své internátní školy, volal mi během jara toho roku několikrát ředitel, aby mi projevil svůj zájem o ni. Ale Susan po těchto událostech už prostě ne-

byla schopna radovat se z čehokoli. A já jsem si uvědomoval až příliš pomalu, jak moc trpí tím, co považovala za naše veřejné zostuzení.

Zpráva o tom, že jsem dostal třicet let a Susan pět let nepodmíněně, se v novinových titulcích rozlétla do celého světa: na titulní stránce *New York Times* vyšla dokonce reportáž s fotografií. Na naši obranu se okamžitě zvedla mohutná vlna. Byla založena Nadace na obranu Timothyho Learyho (Timothy Leary Defense Fund), v jejímž čele stál Billy Hitchcock a výkonným sekretářem byl Larry Bogard, známý aktivista angažující se v různých případech porušení spravedlnosti. Larry s drogami nikdy nic neměl a ani mít nechtěl, byl nicméně šokován tvrdostí trestů, k nimž jsme byli odsouzeni. Mnozí prominenti podepisovali prohlášení na naši podporu - mj. Steve Allen, Eric Bently, Peter Fonda, Jules Feiffer, Angier St. George Biddle Duke, Irving Kristol, Norman Mailer, Anais Ninová, Norman Podhoretz. V kanceláři nadace to hučelo jako v úle - tiskly se letáky, rozesílaly poštovní zásilky, vyřizovaly telefonáty, organizovala různá veřejná vystoupení - a to všechno jenom proto, abychom získali peníze na mé právníky, kteří bojovali s jiným týmem právníků a prokurátorů placených z našich daní. Já sám bych si rozhodně dovedl představit lepší zábavu.

A v Millbrooku přitom nazrával čas na další letní školu. Dali jsme dohromady velice kvalitní tým - psychology, biology, lidi praktikující jógu a meditaci, kouzelníky se světly a filmaře. O každém víkendu přijížděli členové tohoto štábu do Millbrooku a společně jsme plánovali další akce a sezení. A pak jedné soboty někdy v květnu nám několik našich příznivců z oblasti justice telefonovalo, aby nás varovali, že v Millbrooku se připravuje razie. Šerifovi lidé dostali příkaz zůstat ve službě přesčas v sobotu večer. Všude kolem se motali pracovníci úřadu okresního státního návladního a snažili se najít nějakého sympatizujícího soudce, který by vydal příkaz k domovní prohlídce. Ale místní represivní a právní struktury na tom byly stejně jako kdekoli jinde v zemi, mezi jejich zaměstnanci byla spousta úředníků a policistů, kteří sami ten plevel kouřili, měli rádi novou hudbu a nenamítali nic proti tomu trochu podrazit svoje zkostnatělé šéfy. Naši informátoři hlásili, že hodina H nastane již dnešní noci. Možná. Úřad šerifa v Duchess County byl proslulý svým břídilstvím hodným keystonských policajtů.

Uspořádali jsme slavnostní večeři. Zúčastnilo se jí asi třicet hostů, včetně několika prominentních žurnalistů. Náš přítel kníže Oblensky nám nechal poslat basu speciálního piva a Peggy Hitchcocková zase nějaké delikatesy pro gurmány. Vyslali jsme varovný signál, že se na území statku nesmějí nacházet žádné ilegální drogy, a pak jsme se už rozesadili na hedvábné podušky kolem nízkých stolků v knížecí jídelně, otevírali jednu láhev za druhou a očekávali razii.

Bylo asi deset hodin, když naši světelní čarodějové začali promítat proud svých obrazů na několik projekčních pláten a na stěny místnosti. Místnost proměnlivými obrazy úplně explodovala, když tu Jack hlásil nějakou aktivitu před hlavním vchodem. „To je sranda," řekl. „U Domu meditace se v křoví krčí dva poldové s dalekohledy. A směrem ke stájím se rozjela dvě auta se zhasnutými reflektory."

Asi o půlnoci byla světelná show u konce. Všichni se rozcházeli do svých pokojů, Rosemary a já jsme odešli do naší alkovny obložené zrcadly. Za chvíli někdo zaklepal na dveře a dovnitř vešel Jack se závěrečným raportem. „Myslím, že tu razii odvolali, když večírek dole skončil. Nedáme si něco před spaním?" Jack vyndal skleněnou vodní dýmku a naplnil její hlavičku jakýmsi voňavým tabákem.

„To je to DMT, co poslala Nicky z Brooklynu. Je to dost silné a přitom legální."

Dost silné? Hu! Rosemary a já jsme se za chvíli na posteli přímo vznášeli, zatímco Jack se rozvalil na podlaze. Najednou se rozlétly dveře a do místnosti vpochodoval jakýsi muž s krátce zastřiženým knírkem, věrná kopie inspektora Clouseaua. Po jeho boku kráčelo obézní individuum v uniformě šerifa a za těmi dvěma se hrnulo devět šerifových pomocníků, na hlavě širáky jako na nějakém polním tažení. Všichni vypadali, že trpí nějakou hroznou vyrážkou anebo že si na tvář nepříliš šikovně nanesli makeup klauna.

Vodní dýmka uprostřed postele mrkala na všechny svým skleněným okem. S reflexem kouzelnice přehodila Rosemary bleskově pokrývku přes tento doličný předmět. Vypadalo to jako gesto cudnosti, následkem čehož všechny policejní oči utkvěly na jejím „průsvitném negližé".

„Ani hnout," velel jeden policista.

„Vstaňte," přidal se druhý.

„Ruce vzhůru." G. Gordon Liddy ve vojenském postoji vyrážel

úsečným hlasem nacvičené pokyny. „Mám povolení k domovní prohlídce v celém objektu."

Slyšeli jsme, jak se dupot mužských nohou v těžkých botách rozléhá domem. Všude bouchaly dveře a ozývaly se výkřiky překvapení. V nastalém zmatku se Jackovi podařilo vyklouznout ze dveří a pustit na hi-fi gramofonu nějakou desku Beatles. Hudba z reproduktorů duněla celým domem. Rosemary, která měla až do té chvíle ruce zkřížené na prsou, najednou ukázala přes celý pokoj. „Nesahejte na ten HRNEK! To je moje svátost!"

Dvaadvacet policejních očí se posunulo jako kamera přes celý pokoj na ten H-R-N-E-K.

G. Gordon Liddy prošel místností, nabral z hrnku hrst jakési suché bylinné substance a pravil strohým profesionálním hlasem. „Zřejmě marihuana vysoké kvality. Zabavit a označit jako předmět doličný."

Rosemaryin rašelinový gambit účinkoval.

Ta brigáda policistů a státních návladních pročesávala zámek několik hodin, hledajíc důkazy a předměty doličné dalších zločinů. Bez většího úspěchu. Načež ke mně prkenně přistoupil Liddy a pronesl svou vrcholnou dramatickou větu: „Jste zatčen."

„Zatčen! A za co?"

„Za držení ilegálních narkotik."

„Odkdy je rašelina ilegální?" protestoval jsem, leč marně. Nasadili mi želízka a odvezli do okresní věznice. V neděli v poledne přijel ve své limuzíně z New Yorku „Good-Time Charley" Ramsey, složil kauci a dostal mě z vězení. A znovu titulky na prvních stránkách newyorských listů, tentokrát spolu s fotografiemi Velkého domu. Moje pochybná reputace se tím ještě zvýšila.

Všechna obvinění musela být pro nedostatek důkazů stažena, ale potom se Liddyho prokurátorům podařilo dosáhnout slyšení před velkou porotou. Jeden po druhém byli všichni příslušníci naší millbrookské domácí komunity úředně předvoláváni před soud a tam podrobováni křížovému výslechu ohledně distribuce drog skrze mou osobu. Rosemary odmítla vypovídat a byla bryskně odsouzena na měsíc nepodmíněně se zákazem návštěv. Jacka zatkli, když se na jedné ze svých procházek dostal neprozřetelně mimo území statku, od-

vlekli ho do vězení a obžalovali pro potulku. Než se nám podařilo dostat ho ven na kauci, ostříhali mu jeho dlouhé černé vlasy na ježka.

Potom nás navštívil Carl Perian, výkonný sekretář senátního Výboru pro drogy, jehož předsedou byl senátor Thomas Dodd z Connecticutu. Perian byl rozvážný, ještě poměrně mladý muž, zainteresovaný na formulování rozumné a účinné politiky v oblasti drog, jež by se vyvarovala kontraproduktivních excesů charakteristických pro úplnou prohibici. Zdálo se, že některé moje myšlenky ohledně udělování licencí pro distribuci drog na něho udělaly jistý dojem, a tak mne pozval, abych vypovídal před Výborem, který právě rokoval o tom, zda bude LSD prohlášeno za ilegální. Zaručil se mi, že senátor Dodd se ke mně bude chovat s veškerou úctou přináležející expertovi pozvanému Výborem ke slyšení.

Prvním svědkem, který před Výbor předstoupil, byl kapitán Trembley z policejního oddělení v Los Angeles. Vyprodukoval standardní výpověď, naprosto nevědeckou a plnou vyvolávání atmosféry strachu, pro policii tak typického. Líčil, jak jeho policisté zadrželi jistého mladého muže, byl to postgraduální student z Princetonu, který pod vlivem LSD okusoval ve veřejném parku kůru ze stromu!!! A pak tu byl případ matky jiného mladíka, která volala policii, protože její syn ji - údajně rovněž pod vlivem LSD - nazval fízlem. V sále to zašumělo. Jen považte, student z Princetonu a okusuje kůru! A děti nadávají svým matkám!

Pak jsem byl povolán na místo pro svědky já. Začal jsem tím, že jsem poukázal na rozdíly mezi psychedelickými drogami a návykovými narkotiky. Ale pak přerušil moje čtení předem připraveného prohlášení senátor Ted Kennedy, který se ve Výboru nečekaně objevil. Jeho chování se rozhodně nedalo označit jako přátelské.

SENÁTOR KENNEDY: Pane Leary, snažím se sledovat jak nejlépe umím některá z těch témat, jež by mělo objasnit vaše dnešní svědectví, ale musím přiznat, že se mi to vůbec nedaří. Vy jste mluvil na začátku o problematice komunikace mezi různými generacemi... a pak jsme vyslechli vaši klasifikaci a analýzu různých možných reakcí na různé drogy. To je nepochybně velice cenné.

Ale mně se naprosto nedaří pochopit z toho něco víc než jen ja-

kousi všeobecně formulovanou hyperbolu... Myslím, že by bylo velice užitečné, kdybyste hned na začátku naznačil, aspoň do té míry, čeho se bude vaše vystoupení dnes tady týkat a co se jím pokusíte demonstrovat.

DR. LEARY: Senátore Kennedy, právě jsem se pokoušel poukázat na rozdíly mezi jednotlivými drogami a naznačit, že dle mého názoru je nutné vytvořit speciální legislativní předpisy pro každý jednotlivý typ drog.

SENÁTOR KENNEDY: A o té nedostatečné komunikaci budete mluvit předtím nebo až potom?

DR. LEARY: To jsem už dokončil. Myslím, že speciální legislativa je nesmírně potřebná, a ve vší úctě si dovoluji doporučit, aby tento výbor zvážil možnost zavedení takové legislativní úpravy, která by umožňovala udělovat licence odpovědným dospělým k distribuci a aplikaci drog pro vědecké a jiné seriózní účely. Každý žadatel o tuto licenci by samozřejmě musel vyhovovat konkrétním fyzickým, intelektuálním a emocionálním kritériím.

Myslím, že kritéria pro udělení licence pro marihuanu, která je z psychedelických drog nejslabší, by mohla být zhruba stejná jako ta, kterých užíváme pro udělování licencí k řízení automobilu. Naproti tomu odborný výcvik pro práci s LSD by měl být mnohem náročnější a kritéria pro udělení licence mnohem přísnější. Snad by mohlo jít o kritéria podobného stupně náročnosti, kterých se nyní užívá pro piloty letadel.

Dále bych chtěl vyzvat tento výbor, aby přijal opatření umožňující lidem podrobit se výcviku ohledně užívání těchto mimořádně účinných instrumentů. Vysoké procento studentů colleges již těchto nástrojů využívá. My můžeme tyto lidi buď zahnat do ilegality, anebo můžeme užívání těchto instrumentů legitimizovat, samozřejmě za předpokladu dodržení přísně kontrolovaných podmínek...

Jak vidíte, k používání LSD je třeba projít jistým výcvikem, stejně jako se musíte naučit používat computer. Osoba bez výcviku by mohla mít problémy.

SENÁTOR KENNEDY: Vy tedy naznačujete, že každý, kdo by chtěl získat licenci k distribuci drog, by měl projít náročným výcvikem?

DR. LEARY: Rozhodně.

SENÁTOR KENNEDY: To je velice odpovědné stanovisko. Soudíte tedy, že každý, kdo se zabývá distribucí drog, by měl být pečlivě vyškolen. A kde by se lidem mělo dostat tohoto výcviku?

DR. LEARY: V uplynulých pěti letech jediným pracovištěm na světě, kde se systematicky a odpovědně prováděl výcvik, byl náš výzkumný a výcvikový institut Nadace Castalia.

SENÁTOR KENNEDY: Ale LSD v té době brali i další lidé, kteří neměli to štěstí, aby mohli navštěvovat váš institut, není-liž pravda? Nemyslíte, že alespoň do té doby, než váš institut bude schopen v potřebné míře rozšířit svou činnost, měli by se lidé přinejmenším dozvědět i o potenciálním nebezpečí, které LSD představuje?

DR. LEARY: Potřeba legislativní úpravy ohledně udělování licencí je přímo zoufalá. Je naprosto nutné zřídit nejrůznější instituce, kde se lidé budou moci podrobit výcviku...

SENÁTOR KENNEDY: Takže by se v každém případě mělo zabránit neregulované distribuci této drogy, nebo se mýlím?

DR. LEARY: Ale já jsem nikdy nic takového ani nepožadoval, pane. Ani jsem nikdy na nikoho nenaléhal, aby LSD vzal. Vždycky jsem byl proti tomu, aby bylo LSD nekontrolovaně užíváno lidmi, kteří neprošli náležitou přípravou.

Později došlo ještě k další skličující interakci mezi mnou a Teddym.

SENÁTOR KENNEDY: Soudíte tedy, že přinejmenším import drogy by měl být pod kontrolou?

DR. LEARY: Ano, a také prodej, výroba nebo distribuce.

SENÁTOR KENNEDY: ...No a proč si myslíte, že by tomu tak mělo být?

DR. LEARY: Myslím, že jisté aktivity, především komerční aktivity včetně výroby, prodeje a distribuce těchto látek by měly zůstat pod kontrolou, protože jinak nelze zaručit náležitou kvalitu, nelze zaručit čistotu drogy, zkrátka nevíte, co vlastně kupujete. Určitě by ohledně toho měly existovat nějaké zákony, stejně jako existující bezpečnostní zákony ohledně výroby amfetaminů...

SENÁTOR KENNEDY: (Stále se snaží dosáhnout jasného výroku o nebezpečnosti): Řekl jste, že bychom nevěděli nic o kvalitě. Čeho se vlastně ohledně kvality tak obáváte?

DR. LEARY: Neměli bychom připustit, aby prodej nebo distribuci drog dostali do rukou amatéři nebo černý trh.

SENÁTOR KENNEDY: A proč ne?

DR. LEARY: Je to stejná situace jako u barbiturátů nebo destilátů. Když si koupíte láhev destilátu...

SENÁTOR KENNEDY: To není pozitivní odpověď. Pokud jde o LSD... proč jste proti nekontrolované výrobě a distribuci? Je to proto, že LSD je nebezpečné?

DR. LEARY: Protože byste nikdy nevěděl, co kupujete.

SENÁTOR KENNEDY: Je to tedy proto, že je nebezpečné?

DR. LEARY: Pane, i motorové vozidlo je nebezpečné, je-li užíváno nevhodným způsobem. V tomto bodě s vámi mohu jedině souhlasit.

SENÁTOR KENNEDY: Je tedy nebezpečné?

DR. LEARY: Pokud se užívá nevhodně.

SENÁTOR KENNEDY: A není to právě ten důvod, proč musí být i pilotovi udělována licence?

DR. LEARY: Ano, pane. Lidská neznalost a hloupost je jediným skutečným nebezpečím, kterému musejí lidské bytosti na tomto světě čelit.

SENÁTOR KENNEDY: Zdá se mi, že vaše výpověď byla mimořádně přesvědčivá co se nebezpečnosti této drogy týče, stejně jako ohledně jejích možností...

DR. LEARY: Při vší úctě nemohu s tímto shrnutím souhlasit. Nemohu souhlasit s vaším výrokem, senátore Kennedy.

SENÁTOR KENNEDY: Proberme tedy podrobně různé aspekty této věci. Myslíte si, že by pod kontrolou měl zůstat aspoň import drogy? Její prodej a výroba?

DR.LEARY: Ano, pane.

SENÁTOR KENNEDY: A jediným důvodem vašeho názoru je, že se jedná o záležitosti mezinárodního či zahraničního obchodu? Je to jediný důvod? Myslím to tak, existují přece věci, které se vyrábějí ve státě Massachusetts, třeba textilie anebo nábytek, a jejich výroba nepodléhá žádné kontrole, dr. Leary.

Seděl jsem ve svém křesle na místě pro svědky a cítil jsem jenom nekonečnou lítost s Teddym i s námi všemi. Bylo jasné, že co se vůdcovství pro tuto zemi týče, jedinou naději v rodině Kennedyů představoval Bobby.

ŽIVOTOPIS

Marshall McLuhan (1911–1980)

– kanadský filozof. Doktorát z anglické literatury získal v Cambridgi. Díky svým knihám *The Gutenberg Galaxy* a *Understanding Media* (česky Jak rozumět médiím) se stal věrozvěstem a mluvčím informačního věku. McLuhan byl jedním z prvních filozofů, kteří pochopili, jak závažné změny přivodí komunikace prostřednictvím elektronických médií ve společnosti i v lidské povaze. McLuhanův aforismus „médium je poselství" vyjadřuje s krystalickou čistotou vědomí hlubokých změn, které nastávají v postindustriální společnosti Třetí vlny.

Inovativní, do budoucnosti orientovaná kvalita McLuhanova myšlení je zřejmá už z titulů jeho pozdějších prací, mimo jiné *The Medium is the Massage, Through the Vanishing Point: Space in Poetry and Reading, Counterblast, Culture is Our Business, City as Classroom.*

V průběhu své akademické kariéry na univerzitě v Torontu se McLuhan věnoval soustavnému a hlubokému bádání o díle Jamese Joyce. Tento jeho zájem se dobře slučoval s jeho schopností pronikat lineárními omezeními gramatiky a odkrývat mnohočetné reality uložené ve vrstvách slov a idejí.

30. Změněné stavy

Léto 1966

Události, v nichž se zrcadlí duch oné doby: firma General Motors si najímá soukromé vyšetřovatele, kteří se snaží získat informace od více než padesáti přátel a známých mladého aktivisty hnutí za práva spotřebitelů Ralpha Nadera. Pomocí těchto informací se snaží Nadera diskreditovat. Parlament státu Georgia odmítá přijmout do svých řad pětadvacetiletého černošského aktivistu Juliana Bonda, v jehož volebním programu je i protest proti válce ve Vietnamu. Další známý odpůrce války, senátor Fulbright z Arkansasu, je obviněn vůdcem republikánské strany Barrym Goldwaterem z poskytování „pomoci a podpory nepříteli". V srpnu téhož roku asi 4000 bělochů napadá v Chicagu 600 černochů, účastníků pochodu proti rasové segregaci, vedeného dr. Martinem Lutherem Kingem. Těmto událostem a stovkám podobných se dostává značné publicity, která zpětně přispívá k vyvolání atmosféry společenské polemiky a konfliktu.

Po soudním přelíčení v Laredu jsem si stanovil za svůj hlavní úkol

přesvědčit vládu, aby podpořila výzkum psychedelických drog a výcvik lidí v jejich užívání a aby odmítla politiku policejní represe. Měl jsem mnohá setkání s právníky z hnutí za občanské svobody, z nichž někteří byli v kontaktu se soudcem Bazelonem, předsedou Federálního odvolacího soudu a vlivným právníkem, kterého mnozí označovali za desátého člena Nejvyššího soudu. Panoval všeobecný konsensus ohledně toho, že federální zákon o marihuaně, který se podařilo jakožto daňový zákon protáhnout Kongresem v roce 1927, by měl být zrušen, pokud se můj případ dostane před Nejvyšší soud. Očekávali jsme, že jakýkoli pokus prosadit nový marihuanový zákon bude znamenat i nová slyšení před výbory Kongresu, během nichž jsme chtěli vyvrátit názor, že tráva je narkotikum. Zdálo se, že dekriminalizace marihuany je nevyhnutelná.

Moji právní poradci chovali rovněž značnou naději, že by se mohlo podařit zabránit vyhlášení nové prohibice, která by se tentokrát týkala LSD, a to působením uvnitř systému samotného: lobbováním, podněcováním a shromažďováním svědectví odborníků, registrací právních precedentů.

Ale ukázalo se, že duch pomstychtivosti a nevraživosti, který panoval v Laredu a vedl i Liddyho razie, byl v tomto malém měřítku jen součástí strategie policejních provokací, uplatňované s rostoucí intenzitou i v dimenzích celostátních. Bylo stále jasnější, že racionální diskurs a důraz na dodržování formálních právních procedur nejsou tím způsobem, jakým se tato hra bude hrát. Politikové z pravého křídla a úředníci z právně-donucovací mašinérie záměrně nafukovali „nebezpečí drog“ do podoby obrovské hrozby. Najednou vyšlo najevo, že ti, kdo chtějí užívat drogy pro účely vědeckého výzkumu nebo osobnostního růstu, nemají naději dovolat se právní ochrany ve smyslu Listiny svobod. Kontroverze ohledně drog se stala nejlépe viditelným symptomem hlubokého konfliktu v americké společnosti.

Z dětství jsem si vzpomínal až příliš dobře, jak rozšířené bylo požívání ilegálního alkoholu. Pil prostě úplně každý, příslušníky klubů venkovské honorace počínaje a prostými dělníky konče. Celý národ se nepopulárnímu Volsteadovu zákonu vysmíval a konzumace alkoholu byla prakticky beztrestná. Ale v šedesátých letech byla situace kolem drog odlišná.

Van Wolfe, jako vždy bystrý pozorovatel a glosátor americké kultury, byl jedním z prvních, kdo měli za to, že bitvu o prosazení licencované distribuce psychedelických drog a legalizace marihuany bude nutno svést na poli veřejného mínění. V té době se Van zasnoubil se Susan Bernsovou, dcerou Charlieho Bernse, spoluvlastníka podniku Twenty-One, oblíbeného místa neformálních schůzek prezidentů různých korporací a dalších hlavounů. Po jedné z večeří s nastávajícím tchánem a tchyní mi Van podal nepříliš povzbuzující zprávu.

„Vyprávěl jsem Charliemu o situaci kolem psychedelických drog a jeho reakce byla dost zajímavá. Víte, že v době prohibice vedl jeden z těch nejvíc nóbl zapadáků v New Yorku, kde se naléval alkohol bez licence. Každý, kdo něco znamenal, lidé ze společenské smetánky, show-businessu i politiky, ti všichni byli věčně nakvartýrovaní u ‚Jacka a Charlieho‘."

„Takže by mohl s naší věcí sympatizovat," řekl jsem.

Van vyslal směrem ke mně mazaný, trochu byzantský úsměv. „Omyl. On teď musí chránit svůj kšeft s tvrdým alkoholem, ty drinky nesoucí značku Twenty-One. Říkal, že vy jste nejnebezpečnější nepřítel průmyslu alkoholu, kterému toto odvětví musí čelit od dob kongresmana Volsteada."

„A řekl jste mu, že on by v tom mohl jet od samotného začátku? Vždyť budou-li tráva a LSD legalizovány, může na tom vydělat další balík."

„To jsem mu taky naznačil," řekl Van, „ale on říkal,že už je bohatý dost a k tomu příliš starý, aby rozjížděl nový business. Takže to budeme muset udělat sami."

„Udělat co?"

„Musíme udělat z dnešní obdoby tehdejších opilců to, co je ‚in‘, co frčí. Tak, jako oni měli svoji kulturu nelegálních lokálů a pašeráků v těch divokých dvacátých letech, rozvineme my naši vlastní drogovou kulturu. Kerouac a Cassady s tím už začali, ale oni jsou na to příliš bohémové. My musíme dělat to, co dělali lidé v alkoholové branži během prohibice: především rozptýlit ten mrak ilegality a nebezpečí. Musíme dosáhnout toho, aby psychedelické drogy byly asociovány s atmosférou krásy a romantiky a také sexu. Potřebujeme naše

vlastní symboly osobní svobody. Vysokou módu. Elegantní hedonismus, kterým bychom se odlišovali od těch uslintaných ochlastů."

„Obávám se, že já zdaleka nejsem ten pravý člověk, který by dovedl vzbudit pozitivní publicitu," pravil jsem posmutněle.

„Tak to se tedy budete muset urychleně naučit. Myslím, že byste si měl zajet na návštěvu k Marshallu McLuhanovi."

Van měl pravdu. Od našeho odsouzení v Laredu se na Millbrook soustřeďoval obrovský zájem médií. Millbrook se tak stal jakousi informační databází ohledně změněných stavů vědomí, stejně jako střediskem experimentování s alternativním životním stylem. Na pozemcích statku se pravidelně střídaly nejrůznější televizní štáby. Hugh Hefner a „Spec" Spectorski k nám vyslali své reportéry, aby s námi udělali interview pro *Playboy.*

Asi v téže době, kdy *Newsweek* otiskl obsáhlý materiál o marihuaně jakožto o nové rekreační droze, donesly se k nám zvěsti, že Henry Luce vyzval své redaktory, aby připravili velkou reportáž o LSD. *Life* s tímto materiálem se dostal na stánky v březnu, a titulek na obálce křičel: „BOUŘE V TABLETĚ - jedna dávka LSD stačí, aby ve vašem mozku rozpoutala vřavu zářivých barev a živých obrazů - anebo úzkosti a hrůzy." Čtyři strany fotografií zachycovaly jistou dívku, která prožila úzkostný trip. A v objektivním, střízlivém článku Barryho Farrela mimo jiné stálo:

> Nové hnutí se objevilo náhle a na všech frontách zároveň... na univerzitách ve velkých městech i v intelektuálních kruzích v celém západním světě, a přichází už hotové, se svými čtvrtletníky a přednáškovými cykly, s celými horami příruček a průvodců vesmírem; dokonce už existují dvě nebo tři psychedelické církve.
>
> A jsou zde i mnozí další, jejichž zájem o tuto drogu nemá nic společného s duchovní revolucí. Matematici jí využívají jakožto jakéhosi zvětšovacího skla, skrze něž lze tu a tam zahlédnout jako fyzikální realitu ty koncepty, které si až dosud mohla naše mysl nanejvýš představovat - týká se to například teorie čísel vyššího stupně... Psychedelickou zkušenost už prožili i prezidenti korporací, armádní důstojníci, lékaři, - zkrátka všichni ti, kdo mají důvod podstoupit riziko cesty do světa nepředvídatelných snových obrazů v hlubinách mozku.

Jako ilustrace k článku byl použit i snímek Billyho Hitchcocka stojícího před Velkým domem. Walter Clark byl zachycen ve své pracovně. „Tyto drogy pro nás představují nástroj pro studium mystické zkušenosti v laboratorních podmínkách. Žádný psycholog zabývající se náboženstvím si nemůže dovolit je ignorovat." John Busby, kapitán vojenského námořnictva na odpočinku, zase tvrdil, že se mu pod vlivem drogy podařilo „vyřešit jistý velice obtížný problém... týkal se vývoje zpravodajského zařízení pro jeden výzkumný projekt vojenského námořnictva". A jistý velice střízlivý businessman, přívrženec republikánů, prohlašoval, že se stal na tripu Bohem.

Vzdor svému poněkud dramatizujícímu tónu se stal článek v *Life* tím nejpřesvědčivějším doporučením LSD a byl i výmluvnou obhajobou dalšího výzkumu vedeného mimo úzce klinickou praxi. Bylo zřejmé, že tento reklamní materiál z dílny Henryho Luceho bude mít za následek rapidní zvýšení, možná zdvojnásobení počtu konzumentů LSD, z nichž ovšem většina nebude na tuto zkušenost připravena. A jelikož se to bude týkat milionů lidí, je pravděpodobné, že se množství příležitostných špatných tripů bude zvyšovat.

Asi deset procent těch, kdo pijí alkohol, jsou alkoholici. I když však v současnosti počet obětí alkoholu dosáhl rozměrů epidemie, nevěnuje otupělý zisk naprosto žádnou pozornost nešťastnému osudu jednotlivého pijana. Zato u psychedelických drog zaujal tisk postoj zcela odlišný. Pouze jeden jediný člověk z každého tisíce těch, kdo vzali LSD, hlásí nějakou negativní zkušenost, a přece tisk vyhrabával a neustále vyhrabává tisícero senzačních historek podobných té o princetonském studentovi pojídajícím kůru stromu. Mnohé z těchto negativních prožitků jsou ovšem důsledkem amatérského experimentování v naprosto novém kontextu. Ale doslova hlad po historkách diskreditujících LSD byl tak silný, že se vynořila spousta smyšlenek a kachen. Primář jistého ústavu pro duševně choré v Pennsylvánii okupoval palcovými titulky první stránky novin na základě svého hlášení, že osm jeho pacientů osleplo, když se během jednoho kyselinového tripu úporně dívali do slunce. Celá příhoda byla ovšem později odhalena jako humbuk, ale poklidnému dementi nevěnoval skoro nikdo pozornost. Zato primář bodoval.

Stále více lidí po celé zemi – a byli mezi nimi politikové, policejní úředníci, psychiatři z nejrůznějších klinických institucí – vystupovalo

s denunciačními svědectvími proti LSD a marihuaně. Tyto látky byly označovány za nejzávažnější hrozbu, jaké kdy lidstvo muselo čelit. Tento typ propagandy velice úspěšně vytvářel masovou hysterii a rozséval semena potenciálního špatného naladění a uspořádání pro další konzumenty.

Já sám jsem se vrhl do nejrůznějších nápravných akcí, pořádal jsem veřejné přednášky a dával interview, psal jsem články do nejrůznějších časopisů a v nich jsem nikdy neopomněl zdůraznit potřebu odborného vedení a přípravy adeptů, stejně jako důležitost podpůrného prostředí znalosti meditačních postupů a technik. Jen tak, psal jsem, je možné zvládnout zmatky a nejasnosti, které by mohly během tripu nastat. Ale jen velice zřídka se tato sdělení objevila v tisku s celostátní působností. Zcela zřejmě bylo více než záhodno, aby se mi dostalo nějaké rady ohledně toho, jak rozumět médiím.

Oběd s Marshallem McLuhanem v hotelu Plaza byl nanejvýš poučný. „Nudná a deprimující senátní slyšení a soudní síně nejsou tím pravým prostředím pro vaše poselství, Time. Vy nazýváte sám sebe filozofem a reformátorem. Dobrá. Ale klíčem k vaší práci je reklama. Vy vlastně chcete dostat do povědomí lidí jistý produkt, kterým je nový, vylepšený a akcelerovaný mozek. Takže musíte využít těch nejmodernějších taktických postupů, abyste vzbudil zájem potenciálního spotřebitele. Musíte dosáhnout, aby vnímal LSD v asociaci se všemi dobrými věcmi, jež mozek produkuje – a těmi jsou prožitek krásna a radosti, filozofické tázání a údiv, náboženské zjevení, vyšší inteligence, mystika a fantazie. Svědectví spokojeného zákazníka rozhodně pomůže, ale k tomu zkuste požádat své přátele z oblasti pop music, aby pro vás napsali nějaké písničky o mozku.“ Načež zanotoval:

Kyselina lysergová, dobrá víla,
miliardy neuronů, to je síla.

„Ten problém je dost složitý,“ řekl jsem. „Našim protivníkům se podařilo zasadit nám první úder. Psychiatři a policejní propagandisté již rozmazali to negativní, potenciální nebezpečí, kterému je mysl vystavena, když prochází fází re-imprintingu pod vlivem LSD. Může se jim teď naprosto cílevědomě dařit vyvolávat u lidí špatné tripy.

O 999 dobrých zkušenostech z tisíce se ani nezmíní. Stále jen opakují: ‚LSD rovná se skok z okna'. A pak se někdo bez pořádné přípravy dostane do víru rozpoutaného v do té doby mu nepřístupných oblastech mozku, a co mu naskočí? No jasně, vyskočit z okna. Je to jako když nějaká úzkostná matka neustále opakuje svým dětem, aby si jen proboha nestrkaly buráky do nosu."

„Přesně," souhlasil McLuhan. „Proto vaše reklama musí zdůraznit ten náboženský aspekt. Hledání boha uvnitř sebe samého. Vždyť to všechno je hrozně zajímavé. Vaši protivníci tradičně denuncují mozek jakožto instrument ďábla. Ale to je absurdní!

Abyste rozptýlil obavy a strach, musíte využít svůj image, který si pro veřejnost vytvoříte. Vy jste ta klíčová osoba, pro doporučení produktu nejdůležitější. Usmívejte se, kdykoli vás budou fotografovat. Každému na uklidněnou zamávejte. Ať z vás neustále vyzařuje odvaha. Nikdy si nestěžujte a nedopusťte, abyste vypadal naštvaně. Všechno bude v pořádku, budete-li neustále okouzlující, byť trochu excentrický. Koneckonců jste profesor. Ale nejlepší reklamou je sebevědomý postoj. Všichni si vás musejí pamatovat právě s tím úsměvem."

Číšník, který nás obsluhoval, jako by na McLuhanova slova přímo čekal. Vylil mi do klína sklenku šampaňského. McLuhan se na mne podíval se zvědavým očekáváním. Usmál jsem se.

„Vy tu válku vyhrajete, Timothy. Ale předtím několik velkých bitev ztratíte. Nemůže se vám podařit během několika málo let zcela změnit tu protestantskou etiku. Tato kultura ví moc dobře, jak prodat úzkost a strach. Drogy akcelerující mozek nebudou společensky akceptovatelné do té doby, dokud nebude většina populace napojena na počítače, dokud si na ně nezvykne jako na něco samozřejmého. Vy jste předběhl dobu. A oni se budou muset pokusit zničit vaši důvěryhodnost."

„A přitom mně jde o neuvěřitelné," odpověděl jsem.

A tak tomu i bylo. Krok za krokem, od vyhazovu z Harvardu k deportacím z různých zemí, od zatčení v Laredu k Liddyho raziím, postupně jsem byl vytlačován z vědeckého odloučení a klidu, ústraní, v němž žijí učenci, do pozice veřejného činitele stojícího v opozici vůči politice vládnoucího režimu.

V té době jsem už nelitoval, že jsem vyvrhel. Dokonce mě ta rvačka začínala bavit. A koneckonců jsem nebyl v té rebelii sám. Právě v té době byly miliony Američanů zatlačovány do postojů otevřené rezistence proti té skupině, která po zavraždění Kennedyho ovládla Washington. Kulturní revoluce se chystala na všech frontách.

Já sám jsem chápal situaci asi takto: Amerika prožívá kvantový skok v oblasti inteligence. Poprvé v naší historii se velká a vlivná vrstva populace dostala do situace, kdy odmítala respektovat institucionalizovanou autoritu. A tuto autoritu lidé odmítali nikoli jakožto členové organizovaných disidentských skupin, nýbrž pouze a jedině jako myslící individua a političtí konzumenti schopní vysoké míry selekce, kteří prostě žádají jen efektivní vedení schopné jim naslouchat. Ale právě takové vedení nebyla schopna zajistit žádná existující strana, žádná církev, žádná odborová ústředna. Tak se konflikt mezi starou industriální společností a novou společností informační odehrával ve zcela nové mocenské aréně - v oblasti médií. A možnost tvořit budoucnost se měla dostat do rukou těch, kdo to pochopili.

Po rozhovoru s Marshallem McLuhanem jsem pokračoval ve svých úvahách ve zhruba následujících okruzích: filozofové, kteří v historii měli úspěch a vliv, museli být zároveň velice schopnými propagátory svých idejí, museli umět prodat své nové modely chápání univerza velkému množství ostatních, měníce tímto způsobem myšlenku v čin a ducha v hmotu. Věnoval jsem několik dní a také jeden kyselinový trip analýze oněch ambaláží, ve kterých se „prodávaly" předchozí americké revoluce. Pokoušel jsem se vypreparovat jejich klíčové slogany; mohly by znít asi takto: „Svoboda nebo smrt", „Jeden národ nemohou tvořit z poloviny otroci a z poloviny lidé svobodní", „Netřeba se bát ničeho kromě strachu samotného", „Lucky Strike znamená dobrý tabák".

Jednoho rána jsem se ve sprše pokoušel vymyslet slogan, který by pregnantně vyjadřoval taktiku nutnou pro zvýšení inteligence ve společnosti, když tu mi napadlo šest slov. Uvázal jsem si jenom kolem pasu ručník a ještě celý mokrý jsem zamířil do pracovny a poznamenal si tuto větu: „Turn On, Tune In, Drop Out." Teprve později se ukázalo, jak užitečná mi tato slova byla v mé funkci organizátora bojového pokřiku ve prospěch změny.

Turn On (zapnout se) mělo znamenat obrátit se do vlastního nitra a aktivovat svůj nervový a genetický potenciál. Člověk měl získat citlivost vůči mnoha různým úrovním vědomí a také vůči specifickým spouštěcím mechanismům, které tyto úrovně aktivizují. Jedním ze způsobů, jak tohoto cíle dosáhnout, bylo využití drog.

Tune In (Vyladit se) jsem používal ve významu jednat v harmonii, souznít se světem kolem sebe - to znamená externalizovat, materializovat a vyjadřovat své nové vnitřní perspektivy.

Drop out (stáhnout se, odejít) naznačovalo aktivní, selektivní a nenásilný proces vyvazování se z nedobrovolných a neuvědomovaných svazků a závazků. Mělo znamenat spolehnutí se na sebe, objev vlastní osobitosti a jedinečnosti, a také vydání se mobilitě, možnosti volby, změně.

Ve svých veřejných vystoupeních jsem vždycky zdůrazňoval, že proces *Turn On-Tune In-Drop Out* musí být neustále udržován v pohybu, pokud si člověk přeje žít životem osobnostního růstu.

Naneštěstí toto moje pojetí posloupnosti fází rozvoje osobnosti bylo často interpretováno nesprávně, jako by znamenalo spíše „zatuhnout a vyhýbat se konstruktivní aktivitě".

Krátkodobá popularita této fráze přinesla i některé zajímavé vedlejší účinky. Tak například výrobce nealkoholického nápoje Squirt razil dosti drzý slogan, který spotřebitele vyzýval, aby se „zapnul na aroma, naladil na jiskru Squirtu a opustil vyjeté koleje návyku na Coca-colu". A reverend Billy Graham ohlásil, že tématem jeho křížového tažení do Evropy bude „obrat ke Kristu, naladění na Bibli a opuštění cesty hříchu". Docela mi to lichotilo.

Letní kursy toho roku se koncentrovaly na externalizaci a komunikaci změněných stavů vědomí. Zdálo se nám, že mezi účastníky nejsou žádní policejní informátoři, a trochu se nám ulevilo. Asi pětadvacet platících frekventantů - bylo mezi nimi několik lékařů, učitelů a profesorů, něco notorických hledačů, kteří na podobné akci nesmějí chybět, a pár businessmanů - se věnovalo výcviku v technikách umožňujících vyjádření psychedelické zkušenosti. Drogová sezení financovaná z legálních zdrojů se tentokrát nekonala, i když řada účastníků se vydala na trip za pomoci drogy z vlastních zdrojů, ovšem pod supervizí našich lídrů.

Vyvrcholením letní školy se stala multimediální kostýmní slavnost, kterou jsme uspořádali o posledním víkendu. Utvořilo se šest skupin, z nichž každá si vzala za úkol zdramatizovat jednu část pasáže Kouzelné divadlo z románu Hermanna Hesseho *Stepní vlk*. Frekventanti kursu i personál společnými silami navrhli a vyrobili dekorace a zkomponovali světelnou i zvukovou složku představení; ostatně tvorba psychedelických diapozitivů a zvukových koláží byla jedním z hlavních témat kursu.

Slavnosti se zúčastnilo asi 150 lidí, ke studentům letní školy přibyli i hosté z bungalovu. Téměř všichni vzali LSD. Celý prostor byl osvětlen pochodněmi a na každou volnou plochu se promítaly neustále se měnící diapozitivy. Tváře Buddhy, Platona, Einsteina a spol. na nás shlížely dokonce i z chvějících se listů bříz. Velký dům byl pokryt vlnícími se buněčnými vzory. Lidé přecházeli k bočnímu nádvoří na terasu dlážděnou kameny před bývalou kuželnou a odtud do suterénu, kde se v poněkud zatuchlém vinném sklepě odehrával poslední obraz představení s námětem smrti a znovuzrození.

Druhého dne ke mně vrazil David Balding, mladý producent pracující s Billym Hitchcockem. Byl plný nadšení a pojal plán inscenovat naši kostýmní slavnost v New Yorku. Podařilo se mu pronajmout na několik po sobě jdoucích úterních večerů jedno kino na dolní Druhé avenue. Náš báječný štáb umělců-specialistů na zvláštní efekty zkoušel v Millbrooku celý měsíc. Naším záměrem bylo znovu inscenovat v novém, multimediálním kontextu některé z těch velkých náboženských, vědeckých a filozofických příběhů a mýtů. S použitím psychedelických technik jsme chtěli aktivovat archetypální okruhy mozku.

Abychom dosáhli co největší publicity kolem našich „slavností“ (a také abychom legalizovali a jaksi domestikovali naše filozofické drogové obřady), založili jsme novou církev, zcela ve shodě s právním pořádkem státu New York. Vznik Ligy pro duchovní objevy jsme ohlásili na tiskové konferenci za velké účasti médií; také jsme díky tomu měli zajištěno, že představení bude vyprodané. Premiérového večera se zúčastnilo mnoho divadelních kritiků.

První slavnost nesla název *Smrt vědomí* a byla – v poněkud dotaženější podobě – vyjádřením našeho obdivu k mystickému pohanství Hesseho *Stepního vlka*. Ralph Metzner hrál Harryho Hellera, neuro-

tického intelektuála lapeného v pasti karteziánského konfliktu mezi myslí a tělem. V roli tajuplné, přesto tak pozemské Hermiony, přivádějící H.H. do Kouzelného divadla, vystoupila Rosemary. A já jsem byl Pablo, stále se smějící dionýská postava, muž, který dá H.H. drogu a uvede ho tak do víru mnohočetných realit.

Projekční plátno na scéně bylo zaplaveno vířivými obrazy, když sedm techniků s diaprojektory v rukou doslova vytancovávalo své kreace přes promítané filmy v rytmu hudby a dění na jevišti.

Představení mělo okamžitý úspěch. Cpaly se na ně davy, bylo vyprodáno. Veškerý tisk o něm přinášel zprávy. V *New York Times* jeden kritik napsal, že bych měl být nominován na nejlepšího herce na off-Broadway. Díky šotům v televizních zprávách byly miliony lidí vystaveny komplexnímu účinku a síle tohoto umění speciálních efektů.

Společnost Canadian Broadcasting Company mě pozvala do Toronta k účasti na talk show, které se mělo vysílat do celé země. Byla to součást cyklu rozhovorů s významnými osobnostmi a mým společníkem v něm měl být David Padwa. Po natáčení jsme šli k Marshallu McLuhanovi na večeři; bylo to dlouhé a velice přátelské setkání. Druhého dne, když jsem vystupoval z letadla na letišti La Guardia, čekali tam už na mne dva federální agenti. Laskavě mne informovali, že lidé shledaní vinnými v případech týkajících se narkotik jsou povinni před tím, než opustí zemi, vyplnit jakýsi speciální formulář. Takže jsem znovu zatčen a ven na kauci jsem se dostal právě včas, abych stihl další představení. A opět celostátní publicita. A dalších pět let natvrdo.

Smrt vědomí se hrála šest týdnů a po ní následovala další část pod názvem *Vzkříšení Ježíše Krista*. Byl to pokus o reimprinting katolické mše. Pak byly plánovány další kusy s názvy *Osvícení Buddhovo, Odsouzení Giordana Bruna, Neplechy Georgese Gurdjieffa, Vzpoura Ralpha Waldo Emersona* a *Zavraždění Sokratovo*.

Menší problém nastal s obsazením rolí ve druhé hře. Kdo by měl představovat Ježíše Krista? Na tuto nezáviděníhodnou roli se nenašli žádní dobrovolníci.

Už dřív se v Millbrooku objevil poutník, který se nedal zahnat, byl to takový slušně vypadající kluk s hlubokýma smutnýma očima a s dost drahým batohem na zádech. Jmenoval se Rusty a vypadal

jako hokejista z mužstva Amherstu. Chtěl jsem ho poslat pryč, ale on se nedal a pořád se motal někde kolem. Pak jsem ho našel, jak zametá kolem popelnic, shrabuje listí a seká trávník před Domem meditace. Byl po ruce, když jsme potřebovali někoho, kdo by zajel s dodávkou do Poughkeepsie. Jel tam ještě s jedním člověkem z Millbrooku, a když se vraceli, zastavili je místní poldové, nasadili jim želízka a odvlekli je do vězení. Žádné obvinění v tom nebylo, rozumíme, šlo jenom o málem přátelský únos a o takovou tu mírně perverzní prohlídku veškerých tělesných dutin: znáte to, ty policajtské prsty, tvrdé jako kolíky, narvané do gumových rukavic. Je to starý turecký zvyk.

Tahleta nepříjemnost měla za následek, že roli dostal Rusty.

Představení bylo triumfem pohanství. Jackie Cassenová a Rudi Stern pro ně natočili strašidelnou filmovou sekvenci, rozostřenou anebo spíš ponořenou v jakémsi mlžném oparu, kterou použili jakožto negativ; zachycovala jakéhosi vousatého muže mlčky procházejícího Harlemem. Na plátně se vrstvily jeden přes druhý úzkost vzbuzující diapozitivy zachycující výjevy ze života Krista a celé dějiny katolické církve prosáknuté duchem gotiky a baroka, celé to pitomé panoptikum všemožných světců se svatozářemi, nevinných panen a mučedníků. Za hudební doprovod mše jsme zvolili verzi Missy Solemnis, nahranou v živočišném rytmu samby někde v Riu.

Vrcholnou scénu jsme promítali na plátno formou stínohry a Rusty v ní lezl na kříž, hotov zemřít pro ten či onen idiotský důvod. Já jsem se procházel po jevišti a snažil jsem se Krista odradit od toho sebedestruktivního činu. „Hej, Ježíši, pokud skutečně dopustíš, aby k tomu došlo, bude to znamenat počátek tradice bolesti a viny dlouhé dva tisíce let. A pluky křesťanských bojovníků se zkrvavenými meči, vydávajícími se na pochod, aby tě pomstili. A miliardy zachmuřených věřících v černém, kteří budou usilovat o to, aby byli hodni tvého utrpení. J.K., nedělej to.

Ježíši, proboha, polez dolů a jdeme někam na večírek. Nebo pojďme tam na roh do baru a dáme si tam prima studené pivo s pěnou. Určitě přijde vhod po tom pelyňku a octu, kterým nás napájeli tvoji stoupenci. Hele, já znám dvě parádní holky, jsou ve městě teprve pár dní a jsou rajcovní a šik. Vezmeme je někam na rande. Slez dolů, jdeme na MIT a budeme studovat jadernou fyziku. Vymyslíme nějaké radostné a zdravé a pozemské náboženství, v němž nebude akt po-

četí považován za nečistý. Založíme náboženství, v němž je místo pro úsměv a které zpívá o lásce k životu."

A pak jsem před těmi osmnácti sty lidmi a videokamerami šel dozadu za plátno a začal jsem vytahovat ty hřeby z kříže. *Iiiiii*!, kvílel k tomu syntetizátor.

A Kristus sestoupil z kříže a triumfálně rozpřáhl ruce nad hlavou a zatančil radostný two-step. Pak jsme s Rustym vyšli na předscénu a uklonili se. Ovace byly bouřlivé.

Po prvním představení jsme s Rosemary odpočívali v herecké šatně a připíjeli si šampaňským na vítězství pohanství, když tu se dveře rozletěly a v nich byl Rusty, málem šílený. A pak ten kluk, ten Ježíš Kristus padl přede mnou na kolena v naprostém úděsu.

Načež vykoktal svou zpověď. Byl totiž policejním informátorem. Před několika měsíci ho kdesi sbalili za překupnictví marihuany a nabídli mu propuštění na svobodu, když na mě udělá podraz.

Vytáhl z kapsy sáček z umělé hmoty, byla v něm tráva a asi stovka pilulek: kyselina, barbituráty, amfetaminy, trankvilizéry. Rozhodně dost všemožného drogového svinstva, aby to zničilo jakéhokoli exharvardského profesora chyceného a obviněného z držení. Cestou zpět do Millbrooku měl Rusty upustit pytlík na podlahu právě v momentě, kdy by za námi s houkáním sirén vyrazilo policejní auto.

Rusty se třásl strachem: Strávil s námi tři týdny, měl nás rád a důvěřoval v nás. Prostě nemohl ten komplot udělat. A teď byl vyřízený. Vyhrožovali mu, že ho zabijí, když to neudělá; ale i kdyby ho nechali naživu, půjde zpátky před soud a ten mu napaří doživotí.

Museli jsme jednat. Nejdřív to nejdůležitější. Zamkli jsme dveře a drogy spláchli do záchodu. Zpět do Millbrooku Rusty nemohl, a tak jsme přes něho přehodili kostým Krista, dali mu 200 dolarů a adresu jednoho bezpečného bytu na St. Mark's Place, načež on vyklouzl zadním vchodem. Za pár dní byl již na cestě do LA.

Ohlasy v tisku byly smíšené. Recenzenti významných novin a časopisů, jako byl třeba *Time*, vyjadřovali vesměs pohoršení. Navzdory uznalému ohlasu v dalších časopisech musela se show po prvním večeru stáhnout z repertoáru.

Kristus totiž byl nucen vzít roha.

Rozhodli jsme se, že po Vánocích vyrazíme na turné s další částí, s představením o Buddhovi. Chicago, San Francisco, LA. Vrcholem turné bylo představení v Santa Monica Civic Auditorium. Hala byla nacpaná k prasknutí. Před slavností vystoupili Grateful Dead. Všude pobíhal alchymista a kouzelník s LSD Owsley a rozdával své pilulky Bílý blesk. Můj vstup na pódium byl impozantní. Vyzval jsem všechny, aby se „zapnuli, naladili a stáhli do sebe. Nyní nastal okamžik, kdy můžete přepnout svůj vnitřní vypínač naplno! Poslouchejte mě dobře, buď budete až do smrti jenom bídně placenými komparsisty v cizím, laciném, na černobílý materiál točeném a vlastně jenom instruktážním filmu. NEBO se stanete producenty svého vlastního filmu. A nejen to. Ten film budete i sami režírovat, budete jeho scenáristy, obsadíte v něm všechny role, vyberete pro něj exteriéry. Bude to zkrátka ten nejbáječnější film reality, který kdy byl natočen. Nuže tedy: přece si nevyberete to horší?“

Po představení jsme šli na večírek k Micky a Benovi Shapirovým, jejichž dům stál hned za starým hotelem Continental na Sunset Stripu. Najednou jsem začal mít pocit, že mýtus o Hollywoodu může být pravdivý, že to skutečně *je* to nejskvělejší, maximálně svobodné místo na světě, kde se i nejbujnější erotické fantazie mohou stát *skutečností.*

ŽIVOTOPIS

Aleister Crowley (1876–1946)

– horolezec, první pokořitel mnoha vrcholů, byl jednou z nejkontroverznějších osobností počátku 20. století. Společně s dalšími vedoucími představiteli hnutí irské literární renesance se Crowley stal jedním ze zakládajících členů Hermetického řádu zlatého úsvitu (The Hermetic Order of the Golden Dawn), ze kterého vystoupil poté, kdy se mu podařilo ustavit vlastní kroužek žáků a přívrženců. Crowley potom cestoval na Východ, kde podnikl řadu výstupů v Himálajích a věnoval se studiu orientální jógy a esoterické filozofie.

V roce 1904 vystoupil s prohlášením, že dosáhl telepatického spojení s Vyšší inteligencí, a to prostřednictvím své ženy Rosemary jakožto média. V tomto prohlášení předpověděl příchod Nového věku, aeonu, který mimo jiné charakterizoval těmito aforismy: „Podstatou zákona či práva budiž: Čiň, co se ti zlíbí" a „Každý muž a každá žena je hvězdou". V následujících dvou desetiletích se intenzívně věnoval experimentování s drogami jakožto nástrojem transcendence. V roce 1910 Crowley navštívil sídlo farmaceutické společnosti Parke-Davis v Detroitu a získal zde touto firmou nově vyvinutý extrakt peyotu, který potom přivezl do Anglie a využíval při svých přednáškách k tomu, aby uvedl své publikum do transu. V jednom svém článku pojednávajícím o účincích kokainu, který publikoval v průběhu I. světové války, formuloval názor, že prohibice v oblasti drog nejenže bude neúčinná, ale v jejím důsledku dojde fakticky ke zhoršení problémů spojených se zneužíváním drog.

Během svého života napsal Crowley obrovskou spoustu článků a knih na duchovědná témata, mezi nimiž vyniká nové orákulum z karetní hry taroků (*The Book of Thoth*), zmodernizovaná verze I-ťingu a množství signifikantních, zároveň však sardonicky podbarvených prací o okultní magii.

31. Zrození drogové kultury

Leden 1967

Přišel transkontinentální telefonický hovor od Michaela Bowena, nevázaného charismatického umělce a aktivisty. Bowen hlásil, že se chystá první love-in, veliká slavnost LSD a nového drogového vědomí, která má proběhnout v Golden Gate Parku v San Francisku za spoluúčasti jeho i dalších celebrit tamní alternativní scény. Mezi psychedelické barony vznikla jistá řevnivost ohledně toho, kdo že by se

měl stát ústřední osobností této akce: problém to byl vskutku ožehavý a obtížně řešitelný, vždyť k dispozici byly takové talenty jako Diggers, zbytky Keseyho Rošťáků, a další spolky, skupiny, osobnosti jako Mime Troup, High Wizard Chet Helus, Communication Company, Grateful Dead, Hells Angels a taky třeba reverend Bill Graham. Ti všichni spolu soupeřili o pozici v samém centru dění. Michael navrhl kompromis, abych totiž coby konferenciér či obřadník byl pozván já. Někteří členové přípravné skupiny chtěli v tentýž den zorganizovat podobná shromáždění i v Londýně, Amsterodamu, Kodani, Římě, New Yorku a na několika dalších místech na Západním pobřeží. Michael přišel s nápadem, abychom začali vydávat a distribuovat členské legitimace naší Ligy pro duchovní objevy. Lidé po celém světě by je vyplnili a pak vhodili do velkých beden ve tvaru kostek cukru.

„Michaeli, prosím tě, moment," protestoval jsem. „Já rozhodně netoužím po tom, přináležet k nějaké církvi, ve které budou i miliony lidí, které jsem v životě neviděl."

„Hele, tak to už pochop," nedal se zastavit Bowen. „V jediném dnu bude mít naše náboženství víc přívrženců, než mělo křesťanství nebo islám v prvních třech staletích své existence.

Člověče, v jednom jediném dni se můžeš stát papežem církve, která bude mít přívržence po celém světě."

„Jo, papežem? Nabídka je to rozhodně zajímavá, až na to, že tohle vůbec není ta kariéra, po které toužím. Já prostě nemám rád ty masové kulty."

„Člověče, to jsou staromódní názory," na to Michael. „Elektronika nás stejně všechny propojí. Bude to taková celosvětová televizní show. Všem budeš moci říct, jak se vyvarovat špatných tripů. A čtyřikrát za rok, o letním a zimním slunovratu a o jarní a podzimní rovnodennosti, budeme pořádat masové oslavy. Tahle planeta přímo dychtí po něčem, do čeho by se mohla nechat zapřáhnout. A tím člověkem, jehož jméno má správnou váhu, jsi ty."

„Já na tom shromáždění budu, a Rosemary taky," řekl jsem. „Ale jenom jako dva lidé v davu."

Už v průběhu dopoledne bylo cítit, jak napětí v oblasti sanfranciského zálivu stoupá. Mosty vedoucí do centra města byly ucpány auty a mikrobusy VW a ulice vedoucí ke Golden Gate Parku se pro-

měnily v řeky lidí propadnuvších euforii. Na trávníku v parku bylo víc než 60 000 duší, a všichni jedli, pili, pokuřovali, hráli na nejrůznější nástroje.

Všude byla pódia a na nich koncertovaly známé místní kapely. Vždycky, když skončila jedna sada skladeb, cpaly se na jeviště jedna přes druhou celebrity alternativní kultury. V organizačním výboru byla už předtím spousta politikaření a intrik ohledně času vyhrazeného jednotlivým řečníkům. Lidé z alternativní kultury na mě naléhali, abych vystoupil se zásadním prohlášením. A levičáci z tvrdého jádra zase chtěli přeměnit love-in v politickou demonstraci.

Dál od středu dění směrem k okraji se atmosféra zklidňovala a zjemňovala, všude mezi lidmi vládla radost a harmonie, zcela v duchu indické Kumamely, kdy se davy shromažďují na březích Gangy a jen se tam procházejí. Povšiml jsem si zajímavého neurosociálního fenoménu. Čím blíž k mikrofónům, tím byly vibrace nervóznější a podrážděnější. Diváci se cpali, aby se dostali co nejblíž k centru Dění, k pódiu coby středobodu usilování.

Já sám jsem pozvání, abych vystoupil na jeviště, odmítl. Jakékoli projevy mi připadaly irelevantní. Tím, co bylo důležité, poselstvím celé akce bylo již samotné shromáždění těchto spřízněných duší. A hele, co je to tam nahoře! Na padáku hýřícím všemi barvami se někdo snášel níž a níž, až nakonec přistál uprostřed trávníku. Většina lidí v publiku byla dost rozumná na to, aby žvanění z pódia prostě ignorovala. A tu to Jerry Rubin už nevydržel, chňapl mikrofon a začal spílat shromážděným, že zatímco oni se tady baví, tři političtí aktivisté z Berkeley úpějí ve vězení, a to všechno jenom za to, že hodili pár kamenů. „Zapněte se, nalaďte se, udělejte převrat," křičel z plna hrdla.

Nakonec mě pořadatelé vytáhli na jeviště a tam jsem zmáčknutý mezi jakýmisi dvěma naštvanými motorkáři, kteří se rozhodně nehodlali jen tak vzdát svých perně vybojovaných pozic zařval svých šest slov: „Zapněte se, nalaďte se, stáhněte se!" Načež jsem zmizel v zákulisí.

Po návratu do Millbrooku jsme promýšleli další kroky. Zdálo se, že je zbytečné pokračovat v cyklu našich představení- slavností. I když se nám podařilo přivést do hledišť zástupy návštěvníků, dostávala

celá operace takové měřítko, že přestávala být schopna si na sebe vydělat, natož přinášet nějaký zisk. A já jsem vůbec netoužil po tom trávit čas na cestách jako člen herecké zájezdové skupiny. Právě jsem začal přednášet na colleges. V té době jsem byl už znám po celé zemi jako symbol změny a moje vystoupení v univerzitních posluchárnách občas vyvolávaly dosti dramatické situace. Někde se postrašení úředníci pokoušeli moje vystoupení zakázat, ale dosáhli tím jedině opaku a zájem publika byl pak ještě větší.

Ve volném čase mezi těmito nájezdy jsem dokončil práci na rukopisu knihy o našich harvardských experimentech a odeslal jsem jej nakladateli. Kniha vyšla pod názvem *Velekněz* a byla patrně mým do té doby nejlepším dílem; také ohlasy v tisku byly velice dobré.

Na jaře roku 1967 jsem požehnal sňatku Boba Rosse, nadějného genia našeho ekologicko-organického hospodářství, s millbrookskou starousedlicí Carol. Filmové a televizní štáby se předstihovaly ve snaze vytřískat ze svatby co nejatraktivnější materiál pro vysílání a díky jim se z Millbrooku stal přímo symbol idylického pastorálního života. Já sám jsem jakožto hlavní duchovní správce podepsal osvědčení o uzavření sňatku. Tento certifikát byl pak zaregistrován v matrice hlavního města státu New York Albany a sloužil nadále jako důkaz legality našeho náboženství. Naši právníci pilně pracovali na písemných podáních k soudu ohledně užívání naší svátosti v konkrétně určených svatyních. Já jsem mezitím sepsal spisek pod názvem *Založte si vlastní náboženství* (Start Your Own Religion), ve kterém jsem uváděl právní, psychologické a spirituální kroky vedoucí k případné sakramentalizaci či posvěcení života každého z nás. Všichni jako bychom cítili, že ono jaro 1967 vykvete v celonárodní festival všeobecného užívání drog bez přec hozí přípravy, a tak jsem doufal, že tento manuál rozumného užív ní drog by mohl posloužit jako průvodce pro ty, kdo budou již záhy experimentovat s novými realitami. S distribucí knížky byly potíže jako vždy; většina knihkupectví zapojených do velkých obchodních sítí s tím nechtěla mít nic společného.

Mezitím tam venku, za Branami ráje, byla občanská válka v plném proudu. Prezident Johnson oznámil, že již 400 000 mladých Američanů bylo posláno bojovat ve Vietnamu. V New Yorku i dalších vel-

kých městech propukly demonstrace proti této válce. V tisku se objevovaly články obsahující důkazy o vládních intrikách, při nichž CIA financovala a svými lidmi infiltrovala asi třicet náboženských a vzdělávacích skupin či organizací za prosazování občanských práv, včetně Národní studentské asociace. CIA samotná později byla nucena zveřejnit prezidentské direktivy, které jí tyto aktivity nařizovaly.

Mnohokrát při svých setkáních s nejrůznějšími složkami právního systému jsem si vzpomněl na varování Mary Pinchotové. S Vanem jsme neustále spřádali plány ohledně objasnění její vraždy, ale nikdy se jaksi nenašlo dost času dovést je k nějakému výsledku.

Potíže ze strany G. Gordona Liddyho a kohorty jeho nohsledů se stupňovaly a vyústily až v úplné obklíčení Millbrooku. Na příjezdových cestách ke statku byly v pravidelných intervalech rozmístěny zátarasy. Každý, kdo přijížděl do areálu statku nebo z něho odjížděl, byl podroben perlustraci. Všude kolem se neustále motala hejna policejních informátorů. A z Poughkeepsie stále častěji přicházela varování ohledně chystaných razií.

Z hlediska taktiky a strategie se Velký dům v podstatě nedal hájit. I kdyby byl celý prostor úplně čistý, bez sebemenší špetky ilegálních drog, stejně by se nedalo žádným způsobem zabránit neustálým vpádům ozbrojených mužů, kteří mohli zatknout kohokoli, a také tak činili, pod jakýmkoli vykonstruovaným obviněním. Takže nám nezbylo než Velký dům zavřít a stáhnout se do divokého a neprostupného lesa na severu pozemků přináležejících ke statku. Zřídili jsme stanové městečko na mírně zvlněné planině u Kopce šílenství.

My s Rosemary jsme si postavili svůj stan na vrcholu Kopce extáze, asi na míli vzdáleném od hlavního tábora. Postavili jsme několik linií hlídek k ochraně nás všech a zařídili jsme se podomácku, na život, jaký byl žit po celá tisíciletí - vodu jsme nosili z potoka, jídlo jsme vařili na otevřeném ohni a ve volných chvílích jsme se věnovali průzkumu terénu, a to vnějšího i svého vnitřního. V tomto období jsme hluboce porozuměli fenomenologii vzniku a vývoje symbiotického vztahu mezi člověkem a psem. Naši psí přátelé byli pro náš klidný život absolutně nepostradatelní. Díky jejich bdělosti a přičinlivosti nás Liddyho nohsledi nikdy nezastihli nepřipravené.

Jednoho horkého slunečného dne jsme s Rosemary sešli dolů do hlavního tábora a tam jsme našli celou komunitu shromážděnou kolem gramofonu na baterie. Přisedli jsme si a poprvé jsme tak slyšeli LP desku Beatles *Sergeant Pepper*, umělecký počin, který se měl stát snad nejvýstižnějším symbolem a vyjádřením takzvaného Léta lásky onoho roku. Toto album se stalo nejvlivnější mediální proklamací mnohočetných realit a v oblasti drogové kultury se stalo okamžitě klasikou. O něco později demograf Landon Y. Jones napsal, že „když album Beatles *Sergeant Pepper* v roce 1967 vyšlo, nejméně jeden kritický hlas je označil za ‚bod, v němž se západní civilizace dostala nejblíže ke svému sjednocení, a to od doby Vídeňského kongresu v roce 1815‘."

A kdože se u nás neobjevil v tomto okamžiku, jako Otto Preminger, který sbíral informační materiál o LSD pro film s názvem *Skidoo*. Dlouho se mě vyptával na účinky LSD a já jsem se ho na oplátku ptal na všechny ty záležitosti ohledně výroby filmů. O týden později jsem se zastavil u Otty v jeho bytě v jednom luxusním řadovém domě na Manhattanu, kde se mě ten lstivý režisér snažil přemluvit, abych pro něho zorganizoval sezení s LSD. Pro mě to byl zase jeden z těch život měnících zvratů, když jsem se z té naší romantické Arkádie, v níž jsem strávil již více než tři roky, najednou ocitl v Ottově umělohmotné fantastické futuristické projekční místnosti, které vévodila bílá barva a chrom, v místnosti plné číselníků, kontrolek, páček a dalších hejblat na všemožných ovládacích panelech.

Krb tam samozřejmě nebyl. A svíčky taky ne!

Jakmile začala kyselina působit, Otto se doslova vrhl do jakési manické aktivity. Nejdřív ze všeho pustil televizi - taková svatokrádež! My jsme vždycky usilovali o to, uchýlit se do vlastního nitra, plout po proudu svých cerebrálních akvaduktů, pak chvíli pádlovat kolem Langerhansových ostrůvků, vyhnout se obezřetně Sylvanově fisuře a konečně přistát na blažených březích frontálních mozkových laloků. A vzývat přitom Óm, vzácný Óm. Ne tak Otto. Jeho lysá lesknoucí se lebka se proměnila v přilbu jakéhosi vesmírného skafandru a on se vznesl někam vysoko, až na oběžnou dráhu komunikačních družic, jak tak měnil a ladil neustálé reality ve věčném pohybu, zcela

záměrně přetrhávaje jakýkoli náznak soustředění na jediný segment zorného pole či jedinou dominantní barvu.

Snažil jsem se někde najít desku s tím pomalým monotónním Ravi Shankarem a nechat se jím dovést někam do nitra. Bezvýsledně. V Ottově sbírce byla jenom scénická hudba z filmů. A teď Otto zapnul další dva televizory a s poněkud škodolibým zadostiučiněním zíral na jejich obrazovky, kde blikaly náhodně vytvořené vzory ze zářivých bodů. A tu jsem si uvědomil, že mi Otto předvádí něco velice důležitého. Jakožto filmový režisér se ochotně ujal onoho božského úkolu vytvořit zbrusu novou realitu - vybrat příběh a zápletku, exteriéry, herce. A pak tuto svoji vizi zhmotní na filmový pás a pak ji musí umístit na trh a tím poskytnout milionům lidí možnost zabydlet se v jeho výtvoru. Uvědomil jsem si jasně, že lidé, kteří měli ve své době velký vliv, byli právě ti, kdo tuto roli přijali, kdo měli odvahu předepsat svoji verzi reality ostatním. Všichni úspěšní filozofové a mýtotvorci museli mít schopnost přesvědčit druhé, aby žili ve světě, který vymyslely jejich mozky.

Mé pozorování Ottova akcelerovaného mozku v akci mě doslova vytrhlo z mé nostalgicko-pastorální vývojové fáze. Do té doby jsme v Millbrooku žili v jakési časové deformaci; tím, že jsme se vyhýbali veškerým současným technologiím, dostali jsme se možná blíže k přírodě a k těm oblastem v mozku, jež jsou sídlem moudrosti a smyslovosti. Ale Ottova elektronická technologie mohla přispět k rozšíření mozku samotného, mohla nás dokonce osvobodit od všeho tělesného, muskulárního. Millbrook znamenal příjemný, nicméně donekonečna se opakující a v podstatě feudální dril. Další fází revoluce, přinejmenším té mojí osobní, muselo být rozšíření kontextu o informaci a komunikaci. Rozhodl jsem se na místě, že se přestěhuji do Hollywoodu a tam se naučím vyrábět a režírovat nové reality.

ŽIVOTOPIS

James Joyce (1882–1941)

– irský romanopisec považovaný za nejvlivnějšího anglicky píšícího autora 20. století. Bouřlivé roky svých studií v jezuitské škole popsal v autobiografické novele *Portrait od the Artist as a Young Man* (česky *Portrét umělce jako mladého muže*), v jejímž závěru hrdina přísahá, že odejde z Irska a stráví svůj život v „tichosti, odloučení od lidí a zchytralé nenápadnosti".

Joyce sám svůj útěk uskutečnil v roce 1904. Doprovázela ho při něm Nora Barnaclová, jeho družka pro následujících 37 let. Žili v Paříži, Terstu a Curychu.

Ve svém monumentálním díle *Ulysses* (česky *Odysseus*) dospěl Joyce k jakémusi rozštěpení a energetizaci románu podobným způsobem, jakým Einstein a Picasso transformovali fyziku a výtvarné umění, přičemž dílo je definováno úhlem pohledu a nikoli naopak. V knihách *Ulysses* a *Finnegan's Wake* dokázal Joyce převést do osobní roviny, a to do posledního detailu, ona velká klasická témata humanismu, a vyjádřil v nich svou úctu k životu a evoluci, přičemž nezměrným výsměchem zahrnul autoritářskou ortodoxii.

Vzhledem k solipsistické a halucinatorní povaze Joycova myšlení se mnozí tázali, zda snad neměl zkušenost s drogami ovlivňujícími vědomí. Robert Anton Wilson nalezl ve formovém bohatství Joycovy prózy mnohé reference na farmakologickou zkušenost. Dále je známo, že když Joyce v roce 1917 postihl zelený zákal, čímž pro něj začala řada deprimujících očních operací, užíval se značnou pravidelností přípravky tlumící bolest – opium, laudánum (opiovou tinkturu) a skopolamin (alkaloid získávaný z blínu černého, psychoaktivní rostliny z čeledi lilkovitých).

32. Bratrstvo věčné lásky

Podzim 1967, Laguna Beach, Kalifornie

První naší hollywoodskou produkcí byl záznam mé svatby s Rosemary na vrcholu jedné hory uprostřed národního parku Joshua Tree National Monument. Film režíroval Ted Markland, dobře známý ze seriálu *Bonanza*. Obsadili jsme do něho různé celebrity z hollywoodského filmového průmyslu, plus několik přátel z Východního pobřeží. Samotný obřad měl celebrovat známý šaman prérijních Indiánů jménem Samu.

Před západem slunce jsme se všichni sešli na ranči Harryho Coh-

na v poušti, který byl vmáčknut mezi rozeklané čtvrtohorní skalní útesy a obklopen důstojnými kaktusy. Oslava trvala asi do půlnoci, načež jsme odjeli do rezervace a po temné stezce vystoupili na vrchol hory. Na něj se Tedu Marklandovi podařilo nějak namontovat obyčejnou otáčecí kancelářskou židli, z níž bylo nyní možné obsáhnout panoramatický výhled v rozsahu celých 360 stupňů. Naše společnost čítala asi padesát lidí. Všichni jsme vzali poměrně značné dávky kyseliny a rozložili se na měkké římsy a výstupky na vrcholu. Vedli jsme rozhovor s hvězdným nebem, které se na počest naší svatby odělo do roucha posázeného démanty a nejrůznějšími třpytivými ozdobami.

Neustále se ozývalo tiché bubnování, a někdo jiný zase hrál na flétnu. Ted sedící v otáčecí židli brnkal na kytaru. Najednou, ve velkolepém okázalém gestu se vztyčil na vrcholku skály, vyhodil nástroj vysoko nad hlavu, kde nedočkavý vítr měkce rozvlnil struny. Syn Jennifer Jonesové Bobby Walker stál opodál do pasu nahý a pokoušel se dát tvar, vyjádřit postojem a pohybem vlnění vzduchu.

S Rosemary jsme se choulili k sobě a šeptali modlitby vděčnosti a lásky k těm, kdo tady s námi nemohli být, k mé dceři Susan, k Ralphovi, k Dickovi.

A pak už vycházející slunce vyzdobilo nebeský horizont a zbarvilo mraky jako z vlny do růžova a do oranžova. Ted Markland nás svolal, abychom zahájili obřad, ale Samu, indiánský šaman a veterán tisíců nocí prožitých s peyotem, ležel na zádech, jeho mohutné medvědí tělo se celé chvělo a jeho oči byly bez sebe úžasem. „Medicina bílého muže být moc silný," mumlal. „Později, později."

A zanedlouho ta zářící hvězda šplhající vzhůru nad naše hlavy vyhnala teplotu až k bodu vysokého žáru, a my všichni jsme se vydali na cestu dolů do údolí. Benny a další přátelé podpírali Samua, který se smál jako blázen a vyrážel ze sebe indiánský pokřik radosti. V autě se pak rozvalil na zadním sedadle, ještě pořád se otřásaje hysterickým smíchem. My s Rosemary jsme si sedli dopředu a teprve teď radostí a smíchem posedlý rudoch za námi svolával požehnání Velkého Ducha na naše hlavy a spojil nás v manželství.

Tak jsme tedy žili, neustále přecházejíce z jedné slavnosti pohanství na druhou, víříce v náboženských extázích a plujíce na vlnách těch nejdobrodružnějších příběhů. Naše planeta byla pro nás prosta

Prvotního hříchu, naopak, jako by byla stvořena jen pro dosažení posvátné rozkoše a radosti. A miliony dalších tuto zkušenost sdílely s námi. Té nádhery a slávy těch dnů! Kam se poděla?

Jack Leary přijel na naši svatbu z Laguna Beach se svým novým přítelem Johnem Griggsem. A zase to známé: vzpomínáte si na mě? Setkali jsme se kdysi na jednom večírku v Hollywood Hills a já jsem vám vyprávěl o kyselinových sezeních při hodinách náboženství v naší Nedělní škole. Pak mě John pozval, abych na nějaký čas přijel do Laguna Beach; z té se právě teď ostatně stávalo hlavní město psychedelických drog pro celý svět.

„To není špatný nápad, strávit zimu ve městě na jižním pobřeží," řekla Rosemary.

Naše společná kasa byla ovšem jako obvykle prázdná, ale několik mých fandů z Kalifornské univerzity v Long Beach zorganizovalo okamžitě přednášku. Honorář měl činit asi 1500 dolarů, dost na to, aby nás to udrželo v provozu měsíc nebo dva.

Pronajali jsme si malý domek s vyhlídkou na oceán. Jack se tam nastěhoval s námi. Bylo mu právě osmnáct a nevěděl moc přesně, co dělat se svým životem; začínal být také dost zahořklý ohledně neustálého obtěžování ze strany policie. Kromě toho mi dával vinu za smrt své matky. Nudil se a byl v depresi.

V tomto novém prostředí se stal naším novým průvodcem John Griggs. Před časem si přečetl mou knihu *Start Your Own Religion* (Založte si své náboženství) a společně s několika přáteli se rozhodl udělat právě to. Založili tedy své Bratrstvo věčné lásky (The Brotherhood of Eternal Love). A tohleto BEL, to tedy byla věc. U dálnice Pacific Coast Highway si otevřeli naprosto skvělý a nepřekonatelný obchod se vším možným pro lidi z drogové kultury, dali mu název Mystic Arts World, a to byl skutečný Beanův supermarket se vším, co hippies mohli potřebovat. Knihkupectví mělo na skladě všechny významné tituly z oblasti orientálního náboženství, křesťanského mysticismu, futique psychologie, psychofarmakologie, genetiky, byla tam díla Gurdjieffova, Wattsova, Crowleyho, Krišnamurtiho. Dále tam bylo oddělení zdravé výživy s jídelnou, skvěle vybavená meditační hala a galerie, kde byly vystaveny buddhistické sošky z Indie i prá-

ce místních umělců. Butik pak nabízel afghánské oděvy, kožené sandály a batikové šaty podle návrhů místních uměleckých řemeslníků. Obchod byl zdrojem příjmů pro spoustu lidí z okruhu drogové kultury, kteří pracovali doma a své výrobky prodávali jeho prostřednictvím.

Mystic Arts World přímo vzkvétal. Jakožto nonprofitní organizace vracel veškeré své příjmy zpět do vlastní komunity. Zároveň sloužil k praní peněz získaných prodejem hašiše, marihuany a LSD. Zde jste mohli podrobně sledovat zrod nového odvětví amerického agrobyznysu: obchodu s konopím.

V následujících deseti letech se marihuana stala nejvýznamnější zemědělskou plodinou v několika státech USA stejně jako v několika latinskoamerických zemích. Hrubý národní produkt z výroby trávy se zařadil na třetí místo v zemi, hned za firmy General Motors a Exxon, což je fenomén, který se až dosud žádný ekonom neodvážil veřejně analyzovat a interpretovat.

V polovině 60. let byla většina obchodu s marihuanou v rukou amatérů a poloprofesionálů. Ve skupinách přátel a v partách ve městech a na předměstích vždycky několik mladých lidí dalo dohromady trochu peněz a vyrazilo do Mexika. Pašovala se relativně malá množství - do několika desítek kilogramů -, z čehož asi polovinu spotřebovali sami pašeráci po návratu domů, a zbytek prodali, aby se pokryly náklady. Mafie a kruhy organizovaného zločinu zabývajícího se narkotiky neměly v té době ještě o trávu zájem, protože byla pro transport příliš objemná a neskladná. Kromě toho se tyto kruhy jaksi nedokázaly smířit s okázalým, veřejným užíváním marihuany, když přece spíše na místě by bylo chování plné tajnůstkaření a pocitu viny a hříchu.

Mezi překupníky marihuany v těch raných letech vládla pozoruhodná atmosféra jakési nevinnosti. Etika zde byla vyhraněná a jasná. Překupnictví jste se nevěnovali proto, abyste vydělali peníze a zbohatli, ale pro radost, pro pocit dobrodružství spojující lidi stojící mimo zákon, pro Věc samu. Tím, že jste pomáhali ostatním mladým lidem dostat se do transu, plnili jste vlastně jakousi společenskou povinnost.

Bratrstvo věčné lásky se časem mělo stát, díky různým fíglům ze strany právního systému a reklamy, která z toho vyplývala, nejslavnější sektou překupníků drog na světě. Ve skutečnosti se ti mládenci a dívky z Bratrstva ničím nelišili od tisíců dalších mladistvých amatérských obchodníků s trávou.

Cesta na jih k mexické hranici v těch starých rachotinách, které členové Bratrstva vlastnili, trvala asi tři hodiny, a další hodinu nebo dvě pokračovala v Mexiku až do vesnic, kde se marihuana pěstovala. Bratrstvo se rychle stalo velice populární ve státech Baja, Sonora, Michoacan. Mexičané se dosud nikdy nesetkali s ničím, co by se podobalo oněm uvolněným veselým mládencům, kteří se tak lišili od nervózních, přísně zakonspirovaných profesionálů. Členové Bratrstva se prostě jenom tak objevili, dali si čouda marihuany, hodili do sebe panáka tequily, nacpali se domácími *comidas* a nakonec se samozřejmostí venkovanů zalezli na noc do svých spacáků. Platili hotově a zásadně nepodváděli. A za měsíc tady byli znovu, a zase jen tak pro zábavu a menší obchod - a s nimi několik nových přátel. Prostě to nebyli zločinci, v tom to bylo. Stejně jako mexičtí zemědělci pěstující trávu byli i oni bytostnými protivníky *federales*, droga pro ně znamenala prostě jen radost a potěšení z toho, že se něco děje.

Bratrstvu se také podařilo propašovat přes hranici do Států několik Mexičanů, pár dní je hostili a všechno jim vysvětlili a ukázali a nechali je u sebe bydlet. A Mexičani jim zase na oplátku ukázali pár tajných polních cest vedoucích přes hranici, které nikdo nehlídal.

Postupně se tak Bratrstvo stalo kanálem, kterým přes hranici proudila obrovská kvanta trávy, a ta se pak distribuovala od přítele k příteli v okresech Orange, Los Angeles, Ventura, Riverside. Byla to ta nejlepší tráva, kterou kdy anglosaští Američani kouřili, a nebyla vůbec drahá.

S trankvilizéry, tedy s fenmetráky, s amfetaminy ani s heroinem nechtělo mít Bratrstvo nikdy nic společného. O této jejich strategii se vědělo na sever i na jih od hranice. V podsvětí se zprávy týkající se reputace přenášejí velice rychle. V tomhle hektickém životě se nikdo jaktěživ nesetkal s lidmi aspoň vzdáleně se podobajícími téhle partě Toma Sawyera, s kluky do bronzova opálenými, kteří dávali tu nejlepší mariјánu, kterou v San Francisku vyráběl slavný a vážený alchymista Owsley, prakticky zadarmo.

V pozdějších dobách se stovky obchodníků s trávou po celém světě vydávaly za příslušníky Bratrstva. Byly doby, kdy stačilo přijít prakticky do kterékoli vesnice v Libanonu, Afghánistánu či Pákistánu, anebo taky do kterékoli komunity mladých kdekoli na Západě, říci ta tři kouzelná slůvka - Bratrstvo věčné lásky - a všichni se k vám okamžitě chovali jako k váženým návštěvníkům. Na nesčetných smrtelně vážně míněných tiskových konferencích a při mnoha televizí přenášených slyšeních před nevím jakými výbory Kongresu desítky úředních činitelů zabývajících se represí v oblasti drog, na tváři výraz čistokrevného basseta, svědčili a vypovídali o této veškeré kontrole se vymykající konspiraci šířící se nezadržitelně po celém světě. Ve skutečnosti ale Bratrstvo nečítalo nikdy víc než asi deset manželských párů, mužů i žen, a k tomu jejich děti.

Způsob a styl práce BEL vymyslel a do života uvedl John Griggs. Tento třicetiletý štíhlý blonďák, rychlý jako lasička, duchapřítomný, nekonvenční, přitom hluboce nábožensky založený člověk, žil se svou ženou Carol a se dvěma rovněž blonďatými dětmi v baráku z překližky v Laguna Canyon, v té z antropologického hlediska tak zajímavé lokalitě obývané převážně obchodníky s drogami, kteří však svou činnost vykonávali z přesvědčení a hlásili se vesměs k oné ne zcela jasně definované verzi hinduistické víry, která zdomácněla zde v Orange County. Jejich domek se třemi pokoji se postupně proměnil v jakési doslova lůno, tedy dělohu vyloženou orientálními koberečky, kašmírovými vzorovanými látkami, kultovními soškami a devocionáliemi, svíčkami, kadidlem.

Teprve později, když nám bylo dovoleno setkat se s dalšími bratry a setrami, uvědomili jsme si jasně, s jakou pečlivostí vybral John Griggs tuto skupinu prakticky nevzdělaných mladých lidí, většinou manželských párů, z nichž všichni byli potomky oněch zemědělských dělníků původem z Oklahomy - proto se jim říkalo Okies -, kteří sem přišli ve 30. letech a usadili se v údolích navazujících na metropolitní oblast LA. Těmto mladým lidem byla společná jakási starodávná, kdesi hluboko usazená zbožnost; ale baptisticko-metodistická víra jejich rodičů je už začala nudit, ta ostatně tady v Kalifornii přece jen poněkud vyčpěla.

A tak se tyto děti přistěhovalců nadšeně chopily příležitosti zapojit se do práce BEL. Jejich původ a výchova je předurčily k tomu, aby

se stali nanejvýš pomocníky u benzínových čerpadel, anebo ženami těchto pomocníků. Tvořili zásobárnu pracovní síly vhodné tak ke stavbě a obsluze oněch obrovských nádrží z nerezavějící oceli v pivovarech Schlitz a Budweiser, které rostly všude po celém Jihu jako houby po dešti. A tak když jim byla nabídnuta konkrétní role v této spirituální křížové výpravě, která byla zjevně v plném proudu, s chutí se nechávali obsadit do rolí apoštolů, měníce se bleskově z adolescentních příslušníků dělnické třídy, jejichž jediným zájmem je ježdění v pestře malovaných autech s uměle sníženými podvozky, v adepty a učedníky božství. Nyní mohli uctívat nové svátosti, které *skutečně* přinášely zjevné změny života. Jejich heslo znělo: „Buď v transu a miluj Boha."

Jejich čistota a ryzost byla až dojemná. I když rozváželi tuny marihuany a obrovská kvanta LSD po celé zemi, žili přesto jako by složili slib zavazující je dodržovat jakousi starodávnou předměstskou chudobu. Zůstávali věrní svým starým rozbitým rachotinám, které se samozřejmě rozsypaly někde po cestě jako naschvál vrchovatě naložené kontrabandem. Chodili v šatech, které si doma šili sami. Někde u sebe měli vždycky schovanou trochu peněz v hotovosti, aby mohli v případě zadržení zaplatit honorář právníkovi, ale jinak se úzkostlivě vyhýbali životnímu stylu s jakoukoli vyšší spotřebou, tak charakteristickému pro vyšší střední třídu.

Bratrstvo bylo ztělesněním onoho krátkého momentu v samých začátcích obchodu s drogami, kdy v něm dominovala a svého vrcholu dosahovala utopická motivace. Bylo až cosi tajuplného kolem této skupiny dvaceti mladých mužů a žen, kterým se podařilo stvořit legendu, jež obletěla doslova celý svět, a potom tiše a bez hluku zmizet ze scény. I když všichni byli veřejně známými osobami, a stíhala je policie, nestanul před soudem ani jeden z nich, aspoň pokud je mi známo.

Nám běžencům z Millbrooku se zdálo, že situace v Laguna Beach je snad až příliš dokonalá na to, aby mohla dlouho vydržet. Údolí, v němž pašeráci žili, bylo až moc na očích. Navrhl jsem Johnovi, že by bylo docela moudré, kdyby Bratrstvo koupilo nějaké pozemky někde v horách. On souhlasil a okamžitě vyslal výzvědné skupiny, aby prozkoumaly nabídku realitních kanceláří.

Pro Rosemary a pro mě se Laguna Beach stávala rovněž nebez-

pečnou. Oči policie jsme na sobě mohli cítit doslova fyzicky. A tak když mi Ralph Metzner zavolal a oznámil, že se stěhuje z mého domu v Berkeley, protože dostal místo jako psycholog v nemocnici Mendocino State Hospital, rozhodli jsme se také jet na sever a podívat se, jak vzkvétá nová kultura v oblasti sanfranciského zálivu.

Všude jako by vál čerstvý vítr, všude se vznášela atmosféra jakési spiklenecké vzájemnosti. Byla to první viditelná manifestace této Generace prudkého vzestupu, která zde se vší přesvědčivostí ukázala svou sílu. Když jsme se procházeli v kopcích v Berkeley, dělali na nás lidé projíždějící v autech kolem prsty znamení „V". Symbolem hnutí se staly dlouhé vlasy, Hippies nyní byli velkou, dobře identifikovatelnou menšinou. San Francisko jich bylo plné.

Jednoho dne jsme si vyšli na procházku do čtvrti Haight-Ashbury. Kolem výloh obchodů postávaly řady somráků a malých překupníků drog, kteří nabízeli každému na potkání svoje zboží: „Hele, člověče, nechceš kyselinu? Speed? Trávu?"

Než jsme obešli blok, už mne někdo poznal a zvedl se pořádný rozruch. Lidé volali moje jméno podobným jásavým způsobem jako domorodci někde v džungli, tahali mě za rukáv a dotýkali se mých paží na znamení úcty. Jednomu klukovi se nějak podařilo vyzout mi tenisku a utíkal pryč, triumfálně jí mávaje nad hlavou. Bylo jasné, že jsem se stal jakousi legendou, mesiášem, který právě teď sestoupil sem mezi ně. Toto třeštění nám další procházku úplně znemožnilo. Skočili jsme tedy do taxíku, zamávali z okna a odkodrcali se pryč.

Toto mé uctívání jako hrdiny mi dost vadilo. Mnozí mladí lidé zjevně prožili imprint mé osoby jakožto jakéhosi permisivního pater imaga, shovívané otcovské figury. V té době jsem byl již všeobecně považován za mluvčího a přirozeného, byť bezděčného vůdce této velké vrstvy mladých.

Naše svatba na hoře byla nepochybně řádně zaznamenána v matrikách Velkého medicinmana na Nebesích, ovšem nikoli u státních orgánů. Takže jsme přijali pozvání Billyho Hitchcocka, abychom přijeli do Millbrooku a tam oslavili legální uzavření svatby. S Rosemary jsme se znenadání zjevili v kanceláři okresního úřadu kvůli povo-

lení, a pak jsme hned jeli zpátky do New Yorku na předsvatební večírek u Peggy Hitchcockové. Ale samozřejmě jsme opomenuli sdělit šerifovi a okresnímu státnímu návladnímu náš cestovní plán. A tak když policisté rozrazili dveře Velkého domu při další půlnoční razii, našli tam jenom příslušníky jednoho hinduistického ášramu, který Billy Hitchcock rovněž podporoval. Policii to značně rozladilo, byli zklamaní, že tam nenašli žádné drogy, žádný večírek, žádného Timothyho ani Rosemary.

Ale okresního státního návladního to naprosto nepřivedlo z míry a neprodleně vydal příkaz k mému zatčení na základě jedenácti zcela vykonstruovaných a nesmyslných obvinění – např. vzbuzování veřejného pohoršení, obývání domu, v němž se užívají drogy, kažení mládeže atd. atd. –, to vše vzdor tomu, že jsme byli pryč z Millbrooku už déle než rok. V zájmu pravdy je však třeba říci, že v tomto obtěžování už neměl prsty G. Gordon Liddy, který mezitím povýšil a později, už za Nixona, byl v Bílém domě pověřen daleko významnějšími úkoly.[1]

Počátkem roku 1968 mě vydavatel časopisu *The Realist* Paul Krassner pozval do New Yorku, abychom si pohovořili o vytvoření koalice mezi tzv. „mými lidmi" (tedy hippies) a politickými aktivisty. Paul se mi svěřil, že na Silvestra v jednom bytě na Lower East Side vzal on, Jerry Rubin a Abbie Hoffman kyselinu a měli zjevení, že se celé spektrum disidentských skupin v Americe spojilo do jediné Strany mladých (Young People's Party – Yippies).

Ten trip s LSD zanechal zřejmě v Krassnerovi, Rubinovi a Hoffmanovi imprinting jakési velkoměstsko-socialistické vize, kterou se snažili vyjádřit politickým divadlem nového stylu. Jenom prosím vás nevykládejte yippies o nějakém idylickém stažení se do sebe. Vy se vůbec nemůžete *stáhnout*, když jednou žijete v tom mraveništi velkoměsta. Vy se prostě musíte *zapnout*, *naladit* – a někomu pořádně *zkopat prdel*! Takže yippies se stali jakýmsi velkoměstským zpolitizovaným produktem Baby Boomu, první stranou, kterou nezajímaly volební bloky a programové platformy, nýbrž informace a jejich šíření, vlastní image v médiích, prostě boj na neurologických frontách. Šlo jim o guerillové nájezdy, ale nikoli na Bastilu, nýbrž do zpráv v televizi v šest večer.

Mě yippies moc nezajímali, zdálo se mi, že vlastně žádají příliš málo. Jejich program byl starý levičácký negativismus a pesimismus, ona ghetoidně-socialistická nedůvěra ke všemu, v co tato země věří a co směřuje do budoucnosti. Yippies v zásadě neměli rádi Ameriku a americké hodnoty jim nešly pod nos. Stejně jako jejich vzory, revoluční studenti v Evropě a na Středním Východě, nebyli ani američtí radikálové 60. let v kontaktu s optimistickými aspiracemi mladých, kterým šlo především o to, aby bylo všeho více, a lepšího.

Militantní radikálové neuspěli, protože vibrace, které vysílali, byly špatné: rigidní, podlé, záměrně provokující. S Abbiem Hoffmanem jsem měl ohledně toho mnoho hádek a sporů.

„Všechny ty tvoje kecy o míru a lásce budou mít za následek akorát to, že se mládež nechá doslova za nos přivést až k fašismu," ječel na mě. „Ty z těch lidí děláš prostě jenom bandu jelimánků posedlých představou blaženosti, zralých tak akorát k totální anihilaci."

„Podívej se, Abbie, ty se vlastně snažíš ty lidi postrašit, vzbudit v nich úzkost a mizerné pocity. To nepomůže vůbec nikomu. Nemůžeš působit dobro, pokud sám nejsi schopen to dobré pociťovat."

Stejně jako většina ostatních, kdo stáli na opačném pólu politického spektra, i Abbie na mne projikoval svoje strachy a obavy ohledně toho, co by se stalo, kdyby každý byl svobodný a plný důvěry v sebe. Ale moje práce pečlivě studoval, a ačkoli jsme se neshodli ve věci svých cílů (v té době byl Abbie konzervativním, moralistickým, na minulost a proti vědě orientovaným socialistou), vedli jsme spolu přesto řadu analytických diskusí týkajících se taktické nezbytnosti využívání médií. Na Abbiem se mi líbilo, že se neustále měnil, že uměl riskovat a vzít si třeba LSD, s vyhlídkou úplného znovunaprogramování své mysli. Ztělesňoval ve své osobě totální kontradikci – byl psychedelickým socialistou.

Byla to pro mě naprosto mimořádná zkušenost, něco jako „splněné přání", když jsem na jaře a v létě 1968 pozoroval vznik oné mládežnické fronty proti establishmentové kultuře, která se stala reálnou silou v politice v celostátním měřítku. Tato mládež se stala katalyzátorem vzniku vlivné aliance mnoha disidentských skupin. Martin Luther King vystupoval proti válce ve Vietnamu. Rennie Davis stál v čele koalice usilující o to, přivést na manifestaci proti kon-

venci Demokratické strany v Chicagu na 500 000 demonstrantů. Tuto akci podporovala i organizace Studenti za demokratickou společnost, kterou vedl Tom Hayden, a mnozí obhájci občanských práv, jako byl David Dellinger. Vliv mladých narůstal.

Toho léta se hrálo v podstatě o to, vykolejit rozjetou lokomotivu Demokratické strany a nahradit L. B. Johnsona jiným kandidátem, schopným uzavřít ve Vietnamu mír. Já sám jsem toto hnutí podporoval a doufal jsem, že ho budu moci ovlivnit směrem k nenásilí, humoru, výchově a vzdělávání. V jednom okamžiku se mi málem podařilo radikály přesvědčit, abychom svolali svou vlastní nezávislou a oddělenou konvenci, jakési Shromáždění pro život, v nějakém národním parku nebo rezervaci mimo Chicago: „Napište novou Deklaraci nezávislosti. Pozvěte rockové kapely. Zorganizujte ještě větší shromáždění, na kterém by ale bylo více zábavy. Prostě zkuste zatlačit konvenci Demokratické strany mimo hlavní pozornost médií."

Potom se anti-establishmentová kultura pokusila ještě o jeden tah, aby dosáhla převratu v Demokratické straně. Jako kandidát míru vstoupil do primárek ve státě New Hampshire senátor Eugene McCarthy. Všude na colleges i na univerzitách si mladí začali stříhat dlouhé vlasy, to všechno pod heslem „go clean for Gene" (očistěte se pro Gena, rozumělo se tím i od drog). Kampaň vzbudila zájem médií: mladí lidé zvonili na zvonky a agitovali dům od domu, rozdávali letáky v uličkách supermarketů.

McCarthyho působivé vystoupení před volbami v New Hampshire bylo velice vážným úderem válečné politice prezidenta Johnsona. Potom ale Bobby Kennedy, nepochybně znepokojený tím, že vzhledem k mladým voličům se začal tak trochu ztrácet v pozadí, šokoval politické šíbry ze staré školy ve straně tím, že rovněž ohlásil svůj vstup do klání o prezidentskou kandidaturu. Najednou měla protikultura hned dva významné kandidáty. A 31. března LBJ ohlásil, že se nebude ucházet o znovuzvolení.

Zdálo se, že ten zázrak, který jsme všichni očekávali, právě nastává. Bylo jasné, že Bobby Kennedy v primárkách McCarthyho porazí a následně převálcuje i patetickou kampaň Huberta Humpreyho, loajálního k LBJ. Když se pak Kennedyho volební mašinérie dala do pohybu, napájena rovněž z dalších zdrojů, jedním z byl například chicagský starosta Daley, zdálo se být hotovou věcí, že Bobby, s kšticí

rozcuchanou jako vrabčí hnízdo, nový idol mladých a všech, kdo mají naději, naprosto přesvědčivým způsobem vstoupí do Bílého domu. A Bobbyho vítězství by spolu s ním vyneslo nahoru celou skupinu mladých kandidátů oddaných věci míru a nové politiky.

Ke svému zděšení jsem však brzy zjistil, že yippies a další aktivistické skupiny naprosto nesdílejí tento optimismus. Jerry Rubin, který tak rád naváděl děti, aby zabíjeli své rodiče, se nehodlal spokojit s mírumilovnou revolucí. Yippies a další radikálové ve skutečnosti vůbec nestáli o vítězství, protože potom by přestal existovat trh, na kterém by bylo možné udat morální rozhořčení a násilí.

A pak se všechno začalo hroutit. 4. dubna byl v Memphisu zavražděn Martin Luther King. Ve více než stovce velkých měst propukly pouliční nepokoje, které si vyžádaly 64 mrtvých a k jejichž potlačení musely být povolány federální jednotky. 5. června, v předvečer svého vítězství v primárkách v Kalifornii, byl zastřelen Robert Kennedy.

A správní hoši ze staré gardy znovu získali půdu pod nohama. Hubert Humphrey, patřící k válečné frakci Demokratické strany, měl nyní za tuto stranu zajištěnou nominaci, a LBJ i starosta Daley spolupracovali ruku v ruce na potlačení opozice na chicagské konvenci. Na obzoru se vynořil přízrak ošklivé konfrontace.

V týdnech před konvencí jsem trávil mnoho času vášnivými diskusemi s yippies i dalšími radikálními aktivisty. Snažil jsem se je argumenty přesvědčit, že by nebylo dobré vstupovat na teritorium nepřítele v Chicagu. Allen Ginsberg, ze kterého se mezitím stal výmluvný obhájce míru a protiválečný řečník, se mnou souhlasil, že násilí, které se za těchto okolností zdálo nevyhnutelné, věci míru uškodí. Ale přesto cítil jakési zvláštní nutkání zúčastnit se. Zato já jsem naprosto nechápal, jaký má smysl jít do Chicaga, nechat se tam veřejně zpráskat a ještě tím pomoci Nixonovi ke zvolení.

Někdy v polovině června se do našeho hlavního stanu v Berkeley přihnal John Griggs se zajímavými zprávami. Bratrstvo věčné lásky právě uzavřelo kupní smlouvu na ranč v horách San Jacinto nad Palm Springs. A jestli se tam nechceme jet podívat.

Přístav a azyl Bratrstva se nacházel v pohádkově krásném místě. Přístupová cesta se odpojovala od hlavní státní silnice, procházela

branou, která se uzamykala na závoru, a pak se jelo ještě pět mil pouští přes pozemky patřící vládě. Načež jste dorazili do údolí zavlažovaného osmi potoky stékajícími z okolních vrcholů. Na území ranče bylo malé jezírko, velký, po etapách a živelně stavěný hlavní dům, ohrady pro dobytek, velká stodola, stáje a několik dalších hospodářských budov a chalup. Na horském hřebeni nad údolím stál nový pohodlný domek pro Rosemary a pro mě.

Nastěhovali jsme se tam okamžitě a začalo tak další idylické období, kdy jsme se stáhli z toho okolního bláznivého a násilnického světa a vedli život zasvěcený kontemplaci. Já jsem se do starostí o dům a domácnost přímo vrhl. Postavil jsem jakousi pryčnu pod náš báječný dvojitý spacák a v přilehlé boudě, která měla sloužit jako moje kancelář a pracovna, jsem smontoval psací stůl.

Každý den jsme sestupovali z našeho domku na hřebeni a s dalšími šesti rodinami, které na ranči žily, jsme pracovali na znovuzřízení hlavního domu, krotili jsme koně, kupovali krávy a další dobytek, koupali se ve vodní nádrži a pomalu se připravovali na příjemné dny společných slavností.

Jednoho dne toho léta jsme se všichni vydali do hor na průzkum. Předběhl jsem trochu skupinu a zmizel všem z dohledu. John Griggs řekl ostatním, aby na nás nečekali a vrátili se na ranč džípem, že on a já přijedeme zpět na mezcích, které jsme před nedávnem koupili od jednoho rančera v sousedství.

Když jsem se vrátil z výstupu, dal mi John do rukou uzdu a pokynul mi, abych vylezl na to obrovské zvíře.

„Na té klisně ještě nikdy nikdo nejel, že?" ptal jsem se nejistě.

John se zasmál a řekl: „No to je fakt, musíš se s ní prostě spřátelit."

Zvedl klisně ocas a ruku vsunul mezi její nohy a jemně jí tam pohyboval, jako by se s ní mazlil. Potom řekl: „Teď to zkus ty."

Přelétl jsem pohledem ty dlouhé mohutné nohy, nahoře tak silné, jako jsem byl já v ramenou, a s otevřenými ústy pak civěl na ten stinný záhyb kůže, na onu štěrbinu, kde se nohy spojovaly a odkud vycházel horký, živočišný pach klisny.

„No jen do toho. Jeď rukou nahoru po jejích nohách. Ona to pochopí."

Položil jsem ruku na vnitřní stranu levé nohy klisny a pomalu ji vedl nahoru, cítil jsem pod ní oblý sval skrývající v sobě tu hrozivou sílu koně, a pak jsem klouzal dál po vlhkém, hladkém a poddajném mase až k rozkroku, a v tom to asi tunu těžké zvíře přeneslo měkce váhu z jedné nohy na druhou a jaksi jemně a tiše vydechlo a já jsem zase spouštěl svou ruku dolů po hladké noze bez srsti, dlaň jsem měl vlhkou, a pak jsem jí jel zase nahoru, pohlédl jsem trochu ostýchavě na Johna, který se na mě díval a zubil se, a klisna zvrátila hlavu zpět do oblouku a smyslně a rozkošnicky se všema čtyřma pevně rozkročila v písčité půdě. Zdrávas klisno živočišnosti plná. Pán s tebou!

A pak už jsem toho nechal a spustil ruku dolů a John řekl: „Ti staří kovbojové všude kolem mi napovídali spoustu věcí. Říkají, že jediný způsob, jak vycházet dobře se svými zvířaty, způsob, který nikdy neselže, je zacházet s nimi právě tak, jak zacházíte i se svou ženou. A vyprávěli mi spoustu vtipů o tom, jak nejlépe a nejšikovněji vylézt na bednu za zadkem koně, a tak dál." Já jsem stále držel ruku nataženou dlaní od těla a měl jsem pocit, že jsem se právě dozvěděl zvláštní tajemství lidí z hor, tajemství účinné i trochu komické.

Jeli jsme zpět po cestě, bylo to asi pět mil, a moje klisna byla nervózní a já jsem trochu znervózněl také, protože jsem si uvědomil, že pokud já toho o ježdění vím málo, ona o tom, co to vlastně znamená někoho vézt, ví ještě mnohem méně. Když se najednou trochu rozběhla, pokusil jsem se ji zavést do jakéhosi šalvějového podrostu, a když tam pak nervózně odfrkávala, přidržel jsem jí u nozder svou pravou ruku, poškrábal ji na mohutném zadku a pak jí přitáhl uzdu a zavedl ji zpět na cestu. Tak jsme se trmáceli dál, mezitím padl soumrak a já jsem se díval, jak na obloze jedna po druhé vycházejí hvězdy.

Jednou odpoledne jsme poslouchali novou desku od Moody Blues. Najednou jsem zaslechl slova textu, která se stala mým osobním tématem pro několik následujících let.

Timothy Leary je mrtev...
Ale ne, je jenom někde venku a dívá se dovnitř.
Timothy Leary je mrtev...
Ne...Ne...Ne...
Je venku, dívá se dovnitř.

Vezme tě na výlet svou raketou,
tam nad záliv,
a zítra jsi zas zpátky...
Timothy Leary, Timothy Leary,
vynese tě nahoru a pak přistanete,
zase budeš cítit pevnou půdu pod nohama.
Letí vysoko
a letí i nízko,
on ví, kam se vydat.
Timothy Leary, Timothy Leary.

Hudba, typický sound Moody Blues, se širokou škálou barev zvuku, s výraznou dynamikou od nejtišších míst po vypjaté dunění rocku. A v tomto okamžiku, kdy jsem dosáhl proslulosti hvězd popu a rocku, žasl jsem nad procesem akulturace, v jehož průběhu se moje suchopárné psychologicko-neurologické pojmy a koncepty proměnily v témata, kterým naslouchají miliony a jsou jimi ovlivněny. Tato píseň byla nade vší pochybu mocnou propagací změněných stavů vědomí a mnohočetných realit.

V době před blížící se konvencí Demokratické strany jsem byl prakticky v každodenním telefonním styku s organizátory shromáždění yippies. Nepřestával jsem usilovat o uspořádání jakési protikonvence v San Francisku anebo série akcí love-in po celé zemi, a to v týdnu, kdy se bude konat demokratická konvence. Ale všichni byli jako očarováni, zasaženi jakousi morbidní fascinací zabraňující jim zastavit přípravy a nepřivolávat katastrofu.

Moje úsilí o pacifikaci Chicaga a o podporu Humphreyho nebylo však tak docela nezištné. Pokud by totiž ve volbách zvítězil Nixon, a ještě k tomu v důsledku reakce na násilnosti mladých, mohl bych se já sám dostat do spousty potíží. Zatím jsem neseděl v kriminále jenom díky odvolací kauci, a hrozba několika desítek let ve vězení se nade mnou vznášela neustále. Kdyby po volbách došlo k politickému přituhnutí, zaměřilo by se nepochybně proti drogám, protože boj o kontrolu společenského vědomí byl a stále je tím nejdůležitějším problémovým okruhem americké vnitřní politiky.

S Rosemary jsme seděli před naším domkem v horách, nad hlavou hvězdné nebe, tváře zbarvené odlesky ohně, a poslouchali jsme zprávy o nepokojích v Chicagu. Tranzistor prskal zvěsti o policejní brutalitě, o slzném plynu a ostrých šarvátkách v hale, kde se konvence konala. Páteří mi procházely vlny úplně živočišného strachu.

Té noci, kdy se konaly volby, jeli jsme s Rosemary do nedaleké vsi Idlewild poslechnout si výsledky. Při hlasování delegací jednotlivých států Humphrey neustále a celkem spolehlivě získával, takže to vypadalo, že voliči přece jen dali přednost laskavě a soucitně vyhlížejícímu muži z Minnesoty před tím „novým Nixonem".

V nejlepší restauraci v městečku nám odmítli nalít, protože Rosemary neměla u sebe žádný průkaz totožnosti. A tak jsme sledovali vyhlašování výsledků v jednom obchodě s ekologicky nezávadnými potravinami, který provozovali hippies. Když pak Humphrey nejtěsnějším poměrem prohrál, zmocnilo se mě zoufalství. Atmosféra hněvu a nenávisti, vybičovaná militantními aktivisty jako byli Tom Hayden, Jerry Rubin a Eldridge Cleaver (které zase štvali Nixonovi provokatéři), přivedla do Bílého domu veterány II. světové války zachvácené horečkou války studené, onou „legionářskou nemocí".

Nastaly Vánoce 1968. Na ranči se shromáždila celá rodina i přátelé k tradičnímu svátečnímu setkání. Na slavnost přijeli i Jack a Susan, kteří v té době pracovali v knihkupectví Mystic Arts v Laguna Beach. Oba se ubytovali v našem domku.

Zde ve vysokých horách na jihu bylo možné se opalovat i v zimě, ovšem když bylo nebe bezmračné. Ale v tom týdnu bylo zataženo a chladno. Hned po vánocích nás v našem domku přepadla ponorková nemoc. A tak jsme se s Rosemary rozhodli jet do Berkeley a trochu si užít civilizace ještě před tím, než vyrazíme na zimní přednáškové turné. Susan jsme vysadili před jejím bytem v Laguna Beach a pak jsme si to již namířili do kaňonu, kde v domě Johna Griggse bydlel Jack. Všiml jsem si, že za námi jede auto bez poznávací značky. Když jsem zastavil před domem, přišel k okénku policista a chtěl po mně průkaz. Načež kohosi volal rádiem, a v několika minutách se na scéně objevily dva další černobílé vozy se zapnutými rudými

majáky. Vyskočili z nich další čtyři poldové a obstoupili moji stranu vozu. Jeden z nich řekl: „Vystupte z vozu po dobrém nebo budeme nuceni použít síly."

Vystoupil jsem a okamžitě jsem protestoval proti nelegálnosti prohlídky. Jeden policista se naklonil nad sedadlo řidiče, chvíli cosi nervózně kutil s popelníkem a potom řekl: „Jste zatčen."

Slovo od slova se tu opakovalo moje setkání s G. Gordonem Liddym: „Zatčen? A za co?"

Policista sáhl pravou rukou do kapsy kalhot a vytáhl z ní dva pomačkané vajgly z marihuanové cigarety. Zaštítěni touto pohotovou záminkou prohledali ostatní policisté i Rosemary a Jacka (oba u sebe něco měli), všem nám nasadili pouta a už jsme frčeli do místní basy. Tam jsme se opět museli podrobit důvěrně již známé proceduře: sejmutí otisků, fotografie pro policejní spis, cela předběžného zadržení. Ani ne za hodinu nás právník Bratrstva dostal ven na kauci.

Druhého dne se právník objevil znovu a přinášel uklidňující zprávy. „U zdejšího soudu je každému jasné, o co běží. Ten policajt, co vás zašil, je notoricky známý tím, že prefabrikuje falešné důkazy. Případ bude vyřízen již během předběžného výslechu."

„To nezní špatně," řekl jsem. „Ale jen tak pro zajímavost, jaká je sazba za to, když u vás najdou dva marihuanové vajgly?"

„Šest měsíců až deset let," řekl právník. „Ale netřeba se bát. To musíme vyhrát, i kdybychom s tím měli jít až před Nejvyšší soud."

„A nemůže se to stát pro vládu záminkou, aby zrušila moje propuštění na kauci v té věci z Lareda?"

„Oni přece žádné záminky nepotřebují," odpověděl právní zástupce. „Pokud vás doopravdy chtějí dostat do kriminálu, tak vás do něho dostanou."

ŽIVOTOPIS

Sokrates (469–399 př. n. l.)

– athénský filozof. Měl za to, že smyslem lidského života je hledání pravdy o povaze věcí, takových, jaké skutečně jsou, a nikoli jak jsou interpretovány konvenčním rozumem. Věštírna v Delfách ho označila za nejmoudřejšího muže Řecka. Sokrates učil, že ctnost jakožto nejvyšší dobro je identická s rozumným jednáním, které je možno poznat a rozvíjet z vnitřní potřeby a z vlastního nitra.

Stejně jako Pied Piper, krysař z Hammeln, byl i Sokrates zastáncem a propagátorem juvenilizace. Konzervativní athénští představitelé ho obvinili z „nebezpečné hry, jejímž cílem je zpochybnění veškeré autority. Činil tak v kroužku vnímavých a sobě oddaných mladíků a přispíval tím k narušení stability státu skrze relativizaci tradičních hodnot... jeho rozkladný a zneklidňující vliv na mládež stejně jako jeho neustálou kritiku státních institucí by nemohl tolerovat žádný establishment" (*Encyclopedia of Philosophy,* Macmillan).

Sokrates může být rovněž považován za prvního psychologa, a to z toho důvodu, že v jeho učení byla psýché považována za jádro a zdroj lidského chování. Na západní myšlení měla hluboký vliv jeho syntéza introspektivního přístupu a dialektiky, jejímž cílem bylo vytvořit podmínky pro rozvoj vnitřní moudrosti a jejího osvědčení v procesu praktického myšlení a správného a efektivního konání.

V roce 399 př. n. l. byl Sokrates obviněn z pohrdání bohy a z toho, že kazí mládež. Jeho soud, věznění a popravu (byl přinucen vypít číši bolehlavu), zaznamenal Platón ve svých spisech *Obrana Sokratova, Kriton* a *Faidon.*

33. Kulturní evoluce versus politická revoluce

Do konce roku 1968 bylo již 555 000 mladých Američanů vysláno do války ve Vietnamu; přes 30 000 jich už v tomto tragickém dobrodružství v Jihovýchodní Asii zahynulo. Charakteristické bylo, že ve válce chtěli pokračovat za každou cenu ti, kdo se narodili před rokem 1930, zatímco u mladých, narozených po roce 1946, byla mimořádně nepopulární.

V průběhu prvních čtyř měsíců po Nixonově inauguraci vedla americká vláda zuřivou válku na dvou frontách – v cizině i doma.

Zatímco letectvo tajně bombardovalo Kambodžu, zahájila FBI pod vedením J. Edgara Hoovera (v té době už zjevně senilního) operaci Contelpro, jejímž cílem bylo infiltrovat protiválečné, černošské a studentské organizace a skupiny a připravovat proti nim provokace. Aby se vyhnul novému uvěznění pro porušení předpisů pro propuštění na podmínku, musel Eldridge Cleaver uprchnout na Kubu; následně se mu podařilo ustavit jakousi komunitu politických exulantů v Alžírsku. Na univerzitách v celé zemi (dokonce i na starém dobrém Harvardu) to vřelo, mnohé byly na samém pokraji otevřené vzpoury. Náměstek ministra spravedlnosti Richard Kleindienst rozpoutal kampaň, ve které otevřeně vyzýval k tažení proti „ideologickým zločincům". Vně státu bylo plno nepřátel a nepřátelé byli i uvnitř.

Náhorní plošina v poušti byla ideálním místem pro přemítání o těchto planetárních turbulencích. Zdejší terén byl velmi odlišný od svěžího zeleného Severovýchodu mého dětství, který by bylo možno charakterizovat jakožto fyziologický a lysergický. Zde neexistovala vlhká ornice, v níž se to hemžilo životem, zde byl jenom tvrdý a vyrudlý měsíční povrch, půda, na níž se každý zakrslý stromek musel co nejúčinněji a nejmazaněji starat sám o sebe, v suchém větru a pod horkým sluncem si musel vypracovat svou vlastní strategii přežití, snaže se dosáhnout svými kořeny pro vodu co nejhlouběji, a teprve v případě, že se mu to podařilo, jako tomu bylo u necudného Jošuova stromu (Yucca brevifolia) či dalších svůdnických rostlin z čeledi jukovitých, mohl si dovolit na jaře doslova vybuchnout okázalými květy, které navíc vydávaly jakousi až skandálně nepatřičnou vůni: jako by si tvrdost a nehostinnost okolního prostředí přímo vynucovala co nejextravagantnější rozehrání veškerých dostupných sexuálních lákadel.

Vysoké hřebeny a štíty hor skýtaly bezpečné útočiště mnoha ohroženým živočišným druhům, kojotům, medvědům, jelení zvěři; a. také nám. V lovecké sezóně lovci vždycky zaparkovali svá auta těsně vedle ohrad vymezujících naše pozemky, s jakousi obřadností zaneřádili povrch široko daleko plechovkami od piva, načež se se svými ručnicemi vydali po stopě nahoru do hor. Ozvěnu výstřelů bylo slyšet až k nám.

Terén samotný zdaleka nebyl prost nebezpečí. Když jsem poprvé

slyšel skřípavý svist chřestýše, strachem jsem doslova vyskočil a zmocnil se mě instinkt zabíjet. Ale brzy jsme poznali, že pohyb v horách byl celkem bezpečný, když jsme si s sebou vzali smečku psů. Zaštítěni touto stráží jsme zakoušeli dokonce jisté potěšení z letmých setkání s těmito aristokratickými hady.

Když letní vedra sežehla půdu ve výškách, začali se hadi stěhovat do našeho zeleného údolí. Velké pozdvižení v celé naší komunitě nastalo tehdy, když kdosi zahlédl asi metr a půl dlouhého chřestýše, jak leze do díry na prostranství, kde si obvykle hrály děti. Octli jsme se před dilematem. Jako u většiny lidí z drogové kultury vyvinula se i u nás jakási hluboká úcta k životu; vůbec jsme nepovažovali za zbytečné vést vážné debaty ohledně oprávněnosti zabíjet komáry, i když zdravý rozum velel komára prostě rozmáčknout, sedí-li vám na ruce a chystá se bodnout; ohledně toho, zda je morální jíst maso (kromě Rosemary a mě byli všichni v naší skupině vegetariáni); a ohledně věčné, nikdy zúplna nerozřešitelné otázky zabití v sebeobraně.

Připravili jsme si asi deset nástrojů na chytání hadů, což byly násady na košťata se smyčkou na konci, jež se za hadí hlavou stáhla. Pak jsme k čerpadlu připojili zahradní hadici a její konec strčili do díry, v níž ten krasavec zmizel. Už za několik vteřin vystrčil překvapený plaz svou mokrou hlavu z díry a mně se podařilo přehodit mu přes ni smyčku a stáhnout. Pak jsme velice obezřetně dali hada do lepenkové krabice a tu jsme naložili na korbu náklaďáku. Odvezli jsme ho do vzdálenosti několika mil od ranče a když jsme ho vypouštěli na svobodu, dali jsme mu sbohem se vší úctou.

S Rosemary jsme si někdy vzali spací pytle a vyšli do hor, večer jsme si rozdělali oheň, vzali LSD a dlouho do noci jsme se dívali na to představení na nebi. Někdy jsme slyšeli bzučení motoru helikoptéry a ječení tryskáčů přelétajících nízko nad údolím. Jeden přítel novinář nám pak řekl, že letci ze základny March Air Force Base využívali naše tábořiště jako cíl při nácviku nočních průzkumných letů pro piloty, kteří měli být vysláni do Vietnamu.

Z klidu pouště na náhorní plošině jsme sestoupili ještě jednou, když jsme jeli na přednáškové turné po univerzitách. Samotná moje účast na těchto akcích byla do té míry kontroverzní, že už při pokusu

nějakou naplánovat docházelo k řadě vzrušených debat mezi studenty a vedením školy. Aby se tato polarizace na školách snížila, začala agentura, která mě zastupovala, nabízet moje vystoupení ve formě dialogu s oponentem. Pro tuto úlohu získala jednoho z nejvýznamnějších vládních expertů na drogy, dr. Sidneyho Cohena; ten pak se mnou absolvoval celé turné. Právě jemu připadl ten nezáviděníhodný úkol zastupovat opozici proti změně - a byl to u Sidneyho velice zvláštní obrat, neboť to byl on, kdo před deseti lety jezdil křížem krážem po celé zemi a dával kyselinu Henrymu Lucemu, Aldousu Huxleymu, mnoha hollywoodským hvězdám a také spoustě politiků. Sidney vzal LSD mockrát a napsal dokonce dvě knihy, ve kterých popisoval ony zázračné stavy mimo běžnou zkušenost. Trochu mi vadilo, že se nyní rozhodl nadělat prachy a získat postavení tím, že přeháněl negativní stránku věci.

Ale byly to vzrušující dny! Bzučení televizních kamer a blesky fotoaparátů, když se otevřely dveře letadla. Transparenty s psychedelickými nápisy. Posluchárny narvané studenty. Mračna nafukovacích balónků vznášejících se pomalu ke stropu. Všude spousty květin. Výkřiky rebelie a vzpoury. A těch pestrobarevných šatů! Já jsem si obvykle na svá vystoupení oblékal volné bílé kalhoty a hedvábnou indickou košili, dlouhé vlasy jsem měl svázané do ohonu a byl jsem bosý. (Lidé, kteří si mne údajně pamatují oblečeného ve volném dlouhém orientálním hábitu, mně nepochybně zaměňují s Richardem Alpertem. Ta záměna je pochopitelná, ale vzbuzuje ve mně i trochu rozpaky. Mým poradcem v oblasti módy a oblékání byla Rosemary a ta by nikdy nepřipustila, abych na sebe vzal takový hábit. Jeden kritik z *New Yorkeru* napsal, že vypadám jako námořník z právě ztroskotavší lodi, což jsem shledal naprosto přesným.)

Dr. Sidney Cohen měl na sobě vždycky tmavý oblek a kravatu.

Má vystoupení se postupně vyvinula v jakési na místě improvizované vědecké monology - vášnivé ódy na evoluci. Snažil jsem se posluchačům připomenout heroickou minulost jejich předků, toho lidu Pomezí, evokoval jsem ony okamžiky velkých objevů, kritizoval konformitu a vyzýval k životu založenému na individuální akci a osobnostním růstu spíše než k nějaké partyzánské politice. To všechno jsem prezentoval po způsobu organizátorů bojového pokřiku na stadionech.

Dr. Cohen, naprosto popíraje a znevažuje své vlastní výzkumné výsledky potvrzující relativní bezpečnost LSD, zahrnoval publikum hrůzyplnými detaily z oněch standardních historek o jezení kůry a o vlastních defenestracích pod vlivem LSD.

Časté obstrukce, s nimiž jsem se setkával, měly obvykle dvojí hlavní příčinu. Političtí radikálové mě tvrdě kritizovali za to, že odvádím mladé od myšlenky ozbrojené revoluce. A především starší lidé na mě někdy pokřikovali, že jsem Antikrist, ďábel, nový Hitler kazící mládež. Ale jinak to bylo docela dobré divadlo.

Když v červnu školní rok skončil, vrátili jsme se s Rosemary zpět na náš ranč, abychom všechno znovu probrali a dali se trochu dohromady. Horkou novinkou toho jara byl styl indiánského stanu teepee. A tak jsme i my s Rosemary vztyčili v kvetoucím jabloňovém sadu náš vigvam v duchu art nouveau.

Do knihy vydávané v nakladatelství *Time/Life* jsem v té době napsal kapitolu o nenásilí a do zápisníku jsem si začal dělat poznámky ohledně budoucnosti americké politiky. Od jisté doby jsem si pohrával s myšlenkou ucházet se o nějakou veřejnou funkci, ovšem za předpokladu, že nebudu muset do kriminálu. Kdo by se odvážil popřít, že starý systém republikánské vlády, založený na Deklaraci nezávislosti z roku 1776 a na Ústavě přijaté Ústavodárným shromážděním ve Philadelphii v roce 1787, že tedy tento systém se díky pokroku v dopravě a komunikaci dokonale přežil? Bylo zjevně absurdní volit zástupce a na ně delegovat obhajobu vlastních zájmů dnes, kdy z Bostonu nebo Atlanty do hlavního města již dávno nemusíte jet osm dní dostavníkem. Vstoupili jsme přece do éry počítačů a elektroniky, a ústředním zájmem vlády tudíž musí být zvyšování inteligence, a nikoli obrana či rozšiřování teritoria. V Informačním věku hlavní funkcí státu musí být napomáhat rozvoji vzdělání, komunikaci, inovacím, zábavě: musí prostě usilovat o zvýšení inteligence populace.

Načrtl jsem tedy jakýsi politický program, podle předpokládaných měřítek 21. století nepochybně značně umírněný, a dumal jsem o tom, jakým způsobem jej zveřejnit a dostat mezi lidi.

Ráno nás probudil štěkot psů. Nejdřív to byl varovný pokřik Fanga a pak se přidal i Finnigan, náš nový australský dingo.

V odpověď se ozvali psi doprovázející skupinu lidí přicházejících z hlavního tábora.

Rosemary rychle vzklouzla do svého „průsvitného negližé", které tak zpopularizoval G. Gordon Liddy. „Je pondělí," řekla s náznakem obav v hlase. Již šest měsíců jsme očekávali verdikt Nejvyššího soudu ohledně případu z Lareda. Rozhodnutí soudu se vydávala vždycky v pondělí dopoledne.

Nad vším tím lomozem a rámusem bylo slyšet hlas Johna Griggse. A už se objevil ve vchodu našeho teepee spolu s Carol i ostatními přáteli z Bratrstva. Všichni se smáli na celé kolo. „Právě to hlásili v rádiu. Nejvyšší soud tě osvobodil. Poměrem devět nula. Zákony o marihuaně byly prohlášeny za protiústavní."

S Rosemary jsme se na sebe podívali a políbili se. Byl to jeden z těch skutečně velkých, nádherných okamžiků.

Najednou bylo slyšet nějaký pokřik. Dole na příjezdové cestě zastavila tři podezřelá auta.

„To vypadá na policii," řekl John s instinktivní nedůvěrou v hlase.

„Jsou to reportéři," řekla Rosemary.

Muži se vydali nahoru do kopce k teepee, někteří z nich vlekli brašny s fotografickým nádobíčkem. Společnosti ABC, CBS, NBC. S Rosemary jsme stáli ve vchodu teepee a kamery bzučely.

„Teď, když se vám podařilo vyřídit federální zákony proti marihuaně, co bude vaším dalším krokem?"

„Budu kandidovat ve volbách guvernéra státu Kalifornie," řekl jsem.

Zdálo se, že reportérům se ta myšlenka líbí. Současný držitel tohoto úřadu, jistý bývalý nepříliš významný filmový herec, vůbec neskrýval své opovržení k chudým, černochům, hippies, Latinoameričanům, ženám, studentům, bojovníkům za lidská práva, mládeži – a novinářům.

„A jaký bude váš volební program?"

„Stát Kalifornie," řekl jsem, „by měl být spravován stejně jako úspěšná obchodní firma. Dobře vedený stát, místo aby ždímal daně z občanů, měl by jim naopak vyplácet jakousi dividendu. Měl by ji dostat každý, kdo je natolik chytrý, že se rozhodl žít v Kalifornii."

Pak jsem jim předal třístránkový politický program, který žádal zrušení veškerých daní, zaváděl praxi udělování licencí na různé leh-

komyslnosti a zábavu a měnil střední školy, colleges a věznice na ziskové instituce. Systém volených zástupců měl být nahrazen přímou elektronickou volbou, což mělo vést k decentralizaci a posílení místní autonomie.

„Určitě si jste vědom, kolik lidí těmito myšlenkami pořádně namíchnete," řekl jeden televizní kameraman.

Na to Rosemary: „Právě toho se obávám."

Pro mnohé z mých duchovních přátel bylo hádankou, proč jsem ohlásil svou kandidaturu na post guvernéra. Oni totiž považovali politiku za tu z lidských činností, která si nejméně zasluhuje úcty.

„Dostáváte se do naprosto nemožné situace," řekl mi Alan Watts. „Když kolem sebe nebudete dělat povyk, bude to jenom ztráta času. A když budete, skončíte nakonec v kriminále, anebo, což by bylo ještě horší, v Kongresu."

Ale já osobně jsem považoval politiku za jednu z důležitých etap mého osobního vývoje. Nesplácel snad už Platón své závazky vůči tehdejšímu svazu filozofů tím, že napsal *Ústavu*?

Koneckonců každý si musí zodpovědět oněch osm základních otázek života sám za sebe. Jak bych se mohl chtít vyhnout té příjemné povinnosti den za dnem nově definovat a modernizovat oněch Osm božích technologií, mezi které patří i politika?

Takže jsem začal připravovat plán pro svou kampaň. Prvním krokem bylo získat podporu tisku. Během týdne jsem měl v ruce příslib podpory od Maxe Scheera, vydavatele prestižního listu *Berkeley Barb*, a od Arta Kunkina, majitele vlivného nakladatelství *Los Angeles Free Press*. K tomu podporu od *San Francisko Oracle* a dalších alternativních listů ze San Diega, Sacramenta a Santa Barbary. Pomoc mi nabídl i Jann Wenner z časopisu *Rolling Stone*.

Měl jsem v plánu pronajmout si na svou kampaň vlak, naložit do něho různé celebrity alternativní kultury a rockové skupiny a jezdit s nimi od města k městu. Mezi předními manažery kampaně měla být i Wendy Starková, vnučka Fanny Briceové a dcera producenta Starka. Wendy hned vyrazila shánět projevy podpory od význačných Američanů - senátorů, filmových hvězd, finančníků -, kteří měli děti ve věku studentů college.

Letěli jsme do New Yorku natočit zvukové podklady pro moje album, které jsme chtěli vydat ke kampani. Na nahrávkách se měli podílet hudebníci, kteří s námi sympatizovali.

Před nahrávací frekvencí nás pozval na večeři do Greenwich Village Jimi Hendrix. Ostýchavě se mne ptal na filozofický význam vizí, které měl na tripech s kyselinou. Byl tak mimo celý tento svět, že jeho přítelkyně Stella mu musela radit i ohledně toho, jak objednat jídlo a kolik dát spropitného.

Náhle se objevil u vedlejšího stolu Jann Wenner. Jann se narodil v lednu 1946 a odjakživa plnil úlohu jakéhosi zvěda či předsunuté hlídky celé generace Baby Boomu. Ať chtěla tato generace cokoliv, cítil to Jann jako první. Pozvali jsme ho, aby šel s námi do studia.

S Rosemary a Jannem jsme seděli v kabině zvukařů. Můj hlas ze záznamu hřímal onu neurologickou kampaňovou poezii; znělo to jako z nějakého sci-fi, když jsem vyzpěvoval chválu re-imprintingu („Můžeš se stát kýmkoli, a hned teď"), opěvoval nádheru a možnosti nervového systému („Na co se zapneš, když se zapneš?") a pěl žalmy vzývající přední laloky mozkové („Objel jsem celý svět ve svém mozku, prošel všemi fázemi evoluce, žádná bolest"). Skrze skleněnou stěnu jsme viděli Jimiho Hendrixe, jak buší do basové kytary, zatímco Stephen Stills a John Sebastian žhavili sólovky a Buddy Miles šílel za bicími. Bylo to skutečné mocné volební poselství.[1)]

Druhý den mi volali John Lennon a Yoko Ono. Ti dva se nemohli našeho nahrávání zúčastnit, protože kvůli svému předchozímu rozsudku ohledně trávy nesměli do země. John a Yoko nás zvali, abychom za nimi přijeli do Montrealu, kde právě dělali svůj bed-in. Jako symbol mírového hnutí rozeslali všem prezidentům a diktátorům žaludy. John navrhoval, abychom se s nimi zúčastnili nahrávání desky „Give Peace a Chance".

Na chodbě před Lennonovým apartmá v hotelu Queen Elizabeth hlídkovaly celé roty policistů. Když jsme vešli do pokoje, uviděli jsme Johna a Yoko ležet v obrovské posteli. Hned nám radostně mávali na uvítanou a posílali vzdušné polibky. Kolem postele sedělo několik holohlavých mnichů v oranžových hábitech a John a Yoko právě dávali interview nějakému montrealskému reportérovi.

„Odkud čerpáte svou sílu?" ptal se novinář.

„Z Hare Krišna," řekl John.
„Víte, skutečně ji odtud čerpáme," řekla Yoko vroucně a vážně. „To je jistá věc."

Pak všichni odešli a my s Rosemary jsme s Johnem a Yoko strávili příjemné odpoledne. Vyprávěli jsme jim o našem ranči a oni nám zase o svém ostrově u pobřeží Anglie. Pak se ještě objevil Tommy Smothers a jeden kanadský rabín, a když z Toronta konečně dorazila vícestopá nahrávací aparatura, natočili jsme na místě tenhleten popěvek do hodin náboženství v nedělní škole, který John narychlo spíchl. S veškerou vážností a důstojností jsme pěli refrén, zatímco Rosemary držela rytmus, bubnujíc na pouzdro Smothersovy kytary. Pak John ještě přidal verš:

John and Yoko, Timmy Leary, Rosemary, Tommy Smothers, Bobby Dylan, Tommy Cooper, Derek Taylor, Norman Mailer, Allen Ginsberg, Hare Krishna. All we are saying is give peace a chance.

Nazítří se mne John ptal, jak by mi mohl pomoci v mé kampani před guvernérskými volbami.
„Napiš pro tu kampaň nějakou píseň," odpověděl jsem.
„Fajn," řekl John, „a téma?"
„Náš hlavní slogan do kampaně je ‚Pojďme spolu na večírek'."
„Vynikající název," řekl John. Vzal kytaru a začal improvizovat.

Come together right now.
Don't come tomorrow, don't come alone,
Come together right now,
Over me.
All that I can tell you is
You gotta be free.

Trochu jsme si s tím pohráli a zkusili pár verzí. Pak tu písničku John nahrál a dal mi pásek.[2)]

Vraceli jsme se do New Yorku v báječné náladě co se kampaně týkalo. Podzemní noviny už zveřejnily moje programové prohlášení. Kalifornské rozhlasové stanice začaly vysílat Lennonovo „Come To-

gether". Dalším krokem měla být výroba filmu, který by vyhrál volby.

O strategii výroby jsme se radili na schůzce v producentově apartmá na West Side. Producent měl původně představu, že celý štáb pojede naším kampaňovým vlakem a filmaři budou natáčet volební shromáždění a moje projevy. Do distribuce by film šel až po volbách.

Nějakou dobu mu trvalo, než pochopil, že film o tom, jak jsem vyhrál volby, má být natočen a uveden do distribuce už *před* volbami. „Podívejte se, tohle bude dokument o tom, jak tvořit budoucnost," řekl jsem. „Natočíme pár sekvencí ze začátku kampaně, jedno shromáždění s koncertem a několik projevů podpory od lidí na ulici. Ale hlavní, to bude fiktivní zpravodajství natočené ve studiu, klíčovou úlohu v tom budou hrát naši moderátoři, kteří budou hlásit pomalu, ale jistě rostoucí zisky hlasů v jednotlivých volebních okrscích, budou komentovat prohlášení na moji podporu od mladých voličů, od vegetariánů a astrologů, od několika ze dvou milionů kuřáků marihuany ve státě, od hvězd show-businessu. Kruci, tady se přece bavíme o Kalifornii! Budou tam vidět lidi, jak vycházejí zpoza plenty a říkají, že volili mne. A budou tam nejnovější přehledy výsledků, které budou dokládat vyrovnanost hlasování. A nakonec tam bude slavnost na počest vítězství v hotelu Ambassador. Film se bude promítat jenom v Kalifornii, v průběhu měsíce před volbami."

Zdálo se, že producent je šokován. „Myslíte to tak, že to bude film o volbách ještě před tím, než se uskuteční?"

„Přesně. Když voliči na plátně uvidí, jak se to odehrává, udělají to pak přesně stejně i v den voleb, ve skutečnosti."

„A promítat se to bude jenom v Kalifornii?"

„Po volbách bude chtít vidět snad každý na světě film, díky němuž jsme vyhráli volby."

„Ale rozpočet –," protestoval.

„Rozpočet vypracujete vy a já seženu peníze. Na rockových koncertech budeme vybírat vstupné. A prodávat trička. A elpíčko. Kampaň vynese aspoň deset milionů dolarů a ty věnujeme do státní pokladny."

Trvalo mu chvilku, než si to promyslel, ale nakonec souhlasil.

Nazítří v kanceláři mého právníka naše euforie trochu opadla. Vypadalo to, že pokud vláda prosadí svou, nebudu moci na úřad guvernéra kandidovat.

„Mluvil jsem telefonicky se státními návladními určenými pro vaše případy ve všech jednotlivých místech v zemi," říkal právník, „a zdá se, že vám na letošní zimu připravili pěkně nabitý program. Pro začátek tady máme Laredo. Tam to byl takový hit, že v prosinci chtějí reprízu."

„Laredo? Ale to jsme přece vyhráli před Nejvyšším soudem."

„To jo, ale lidem z FBI se podařilo dosáhnout revize procesu kvůli nějakým formálním nesrovnalostem. Tentokrát máte na krku obvinění z transportu marihuany. Konkrétně jde o to, že jste řídil auto, v němž byla nalezena marihuana, těch sto metrů od Mezinárodního mostu k celnici. Maximální sazba je dvacet let a 10 000 dolarů pokuty."

„Vy žertujete."

„To je jenom začátek. Pak jste obsazen do další role, nejpozději na prosinec, v tom případu z Laguna Beach. A hned na začátku ledna příštího roku jedete znovu do Poughkeepsie, kvůli těm jedenácti obviněním z Millbrooku. Můj osobní odhad je, že místní poroty vás shledají vinným. Je sice téměř jisté, že se vám podaří dosáhnout zrušení rozsudků u odvolacích soudů, ale to může trvat třeba dva roky. A mezitím vás mohou držet ve vězení bez možnosti propuštění na kauci."

„Takže mám na krku dvacet let plus deset plus jedenáct za půl unce marihuany a dva vajgly, z čehož navíc nic nebylo moje?"

„Přesně tak."

„A i kdyby se mi ty případy nakonec podařilo vyhrát, stejně budu muset trčet ve vězení a tam čekat na verdikty odvolacích soudů?"

„Ano. A taky vás to bude stát spoustu peněz. Věc se má totiž tak, že Nixonova administrativa vyhlásila drogám totální válku. Oni dobře vědí, že se jim nemůže podařit zabránit lidem brát drogy, takže to nejlepší, co mohou udělat, je strčit do basy symbol. Takže si na vás nachystali tuhle ofenzívu se třemi bodci, jako vidle. A k tomu vás mohou ještě zavírat na základě vykonstruovaných obvinění kdykoli se jim zlíbí."

„Co tedy mohu dělat?"

„Nejlepší by bylo, kdyby se vám podařilo získat co nejrychleji nominaci do guvernérských voleb. Jedinou obranou, kterou máte k dispozici, jsou protesty veřejnosti."

„Je ještě další možnost úniku," řekl jsem. „Hned teď jdu podat žádost o pas. Naprosto nemám v úmyslu stát se mučedníkem."

* * *

Vyvrcholením tohoto posledního léta dekády se stal festival ve Woodstocku. Byla to přesvědčivá demonstrace spojené síly generace Baby Boomu. Půl milionu lidí se sešlo o jednom víkendu na jednom místě, aby společně vytvořili třetí největší město státu New York. Instantní metropole! Na sto tisíc tripů s LSD; dva porody a tři úmrtí, z nichž ani jedno nebylo zapříčiněno drogami.

Znali jsme se s pořadateli, a tak jsme se mohli snadno stát vodítkem a přístupovou cestou k oné zákulisní nenažranosti a šílenství po moci; záměrně jsme se tedy akce neúčastnili. Žraloci ovšem nastoupili v plném počtu a síle. Newyorská městská policie hrozila, že celou akci zakáže, pokud nebudou eliminováni. Hudebníci i jejich agenti manévrovali. Ale lidé bojující o kontrolu jeviště neměli ani tušení, že skutečnou hvězdou festivalu se stane dav samotný.

Již prostá čísla vzbuzovala úctu. Nová generace předvedla svoji sílu velice přesvědčivým způsobem. Ale ještě větší dojem vzbudila jemnost a mírumilovnost téhleté Flower Power. „Mír a láska", tak znělo motto této události, která se stala symbolem celé jedné éry.

Bill Graham viděl, co se děje, a byl vzteky bez sebe. Ve filmu *Woodstock* je zachycen v onom historickém momentu, kdy si rve vlasy a ječí se zběsilostí v očích na tu armádu dětí, která právě provádí invazi pozemků areálu. *Vždyť ti hajzlíci si ani nekoupili lístky*! „Jsou jako ti jihoameričtí mravenci," řval do kamer. „Jediný způsob, jak je zastavit, je vykopat okolo příkopy a pak to tam celé zapálit."

O tři měsíce později se na automobilové závodní dráze v Altamontu, asi deset mil východně od Oaklandu, konal koncert Rolling Stones, na kterém se nevybíralo vstupné. Manažer Grateful Dead mě pozval, abych se té slávy zúčastnil. Když jsem volal do kanceláří v San Francisku, vzal telefon Emmett Grogan a mluvil tak, jako by to

tam měl celé pod palcem. To nebyla dobrá zpráva. Tenhleten zfetovaný partyzán, oblíbenec salonních leftistek, které se rády nechávají vidět s romantickými tvrdými chlapíky, byl notoricky známý *agent provocateur* a rozsévač rozkolů mezi lidmi. Úsečně mi oznámil, že o bezpečnost na koncertě se mají starat Hells Angels, a já jsem měl pocit, že v jeho hlase slyším ironický tón jakožto předzvěst maléru.

Oaklandská dálnice byla úplně ucpaná už v deset dopoledne. Jack, Rosemary a já jsme zaparkovali už na nájezdu na dálnici, vylezli jsme na vozovku a bezstarostně naskočili na první náklaďák, který jel kolem. Tato společná cesta do Altamontu je mou nejvzácnější vzpomínkou z tohoto období. Dvě stě, tři sta, čtyři sta tisíc lidí, všichni v povznesené náladě, podávající si z auta do auta marihuanové cigarety, ovoce, víno, pivo, jak jsme se tak po centimetrech sunuli k cíli, a do toho svítí slunce a hraje hudba. A tam na konci na nás čekali ti tvrdí chlapíci, kteří se sem s burácením přihnali na svých Harleyích a přiletěli v helikoptérách, a teď odpočívali v luxusních přívěsech anebo se frajersky prohazovali poblíž pódia.

Posledních několik mil jsme už museli jít pěšky. Obrovský stadion byl zaplněný už v poledne davy lidí, kteří si po zemi rozložili deky, pokuřovali, jedli a pili, dávali si LSD. Nálada byla skvělá. Kdesi dole na pódiu hrál Santana, ale nikdo se o to nestaral. Všude bylo slyšet spoustu foukacích harmonik a kytar, hudba se valila z tranzistorů.

Pomalu jsme postupovali k zastřešenému pódiu. Dav se už cpal dopředu, i když do doby, kdy měli vystoupit Stones, chyběly celé hodiny.

Kolem pódia byli rozestavení Hells Angels, zjevně nachystaní na nějaký průšvih. K tomu došlo během vystoupení Jefferson Airplane. Jeden z Andělů odblokoval Martyho Balina, jejich sólového zpěváka, od mikrofonu. Když Marty protestoval, motorkář mu prostě jednu ubalil a poslal ho k zemi. Šéf Andělů v černé bundě pobité různými emblémy se na mě podíval a pokrčil rameny. „Moji hoši se ožrali z toho piva od Grateful Dead. Bude průser."

Airplane skončili a na pódiu nastalo mrtvo. Dvě hodiny všichni čekali.

„Řekni Mickovi, ať už začnou," zařval jsem na Grogana.

„On chce počkat, až bude tma, že pak budou mít lepší nástup."

S rostoucí nudou se zvyšovalo i napětí. Když se pak setmělo, roz-

hořely se všude na ploše stadionu ohníčky; připomínalo to scenérii z Dantova *Pekla*. Dav se začal ve vlnách valit dopředu, zezadu tlačen těmi, co stáli dál od pódia.

Konečně se na pódiu objevil Sam Cutler, počkal, až se to ohromné množství lidí zklidní, a řekl: „Rolling Stones z Londýna."

Vlna vzrušení se pomalu šířila amfiteátrem, když se hvězdy objevily na pódiu. Mick si nesl láhev whisky.

S neskutečnou, přímo ďábelskou jasnozřivostí spustila skupina rovnou „Sympathy for the Devil". Mick zpíval: „Please allow me to introduce myself, I'm a man of wealth and fame..." (Dovolte mi, abych se představil, jsem muž bohatý a známý...)

Oceán fanoušků se začal valit dopředu. Hells Angels se vrhli proti němu, aby ho zatlačili zpátky, mlátili kolem sebe pěstmi a holemi, a donutili moře k odlivu. Ale potom se dav před pódiem, tlačen těmi zezadu, znovu začal ve vlnách valit vpřed. Angels naskákali z pódia přímo mezi lidi, vzduchem se začaly míhat pěsti a nože. Mick přestal zpívat. Snažil se tu bouři uklidnit, ale neměl nad ní kontrolu. Masakr mezitím pokračoval, zraněné oběti padaly k zemi a skupina hrála dál. Snad nikdy nezněla lépe než teď, kdy se kouř ze stovek ohňů válel nad oceánem tváří osvětlených mihotajícími se plameny. Ti, kdo byli jen nějakých patnáct metrů od pódia, neměli o masakru vůbec tušení.

Bitka s Hells Angels, při které přišel o život jeden z náhodných účastníků, vyvolala vlnu moralizujících článků v tisku. Psalo se většinou něco v tom smyslu, že dekáda míru a naděje tímto nesmyslným násilím pod vlivem drog skončila. Faktem ale je, že všechno to svinstvo se odehrávalo jen bezprostředně kolem pódia, tedy centra moci, a zde byl preferovanou drogou alkohol. A na pódiu jsem nespatřil jediného člověka narozeného po roce 1946.

Co se týče událostí kolem Woodstocku a Almamontu, jedno se zdálo být jisté. Nikdo, doslova ani jedna z rockových hvězd anebo pořadatelů či producentů zúčastněných na těchto akcích, neměl ani tušení, co se vlastně na této planetě děje. Společenství lidí bylo daleko vpředu před svými vůdci a mluvčími.

Asi dva týdny na to jsem měl přednášku v Bostonu a tam mi telefonovala Rosemary. Plakala.

„John Griggs právě umřel. Předávkování psilocybinem."

„Můj Bože, to není možné. Letím hned zpátky."

Ale bylo to možné.

Předchozího večera se John rozhodl vzít poprvé psilocybin. Syntetický ekvivalent této houby, odborníky všeobecně považovaný za nejbezpečnější a nejjemnější z psychedelických drog, nebyl k dispozici už šest let, od té doby, kdy firma Sandoz zastavila jeho distribuci v důsledku veřejné publicity a polemiky kolem našeho harvardského projektu. Ale nedávno se John Griggs dozvěděl, že jednomu chemikovi v Los Angeles se podařilo syntetizovat tuto vzácnou substanci a jisté množství od něho získal. Moc se na ten zážitek těšil.

John a Carol připravili teepee, a John se pak obřadně vykoupal a oblékl. Carol pak zapálila oheň a John usedl na kožešiny a čekal, kdy droga začne působit. Full Buck Moon, jejich nejmenší, spal v kolébce. Carol si lehla do podušek, jejich další dvě děti, Sissy a Jerry, se stulily do klubíčka vedle ní a ona jim při svíčce něco četla.

John vzal dost velkou dávku. Asi po půlhodině se dostal do transu, ale bylo mu velmi špatně. Vstal. „Ta droga není čistá. Otrávil jsem se. Musím jít za Bennym do jeho stanu a říci mu, aby to nebral."

Po několika minutách se vrátil, řekl ještě sbohem ženě a dětem a upadl do komatu. Asi po deseti hodinách v nemocnici v Idyllwildu zemřel.

Podle laboratorní zprávy obsahovaly psilocybinové tablety strychnin. V té době se objevilo mnoho zpráv, že LSD a další psychedelika mohou být kontaminována jedy. Zvěsti o tom, že agenti federálního protidrogového úřadu pouštějí do oběhu zamořené drogy, se v alternativní kultuře šířily se značnou pravidelností. Důkazy pro to však neexistovaly.

My všichni jsme věděli, že v okamžiku své smrti byl John Griggs jedním z těch několika málo dobro vyzařujících, jasných a svatých lidí, které jsme kdy v životě poznali. Zemřel obklopen svými milovanými v jednom z nejkrásnějších údolí na světě.

V posledních týdnech roku 1969 jsem byl nucen podstoupit celou řadu deprimujících soudních stání, předběžných výslechů a dalších procedur předcházejících soudnímu líčení. Mimo jiné to pro mě znamenalo velkou ztrátu času, energie i peněz.

1. prosince jsem znovu stanul před soudem v Laredu v případu stříbrné krabičky. Kdybych býval ve své výpovědi před soudem po pravdě řekl, že jsem o trávě nevěděl, byl bych býval osvobozen. Moji právní zástupci, jeden místní a jeden z New Yorku, byli naprosto zmateni. V podstatě nebyli s to jakkoli účinně mě hájit a já jsem byl shledán vinným během deseti minut.

„Vyhrajeme to na odvolání," řekli právníci.

Následovalo stání před okresním soudem v Orange kvůli těm dvěma marihuanovým vajglům. Tady věc zkomplikoval fakt, že Rosemary a Jack byli jasně usvědčeni z držení ilegálních drog. Kdybych se já úspěšně hájil a při vyhrál, dostali by moje žena a syn trest natvrdo. Naopak když budu shledán vinným já, vyváznou Rosemary a Jack s podmínkou.

ŽIVOTOPIS

Paolo Mantegazza (1831–1910)

– uprchl z rodné země po revoluci v roce 1848 a prožil potom deset let v exilu v Jižní Americe, kde se věnoval experimentům s kokou. Po návratu do vlasti napsal první pojednání o kokainu, které kdy v Evropě vyšlo.

Mantegazzovy intelektuální výkony znamenaly doslova vichřici, a on se stal díky nim jedním z nejvlivnějších Evropanů své doby. Zřídil první laboratoř patologie v Evropě. Byl prvním univerzitním profesorem antropologie v Itálii a pomáhal uvádět do země fotografii. Jeho pokusy s transplantacemi na zvířatech stimulovaly zájem o problematiku omlazování. Byl jedním z předních exponentů darwinismu a vývojové teorie a po mnoho let zasedal v italském parlamentu jako senátor.

Mantegazza je rovněž považován za zakladatele evropské sexuologie. Ve své knize *Human Ecstasy*, která měla na evropské myšlení té doby nesmírný vliv, napsal: „Je nemožné nástroji, které má k dispozici medicína, odlišit chemicky indukovanou extázi od extáze mystické."

34. Čtyřiadvacet kroků ke svobodě

Leden 1970, Orange County, Kalifornie

Já osobně shledávám prostředí soudních místností zcela bezútěšným a vědě nepřátelským. Když se přišel podívat na můj proces Richard Alpert, vrtěl jen soucitně hlavou. „Soudní síň je tím nejméně vhodným místem pro prezentaci nových myšlenek," povzdechl si. „Zde ztratil svou při Galileo. Giordano Bruno vyfasoval elektrické křeslo. Scopes prohrál v Tennessee, když hájil myšlenku evoluce. Židé a Italové shledali Ježíše vinným v plném rozsahu za to, že kázal lásku, zatímco ten darebák Barabáš se z toho dostal. Tohle poučení pro filozofy ohledně public relations je staré už dva tisíce let."

„Bavme se o tom, co je *teď*," odpověděl jsem.

Složení poroty rozhodně neslibovalo nic dobrého. Okres Orange je domácím hřištěm Richarda Nixona. A také Společnosti Johna Birche. Těch dvanáct spravedlivých určených pro můj případ prozrazovalo svůj konzervatismus již svým vzhledem, oblečením a chováním.

Jedinými důkazy proti mně byly ty dva větrem ošlehané vajgly dodané poldou, který mě zatýkal, a několik mikroskopických kousků marihuany, které musely být doslova vysáty vysavačem z kapsy bun-

dy na předním sedadle dodávky. Býval bych mohl ve své svědecké výpovědi naprosto pravdivě a snad i dostatečně přesvědčivě popřít, že ty dva vajgly byly moje. Ostatně už tím, že v důkazním materiálu bylo uvedeno i těch sedm kousíčků marihuany, stát jakoby uznával, na jak chatrných základech pře proti mně vedená stojí. Navíc jsme mohli jako svědka uvést jednoho státního návladního z jiného okresu ochotného dosvědčit, že policista, jenž mne zatýkal, je znám tím, že při zadržování podezřelých osob používá nezákonné postupy.

Nicméně doličné předměty uvedené jako důkazy proti Rosemary a Jackovi byly průkazné – při osobní prohlídce se u nich našla nějaká tráva, hašiš a pár tablet kyseliny. Okresní státní návladní dal jasně najevo, že pokud nebudu shledán vinným já sám, je připraven udělat exemplární případ z Rosemary a Jacka. A moji právníci znovu kauzu v podstatě pustili, aniž by se pokusili o řádnou obhajobu. Budu znovu propuštěn na odvolací kauci a proces pak vyhrajeme u odvolacích soudů, tvrdili zase advokáti.

O víkendu před tím, než šel případ před porotu, vrátili jsme se ještě na ranč a tam jsme zjistili, že náš domek vyhořel. Při požáru vběhl náš přítel a hospodářský správce ranče Ed May do hořícího stavení s mokrým ručníkem omotaným kolem hlavy a po paměti popadl sošku Buddhy, kterou nám ještě v Newton Center, někdy před sedmi lety, věnovala Peggy Hitchcocková. A v témže týdnu zmizel Fang, náš nejstarší psí přítel. Asi ho zabila puma, nebo ho zastřelili lovci.

Toho dne, kdy šel případ před porotu, vyšly noviny v Santa Ana s titulkem přes celou první stránku, z něhož tuhla krev v žilách: Zdrogovaní hippies zavraždili matku s dětmi. Vraždu ohlásil jistý armádní lékař jménem McDonald. Do jeho domu údajně vpadla banda dlouhovlasých mladých lidí a brutálně zavraždili jeho ženu a děti. Doktora samotného zmlátili. A aby nikdo nebyl na pochybách, o co se jedná, načmárali na stěnu krví: „KYSELINA JE BEZVA: ZABIJTE TA PRASATA.“ (Mnoho lidí mělo okamžitě podezření, že s tím případem není něco v pořádku. O několik let později byl z tohoto zločinu, mimochodem mnohem hrůznějšího, než byly Mansonovy vraždy, usvědčen sám dr. McDonald.) Nebyla to dobrá doba pro poctivý proces týkající se drog. A už vůbec nebylo dobré být v této době veřejně známou osobností identifikovanou s drogami.

Verdikt poroty zněl jednoznačně: všichni jsme byli uznáni vinnými z onoho prapodivného zločinu, kterým je držení drog.

A potom soudce vytáhl svůj trumf. Já jsem byl okamžitě odeslán zpět do vyšetřovací vazby, aniž bych dostal možnost být propuštěn na odvolací kauci. To bylo něco neslýchaného a jasně protiústavního. Plešatá hlava jeho ctihodnosti se blýskala ve světle zářivek, když soudce citoval z článku, který jsem kdysi napsal pro *Playboy* a v němž jsem si dělal legraci z marihuanových zákonů.

„Pokud jde o tebe, házeme klíče do kanálu," pravil ke mně bachař a železné dveře se za mnou s bouchnutím zavřely.

Druhý den jsem přes sklo v místnosti pro návštěvy mluvil s Rosemary. Vzlykala. Advokáti byli bezmocní. Soudce se hřál na výsluní veřejného konsensu a byl neoblomný. Vypadalo to, že dostanu za ty dva vajgly deset let. Plus těch federálních deset. A k tomu ještě tady bylo těch jedenáct bodů obžaloby z Millbrooku, které se zlověstně vznášely nad mou budoucností. Past zaklapla.

Strávil jsem pět týdnů v samovazbě vězení v Orange a čekal na rozsudek. Dostal jsem deset let, nejvyšší možnou sazbu. Rosemary a Jack vyvázli s podmínkou.

Byla to radost, být převezen do relativní svobody státní věznice. Proti okresnímu vězení v Orange byla věznice v Chino místem přímo báječným: mohli jste se jít projít na velký dvůr, kde vám bylo k dispozici slunce, modré nebe a travnaté baseballové hřiště. K tomu měli vězni možnost využívat kurty na handbal a posilovnu, plus tu vzácnou svobodu navštěvovat knihovnu a ostatní vězeňské bloky.

Chino fungovalo jako přijímací středisko, kde byli vězňové podrobováni pohovorům a testům, na jejichž základě byli přidělováni do jednotlivých věznic pro výkon dlouhodobých trestů.

Třetího dne mi bylo doručeno předvolání, abych se hlásil v pracovně pro snímání psychologických testů. Policista ve službě se omluvně usmíval. „Budeme mít asi menší problém, doktore. Náš diagnostický program je zčásti založen na psychologických testech, které jste vyvinul vy."

„To mě aspoň naučí příště si hledět svého a nestrkat nos do cizích věcí," řekl jsem.

„Ty testy vám sejmout musím. Je to předpis."

„Tak se do toho dejme."

Mým záměrem bylo, aby test inteligence vykázal maximální možné skóre. V testu osobnosti jsem svoje odpovědi vykalkuloval tak, abych vypadal jako člověk morální, neimpulsivní, poslušný a konformní. Zato testy zjišťující předpoklady pro pracovní zařazení měly odhalit mé vlohy v oboru lesnictví a zemědělství spolu s beznadějnou nevyužitelností pro práci v kanceláři. Hrál jsem totiž o možnost transferu do věznice s minimální ostrahou, odkud by bylo možné utéci.

Později mi bylo prožít menší šok plynoucí ze zjištění, že mnozí Američané, dokonce i řada mých přátel z liberálních kruhů, se cítili jaksi dotčeni, že jsem se rozhodl nasednout do toho půlnočního expresu z vězení na svobodu. Útěk z vězení považovali za antisociální akt, mnohem opovrženíhodnější než všechny moje „zločiny". I tento příklad ukazuje, jak může dojít ke vzniku a rozvoji separátních realit, a to dokonce i mezi přáteli.

Ale uvažte moji situaci: bylo mi devětačtyřicet a na krku jsem měl doživotí za to, že jsem dodával odvahu ostatním, aby se nebáli pohlédnout do tváře svým novým možnostem volby, a to s rozumným odhodláním. Americkou vládní garnituru tehdy tvořili lidé jako Richard Nixon, Spiro Agnew, John Ehrlichman, Robert Haldeman, G. Gordon Liddy, John Mitchell, J. Edgar Hoover a další podobné figury, které se demokratickému procesu doslova vysmívaly. Nebyl ve mně ani stín pochybnosti: útěk byl prostě mou povinností. Připustili byste snad vy, aby vás takoví lidé zavřeli do vězení na doživotí jenom za vaše myšlenky? A tak i já s radostí přenechám verdikt ohledně tohoto mého činu historii.

Zanedlouho přišel příkaz k mému transferu do věznice California Men's Colony-West v San Luis Obispo. Bylo to vězení s minimální ostrahou; a tak jedinými překážkami, které mi stály při útěku v cestě, byl pět metrů vysoký plot z ostnatého drátu a obrněný transportér s osádkou střelců.

Náhodnému návštěvníkovi mohla věznice připadat jako docela příjemné místo. Byla to bývalá vojenská základna, kterou tvořilo několik jednopatrových dřevěných baráků propojených krytými chod-

bami. Okna bez mříží, všude trávníky a záhony květin, odevšad nádherné výhledy na řetěz hor při pobřeží. Nicméně z psychologického hlediska zde panovala atmosféra velmi depresivní. CMC-West byla totiž jakýmsi domovem důchodců Správy nápravných zařízení státu Kalifornie, a zločinci, kteří zde byli internováni, strávili povětšině za mřížemi celý svůj život a nyní již byli považováni za lidi totálně institucionalizované. Zde jste nemuseli čelit hrozbě násilí, zde jste se nesetkali se sebemenším náznakem vzpoury, nýbrž jenom s mrzoutskou apatií úplně vyhořelých lidí.

K dopolední práci jsem byl přikázán do kanceláře kapitána a tudíž strážným neustále na očích. Odpoledne jsem se v přípravách na svůj útěk věnoval tělesnému cvičení v posilovně a tělocvičně. S Chicanos, Američany latinskoamerického původu, jsem se vyžíval v tvrdých a vyčerpávajících turnajích v handbalu, a to v singlu i v deblu. Po několika týdnech jsem již ovládal hru od základní čáry i vysoké údery po lajně oběma rukama, a stal jsem se nejlepším hráčem anglosaského původu v base. Jinak jsem byl v nejlepší fyzické kondici od doby West Pointu.

Když jsem si zvykl na rytmus života ve vězení a zjistil, kdo je práskač a je proto třeba dát si na něho pozor, zkoušel jsem od vězňů-veteránů vysondovat, jaké jsou možné únikové cesty z věznice. Zdálo se, že existuje jedna dobrá varianta. Těsně nad střechou jednoho baráku vedl telefonní kabel ke sloupu, který stál už za plotem tábora. Všechny světlomety v táboře byly pod tímto kabelem. Moji rádci si *mysleli*, že kdyby se někdo rukama i nohama zavěsil na kabel a přelezl ke sloupu, nebylo by ho odnikud vidět, dokonce ani z obrněného transportéru, jehož stanoviště bylo asi 25 metrů vzdálené. Nikdo to ovšem až dosud nezkusil.

Během jedné z Rosemaryiných návštěv jsme spolu na trávníku prodiskutovali tento plán. Ona měla za úkol zajistit auto, které by na mne čekalo někde na dálnici poblíž věznice. Členové Bratrstva toužili po tom, aby mne dostali z vězení. A další sympatizanti se nabízeli, že zajistí pomoc venku – měli to být „zkušení zločinci", kteří by mě za 25 tisíc dolarů dostali ven ze země. Souhlasili jsme s tímto plánem, protože někteří z mých přátel měli konexe na Kubu a do dalších zemí Třetího světa, kde bych případně mohl dostat politický azyl.

Útěk však musel být o pět měsíců odložen. Moji rádci naléhali,

abych s ním počkal až do září, kdy nastanou mlhy. A jeden z mých poradců z řad vězňů trval dokonce na tom, abych odložil útěk až do té doby, kdy *on* sám bude propuštěn na podmínku, protože měl strach, aby mu nebylo přičítáno za vinu, kdybych to při útěku schytal. Takže Rosemary mu venku dokonce sehnala místo, aby se jeho propuštění urychlilo.

Rosemary již dávno vystoupila z mého stínu a stala se z ní hvězda médií a také ovšem slaměná vdova. Pro věc mé obhajoby se jí dařilo získávat značné sumy peněz. Většinu z nich samozřejmě spolkly různé náklady a výdaje, nicméně bylo to poprvé, kdy Rosemary měla v ruce hotové peníze. A v jejím okolí se vždycky vyskytovalo dostatek hezkých a příjemných mladých mužů, kteří dychtili po tom, obsadit se do role jejího šoféra. Bylo celkem pochopitelné, že Rosemary neodolala příležitosti rozehrát několik milostných románků s těmito mládenci, hezky jeden po druhém, zatímco já jsem se ve své kleci užíral žárlivostí a nemyslel na nic jiného než na útěk.

Vzdor těmto citovým vzruchům byla Rosemary plně oddána věci mého osvobození, pracujíc na tom neúnavně ruku v ruce s právníky, novináři i politiky. Každý návštěvní den za mnou přicházela s novinkami. O svých nevěrách mě otevřeně informovala, ale zároveň neopomněla vždy důrazně opakovat, že je naprosto odhodlána dovést můj plán na útěk k úspěšnému konci. Součástí plánu bylo i to, že se po mém útěku ke mně v undergroundu připojí. Já sám jsem na ni naléhal, ať veřejně vyhlásí, že žádá o rozvod a ať svému kurátorovi dohlížejícímu na plnění podmínek jejího podmínečného propuštění sdělí, že končí se způsobem života, který jsme před mým uvězněním vedli a že se distancuje od mého útěku. Pak bychom se mohli setkat někde v cizině, pokud by se spiknutí podařilo. Ale Rosemary ve své loajalitě ke mně nikdy nezakolísala. Cítila přesně, že jsem se do vězení dostal kvůli ní, a ona mě nyní chtěla dostat ven.

Jedním z úkolů, které Rosemary při přípravách mého útěku měla, bylo sbalit náš osobní majetek v našem domě v Berkeley. Hlavním problémem bylo, co s asi dvaceti registračkami, ve kterých byl uložen celý můj osobní archiv od předškolních let až do současnosti. Vyskytly se důvodné obavy, že by vláda obojí, dům i archiv, mohla zabavit.

Ale pomoc se objevila. S Rosemary navázali kontakt Michael Horowitz a Bob Barker, kteří právě založili knihovnu Fitz Hugh Ludlow

Memorial Library, v níž se snažili shromáždit co nejúplnější sbírku knih a dokumentů týkajících se psychoaktivních drog. Rosemary se Horowitze a Barkera dotázala, zda by měli zájem stát se správci mého archivu, patrně největšího souboru záznamů z drogového výzkumu na světě. Ty dva ta myšlenka nadchla. Asi za dva dny se u nás objevili s najatým náklaďákem a podařilo se jim archiv tajně odvézt a ukrýt na bezpečném místě.

V sobotu dopoledne 12. září 1970 mě probudil můj spoluvězeň Angelo asi v deset. Skočil jsem k oknu a uviděl ty báječné měkké šedé chuchvalce, oponu zajišťující mou bezpečnost. Skvělé počasí pro noční útěk. Zato Angelo nadával: „Zasraná mlha. Zítra nebudem vidět ani naše ženský na trávě."

Ležel jsem v posteli a v duchu míchal čtyřiadvacet tarokových karet. *Jedna*: bezměsíčná noc. *Dvě*: mlha. *Tři*: sobota večer; vyčkat, až se hlídkové vozidlo vrátí z CMC-East (Východ) s těmi, kdo měli propustku na návštěvu snack-baru, to mělo být okolo 8.30 hod. večer. *Čtyři*: zamalovat bílé obruby na teniskách načerno. *Pět*: napsat lístek na rozloučenou a dát ho do skříňky. *Šest*: z bloku odejít před nebo po 9.00, kdy je nástup na televizi a chodby jsou plné vězňů. *Sedm*: počkat, až je centrální chodba prázdná, nebo aspoň až všichni vězňové budou zády k bočním dveřím na dvůr. *Osm*: nenápadně vyjít z bočních dveří a přejít ke stromu (pět vteřin). *Devět*: vylézt na strom (pět vteřin). *Deset*: přeskočit na střechu - tiše. *Jedenáct*: zout si tenisky. *Dvanáct*: lehnout si na kraj střechy a zkontrolovat rozmístění stráží a hlídkových vozů. *Třináct*: pro případ, že by mě zahlédli, být připraven k nějakému zoufalému činu. *Čtrnáct*: přeplazit se po střeše spojovací chodby na střechu bloku 324 (šedesát vteřin). *Patnáct*: po čtyřech nebo shrbeně přeběhnout na konec bloku 324, dát pozor na dráty televizní antény (šedesát vteřin). *Šestnáct*: obout si tenisky a navléknout handbalové rukavice. *Sedmnáct*: zavěsit se rukama i nohama na kabel a přelézt přes volné prostranství ke sloupu (devadesát vteřin). *Osmnáct*: sjet dolů po sloupu za plotem. *Devatenáct*: slézt dolů po náspu a přejít volný prostor ve směru k dálnici. Vyhnout se všem budovám, dát pozor na požární hlídku (čtyři minuty). *Dvacet*: běžet půl míle severním směrem podél dálnice číslo 1, až k odbočce se třemi stromy (čtyři minuty). *Jedenadvacet*: čekat na dodávku, která bude

mít zapnutý pravý blinkr. *Dvaadvacet*: kontaktní osoba se jmenuje Kelly; mé krycí jméno je Nino. *Třiadvacet*: dostat se do ciziny. *Čtyřiadvacet*: žít šťastně až do smrti.

Ve dvě hodiny odpoledne se ukázalo slunce, ale nad mořem už bylo vidět další přátelské mraky.

Procházel jsem se po dvoře a odpočítával vteřiny. Znovu jsem si všechno opakoval. Čtyři minuty k dálnici. Čtyři minuty ke třem stromům. Postavil jsem se do první fronty na menáž. Moje poslední večeře na těch kovových tácech. Pak zpátky na blok. Usadil jsem se v setmělé televizní místnosti a díval se na fotbalový zápas Stanford-Arkansas.

Pak jsem si lehl na palandu a čekal na odpočítání a kontrolu v pět. Teď vteřiny už přímo pádí. Zazněl zvuk píšťalky oznamující počítání. Pak těžké kroky mnoha nohou směrem do jídelny.

Angelo se češe a ptá se: „Jdeš večeřet?"

„Už jsem jedl s první skupinou."

Čekám, až se blok vyprázdní. Teď. Jdu ke skříňce. Z tenisek rvu bílé tkaničky a navlékám do nich hnědé. Pak se krčím tváří ke skříňce, v klíně noviny. Otevírám tubu s černou barvou a vymačkávám ji na bílé proužky tenisek. Kroky. Řinčení klíčů dozorců. Boty zpátky do skříňky. Čekám. Stráž jde pryč. Zpocené ruce mám celé černé, jak jimi nanáším barvu na hladkou gumu. Navlékám si handbalové rukavice a natírám štětcem hřbety tenisek na černo. Barva mi prosakuje až na ruce. Házu rukavice do skříňky, aby trochu oschly, a zavírám dvířka.

Pak si dřu ruce rejžákem a barvu s podlahy stírám ručníkem. Kartáč i ručník strkám pod matraci.

Je 8.30 a znovu se ozývá signál na odpočítání. Po něm odchází Angelo na partii bridže. Teď. Obouvám si černé tenisky, oblékám bundu z tmavomodré džínsoviny a nasazuji brýle. Do kapsy strkám dopisy od ní, vězeňské identifikační dokumenty a svůj meditační růženec.

Je čas. Jdu na konec bloku do spojovací chodby (č.1 na nákresu) a modlím se, aby byl vzduch čistý. Dva trestanci mě vidí projít kolem (2). Jdu tedy dál celou chodbou a na jejím konci se otáčím nazpět (3). Stále se za mnou dívají. Zahýbám nazdařbůh za roh a do sousedního bloku a procházím jím tam a zpět (4).

Nerozhodně se zastavuji. Jsem v pasti. Cítím, jak čas běží. Musím si pospíšit, jinak zmeškám auto, které mě má na dálnici vyzvednout. A taky postávání může být podezřelé. Znovu jdu chodbou. Podívám se doleva, ti dva tam jsou pořád (5). Jdu dál vedlejší chodbou a po několika krocích se otáčím zpět. Čas utíká. Zahýbám za roh. Jsou pryč! Jdu směrem k bočním dveřím na dvůr. Mrknu doprava. V chodbě (6) se vybavují tři trestanci. Jedním z nich je Metcalf, známý práskač. Vzhlédnou, jako by cítili moji nejistotu. Jdu dál a pak se obracím zpět (7). Musím na ně nějak vyzrát. Možná kdybych jen tak jako mimochodem prošel dveřmi, nevšimli by si toho. V poslední vteřině sáhnu na kliku dveří, mrknu do chodby. Tři hlavy se dívají za mnou. Procházím kolem dveří na dvůr jakoby nic (8).

Zatraceně. Třeba jsem mohl proklouznout. Zahýbám za roh a znovu jdu směrem na sever (9). Nový plán. Na konci chodby jsou další dveře vedoucí na execírák. Kdybych jimi vyšel, budu muset projít přes celý dvůr. Teď v noci? Přísný zákaz. Jestli mě někdo uvidí, spustí poplach.

Otevřel jsem dveře a vyšel na centrální dvůr osvětlený světlomety (10). *Je přísně zakázáno vycházet v noci na dvůr. Zákaz platí i pro dozorce.* Chvilku jsem stál pod stromem, přímo pod oknem. Uvnitř v chodbě, tváří k oknu, stál Metcalf. Něco hučel do těch druhých dvou trestanců. Lézt na strom ani ne metr od toho práskače?

Posadil jsem se na schody (11). V záři světlometů, všem napospas. Kdyby mě teď uviděl nějaký dozorce, pěkně bych to schytal: s těmi začerněnými handbalovými rukavicemi v kapse a s lístkem na rozloučenou ve skříňce. Čas jako by se zastavil. Bedlivě pozoruji lesklé listy stromu a z chodby ke mně proniká ztlumený hlas Metcalfův. Teď anebo nikdy. *Teď.* Přešel jsem ke stromu. Budu na něj muset vylézt přímo Metcalfovi před očima. Spustit poplach bude trvat několik minut a dalších pět minut to zabere těm obrněncům, než vyjedou na cestu. Najednou Metcalfův hlas zahulákal dobrou noc. Otočil jsem se od okna. Můj nervový systém se najednou zapnul na jakýsi prastarý báječný vzorec přežití. Rukou jsem chňapl větev (12), pak přes ni přehodil nohu a vyhoupl se nahoru – noha-ruka, noha-ruka – a už jsem balancoval na vratké sklánějící se větvi, skok, a dopadl jsem na všechny čtyři na střechu spojovací chodby (13).

Seděl jsem tiše na šikmé střeše pokryté térovým papírem a na-

slouchal hlasům a dupotu nohou z chodby pode mnou. Ze svého místa jsem mohl přehlédnout celý areál věznice až ke správní budově, v níž si lebedili bachaři. Tady ve tmě, mimo dosah reflektorů, jako bych se změnil v nějaké lesní zvíře pozorující tábor lidských bytostí.

Po čtyřech jsem běžel po střeše až na konec chodby, přelezl jsem přes okraj a dostal se na střechu bloku 324. Tu jsem narazil na dráty televizní antény a ztuhl. Dobře jsem viděl na obě strany na sousední bloky a moji siluetu muselo být vidět proti nebi stejně dobře.

Na konci střechy na mě za plotem mrkala světla z dálnice dole (14). Natáhl jsem si handbalové rukavice a lehl si naznak na šikmou střechu pod telefonním kabelem. Kolem drátu jsem zahákl nejdřív kotníky, pak jsem natáhl ruce nad hlavu, chytil se kabelu a vydal se na cestu hlavou napřed.

Šlo to ztěžka. Každého asi čtvrt metru bylo oko, které drželo telefonní kabel pod ocelovým lanem. Moje nohy do kabelu neustále narážely a zamotávaly se do něj. Vůbec nebylo možné jenom tak lehce a hladce se přitahovat. Musel jsem vždycky rukou hrábnout dopředu, chytit se lana a pak nějak přemrsknout tělo toho čtvrt metru za rukama. A zase dopředu. Tělo přitáhnout. A za tělem nohy. A dalšího čtvrt metru. Lano se přitom prohýbalo a houpalo. Dalo mi obrovskou námahu udržet se na něm. Prováděl jsem jakési podivné neuspořádané, jakoby zápasnické pohyby, při nichž jsem se snažil přitisknout tělo k rozhoupanému lanu. Potil jsem se a těžce oddychoval. Vždycky padesát přitažení - a pauza. Hnusné zjištění: jsem úplně vyčerpaný. Plíce zoufale lapají po dechu. Paže vytahané a tělo zesláblé. Dál to už nejde ani půl metru. A to jsem teprve v jedné třetině lana (15). Ještě jsem se nedostal ani na úroveň okružní cesty. Totální vyčerpání.

Moje ruce už nebyly s to udržet váhu těla. S jakýmsi zoufalým, přímo sexuálním svíjením jsem objal lano lokty a koleny. Snažil jsem se odpočinout si. Houpání lana se trochu zmírnilo. Hlavou mi kroužily myšlenky jako noční můry. Tak co uděláš teď? Neschopný šaman houpající se na laně ve výšce sedmi metrů, dokonale viditelný ze dvou obrněných transportérů zároveň. *Tak se nám ten experimentíček zase tak trochu vymkl z ruky, že, profesore.*

Uvnitř obrněného auta, které stálo blíž ke mně, se zablýsklo. Uvi-

děli mě. Teď zapnou světla, aby ohlásili poplach. Slyšel jsem hlasy. Čekal jsem, kdy se s jekotem objeví hlídkové vozy. Jak mě asi budou srážet dolů? Holemi, jako divokého mývala? Znovu jsem se začal svíjet kupředu. Za mohutného cukání další metr a půl. Stop. Zápěstí a paže mám úplně vytahané a povolují. Lapám po dechu. Už dávno jsem měl přestat kouřit. A měl jsem ještě víc posilovat, ještě víc železa do sebe napumpovat. A přitom to vypadalo tak jednoduše. Teď jsem už věděl, proč tudy ještě žádný trestanec neutekl. Byla to jakási vrcholná, přímo olympijská gymnastika na visutém laně, střelcům na mušce. Měl jsem počkat, až přijdou zimní mlhy. Možná je i to lano samotné, natažené přes plot a vzbuzující pokušení, jenom pastí. A lovci už čekají v autech dole, ručnice připravené na kolenou.

Najednou záblesk ostrého světla. Patnáct metrů ode mě vyrazilo zpoza rohu auto a jelo po okružní cestě směrem ke mně. Tak mě tedy mají. Vůz se přibližoval, už bylo slyšet skřípání štěrku pod koly. Ve světle reflektorů se mé rukávy z džínsoviny zbarvily levandulově. Viděl jsem, jak se řidič nahýbá dopředu a zamačkává cigaretu v popelníku. Pak auto projelo pode mnou a zmizelo.

V tom okamžiku jsem se dostal do jakéhosi deliria. Se zkříženými pažemi, lano pod lokty, jsem se posunoval centimetr po centimetru jako housenka. Moje mysl se upnula na úkol dostat se za úroveň plotu, takže kdybych nakonec přece jenom spadl, byl bych už na svobodě, mimo území tábora. Ruce se mi pořád zamotávaly do ok telefonního drátu. Musel jsem je vždycky osvobodit křečovitým trhnutím, které ovšem divoce rozkývalo lano. Ústa lapající po dechu, tvář celá naběhlá námahou, brejle nakřivo, pot ze mne jen kapal. Chtěl jsem být něco jako Errol Flynn a vyšel z toho Harold Lloyd. Cítil jsem se sám na celém světě. Mých 49 let a 325 dní mě dovedlo až před tento boží soud. Už to nebyl strach – jenom jakési drásavé rozpaky. To tedy nebyl právě důstojný způsob jak umřít, přišpendlený k větvi jako lenochod.

Najednou: už dost přemýšlení. Z jakéhosi vnitřního rezervoáru se vydralo jediné: ŽÍT! PŘEŽÍT, úplný výron energie a zvláštní pocit lehkosti, přímo erotické. Krk zvrácený do oblouku, ramena deroucí se kupředu, celé tělo v třesu, nohy kopající a ramena tlačící se vpřed:bylo to, jako bych byl vypuzován děložními stahy z těla matky.

Brejle mi spadly na zem, ale moje paže pojednou hladce klouzaly po laně. Tak jsem tedy vyrazil, propocený skrznaskrz a hlavou napřed, do nového života.

Ručkoval jsem dál, až se moje prsty konečně dotkly sloupu (16). Zavěsil jsem se na lano jenom za nohy (na palandě jsem to nacvičoval aspoň tisíckrát), natáhl jsem ruce a chňapl po hrotu na sloupu, pak jsem spustil tělo za rukama, nohama i pažemi jsem obejmul dřevěný sloup plný třísek a sjel po něm dolů. Má chodidla triumfálně udeřila do půdy znamenající volnost. JSEM SVOBODNÝ!

Taktak jsem se držel na nohou, byl jsem celý zpocený a lapal jsem po dechu. Brýle jsem našel, byly za plotem, už mimo tábor. Tím legračním profesorským gestem jsem si je nasadil na nos. Všude bylo ticho. Reflektory osvětlovaly ocelový plot i trávník. Vězeňské baráky byly ode mě vzdáleny jenom asi patnáct metrů.

Odvrávoral jsem ke svahu, tam jsem si lehl a opřel hlavu o kámen – byl jsem vyčerpaný, těžce jsem oddychoval, a přitom se snažil naslouchat – dával jsem pozor, jestli se neblíží požární hlídka. Mé první kroky po prudce se svažujícím břehu uvolnily lavinu kamení. Uklouzl jsem a šinul se dolů, kameny se valily spolu se mnou. Zvedl jsem se na úpatí svahu a začal postupovat vpřed obezřetnými přískoky.

Uprostřed pole vyschlé koryto potoka. Drž se od něj vlevo. Pozor na balvany. Nedělej hluk. Požární hlídač chodí na pravidelné obchůzky. Co uděláš, když se s ním potkáš? Musíš si poradit. Jakmile ses jednou dostal za plot, jsi jenom prchající lovné zvíře. Lidé, kteří po tobě jdou, tě chtějí zabít. Jestli se ti do cesty dostane ten hlídač, musíš to s ním nějak vyřídit, nebo se už nikdy svobodně nenadechneš.

Brýle se mi orosily. Otřel jsem si skla rukávem svetru a civěl do tmy. Na pozadí jasně osvětleného tábora se rýsovaly černé siluety stromů. Příjezdová cesta osvětlená pouličními lampami byla prázdná. Celý ten tisíc vězeňských oken se za mnou díval, jak jsem běžel přes pole. Po čtyřech jsem přeběhl kolem hlavní brány věznice s nápisem na uvítanou (CALIFORNIA MEN'S COLONY WEST FACILITY) a běžel jsem dál až k železniční trati vedoucí rovnoběžně s dálnicí č.1. Bylo to neskutečně jednoduché.

Po silnici za mnou se blížila světla automobilu. Praštil jsem sebou do kolejiště, na tváři mě studila ocel kolejnice, ruce jsem měl zabořené do štěrku. V autě jedoucím na sever jsem zahlédl nějaký pár středního věku. Po kolejích to tedy nebylo bezpečné. Opatrně jsem sešel dolů do příkopu vedle trati.

Poprvé po sedmi měsících jsem zase běžel svobodně, divoce, rychle. Občas jsem vyskočil radostí. A znovu se blíží světla. Padl jsem do vysoké trávy, těžce oddechoval a sledoval, co se děje. Kdyby na autě blikal pravý blinkr, vyběhl bych na silnici.

Kousek před sebou jsem uviděl neurčitý obrys skupiny stromů vedle silnice. Vylezl jsem zpod můstku přes příkop a běžel k prvnímu stromu. To nebylo ono. Ale tam dál: tři stromy těsně vedle sebe.

Nastalo nekonečné čekání, zatímco kolem svištěla auta. Dvě minuty. Pět minut. Deset minut. Je možné, že by nepřijeli? Zabásli je? Nebo nehoda? Nebo nějaký bordel v plánech? Mám zkusit jet po té dálnici č.1 na sever stopem?V těch vězeňských hadrech?

Konečně auto. Pravý blinkr bliká. Vybíhám ze stínu. Dveře se otevírají a nějaký ženský hlas se ptá: „Nino?"

„Kelly!"

Objali jsme se. Padl jsem na zadní sedadlo a chňapl po ruce druhé ženy sedící za volantem. Kelly skočila dovnitř a zabouchla dveře. Motor zaburácel a vyrazili jsme.

„Já jsem Maru," řekla řidička.

„Kde je Rosemary?"

„V Seattlu. Uvidíš ji v pondělí."

Měl jsem smíšené pocity. Doufal jsem, že už bude v bezpečí někde v cizině. Na druhé straně jsem byl celý pryč z toho, že se za dva dny uvidíme.

Kelly mluvila hrozně rychle. „To je bezvadný, že seš tady, brácho. Jely jsme kolem toho místa, kde jsme tě měly sebrat, už dvakrát. Hrozně ses zdržel. Už jsem chtěla jít nahoru na trať podívat se po tobě, jestli někde neležíš zraněný."

„Kolik ti je?"

„Osmnáct."

„A Maru?"

„Devatenáct."

Kelly ukázala na ranec na zadním sedadle. „To jsou tvoje nové šaty. Převlékni se."

Svlékl jsem ze sebe vězeňskou džínsovinu.

„Dej mi to," řekla Kelly. „Tyhle šaty teď dáme do jiného auta. Oni pak pojedou na jih někam k LA a nechají to v nějaké umývárně u benzínové pumpy. Ať si ta prasata myslí, že jsme jeli na jih."

„Kolik aut je dneska v akci?"

„Čtyři. Tady v tom autě budeš ještě asi pět minut. V Morro Bay na nás čeká karavan a tím pojedeme do Oaklandu. Třetí auto je to, co pojede na jih. A ve čtvrtém je krátkovlnná vysílačka, která monitoruje policejní hovory. Máme nějaký náskok?"

„Myslím, že si nikdo nevšiml, že jsem utekl. Takže máme dvě hodiny, než zjistí, že jsem pryč." Dal jsem jí svůj vězeňský průkaz, kopii lístku na rozloučenou a dopisy od Rosemary.

„Schovej to a pak to dej archiváři Horowitzovi."

„V kapse máš náprsní tašku a různé průkazy. Teď se jmenuješ William McNellis, narozen 14. listopadu 1929, adresa 2925 Northridge Road, Seattle."

U benzínové pumpy v Morro Bay auto zpomalilo.

„Co se děje?"

Obsluha na nás zamávala a naše auto znovu zrychlilo.

„Dali jsme mu světly znamení, že tě máme, a on nám dal znamení, že v rádiu ještě nezachytil vyhlášení poplachu. Zatím to jde dobře."

Maru řídila lehce a uvolněně. Zahnuli jsme na silnici k pláži. Maru se ke mně s úsměvem obrátila. „Fajn, brácho. Teď si vystoupíš. Uvidíme se v Oaklandu."

Natáhl jsem si na hlavu vlněnou čepici a šel jsem za Kelly přes duny směrem k pláži. Bylo to jako ve špatné detektivce.

Asi po stu metrech Kelly zahnula od moře, rozhlédla se nad dunami a za vteřinu jsme už byli u zaparkovaného karavanu. Čekala tam na nás příjemná žena ve středních letech. Objali jsme se. Pak vyšel zpoza karavanu statný šedovlasý muž a podal mi ruku. „Buď zdráv. Jmenuji se Frank a tohle je Pam."

Kelly mi pokynula k zadním dveřím. „Teď ti obarvím vlasy. Pár minut tady ještě budeme tvrdnout a pak zmizíme."

Nabrala do kbelíku vodu, sprejem mi nastříkala barvu na temeno

hlavy a začala masáž. „Kelly je moje krycí jméno. Otec je senátor. Naše skupina se jmenuje Weathermen Underground."

Zasmál jsem se. Všechno bylo jasné. Tak tedy Weathermeni mě vysvobodili, ten šílený gang gerilových hazardérů, noční můra FBI.

Co jsem na to měl říci? Byl jsem jim prostě vděčný.

Ještě jsem seděl s hlavou v kbelíku na podlaze karavanu, když jsme se rozjeli.

Kelly načrtla plán dalších akcí. „Teď jedeme na křižovatku s dálnicí 101. Tam já přesednu do rádiového vozu. Vy pojedete na sever do Oaklandu v karavanu a my za vámi. Kdybychom zachytili zprávu, že policie v oblasti rozmístila silniční zátarasy, zastavíme vás a pojedeme do jednoho konspiračního bytu, kde to přečkáme. A až bude vzduch čistý, jedeme do San Franciska a pak do Seattlu. Tam na tebe čekají Bernardine Dohrnová, Jeff Jones a Bob Ayers. Další postup společně vymyslíte."

Karavan zastavil. Z okénka jsem uviděl Franka, jak za pomoci hasáku škube tabulkou s SPZ. Kalifornie zmizela, na jejím místě se objevil Utah. Nálepka na nárazníku hlásala. „AMERIKA: BUĎ SI JI ZAMILUJ, NEBO JI OPUSŤ."

Noc jsme strávili v konspiračním bytě v San Francisku. Druhého dne jsme s Frankem vyrazili na sever. Večer jsme se utábořili v horách v severní Kalifornii a tam jsme se setkali s vůdci Weathermenů.

Druhý den jsme pokračovali na sever a dojeli až do dalšího konspiračního bytu na předměstí Seattlu. Tam na mě čekala Rosemary.

„K domu to je ještě asi dva kilometry. Když bude v okně oranžová záclona, je to znamení, že je vzduch čistý. Já tě pak vyhodím kousek dál za zatáčkou. Nechceme, aby si někdo všiml zaparkovaného karavanu před domem."

Venkovský dům stál asi tři sta metrů od silnice a v okně byla oranžová záclona.

Kus za domem silnice zahýbala směrem na východ. Frank zastavil a pokynul mi ke dveřím. Podali jsme si ruce. Pak jsem popadl svou cestovní brašnu a vyskočil.

Šel jsem po liduprázdné polní cestě. Stále jsem zrychloval. Chtělo

se mi běžet. Když jsem došel k odbočce na farmu, viděl jsem, jak se dveře otevírají, z nich vychází Rosemary, schází po schodech a jde ke mně. Pak se rozběhla. Byla to jedna z nejkrásnějších chvilek mého života. Rosemary se smíchem doběhla ke mně, vrhla se mi do náruče, já jsem ji zvedl a zatočil se s ní dokola, stále ji drže v pevném objetí. Byl jsem zase doma.

Vešli jsme do domu, prošli velkou kuchyní a vyběhli nahoru do ložnice. Konečně spolu. Úplně jsme zářili. Bylo toho tolik, co jsme si museli říci.

Dole jsme slyšeli hlasy a tak jsme všechny zavolali nahoru. Přišli Pam a Kelly a Maru a Frank. Místnost byla plná lidí. Přinesli šampaňské, ovoce, domácí chléb, jemný camembert. Rozsvítili jsme svíčky a zapálili kadidlo, jeho vůně se nesla celým domem. Slyšel jsem svištět auta po nedaleké silnici, bylo to jako v té písničce „I gotta girl way town so good to me". Strop opadával a zpod spadlé omítky na nás civěly konce trámu, ale my jsme se cítili jako v paláci.

Celých sedm měsíců jsem se pořádně nevyspal. A teď ještě tři dny na útěku, oteklá kolena, svaly roztřesené. Konečně sladké ženské rty. Láska je přece jenom báječná věc.

Druhý den na úsvitu vtrhli do domu triumfálně Bernardine, Robert a Jeff, ti geriloví hrdinové. Mávali novinami: Weathermeni pomohli Learymu utéci z vězení. Manifesty Weathermenů byly rozeslány poštou šéfredaktorům a vydavatelům novin po celé zemi. J. Edgar Hoover sliboval, že do deseti dnů bude uprchlík dopaden.

Strávil jsem dvě stě nocí leže na pryčně ve vězení, vymýšleje dvě stě plánů na útěk ze země. Odletět vrtulníkem do Mexika. Anebo najmout si loď a odjet na Kubu. Anebo po svých do Kanady.

„Fakt to není vůbec složité," řekla Bernardine. „My tady máme kupu padělaných průkazů, všechny s adresami mimo stát Washington. V pátek si půjdeš pro řidičák pro Washington. Už nebude čas nechat si udělat fotku, ale na dočasný řidičák stačí popis. V neděli letíš do Chicaga. V pondělí žádáš o pas. Ten můžeš mít ještě týž den. A v pondělí v noci letíš pryč. Přistáváš v Alžírsku a tam už je Eldridge Cleaver."

Úplně jsem strnul. V životě by mně nenapadlo ukázat se se svým

obličejem na pasovém oddělení, vždyť každé je určitě neustále plné agentů FBI. Tím méně bych se odvážil postavit se do fronty na odbavení na některém mezinárodním letišti. Ach, profesore Leary, vy letíte do Alžírska, ano, ano.

Ale teď se psalo září 1970. Nikdy v historii letectví nebyla na mezinárodních linkách přísnější kontrola než nyní. A tam že bych se měl přihrnout s letenkou do nějaké arabské země? A pak ještě proniknout, s pasem jeden den starým, všemi těmi detektory na kovové předměty a obelstít všechny ty hlídky, které si kvůli obavám z únosu letadla tak pečlivě prohlížejí každou tvář? Přesně jsem si dovedl představit, jak se na jedné z těch tváří objeví záblesk poznání - a pak už jenom zaklapnou pouta.

„Odložme zatím rozhodnutí a zkusme zapracovat na dokonalém přestrojení," řekl jsem. „Jestli se nám podaří dosáhnout dokonalé změny obličeje, třeba se mi vrátí odvaha."

Přestrojení ale také nebylo tak jednoduchou záležitostí. Měl bych mít vousy? Nebo knír? Nějakou jizvu nebo jiné znamení? „Určitě budou očekávat, že se pokusím schovat se za vousy. Co tak proplešatělý byznysmen? Chce si někdo zahrát na holiče?"

Svlékl jsem se do pasu a sedl si na kuchyňskou židli. Pak mi Kelly zastřihla vlasy v zátylku a na spáncích na ježka (tak se to nosilo v Americké legii). Smutně se podívala na nůžky ve své ruce. „Prostě to nemám ráda."

Ostříhala mi pak vlasy na temeni co nejvíc nakrátko.

„Fajn," řekl jsem. „A teď mi to temeno ohol."

Kelly mi položila na hlavu nahřátý ubrousek a sprejem mi nastříkala na temeno holicí krém.

„Jenom buď klidná," řekla Rosemary. „Stačí sebemenší škrábanec a všechno je prozrazené."

Cítil jsem na temeni jemné škrábání a pak se Kelly dala do smíchu. Podíval jsem se do zrcadla v koupelně a uviděl v něm jakéhosi cizího plešatého člověka.

Když se vrátili Bernardine, Bob a Jeff, zůstali nad tou proměnou stát s ústy otevřenými. A já jsem poprvé měl aspoň na okamžik pocit, že by to mohlo klapnout.

O tři dny později jistý korektní, dobromyslně vyhlížející muž

středního věku jménem William McNellis, se zbrusu novým pasem, prošel detektorem na kovové předměty a nastoupil do letadla TWA do Paříže.

Do téhož letadla nastoupila i příjemná mladá žena s vyfoukaným účesem a usedla přes uličku od pána. Když už letadlo svištělo po ranveji, podíval se pan McNellis jakoby náhodou přes uličku na slečnu Margaret Ann McCreedyovou a nenápadně na ni mrkl.

ŽIVOTOPIS

Julien Offray de La Mettrie (1709–1751)

– v roce 1745 vydal svou první knihu *The Natural History of Soul*, ve které zpracoval své zkušenosti ze sedmnácti let studia a praxe medicíny. Tato materialisticky založená vědecká studie o povaze člověka vzbudila v církevních kruzích takový odpor, že její autor byl nucen uprchnout do Berlína, kde potom žil pod ochranou Bedřicha Velikého. Jeho další kniha *Man the Machine* představuje první pokus o důsledně vědeckou interpretaci lidského chování, v protikladu k dosavadním koncepcím filozofickým.

V dalších svých knihách *Discourse on Happiness* a *The Art of Play* načrtává La Mettrie možnosti humanistického přístupu k filozofii mravů, přičemž ze svých úvah vypouští fenomény hříchu a viny jako racionálně uchopitelné kategorie. Jeho *Systeme d'Epicure* je o sto let starším předchůdcem evolučních teorií Darwinových a Walaceových.

Vzhledem k jejich radikálním implikacím odmítla La Mettrieho stejně tak církev jako tehdejší filozofický establishment. Teprve na sklonku 20. století začínáme chápat, jak významný byl jeho příspěvek rozvoji humanistické vědy, psychologie a vývojové teorie. Je docela dobře možné, že dokonce ani my nejsme ještě zcela právi jeho osvobozujících idejí.

35. V exilu

23. září 1970, Paříž

Neočekávaně jsme museli čelit skutečně neřešitelnému problému. Paříž byla přecpaná japonskými turisty a jakýkoli pokoj v jakémkoli hotelu prostě nebyl k mání.

Takže: jak se to vlastně jmenoval ten francouzský psychiatr, který mi kdysi napsal ten dlouhý dopis, v němž mne zval k sobě na návštěvu? Bylo to takové sefardské jméno...Ben... Ben... Nalistoval jsem v telefonním seznamu oddíl *Médecine, Psychiatrique*. Pierre Bensoussan. Jeli jsme taxíkem do bistra za rohem domu, kde měl Bensoussan ordinaci. Nervózně jsem vytočil číslo a doktorovi řekl, že jsem Ken Kesey, přítel Timothyho Learyho. A jestli bych se mohl zastavit na kus řeči. Zdálo se, že ho to potěšilo. Dobrý začátek.

„Fajn," řekla Rosemary, „jdu ho prověřit. Když bude vypadat podezřele, tak mu řeknu, že Timothy Leary je v Londýně a do Paříže má dorazit až zítra. Pak se vrátím a prvním letadlem letíme do Alžíru."

Za čtvrt hodiny byla zpátky a celá zářila. „Je perfektní. Jeho ordinace, to je psychedelická svatyně. Na stěně visí podobizna dalajlámy, on je jeho velkým obdivovatelem. Trvá na tom, abychom bydleli u něho."

Celá staletí byla Paříž útočištěm politických a literárních uprchlíků. Pierre Bensoussan tuto tradici ctil. Na oslavu našeho setkání nás vzal do jedné dobré restaurace, kde jsme se všichni trochu střikli a my jsme pak poslouchali jeho báječné vyprávění o dalším exulantovi, o Gurdjieffovi. Pierre si dělal naděje, že v Paříži nějakou dobu zůstaneme a navážeme spojení s intelektuální scénou ve Francii. Jelikož jsme ale byli v ilegalitě a měli falešné pasy, schoval by nás prozatím ve svém domě na venkově poblíž švýcarských hranic. Pierre byl vysokým úředníkem agentury pro drogy OSN a měl tudíž přístup k důvěrným informacím. Takže kdyby se dozvěděl, že to pro nás začíná být nebezpečné, mohli bychom během půl hodiny přeběhnout do Švýcarska. Několik měsíců předtím tak pomohl jinému uprchlíkovi, bohatému obchodníkovi se zbraněmi jménem Michel Hauchard.

Tento francouzský plán nevypadal špatně, ale já jsem byl až příliš zvědavý na Eldridge Cleavera a exilovou kolonii v Alžíru. Doufal jsem, že se mi podaří zůstat v kontaktu s americkou politikou. Koneckonců jediný způsob, jak se dostat zpět domů, bylo svrhnout Nixona.

Pierre s opovržením vrtěl hlavou. „To je to klasické šílenství politického exilu," řekl. „Nostalgie. Bílí Rusové, kteří kují pikle proti Stalinovi. Hnutí Svobodného Polska konspirující proti varšavskému komisariátu. Španělští republikáni, připravující po kavárnách plány na svržení Franca. Začněte raději nový život tady. A pak, až dostanete Nobelovu cenu a Nixon bude v důchodu, pak se vrátíte do Ameriky v plné slávě," poklepal mne po ruce. „Jenom nemarněte čas emigrantskou politikou. To nemá rád nikdo, ani vaši hostitelé, ani krajané."

„Ale my jsme ten krátký výlet do Alžíru dlužni Weathermenům a dalším přátelům v Americe," řekl jsem.

Ráno po příletu do Alžíru jsem se vydal pátrat po Černých panterech. Recepční v hotelu mi poradil, ať to zkusím nejdřív v novinách. Tam mi vydavatel řekl, ať zkusím FLN, levicovou frakci v alžírské vlá-

dě. A na FLN mě poslali do nějaké cestovní kanceláře. Na navazování revolučních kontaktů byl můj mcnellisovský převlek přece jen příliš slušňácký. Nakonec jsem podmazal recepčního a od něho jsem dostal telefonní číslo.

V telefonu se ozval nějaký černoch. „Prima, brácho, čekáme tě."

Jel jsem taxíkem nahoru do kopců elegantní rezidenční čtvrti El Biar a skončil před majestátní vilou, v níž bylo vyslanectví Panterů. Vedle zvonku byla mosazná destička, vztekle poškrábaná, patrně nějakým rozzuřeným panterem.

Cleaver tam nebyl. Později prý nás odvezou do jeho bytu. Odpoledne jsme strávili rozhovorem s jeho zástupcem Donaldem Coxem, který sám sebe nazýval polním maršálem. Byl to docela hezký a hlavně mazaný pouliční kriminálník, který měl za sebou útěk z vězení a na něhož byl v Americe - neboli v Babylónu, jak říkali, - vydán zatykač pro podezření z vraždy. S ním tam byli další tři Panteři, všichni atletičtí odvazáci. Mojo samojediný unesl letadlo do Havany. Mobuto unikl z policejní razie v New Yorku tak, že ve výšce asi deseti metrů vyskočil z okna a pak prchal po střechách. A Jamala hledala FBI ohledně ozbrojených loupeží ve třech státech USA, které on ovšem páchal pro dobro věci.

Vpodvečer nás polní maršál zavezl do Cleaverovy vily. Eldridge nás srdečně přivítal ve dveřích. Pochopil okamžitě, že naše přítomnost mu dává do rukou další trumfy. Rosemary a já jsme se necítili moc ve své kůži, když jsme usedli v obývacím pokoji zařízeném ve francouzském stylu *haute bourgeois*. Cleaver mi nastínil svůj plán. On pro nás získá politický azyl od alžírské vlády, načež ustavíme americkou vládu v exilu. Alžírská vláda již uznala Pantery jakožto Americkou osvobozeneckou frontu a nakonec by se nám mohlo podařit strhnout celý Třetí svět k podpoře Naší věci.

Já jsme navrhoval, že bychom se spíše mohli stát reprezentanty nepolitických sil a anti-establishmentové kultury Ameriky. Zvali bychom disidentské skupiny, odpůrce vojenské služby ve Vietnamu, protiválečné aktivisty, hippies, Weathermeny, různé rockové hvězdy, beatniky a další bohémy, básníky. Souhlasil jsem s myšlenkou zformovat velice dobře viditelnou alternativní vládu k Nixonovu režimu. Kdyby se nám podařilo vybudovat solidní operační bázi, pak by nás nepochybně jezdilo navštěvovat mnoho lidí z kontrakultury. „Nej-

efektivnější taktikou by bylo zřídit mediální středisko. Kdyby nám Alžířané povolili rozhlasovou stanici, mohli bychom spustit nějaké to Rádio svobodná Amerika, které bychom směrovali do Evropy, na americké vojenské základny. Tak bychom mohli získat podporu mladých a liberálů a lidí proti válce po celé Evropě."

„Podporu pro co?" řekla Rosemary.

„Pro ozbrojenou revoluci," řekl Eldridge.

„Přesně," řekl polní maršál.

„Pro lidovou frontu, jež by zahrnovala velkou většinu Američanů, kteří chtějí svět, ve kterém vládne mír, přátelství a blahobyt," řekl jsem, a už v příští vteřině jsem si přál, abych ta slova mohl vzít zpět.

Všichni kromě Eldridge se na mě podívali s naprostým despektem. Eldridge sám už předtím vyšel na terasu a čučel do dalekohledu zjevně namířeného do ložnice jednoho bytu v sousedství. „Prima," řekl, ale já jsem si nebyl jistý, zda mluví ke mně.

V průběhu schůzky zazněly i jiné rušivé tóny. Kathleen Cleaverová, krásná a bystrá Eldridgeova žena, se pořád ještě nevrátila z tříměsíční mise do Severní Koreje, jejíž vládce, diktátor Kim Ir Sen, byl kmotrem jejich dítěte. V nepřítomnosti Kathleen si Eldridge držel ve své blízkosti svou milenku, jistou mrzutou, ještě ani ne dvacetiletou Alžířanku jménem Fatima, která se k nám chovala s neskrývaným odporem.

Když jsme se pak už chtěli vrátit do našeho hotelu, začal Eldridge vyzvídat, jak to vlastně máme s ubytováním. Za záminku pro své starosti si vzal rozdílná příjmení v našich pasech.

„O čem je tady řeč?" protestoval jsem. „Pokud nám bude chtít alžírská vláda udělit politický azyl, tak se samozřejmě vyjasní, že jsme manželé."

„Já jenom nechci být tvým kurátorem," řekl Eldridge.

„Jakým kurátorem? Přece nebudou problémy jenom proto, že spím se svou ženou?" řekl jsem.

„Koneckonců ty sám jsi odpovědný za všechny problémy, do nichž se případně dostaneš," řekl Eldridge nevrle, používaje spontánně tu klasickou formuli vězeňských úředníků.

V taxíku mi Rosemary svěřila, co jí táhlo hlavou. „Ten Eldridge je divný. Vždyť je přímo posedlý tím, mít všechno pod kontrolou."

„Pevně doufám, že ne," řekl jsem. „Všechno mu hraje do ruky. Ve-

řejné mínění je na jeho straně. Charismatický černoch vůdcem širokého hnutí černých, liberálů, lidí z levice i bílé mládeže. Nechce se mi věřit, že by to celé poslal k čertu."

Druhý den nás Eldridge představil Esther Greenbaumové, přitažlivé ženě kolem pětatřiceti. Esther byla spojkou Panterů na FLN, levicovou frakci v alžírské vládě. Po svém setkání s vládními úředníky nás informovala, že nám bude nabídnut politický azyl.

Asi po dvou dnech otiskl vládní list *El Moudjahid* na první stránce článek, který oznamoval, že dr. Timothy Leary, prominentní afroamerický (!) psycholog, Nixonovou administrativou perzekvovaný pro své protiválečné a proarabské názory, obdržel od alžírské vlády politický azyl. O drogách nebyla v článku ani zmínka.

Trochu poplašený jsem telefonoval Esther. „Co to má znamenat? Vždyť ti Alžířané si snad myslí, že jsem nějaký černý komunista. Co pak, až zjistí, jak to je doopravdy?"

„Bez starostí," na to Esther. „Eldridge se už o vás postará."

Tato dvojsmyslná poznámka mě moc neuklidnila.

Historie Eldridgeova sebezničení v Alžírsku by si zasluhovala samostatnou knihu. Je to hororová story jako od Grahama Greena, skvěle lokalizovaná do exotické Severní Afriky, plná sexuálních intrik a rozpadů osobnosti, zalidněná celou plejádou exulantů zmítajících se v sítích kontrarozvědky, revoluční konspirace, hrdinství a zrady a - melodramatu. Pro nás to byl rychlokurs mezirasových vztahů a politiky teroru.

Jakmile jsem se vrátil z dosti zmatečního a nebezpečného výletu do Jordánska, kde jsem se setkal s Jeanem Genetem[1)], nastěhovali jsme se s Rosemary do vládního hotelu v Džamile, letovisku na pobřeží asi patnáct kilometrů od Alžíru. Tam jsem začal psát knihu o svém útěku - měla to být má první splátka na dar, který jsem slíbil Cleaverovi.

Velice nás vzrušovala příležitost poznávat zemi tak odlišnou: byla to opravdová arabská Afrika se všemi náležitostmi včetně Kasby (domorodé čtvrti Alžíru), pouští, oáz. Život zde jsme ovšem nepovažovali za zradu na Americe. Stejně jako tisíce disidentů v ostatních zemích čekali jsme i my, až represe skončí a naši lidé doma se dostanou opět k moci.

Alžír samotný byl však velice smutné město. Během koloniální éry

považovali Francouzi Alžírsko za jakousi svou Kalifornii, za ráj na zemi se spoustou pláží a vinohradů na svazích hor, se zářivě bílým hlavním městem. Když pak Francouzi odešli, pohasla s jejich odchodem i jiskra života. Nyní byl Alžír nepřístupnou pevností. Pochmurný arabský socialismus se spojil s náboženským fundamentalismem a společně vytvořily jakýsi málem středověký policejní stát. Turistika tam téměř neexistovala, neexistovala ani literatura, kultura, noční život, hudba, umění. Časopisy jako *Time, Newsweek*, dokonce i pařížský *Herald* byly po většinu času zakázané. Atmosféra ve městě byla doslova prostoupena islámským puritanismem s jakousi pouštní zarputilostí, pro kterou byla charakteristická podezíravost k čemukoli odlišnému.

Alžírsko bylo v té době centrem mezinárodního terorismu a revoluční paranoie – tuto roli později převzala Libye. Země se přímo hemžila vládními agenty a členy nejrůznějších konspirativních organizací. A v tomto pochmurném světě stínů jsme se najednou objevili my: politicky naivní profesor zabývající se drogami a jeho krásná žena. Do lokální nudy, v níž až po uši vězela zdejší mezinárodní komunita, to přineslo jakýsi vzruch, málem komický. Jakožto snad nejzajímavější kuriozita sezóny jsme byli doslova zavaleni pozvánkami na různé večeře a večírky, a k tomu se za námi samozřejmě táhli novináři, což v Panterech vzbuzovalo značnou žárlivost. V restauracích ve městě jsme potkávali spousty politických emigrantů, kteří uprchli do Alžírska, aby zde utvořili různé národně-osvobozenecké vlády. Většina těchto exulantů byla orientována silně antisovětsky a k nám Američanům vzhlíželi s nejasnou nadějí, že se jim od nás dostane nějaké směrnice pro jejich boj proti fašismu i komunismu.[2)]

Naneštěstí nebylo v silách Panterů dostát nárokům politického vůdcovství tohoto typu. Jejich parketou byl jakýsi zbojnický heroismus, a oni o sobě mohli vskutku plným právem tvrdit, že jsou těmi nejzlejšími a nejšílenějšími černochy na světě. To dělalo docela dojem. Ale jinak se Eldridge a jeho parta – dokonale je popsal Tom Wolfe v knize *Radical Chic* – vzápětí projevili jenom jako pět zmatených (byť strach nahánějících) mladých mužů bez vzdělání, kteří valnou většinu života strávili ve vězení nebo na cestě do něj. Co mohli mít vlastně společného s ministry svržených brazilských vlád, s chilskými profesory, s řeckými vydavateli novin a redaktory, se španělský-

mi politology? Jejich vztahy k nim byly přesně takové, jaké kdysi měli k ostatním gangům ve věznici San Quentin, a chovali se k nim stejně jako k potrhlým liberálům na dobročinných večírcích se šampaňským, které tak rád organizoval Leonard Bernstein. Tam stáli vždycky někde v koutě, celí v černé kůži, paže zkřížené na prsou, dokonalé ztělesnění jakési neurčité hrozby. A v tomto hlavním městě působili jako nejapný a smutný žert, když se řítili ulicemi na plný plyn a pokoušeli se sbalit někde nějaké ženské - nemožná představa v této puritánské arabské zemi.

Jelikož však byli oficiálně uznanou americkou exilovou vládou, chovali se přesně tak, jak se junty v podobných situacích chovají. Najmenovali se do různých vojenských funkcí a jali se soustavně otravovat civilní obyvatelstvo svého nového státu, totiž Rosemary a mě, kteří jsme navíc tvořili opovrhovanou rasovou menšinu.

Stejně jako Nixon a stejně jako Brežněv, vymyslel si i Eldridge svůj bezpečnostní problém. Všechno, co Panteři dělali, se dělo ve jménu bezpečnosti. Neustále jsme byli školeni ohledně naší prekérní situace. Jde po nás americká policie. Všichni Alžířani jsou rasisti. Ve městě se to přímo hemží nepřáteli. Jejich počet vzrůstá geometrickou řadou. Ukazuje se, že ostatní národně osvobozenecké fronty jsou taky rasistické a navíc jsou plné dvojitých agentů. Dokonce i naši spojenci v Americe se jeden po druhém mění v nepřátele na život a na smrt: Angela Davisová, Huey Newton, Stokeley Carmichael - všichni to nakonec jsou lokajové a nohsledi imperialismu.

Eldridge dokonce rozestavil na letišti hlídky Panterů, které měly za úkol sledovat všechna přistávající letadla. Ale brzy se ukázalo, že pro jeho armádu v počtu čtyř lidí včetně polního maršála je tento záměr neuskutečnitelný. O to větší energii tedy Panteři věnovali obtěžování nás dvou. Zastrašováním se z nás pokoušeli vymáčknout peníze, špiclovali nás, zadržovali nám poštu, přátele a novináře, kteří se s námi chtěli setkat, posílali pod různými záminkami pryč, a nakonec do našeho bytu nakvartýrovali Eldridgovu věčně naštvanou konkubínu, která zde měla plnit funkci vnitřního informátora. Když jsem proti tomu protestoval, eskortovali nás pod namířeným revolverem do „vězení“, což byly různé konspirační byty ve městě, načež v tisku uveřejnili prohlášení, kde jako důvod našeho „uvěznění“ uvedli nedostatek disciplíny. Nakonec prohledali náš byt a pokoušeli se

tam, samozřejmě marně, najít dokumenty usvědčující nás ze spolupráce se CIA, jejímiž agenty jsme měli být. A tak aspoň zadrželi naše pasy a zabavili nám nepatrné množství hašiše a LSD; hrozili, že všechno předají alžírské policii.

Situace to byla úděsná. Panteři se často chlubili, jak „oddělali" několik svých členů, kteří se ukázali být zrádci, a vyhrožovali nám, že nás vydají alžírské vládě jakožto překupníky drog. Co si o celé věci myslí Alžířané, o tom jsme neměli tušení.

Nakonec nám bylo přikázáno, abychom se hlásili každý den na ambasádě Panterů, kde nám byly ukládány různé ponižující úkoly. Rosemary tam nešla ani jednou a vymluvila se na nemoc, využívajíc toho prastarého triku otroků. Já jsem se tam občas objevil, nicméně jsem zaujal postoj pasivní rezistence, hluboce se štítě svých arogantních zotročitelů. Jednoduše nám byla vnucena role bezmocných negrů. Pokud bylo Eldridgeovým záměrem ukázat nám, jak chutná tato situace, povedlo se mu to dokonale. Ale nemyslím, že by celou tou kampaní ponižování dosáhl o mnoho víc než právě jen tohoto.

Eldridge zašel dokonce tak daleko, že o mně začal rozhlašovat, že mám mozek zničený drogami. „Chudák Timothy," vytruboval do světa. „Ty spousty kyseliny tomu frajerovi dočista vypálily mozek." Toto obvinění v sobě ovšem mělo určitou logiku. Já sám bych první musel uznat, že nechat se vmanévrovat do situace, kdy totální kontrolu nad vaším životem získá člověk jako Eldridge, dokáže skutečně jenom naprostý cvok.[3]

Ale proč jsem vlastně trpěl toto terorizování? Mohli jsme se přece kdykoli přestěhovat do luxusního apartmá v hotelu Aleti a jediným telefonátem do Ameriky zvednout vlnu protestů proti této situaci. Nám se však zdálo nefér řešit naše rasové problémy tím, že přivoláme na pomoc naše bílé zdroje a konexe, bílé přátele, bílé peníze. Jako bychom tím jen opakovali ten vzorec starý 300 let. V oněch dnech prvopočáteční nevinnosti a nevědomosti opakovali černí vůdcové neustále jeden jediný slogan: „Za všechno zaplatíš, bílej."

Eldridge zase našel zalíbení v tomto totalitárním hesle: „Buď jsi součást řešení, anebo součást problému." A já jsem byl do té míry zbrklý a nerozvážný, že jsem mu odsekl: „Celý ten problém způsobu-

jí právě lidi s dogmatickým myšlením, kteří donekonečna opakují: Buď jsi součást řešení, nebo součást problému."

S Rosemary jsme vedli dlouhé diskuse o konfliktu černých a bílých. Všude na světě byli černí těmi, kdo zůstávali chudí a kdo stále víc propadali zoufalství a hněvu. A bílí jejich utrpení ignorovali. Věřil jsem vždycky a věřím stále, že dokud nebude tato hrozná nespravedlnost napravena, nemůže se lidstvo povznést nad úroveň divošství. Byli jsme první bílí Američané, kterým bylo souzeno žít pod politickou nadvládou Američanů černých, a jako takoví jsme cítili určitou zodpovědnost. Rozhodli jsme se tedy, že se pokusíme ustavit jiný druh precedentu: chtěli jsme demonstrovat, jak uniknout otroctví dříve než za třista let.

Začali jsme uskutečňovat náš plán právě toho dne, kdy jedna rozhlasová stanice živě přenášela telefonní debatu Eldridge s Hueym Newtonem v Oaklandu. V ní si dva černoši ve vlivných politických pozicích, vyhecovaní provokací FBI, vyhrožovali zamordováním sebe navzájem i svých stoupenců, a to všechno kvůli nesmyslné uražené pýše.

Řekl jsem polnímu maršálovi, že mi má banka avizovala převod poměrně značné sumy peněz.

„Prima," řekl polní maršál. „Ty prachy se nám určitě budou hodit."

„Ale já teď potřebuji svůj pas, abych si je mohl vyzvednout. Radši mi dej i Rosemaryin. Ty peníze by mohly být i na její jméno."

„Prima," řekl polní maršál. Skutečně si mysleli, že nás už zastrašili natolik, že si netroufneme udělat vůbec nic. Klasický omyl otrokářů.

K našemu bytu přijelo taxi. Měli jsme už sbaleno a zavazadla jsme schovali tak, aby je Fatima neviděla. Ostatně jsme si s sebou brali jen šaty, knihy a nějaké desky. Srdce mi divoce bušilo a žaludek jsem měl stažený, když nás taxík vezl k hotelu na pobřeží. Zdálo se, že provozní ředitel tuší, kolik uhodilo. „Tak jste těm Panterům utekli?" ptal se nás s úsměvem. „Buďte bez obav. Tady vám dají pokoj." V Alžíru se nic neutajilo.

Telefonoval jsem na vyslanectví Panterů. Sluchátko zvedl Eldridge. „Co se děje, člověče? Máš ty prachy?"

„Přestěhovali jsme se, Eldridgi. Je konec."

„Co to kecáš, vole? Okamžitě se budeš hlásit na vyslanectví. Slyšíš mě? A pasy s sebou."

„S radostí tě někdy navštívím, Eldridgi. Ale na ty pasy zapomeň. Už je to tak, jsme volní."

Se zaklením zavěsil. Otroci se sebrali a byli pryč. Té noci číhalo před hotelem auto se dvěma Pantery. Okouněli tam tak dlouho, až je místní policie vytáhla z auta ven. Ruce vzhůru. Prohlídka auta a kontrola dokladů. To bylo vážné varování, aby se nepokoušeli otravovat v areálu letoviska.

Nyní jsme se museli zbavit i dalších našich hlídačů a opatrovníků. Zdálo se být víc než pravděpodobné, že i oni se budou snažit zabodovat na náš účet. Měli jsme všechny vlastnosti ideálních terčů: byli jsme známí, veřejně známí, bez peněz a bezmocní.

Seděli jsme s Rosemary v hotelové restauraci u stolu, od kterého byl výhled na Středozemní moře pokryté stříbrnou pěnou a lesklými černými kolečky ropy, která unikla z některého z tankerů. Číšník, nažloutlý Kabyl z Rifských hor, který si neustále nakrucoval řídké kníry a potahoval umaštěnou zástěru, nám přinesl dva šálky silné černé kávy se zpěněným horkým mlékem. Tu přijelo na parkoviště černé auto a z něho vyskočili dva tajní policisté. V hlavním stanu FLN si nás přáli vidět.

Přijal nás ministr vnitra uprostřed osmi vládních úředníků s černými kníry. Ministr se nám omlouval za potíže s Pantery. „Naše vláda byla znepokojena těmi novinovými historkami líčícími vaše ‚zatčení' těmi Američany. Tady jste pod ochranou alžírských zákonů. Tady není žádný Texas."

Všichni se zasmáli.

Co se mne týkalo, byl bych docela uvítal, kdyby to tady Texas byl. Dokonce i Laredo vypadalo odsud docela přijatelně.

Společnost v čele s ministrem si se mnou chtěla pohovořit o mém případném působení na zdejší univerzitě. Nikdo se ani slůvkem nezmínil, že právě v té době byl areál univerzity obsazen federálními jednotkami, které se snažily potlačit protesty studentů. Nejednalo se o žádné povstání za Svobodu Slova. Studenti prostě jenom žádali lepší životní a pracovní podmínky a kvalitnější učitelský sbor. Jelikož

ale gigantický policejní aparát neměl k dispozici žádné další zdroje, nezbylo mu než rozmístit po celém univerzitním areálu černé kryté náklaďáky plné znuděných vojáků.

„Budou vás kontaktovat lidé z ministerstva školství. Jak jistě víte, nachází se Alžírsko v procesu přechodu od francouzského způsobu výuky na americký, a člověk s vašimi zkušenostmi a vzděláním by nám v tom mohl velmi pomoci. Mimochodem, pokud proti tomu nic nemáte, bylo by podle našeho názoru lepší pro vás i pro Pantery, abyste si dali navzájem pokoj."

S tím jsem z celého srdce souhlasil.

Ministr nařídil svému tajemníkovi, aby zavolal Eldridge, kterému pak do telefonu řekl, že naprosto není žádoucí, aby s námi nadále udržoval jakékoli kontakty. Od nynějška jsme byli řízeni Alžířany.

Černá limuzína s ječící sirénou se s námi řítila zpět do hotelu na pobřeží. Alžírští představitelé s oblibou stavěli na odiv svou moc právě tímto způsobem.

V následujících týdnech jsme měli řadu návštěv agentů různých nejmenovaných tajných služeb, kteří se nás vyptávali na peripetie americké politiky. Co si příkladně myslím o Kissingerovi, o Teddym Kennedym, o Muhammadu Alim? A jak to vlastně dělal ten Charles Manson, že svým lidem tak dokonale vymyl mozek? Zvláště se všichni zajímali o to, jak vážnou hrozbu alžírské bezpečnosti představují Panteři. Dělali jsme, co jsme mohli, abychom je ujistili, že Eldridgeovy armády čítající čtyři muže rozhodně není třeba se obávat.

Jeden velmi pozoruhodný politik z armádních kruhů nás pozval do svého oblíbeného luxusního restaurantu. Nabízel mi, že mě vezme na vyjížďku do své oázy, přičemž mě dloubal do žeber a polohlasem vykládal cosi o prima slečnách a báječných večírcích. Chtěl vzít LSD a to mě dost postrašilo. Jindy se zase objevil podivný typ, již na první pohled nepříliš důvěryhodný, vyvezl nás z města někam na venkov, a tam, v nějaké kavárničce plné Arabů v hábitech, ostře nás sledujících, se nás ten agent snažil naverbovat ke spolupráci s jistými nejmenovanými výzvědnými službami. Jakýsi psychiatr mě vzal na oběd a snažil se ode mě vyzvědět, co že vím o kontrole mysli a o brainwashingu, naznačuje dokonce, že by mi mohl pomoci získat dobrý post někde za železnou oponou, řekněme na některé české nebo maďarské klinice. Když se pak dozvěděl, že Rosemary má jít na

operaci ohledně poruchy plodnosti, nabídl se, že by mohl prozkoumat situaci v tomto směru na gynekologických klinikách v Rumunsku. Takže jsem mu řekl, že o brainwashingu nevím nic a o vědeckou kariéru v nějaké komunistické zemi nemám zájem. Všechny tyto pikle měly jediný výsledek, a to ten, že se ukazatele mé paranoie zvýšily.

Jedna roztomilá anglická dáma, externí dopisovatelka *Newsweeku*, nás představila jistému vzdělanému alžírskému byrokratovi jménem Ali a jeho francouzské ženě Michelle, kteří nás pak několikrát pozvali na večeři. Ali nedělal žádné tajnosti ohledně svých kontaktů s CIA. Se ženou plánovali, že se přesunou do Kanady. Měl jsem pocit, že nastal okamžik, abych se někomu svěřil ohledně svých záměrů do budoucnosti. Prostě chceme pryč z Alžírska. Jakým způsobem je možné dostat se odsud?

„Musíte vyřešit dva problémy. Předně sehnat nějakou zemi, která by byla ochotna vás přijmout. Vy prostě nemůžete přijet jenom tak na letiště a skočit do prvního letadla. A za druhé, musíte Alžířany přesvědčit, aby vám dovolili odejít. Jakmile jste jednou přijal tu zelenou kartu znamenající azyl, dal jste tím alžírské vládě právo rozhodovat o tom, kde pro ni budete nejužitečnější."

„Mám pozvání k účasti na jedné psychologické konferenci v Addis Abebě. Etiopská vláda se zaručila, že nebudu zatčen."

Zemí, o kterou šlo, bylo ve skutečnosti Dánsko, ale já jsem chtěl, aby to zůstalo utajeno až do poslední minuty.

„To je vynikající," rozzářil se Ali. „Vaše výjezdní víza na vás budou čekat na letišti. Já sám to zařídím."

V našem hotelovém apartmá jsem popadl Rosemary, zvedl ji do vzduchu a triumfálně se s ní zatočil po místnosti. „Jedeme do Dánska."

„Jsi si jistý, že mu můžeme důvěřovat?" ptala se ona. „Koneckonců má styky s CIA."

„Ale v CIA patří k liberálům," řekl jsem, „a to je ta nejlepší mafie, se kterou se můžeš ve 20. století setkat."

Taxík se blížil k letišti a naše nervozita vzrůstala. U východu k celnímu odbavení stáli polní maršál a Mobuto.

Pokynul jsem jim, a oni se zamračili a zkřížili ruce na prsou jako

dozorci ve vězení. Koupili jsme si letenky a dali naše zavazadla ke kontrole pro let do Kodaně. Na lince byl přestup v Ženevě. Ta hodinová přestávka mohla být docela napínavá, protože Švýcarsko bylo členskou zemí Interpolu. Půl hodiny před odletem jsme přešli k odbavovacímu stanovišti. Panteři už tam nebyli. Úředník zkontroloval naše pasy a ptal se na víza. Vysvětloval jsem, že by je měl mít velitel letiště. Zůstali jsme sedět venku, zatímco uvnitř v kanceláři dali úředníci nad stolem hlavy dohromady a vzrušeně se o čemsi radili v arabštině. Pak někam několikrát telefonovali. Deset minut před startem letadla chtěl vědět velitel letiště, kdože nám dal povolení k odletu. Řekl jsem, že Ali. Velitel vypadal zmateně. Pozorovali jsme hodinovou ručičku odměřující čas zbývající do odletu. Poslední dvě minuty. Velitel dal rozkaz svému zástupci, aby se odlet odložil. Po deseti minutách se objevil s nepříjemnou zprávou: povolení k odletu nemáme. Omlouvá se, ale nedorozumění se určitě vysvětlí a my chytíme další letadlo za dvě hodiny do Paříže.

„Do Paříže?" vykřikl jsem zděšeně. Již před časem jsme dostali dopis od Pierra Bensoussana, v němž nás varoval, abychom rozhodně nejezdili do Francie. Paříž se stala hlavním střediskem amerických protidrogových aktivit.

„Je to past," řekla Rosemary.

Pořádně vzteklý jsem telefonoval z letiště Alimu. Ten se mě snažil uklidnit a vysvětloval, že to byl *on* sám, kdo zrušil naše víza. Bylo to příliš nebezpečné. Na scéně se objevila CIA. A letiště sledovali Panteři. Bylo ode mě velice moudré, že jsem odmítl letět do Paříže.

Byl jsem přesvědčený, že lže. Jenom jsem nevěděl proč, co v tom vězí. V tom okamžiku jsem byl vyřízený případ. Krysa v bludišti. Posledních šestnáct měsíců jsem strávil buďto ve vězení, kde jsem se připravoval na útěk, anebo už na útěku, a v obou případech jsem byl bezmocný terč pro muže s revolvery a puškami. Pouhý pěšák ve hře těch, kdo tahají za nitky. Už jsem nedůvěřoval ani vlastnímu úsudku v tomhle z kloubů vymknutém světě kontroly a intrik.

Co dál, komu lze důvěřovat? Blížil se soumrak a já jsem se šel projít po hlavní třídě, a nakonec jsem si sedl ke stolku na chodníku v Café de la Faculte, což byl zapadák, kam chodili po službě mladí vládní úředníci. Po nějaké chvíli se objevil muž, na něhož jsem čekal: byl to

jeden z těch mladých agentů, kteří nás před časem vezli do hlavního stanu FLN. Kývl jsem na něho od svého stolku. Dali jsme si pivo, zapalovali si jednu od druhé, bavili se o všem možném. Nakonec jsem se ho zeptal přímo: „Řekněte mi, Mohammede, proč nám dnes nedali povolení k odletu ze země?"

Mohammed vypadal překvapeně. „O tom nic nevím. Proč jste se neobrátil na náš úřad? Jedině my jsme za vás odpovědni. Bez našeho povolení nesmíte opustit zemi. Přijďte ke mně zítra v devět. Uvidíme, co se dá dělat."

Podíval jsem se mu do očí. Lhal mi snad také? Zdálo se, že se docela baví.

Nazítří dopoledne jsme se znovu odhlásili v hotelu, znovu jsme se se všemi rozloučili. Mohammed byl ve své kanceláři a tvářil se velice věcně a rozhodně. Nejvíc ho zajímal Ali a případně další lidé, se kterými jsme byli v kontaktu ohledně našich výjezdních víz. Okamžitě jsem tuto konverzační linii utnul.

„Na dnešek máme zamluvené další rezervace," řekl jsem. „Pokud nevyřídíte formality pro dnešní let, nebudu se moci zúčastnit té konference v Dánsku."

„A proč jste nepřišel úplně nejdřív do mé kanceláře?"

„Do vaší kanceláře!" vybuchl jsem. „Podívejte se, Mohammede, jsme v Alžírsku už sedm měsíců a po celou tu dobu jsme čekali, že nám FLN pomůže. Teď nás už přece musíte dobře znát. Jsme normální lidé a vy to víte. Žili jsme tady klidně, nikdy jsme se nepokoušeli navazovat kontakty s Alžířany. Já té vaší politice tady nerozumím. Každý je přinejmenším dvojitý agent. Nikdo vám nic neřekne na rovinu. Všichni hrají nějaké hry. Nic není takové, jak to vypadá. Moje největší blbost byla, že jsem byl tak naivní."

Teď už se Mohammed nemohl ubránit smíchu. „To je ono, profesore. *Naivní*, to je přesně to slovo, které užívám, když o vás mluvím se svými nadřízenými. No, ale pokud skutečně nemáte co skrývat, může být naivita tou nejlepší taktikou."

Obešel stůl a podal mi ruku, poplácávaje mě při tom levičkou po zádech. Asi jsem se mu líbil. „Jeďte klidně na letiště," řekl. „Povolení k odletu dostanete. Bude se nám tady po vás stýskat. Vy jste takový ten Gary Cooper, Američan, že?"

„A co ta pěkná úřední razítka s výjezdním vízem do mého pasu?" řekl jsem.

„Na to není čas. Ale nebojte se. Nechají vás letět. Mnoho úředníků bude rádo, až vás uvidí odjíždět. A někteří z nás naopak doufají, že se třeba někdy vrátíte. Ale buďte velice opatrný, profesore. Všude je plno nepřátel."

Scéna na letišti začala jako přesná repríza našeho prvního pokusu. Znovu pátrání po chybějících vízech. Do odletu zbývá patnáct minut. Pak deset minut. A zase hlavy pohromadě v kanceláři velitele. Zase vzrušená debata v arabštině. Do odletu zbývá minuta a velitel dává pokyn, abychom prošli odbavovacím prostorem. Jú!

Letadlo se zvedalo z ranveje a my s Rosemary jsme se na sebe s ulehčením usmáli. Objednali jsme šampaňské a připili si na náš nejnovější útěk.[4]

ŽIVOTOPIS

Albert Hofmann
(1906–)

– nyní na odpočinku, býval ředitelem výzkumného programu ve firmě Sandoz, Ltd. Do povědomí širší veřejnosti se dostal díky svému studiu ergotaminu, alkaloidu derivovaného z námele. Z něho se mu podařilo vyrobit pětadvacátý derivát kyseliny lysergové, s pracovním označením LSD-25; je to diethylamid kyseliny lysergové. Nová droga byla zkoušena na myších v roce 1938, avšak nevzbudila v té době zájem farmakologů a lékařů a další výzkum byl proto zastaven. 16. dubna 1943 prováděl Hofmann znovu syntézu LSD-25, byl však nucen práci přerušit a odebrat se domů, a to proto, že u něho došlo k „jistému nikoli nepříjemnému stavu intoxikace, pro který byla charakteristická extrémně stimulovaná imaginace".

O tři dny později se Hofmann rozhodl, že požije jistou nevelkou dávku drogy a znovu na sobě vyzkouší její účinky. Vzal 0,25 mg LSD, což se později ukázalo být dávkou extrémně vysokou. Jelikož začal pociťovat jistou dezorientaci, vydal se na cestu domů na kole, čímž nepochybně podal jeden z nejpamětihodnějších cyklistických výkonů v historii. Později Hofmann uspořádal několik sezení s LSD pro některé z nejvýznačnějších evropských literátů a filozofů.

Hofmannův génius v oboru organické chemie byl potvrzen v roce 1958, kdy se mu podařilo syntetizovat psilobycin, aktivní složku kouzelných hub mexických. Tuto drogu jsme používali v prvních dvou letech našeho harvardského projektu.

36. Uvězněni v Alpách

Květen 1971, Ženeva

Vyšel jsem z telefonní budky na letišti v Ženevě a srazil jsem se s šedovlasým mužem v elegantním obleku, zjevně zazobaným.

„Pardon," pravil muž s pařížským přízvukem, a uchopil mne jemně, ale pevně za paži. Zdálo se, že ví, kdo jsem.

„*Fickt nicht mit der Raketmensch,*" řekl jsem, snaže se bleskově vyhodnotit situaci. „*Vorein für Raumschiffahrt.*"

„Tak? Vy tedy nejste Američan," řekl muž, který mne stále držel za paži, francouzsky. Načež dal svou ruku pryč. „S někým jsem si vás spletl." Odešel s výrazem mírně zmateným.

Z davu lidí čekajících na svůj let se vynořila Rosemary. „Co to chtěl ten Bensoussan tak důležitého?"

„Nedoporučuje jezdit do Dánska. Říká, že je to tam nebezpečné a také příliš drahé. Média a úředníci na nás čekali u toho letadla, kterým jsme nakonec neletěli. Na letišti byla i americká policie, možná i CIA. Určitě by nás zatkli. Dokonce se objevily pověsti, že jsme byli uneseni."

„Ach jo, jak je ta CIA nevděčná," posteskla si ironicky Rosemary. „Po všech těch radách do manželství, které jsem dala Aliho ženě. O stříbře, které jsme nechali té babě z *Newsweeku*, ani nemluvě. A o těch kožešinách jakbysmet."

S těmi kožešinami to bylo přesně tak, to se nedalo popřít, stejně jako skutečnost, že vzhledem ke své jemné a choulostivé pleti může Rosemary nosit boty jenom z té nejjemnější kůže a šaty pouze z hedvábí.

„Nepozveš mě na drink, ať to všechno promyslíme?"

Nacházeli jsme se v tranzitním prostoru letiště, a tak jsme nebyli chráněni před nikým. Interpol na nás vydal zatykač a my jsme cestovali úplně nekryti, na své pravé pasy. Ukryli jsme se v jednom baru.

Rosemary usrkávala dubonnet a mluvila polohlasem. „Hned jsem věděla, že tam nemáme nechávat ty kožešiny. Co teď?"

„Tady v Ženevě nasedneme na loď. Pierre mi dal adresu na toho pašeráka zbraní, jmenuje se Michel Hauchard. On nás zatím schová někde v Lausanne a Pierre nás pak přijede zachránit."

„Kdo to byl, ten chlap s šedými vlasy? Prohlížel si tě jaksi až moc pečlivě."

„Na poldu byl příliš elegantní," řekl jsem.

Já jsem měl na sobě hnědý vycházkový oblek ještě z dob McNellisových, který mi v Seattlu koupila Bernardine Dohrnová. Lidé na letišti si mne zvědavě prohlíželi, jako by si na mou tvář odněkud vzpomínali. Když se mě někdo zeptal, říkal jsem, že jsem hrál v jednom seriálu z prostředí FBI.[1)]

V Lausanne jsme si vzali taxík a jeli jsme po silnici podél jezera. Pak řidič zaparkoval před luxusním věžákem. Výtahem jsme vyjeli do podkroví, dveře se otevřely do privátního foyeru, v témže okamžiku se otevřely i dveře z apartmá a v nich stál vzpřímeně, na tváři chladný zkoumavý výraz, onen šedovlasý muž z letiště. Obřadně se uklonil a pokynul nám, abychom vešli. Velký německý policejní ovčák spustil zuřivý povyk, celý se třesa vztekem.

„Quebec, va t'en!“ kázal Monsieur Hauchard a pes zalezl do kouta.

Monsieur Hauchard nás pak vedl přes celý asi třicet metrů dlouhý obývací pokoj, otevírající se skleněnou stěnou na terasu s výhledem na Lac Léman. Na konci pokoje seděly dvě velice hezké ženy, které se na nás dívaly s jakýmsi zasněným výrazem ve tváři. Hauchard, zády k oknu, na mě zadumaně pohlédl. „Zvláštní. Na letišti jsem vás považoval za Němce. Choval jste se tak proto, abyste se mě zbavil?“

Pokrčil jsem rameny. „Člověk nemůže být nikdy dost opatrný.“

Hauchard ukázal zuby v úsměvu. „Rád bych vám představil Gabrielle i naši roztomilou návštěvnici z Říma, Antonii. Profesor Leary, jeho žena.“

Gabrielle, s tělem překypujícím lákavými zaobleninami a vzrušujícími výčnělky, se nenuceně rozkládala na sofa a prohlížela si nás s aristokratickým pobavením. Zato italská hvězdička Antonia nám jenom pokynula a okamžitě odvrátila svou znuděnou tvář k oknu s výhledem na jezero. Obě jsou pod drogami, pomyslel jsem si.

Monsieur Hauchard, usazen za stolem, se znovu krátce usmál. „Pierre mi říkal, že jste dost bohatý a že právě píšete knihu, kterou by snad bylo možné prodat filmařům.“

„Obávám se, že momentálně jsme spíše chudí, a rozhodně po nás jde spousta lidí.“

„*Pouf*, ale to nic není,“ řekl Hauchard velkopansky. „Pro mne je ctí, že mám možnost se s vámi setkat. Chápu vaši situaci a chovám k vám naprosté sympatie. Jakožto gentleman považuji za svou povinnost ochraňovat filozofy. Chtěl bych požádat vás i vaši krásnou ženu, abyste byli mými hosty tak dlouho, jak to jen bude nutné. A velice rád vám poskytnu svou pomoc při vyřizování těch trivialit s policií. *Pouf!* Pro mne nepředstavuje zdejší policie problém. Na mé výplatní listině jsou desítky policistů.“

Podali jsme si ruce a já jsem se s ulehčením usmál. Poprvé po sedmi měsících jsem se cítil dobře, tak trochu jako nový člověk.

V pokoji pro hosty jsme s Rosemary vybalili naše šatstvo a začali se oblékat na večeři.

„Na co myslíš?“ zeptal jsem se jí.

„Ale on je přece profesionální zločinec," řekla Rosemary.

„Jo, myslím, že máš pravdu. Ale nemáme na vybranou. Je to aspoň *náš* gauner."

„Takže nezbývá než doufat, že je to gauner dostatečně velkého formátu," uzavřela Rosemary.

Nazítří odpoledne přepychový Rolls Royce přijížděl po silnici podél jezera k hotelu Richmont. Vrchní byl samá úklona a beze slova nás vedl ke stolu v zadní části restaurantu, kde nás u stolku očekával jistý muž.

„Monsieur Duvale, dovolte mi, abych vám představil našeho profesora na útěku."

Duval ke mně natáhl ruku. Mohlo mu být něco přes padesát, byl menší zavalité postavy, s holou lebkou a prošedivělými zbytky vlasů na spáncích, oblečený s konzervativní elegancí. Jasný teplouš. V klopě měl vetknutou rudou jehlici se znakem Legion d'Honneur. „Od jisté doby mám zájem o setkání s vámi, profesore. Sleduji pozorně vaši práci. Pokud byste proti tomu nic nenamítal, rád bych vám položil několik otázek."

„Ale můj milý Duvale, ti, kdo budou klást otázky, jsme přece my. Podařilo se vám získat nějaké informace o profesorově situaci?"

Duval si vložil do úst dýmku, škrtl zápalkou, přes hustý kouř na mě vrhl ostrý pohled a odhodil krabičku zápalek na bílý ubrus. „V pořádku, ať tedy máme ty naléhavé detaily z krku. Profesore, vy jste jako svého právního zástupce angažoval Horace Mastronardiho z Bernu. To je vynikající. Je to nejlepší obhájce ve věcech trestních ve Švýcarsku. Interpol už na vás vydal zatykač, ale ten ještě nenabyl právní moci. To tedy znamená, že by pro vás mohlo být *mírně* nebezpečné chodit na procházky například do blízkosti letišť. Také bych se, být vámi, zdržoval pokud možno mimo Británii, Španělsko či Itálii. Ostatní evropské země nemají zájem na jakémkoli skandálu v souvislosti s vámi. Nicméně vždycky existuje jisté nebezpečí, že se vás někde pokusí zatknout nějaký příliš horlivý subalterní policista, byť by jeho nadřízení dali přednost tomu, nechat vás na pokoji.

Vaším problémem číslo jedna tedy jsou, a to dobře víte, úřady Spojených států. Podle mých informací by CIA dala přednost tomu, abyste zůstal uprchlíkem bloudícím Evropou a Středním Východem.

Ale lidé z protidrogové branže vás chtějí dostat zpátky do vězení jakožto symbol svých úspěchů v kampani proti drogám. A FBI po vás jde skutečně tvrdě. Zdá se, že máte nějaké informace, o které se oni velice zajímají. Švýcaři se dozvěděli teprve včera večer, že jste tady. Samozřejmě se vás budou snažit lokalizovat, prostě už z toho důvodu, že pro každou zemi je nepříjemné, když se po jejím teritoriu potloukají uprchlíci inkognito. Ale jinak vás Švýcaři otravovat nebudou, pokud kolem vás nevznikne rozruch.

Já bych se ale vsadil, že Američané budou žádat o vaše vydání. Asi měsíc jim bude trvat, než podají oficiální žádost. Pokud by se vám podařilo rychle se se Švýcary dohodnout, mohl byste ten americký zatykač předběhnout. Pokud ale nebude váš azyl ve Švýcarsku připraven do tří týdnů, měl byste uvažovat o přesunu do jiné země."

Duvalova dýmka pohasla, a on vzal znovu do ruky krabičku zápalek, škrtl, přiklopil dýmku dlaní a vyfoukl kouř do vzduchu. Jeho vysílací frekvence byla u konce.

„Kterou jinou zemi máte na mysli?" ptal jsem se.

Duval pomalu zavrtěl hlavou, jeho tvář byla bez výrazu. „Odpověď na tuto otázku je již mimo rámec dohody, kterou se mnou pro dnešní den uzavřel Monsieur Hauchard. Než vám tedy řeknu více, budete mi muset bona fide odpovědět na několik mých otázek."

„V této záležitosti považuji Michela za svého poradce," řekl jsem, obraceje se k Hauchardovi. „Co byste mi radil?"

Michel Hauchard pokrčil rameny. „Doporučuji vám, abyste spolupracoval s Monsieurem Duvalem."

„Výborně. Co byste tedy chtěl vědět? Pevně věřím, že mi nehodláte klást nejapné otázky jako třeba kolik Černých panterů je v Alžírsku."

„Nikoli," odpověděl Duval bez sebemenšího náznaku úsměvu. „Zajímá mě, co mi můžete říci o brainwashingu za pomoci drog."

„Vida, drogy," řekl Hauchard překvapeně. „To je ta záležitost, o kterou se zajímá FBI?"

„Ne, o toto se zajímám já," řekl Duval. „Informace, po kterých pátrá FBI, to je problém profesorův, nikoli můj."

Vmžiku jsem se rozhodl říci Duvalovi několik faktických informací a dát mu spoustu slibů; takže jsem přednesl ve zkratce úvodní přednášku o imprintingu, načež jsem ho odkázal na své již publikované práce.

Po několika dnech telefonoval můj švýcarský právní zástupce Mastronardi. Toho kontaktoval Albert Hofmann, chemik od firmy Sandoz, objevitel LSD. Naplnilo mě to nadšením, a okamžitě jsme se dohodli, že uspořádáme slavnostní oběd v některé příjemné zahradní restauraci u jezera. Hofmann nám vyprávěl o sezeních s LSD, jež uspořádal pro přední evropské intelektuály, mezi nimiž byli např. Rudolph Gelpke, švýcarský učenec, překladatel perské súfické poezie, anebo romanopisec Ernst Jünger, mysticky zaměřený německý spisovatel. Tito evropští vzdělanci utvořili jakousi neformální „školu moudrosti“, k jejímž úkolům patřilo i experimentování s psychedelickými drogami.

Později, to jsme se již procházeli po nábřeží v Port d'Ouchy, jsem se dr. Hofmanna tázal na rizika spojená s užíváním LSD. Hofmann odpověděl bez zaváhání, že pokud je mu známo, neexistuje sebemenší důkaz, že by užívání LSD vedlo k poškození mozku.

„Takže pokud by zde bylo nějaké nebezpečí, jednalo by se o záležitost rázu psychologického,“ řekl jsem.

Hofmann přikývl.

„Pak tedy, pokud podmínky experimentu skýtají pokusné osobě podporu, lze tato nebezpečí eliminovat.“

„Zdá se, že veškeré poznatky, které mám až dosud k dispozici, vedou právě k tomuto závěru,“ odpověděl.[2)]

Žít jako hosté v Michelově luxusním podkrovním apartmá bylo zajisté něčím naprosto odlišným od života v socialistickém Alžírsku: byla to mimo jiné řada dlouhých gurmánských obědů či večeří v těch nejlepších restauracích ve Švýcarsku. Michel hostiny pečlivě připravoval a minimálně hodinu denně trávil ve vážných rozhovorech s majiteli restaurantů a s vrchními při výběru menu. O víkendech se pak pořádaly večírky v luxusních vilách na břehu jezera, které vlastnili různí bohatí Němci a Jihoameričané, zjevně podílníci konsorcia vytvořeného Hauchardem za účelem umístění mých knih a filmových scénařů na trhu. Vypadalo to, že samotná naše existence se stala jakýmsi zvlášť rafinovaným ornamentem v monotonii švýcarského společenského života.

Rosemary strávila několik dní na jedné gynekologické klinice v Ženevě, kde se podrobila jistému léčebně korektivnímu zákroku.

Asi za měsíc nám Hauchard sdělil, že by bylo načase zařídit se na trvalejší pobyt. Pronajal pro nás domek ve Villars sur Ollon, lyžařském středisku ve východním cípu Ženevského jezera. Nebylo nám jasné, proč kolem nás dělá v městečku takový humbuk; představil nás tam snad každému, totálně tak niče i to málo, co ještě zbývalo z našeho inkognita. Ale byli jsme jeho chráněnci, a rozhodně ne v situaci, která by nám dovolovala zpochybňovat jeho strategii. My s Rosemary jsme každopádně uvažovali toliko o jednom možném vyústění naší situace: o tom, že by konečně otěhotněla.

„Někdo klepe na dveře." Rosemary si stáhla župan kolem pasu a rozhrnula záclony do deštivého švýcarského rána. „Jdu se podívat, kdo to je. Kdyby se to muselo vyřídit ve francouzštině, zavolám tě." Vrátila se s výrazem zoufalství ve tváři. „Policie. Chtějí s tebou mluvit."

Oblékl jsem se. Byli to dva muži v civilu a jeden uniformovaný policista. Zdvořilé podání rukou a krátká konverzace ve francouzštině.

Vrátil jsem se k Rosemary do ložnice. „Jsem zatčen. Američané požádali o moje vydání. Musím s nimi do Lausanne."

„Do vězení? A vrátíš se? V nemocnici mi řekli, že dnes je to správné datum. Řekni jim to. Šest let jsme čekali, až budeme moci mít děťátko, a právě dneska je ta správná noc."

„Určitě se to vyjasní ještě během dopoledne. Uvař si kávu, napusť si vanu, všechno tady sbal a čekej na mě u Michela. Mastronardi mě dostane ven na kauci. Hned mu volej."

Nato policisté předvedli několik neohrabaných zdvořilostí.

„Co si mám vzít s sebou?" ptal jsem se.

„Nemusíte si brát vůbec nic. Všechno dostanete tam, dokonce i kartáček na zuby. Velice mě to mrzí."

Rosemary stála u dveří a plakala, zatímco jsme se my čtyři nacpali do brouka VW, zapnuli si bezpečnostní pásy a odjeli. Pořád pršelo. Bylo mi hrozně.

Velká brána v mocné kamenné zdi se otevřela. V kanceláři obložené dřevem ke mně napřáhl hubený muž v tmavomodrém obleku ruku gestem ředitele hotelu. „Ach ano, profesore. To celé je hrozně nešťastná záležitost. Pevně věřím, že tu nepříjemnost brzy vyjasníme.

Pan Mastronardi mi už telefonoval. Přijede zítra. Doufám, že do té doby se zde nebudete cítit příliš nepohodlně. Vy jste přítel Monsieura Haucharda, rozumím. Před jistým časem jsme měli to potěšení být jeho hostiteli."

Věděl jsem, co bude následovat: procedury trvající několik hodin, které jsou na celém světě stejné - v Butyrkách i v San Quentinu, Folsomu, Attice, Chinu, Soledadu, v Lubjance i ve Vacaville -, sprcha, tělesná prohlídka, vězeňské hadry (zase ta modrá džínsovina), vyplňování přijímacích formulářů. A pak mě zase povedou po železném ochozu, nahoru po schodech jako z pavučiny, v doprovodu dozorce cinkajícího klíči tu vězenskou melodii ve všech státech světa. Pak vejdu do cely. Dveře se zavřou. Bum! Náraz kovu o kov.

Nejasná zůstala jenom jedna otázka. Bude to samotka, nebo společná cela? Pokud by to bylo to druhé, bude následovat pozdravení se s cizími lidmi, kteří mi vzápětí poví různé historky a dají mi tak vodítko ohledně různých detailů nutných pro přežití.

Tentokrát to bylo přesně v intencích švýcarské tradice hotelového komfortu: samotka.

Zkušeným okem jsem přehlédl vybavení cely: litinový záchod, litinové umývadlo, železný stůl, železná postel s matrací. Dvě pokrývky? A čisté, to je tedy věc! Polštář - úplný luxus. A prostěradlo. Páni!

Natáhl jsem se na palandu a hodil přes sebe pokrývky. V tomhle vlněném zámotku jsem se cítil v bezpečí. Poprvé za mnoho měsíců. Noční můra Interpolu mě přestala strašit. Stala se realitou.

Spát jsem nemohl. Asi hodinu jsem pečlivě studoval článek v jednom starém čísle *Paris Match*, který popisoval život plný vzruchu a cestování po světě, jaký vedla žena italského průmyslníka Vita d'Motioneho, Maria. Z článku bylo zřejmé, že Vito je velice důležitý chlapík, který vyniká v umění ovládat všemožné páky moci a bohatství, každopádně člověk, který by nikdy neopustil svoji krásnou ženu jenom proto, aby šel do vězení, Zamyšleně jsem zkoumal jednotlivé fotografie, jako by v oblečení nebo gestikulaci těch dvou mohl být skryt nějaký návod k následování.

Pak jsem pozorně prozkoumal strop. Žárovka byla zahloubená ve stropě a zakrytá železnou mřížkou. Jednotlivé pruty mříže byly dostatečně silné, aby udržely svázaná prostěradla nesoucí váhu muže. Ale abych mohl odhadnout možnosti méně dramatického útěku, k to-

mu jsem musel počkat, až se lépe seznámím s denním rozvrhem vězení.

Moje fantazírování bylo narušeno zvukem klíče nervózně šátrajícího po klíčové dírce. Do cely vešli dva dozorci a rozpačitě se usmívali. Každý z nich nesl velkou krabici plnou jídla, vína, knih a psacích potřeb.

„Veselé vánoce," popřál jsem jim.

„Tohle je jenom pro začátek," odvětil jeden ze strážných suše. Dovnitř vešli dva vězni, pomocníci dozorců, kteří nesli další krabice.

„Od Monsieura Haucharda," řekl druhý dozorce, mrkaje na mě na znamení, že také on zná tajemství našeho společného dobrodince. Vzpomněl jsem si, jak se Hauchard smál, když mi vyprávěl o bednách vína a prvotřídních hodinkách, kterými o různých svátcích obdarovával spřízněné policisty.

Posadil jsem se na palandě, abych udělal inventuru toho štěstí nečekaně mně do klína spadlého. Dva bochníky francouzského chleba, podle předpisu rozkrojené dozorci na strategicky důležitých místech. Šiška italského salámu a druhá, tentokrát francouzská. Sáček lesklých, jakoby navoskovaných jablek. Několik konzerv s dánskými masovými delikatesami. Šest krabiček sýra: camembert, liederkrauz, gruyere, *Bourson aux herbes, mule du pape*, Brie. Do zlatova grilované kuře v alobalu, z něhož se linula aromatická vůně. Krabice šťavnatých krevet. Krabice drcených humrů. Šiška játrového salámu, jemného a šťavnatého. Čtyři krabice delikatesních sušenek. Několik tub majonézy a dijonské hořčice. Čokoládový dort. Dvanáct tabulek různých švýcarských čokolád. Obrovská láhev čerstvého pomerančového džusu. Tři láhve vína – St. Emilion, Mouton Cadet, Pouilly Fuisse. Karton gitanek *sans filtre*. Asi deset knih, jedna z nich byla *The Pentagon Papers*. Dva balíčky obálek: jeden *par avion*, jeden obyčejný. Sedm krabic jemného dopisního papíru, jedno balení, to jest 500 archů pauzovacího papíru, jedno balení kopíráků. A kufříkový psací stroj.

Našel jsem taky vývrtku, otevřel jednu láhev a nalil si Montrachet do hrnku na kávu; zapálil jsem si gitanku, vtáhl do plic to husté, pryskyřičné, v krku škrabající pohlazení černého tabáku; a pak jsem se už vsedě opřel o pelest palandy a jal se přemýšlet o svém mysteriózním patronovi.

V době večeře byla cela plná modrého tabákového kouře a já byl příjemně namazaný. Dvě zbývající láhve odnesl dozorce s vysvětlením, že povolený příděl je jedna láhev na dva dny.

Nejlepší žalářníci na světě jsou určitě Švýcaři, stačil jsem si ještě pomyslet, než jsem přejedený upadl do tupého, stuporu podobného spánku.

Celý měsíc se Mastronardi snažil vyřídit mi politický azyl ve Švýcarsku. A já jsem v tom čase trávil deset až dvanáct hodin denně analýzou numerických souvztažností mezi *I-ťingem*, Tarotem a Mendělejevovou periodickou tabulkou chemických prvků; konečně jsem tak začal plnit pověření, které mi uložil láma Govinda.

Dozorce mi přinesl poštu, bylo to několik dopisů a útlý balíček, částečně již otevřený. Odstranil jsem zbytek hnědého balicího papíru a také lepenkový kryt, a uvnitř se objevil oválný obrázek krajiny. Pod modrým nebem modré jezero, na jeho březích domky kryté červenými taškami, strom se čtyřmi silnými větvemi. Dole na obrázku byly iniciály „H. H." Prohlížel jsem si dílko několik minut a cítil jsem, jak do mě vchází jeho kouzlo. Bylo to okno do světa slunečního svitu a zelené a modré svobody.

Otočil jsem obrázek a na rubu jsem objevil zažloutlý kousek papíru s pavoučí signaturou autora: Hermann Hesse. Celými zády až k týlu jako by mi projel elektrický výboj.

Opatrně jsem opřel obrázek o stěnu a přečetl si doprovodný dopis:

Již několik let se zaobírám myšlenkou, že právě Vy byste měl vlastnit toto dílko z ruky Hermanna Hesseho, mého prastrýce. Je velice zvláštní, že Vám ho nyní posílám do vězení zde, v naší zemi - věřím jen, že v něm nebudete dlouho.

Christopher Wenger

Tu jsem si vzpomněl na jednu povídku od Hermanna Hesseho o umělci uvrženém do vězení, z něhož nebylo úniku. Malíř však namaloval na stěnu své cely okno otevírající se do překrásné krajiny s jezerem a horami. A potom vězeň prostě vylezl oknem ven a zmizel v horách.

Očkem na zadní straně obrázku jsem provlékl provázek, kterým byl původně převázán balíček, pověsil jsem si obrázek na stěnu a díval se tím oválným okénkem do světa svobody Hermanna Hesseho.

Přišel dopis od profesora Waltera Clarka, který zatížil svůj dům hypotékou 20 000 dolarů a všechny ty peníze poslal Mistru Mastronardimu jakožto příspěvek na kauci. Další dopis byl od Allena Ginsberga, který v něm vypočítával projevy podpory, jež se mu podařilo shromáždit, aby mě dostal ven z vězení.

A nazítří mě překvapil fascinující článek v pařížském *Heraldu*. Stálo v něm, že G. Gordon Liddy byl obviněn z několika trestných činů v souvislosti s vloupáním do budovy Watergate. Znovu jsem si uvědomil, že Liddyho raketový vzestup do centra moci v Bílém domě, kde působil jakožto expert na špinavé triky, odstartovaly jeho zpackané razie v Millbrooku. Mělo snad jeho zatčení znamenat, že se kyvadlo dává do pohybu opačným směrem?

Dva týdny nato jsem při procházce na vězeňském dvoře zahrál srdeční záchvat; bylo to na radu Mastronardiho. Lékař, vyslaný k mému ošetření také Mastronardim, doslova bublal sympatiemi ke mně, předepsal osm různých medikací a přikázal mé okamžité propuštění z vězení.

Rosemary a Mastronardi na mě čekali v místnosti pro návštěvy. „To se v krátkosti ani vypovědět nedá," zvolal Mastronardi a uchopil mne za ruku, „kolik jsem toho už pro vás udělal! Byl jsem jako buldok. A nepřestanu ani teď! Zde, toto je pro vás. Fotografie mé země."

Mastronardi mi podal velkou tabulku čokolády s barevnými obrázky různých koutů Švýcarska. „Naplnilo mne hlubokým smutkem, když jsem se dozvěděl, že jste dosud neměl příležitost pokochat se krásami Švýcarska."

„Doufám, že jednoho dne tu příležitost mít budu," řekl jsem s povzdechem.

„Ale ano! Určitě ano!" Právník ke mně obrátil svou tvář zkřivenou zármutkem. Pak se dal do pláče, nervózně odběhl do kouta místnosti a otočil se k nám zády. Jeho kulaťoučké tělo se otřásalo vzlyky.

Rosemary zvedla ruce, jako by tomu ani věřit nechtěla. Když dokonce i váš právník pláče, musíte být skutečně v pořádných potížích.

Načež si Mastronardi otřel oči kapesníkem a dal se trochu dohromady. Přibatolil se ke mně a prudkým pohybem mě popadl za paže, samolibě se přitom usmívaje. Okamžitě mi bylo jasné, že sehrál toto melodrama výhradně pro svoje potěšení.

„Můžete si začít prohlížet Švýcarsko třeba hned! Jste volný! Švýcarská vláda zamítla žádost o vaše vydání. Jste svobodný!“[3)]

Ale s Rosemary bylo od mého uvěznění v Lausanne všecko jinak. Zcela pochopitelně byla vyčerpaná z nekonečných právních obstrukcí. Od našeho zatčení v Laredu uplynulo už téměř sedm let a náš společný život po celou tu dobu vlastně probíhal ve stínu hrozby uvěznění.

To, že jsem nemohl být s Rosemary během jejích dvou posledních období plodných dnů mělo za následek, že se ona bolestivá operace zdála být zbytečná. A nezajištěnost mého postavení coby uprchlíka bez vindry rozhodně nepřispívala k tomu, že by život se mnou byl nějakým zvláštním potěšením. Byl jsem sice nyní venku z vězení, ale s Rosemary jsme byli zcela závislí na Hauchardovi, a situace byla tak vlastně ponižující reprízou oněch výstupů s Eldridgem. Oba tito muži byli prostě zločinci, kteří se rádi předváděli, chlubili se svými konexemi na různých úřadech, mnou pak manipulovali tak, aby ze mne vytáhli co nejvíc peněz; oběma se podařilo vnutit mému životu onen pokřivený řád tajnůstkářství a vydírání.

Pak jednou někdo telefonoval z New Yorku. Byl to John, Rosemaryin hlavní řidič a člen ochranky v době, kdy jsem byl v Kalifornii ve vězení. Rosemary trochu zrudla a nervózně sebou vrtěla, zatímco já jsem naslouchal jeho entuziastickým výlevům. Právě se vrátil z Afghánistánu a měl k dispozici slušnou sumu v hotovosti. Chtěl nás navštívit a podělit se s námi o své štěstí.

„Ale jenom přijeď,“ řekl jsem.

Rosemary to viditelně potěšilo.

Po Johnově příjezdu se události daly do pohybu s neodvratností vpravdě osudovou; velice ochotně se znovu ujal role Rosemaryina protektora.

Ležel jsem zhroucený na pohovce, pod kožichem dubeňákem úplně nahý. John stál u dveří, mladý a urostlý. Rosemary poletovala po bytě a balila. Pak se na chvilku zastavila a pohlédla na mě s jakousi něhou.

„Vypadáš skvěle jako nikdy," řekla.

„V životě mi nebylo tak mizerně."

„Tohle je nejhezčí místo na světě. Slib mi, že nikdy nezapomeneš na ty hory... a na to, co jsem ti řekla."

„Nezapomenu," řekl jsem.

„Omlouvat se nebudu."

„Dalo se to čekat."

„Nebudu tady ani na tvoje narozeniny."

„Nebude to poprvé." Znovu sám při oslavě narozenin.

„Piš mi o všem, co se bude dít. Všecko mě bude zajímat."

„Jo."

„Žárlíš na mě?"

„Cítím jen totální netečnost."

„Ty mě vlastně posíláš pryč, víš. Tys to rozhodl."

„Vždyť nic nedělám."

„No právě."

Odešla do ložnice a za pár okamžiků byla zpátky, už oblečená na cestu. Na čiperných, jako hedvábí jemných nohou měla měkké sandály, na sobě pak těsné modré džíny a pletený svetřík. Cestovní kožená brašna se jí nonšalantně houpala přes rameno. Stejně skvěle by vypadala v kterémkoli období lidských dějin, v kterémkoli století. Graciézně se ke mně otočila a zamávala mi na rozloučenou. Připravená na cokoli, co ji může potkat.

ŽIVOTOPIS

Paracelsus (1493–1541)

– vlastním jménem Theophrastus Bombastus von Hohenheim, švýcarský ikonoklastický filozof, psycholog a farmakolog (jméno Paracelsus znamená „nejvyšší").

Po ukončení svých studií ve Ferraře v roce 1515 hojně cestoval. Jeho lékařská praxe se stala terčem kritiky, mj. proto, že při svých experimentech užíval drogy včetně opiové tinktury (laudanum) a éteru, a praktikoval nekonvenční techniky, jako hypnózu a chirurgii. Vzdor odporu stálých členů akademické obce mu bylo umožněno přednášet na univerzitě v Basileji, odkud byl však později pro své novátorské myšlenky a veřejnou kritikou profesorů medicíny vyloučen. Posléze byl i uvězněn.

V posledních třinácti letech svého života Paracelsus znovu cestoval, přičemž pokračoval ve svých výzkumech v oblasti alchymie, biochemie a medicíny. Mnohé jeho teorie anticipovaly moderní pojetí fenomenu psychosomatické choroby jakožto poruchy, jejíž kořeny je třeba hledat v lidské mysli a nikoli v posedlosti démony.

Jakožto filozof se Paracelsus opíral o gnostický axiom „jak nahoře, tak dole", který naplnil novým obsahem. Univerzum v jeho pojetí je bipolární a oduševnělé, cyklicky se obnovuje a vyvíjí.

37. Dopaden v Kábulu

Zima 1972–1973, Švýcarsko

Po Rosemaryině odchodu jsem byl silně deprimován. Předchozí dva roky jsem strávil ve vězení a exilu, a v důsledku toho jsem byl odříznut ode všech svých kontaktů v Americe. Neměl jsem žádný pocit poslání ani žádný zdroj příjmů. Všude jenom starosti bez konce. Domov? Přátelé? Vždyť samotné koncepty domovské základny a přátelských vztahů bylo třeba nově definovat v této neuromobilní civilizaci, na jejímž utváření jsme se podíleli. Byli jsme jako částice v neustálém pohybu, kroužící po svých oběžných dráhách, neměli jsme možnost zapustit kořeny jako naši předkové. Během posledních pěti let mi pošta chodila na čtrnáct různých adres.[1]

V tomto pohybu jsem ovšem nebyl sám. Richard Alpert měnil svoje trajektorie neustále: dnes svatý muž, zítra ještě něco mnohem legračnějšího a neobvyklejšího. A ten excentrický Angličan, Michael Hollingshead se vynořil tu v Lodýně, tu v Káthmándú, Cambridgi či New Yorku, pořádaje všude různé akce k osvícení domorodců, jimiž

se snažil vydělat si peníze na další cestu. Allen Ginsberg byl v neustálém pohybu po celé sluneční soustavě, zatímco Burroughsova cesta vedla po klesající spirále z Tangeru do Paříže a dál do Londýna, New Yorku, Boulderu, Kansasu.

Tehdy jsem několikrát zkusil heroin, ale nebylo to v důsledku mého pocitu vykořenění či nudy. Ty dva roky nuceného exilu ve Švýcarsku byly sice tvrdé, ale zase ne tak tvrdé, aby mne dohnaly až k injekční stříkačce.

Jedním z důvodů byla přítomnost jistého hosta v domě, anglického filozofa drogy Briana Barretta a jeho ženy Liz. Brian byl samozřejmě ztělesněná počestnost a donekonečna kvokal svoje odsudky heroinu (byl dokonale prolhaný jako každý narkoman), nicméně každé jeho slovo, každý čin prozrazovaly jeho fascinující pochopení temné, hluboké, vegetativní moudrosti opia.

Dalším faktorem v mém okolí, podporujícím experimenty s heroinem, byli Rolling Stones, kteří v roce 1972 nahrávali v Montreux album „Exile on Main Street" a já jsem byl v barokní vile knížete Stashe de Rolle, kde žili Anita a Keith Richard, pečený a vařený. Kamkoli jsem se toho léta vrtl, všude duněl ten vemlouvavý puls Stonů opěvující Sestru Morfinku a Hnědý cukr (opium); Mick vyprávěl o svém brlohu v suterénu, o jehle a lžíci, na které se rozpouští droga, a nakonec zakvílel nejhlubší filozofickou myšlenku sezóny: „I stuck a needle in my arm. It did some good, it did some harm." (Jehla v žíle je divná věc. Je to dost fajn a je to děs.)

Já jsem nicméně naprosto netoužil zahájit vlastní heroinový výzkum, ale pak se řízením osudu objevilo obrovské množství drogy přímo v mém domě.

V té době ve Švýcarsku v kruzích střední třídy existovalo asi tak devětačtyřicet pravověrných hippies, a ty všechny jsem znal. Přes ně jsem se seznámil s většinou jejich rodičů. K těm lidem patřila i Inger, stevardka u Swissairu, která se jednou objevila v mém domě a sháněla se po Brianovi. Kdesi v Bejrútu koupila větší množství čistého heroinu, jenom tak, pro legraci, propašovala to do Curychu, a teď byla trochu nervózní, protože nevěděla, co s tím.

„Co kdybychom si dali šňupec, abychom věděli, jaké to je, a zbytek vyhodíme do jezera," navrhl jsem.

„Briana by trefil šlak, kdybychom ho vynechali," řekla Inger. „Hele víš co, já tady pro něho něco nechám."

Brian se vrátil po několika dnech a heroin ucítil už dvacet metrů od domu. Otravoval mě, abych to vzal s ním, prostě jako experiment. Do té doby jsem přečetl většinu knih, které kdy byly o heroinu napsány, ať už se jednalo o beletrii nebo o vědecká pojednání. Takže vzdor svému v podstatě negativnímu postoji k této droze jsem se cítil docela dobře připravený a obeznámený s problematikou.

Brian přišel na sezení oblečený v bombajském hedvábí. Já jsem pustil hudbu, rozložil se na polštáře a pozoroval Briana celebrujícího svůj obřad. Trochu prášku rozpustil na lžičce nahřáté nad plamenem svíčky. Domluvili jsme se, že začne on, aby se svými zkušenostmi odhadl sílu dávky. Natáhl roztok do stříkačky, kterou položil stranou na malý talířek. Pak si odvázal s krku hedvábný šátek, a, drže jeden konec v levé ruce, ovinul si druhý kolem bicepsu. Pak paži napjal a šátek tím utáhl. Na předloktí se objevila naběhlá žíla, namodralá, přichystaná přijmout drogu. Brian do ní vbodl jehlu.

To všechno prováděl s klidnou uvážlivostí, jako nějaký chirurgický balet. Pak stříkačku odložil a ulehl na podušky s hlubokým povzdechem rozkoše. Po několika minutách se vsedě napřímil a usmívaje se řekl, že teď už ví, jaká dávka by pro mne byla vhodná. Když připravoval mou dávku, vrtěl Brian hlavou. „Vůbec by se mi nelíbilo, kdybych právě já měl být tím, kdo chytl na udičku návyku na heroin Timothyho Learyho."

A pak už droga vnikla do mé žíly a já jsem pocítil horký zášleh euforie, onen prožitek, který je doslova předmětem uctívání každého narkomana. O tom nemohlo být pochyb: pocit blaha, který jsem cítil několik minut, byl dokonalý; další asi půl hodiny jsem cítil příjemné, uvolněné, připitomělé štěstí spojené s chichotavou nonšalancí co se světských záležitostí týkalo. Načež jsem upadl do těžkého spánku.

Druhý den byl u mě Brian už ráno, celý dychtivý pokračovat ve výzkumu. Já jsem ovšem po dalším heroinu vůbec netoužil, a tak jsem navrhl, abychom s další seancí počkali až do večera. Tento odklad měl u Briana za následek to, co se dalo čekat, totiž pocit tísně a úzkosti. Abych se zbavil jeho nervózního otravování, dal jsem mu polovinu naší zásoby, přičemž jsem si zbytek hodlal rezervovat pro sebe, pokud by se mi třeba zachtělo později v pokusech pokračovat.

Toho večera, před tím, než jsem šel do postele, jsem Brianovi dovolil, aby mi dal další nitrosvalovou injekci heroinu. Udělala mi prima náladu a byl jsem příjemně ospalý.

V experimentech jsem pokračoval i třetího večera. Tentokrát jsem si heroinu trochu šňupl, a moje buňky se opět zatetelily rozkoší.

Čtvrtého dne došla Brianovi jeho zásoba, a následkem toho se stal značně podrážděným. Pořád za mnou chodil, abych mu dal šlehnout ze svého, ale já jsem už všechen heroin spláchl do záchodu.

Experimenty s heroinem jsem v kontextu své výzkumné práce s drogami považoval za užitečné. Vždycky jsem byl kritický k vědcům, kteří vyslovovali autoritativní soudy o psychedelických drogách, aniž by osobně vyzkoušeli jejich účinky. Já jsem se tedy cítil dostatečně kvalifikovaný k tomu, abych bez apriorních předsudků odrazoval lidi od užívání heroinu. Heroin jakožto droga s tlumivými účinky (downer), vyvolávající euforii, pro mne neměla žádný půvab, a stejně tak nemůže uspokojit nikoho aktivního, kdo si přeje uchovat si svoji svobodu a nezávislost. Atmosféra tajemna vytvořená kolem heroinu byla důsledkem jeho statutu jakožto drogy bez medicínských aplikací. Kdyby bylo užívání heroinu legalizováno, jako tomu bylo u jiných farmak, třeba formou vazby na lékařský předpis, zůstalo by nepochybně jistým společenským problémem, ale rozhodně ne větším, než jakým byly ostatní euforizující tlumivé látky, například barbituráty.[2)]

Opiáty a další návykové únikové drogy, jejichž užívání vposledku vede ke snížení inteligence, mají přesně opačné účinky než drogy psychedelické, které zvyšují lidskou senzitivitu a schopnost porozumět celému širokému spektru různých realit.

Jednou ráno mi volal Jack z Berkeley. Byl to náš první rozhovor od mého útěku. Jack byl totiž stále na podmínce a já jsem se ho proto nepokoušel kontaktovat přímo, aby neměl problémy. A on mi teď oznamoval, že Susan se narodila holčička, které dali jméno Dieadra. Situace však nebyla bez problémů. Susan odešla od manžela a žila nyní sama, bez jakékoli podpory. Řekl jsem, že okamžitě posílám letenky do Švýcarska a Jack se nabídl, že příjezd Susan s Dieadrou zorganizuje.

Cítil jsem ohromné vzrušení, když jsem se na letišti v Curychu díval do očí své dcery a vnučky. V mém domě u Zugského jezera se pak Susan ubytovala v horním patře a s veškerou energií se věnovala mateřským povinnostem.

Susan se hodně změnila. Zatčení a život pod dohledem policie měly za následek, že stala značně staženou a bázlivou.

Poslal jsem letenku také jejímu manželovi a nabídl mu, aby přijel za námi. Vzápětí po něm se objevil i jeho bratr-dvojče se ženou a s miminem. Najednou jsem tedy byl v situaci, kdy jsem - spolu s Brianem Barrettem, jeho ženou a dítětem - živil z vypůjčených peněz šest dospělých osob a tři děti, přičemž jsem se kojil nadějí, že se nám zde ve vzdáleném exilu podaří vytvořit příjemné, na rodinu orientované prostředí. Ale brzy se jako hlavní problém ukázalo to, že ti tři muži neměli nic, do čeho by mohli investovat svoji energii. V důsledku toho začaly mezi nimi vznikat různé hádky a spory.

Na praktickou realitu jsem byl napojen především skrze svou knihu o útěku z vězení, o které Hauchard doufal, že přinese mně slávu a jemu peníze. V zájmu uskutečnění tohoto i dalších svých záměrů pronajal si luxusní horskou chatu v Gstaadu, v níž zaměstnal i sklepníka, kuchaře a pokojskou. Tam nechal zřídit opulentní apartmá a dal mi je k dispozici pro mé lyžařské pobyty i pro různá setkání s perspektivními partnery při našem poněkud riskantním podnikání.

V té době jsem se pozorováním Haucharda skutečně hodně naučil o psychologii peněz. On vždycky říkal: „Z toho *vyrazíme* spoustu peněz." Nejdřív jsem si myslel, že jde o roztomilou vyjadřovací nepřesnost cizince. Chudák Francouz, říkal jsem si, asi nezná sloveso „vydělat". Ale po nějaké době jsem si uvědomil, že Hauchard ví zcela přesně, co říká. Jenomže slovo „vydělat" v jeho slovní zásobě prostě nemělo místo. Hauchard sám sebe definoval a chápal jakožto „bohatého" jednoduše z toho titulu, že žil ve velkém stylu, pronajímal si luxusní domy a byty, jezdil v Rollsu, v restauracích a obchodech peskoval jejich majitele a organizoval okázalé večeře pro další „bohaté" lidi. V kontrastu s tím jsem se já mohl považovat nanejvýš za nějakého zchudlého aristokrata.

Bylo pro mne jistým šokem, když jsem zjistil, že peníze, které Hau-

chard vynakládal na svůj velkopanský život, „vyrážel“ vlastně ze mě a asi ze dvou dalších uprchlíků, kterým se rovněž snažil - pohříchu neúspěšně - pomáhat v jejich právních záležitostech. A tak mi život udělil onu prastarou lekci o tom, že chudoba i bohatství jsou v podstatě jen stavy mysli. Od toho okamžiku jsem se vůči Hauchardovi zcela oprostil od pocitů jakési ostýchavé vděčnosti: vždyť za to, že byl mým rádcem ve společenských a právních záležitostech, jsem mu vlastně platil vpravdě královsky. Jednou jsem mu to řekl přímo do očí a on mě jen přátelsky poplácal po zádech a zasmál se. „Ale můj milý Teeme,“ řekl žoviálně, „a odkud jste myslel, že ty peníze jsou? Z nějakého dědictví po tetičce?“

Nejlepší na celém Hauchardově Gstaadu bylo lyžování. Podařilo se mi vlomit se do samého jádra, do jakéhosi satori sjezdového lyžování díky pochopení, že čím rychleji jedeš, tím je to vlastně bezpečnější.

Zdrojem zvláštních pocitů pro mne bylo i zjištění, že jsem se v tomto alpském lyžařském středisku stal čímsi jako kultovní postavou. Sám Hauchard, jehož sociální statut byl vždycky tak trochu na pováženou, mě využíval jakožto magnet pro svoje opulentní večírky, usazuje mě hned vedle různých francouzských producentů a italských playboyů, jejichž velkou radostí byly žertíky na úrovni záměny soli za kokain v solničkách na stole.

Z lidí, se kterými jsem se v Gstaadu setkal, si mne nejvíc získal Roman Polanski, báječný vypravěč s jedinečnou schopností přeměnit jakýkoli přátelský večírek v oslňující a duchaplnou společenskou komedii. Pociťoval jsem silné pouto sympatie k tomuto nejednoduchému muži, permanentnímu exulantovi jako já. Romanův dávný přítel Gene Gutowski se stal členem Hauchardova konsorcia a vydal se do New Yorku, aby se tam pokusil najít vydavatele pro můj rukopis.

Zatímco já sám jsem až dosud nebyl naprosto schopen probudit v nikom sebemenší zájem o tuto knihu, vrátil se obratný Gutowski s nabídkou zálohy 250 000 dolarů od nakladatelství Bantam Books. Pro mě to byl náležitý stimul k tomu, abych se s novým úsilím pustil do revize rukopisu. V srpnu roku 1972 jsem tedy dokončil knihu *Confessions of a Hope Fiend* (Zpověď nenapravitelného optimisty).

Těch 250 000 dolarů se nakonec rozdělilo následovně: deset pro-

cent sumy dostal jistý argentinský playboy, který k nám uvedl Polanského, dvacet procent Gene Gutowski a dalších deset význačný newyorský právník z literárních kruhů Alan Schwartz. My s Hauchardem jsme se měli rozdělit o zbývajících šedesát procent. Nakonec jsem já dostal při podpisu smlouvy asi 40 000 a zbytek shrábl Hauchard. Z té sumy jsem vyplatil Walteru Clarkovi 10 000 dolarů a po pěti tisících jsem poukázal Susan a Jackovi. Zbylo asi dvacet tisíc a za ty jsem si koupil krásné lesklé zlaté Porsche a plný pokoj hightech stereo zařízení.

Začaly se objevovat zvěsti o tom, že americká vláda chystá další kroky, aby dosáhla mého vypovězení ze Švýcarska. Podařilo se mi dosáhnout dalšího setkání s mým informátorem z diplomatických kruhů Duvalem, tentokrát v hotelu Palace v Montreux. Duval na mně čekal u baru. „V těchhle těch složitých mezinárodních záležitostech jsou hrozně vysoké náklady," povzdechl si.

„Jak asi vysoké?" zeptal jsem se opatrně.

„Pět tisíc."

„Franků?"

„Dolarů. A to buďte rád, milý hochu, mohly to být libry."

„Fajn. Za pět tisíc dolarů," řekl jsem nejlepším konferenciérským hlasem, jakého jsem byl schopen, „mi řeknete, které země by mne byly ochotny přijmout."

„Vaše situace je velice specifická," řekl Duval. „Jakkoli jste osoba bez státní příslušnosti, jste ve skutečnosti jakýmsi suverénním státem sám o sobě. Já ohledně vás musím vyjednávat až na úrovni zcela nejvyšší, jako váš nepříliš dobře placený velvyslanec. Vy ovšem nemáte domov nikde na celé této planetě. Ale to ještě neznamená, že byste nebyl nikde vítaný. Američané například jsou úplně posedlí snahou dostat vás zpět do Států. Právě podnikají kroky, abyste byl vypovězen z kantonu Vallais."

„To není dobré," řekl jsem. „Právě jsem začal zaznamenávat pokroky v lyžování."

„Žádný jiný švýcarský kanton vás nepřijme. A nyní tedy špatné správy."

Duval vytáhl z aktovky pařížský *Herald*. Před okresním soudem v Orange bylo proti mně vzneseno obvinění o devatenácti bodech

ohledně obchodu s drogami. Okresní státní návladní Cecil Hicks mne označil za kmotra největší organizace pašeráků drog na světě, Bratrstva věčné lásky. Kauce byla stanovena na pět milionů.

„Tím byste se měl cítit poctěn," smál se Duval. „jedná se o pět milionů dolarů, nikoli franků. S takovou cenou vypsanou na vaši hlavu jste nebezpečnějším člověkem, než byli Voltaire nebo Freud."

„To je absurdní. V obchodě s drogami jsem nikdy nejel."

„V tomto ohledu buďte bez obav, určitě jednou budete mít příležitost řádně to soudu vysvětlit - až se Američanům podaří dostat vás ze Švýcarska do nějaké jiné země, která vás pak vydá. Američané chtěli, aby vám Švýcaři zadrželi pas, ale to Bern odmítl."

„To je dobře."

„To je špatně," řekl Duval. „Švýcaři by vás totiž nemohli přimět k odjezdu ze země, pokud byste neměl platný pas. Zato s pasem můžete být vypovězen."

„Tak kam bych tedy mohl jít?"

„Mluvil jsem o vás se švédským premiérem Olofem Palmem. To je nejinteligentnější a nejrozumnější člověk v Evropě a vy se mu docela líbíte, ale má bohužel na krku volby, navíc v dost delikátní situaci, a vy byste ho mohl připravit o hlasy. Druhým nejrozumnějším člověkem v Evropě je rakouský kancléř Bruno Kreisky. Poslal jsem mu některé vaše knihy. Docela by uvítal, kdybyste tam přijel a pomohl mu konečně dovést Rakousko do 20. století."

Nerozuměl jsem přesně, co to znamená, ale byla to za poslední rok jediná nabídka, kterou jsem dostal. Vyjádřil jsem ochotu promyslet si to.[3)]

Stalo se, jak Duval předpověděl. Přesně podle plánu jsem byl vypovězen z kantonu Vallais. Moji švýcarští poradci mi doporučovali, abych byl v neustálém pohybu, stále měnil místo pobytu. A tak jsem si pronajal dům nad Luganským jezerem, který patřil rodině Hermanna Hesseho, a statek uprostřed svěžích polí bernského Oberlandu. Susan zajišťovala provoz na naší základně u Zugského jezera nedaleko Luzernu.

Pojal jsem plán neustále se přemisťovat (v tom zlatém Porsche), týden být tam, týden onde, objevil bych se tu v Curychu, jindy v Basileji. Byl bych jakýmsi pohybujícím se terčem, a v žádném kantonu

bych se nezdržoval tak dlouho, aby v něm mohlo dojít ke zkažení místní mládeže skrze krysaře z Hammeln.[4)]

Ještě předtím, než jsem se vydal na cesty, telefonovala mi jistá žena jménem Joanna Harcourtová-Smithová. Byla to dávná přítelkyně Hauchardova, která nyní žila v jeho vile v Lausanne. Objednala se na návštěvu ke mně na Zugské jezero.

Čekal jsem na Joannu na nádraží. Byla to nádherná blondýna a nebylo jí ještě třicet. Když jsme později seděli před ohněm praskajícím v krbu, chlubila se mi velice svými vlohami k intrikám. Jejím otcem byl jistý anglický aristokrat, její matka Marisia měla bratra Stana, který se podílel na konstrukci vodíkové bomby, a dalšího bratra Adama, ředitele Ruského institutu na Harvardu. Joannin nevlastní otec, Arpad Plesch, byl jedním z nejbohatších mužů v Evropě.

Stejně jako mně nedostávalo se ani Joanně peněz ani kredibility. Podařilo se jí stát se nepříliš žádoucí osobou dokonce ve více zemích než mně, vesměs pro jakési neškodné frivolity. Měla dvě děti, obě však byly svěřeny do péče svým otcům, z nichž jeden byl dědicem jisté řecké rejdařské firmy a druhý měl vysoké společenské postavení ve Washingtonu, D.C. Jako náhrdelník nosila Joanna stříbrný kroužek, na kterém byl navlečen asi tucet prstenů, mužských i ženských, jako jakési trofeje.

Silně mě přitahoval Joannin břitký vtip i její uvolněné a trochu vyzývavé chování.

„O co vám vlastně jde?“ zeptal jsem se jí, snaže se dostat přímo k jádru věci.

Ukázala zuby v uličnickém úsměvu; byl to jeden z jejích typických rysů. „O všechno.“

Milovali jsme se celou noc. Ranní slunce muselo být dost překvapené, že nás našlo čilé jako rybičky tak časně, zatímco samo teprve klopýtalo nad hory kolem jezera, na něž vrhalo dlouhý pruh oranžového a rudého světla.

Prožil jsem další z oněch kouzelných okamžiků, kdy jako by se celý svět připravoval na své znovuzrození.

„Tak co jsi vlastně dělal celou tu dobu tady ve Švýcarsku?“ ptala se.

„Napsal jsem knihu o svém útěku z vězení, kterou ode mne koupil Bantam za čtvrt milionu. Nahrál jsem desku s jednou německou

technorockovou skupinou. A teď právě hledám někoho, s kým bych mohl utéci z tohoto vypulírovaného zeleného pekla. Zvou mě do Vídně.“

„Mohli bychom strávit vánoce ve Svatém Mořici s mými přáteli, s Putzi a Nicki von Opelovými. A pak můžeme jet do Vídně.“

O štědrovečerní večeři mě Putzi a Nicki posadily na místo v čele stolu, kde normálně sedával otec von Opel. Tohle rozesazení vzbudilo úsměv dokonce i u starých německých služebníků rodiny.

Během večeře jsem vstal a odhrnul záclony z ohromného okna s výhledem na Svatý Mořic, na to nejzazobanější údolí na světě. V okně se odrážel stůl s večeří i moji přátelé kolem něho. Najednou jsem měl pocit, jako bych se díval skrze sklo v hovorně věznice. V tom okamžiku jsem věděl s naprostou jistotou, že dny mé svobody jsou sečteny.

Obrátil jsem se ke stolu a řekl přátelům o své předtuše.

Putzi byla tou historkou viditelně otřesena. Řekla: „Vy dva jedete příliš rychle. Dávejte si pozor, zpomalte. Nejezděte do Vídně. Raději pojeďte s námi na Cejlon, tam je slunce a vykašleme se na starosti.“

Ale my jsme již byli příliš nabuzení na to, abychom naslouchali dobrým radám.

V Alpách sněžilo, když jsme o půlnoci přijeli na rakouskou hranici. Policisté na hranici jenom mrkli na zahrádku s lyžemi na střeše mého Porsche a pokynuli nám, abychom pokračovali.

Vídeň v zimě byla studená a depresivní. Tajemník Bruna Kreiskyho mi řekl, že kancléř je na dovolené mimo město. Jakmile se vrátí, naváže se mnou kontakt.

Mými hostiteli v Rakousku byli lidé od filmu, radikálové, kteří chtěli, abych participoval na některých jejich projektech. Naší první společnou produkcí měl být dokument zaměřený proti heroinu. V jedné scéně, plné *mittel-Europy* onoho symbolismu, jsem kráčel podél rakousko-české hranice a zachmuřeně civěl na strážní věže a plot z ostnatého drátu. Během natáčení této sekvence jsem jakožto bývalý trestanec začal promýšlet různé varianty útěku. Moji mladí hostitelé se při této příležitosti projevili jako psychedeličtí marxisté. Snažili se mne přimět k zaujetí politického postoje tím, že mne straši-

li, že kancléř Kreisky mě stejně s Američany vymění za tři vojenské stíhačky. Naléhali na mne, abych odešel do ilegality někde v Jugoslávii. Byli prostě úplně mimo, a co horšího, totálně švorc.[5)]

Pak Joanna onemocněla. K tomu se ve Vídni objevila Susan s dcerkou Dieadrou a všichni ti příbuzní z manželovy strany, úplně zlomení. Telefonoval jsem Duvalovi do Montreux. Američané se snaží dosáhnout mého vypovězení z Rakouska, říkal, ale kancléř Kreisky mne bude bránit.[6)]

Ve snaze získat nějaké finanční prostředky jsem volal do Ameriky. George Litwin, který nyní působil ve funkci konzultanta jedné velké banky, mi poslal telegraficky 1000 dolarů. Ale na parkovišti před hotelem mi někdo naboural mého Porsche. A počasí se během dne neustále zhoršovalo, bylo vlhko a chladno. Joannina horečka se zvyšovala.

„Jestli okamžitě nevypadneme z tohoto hrozného města, je za půl dne po mně," řekla. „Jeďme někam, kde je slunce."

Měl jsem dost peněz na to, abychom odletěli do Afghánistánu. Dokonce se to jevilo jako docela bezpečná záležitost. Častým hostem v mém domě u Zugského jezera býval jeden docela příjemný rockový hudebník jménem Hari. Jeho strýc byl afghánským králem a otec tamním ministrem zahraničí. Hari mne mnohokrát zval, abych nějaký čas pobyl v jejich rodinné vile.

Měli jsme v plánu dát se v Afghánistánu trochu dohromady po stránce zdravotní i finanční, načež jsme se chtěli přesunout na Cejlon za Putzi von Opelovou.

Ale náš plán ztroskotal. Putzi byla zatčena ve Francii kvůli hašiši a odsouzena k ještě delšímu trestu na svobodě, než byl můj. Kdyby se jednalo o vraždu, byl by ji z toho její právník nepochybně dostal.

Na letišti v Kábulu nás oslovila jakási mladá žena v uniformě a představila se jako pracovnice afghánského imigračního úřadu. Požádala nás o pasy a vzápětí s nimi zmizela.

Načež se objevil příjemný mladý muž z amerického velvyslanectví a pravil: „Zatýkám vás."

„Kvůli čemu?" řekl jsem.

„Nemáte platné pasy," odpověděl. To mělo logiku.

Četa vojáků nás eskortovala na vojenské velitelství. Afghánský ge-

nerál se nudil k smrti, když jsme s Joannou vysvětlovali, že jsme do země přijeli legálně. Zdálo se, že o ženě, která zmizela s našimi pasy, nemá nikdo ani potuchy.[7)]

Pak nás zavedli do jakési boudy, kde za dřevěným stolem seděl soudce ve vojenské uniformě, fungující jako rameno spravedlnosti v případech krádeží kuřat a prasat. Nakonec jsme skončili v málo přívětivém hotelu, se čtyřčlennou hlídkou afghánských vojáků přede dveřmi našeho pokoje. Joanně se přitížilo. Pokoj byl zatuchlý a studený.

Druhého dne se rozlétly dveře a v nich, jako v nějaké pohádce, stál Hari, náš princ s dlouhými černými vlasy a ve frajerském odění ve stylu Beatles. „Tak jste tedy přijeli! Vítejte v mé zemi. Ti vojáci venku mě mrzí. Můj otec a já jsme byli s králem na dovolené, takže jsem se o vás dozvěděl až dnes. Buďte bez starostí. Během několika hodin jste venku. Prozatím jsem vám nechal přinést trochu dobrého jídla z paláce."

Princ křikl nějaký povel a dovnitř vstoupili tři vojáci nesoucí košíky s jídlem, magnetofon na baterie, několik pásků s Rolling Stones a trochu toho bájeslovného hašiše.

Byli jsem omráčeni. Zdálo se, že všechno funguje tak jak má.

Ráno zde byl princ znovu, poněkud sklesl. „Můj strýc král se na mne hrozně hněvá. Říká, že Američané trvají na vašem vydání. Takže jste vyřízení. Moc mne mrzí, že jste se kvůli mně dostali do tohoto průšvihu. Neměl jsem ponětí, že po vás jdou s takovou zuřivostí."

„Nemohli bychom si vzít nějakého právníka a tu žádost o vydání napadnout?"

Princ na mne pohlédl s výrazem soucitu. „Právníka? Ale v Afghánistánu si prostě nemůžete vzít právníka, který by se postavil proti vládě. Tohleto je velice primitivní země."

Pak nás princ celý deprimovaný objal, vzal svoje pásky se Stouny a byl pryč.

U letadla nás očekával agent DEA a několik tajných. Dali mi tranzitní povolení a regulérní letenku zpět do USA. V rubrice profese tam bylo uvedeno „filozof".

Jakmile letadlo odstartovalo, šla Joanna na záchod a tam napsala několik lístků, které při návratu hodila do klína nejbližším pasažé-

rům: POMOC. UNÁŠEJÍ TIMOTHYHO LEARYHO. UPOZORNĚTE PROSÍM LONDÝNSKÝ *DAILY MAIL*.

Odlet z Kábulu byl kvůli nám o osm hodin odložen, takže ve Frankfurtu došlo k neplánovanému mezipřistání. Obrovskými prostorami letiště nás eskortovali dva agenti a několik dalších nám bylo těsně v patách. Koutkem oka jsme zaregistrovali lítačky, za kterými již bylo německé území. Joanna měla oči žluté jako měsíčky pomeranče a žádala o doktora. Na ošetřovně jsem lékaři řekl, že mne unášejí proti mé vůli násilím. „Obraťte se na policii, prosím." Prohlédl si mne přesně tím pohledem, jímž může právě jenom dobrý Němec počastovat člověka, který dělá potíže a vzpouzí se proti autoritě.

Následující tři roky ve vězení jsem často přemýšlel, jestli jsem se v této situaci mohl či měl chovat jinak. Měl jsem snad přeskočit tu nízkou zábranu, rozběhnout se přes letiště a křičet: „Pomoc, policie!" Anebo se servat se svými hlídači? Nechat se zavřít do vězení v Německu?

Ale já jsem neutekl. Ani ne proto, že bych se bál fyzického násilí. *Prostě by to bylo hluboce nedůstojné.*

Rozvalili jsme se na sedadlech v salónku pro VIP, a přemýšleli o tom, že nějaký nenásilný pokus dostat se na svobodu podnikneme v Londýně.

Na letišti Heathrow se ukázalo, že Joanniny v zoufalství rozhozené papírky zaúčinkovaly: byli tam fotografové s blesky i reportéři vykřikující otázky. Vmžiku nás vecpali do kanceláře velitele imigrační služby: to byl titul respektovaný v celé galaxii. Z velitele se vyklubal tentýž kluzký funkcionář, který podepisoval můj příkaz k vypovězení z Británie v roce 1969, když jsem se pokusil navštívit Johna Lennona a Moody Blues. Vůči mně se choval s chladnou zdvořilostí, k Joanně, jejíž rodové jméno choval v hluboké úctě, byl až patolízalsky servilní.

Přešel jsem rovnou k věci. „Potřebuji vaši pomoc. Stal jsem se obětí únosu."

„Ale milý příteli, vaši situaci bych rozhodně nenazýval ‚únosem'. Vy prostě nemáte pas a váš americký doprovod vám zajistil jednosměrné povolení pro cestu do USA. Ujišťuji vás, že to je naprosto v pořádku."

„Ale já odmítám pokračovat v cestě do USA," řekl jsem.

„Žádáte tedy o azyl v Anglii?“

„Ne. Žádám, abych byl v Anglii internován po dobu tří dnů, v jejich průběhu bych si mohl zajistit vycestování do jiné země dle mého výběru. Mám povolení k pobytu v Alžírsku a vstupní víza do Libanonu, Rakouska a Dánska.“

„Výborně. Vaše žádost o třídenní pobyt bude telefonicky tlumočena ministerstvu vnitra Jejího Veličenstva.“

„Telefonicky! Nebývají takováto rozhodnutí obvykle sdělována písemně?“ Další letadlo do LA startovalo za půl hodiny. Doufal jsem, že se mi podaří získat čas a promeškat aspoň tento let.

Byl to jen další důkaz mé naivity. Ministerstvo vnitra Jejího Veličenstva oznámilo telefonicky zamítnutí mé žádosti během pěti minut.

„Je mi velice líto,“ pravil velitel. „Ale musím vás požádat, abyste opustil britskou půdu nejbližším spojem.“

„To odmítám.“

„V tom případě je mou povinností přikázat, abyste byl deportován za použití síly.“

Byl jsem překvapen a hrozně zklamán. Koneckonců tohle přece nebyla žádná banánová republika. Toto byla Anglie.

„Nyní mi promiňte, ale náš interesantní rozhovor musíme ukončit.“ Mrkl směrem ke dveřím. V chodbě stáli dva agenti z protinarkotického, za nimi tři příslušníci Speciální služby a úplně vzadu několik statných uniformovaných poldů.

Vyšli jsme tedy s Joannou ruku v ruce a s hlavami vztyčenými k letadlu společnosti PanAm směr LA. Posadili nás do první řady v první třídě. Stevardka začala okamžitě roznášet šampaňské. „Nechte jim tam celou láhev,“ řekl agent za námi. Byl z Úřadu pro narkotika a nebezpečné drogy. Když se letadlo vzneslo, všimli jsme si, že přes uličku od nás sedí Günther Sachs, bratranec Putzin a playboy mezinárodního ranku. Joanna se okamžitě vrhla do akce a do dvaceti minut byl horní salónek Boeingu 747 náš. S Joannou, Güntherem a jeho přítelem, jistým německým baronem, jsme se rozesadili na podlaze a popíjeli šampaňské, zatímco dva agenti u stolku v rohu se na to dívali s pobavenou benevolentní shovívavostí. Měli příkaz v maličkostech nám vyjít vstříc. Věděli ostatně, že mám na krku dvacet let natvrdo.

* * *

Na letišti v LA na nás čekalo celé hejno agentů. Políbil jsem Joannu na rozloučenou, načež mi kolem zápěstí zaklapla želízka. Za zátarasy se zmítala asi stovka novinářů, televizní kamery bzučely. Nasadil jsem optimistický úsměv, přesně podle doporučení McLuhanova, a pak už mě hlídkové auto vezlo do okresní věznice v LA. Provázelo nás šest dalších vozů nacpaných agenty se samopaly. Asi se obávali dalšího bravurního kousku Weathermenů.

Odvedli mne do bloku s nejpřísnější ostrahou, na oddělení vrahů, kteří mě zdravili ze svých cel. „Vítej v Americe, brácho," pravil borec z vedlejší cely a strčil mi do ruky výtisk večerníku. Titulek přes celou stránku hlásal: DROGOVÝ KRÁL LEARY OBVINĚN Z DAŇOVÉHO ÚNIKU 76 MILIONŮ. Konečně doma.[8)]

ŽIVOTOPIS

John Lilly (1915–)

– absolvoval Dartmouth College, doktorát z medicíny získal na Pennsylvánské univerzitě. Přes pětadvacet let se věnoval výzkumu delfínů, což byl první systematický pokus o komunikaci s jiným inteligentním živočišným druhem.

Lilly byl ve vědeckých kruzích jedním z prvních, kdo pochopili význam LSD jakožto výzkumného nástroje v neurologii. Ve svém klasickém díle *Programming and Meta-Programming in the Human Biocomputer* brilantně a z nových pohledů formuluje názory na povahu a přirozenost člověka, přičemž odhaluje a mapuje oblasti mozku do té doby nepřístupné vědeckému zkoumání. Za mnohé dnešní poznatky o mimotělním prožívání stejně jako za otevření experimentálního přístupu k této oblasti vděčíme právě neutuchajícímu úsilí Lillyho a jeho výzkumného týmu při experimentech s anestetikem ketaminem.

John Lilly jako jeden z nejúžasnějších, nejvynalézavějších a nejpodnětnějších myslitelů naší doby byl i průkopníkem experimentální práce s tzv. izolačním tankem. Tyto výzkumy popsal ve své knize *The Deep Self: Isolation Tank Relaxation*, jež se stala podkladem pro film *Altered States*. Publikoval řadu dalších knih, mj. *The Mind of the Dolphin, The Center of the Cyclone, Simulations of God, The Science of Belief*, a *The Scientist – a Novel Autobiography*.

38. Folsomská věznice

Leden 1973

Neuplynul ani týden a byl jsem převezen do okresního vězení v Orange a obžalován z devatenácti trestných činů coby kmotr největší organizace pašeráků drog na světě. Ze třiceti spiklenců, uvedených v obžalobě jménem, byl jen jediný členem Bratrstva věčné lásky. Zbývajících devětadvacet mých údajných komplicù byli naprosto cizí lidé. Ze zřejmých důvodů, totiž pro naprostý nedostatek důkazů, rozhodl okresní státní návladní odložit řízení na neurčito. Nicméně případ se stal vítaným soustem pro tisk.

Nyní jsem byl tedy k dispozici mým někdejším hostitelům, Správě nápravných zařízení státu Kalifornie. Spoutaného na rukou a nohou mě strčili do auta, které vyrazilo na sever po dálnici č.101. Dva strážní vpředu a jeden vzadu neustále kontrolovali moje pouta. Chlapík, který to měl na povel, vyndal z přihrádky na palubní desce obrov-

skou pistoli, naládoval ji, opřel se na svém místě a vedl ke mně instruktážní pohovor. „Tahleta věcička je nabitá. Jenom se pohneš a ustřelím ti hlavu. A pro informaci, za námi jede další vůz plný ozbrojených mužů."

Dozorci se dmuli pýchou, když mě, uprchlíka, předávali zpět do vězení. Odvedli mě do kanceláře a telefonovali řediteli domů. „Jsme u vás v kanceláři, řediteli, a máme tady Learyho. Dva roky a čtyři měsíce."

„Pozdravujte ode mne ředitele," řekl jsem.

Basa samotná naháněla hrůzu. Každý tady kroutil pořádně dlouhý trest. Ve vedlejší cele seděl Ricardo, zabiják mexické mafie, s několika vraždami v rejstříku. Po tři měsíce jsem žil ve vzdálenosti ani ne tři metry od něho a měl jsem tak vzácnou příležitost poznat, jak funguje jeho mozek. Slyšel jsem ho ječet, když ho mučila noční můra, vzlykat, když se mu stýskalo po domově, vnímal jsem vnitřní zmatek toho zabijáka hodícího se spíše do doby Aztéků. Vždyť rituální lidské oběti byly ještě před několika generacemi součástí náboženských rituálů tohoto lidu.

Napříč přes chodbu měl celu jeden z těch potřeštěných a nespoutaných zemědělských dělníků - divoké oči, neklidné ruce, hříva vlasů světlých jako koudel. Hned první noc na mne řval špehýrkou svých dveří. „Time, něco ti pošlu. Dávej bacha."

Zpod jeho dveří vylétl jakýsi plochý obdélníkový předmět, klouzal podél celého bloku a udeřil do zdi několik centimetrů od mých dveří. Byly to lepenkové desky Bible. Jelikož byly mimo můj dosah, přitáhl je vrhač zpátky na niti vytažené z pokrývky. Cvak, a už tady byly znova, tentokrát ovšem minuly moje dveře z druhé strany. Teprve třetí pokus byl úspěšný a desky vklouzly mezerou pode dveřmi do mé cely. „Ten provaz na tom nech," křikl blonďák.

Uvnitř desek byl připíchnut lístek s pozdravem na uvítanou, a v něm trocha kávového prášku. Za několik dní jsem už dostal touto cestou i špetku marihuany. Tento důkaz nezdolné schopnosti lidských bytostí přelstít cenzuru kontrolorů mě naplnil neskonalým potěšením.

Tohleto potěšení ale bylo v této base jedinou výjimkou. Můj literární hardware se omezoval na tužku, navíc zlomenou napůl, aby se nedala použít jako zbraň, a na jeden list papíru denně.

Přelíčení ve věci mého útěku jsem očekával v samovazbě. Času stráveného na samotce jsem využil k přemýšlení o vývojové psychologii a stadiích evoluce. Celé hodiny jsem pochodoval po své kleci – sedm kroků tam, obrat, sedm kroků zpátky – čímž jsem se uváděl do stavu hlubokého transu pociťovaného jako jakési tiché osvícení. Moje samotka se stala habitatem s mocným potenciálem, z něhož bylo možno přehlédnout celý svět.

Jedinými papíry, ke kterým jsem měl v téhle díře přístup, byly různé právnické dokumenty. A tak jsem se usadil na zem pod kalnou žárovku bez stínidla a na rub nějakého právnického přípisu jsem tím asi pět centimetrů dlouhým špačkem tužky sepisoval další úplný systém filozofie. O klasifikaci okruhů v mozku jsem přemýšlel již léta, a nyní jsem tedy úhledným rukopisem, hned načisto a téměř bez škrtů, řadil jedno slovo za druhým v rukopise své nové knihy nazvané *Neurologic* (Neurologika). Joanně se podařilo vydat ji v několika reedicích, vyšla i ve dvou celostátně rozšířených časopisech, a vzápětí byla přeložena do francouzštiny, němčiny, španělštiny a japonštiny. Celkem se prodalo téměř milion výtisků.

Zatímco jsem čekal na své přelíčení ve věci útěku, vrhla se Joanna s nadšením do shánění peněz a zajišťování co nejokázalejší publicity. Aby mi dodala důvěryhodnosti a ulehčila si přístup k lidem v mocenských pozicích, podnikla Joanna chytrý manévr: nechala si změnit své příjmení na Learyová. Díky tomu se mohla prezentovat světu jako Joanna Learyová, ačkoli jsme nebyli sezdáni.

Soudní přelíčení za trestný čin útěku se vyvinulo ve velice zvláštní šarádu. Tento zločin jsem totiž mohl skutečně jen velice těžko popřít.

Mým hlavním strategickým cílem při přelíčení tedy byl úmysl očistit se z podezření mnohem zákeřnějšího, totiž z toho, že jsem se stal vyhořelou obětí kyseliny. Tuhle pomluvu kdysi vypustil do světa Cleaver a velice nadšeně se jí chopili všichni, kdo nenáviděli to, čeho jsem se stal symbolem.

Joanna rozbila nyní svůj hlavní stan v jednom domě na pobřeží nedaleko věznice, a na ní především spočíval úkol dokázat, že jsem po duševní stránce zcela kompetentní. Netrvalo dlouho a podařilo se jí pro tuto práci získat člověka nad jiné povolaného, totiž Franka Barrona. A tak se Frank zase jednou objevil v mém životě přesně v okamžiku, kdy jsem byl úplně na dně. Byl nyní vedoucím katedry psycho-

logie na Kalifornské univerzitě v Santa Cruz. Když jsem mu předestřel svůj problém, rozjasnila se Frankova tvář ve spokojeném úsměvu.

„Tys byl takový beznadějně nepřizpůsobivý a potrhlý Kelt už od narození. Jenom díky drogám ses trochu zklidnil. Byl to pro tebe tak vzrušující výzkumný nástroj, jako je pro děcko hračka."

„To víš ty a vím to i já," řekl jsem s naléhavostí, „ale teď to musíme dokázat i ostatním."

„Budeš si muset nechat sejmout kompletní baterii psychodiagnostických testů, jejichž výsledky pak shrneme a předložíme v místopřísežném prohlášení soudu. Tím bude poskytnut objektivní a vědecký důkaz, že máš všech pět pohromadě."

„A možná i víc než pět," dodal jsem.

Za několik dní byl Frank zpátky s naším bývalým kamarádem z Harvardu Mikem Kahnem, nyní řádným profesorem v Santa Cruz, a s Jeffem Shapirem, ředitelem okresního střediska psychologických testů. S jistým napětím jsme se všichni rozesadili v místnosti pro návštěvy a dr. Shapiro zahájil proceduru snímání testů. Celá záležitost trvala déle než tři hodiny a bylo to o nervy.

Protože ty testy byly doopravdy, ne jenom jako. Já jsem usilovně bojoval proti ubíhajícímu času, řešil jsem labyrinty, testy prostorové představivosti a složité psychomotorické úkoly, a ti tři psychologové nervózně poposedávali na židlích a potili se spolu se mnou, jak mi fandili, abych dosáhl co nejlepšího výsledku. Zamlada jsem snímal tyhle testy stovkám vyplašených pacientů – ale nikdy ne z pozice nezúčastněného klinika, nýbrž vždycky coby fanda za postranní čarou, který v duchu povzbuzoval každého z těch nešťastníků v jeho boji se všemi těmi nenápadnými, ale záludnými problémy a chytáky. Nyní se tedy role obrátily.

Při soudním přelíčení pak Mike Kahn a dr. Shapiro místopřísežně dosvědčili, že moje inteligence je v pásmu „génius" a moje kreativita „výjimečná". Kahn, jako vždy zároveň i vynikající herec, pronesl procítěnou řeč na téma „Leary jakožto velký učitel". Pak se na místo pro svědky doslova vřítil Walter Clark, kterému v té době již bylo přes sedmdesát, a podal osobní svědectví o mém charakteru.

Nicméně vzdor všem výpovědím o tom, že jsem duševně naprosto zdráv a že jsem vůbec velice příjemný chlapík, rozhodla porota pod-

le očekávání: jsem vinen trestným činem útěku z vězení. Soudce mi pak uložil trest při horní hranici sazby. Takže soud jen přiložil další polínko k tomu všemu, co jsem už měl na krku; jako místo výkonu trestu mi pak určil věznici ve Folsomu, což je post úplně na dně, na konci řady, kam jsou odkládáni všichni ti, kdo byli zařazeni do kategorie nenapravitelných a mají kroutit zvlášť dlouhé tresty. Já osobně jsem měl na krku pětadvacet let. Plus těch jedenáct bodů obžaloby z posledního zatčení v Millbrooku, které stále ještě nebyly vyřízeny. Plus těch devatenáct obvinění ze spiknutí z oné „kmotrovské" kauzy v Orange.

Po dlouhé jízdě v horku přes celé údolí Central Valley vjel rozvrzaný autobus se zamřížovanými okny do areálu věznice ve Folsomu. Tak tohle tedy byla skutečná pevnost, s vysokými žulovými hradbami a věžemi. Těch jedenáct dalších kriminálů v Kalifornii vypadalo vedle ní jako moderní továrenské komplexy; ostatně i jejich názvy – „nápravná kolonie", „rehabilitační středisko" atd. – tomu odpovídaly. Jenom Folsom, ta hora kamene postavená čínskými nádeníky, měl v názvu slovo „vězení".

„Co bude teď?" ptal jsem se vězně sedícího vedle mě.

„Teď nás strčí do cel pro bažanty na Pětce úplně dole," řekl mukl znuděně. „Tam budeme dokud nerozhodnou esli sme tady v bezpečí. Na hlavní lajně sou lidi jako my v pohodě. Ledaže by někoho z nás strčili na 4-A."

„Co to je, to 4-A?" ptal jsem se.

Ostatní vězni se po sobě podívali a zavrtěli hlavami.

„4-A, to je korekce. Voni tomu říkaj přivykací středisko. Tam strkaj ty vopravdický hajzly. Folsom, to je prdel celýho vězeňskýho systému, a 4-A je ta nejhorší prdel Folsomu. Do hajzlu, čoveče, dyť ty bachaři, co sem dou sou právě z A-4."

Oknem jsme viděli, jak se schodů jedné novější betonové budovy scházejí tři dozorci a kráčejí směrem k autobusu. Byly to gorily v hnědých uniformách s velice nepříjemnou vizáží, po boku se jim houpaly dlouhé pendreky koženými poutky připevněné na zápěstí. Seržant, který měl na starosti naši přepravu, strčil hlavu dovnitř autobusu.

„Hej, doktore, lez ven."

„Do hajzlu, čoveče, teď si v prdeli."

Ještě jsem stačil zaregistrovat soucit zračící se v tvářích mých spoluotroků a pak jsem už vystoupil z autobusu.

Beton kolem byl rozpálený odpoledním sluncem. Ti tři borci s pendreky mě popadli bez sebemenší známky vzrušení. Jeden z nich ukázal palcem směrem k 4-A.

Šel jsem mezi dvěma dozorci a cítil jsem se naprosto bezbranný. Třetí strážný mě jistil zezadu. U vchodu do budovy řekl jeden bachař něco do mikrofonu a dveře se s hlasitým cvaknutím otevřely. V procesí jsem prošli jakousi halou dlouhou asi sedm metrů a zastavili se před dalšími ocelovými dveřmi. Strážný zaklepal pendrekem na ocel. S druhé strany se podíval jiný dozorce špehýrkou a dveře se otevřely.

Za nimi byla místnost, po jejíž celé délce vlevo běžel pult. Uvnitř bylo osm dozorců, každý s pendrekem. Pochopil jsem, o co tady jde. Jejich tváře byly naprosto bez výrazu.

„Vysvlíct." Svlékl jsem si bílé kalhoty s laclem, ponožky i bílé kecky, které jsem si koupil ještě v Luzernu v jednom obchodním domě hned vedle toho krytého mostu přes jezero. Pokračoval jsem, až jsem tam stál nahý. Přistoupil ke mně dozorce s jakýmsi předmětem tvarem i velikostí připomínající pingpongovou pálku. Detektor kovů. Jiný dozorce mi hodil rozdrbané šedé kalhoty s laclem a hadrové trepky. Pak ukázal k regálu na druhém konci pultu. „Vem si matraci a dvě deky."

Zamřížované dveře vpravo se s cvaknutím otevřely. Obklopen třemi dozorci vstoupil jsem do nejspodnějšího patra bloku 4-A.

Procházeli jsem kolem řady cel. Pantofle mi byly moc velké, matrace a deky hrozně neskladné, a já jsem tak víc klopýtal než šel chodbou, sledován z obou stran zkoumavými pohledy vězňů. Nakonec mě kdosi poznal a zvedl se všeobecný pokřik a hvízdání.

„Hej! Hele, koukni, kdo to je! Vítej na 4-A, brácho."

Kynul jsem na obě strany svalnatým černochům i podsaditým bělochům za mřížemi. V poslední cele seděl na zemi v lotosové pozici pomenší muž, četl si v Bibli a mírně se usmíval.

Na konci chodby byly další ocelové dveře, které vedly do další tma-

vé chodby pouze se třemi celami. Jedny dveře se se skřípáním otevřely a dozorci mi pokynuli, abych vešel. Zamřížovaná díra. Dveře se zabouchly.

Tak takhle vypadá díra ve folsomské věznici. Oprýskaný záchod se špinavými skvrnami bez prkýnka, rezavé umyvadlo, betonový stupínek. Na ten jsem hodil zasviněnou a smradlavou matraci. Jediný proužek světla běžel přes celu od škvíry ve vchodových dveřích.

Dvacet pět let.

Postupně se mne zmocnila jakási zvláštní euforie. Tak tohle tedy je ono. Dno, naprosté a nepopiratelné dno, tak jak o něm kdysi psal Dante.

Asi po hodině ve tmě a tichu se dveře cely otevřely, dovnitř vstoupil mladý blonďatý pomocník bachaře a zády se opřel o mříže. „Moc mě mrzí, že jsi tady, člověče. Buď zdráv. Já jsem vězeňská spojka na prvním podlaží. Kouříš? Chceš něco na čtení?"

„Jo, kouřím a čtu."

„Vsadím se, že nečteš ty sračky jako ostatní, že? Přinesu ti něco pořádnýho."

Můj nový přítel vyklouzl z cely, vnější dveře nechávaje otevřené. Do cely pronikl odražený paprsek zapadajícího slunce a celou ji prohřál. Mukl byl za několik minut zpátky s balíčkem cigaretových papírků a s obálkou plnou tabáku.

„Tohle ti posílá Charlie. Je to tvůj nejbližší soused." To asi bude ten chlápek v lotosové pozici, co vypadá jako Ježíš Kristus. „Charlie chce vědět, jestli si do kávy dáváš cukr a smetanu. A taky jestli máš rád med."

„Jasně. Řekni mu, že děkuju."

A zase tu byl ten prastarý zdvořilostní rituál příchodu do vězení. Nový vězeň, který právě přišel a nemá vůbec nic, je starousedlíky obdarováván různými luxusními věcmi, které jsou k dispozici. Přičichl jsem k tabáku. Byl to Bugler. Ubalil jsem si cigaretu a pozoroval jsem, jak se kouř ve slunečním světle stáčí do kroužků a posléze rozplývá v namodralý obláček.

Po chvíli do cely znovu vrazil pomocník a nesl čtyři knihy. Charlie mi posílal *The Teachings of Compassionate Buddha*, Ouspenskyho *In Search of the Miraculous*, *The Teachings of Don Juan* (česky Učení Dona Juana) od mého starého přítele Carlose Castanedy, a Bulgako-

vova *Mistra a Markétku*, satirický román o životě v současném Rusku.

A znovu se objevil můj přítel, tentokrát s papírovým kelímkem umělého medu, s krabicí grahamových sušenek a s několika dalšími obálkami - byla v nich mletá káva, několik kostek cukru, smetana v prášku.

„Charlie ti posílá tohle. Já teď už musím jít. Nechám tvoje dveře ještě pár minut otevřené. Chci ti jenom říct, že já ti hrozně fandím. Vlastně ti vděčím za všechno."

„Rádo se stalo," řekl jsem, značně udiven.

„Hej, doktore." Povýšený a zároveň jaksi blahosklonný hlas se ozval z cely hned za vnějšími dveřmi. Náhle, v jediném okamžiku mi svitlo, kdo že je to ten jediný člověk, se kterým mám možnost mluvit: Charles Manson. „Takžes to konečně schytal. Roky jsem sledoval, jak jdeš furt dolů, člověče. Věděl jsem, že nakonec skončíš tady. Už dávno jsem si chtěl s tebou promluvit. Chtěl jsem se tě zeptat, jaks to mohl takhle zvorat."

„Zvorat co?"

„Vždyť tys je všechny očaroval, všichni k tobě vzhlíželi. Mohls ty lidi vést, kam bys chtěl."

„Já jsem ale naopak chtěl naučit lidi, aby si dávali pozor na různé vůdce a řídili svůj život sami," řekl jsem unaveně.

„Když mě v pětašedesátým pustili z basy, úplně sem užasl. Všude tisíce mladejch, který čekaj jenom na to, aby je někdo naprogramoval. Dáš jim kyselinu a oni udělají cokoliv."

„Charlesi, ptali se tě někdy psychologové anebo nějací experti, jaks to dokázal?"

„Dokázal co?"

„Vymýt tak dokonale svým lidem mozek."

„Ne."

„Vidíš, to je divný. Vždyť ty jsi dokázal právě to, o čem sní každá zpravodajská služba na světě. Naprogramovals lidi, aby se vydali na svou vražednou misi. A nejen to, ti lidi by to dnes možná udělali znovu. Je to tak?"

„Jo."

„Pročs to teda udělal?"

„Já jsem křesťan, brácho. Řídím se Biblí. V ní najdeš program na

všechno. A v Bibli stojí, je to přímo v Apokalypse, že prvotní příčinou všech lidských problémů jsou ženy."

Ještě téhož odpoledne jsem byl „povýšen" do třetího podlaží přijímacího střediska a asi po třech týdnech mě přeložili do hlavní budovy. Teď tedy nastal ten okamžik, před nímž mě všichni varovali. První procházka po dvoře znamenala i první konfrontaci s několika vězeňskými gangy, z nichž každý se chystal mě proklepnout a prověřit a pak stanovit moje místo ve vězeňské komunitě.

Na dvoře bylo několik stovek vězňů v modrých mundůrech, někteří postávali v malých skupinkách, jiní se procházeli tam a zpět tím nekonečným a bezcílným pochodem trestanců. Pak jsem vstoupil na dvůr já a shromážděním proběhl jakýsi elektrický výboj. Vězeňská šeptanda samozřejmě zaregistrovala můj příchod a věděla také o každém mém pohybu na 4-A. Tak kdo nastoupí první?

Vzápětí jsem zaslechl, jak na mě někdo volá jménem. Podíval jsem se směrem k jedné skupince hovící si u zdi. A je to tady: konfrontace s Bratry. Vzpomněl jsem si na zlověstné proroctví Angely Davisové v tisku, že budu ve vězení zabit militantními černochy. Že by dlouhý nůž Eldridge Cleavera dosáhl až do samotného srdce vězeňského systému slunné Kalifornie?

Jeden z Bratrů postoupil o krok dopředu. „Hej, ty. Chcem si s tebou trochu pokecat. Na rovinu. Pojď sem."

Pomalu jsem přistoupil blíž a cítil jsem, jak nás celý dvůr s napětím pozoruje. Zastavil jsem se asi půl metru od vůdce, trochu jsem přivřel oči a s úsměvem kývl hlavou.

„Hele, co to bylo za pnutí mezi tebou a bratrem Eldridgem?"

„Ale no, jaksi jsme se spolu neshodli."

„Jo?" Obrátil se ke své jednotce a zazubil se. „A co se teda vlastně stalo, člověče? Jak to, že jste se s bratrem Eldridgem neshodli?"

Přelétl jsem pohledem tváře kolem a pak jsem se podíval svalnatému náčelníkovi přímo do očí. „Ty znáš bratra Eldridge?"

„Já? No jasně. Kroutili jsme spolu pár let v Quentinu." Skupinou se šířilo souhlasné mumlání a pokyvování hlavami. „No jo, většina z nás s ním nějakou dobu seděla."

„Když tedy víš, jak bratr Eldridge funguje, pak taky musíš vědět, proč jsem se s ním neshodl."

Dlouhé mlčení. Pak skupinkou zašuměla vlna pobavení.

„No jo, slyšeli jsem, že si Eldridge s tebou hrál na poli-cá-á-á-jty. Že tě strčil do svýho osobního kriminálu." Všichni kolem pokyvovali hlavami, *no jasně*. Vůdce pokračoval: „Ten frajer, jak má jenom trochu moci, hned mu to vleze do hlavy."

„Stejně jsem to viděl i já."

Dopředu se protlačil bratr s jedním okem. „Hele, čoveče, ty prej seš doktor, musím se tě na něco zeptat. Jak to má chlap podle vás psychologů vlastně dělat s těma hadicema?" Kolem se všichni začali kuckat smíchy.

Co to může být, ty „hadice", přemýšlel jsem usilovně, snaže se vybavit si v paměti ty nemnohé střípky znalostí z oblasti zahradnictví anebo hašení požárů.

„No hadice, čoveče. Dyť víš. Ty mrchy. Ženský. Hele, než odsud vypadnu, musím se trochu poučit, abych věděl, jak ty mrchy vychcaný přemejšlejí, abych to pak s nima mohl dovopravdy hladce skoulet."

„Tohleto se v knížkách nedočteš. Na žádnej pád." Pak jsem se obrátil k vůdci a řekl jsem: „Já se teď jdu trochu projít a obhlídnout si tu lehárnu tady. Uvidíme se později."

Se všemi dokola jsem si plácl dlaní do dlaně. Dvorem proběhl závan úlevy. Každý ve věznici teď věděl, že jsem se Bratry setkal a že nebyly žádné problémy. Neméně důležité bylo, že jsem se s nimi nevybavoval moc dlouho a nedal tak najevo přehnané přátelství. Narušilo by to diplomatickou rovnováhu.

Na své pouti jsem prošel hřištěm na baseball, šel jsem přes basketbalový a handbalový kurt a prohlédl jsem si i malou posilovnu. Pak jsem se vrátil na hlavní dvůr, načež ke mně přistoupili čtyři svalnatí běloši naparující se jako pávi. Jejich vůdcem byl obr s blond vlasy jako písek, s vyhrnutými rukávy, které odhalovaly jeho mohutné paže. „Hej ty, chlape, ty seš ten Leary, že?"

Kývl jsem. Anděl ke mně důstojně natáhl svoji tlapu a obřadně jsme si podali ruce.

„Já sem Fu Griffin. Od Hells Angels z Oaklandu. Jednou sme se spolu potkali u Keseyho."

Fu mne představil svým druhům: Špinavý Dan, Pitomý Willy, Chlupatý Terry. Sedli jsme si do trávy a vzpomínali na ty bláznivé a divo-

ké časy v Bay Area u San Franciska, ještě za dob Keseyho, Ginsberga, Janis Joplinové. Fu kroutil desítku za překupnictví heroinu.

„Nepotřebuješ něco?" staral se. „Protože do kantýny můžeš až od prvního."

Ve tři odpoledne zazněl hluboký hlas sirény. Z vězeňského rozhlasu zahřmělo: „OPUSŤTE DVŮR." Dohodli jsme si schůzku na další den. Andělé se vraceli na Jedničku, zatímco já jsem se připojil k řadě modrých košil vcházejících husím pochodem do bloku číslo 3.

Pak jsme stáli každý před svou celou, dokud dozorce nezařval: „NA CELY."

Zatáhl za páku, kterou se ovládala závora běžící celých těch sto metrů podél celého podlaží a umožňující otevřít všechny dveře do cel zároveň. Pak přišlo odpočítávání. Před dozorcem šel pomocník a točil dřevěnou řehtačkou. Každý vězeň musel vyskočit na nohy. To proto, aby nepřehlédli vězně, kdyby ležel na palandě mrtvý.

Pak nás znovu vypustili z cel na večeři. Jídlo bylo na vězeňské poměry docela dobré, zato konverzace poněkud mongoloidní. Po večeři se dvacet minut čekalo na bloku; to byla scéna jako z orientálního bazaru někde v Teheránu. Černoši na sebe pokřikovali, tančili a všelijak blbnuli, Mexičani cosi brebentili španělsky, bílí pochodovali sem a tam, prostě každý se nějak pohyboval a mluvil, nikdo nikoho neposlouchal.

„NA CELY." Na pouhých třicet vteřin otevřela závora všechny dveře a každý se hnal do své klece.

Druhý den na dvoře ke mně přistoupil robustní muž s buldočí bradou. Byl to Bob Hyde. „Rád tě vidím," řekl jsem poté, co jsme si podali ruce. „Říkali mi, abych tě vyhledal. Prý jsi nejtvrdší a nejchytřejší chlap v celém vězeňském systému."

Hyde pokývl s uspokojením hlavou a představil mi svého přítele, vysokého štíhlého mládence s opáleným obličejem a uličnickýma očima. „Tohle je Charles Newsom. Tvůj velký obdivovatel."

Chodili jsme v trestaneckém rytmu sem a tam po baseballovém hřišti - pár slov, otočka, několik kroků, další otočka - a sdělovali jsme si navzájem životně důležité poznatky. Charles byl špička v nejaristokratičtější zločinecké branži: specializoval se na loupeže klenotů.

Vzal mockrát kyselinu, ošoustal spoustu filmových hvězd a provedl řadu vloupaček do domů zazobanců v Bel Air a Beverly Hills. Přísně se držel etického kodexu Robina Hooda a zásadně bral jen bohatým.

Bob Hyde seděl pro podvody a snad i pro cosi horšího. Ani jeho klidná, trochu povýšená odtažitost nemohla skrýt explozivní povahu. Ve vězení platil za právního experta a vězňům koncipoval různá podání výměnou za kartony cigaret. V důkazním řízení se mu povedlo bodovat už sedmnáctkrát.

Hyde a Newsom za mnou přišli s určitým projektem, pro který chtěli získat moji podporu. Hodlali založit organizaci s názvem PROBE (Zkouška). „P" znamenalo „prison" (vězení), „R" rehabilitaci; zbytek jsem zapomněl.

„Hele," řekl Hyde, „život tady je vždycky lehčí a zdravější a probíhá tak nějak hladčeji, když patříš k nějakému gangu."

„O tom jsem už cosi slyšel," řekl jsem opatrně.

„Tak například je v téhle base mexická mafie. Ti hoši jsou silní, tvrdí, bezohlední. Mají pod kontrolou obchod s narkotiky. Dál jsou tady motorkáři, Andělé. Viděli jsme tě, jak mluvíš s Fuem. Ti jsou prima. Je to taková semknutá a loajální parta, ale je jich málo. A pak jsou tady náckové, Árijské bratrstvo. Černí jsou povětšině neorganizovaní, s výjimkou Muslimů. Ti se zařídili sami pro sebe."

„Jedině Bob je schopný ochránit černé před ostatními gangy," řekl Newsom.

„Jak to děláš?" ptal jsem se, a moje zvídavost vědce se probudila.

„Vysvětlil jsem náckům a Mexičanům, že Velkému bratrovi," ukázal palcem směrem k ochozům, kde stáli dozorci s ručnicemi, „by se moc líbilo, kdybychom se tady všichni navzájem pozabíjeli."

„Od té doby, co to Bob vzal do rukou, nebyl ve Folsomu jediný případ zabití nebo pobodání."

„Takže co je to za gang, ke kterému bych se měl podle tebe připojit?"

Hyde a Newsom se na sebe podívali a dali se do smíchu. „Ten gang, to jsme my tři," řekl Newsom. „My tři jsme totiž nejmazanější chlápci v celém tomhle kriminále."

„Tahle zasraná basa, to je úplná atomová elektrárna," řekl Hyde a opsal rukou široký oblouk. „Jen se podívej na ty chlapy. Každý

z nich je chodící časovaná bomba. Ta energie, která se kondenzuje na tomhle dvoře, nás může vystřelit, kam budeme chtít."

„Což znamená hlavně a v první řadě ven, pryč odsud," dodal Newsom.

„No tak tohle je rozhodně ta nejfajnovější skupina, kterou bych si mohl přát. Počítejte se mnou."

Podali jsme si na to ruce. Bob Hyde pak dal palcem znamení ke skupině bělochů stojících poblíž vrat.

„Fajn. Teď v tom kšeftu jedeme spolu," řekl Hyde. „Teď tě úplně nejdřív musíme přestěhovat do lepšího prostředí. Až skončí vycházka, budeš přemístěn do nejdolejšího patra na Trojce. Já budu dvě cely napravo od tebe a Charles čtyři nalevo."

„Jak se vám může podařit přestěhovat mě tak rychle?"

Newsom se zasmál. „Pár kartonů cigaret dokáže divy."

„A během několika dalších dnů," pokračoval Hyde, „budeš mít na cele základní komfort. Je tam vodovodní kohoutek na vaření a kloubová lampa, takže budeš moci číst i když se zhasne. Tvoje přítelkyně ti sem může poslat rádio nebo televizi. No a seženeme ti taky nějaké slušné šaty a prošívanou deku."

„A nechceš tenisové šortky na vycházky?" ptal se Newsom. „A Fu mi říkal, že by ti v dílně na pracovním oddělení vyrobil nějaké kožené sandály."

Fronta na večeři i jídlo samotné se s mými novými společníky proměnily v příjemnou společenskou záležitost.

„První věc, co musíš zítra udělat," řekl Hyde, „je jít na pracovní kancelář a tam jim oznámit, že se nebudeš účastnit denního zaměstnání v zahradnictví."

„A to jde?"

„Řekneš, že jsi dostal nějaký přípis od svého advokáta a že v následujících šesti týdnech budeš plně vytížen studiem materiálů ohledně svého případu v právnické knihovně. Ani si neprdnou. Pravidla v téhle base jsou jasná. V klidu si tady kruť svůj flastr, nedělej kolem sebe rozruch, a oni tě nechají na pokoji. Budeš teď toho mít na práci tolik, že by byla věčná škoda ztrácet čas jako zahradník."

„A od zítřka," řekl Newsom, „spustíme tvůj rehabilitační program. Po tom pobytu v díře potřebuješ trochu cvičit. Běhat, posilovat. Ne že

by z tebe musel být nějaký supersvalovec, jde jenom o to, abys trochu přibral a zesílil."

Hyde kývl na souhlas. „A taky bychom chtěli, abys hned začal pracovat na našem projektu zrušení vězení."

Večer jsem obvykle psal dopisy na svém psacím stroji. Pak jsem si uvařil šálek silné čokolády s práškovou smetanou, vlezl si do postele, pod hlavu si naskládal čtyři polštáře, rozsvítil lampu a jal se listovat tuctem báječných knih, které jsem si v knihovně půjčil.

Začal u mne působit prastarý teritoriální instinkt: toto bylo *moje* doupě, bezpečné, chráněné, do kterého nikdo nesměl. Postupně v něm přibývalo stále více mých osobních věcí, stanovil jsem si i svůj denní program - a najednou se ta pustá, ponurá a smutná krabice z betonu a oceli stala domovem. Tento tajemný živočišný smysl pro vytvoření domovské základny je jedním z klíčových faktorů vězeňského života. Mnozí recidivisté se znovu a znovu vracejí do vězení právě proto, že jen zde se jim daří dosáhnout onoho příjemného prožitku zajištěného bezpečí.

Časem jsem si vytvořil docela příjemný a hladce fungující denní rytmus. Snídani jsem pravidelně prospal a vstával až kolem půl desáté. Pak jsem si uvařil šálek horké, silné a sladké kávy a asi o půl jedenácté jsem vyšel na dvůr, kde na mě už čekali Hyde a Newsom. Všichni tři jsme potom chodili pořád dokola až do oběda, zabráni do vášnivých diskusí. Po lehké svačině jsme se natáhli do trávy na slunci, pokuřovali a přijímali různé delegace, které přinášely nejnovější zprávy nebo se přicházely o něčem poradit. Pak následovala hodina v posilovně ve společnosti několika funících a hekajících obrů, a pak studená sprcha ve vodě z American River. A nakonec jsme si dali zmrzlinový pohár s ovocem. Toho jara a léta bylo nádherné počasí, obloha bez mráčku a slunce svítilo nepřetržitě 157 dní v řadě.

Ve tři, když se dvůr vyprázdnil, vracel jsem se do své vlídné cely a přečetl si *San Francisco Chronicle*. Pak následovalo odpočítávání a rozdávala se pošta, a potom už byla večeře, báječná příležitost probrat všechna ta vězeňská dramata: znásilnění ve skladu matrací, drogová razie v kuchyni, ale i vzpomínky na heroické zločiny, nejrůznější chytristiky a odvážné přestřelky.

Kolem půl deváté byl nástup do sprch. Dveře cel se otevřely a my

jsme v gumových sandálech husím pochodem šlapali přes celý blok; a pak jsme stáli v oblacích páry pod sprchou, těšíce se z těch málem až kýčovitých chvilek životodárného vtipkování.

Potom jsme se všichni, včetně těch nejhorších vrahů z celé Kalifornie, vydrhnutá těla ještě teplá zpod sprchy, zachumlali do pokrývek na svých palandách a jeden po druhém jsme klouzali do měkké náruče spánku. Ale dobrá polovička trestanců měla na celách televizory s naslouchátky, černoši na sebe pokřikovali z patra na patro ty svoje nekonečné a nesmyslné vtípky z ghetta, vězeňští pomocníci procházeli sem a tam celým blokem a roznášeli kontraband, předávali lístky se vzkazy, přenášeli různé tajuplné cennosti.

Já jsem si ještě kolem desáté zakousl teplý grilovaný sýrový sendvič s hranolky a sterilovanou zeleninou, který mi připravili u sousedů ve vedlejší cele: tu obýval Drag Line, žoviální veterán vězeňského systému s kontem asi čtyřiceti let strávených v různých státních i federálních věznicích, se svou „lady“, štíhlým a ohebným mládencem s hebkou pletí, kolem třicítky, který se jmenoval Wendell. Čas od času si Drag Line vyndal svůj umělý chrup, vylezl si na horní palandu k Wendellovi, a po chvíli se už nesly vzduchem steny rozkoše z jeho bezzubých úst.

Pustil jsem se do práce na právním dokumentu pro Boba Hyda. Toto podání Bob považoval za svoje životní dílo, a jeho důsledkem nemělo být nic menšího než zrušení celého vězeňského systému. Ve Folsomu byla rozsáhlá právnická knihovna a v ní Bob prováděl své výzkumy: zkoumal každý jednotlivý právní případ, který zpochybňoval ústavnost věznic. Věc potom konzultoval s ostatními znalci práva z řad vězňů; byli to obvykle starší prošedivělí muži s možná rozsáhlejšími právními znalostmi a bohatšími zkušenostmi než celý Nixonův Nejvyšší soud.

Naše podání bylo sepsáno hutným a jasným jazykem a představovalo jakýsi souhrn všech chyb a nedostatků současného nápravného systému. Dokazovalo se v něm, že je zcela nesmyslné držet lidi ve vězeních (kde roční náklady na jednoho trestance činí 10 000 dolarů), což jsou vlastně továrny, jejichž jediným produktem jsou ještě tvrdší a zocelenější zločinci.

V našem podání se federální soud žádal, aby vydal nařízení, jímž by byly věznice změněny ve výdělečná odborná zařízení přinášející zisk. Po dobu výkonu trestu v nich měli vězňové mít možnost pracovat jako dělníci nebo kvalifikovaní pracovníci za mzdy stanovené v dohodě s odbory. Osmdesát procent těchto mezd by bylo využíváno k placení odškodného obětem zločinů, daní a státních výdajů na provoz soudů, k vyplácení podpor rodinám vězňů a ke krytí nákladů na ubytování, stravu a lékařskou péči pro vězně po dobu výkonu trestu. Dvacet procent mzdy by si vězňové mohli ukládat jako rezervu do začátků po svém propuštění.

Joanně se podařilo shromáždit přípisy s projevy podpory od více než padesáti maloobchodníků z oblasti sanfranciského zálivu; ti všichni byli ochotni prodávat zboží vyrobené ve vězeňských dílnách – kožené předměty, lidové umění, kovové šperky, knižní vazby atd. Dále se jí podařilo mírným podfukem získat písemný příslib tří firem z oblasti elektroniky, že zřídí ve věznicích své výrobní linky.

Finanční rozvaha samotná dělala dojem. Kdyby například dva tisíce vězňů dostávalo po 10 000 ročně (tedy pouhou polovičku platu garantovaného odbory), zvýšil by se tím „hrubý vězeňský produkt" z nuly na 20 milionů dolarů. Jelikož by stát ušetřil dalších 20 milionů, které byly dosud v rozpočtu určené na provoz věznic, znamenalo by to čistý roční výnos 40 milionů do státní pokladny.

Dozorci by podle tohoto plánu byli placeni jako předáci pověření dozorem nad produkcí, a správní úředníci věznic by měli stejné platy jako manažeři firmy s obratem 40 milionů dolarů ročně:

vězňové	10 000
dozorci	25 000
členové ostrahy	40 000
zástupce řed.	80 000
ředitel	100 000

Cílem našeho podání bylo dosáhnout změny všech těch nechutných a negativních aspektů vězeňského života v program svobodného podnikání, v němž by byl odměněn každý, kdo by se ho účastnil. Na závěr spisu byla připojena formální žádost k federálnímu soudu,

aby vydal příkaz k uzavření věznice ve Folsomu ve lhůtě devadesáti dnů, pokud by Správa nápravných zařízení státu Kalifornie nebyla schopna tento profitní vězeňský program spustit.

Bob Hyde byl radostí bez sebe. „A teď tedy ten manifest rozdáme všem vězňům."

„Jak to chceš udělat?" ptal jsem se. „Vždyť nás určitě zašijí za distribuci politických materiálů."

Na Hydově tváři se objevil škodolibý úsměv. „Každý vězeň má nárok nechat si udělat třicet fotokopií každého právního dokumentu, který se ho týká. Tohleto je regulérní class-action, je v zájmu každého trestance. Takže každý vězeň má nárok na třicet kopií."

Druhého dne byl Hyde první ve frontě před místností s kopírkou. Za ním stáli další pečlivě vybraní vězni: jeden člen mexické mafie, jeden Pekelný Anděl, jeden Černý muslim, jeden nácek, jeden člen gangu obchodníků s drogami, a jeden všeobecně oblíbený Bratr přezdívaný Motor Mouth. Bylo to poprvé v historii věznice, kdy se jinak notoricky se svářící gangy sjednotily na společném postupu. Když Hyde u kopírky skončil, prošel se kolem fronty a dal po jedné kopii všem dalším vězňům, z nichž si každý nechal udělat třicet dalších. Než to dozorci u kopírky s poněkud dlouhým vedením došlo, byl díky Hydově pyramidové strategii vězeňský dvůr zaplaven snad tisícovkou kopií našeho podání, i s tím požadavkem na zrušení basy.

Toho dne se normální každodenní aktivity na dvoře nekonaly. Všichni se věnovali četbě našeho dlouhého a podrobného spisu. Ti, kdo neuměli číst, tvořili hloučky kolem svých druhů, kteří jim jej předčítali nahlas. A po dočtení se všichni dali do smíchu. Někteří z vězňů přiběhli k dozorcům a ukazovali jim černé na bílém, že od teďka budou mít dvojnásobné platy. Sami dozorci kradí studovali naše podání a i oni se kuckali smíchem. Řádek, kde se plat ředitele věznice navrhoval na 100 000, to byl skutečný nářez. Samozřejmě se taky hned našlo několik kverulantů, kteří brblali, že je nespravedlivé, aby dozorci dostávali víc než trestanci.

Já jsem poslal náš rozklad poštou federálnímu soudu v Sacramentu. Záležitost se tím stala zcela oficiální: právní akce za účelem transformace nebo uzavření věznice ve Folsomu se dala do pohybu.

Druhého dne jsme byli Hyde, Newsom a já po jednom předvoláni do kanceláře náčelníka ostrahy (oddělení ostrahy bylo policejní složkou v rámci věznice) a dostalo se nám přísného varování, že žádná nepovolená organizace nebude trpěna.

Svou odpověď jsme si domluvili předem:

„Podáváme formální žádost, aby byla povolena činnost v rámci akce PROBE, pokud se bude tato činnost odvíjet v legálním, mírumilovném a konstruktivním rámci."

Nezdálo se, že by tím byl velitel příliš pobaven.

Ještě téže noci jsme s Hydem sepsali dvoustránkový přípis, v němž jsme žádali, aby federální soud nařídil vězeňské správě povolit činnost PROBE.

A znovu si nás předvolali a znovu nás varovali, že pokud budeme v našich aktivitách pokračovat, strčí nás na korekci nebo převedou do jiné věznice.

Načež jsme sepsali další podání, v němž jsme žádali, aby federální soud zakázal z moci úřední orgánům vězeňské správy jakýkoli transfer nebo jinou trestnou akci, dokud nebude přijato rozhodnutí ohledně našich předchozích právních rozkladů.

Pak se začaly šeptandou ve vězení šířit zprávy o jistých docela pozoruhodných reakcích na naše přípisy. Tým právníků ze Správy nápravných zařízení a dalších státních orgánů ze Sacramenta přijel do Folsomu a měl celodenní rozhovor s ředitelem věznice a pracovníky vězeňské správy. Naši špehové hlásili, že z místnosti bylo slyšet prudkou hádku. Zdálo se, že řediteli stejně jako některým úředníkům z hlavního města se naše myšlenky docela zamlouvaly. Žádali dokonce, aby se v této věci konalo řádné slyšení před soudem, aby se o ní referovalo v médiích a aby byla podniknuta eventuálně i další navazující opatření. Naopak frakce, v níž měl hlavní slovo útvar ostrahy, stála tvrdě na svém a vzteky bez sebe žádala naše potrestání pro porušení kázně.

Před úsvitem mě probudil Drag Line. „Hej ty, tvýho kámoše odvážejí."

Před celou Boba Hyda stálo šest hnědých košil s pendreky. Bob skládal svoje věci do krabic, které pak rovnal na vozík.

Pak se na mě podíval a chystal se mi něco říci, ale dozorci nás od sebe oddělili.

„Napiš mi, ať neztratíme kontakt," volal jsem za ním nešťastně.[1]

Časem jsme si na tu ztrátu zvykli, tak jak to umějí jen otroci, a vězeňský život běžel dál. Týdny ubíhaly jeden za druhým jako minuty. Každý večer ve frontě na večeři jsem žasl, že je další den pryč. S časem stráveným ve vězení je to jako s mládím, je ztracený jenom pro toho, kdo z něj neumí něco vytěžit. Neexistují tady žádné telefonní hovory. Žádné nutné schůzky a žádné placení nájmu. Žádné povinnosti, žádné starosti, žádná očekávání. Zato je k dispozici vynikající knihovna.

Jakožto ředitelka mého Folsomského inspiračního úřadu vymýšlela Joanna každý týden novou strategii, jak mě dostat ven.

Podařilo se jí například najít jakéhosi naivu alkoholika, který se mi podobal, a snažila se ho přemluvit, aby si v místnosti pro návštěvy se mnou vyměnil šaty. Jindy dala zálohu 200 dolarů jistému člověku v Iowě, který slíbil postavit helikoptéru vypadající jako létající talíř. Ta měla proletět nad věznicí a vydávat nějaké nadpozemské zvuky, které by zahnaly dozorce na útěk. Chtěla také využít jakýchsi konexí své matky ve Vatikánu a vymoci si audienci u papeže.

Joanna pravidelně docházela do kanceláře guvernéra Ronalda Reagana a podařilo se jí udělat dojem na jeho tiskového mluvčího. V této souvislosti se kojila nadějí, že se jí třeba naskytne příležitost vpravit za pomoci injekční stříkačky do výparníku na vodu v guvernérově kanceláři nějaké účinné afrodisiakum. Pak se jí podařilo, díky své výřečnosti a tomu, že se vydávala za anglickou reportérku, dostat až do auta nového guvernéra Jerryho Browna. Aby získala nějaké peníze, podařilo se jí dosáhnout vydání i docela slušného prodeje mých dvou knih *The Secret of Oval Room* a *Starseed*. Rovněž se pokusila prodat autorská práva na asi tisícistránkovou knihu, jakýsi můj myšlenkový odkaz, ve které jsem shrnoval své názory ohledně evoluce neurotechnologie skrze čtyřadvacet stádií inteligence, dvanáct pozemských a dvanáct post-terestriálních.

Ta práce byla později vydána v několika částech pod názvy *Exo-Psychology, The Intelligence Agents* a *The Game of Life.*

Panovalo všeobecné mínění, že nikdo jaktěživ nevyvinul takové úsilí, aby dostal druhého z vězení, jako v mém případě Joanna.

Následující tři měsíce patřily v mém životě k nejzajímavějším. Dny běžely jeden za druhým hladce a rychle. Přitom ale všechny byly prostoupeny jakýmisi aktivitami poměrně vysoké intenzity. Asi tři dny jsem byl předmětem konfrontace mezi různými gangy ve vězení. Začalo to tím, že se mě pokusila vydírat mexická mafie. Moji kamarádi nato zformovali alianci na moji ochranu, v níž byli zastoupeni motorkáři, černoši, nacisti i obchodníci s drogami. V jednom okamžiku se na dvoře shromáždilo asi 500 mužů ozbrojených noži, všichni v očekávání, zda se jejich vůdcům podaří sjednat kompromis. Podařilo se to.

Další dva měsíce jsem věnoval spolupráci s velice inteligentním trestancem jménem Wayne Brenner. Psali jsme spolu knihu *Terra II*, v níž jsem formuloval mušlenku, že úkolem lidstva jakožto druhu je migrace mimo naši planetu. Právě tohle bylo podle mě ono vrcholné spiknutí za účelem úniku. Joanně se podařilo *Terru II* vydat, byť v omezeném nákladu, takže se kniha okamžitě vyprodala a stala se předmětem zájmu sběratelů.

Jednou jsme s Joannou seděli v místnosti pro návštěvy a kuli pravidelné každotýdenní pikle ohledně mého útěku, když tu k našemu stolu přistoupil dozorce.

„Vaše návštěva je dnes zkrácena, Leary. Zítra vás čeká transfer. Okamžitě se vraťte na celu a sbalte si své věci."

Večer jsem se prostřednictvím šeptandy snažil zjistit, co bylo důvodem mého přemístění. Ale nikdo nic najisto nevěděl. Jenom trestanec, který pracoval v kanceláři správy věznice, hlásil, že ředitele navštívili agenti FBI a mluvili s ním o mém případu. Z celé věci jsem měl velice nepříjemný a stísněný pocit. Vždyť mě přece dostali. Tak co ještě chtějí?

ŽIVOTOPIS

Thomas Pynchon (1937–)

– americký filozof, Cornellovu univerzitu absolvoval v roce 1958. Za svůj první román *V* (1963) získal cenu Williama Faulknera pro nejlepší debut. Po druhém románu *The Crying of Lot 49* následoval třetí, *Gravity's Rainbow* (1974) za nějž Pynchon obdržel Národní knižní cenu (National Book Award) a jenž sklidil i nadšený obdiv kritiky. Nicméně od té doby se toto mistrovské epicko-encyklopedické dílo setkává s uctivou ignorací.

Stejně jako mohutné drama *Božské komedie* ohlašovalo velké filozofické a politické konflikty středověku, snaží se i *Gravity's Rainbow* nastavit zrcadlo nejvážnějšímu problému jedenadvacátého století, jímž je pokus moderního centralizovaného státu zapojit vědu do struktury moci a ovládání. V knize se setkáváme s démony, inkvizitory, Ďábly a spiklenci nastupujícího Věku informace – s mediálními politiky a vymývači mozků, kteří využívají poznatků chemie, fyziky, psychologie a vesmírného inženýrství k manipulaci lidské mysli.

Pro široký záběr svého opusu bývá Pynchon často přirovnáván k Joyceovi. A stejně jako tomu bylo u Joyce, i Pynchonův život je příkladem oné vznešené lhostejnosti a jakési nad každodenní poměry povznesené objektivity umělce-filozofa.

Je jistou ironií, že v době, kdy se reklamní trik, osobní image a schopnost sebeprosazení staly nezbytnými předpoklady literárního úspěchu, Pynchon prostě – zmizel. Říká se, že žije někde v jižní Kalifornii, věnuje se studiu mystických diagramů a píše vrcholný román o člověku - computeru.

39. Plány útěku

Věznice ve Vacaville, duben 1974

Procitám, otevírám oči a vidím vězeňskou celu. Jak jinak. Tentokrát je to Vacaville, léčebna pro duševně choré zločince. Já zde nejsem jako pacient, nýbrž jako člen personálu, jeden z vězňů-pomocníků. Moje hodinky se svítícím ciferníkem ukazují osm, pacifický čas. Zívám a rozkošnicky se protahuji. Mých pět spoluvězňů z cely již odešlo do zaměstnání.

Na kovovém stolku vedle mé palandy leží *Wall Street Journal*, který mi každé ráno přináší Everett (podvody s cennými papíry). Do šálku z kameniny si chystám kávu, trochu krystalového cukru a práškové smetany, a všechno to zalévám vařící vodou. Pak si zno-

vu lehám na palandu. Píšu moták o trochu mátové whisky. Vtahuji hustý cigaretový kouř a brzy cítím ten příjemný nikotinový rauš. Na jazyku se mi sladce rozplývá lehká roláda a káva mě hřeje v krku.

Pak se holím a tvář si poplácávám kolínskou s těžkou byzantskou vůní, kterou do vězení pašuje Jackie Dee, holič na bloku (padělání). Zdravím se s Tonym (přechovávání heroinu), který mi za karton cigaret týdně uklízí celu. Oblékám si pohodlné, dokonale padnoucí džíny, svetr značky Yves St. Laurent, obouvám si tenisky. Cítím se tip-top, dokonale připravený na den plný zajímavého pracovního nasazení.

Přesně v 8:25 řve dozorce bloku „ODEMKNOUT CELY“ a já si stoupám ke dveřím a čekám, až mě vypustí ven. Načež přichází dozorce a odemyká dveře na patře.

V protikladu k šedému a ponurému Folsomu byl Vacaville zařízením moderním, plným světla. Rychle jsem kráčel svou každodenní trasou na oddělení psychotestů, přičemž jsem se potkal s více než padesáti vězni a dozorci. Každé z těchto letmých setkání si žádalo specifický, přesně stanovený sociální signál. Jednou opomeneš říci „ahoj, člověče“, zapomeneš se usmát, a můžeš spustit složitou řetězovou reakci, která, pokud by se vymkla kontrole, může vyústit v násilí nebo smrt. Na druhé straně si nesmíš dovolit usmát se na tohohle nebo se zastavit na kus řeči s támhletím, aby se nedal do pohybu nový cyklus paranoie.

Osobní kontakty ve vězeňském životě vyžadují citlivost málem diplomatickou a přesnost na ostří nože. Venku si člověk může dovolit druhé ignorovat, odstrčit je prostě stranou, nebo je dokonce atakovat, to vše s poměrně malým rizikem. Jednotlivé civilní částice se spolu setkávají na způsob Brownova pohybu, reagují na sebe a zase se rozcházejí, aniž by to na nich zanechalo stopu. Známí spolu soutěží, jsou schopni se navzájem zlehčovat anebo rovnou zostudit, chovají se k sobě se snobskou povýšeností anebo se snaží jeden druhého přechytračit, klopýtají jeden o druhého anebo kolem sebe šlapou jako sloni v porcelánu a tyranizují se v jakémsi relativním bezpečí, aniž by se tomu dalo nějak zabránit či to nějak napravit. Nakonec stejně skočí každý do svého auta a jede domů.

Vězení naproti tomu představuje jakýsi psychický urychlovač či psychlotron, je to dobře utěsněný kontejner interpersonální termodynamiky. Jakýkoli projev ignorace druhého, ať už reálný nebo jenom

vyfantazírovaný, hnisá dlouho v uzavřené a přehřáté atmosféře. Neexistuje místo, kde by bylo možné se ukrýt před následky nějakého sociálního zaškobrtnutí. Každý o vás ví všechno. Po propuštění mi jistý čas trvalo, než jsem se opět přizpůsobil onomu bezstarostnému, běžnému mezilidskému styku.

Na oddělení psychotestů jsem prošel kolem dozorce majícího na starosti registraci. Zasalutoval mi: „Brýtro, doktore."

„Brýtro, strážníku Payne."

V místnosti s videem už čekali mí přátelé a kolegové. Ron Alonzo, přívětivý a pohledný filmový kouzelník z UCLA (zneužívání dětí), uvolněný roztomilý Tom Riordan (podvody s cennými papíry) a Betty, civilní sestra s modrýma očima a hebkou pletí. Nejdřív jsme pili kávu a vyprávěli si vězeňské drby. Betty si sedla u stolu vedle mne, strčila mi zvlhlou ruku pod košili a škrábala mne na zádech.

Po chvilce se zvedla a vyšla z místnosti; ještě před tím však na mě významně mrkla. Po několika minutách jsem se zvedl také, kývl na Toma a šel chodbou do velké místnosti, kde se snímaly testy. Betty na mne čekala v rohu za zástěnou.

Vrhla se mi do náruče, celá se chvějíc a svíjejíc. Svetr se jí vyhrnul nahoru. Podprsenku neměla. Moji hlavu si přitáhla ke svým výstavním prsům. Její žhavá pleť mě hrozně vzrušovala, cítil jsem mrazení v zádech, žaludek se mi stáhl a penis postavil.

„Poslyš," blekotal jsem. „Tady nemůžeme blbnout. Tom začne za pár minut dávat testy..."

„Pojď, miláčku, nikdo nám v tom nemůže zabránit." Chytla mne za ruku a táhla do chodby. Došli jsme ke komoře pro údržbáře. Odemkla dveře. Vklouzli jsme dovnitř a okamžitě jsme ze sebe začali strhávat šaty. V místnosti byla tma jako v pytli. Pomáhala mi se svlékáním. Její nahé tělo zvlhlo vzrušením, byla jako žhavá chobotnice. Nejdřív jsem se ji snažil pomilovat vestoje, ale byl jsem příliš vysoký. Šátrali jsme ve tmě po místnosti, chichotali se a hekali, klopýtali o kýbly na umývání podlahy. Násady smetáků mne bouchaly do tváře a mně se točila hlava z toho dobře známého pachu střední školy, v němž se mísil odér pasty na parkety značky Pinesol, slin teenagerů a laciných voňavek z nejbližší sámošky. Nakonec jsme narazili na lepenkovou bednu plnou papírových ručníků, kterou jsem jedním trhnutím otevřel.

Svalili jsme se do měkkého papíru a ona bez ustání mlela: „Dělala jsem to včera celou noc s jedním dozorcem, ale myslela jsem při tom pořád na tebe. Byl to ten bezva Marvin, měl odpolední. A dnes ráno už jsem byla oblečená a sponky ve vlasech - uch, miláčku, já tě tak miluju - a právě vycházím ze dveří, když v tom mě on znovu chňapl a ošoustal přímo v mém bytě na koberci, a já jsem zase myslela na tebe, když mi to tam u mě na podlaze dělal, a tak jsem přišla dnes ráno pozdě."

Když Betty odešla, rudá v obličeji a na rozviklaných nohách, vrátil jsem se zpátky do videopracovny; natočil jsem tam sezení skupinové terapie, které mělo sloužit jako instruktáž pro pacienty. Po obědě jsem se pak převlékl do tenisových šortek a natáhl se na trávník mezi bloky. Tam jsem chytal bronz a četl Carla Sagana, dokud neotevřeli tenisové kurty.

Po čtyřech hodinách tenisu, jógy a opalování jsem se vracel s celým tím stádem na odpočítávání. Během pěti minut před uzavřením cel jsem se ještě v rychlosti a ilegálně osprchoval. Dal jsem si střik, střídaje horkou vodu s ledovou. Ve dveřích se objevil dozorce Duke, to byl můj člověk, a předstíral rozhořčení. „Teda doktore, kde si myslíte že vlastně jste, v nějaké ozdravovně nebo kde?" Voda ze mě ještě kapala, jak jsem poskakoval po bloku a v legraci dělal, že spěchám.

Po večeři jsem se podíval na večerní zprávy společnosti ABC a pak se vrátil na celu. Další tři hodiny jsem psal na stroji svou knihu o evoluci nervového systému ve čtyřiadvaceti stádiích; kniha se jmenovala *The Game of Life*.

Přesně ve 22:00 obcházel Duke cely a prováděl poslední odpočítání. Pak zhasl světla. Nato jsem si já rozsvítil svoji oficiálně zakázanou kloubovou lampičku a mírně gumový po perníku s marihuanou jsem se zavrtal do měkkých polštářů a dal se do četby Solženicynovy knihy *V prvním kruhu*.

V neděli v místnosti pro návštěvy Joanna doslova nadskakovala vzrušením. „Hele, Timothy, jsi odsud venku, teď hned."

„Jen do toho," řekl jsem, trochu si z ní utahuje. „Má to snad být nějaká telekineze?"

„Ale tohle je doopravdy," řekla s vážností malé holčičky. „Tento týden za mnou přišlo pár chlápků od FBI. Navrhují dohodu. Prý jestli

budeš ochotný s nimi mluvit, nechají tě přeložit do speciálního trestaneckého tábora s minimální ostrahou. Odtamtud nebude problém utéct."

„Nepřipadá v úvahu. Budou po mně chtít informace o Weathermenech, kteří připravili můj útěk."

„Zapřísahali se, že nebudeš muset svědčit proti nikomu."

„Pak mě tedy chtějí zdiskreditovat."

„No a co?" řekla Joanna s netrpělivostí v hlase. „Tak s nimi promluv a trochu je voď za nos. Prostě jim neřekneš nic, co by se dalo proti někomu použít. A když pak utečeš z vězení, bude každému hned jasné, že jsme je jenom využívali pro naše záměry. Já seženu peníze a revolver, koupím auto, které použijeme při útěku, a najmu konspirační byt."

„Ale já nechci, aby se o mně říkalo, že jsem práskač."

Joanna na mne chladně pohlédla. „Hele, ty začínáš uvažovat jako mukl, který už nemůže bez kriminálu být. Úplně přejímáš tu nechutnou mentalitu gaunera nižšího ranku. ‚Práskač' – to jsou jenom pitomé vězeňské žvásty. Informace znamenají moc. Vždyť ty sám jsi vždycky říkal, že ta hra, co se tady hraje, je o inteligenci. Takže jestli si oni myslí, že znáš nějaká fakta, která oni potřebují, pak prostě musíme blufovat, aby tě přeložili někam, odkud budeš moci utéct."

„No, rozhodně nemůžu dělat nic do té doby, dokud nedám echo Weathermenům."

Nyní jsem musel navázat kontakt se Sammym ze San Quentinu, který kroutil doživotí a o kterém jsem věděl, že má spojení na militantní levičácké skupiny. Domluvili jsem si schůzku na atletické dráze. Zeptal jsem se ho, jestli může dostat z vězení dopis pro Weathermeny. Kývl na souhlas.

Ještě téhož večera jsem mu v jídelně vrazil do ruky časopis a v něm obálku bez adresy, ve které bylo pár slov na vysvětlenou a varování. Asi po týdnu mi Sammy podstrčil lístek s prostým sdělením: „Je to jasné. Buď opatrný."

Místo podpisu tam byl čínský znak pro hexagram *Chuan* (Odloučení) z Knihy proměn, *I-ťingu*. Byl to stejný znak, který Weathermeni nechali na místě, kde jsem se skrýval po svém útěku.

Za týden tedy přinesla Joanna další vzrušující zprávy. Byla na večeři se dvěma agenty FBI: „My jsme totálně naivní stran toho, jak ti poldové uvažují," řekla. „V podstatě jim jde o to, aby právě ta jejich policejní složka zabodovala. Ti dva chlápci, se kterýma jsem se přiopila, byli z demokratické strany. Jeden z nich si rozepnul vestu a v kravatě měl stříbrnou jehlici ve tvaru torpédového člunu. Jsou to Kennedyho hoši. Říkají, že s námi sympatizují."

„Co vlastně chtějí?" zeptal jsem se s pocitem lehké nevolnosti.

„Prý potřebují tvoji pomoc. Co ti to udělá, prostě jenom zjistíš, v čem. A do měsíce jsme spolu někde v undergroundu."

Asi za týden - právě jsem dával dohromady definitivní verzi mého nejnovějšího kompletního filozofického systému - mě předvolali na oddělení ostrahy. Bylo osm třicet večer.

Zástupce velitele byl odměřený. „Budete přemístěn do jiné věznice, Leary. Vraťte se na celu a sbalte si svoje osobní věci do jednoho zavazadla. Za deset minut se zde budete hlásit."

Byl jsem konsternován. Normálně se transfer vězňů provádí během dne. Když vás vytáhnou z cely večer, jde o jasný signál, že se děje něco neobvyklého. Vrátil jsem se do cely a do jediného báglu naházel své toaletní potřeby a rukopisy. Pak jsem v doprovodu dvojice dozorců kráčel temnými ztichlými chodbami do propouštěcí místnosti, kde mne vystrojili do modré polyesterové kombinézy a dali mi pouta na ruce i na nohy.

A pak jsem ležel na zadním sedadle sedanu a snažil se usnout. Kolem půlnoci někde poblíž Bakersfieldu zajelo auto k motorestu u dálnice. Dozorci mi sňali pouta s nohou a přes ruce mi přehodili bundu, aby nebylo vidět náramky. Sedli jsme si do boxu vzadu a dali si cheeseburgery.

Asi v sedm ráno jsme dorazili na parkoviště někde na předměstí Los Angeles. Tam nás už čekala tři auta bez poznávací značky. Všichni se představili navzájem: byli tam dva agenti z protinarkotického, tři vyšetřovatelé státu Kalifornie a dva agenti FBI. Kromě nás bylo místo zcela pusté. Byla sobota ráno.

Nejdřív si mne vzali bokem ti dva z protinarkotického a řekli mi, že pokud jde o ně, mají především zájem o moji účast při natáčení filmu proti zneužívání drog.[1)]

Pak se dal do řeči náměstek generálního prokurátora státu Kalifornie Jerry Utz. Prohlásil, že jsem státní vězeň a jeho povinností tudíž je dohlédnout na to, aby byly všechny procedury právně v pořádku.

Z agentů FBI měl vyšší hodnost Frankie. Byl to dobře vypadající muž s praktickým rozumem kluka z ulice a mohlo mu být něco přes padesát. „Poslouchej, Timmy," řekl a položil mi ruku kolem ramen, „je nás na FBI pár, kteří dost riskují a snaží se s tebou něco udělat. Když budeš spolupracovat, zkusíme ti nějak pomoci s těmi deseti lety, která dlužíš federální vládě. Ale dej si bacha. Jestli se nás budeš pokoušet oblbnout, strčíme tě na hlavní blok v nějaké federální věznici a vypustíme hlášku, že jsi práskač. Pak tam nepřežiješ ani čtyřiadvacet hodin. Rozuměls mi?"

„Moc ne.", Cítil jsem nervozitu a zmatek. „Co vlastně chcete vědět?"

„V tomto momentě se v tom chceme jenom trochu vyznat. Možná bys nám mohl vysvětlit pár věcí. Například jak je možné, že se ta docela prima děcka z dobrých rodin nechají namontovat do těch revolučních sraček? A kdo vlastně stojí za těmi Weathermeny? Tak tohle jsou asi tak ty věci, které nás právě teď zajímají."

Na Frankieho pokyn jsme se všichni rozesadili kolem dlouhého stolu a Frankie zapnul magnetofon. „Nejdřív nám řekni něco o svém útěku a o azylu v Alžírsku."

Načež jsem jim převyprávěl znovu celou historii svého útěku, který se ostatně povedl jenom o fous a o němž už bylo všechno řečeno v mé knize *Confessions of a Hope Feind*. Jeden z agentů protinarkotického podřimoval a Frankie bubnoval prsty o stůl. Patrně se mi nepodařilo prokázat svou keltskou obratnost při vyprávění příběhů. Pak někdo šel pro něco k snědku. Znovu cheeseburgery. Načež jsem pokračoval v líčení toho, co se seběhlo v Alžírsku.

Odpoledne se vleklo a Frankieho nálada byla čím dál mizernější. Pořád mě přerušoval otázkami ohledně kontaktů na skupiny v zahraničí. Jeli v tom nějací Kubánci? Nebo Vietnamci? Korejci? Číňani? Moje odpovědi ho zjevně neuspokojovaly.

Nakonec jsem se zeptal, co se mnou bude a kdy uvidím Joannu.

„Učinili jsme jistá opatření," řekl Frankie odměřeně. „Několik dní teď budeš v různých městských věznicích v LA."

Tu první noc jsem strávil ve věznici La Habra. Byl jsem tam jediný

vězeň. Nápis v budově hlásal „kouření zakázáno" a já jsem musel argumentovat velice dlouho a velice nahlas, než se mi podařilo přesvědčit žalářníka, aby mi vydal moje camelky.

Ráno si mne vyzvedli kalifornští státní inspektoři a všichni jsme se znovu shromáždili v pokoji v motelu, který najal Jerry Utz. Frankie, který měl celou tuhle ztřeštěnost zřejmě na starosti, musel ještě čekat na instrukce z centrály FBI ve Washingtonu. Agenti z protinarkotického, kteří samozřejmě své rivaly z FBI nemohli ani cítit, byli kvůli tomu zdržení docela naštvaní.

„Tak je to s FBI vždycky. Když chce jít Frankie na oběd, musí nejdřív pokaždé volat centrálu, aby mu řekli, jestli si má dát hamburger nebo cheeseburger."

Několik dní se nedělo nic zvláštního. A pak mě najednou vyvedli z mé cely do konferenční místnosti a tam seděla Joanna s těmi dvěma z protinarkotického. Joanna vypadala ustaraně. Poldové nás nechali několik minut o samotě.

„Co se děje?" chtěl jsem vědět.

„Frankie má nějaké problémy s Washingtonem. Zatím se jim nelíbí, co jim říkáš."

„A co tedy vlastně chtějí vědět?"

„Nemám tušení."

„A co ten můj převoz na tu vojenskou základnu a vůbec všechno. V tom městském vězení je hrozná otrava."

Joanna se na mne podívala a pokrčila rameny. Věděla, co mám na mysli. Plány na můj útěk se začaly rozplývat.

O několik dní později mne kalifornští inspektoři převezli do federálního vězení na Terminal Island, kousek jižně od Los Angeles. Jeli jsme po dálnici Harbor Freeway a oni mi sundali pouta a docela přátelsky jsme se vybavovali. Pro FBI neměli sympatií co by se za nehet vešlo.

Joanna se ubytovala v blízkém hotelu Queen Mary a každý den jezdila do vězení taxíkem. Sedli jsme si vždycky na terasu pro návštěvy, dívali se přes záliv a oddávali se hlubokým myšlenkám.

Joanna potřebovala nějak využít svou duševní energii a konspirovala tedy s agenty protinarkotického ve snaze přechytračit FBI, za-

tímco s FBI konspirovala za tím účelem, aby od Michaela Horowitze získala můj archiv; Horowitzova nejhorší noční můra tak hrozila stát se skutečností. Navíc se Joanna každému na potkání - cizím lidem v hotelové restauraci, barmanům atd. - chlubila, co všechno podniká. A to vůbec nemluvím o tom, že žila na vysoké noze a rozhazovala peníze původně určené na můj útěk; že agentům protinarkotického udala svého přítele na poloviční úvazek Dennise Martina; že se prostě chovala jako raketa, která se vymkla kontrole: byla nezkrotná a nebylo možné ji ovládat, natož zastavit. Tak a podobně mne obveselovala osm hodin denně šest dní v týdnu.

Jednoho dne se přede mou celou objevil Bob Dellinger, scenárista a bývalý vězeň, který nyní působil jako instruktor v kursech kreativního psaní. Přinášel mi pozdravy a přání všeho dobrého od jednoho špičkového frekventanta svého kursu, jistého G. Gordona Liddyho. Docela mne potěšil tento vzkaz od mého dávného protivníka a na oplátku jsem nechal pozdravovat já jeho.[2)]

Dellinger mi o sobě vyprávěl docela pikantní historku. Napsal scénář o jednom skvělém podfuku, načež se mu ten nápad zdál tak dobrý, že místo aby ho nechal zfilmovat, rozhodl se jej realizovat.

Příběh nicméně nekončil happyendem; naopak, na jeho konci bylo asi deset agentů FBI kolem jeho auta, s revolvery připravenými ke střelbě, a pak trest natvrdo v base na Terminal Islandu, kde ovšem místní vězeňské noviny v jeho redakci sklízely jednu celostátní cenu za druhou.

A literární úroveň Terminal Islandu se zvýšila ještě o další stupínek, když se nájemníkem vedlejší cely stal Eddie Bunker. Eddie byl autorem bestselleru *No Beast So Fierce* a celé dny trávil v návštěvní místnosti v diskusích se scenáristy filmu, který se měl podle knihy točit. Byl to jeden z těch tvrďáků, kteří si od dozorců nenechají nic líbit. Naposledy jsem ho viděl ležet na zemi a tři dozorci mu dávali, co se do něho vešlo. A už druhý den ho šoupli do věznice s maximální ostrahou.

V době, kdy jsem seděl na Terminal Islandu, probíhala před kongresem slyšení ohledně aféry Watergate. Bylo mi jasné, že dokud je v úřadě Nixon, nemám šanci se z federálního vězení dostat. Ale kdy-

by Nixon padl... najednou to vypadalo, že by útěk nemusel být jediným možným řešením.

* * *

Stále za mnou chodil Frankie a kladl mi další a další nejasné otázky ohledně Weathermenů. Zároveň mi dával na srozuměnou, že mu neříkám nic, co by nevěděl už předtím. Zjevně dostával z Washingtonu co proto, že dostatečně nepohnul s mým případem. Když jsem se ho ptal, jak to bude s mým přesunem do věznice s mírným režimem, odpovídal vytáčkami.

„Co ode mě vlastně chceš slyšet, Frankie?"

„Vždyť jsem ti to už říkal. Kdo vlastně dostal všechna ta děcka z colleges, ty Weathermeny, do toho kolotoče politického násilí? Kdo je do toho přivedl? Tak kdo? Krucifix, já chci znát jména!"

Najednou mi to došlo. „Zahraniční vlivy!" vykřikl jsem radostně. „Moskva, Hanoj, Havana. Vždyť chceš cizí jména, ne?"

Frankie chvilku vypadal, jako by mu svitla naděje. „Právě tohle nám říkali. Protože jak jinak je možné vysvětlit tu náhlou explozi terorismu? Ty jsi hodně cestoval po Třetím světě. Žils s těmi lidmi tam. Které země podporovaly Weathermeny? Jaké to byly kontakty?"

Pořád mi to nebylo jasné. Co pořád mají s těmi cizími vlivy na Weathermeny? Vždyť koneckonců Weathermeni byli dávno vyřízení.

„Během tvého pobytu v Alžírsku, existovaly nějaké kontakty mezi Weathermeny a komunistickými zeměmi?"

„Nech mě chvilku přemýšlet." Snažil jsem se vrátit se ve vzpomínkách zpět do Alžíru, připomenout si večeře s Brazilci a drinky s členy Osvobozenecké fronty Kanárských ostrovů. „Nojo, různé delegace amerických levičáků skutečně projížděly přes Alžír, na cestě do Číny, Severní Koreje, Severního Vietnamu. V Alžírsku všichni ti lidé z levice, kteří se tam vyskytli, museli vykonat povinnou návštěvu na severovietnamském velvyslanectví. Tam je vždycky štědře obdarovali ocelovými prstýnky, které byly údajně vyrobené ze sestřelených nebo jinak ukořistěných amerických letadel."

Ve Frankieho očích se zablýskla jiskra zájmu. „A co tajné cesty Bernadine Dohrnové do Alžírska?"

„Tak ty musely být tak tajné, že jsem ani já o nich jaktěživ nesly-

šel. Podívej se Frankie, jestli tě skutečně zajímá, co si o tom všem myslím já, klidně ti to rovnou řeknu."

„Dobrá," řekl Frankie.

„Ti tvoji hoši z FBI dělají pořád tutéž chybu, kterou dělal už J. Edgar Hoover a Johnson a Nixon: pořád se snažíte hledat příčinu domácích problémů v nějaké agitaci z ciziny. To by bylo v pořádku, kdyby šlo o to, vyrazit odněkud peníze na další činnost. Ale katastrofa je, když někdo začne věřit vlastním lžím. Ta antiestablishmentová kultura v této zemi, mírové hnutí a kulturní revoluce, nic z toho nepotřebuje inspiraci z ciziny. To všechno je červené a modré a bílé, zkrátka americké. Třeba ti Weathermeni, vzdor své maoistické rétorice, jsou stejně američtí jako nějací kovbojové z Dallasu."

Frankie rozhodně nebyl z toho, co slyšel, nadšený. Hlavu složil do dlaní. Pak nechal ruce s plácnutím dopadnout na stůl. „Kruci himl, proč meleš furt dokola tyhle věci? Hele, Timmy, nesnaž se mě přechcat. Nebo si to vypiješ."

Vyrazil vztekle ven z místnosti, a já tam zůstal plný obav a zmatku.

Důsledky Frankieho vzteku na sebe nedaly dlouho čekat. Ve tři hodiny ráno mě vytáhli z Terminal Islandu dva federální šerifové. Ani mi neřekli, kam jedeme. Na LAX (letiště v LA) mi sundali náramky. „Jenom se pohni, doktore, a máš kulku v těle."

Minneapolis - St. Paul. Cestou mě šerifové obšťastňovali právě těmi historkami, které poldové tak milují. Všichni ne-poldové, kteří se v nich objeví, jsou ovšem sračky. Tak třeba jak přistihli jednoho, co to měl na doživotí, jak si ho v cele honí a v zadku má přitom narvanou násadu od smetáku. Nebo jak jeden mukl, ohebný jako hadí muž, si uměl kouřit péro a lízat prdel. Poldové mají vůbec rádi vtipy, kde se vyskytují díry do prdele. A jeden mukl masturboval análně se žárovkou, teplou, kulaťoučkou, neodolatelně sexy: jenomže ji zatlačil trochu hluboko, a ouha, ona už nešla ven. Představ si to. Prima případ pro chirurga, he-he.

Na letišti v St. Paul mě převzali dva dozorci z federální věznice v Sandstone a hned mě tam odvezli; bylo to asi stopadesát kilometrů na sever. Nikdo z mých blízkých a známých teď nevěděl, kde jsem, a proč.

Po registraci mě vyparádili do modrého vězeňského stejnokroje a pak mi ředitel řekl: „Dostáváte šanci, Leary. Dáme vás na hlavní budovu."

„Díky, řediteli. Po všech těch samotkách trocha slunce neuškodí."

„Ale z důvodů lepšího zajištění vaší bezpečnosti budete registrován pod cizím jménem."

„Děláte si legraci."

„Instrukce z Washingtonu. Vaše nové jméno je Charles Thrush."

Thrush, to znamená drozd. Zpěvný pták. Musel jsem se smát. „Ten šílený kanadský žertík vymyslela FBI? Vždyť to je jako byste jim přímo řekli, že mě můžou klidně zabít. Vy to víte."

Ředitel se mi do očí nepodíval. Zato si soustředěně prohlížel svoje sepjaté ruce. „Já jenom plním rozkazy."

Sandstone bylo docela prima vězeníčko postavené pod patronátem Huberta Humphreyho v zemědělské oblasti Minnesoty. Taky korekce byla bezvadná. Kovová palanda, matrace jako od Muriel Humphreyové, krásné našedo natřené umyvadlo a záchod. Takový minimalistický design to byl.

Na chodbě kroky, řinčení klíčů, cvak, cvak.

„Žrádlo."

V „korytě" se objevil tác s jídlem. Zavolal jsem ven na dozorce: „Mohl bych dostat nějaké knihy?"

„Na korekci jsou knihy zakázané, Thrushi."

Jídlo bylo senzační a čerstvé, přímo z vězeňské farmy. Velké a šťavnaté vepřové kotlety. Jemná kukuřice. Čerstvé, právě nakrájené zelené fazolky.

Zacvičil jsem si trochu jógu a pak přemýšlel o tom podivném obratu, který věci vzaly. FBI si nedělalo legraci. Zaregistrovali mě jako Thrushe, a tak se dalo od zítřka s velkou pravděpodobností předpokládat, že se časem přihodí nějaká zvláštní nehoda, jak se to tak práskačům stává.

V deset světlo automaticky zhaslo. Oknem bylo vidět souhvězdí Štíra a podle jeho pohybu jsem mohl odhadnout, jak ubíhá čas. Asi kolem druhé jsem zaslechl, jak se otevírá špehýrka.

Na mou postel dopadlo světlo z baterky. Posadil jsem se. „Hele, chtělo by to něco ke čtení."

„Speciální případy mají zákaz knih." Hlas patřil černochovi.

Za pár minut se okénko otevřelo znovu a černochův hlas pravil: „Přečti si tohle."

Probudil jsem se na úsvitu a hned se dal do čtení *Gravity's Rainbow* od Thomase Pynchona. Bylo to o kontrole myšlení přes CIA, o drogách, o jaderné politice. Četl jsem celý den, dokud večer světla nezhasla. Bylo to nejlepší věc, která se mi dostala do ruky od doby Joyceova *Odyssea*. Hned na úsvitě jsem začal znovu číst. Když jsem dočetl, začal jsem znovu na straně jedna, podtrhával jsem si v knize a dělal poznámky.

Další den se objevila ta stará dobrá spolehlivá Joanna. Frankie ani FBI jí nechtěli říct, kde jsem, ale ona se to dozvěděla od svých přátel z protinarkotického. Tihleti hoši z protinarkotického, to bylo to hlavní, kvůli čemu jsem byl na Joannu naštvaný. Vycházela s nimi skutečně překvapivě dobře. Jeden hlavoun z protinarkotického jí dokonce málem každý večer telefonoval a celé hodiny se s ní vybavoval o své práci, manželství a smyslu života.

Joanna nicméně přinášela špatné zprávy. V posledním čísle *Newsweeku* vyšel v rubrice „Periskop" článek, založený na informaci údajně uniknuvší z FBI, ve kterém stálo, že jsem práskl své přátele obchodníky s drogami a Weathermeny. Jiný materiál, jehož zdrojem bylo taky FBI, vyšel v *San Francisco Examiner*, a tvrdilo se v něm, že na základě mého udání došlo k mnoha zatčením. A protože jsem nyní v nebezpečí života, psalo se tam, musím být držen ve speciální ochranné vazbě.

Samotný fakt, že jsem byl veřejně označen za práskače, již byl velice alarmující; ale skutečným obratem k horšímu bylo to, že zkrachovaly mé naděje a plány na útěk. Ode dne, kdy jsem opustil Vacaville, jsem nestrávil jedinou noc jinde než na samotce anebo v korekci s maximální ostrahou. Právě jsme s Joannou tvrdohlavě, bod za bodem probírali mou situaci, když tu mne zavolali do kanceláře k řediteli. Ředitel mi ukázal k telefonu. Byl to nějaký agent z chicagské úřadovny FBI a sděloval mi, že právě převzal můj případ. Zdálo se, že Frankie z něj byl odvolán. Snažil jsem se s novým agentem mluvit co nejenergičtěji, protestoval jsem proti nepopiratelné skutečnosti, že mě FBI nejdřív využila a pak shodila, a odmítl jsem nadále o čemkoli vypovídat, dokud nebudu mít možnost poradit se

s právníkem. Ředitel mě pozoroval se ztrápeným výrazem v obličeji. Věděl, že všechno, co jsem říkal o tom shození, byla pravda.

Nikdy nebyla Joanna skvostnější a velkolepější než v těch dobách v Minnesotě. Teď to teprve byla ona, evropská lady z vysokých kruhů, která byla vzhledem k okolnostem nucena žít v penziónu v jakémsi farmářském městečku v Americe, kde se zastavil čas, kde obchod s alkoholickými nápoji nevedl *vůbec žádné* šampaňské, tím méně *Dom Perignon*, kde v okruhu 500 mil nebyly k dostání žádné francouzské cigarety, a kde se od půl čtvrté odpoledne, kdy ve věznici skončily návštěvní hodiny, až do poledne následujícího dne nedalo dělat nic jiného, než snažit se nevypadnout z role odvážné a inteligentní ženy, která se snaží dostat svého druha z vězení. Ironií bylo. že právě v té době byly časopisy *Rolling Stone* a *Playboy* plné historek o tom, jaká že je Joanna nebezpečná a zrádná osoba.

Joanna se snažila systematicky využívat všechny konexe, které se jí podařilo navázat během posledních několika měsíců, ať už se jednalo o politiky Demokratické strany či o různé volnomyšlenkářské činovníky z právní oblasti. Díky svým přátelským kontaktům se jí podařilo dostat se až k senátorovi Hubertu Humphreyovi. S Hubertem nakonec letěla do Washingtonu a tam ho přiměla, aby ji seznámil s některými svými spojenci v ministerstvu spravedlnosti.

Můj instinkt mi velel obrátit se na tisk a celou věc pořádně rozmáznout, ale Joanna byla proti. Měla pocit, že veřejný rozruch kolem mé osoby by zmařil jakékoli šance na moje přemístění do nějakého lehčího vězení, z něhož by byl útěk možný. Snažila se dosáhnout, abych byl přeložen do některého z oněch federálních táborů pro „svědky" (byli mezi nimi lidé jako John Dean a Howard Hunt), kde byla ostraha velice volná. Ale FBI se nechtěla jen tak vzdát možnosti se mnou manipulovat. Takže jsme se dohodli, že se Joanna vrátí do Kalifornie a tam se pokusí přesvědčit nějakou právní instituci, aby mě dostala zpět na Západní pobřeží.

Já jsem se znovu pustil do četby *Gravity's Rainbow.*

Za několik dní jsem byl znovu předvolán do kanceláře k řediteli. Tentokrát se ředitel choval *velice* přátelsky. Nabídl mi šálek kávy a vyzval mne, ať si jen udělám pohodlí. Pak mi vyprávěl několik typických ředitelských historek: vzpoura v Leavenworthu potlačená střel-

bou ze samopalů, zkrvavená těla padající do dvora z oken cel ve druhém patře. Byl prostě *hrozně* srdečný. Pak vzal ze stolu noviny a hodil mi je. „V tom Nixonově případu se děje spousta věcí," řekl. „Hádám, že se té věci dostali na kloub."

Přelétl jsem očima článek. Nixon byl vyřízený.

„Pro vás to znamená obrat k lepšímu," řekl ředitel. „Tam nahoře se teď spousta lidí bude snažit především o to, aby si zachránili vlastní prdel."

Najednou jsem si uvědomil, že tenhle chlápek musí být u demokratů. Nebylo přece možné, aby do téhle věznice takříkajíc přímo na Hubertově zadním dvorku strčili nějakého republikánského byrokrata. Pak mi ředitel položil ruku kolem ramen a doprovodil mě ke dveřím. „No," řekl. „Spousta těch lidí, co po vás šli, teď hodí zpátečku." Poplácal mě po zádech. „Líbí se mi, jak to všechno snášíte, Timmy."

Proč mi všichni tihle chlápci pořád říkají Timmy, pomyslel jsem si. Bylo mi pětapadesát a byl jsem tudíž starší než většina z nich, a oni se ke mně pořád chovají jako ke svému mladšímu bráchovi.

Asi za měsíc mě přeložili zpět do Kalifornie, z dosahu FBI.[3)]

ŽIVOTOPIS

Giordano Bruno (1548–1600)

– italský filozof a psycholog. Vzdělání dosáhl jako člen řádu dominikánů. V osmadvaceti letech byl pro své nezávislé názory obviněn z hereze a musel odejít do exilu. Pobýval ve Francii, v Anglii a v Německu, přednášel na několika univerzitách, ale v důsledku svého neustálého zpochybňování katolických dogmat se mu nepodařilo nikde získat trvalé místo.

Svou první práci publikoval v roce 1582 a zabýval se v ní pamětí a asociativním učením. Dvě jeho nejvýznamnější filozofická díla, *Della causa, principio e uno* a *De l'infinito, universi e mundi*, obsahují předznamenání vývoje a poznání moderní psychologie. V těchto pracích Bruno odmítl svrchovanost jediné neměnné reality a ukázal tak, že vnímání je relativní vzhledem k našemu postavení v prostoru a čase.

V době vrcholící protireformace se Bruno odvážil nově formulovat onu gnosticko-panteistickou teorii o tom, že Bůh sídlí v nitru každého člověka stejně jako v každém elementu stvoření. Byl také zřejmě prvním, kdo vyslovil domněnku, že naše Slunce je jenom jednou ze stálic v nekonečném vesmíru s nespočetnými světy, na nichž žijí rozumné bytosti.

Inkvizice Bruna sledovala nepřetržitě. Nakonec byl v roce 1591 vylákán do Benátek, kde ho zatkli agenti Vatikánu. V řetězech byl pak dopraven do Říma a osm let vězněn, načež byl postaven před inkviziční soud. Protože odmítl odvolat své názory, byl v roce 1600 zaživa upálen.

40. Unesen agenty FBI

Srpen 1974

Mou první štací v Kalifornii bylo městské vězení v Glendale. Jakožto speciální případ vyžadující zvláštní ochrany jsem měl celé jedno křídlo s osmi celami jenom pro sebe. Můj žalářník byl gentleman, absolvent univerzity v oboru sociologie. Jakožto prostředek k uklidnění halucinujících alkoholiků měl povoleno mít v rezervě několik lahví vína, takže mi každý večer kolem desáté nalil sherry do vysoké sklenice a pak jsme si povídali o všem možném. Dal mi k dispozici jednu odlehlou místnost, kam jsme chodili s Joannou a oddávali se tam rozkoším akrobatického milování.

Joanna v té době dala dohromady doslova celý štáb bezděčných pomocníků; bylo v něm několik agentů z protinarkotického, většinou

na místní úrovni, jen jeden federální, dále Jerry Utz, náměstek generálního prokurátora státu Kalifornie, a byl v něm taky jeden bývalý vysoký federální prokurátor, který nedávno odešel do soukromé praxe. Těmto lidem se podařilo dosáhnout mého transferu do jednoho speciálního tábora nedaleko Sacramenta. V táboře panovala atmosféra jako ve společenském klubu místní smetánky někde na venkově. Vězni v ochranné vazbě se těšili takovým svobodám, jako byly volné návštěvy kina ve městě a možnost intimních radovánek s manželkami na celách. Tam to bude brnkačka, říkala Joanna.

Když jsem v Sacramentu vystupoval z letadla, přiřítilo se až pod jeho křídlo auto federálního šerifa. Řídil ho blonďák, takový ten typ obránce z amerického fotbalu, s brokovnicí v závěsu pod levou paží. Na sedadle spolujezdce vpředu, taky s brokovnicí, seděl vrchní šerif pro oblast východní Kalifornie jménem Art van Court. Art byl statný a pohledný muž s bystrýma očima, neustále ve střehu před sebemenším náznakem léčky. Na FBI totiž Arta instruovali, že může očekávat útok vražedných komand Černých panterů, šílených obchodníků s drogami anebo teroristů z řad Weathermenů. A tak mě van Court s výrazem naprosté upřímnosti uchopil za ruku, a ujistil mne, že on je připraven chránit můj život i s nasazením života vlastního, pokud by to bylo nutné.

A pak jsme už vyrazili na sever po dálnici č. 40 a van Court mi začal vypočítávat veškeré své kvalifikace pro roli mého osobního strážce. Působil už v této funkci v ochrance senátora Barryho Goldwatera v roce 1964 a může zodpovědně prohlásit, že od okamžiku senátorovy prezidentské nominace až do rána po jeho porážce ve volbách se od něho nevzdálil na vzdálenost větší než tři metry. A sloužil také jako velitel ochranky guvernéra Ronalda Reagana.

Jelikož jsem měl v plánu spíše útěk než vznášení nároku na ochranu, nebyl jsem šerifovým ujišťováním právě nadšen.

„Mohl byste mi říci něco o tom speciálním táboře, ve kterém mám být umístěn?"

„Tábor?" opáčil van Court. „Ten byl ale před čtyřmi měsíci uzavřen. Ale o svou bezpečnost rozhodně nemusíte mít starost. Budete ve speciální samovazbě v okresním vězení v Placerville. Je vylouče-

no, aby vás tam ti hajzlové dostali. Tam z vás nespustí oči čtyřiadvacet hodin denně."

„No to je vynikající," řekl jsem.

Tohle bylo šestatřicáté vězení, do kterého jsem se ve své kariéře psance mimo zákon dostal, a bylo ze všech nejhorší. Nejdřív mě pod jménem William James strčili do společné báně s asi dvaceti dalšími vězni, většinou mladičkými adolescenty, kteří byli v kriminále za nějaké to držení nepatrného množství drog nebo pro nějaké ty kousky s auty. Bylo pro mě fascinující být součástí téhle bujaré, vzpurné party. Ale pak mě někdo poznal a já byl okamžitě umístěn do izolace v cele asi 3x3 metry, kde jsem proležel tři měsíce jako mumie. Žádný psací stroj. Žádná televize. Žádný lidský kontakt. Mými společníky byly jedině knihy.

Dvakrát týdně jsem měl povolený výlet. Ve skladu osobních věcí vězňů jsem se vždycky převlékl do civilu a dva šerifové mne pak naložili do auta. Joanna už na čekala na zadním sedadle. Nejdřív nás pak zavezli do nějakého supermarketu, abychom si tam nakoupili všechno potřebné, toaletní potřeby a papírenské zboží, a pak jsme jeli do nějaké restaurace na nóbl skupinový oběd. S Joannou jsme se celou dobu snažili promýšlet různé plány na útěk.

Van Court, který bez váhání uvěřil historce, že snad znám nějaké velice cenné informace, byl časem stále zmatenější. Neustále čekal, kdy mě agenti FBI konečně přijdou vyslechnout. Ale ubíhal týden za týdnem a žádný pokyn ohledně mé osoby nepřicházel. FBI se prostě snažila zvyšovat tlak. Šest měsíců už uplynulo od okamžiku, kdy jsem zmizel do anonymity vězeňského undergroundu. Nikdo s výjimkou Joanny a několika právníků nevěděl, kde jsem.

Tím, že mě izolovala od okolního světa a zároveň rozšířila pověsti o tom, že bych se mohl stát obětí vražedného útoku ze strany levicových radikálů nebo obchodníků s drogami, chtěla FBI dosáhnout dvou cílů: 1) přinutit mne ke spolupráci, a 2) vyvolat nedůvěru a rozštěp mezi jednotlivými frakcemi antiestablishmentové kultury. Byl to klasický manévr používaný při různých provokacích i v mediální politice, a úspěšný byl v tom, že vyvolal všude pořádnou dávku paranoie.

Joanna najala v Sacramentu konspirativní byt, sehnala ilegálně revolver osmatřicítku a neustále mi připomínala, že musím být připraven na okamžik, kdy spustíme Plán útěku č. 42. Napětí vzrůstalo.

A tu se na scéně objevil Dan McGowen, agent FBI ze služebny v Chicagu, expert na Weathermeny. Dan se mi okamžitě zalíbil. Byla to seriózní osobnost učeneckého typu se širokými kulturními zájmy. Vedli jsme spolu řadu rozhovorů o problematice terorismu z hlediska sociologie a o anarchistické politice.

Další neděli odpoledne si mě nechal zavolat do šatny. Oblékl jsem si lehké bavlněné modrobíle proužkované šaty a obul bílé boty. Byla to opět ona brilantní strategie šerifů, totiž navlékat mě do co nejkonzervativnějších kostýmů, a tím zmást případné pronásledovatele. Dozorci mne odvedli do auta. Van Court seděl za volantem, McGowen s ručnicí v klíně vedle něho a na zadním sedadle v koutku se stydlivě krčila Joanna. Teprve když věznice zmizela z dohledu, zeptala se šerifa: „Teď?"

„No pomalu, pomalu, vy na to jdete nějak zhurta," zasmál se Art van Court. „Tak jo, teď."

Joanna se mi vrhla do náruče. Přitiskl jsem ji k sobě a objímali jsme se, zatímco vůz polykal kilometr za kilometrem na dálnici č. 40. Joanna mě přitom vzala za ruku a nenápadně ji vedla níž a níž, kolem kolena až do jedné z jejích měkkých kozaček. Uvnitř jsem ucítil nabitou osmatřicítku.

Oficiálně jsme jeli na tento výlet proto, abych se pokusil lokalizovat konspirační byt Weathermenů, v němž jsem se ukrýval v noci po mém útěku z vězení. McGowan mi řekl, že je zajímají dokumenty a vůbec cokoli, co tam po nich případně mohlo zůstat.

Ale Joanna a já jsme měli vlastní program. Chtěli jsme ty dva agenty nasměrovat na nějaké pusté místo v San Francisku, vytáhnout tam na ně naši osmatřicítku a odzbrojit je. Pak bychom jim poručili, aby si vlezli do kufru a odjeli bychom autem na místo, kde Joanna přichystala další vůz pro náš útěk. Joanna měla 14 000 dolarů v hotovosti, takže bychom odletěli do Mexico City a odtamtud bychom se nějak dostali do Brazílie, kde jsme oba měli dost přátel.

Asi hodinu jsme jezdili po okrese Castro. Podle plánu jsem já mu-

sel vypadat, že si naprosto nemohu vzpomenout, kde by skrýš Weathermenů mohla být. Navrhl jsem tedy, abychom zajeli na nějaké odlehlé místo, kde bychom na střeše vozu mohli rozložit plán města a já bych si osvěžil paměť. Takže jsme nakonec zajeli do liduprázdné uličky za jakousi továrnou.

Zatímco Art hledal vhodné místo pro parkování, začala Joanna opatrně vytahovat revolver, tisknouc mou ruku k hladké hlavni. Já jsem se jí však vysmekl. A když jsme rozložili plán na střeše auta, v mém mozku už svítil červený signál „alarm“: tihle dva poldové jsou lidé slušní a počestní, ale také plní elánu a smyslu pro povinnost. Určitě se postaví na odpor. Přitom vědí velice dobře, že já nejsem žádný zabiják. A stejně dobře vím já, že oni jsou naprogramováni, aby mne ve vší počestnosti zabili, jakmile se pokusím o útěk. Během těch osmnácti měsíců, kdy mě moji přátelé z justičních a vězeňských struktur pod cizími jmény ukrývali v nejrůznějších věznicích – v La Habra, Yolu, Whittieru, Sandstonu, Glendalu, v Placerville a v Nevada City – neopomněli mne nikdy varovat, že mne okamžitě zastřelí, pokud se o cokoli pokusím.

Byl bych schopen zabít je já, kdyby se oni pokusili zabít mne? Docela zajímavá otázka.

Snažil jsem se to promýšlet po jednotlivých krocích. Takže van Courta a McGowana přece jenom zabiju. Uličkou se rozlehnou výstřely. BUM! BUM! A co pak udělám s jejich zkrvavenými těly? Jejich horká krev na mých rukou. A jejich truchlící rodiny. O svůj a Joannin život jsem strach neměl. My dva jsme už byli dlouho mimo jakýkoli strach.

„Apres. Trop dangereux ici,“ zašeptal jsem. Srdce mi prudce bušilo. Ukázalo se, že ve skutečnosti je to mnohem méně neosobní, než ve všech těch variantách, které jsem nacvičoval ve své cele.

Skrýš jsem ovšem hledal marně a agenti nakonec celé pátrání vzdali. Joanna přesvědčila van Courta, aby s námi jezdil tak dlouho, dokud jsme nenašli trafiku, kde se daly koupit *Gitanky.* V jedné restauraci s prodejem přes ulici jsme si pak koupili kuřata a pečené škeble. Já jsem navrhl, abychom si udělali piknik na tom skrytém kousku pobřeží přímo pod pevností Presidio a mostem Golden Gate Bridge. Joanna nadšeně přikývla.

Jedli jsme kuřata a houpali nohama na kamenném vlnolamu, pozorujíce hejna racků a turistů. Tohle rozhodně nebylo místo, kde by se člověk mohl o cokoli pokusit.

Pak jsme piknik skončili a vyrazili přes Golden Gate Bridge zpět do Sacramenta. U volantu byl stále Art. Joanna seděla schoulená v rohu na zadním sedadle. Já sám jsem byl úplně zmatený co se mých pocitů týče, a svěsil jsem hlavu mezi kolena. Najednou jsem u svých nohou spatřil obrovskou Magnumku ráže 357. Musela vypadnout Danovi z pouzdra a zaklínila se pod sedadlem. Vzal jsem ji do ruky a držel těsně nad podlahou. Vážila aspoň tunu. Šťouchl jsem do Joanny a té vylezly oči z důlků.

A tak jsem držel ten těžký kus a auto svištělo po dálnici. Joanna sáhla do boty a vytáhla *svoji* bouchačku. Podívala se na mne s jakýmsi dětinským očekáváním, asi jako hezoučká dvanáctiletá slečna, kterou mají vzít do cirkusu. Já jsem čekal. Ti dva poldové nic netušili a vybavovali se o blbostech. Neustále se vracející sen každého vězně o útěku byl nenadále tady. Seděl jsem na zadním sedadle, Magnum 357 v ruce, a snažil jsem se vyrovnat s dilematem každého disidenta: měl bych právo zabít agenty KGB, abych se dostal na svobodu?

Poklepal jsem Dana po rameni. „Půjč mi ještě ten plán."

Dan mi podal mapu. Trochu jsem se naklonil nad přední sedadlo a otevřel ji tak, aby zakrývala jeho klín. Pak jsem mu pod mapou podstrčil revolver, načež jsem mu pustil zbraň do klína a spiklenecky jsem ho poplácal po rameni. A nyní byla řada na něm, aby mu oči vylezly z důlků. Kývl hlavou na znamení díku. Joanna se na mě podívala a v očích měla zklámání.[1)]

O příští návštěvě mi Joanna oznámila, že pustila konspirační byt a zbavila se i té osmatřicítky. Nyní hořela nadšením pro další *nový* plán. „Konečně se mi podařilo zjistit, co vlastně ta FBI od tebe chce. Zdá se, že ministerstvo spravedlnosti dostalo za úkol vyšetřit několik nezákonných vniknutí do bytů příbuzných a přátel Weathermenů. Žaloba a basa za to hrozí více než dvaceti agentům FBI. Kdyby se FBI podařilo dokázat, že Weathermeny podporovaly nějaké cizí mocnosti, dala by se všechna ta vloupání, jež jdou na konto tajných služeb, ospravedlnit hlediskem národní bezpečnosti. Kdyby tys teď vyrukoval

s nějakými kontakty Weathermenů do ciziny, pomohl bys těm lidem zachránit si kůži.“

„Pokud je mi známo, neměla severovietnamská vláda žádný zájem podporovat nějakých deset pomatenců z univerzit v jejich záměru bombardovat tábory ROTC.

Joanna podrážděně vyštěkla: „Copak si skutečně nemůžeš vzpomenout na nic, čím by se daly porotcům naznačit zahraniční vlivy?“

„Ale jistě. Mohu uvést desítky různých podružných a nevýznamných detailů, které by v té věci FBI mohla využít.“

„No a oni tě pak pustí.“

Podívali jsme se na sebe a s úlevou se rozesmáli. Víc než dva roky se celý náš život točil jenom kolem těch báječných a oslnivých plánů na útěk a následný život v ilegalitě. A teď najednou jsme tady uvažovali o životní dráze řádných občanů, kteří, jak se říká, nejsou v konfliktu se zákonem.

„Když tak o tom přemýšlím, proč si vlastně trochu neodpočineš?“ řekl jsem. Rozhodli jsme, že si Joanna naprosto zaslouží strávit se svou matkou pár týdnů u moře v Marbelle.

Šerif van Court stále upřímně věřil, že smrtící komanda obchodníků s drogami a různých militantů neúnavně krouží kolem věznice v Placerville, a tak mne pod rouškou tmy přestěhoval do okresního vězení v Nevada City. Zde jsem byl veden pod jménem Peter London. Prožil jsem čtyři měsíce v křídle vyhrazeném pro pomocníky dozorců, věnuje se psaní knihy *What Does WoMan Want?* a užívaje si dosyta slastí kamarádského vězeňského života. Šestnáct sígrů v jedné cele.

Vždycky třikrát týdně mne šerifové vyvezli do jednoho zrušeného tábora nedaleko Folsomu, kde jsem pak celé odpoledne hrál handbal s Jerrym Utzem. Někdy se zastavili na kus řeči mí přátelé z ministerstva spravedlnosti. Dokonce to ani nevypadalo, že by se ze mě snažili dostat informace nějakým podfukem. Prostě se jen snažili, abych si dobře zapamatoval, že právě oni byli moji přátelé. Někdy v budoucnosti by se to mohlo hodit, kdo ví? Při jedné takové příležitosti jsme uspořádali trochu zvláštní fotbalový match - na jedné straně van Court, další dva šerifové a já, a proti nám dva federální prokurátoři, jeden agent FBI a Jerry Utz.

Další mou štací bylo okresní vězení v Yolu v Kalifornii. Zde jsem se jmenoval Thomas Pynchon. Měl jsem tři cely jenom pro sebe: v jedné byla moje ložnice, v druhé posilovna, v poslední pak jakási kancelář. Šerif mě měl docela v oblibě. Nechal mi poslat černobílou televizi a velký psací stůl, na který se pohodlně vešly mé knihy a papíry a taky psací stroj.

Díky celibátu jsem se dostal do extáze málem klášterní, a tento přetlak se vybíjel v horečnatém psaní. Dokončil jsem knihu *What Does WoMan Want*? Poprvé od časů ve Vacaville jsem měl přístup k odborným knihám a časopisům a tak jsem trávil nejméně osm hodin denně četbou vědeckých prací z oboru imunologie, astronomie, genetiky, neurologie, gerontologie, geologie.

Zdálo se, že nejnovější poznatky těchto věd, kterých bylo dosaženo za pomoci účinných nových přístrojů (elektronových mikroskopů, lineárních akcelerátorů, radioteleskopů, PET-zobrazování a computerové animace), otevírají před lidstvem perspektivy relativistické povýtce. Mechanistický newtonovský model univerza byl krok za krokem nahrazován jakýmsi einsteiniánským kontinuem. Tento přístup umožňoval nahlížet všechno ve vesmíru - od galaxií až ke kvarkům, nejmenším částicím hmoty - jakožto něco živého, vysílajícího signály, které je možno dešifrovat, navíc jakožto něco, co je možno měnit rozumnými intervencemi lidských bytostí. Zde vznikala nová pozitivní humanistická věda.

Byl jsem rozechvělý, opojený a plný inspirace, když jsem pozoroval, jak se tento nový filozofický trend prosazuje ve všech oblastech vědy a života. Byl to trend, který vracel moc a schopnost řídit věci do rukou inteligentního lidského jedince.

ŽIVOTOPIS

Gerard K.O'Neill (1927-)

– fyzik a filozof věnující se problematice meziplanetárního prostoru, absolvoval Swarthmore College, doktorát filozofie získal na Cornellově univerzitě v roce 1957. Téhož roku začal přednášet fyziku na univerzitě v Princetonu, jejímž řádným profesorem se stal v roce 1965.

Koncem 60. let položil O'Neill svým studentům následující otázku: je povrch planety typu Země oním místem, na němž by bylo možné vytvořit a udržet v běhu industriální civilizaci? Celý semestr věnovali studenti systémovým analýzám a posuzování realizačních předpokladů, a následná odpověď zněla: Ne. Nato O'Neill a jeho studenti pokračovali v práci a vytvořili plány na výstavbu průmyslových zařízení a habitatů, poskytujících veškerý komfort, na oběžné dráze kolem Země; potřebné suroviny měly být získávány z povrchu Měsíce.

O'Neillovy práce o technické a ekonomické výhodnosti a praktické uskutečnitelnosti kolonizace meziplanetárního prostoru však narazily na nepochopení v redakcích vědeckých časopisů. a jejich autor tedy zahájil prezentaci svých názorů v sérii neformálních přednášek na univerzitách a colleges (stejnou taktiku použili výzkumní pracovníci z Harvardu a Millbrooku o dekádu dříve). Tyto velice poučené a metodicky znamenitě propracované přednášky přinášely závažné důkazy pro názor, že migrace do meziplanetárního prostoru se stane v horizontu několika desetiletí stejně ekonomicky výhodnou a v mnoha ohledech nezbytnou, jako byla migrace ze Starého světa do Nového. Ostatně už Kryštof Kolumbus ve své době měl možnost se přesvědčit, že překážky, které se stavěly do cesty jeho záměrům, byly v podstatě pouze politické a ideologické povahy.

Do dnešních dnů zůstává O'Neill nejvýmluvnějším a nejsrozumitelnějším mluvčím a obhájcem migrace do meziplanetárního prostoru a další evoluce uskutečňující se již mimo povrch naší planety. Na toto téma publikoval řadu knih, mj. *Elementary Particle Physics* (spoluautor David Cheng), *High Frontier* a *Two-Thousand and Eighty One: A Hopeful View of the Human Future*.

41. Svoboda?

Září 1975, San Diego

Hned za La Jolla směrem na jih se dálnice č. 5 šplhá do kopců a vám se otevře pohled na jiskřivé, chvějící se, odleskem mořské modři zalité San Diego-Miami Beach West. Je to nejhezčí město na

kontinentu, s doširoka se otevírající přímořskou scenérií, plážemi, ostrovy, bílými plachetnicemi, pobřežní vyvýšenou silnicí.

Přímo uprostřed města stojí zvláštní štíhlý mrakodrap ve tvaru hnědého hranolu, bez firemního označení a bez osvětlení v noci: je to Metropolitní nápravné středisko, jinými slovy a prostě, federální basa. Rozhodně žádný rekreační tábor, žádná „brnkačka".[1]

Jonnymu a Petemu, dvěma šerifům, kteří mne eskortovali, nebylo moc do řeči, když jsme projížděli po nábřeží nejdřív kolem letiště a pak kolem nóbl přímořských restaurací, a když jsme nakonec odbočili do vedlejší ulice vedoucí k base. Mrzelo je, že se musíme rozloučit. Byl jsem v jejich péči už skoro rok a za tu dobu jsme s Jonnym sehráli několik stovek handbalových zápasů a Pete mi zase přepsal na stroji definitivní verzi knihy *What Does WoMan Want?*

Zatímco jsme čekali, než se vrata otevřou, hodil mi Pete náramky a já jsem si je zacvakl kolem zápěstí. Pak Jonny otevřel kufr a vyndal z něho krabici s tou trochou mých osobních propriet.

„Ale zapsaný tady budu pod svým pravým jménem?" zeptal jsem se tiše.

Pete a Jonny si vyměnili provinilé pohledy.

„Ale no tak," řekl jsem. „To mi přece nemůžete udělat, hoši. Vždyť to tak bylo domluvené."

Šerifové chvíli mlčky stáli a pak Jonny řekl: „Podívej, Time, je to rozkaz. A šéf se snažil. Vždyť ho to stálo málem flek, jak se pořád hádal s Washingtonem. Ale FBI pořád chce, abys mluvil."

„Fajn," řekl jsem pokojně. „A jak se tedy budu jmenovat? J. Edgar Loser?"

„To je na tobě. Můžeš si vybrat jméno jaké chceš."

„Fajn. Tak se teda jmenuju Bruno. Křestním Giordano. Píše se to G-I-O-R-D-A-N-O."

„Ještě jednu věc, Time. Na tom bloku, kde budeš, jsou skutečně tvrdí hoši. Je to tam divočina. Zabijáci, na hlavu každého z nich je vypsaná odměna. Kdyby to tam vypadalo moc natvrdo, tak řekni dozorcům a oni tě dají na samotku."

Tak tohle byl skutečně nóbl kriminál: prostorná hala jako v hotelu, koberec ode zdi ke zdi, uprostřed kulečníkové stoly, široké schodiš-

tě vedoucí k salónkům s klubovkami, všude barevné televizory. V dolním salónku mě provrtávalo očima sedm trestanců v domácích kombinézách. Dozorce mi ukázal moji celu, úzký pokoj s postelí, psacím stolkem, záchodem, umývadlem, lékarničkou. Bylo to jako v nějakém zbrusu novém hotelu Holiday Inn. Okny se silným sklem byl výhled dolů na přístav v San Diegu a most do Coronada.

Vrátil jsem se do salonku, abych zjistil, s kým mám tu čest. Mezi hosty byli dva mafiáni, Guido, zamračený hromotluk kolem padesátky a Joey, mladší, docela pohledný chlápek z Las Vegas. Nemohli jste se ohledně nich zmýlit: jasní zabijáci. Pak tady byl další zabiják, tentokrát elegantní a uhlazený Mexičan. Dále dva zakabonění běloši, z kriminálu už úplně pomatení. Jeden podsaditý Ir, věčný optimista. Jeden Indián, Sioux, se zábleskem šílenství v očích. Když skončilo vzájemné představování a potřásání rukama, vydal jsem se do centrální haly. V příruční knihovně tam bylo pár knih a časopisů. Vzal jsem si jeden le Carrého špionážní román a četl na cele dlouho do noci.

Ráno jsem vstal kolem jedenácté, oholil se a osprchoval, a pustil se do manipulací se strojkem na kávu. Kousek stranou u stolu seděl trestanec jménem Murphy a pokynul mi, abych si přisedl. Dával si záležet, aby mu bylo rozumět každé slovo.

„Hele, já nechci strkat nos do tvých věcí. Akorát bys měl vědět, že tady každý ví, kdo jsi. Já ti držím palce už roky. Díky tobě se můj život úplně změnil, člověče."

Najednou se Murphy rozchechtal. „Jů, člověče, tos měl vidět, jaký zmatek tady vypukl mezi těmi mafiánskými těžkotonážníky, když ses objevil. Včera jsme se dozvěděli, že má přijít někdo nový a každý pochopitelně trochu znervózněl. Protože tady je na každého vypsaná odměna. Tak třeba hoši z protinarkotickýho by neměli nic proti tomu, kdyby někdo chtěl zabít toho Mexičana. A tak hned Guido, on je nějakej kápo v New Orleansu, řve na Joeyho. Bruno! Giordano Bruno! Dyť to musí bejt někdo z našich. Ale vodkuď? Znáš v Buffalu nějaký Bruny, Joey? A tak se ti dva nejtvrdší mafiáni v celejch Státech málem pochcali strachem. Načež vcházíš ty a s těma parádníma slunečníma brejlema vypadáš jako ten nejprohnanější nájemnej vrah, kterýho sem kdy ze Sicílie poslali. To ses naučil na Harvardu, takhle

se vyfešákovat? A když sis potom na cele četl, tak Joey žhavil telefony meziměsto, obtelefonoval celý Východní pobřeží, a nakonec volal dokonce svý matce, aby zjistil, co jsi zač."

Ani ne do měsíce se kamufláž s mou totožností proměnila ve frašku. Noviny ze San Diega bez přestání otravovaly ředitele, aby konečně potvrdil, že Slavný uprchlík dlí skutečně v base jejich rodného města. Mnohá velká města jsou totiž pyšná na své věznice a na své proslulé trestance.

A tak byl vymyšlen zchytralý plán, který měl řediteli pomoci z toho elektrického křesla masmédií. Odvezli mě letadlem do Sacramenta, kde jsem strávil noc ve své staré cele v okresním vězení v Yolu; a druhý den ráno jsem byl opět letecky dopraven zpět do San Diega a zaregistrován tentokrát pod svým vlastním jménem. Prohlášení pro tisk potom potvrdilo čistou pravdu, totiž že jsem byl právě osobně ubytován v tomhle federálním Hiltonu.

Joey mi říkal, že telefonoval své matce, aby se pochlubil, kdo že to ve skutečnosti je, ten jeho nový přítel. „A víš co mi řekla? Řekla mi: Vod toho chlapa se drž stranou, Joey, ten tě tak dostane akorát do maléru."

Zima 1975–1976

Tou dobou jsem už perfektně válel ohledně komunikace a přenosu slov. Četl nebo psal jsem dvanáct hodin denně. Spolykal jsem celou horu vědy. A tak došlo k tomu, že jsem konečně narazil na to velkolepé odhalení ohledně kolonizace meziplanetárního prostoru: že totiž další krok v lidské evoluci se odehraje ve směru vzhůru. Cesta povede nahoru, na oběžnou dráhu kolem Země. V časopise *Co-Evolution Quarterly*, který vydával Stewart Brand, byl článek profesora Gerarda O'Neilla z Princetonu, který dokonale zvrátil naši představu o tom, že jsme navěky poutáni přitažlivostí naší planety, a zrušil ono uvěznění, které platilo miliardu let. Profesor v článku dokazoval, že povrch jakékoli planety je tím nejnepraktičtějším, ekonomicky nejméně výhodným a také nejnebezpečnějším prostředím pro rozvoj technologické civilizace. Nadále už tedy nemusí být naším osudem držet se jako klíšťata blátivého povrchu této těžkopádné planety. Nyní už prostě můžeme vycestovat do meziplanetárního prostoru. O'Neill se

ovšem nevyžíval ve fantazírování à la Star Trek, ani nepropagoval ty Saganovy nesmysly o kolonizaci jiných planet; ukazoval jen, že dalším, a to poměrně snadným krokem bude odstěhovat se na oběžnou dráhu na pomezí gravitačního pole planety. V první, pionýrské fázi stavění srubů bychom tam mohli vyslat vesmírné laboratoře s montážními plošinami, a vyvézt různé nástroje a materiály pro stavbu průmyslových zón a solárních stanic. Pokračovali bychom další etapou, v níž by se budovaly jakési mini-světy podobné Zemi, teritoria, která by mohly obývat ony vlny agilních průkopníků. Důležité bylo, že to všechno by přišlo daleko levněji než stavět nová města na povrchu mateřské planety.[2)]

Já, jakožto celoživotní virtuos nejrůznějších útěků, jsem byl přímo nadšen vyhlídkou, že existuje cesta pryč odtud.

Jednoho lednového večera mě doslova udeřil do očí titulek v *San Francisco Chronicle.* NOVÁ STORY O JFK - SEX, MARIJÁNKA A UMĚLKYNĚ. Jako zdroj této senzační historky byl uveden jistý James Truitt, bývalý blízký spolupracovník vydavatele *Washington Postu* Philipa Grahama. Truitt poskytl časopisu *National Enquirer*, agentuře Associated Press a listu *Washington Post* několik interview, v nichž prozradil, že jistá žena jménem Mary Pinchotová-Meyerová udržovala po dobu dvou let milostný poměr s prezidentem Johnem Kennedym a že spolu v ložnici Bílého domu kouřili marihuanu. Jakožto důvěrný přítel Mary Meyerové potvrdil Truitt dopisovateli *Postu*, že se ona a Kennedy setkali asi třicetkrát, a to v době mezi lednem 1962 a listopadem 1963, kdy byl Kennedy zavražděn. Mary Meyerová se Truittovi zmínila, že JFK jednou poznamenal: „To je něco jiného než kokain. Trochu vám toho obstarám."

Truitt dále tvrdil, že Mary Meyerová si o svém poměru s prezidentem vedla deník, který po její smrti našla její sestra Toni Bradleesová a předala ho Jamesu Angletonovi. Ten odnesl deník na ředitelství CIA a tam ho zničil. Zničení deníku Mary Meyerové potvrdil podle *Postu* i „další zdroj": „Tento zdroj uvádí, že deník... obsahoval i několik nejasných odkazů na jistého nejmenovaného přítele, v rozsahu několika set slov."

Bývalý sekretář Bílého domu, který měl na starosti sjednávání prezidentových schůzek, potvrdil, že Mary Meyerová Bílý dům sku-

tečně navštěvovala, popřel nicméně tvrzení o prezidentově milostném poměru.

Podle *Postu,*

> Angleton, který rezignoval na svou funkci vedoucího kontrarozvědky CIA v roce 1975 v důsledku odhalení některých nezákonných aktivit svého oddělení, uvedl, že Meyerová byla „milou přítelkyní" jeho a jeho paní. Řekl, že po smrti Meyerové pomáhal rodině v některých „čistě soukromých záležitostech", a že rovněž obstarával záležitosti kolem jejího pohřbu. Existenci deníku odmítl potvrdit.

Zapálil jsem si camelku, přešel k oknu a vyhlédl skrze mříže na záliv San Diega. Takže JFK opravdu *byl* tím mužem, s nímž Mary brala drogy. Znovu jsem si uvědomil, jak významnou součástí nejnovějších amerických dějin byl život a smrt Mary Pinchotové-Meyerové. Možná dokonce důležitější, než se kdy budeme mít možnost dozvědět.

Když se stal Jerry Brown guvernérem, byl jsem propuštěn z péče státu Kalifornie. Stalo se tak poté, co jsem si odkroutil dvaatřicet měsíců za dva vajgly marihuany plus útěk. Bylo to o dvacet měsíců víc, než je maximum uváděné v právnických směrnicích za podobné přečiny.

K tomu je nutno připočíst téměř dva roky, které jsem si odseděl za laredskou kauzu. Za tento zločin stanoví směrnice maximum jeden rok. Vzdor tomu mě federální rada pro podmínečné propuštění neustále odmítala pustit na svobodu. Ve zdůvodnění svého zamítavého stanoviska neváhala zmínit můj předchozí záznam v trestním rejstříku – totiž dopravní přestupek z roku 1938, za který jsem dostal pokutu 35 dolarů. Vypadalo to, že ve vězení budu muset trčet do té doby, než se demokrati znovu dostanou do Bílého domu. Tedy do listopadu 1976. Nebo až do roku 1980.

Již v roce 1970, tedy ještě před mým útěkem, rozhodl Federální odvolací soud, že moje uvěznění bez možnosti propuštění na kauci je protizákonné. Takže nyní moji právníci, Jim McPherson z New Orleansu a John Milano (bývalý federální prokurátor, který dobře věděl, jakou sprosťárnu mi to provedli), se znovu obrátili na mou dávnou Nemesis, soudce Connallyho, a pokusili se ho přimět k tomu, aby stanovil výši kauce. Bylo to jedenáct roků po mém prvním stání před

soudem v Laredu. Marihuana se mezitím dávno stala obecně dostupnou rekreační drogou příslušníků střední třídy. Ale ten tvrdohlavý a nerudný právník nezměkl ani trochu. Vášnivě přesvědčoval moje právní zástupce, že já jsem i nadále oním ohavným kriminálníkem, který se pokouší pokoutně udat velice nebezpečné ideje.

Jeho zápal však rozhodně neprospěl jeho srdci, a za týden, na lovu, zemřel soudce na infarkt.

Na místo soudce Connallyho byl potom určen jistý mladý právník s irským jménem. Ten se držel zákona a bez váhání podepsal moje propuštění na odvolací kauci.

John Milano šel pro mé propouštěcí dokumenty do budovy federálního soudu, která byla naproti vězení přes ulici. Z okna své cely jsem pak viděl Johna s úsměvem na tváři sbíhat se schodů soudní budovy. To byl okamžik, kdy práce právníka dává nějaký smysl: když se mu totiž podaří dostat z basy někoho, kdo si podle práva propouštěcí list zaslouží.

Před východem z vězení na mě čekalo mračno lidí z masmédií. Přišla také spousta místních přátel, a když jsem se objevil, zvedl se pokřik na uvítanou. Koutkem oka jsem zachytil úsměv Marshalla McLuhana a vítězoslavně jsem mu zamával. Deset let bojů kvůli stříbrné krabičce s trochou trávy bylo za mnou. Konečně jsem byl zase na svobodě.

Ale byl jsem skutečně svobodný? S Joannou, její matkou Marisiou a Johnem Milanem jsme nastoupili do auta, když tu k němu přiběhl nějaký muž v tmavém obleku. „Federální šerif vás žádá, abyste se okamžitě hlásil v jeho kanceláři."

Obrátil jsem se k Johnovi. „Na to nemají právo," řekl. „Vyřiďte mu, že oslavujeme. Zavolám mu zítra."

Strávili jsme s Joannou noc v La Valencii, hotelu ve španělském stylu na pobřeží v La Jolle. Nazítří ráno jsme snídali v hotelové jídelně, když tu k našemu stolu přistoupili dva federální šerifové.

„Dostali jsme instrukce z Washingtonu, abychom vám sdělili, že jste v nebezpečí života. Tímto se vám důrazně doporučuje, abyste přijal šerifovu ochranu. Jinak budete do dvaasedmdesáti hodin mrtev."

Mrkl jsem na Joannu a pokračoval v konzumaci míchaných vajíček. „A co by to jako obnášelo?"

„Opatříme vám nové doklady a umístíme vás na bezpečném místě. Budete dostávat 800 dolarů měsíčně po celou dobu, kdy budete v ilegalitě."

Ani jsem se nenamáhal, abych se s nimi hádal. Byl jsem si naprosto jist, že ta informace není pravdivá. Mnoho levicových radikálů mne nemělo rádo za to, že jsem utekl Eldridgi Cleaverovi, a taky proto, že jsem odmítal násilnou revoluci. Ale byl jsem ochoten riskovat a vsadit na zdravý rozum Weathermenů i americké levice vůbec. Ať už byla jejich rétorika jakkoli praštěná, přece jenom to v zásadě nebyli sprostí vrazi.

„Chci se poradit s Washingtonem, než se rozhodnu," řekl jsem. „Dejte si kávu, šerife, my zatím dojíme."

Šerifové se nervózně rozhlédli po jídelně. „Mám dojem, že není zrovna šťastné veřejně se tady vystavovat," řekl pak jeden z nich.

Zatelefonoval jsem jednomu ze svých kontaktů na ministerstvu spravedlnosti. Telefonická odpověď přišla za dvacet minut. „Nemohu to doložit žádnými konkrétními fakty, ale na nejvyšších místech existuje silný zájem nevyvolávat kolem vás rozruch a poskytovat vám i nadále ochranu. Jisté je jedno: takto zůstanete naživu a svoje rozhodnutí můžete během několika dní změnit."

Okamžitě jsem pochopil tu pochmurnou logiku. Když podepíšu doklad, v němž se zříkám vládou mi doporučované ochrany, stanu se velice lehce zranitelným. Na federální úrovni existovala nepochybně skupina, která mě stále chtěla držet v podzemí, pod tlakem, ve strachu. Stále ještě po mně něco chtěli.

„Doporučili mi, abych neodmítal vaši ochranu," řekl jsem šerifům. „Kde mě chcete schovávat?"

„V Salt Lake City."

„Nepadá v úvahu. Vždyť celý stát Utah je jedna velká věznice, byť s mírným režimem."

„Je to rozkaz šéfa."

„Dejte mi ho k telefonu."

Byl to dost neobvyklý okamžik, kdy se ministerstvo spravedlnosti dostalo do role mé cestovní kanceláře. Nakonec jsme se shodli na

Santa Fe v Novém Mexiku. Koneckonců jsem si vždycky přál jednou se tam podívat.

S Joannou jsme si našli domek na úplné samotě asi sto metrů severně od řeky Pecos, v horách Sangre de Christo. Šerifové mi obstarali řidičský průkaz pro stát Nové Mexiko a osobní doklady na jméno James Joyce. Joanna si vzala jméno Nora.

Kousek za domkem tekl potůček, a za noci bylo nebe v poušti plné hvězd. Kolem půlnoci jsme pozorovali, jak na obloze vychází souhvězdí Štíra.

Ale stačilo, abychom se poprvé objevili v Santa Fe, a hned každý věděl, kdo jsme. Nakonec tedy ministerstvo spravedlnosti uznalo, že je nemožné udržet moje inkognito a hodilo ručník do ringu. Ale FBI se vrátila ještě jednou, asi za tři roky, a chtěla další informace.[3)]

4. července 1976, nebo někdy kolem toho data, tedy v den dvoustého výročí vypuknutí americké revoluce, jsem získal znovu vlastní jméno a totožnost: Timothy Leary, autor autobiografie, připraven pokračovat v krasojízdě.

Epilog

Od začátku jsme s Joannou věděli, že náš vztah po mém propuštění nebude mít dlouhé trvání. Jejím posláním, ostatně téměř neuskutečnitelným, bylo dostat mě z vězení. Jakmile byl tento úkol splněn, krátce poté, kdy mi vláda dovolila objevit se na veřejnosti, odletěli jsme spolu do San Diega a tam jsme se rozešli jako přátelé. A již během následujících několika hodin se Joanna pustila do nového dobrodružství: nový přítel, těhotenství a svatba, a později rozchod.

V následujících létech se Joanna stala poradkyní ministerského předsedy Grenady, zakoupila škuner, získala pilotní průkaz, psala články pro populárně vědecký časopis *Omni*, a posléze se vydala se svou lodí do Jižního Pacifiku.

Já jsem si sbalil svých pět švestek do dvou zavazadel a vyrazil jsem po dálnici na sever do Glendale, kde žila moje dcera Susan s dětmi Dieadrou a Ashleym. Mou svobodu jsme oslavili tím, že jsme se vypravili na baseballový zápas na Dodger Stadium. Měli jsme místa poblíž první mety. Byla to moje první vycházka s vnoučaty a já jsem se nesmírně těšil ze všech těch prostých radostí: koupili jsme si hot dogs, dali si pivo a pak jsme se Susan, která byla vášnivý fanda baseballu, probírali detailně celý zápas.

Vzpomínal jsem na desítky baseballových zápasů, které jsem v různých obdobích svého života viděl, a seděl jsem v hledišti dokonale okouzlen nádhernou zelení kosočtverce, jenž mi připadal jako malba vytvořená pod vlivem meskalinu. Zarámován hnědooranžovými základními čarami, odehrával se na hřišti onen pomalý balet důvěrně známých pohybů: chytač přidřepává na znamení, že je připraven, nadhazovač se mírně předklání, vyčkávající pálkař na prázdno máchá pálkou, hráči v poli si nervózně hladí stehna a kolena. Čtyřicet tisíc diváků zkamení v okamžiku koncentrace. *H-ú-ú-ú-š*, odpálený míč pleskne do chytačovy rukavice, sudí rozpažuje a ochraptěle křičí: „Ball three!“

Pak se Burtu Hootonovi přestalo dařit a já jsem přímo fyzicky cítil, jak se davem šíří nervozita a obavy. Ale Hooton se hned zase chytl, podařil se mu falšovaný míč do vnějšího rohu, a davem se okamžitě neslo uznalé mručení. A když pak pálkař Cincinnati vystartoval, aby zakončil směnu, šířila se mezi diváky přílivová vlna ulehčení.

Tu noc jsem strávil na gauči u Susan a dlouho jsem v duchu probíral jednotlivé dobré údery, útěky i omyly svého života. A přemýšlel jsem o budoucnosti. Zase jednou jsem byl v situaci velice prekérní a na pováženou. Bylo mi šestapadesát, neměl jsem domov ani zaměstnání ani úvěr a kredibility tak akorát co by se za nehet vlezlo. Byl jsem něco jako volný hráč, s minimální šancí zaháknout se do nějakého týmu celostátní ligy. Všechny moje kontakty byly ztracené. Značnou část oněch patnácti let od okamžiku, kdy se G. Gordonovi Liddymu podařilo definitivně nás vyštvat z Millbrooku, jsem strávil v izolaci ve čtyřiceti věznicích čtyř kontinentů. Neměl jsem žádné spojení s přáteli, kteří byli navíc rozptýleni po celé planetě. Cítil jsem se naprosto osamělý. Takže nejlepší okamžik začít novou kariéru.

* * *

Krok 1: Zaměstnání. Ozvala se mi jistá agentura z New Yorku zprostředkovávající přednášky na univerzitách. Měli zájem o program, který jsem nabízel, jehož téma znělo *Americká kultura: 1946–1984*, a uzavřeli se mnou smlouvu na celoamerické turné.

Byl jsem velice zvědavý na novou generaci studentů, kteří v onom Létě lásky byli ještě dětmi na základních školách. Ukázalo se, že i oni jsou zvědaví na mě. Přednášky přitáhly spousty zaujatých a nadšených lidí.

Krok 2: Změna prostředí. Najal jsem si dům ze dřeva a skla v Laurel Canyonu, usazený v malém hájku jako hnízdo. Považoval jsem za vhodné usadit se v Hollywoodu mezi lidmi, kteří píší, režírují, produkují a hrají ve filmech, jež mění lidské vědomí.

Po dobu více než 4000 let se onen jedinečný a vzácný duch inovace – lidská inteligence, tvořivost, svoboda mysli, vědomí individuality – neustále pohyboval směrem na západ: vyšel z Asie a postupoval přes Střední Východ a Evropu, aby konečně překonal Atlantik a dospěl do Nového světa. Všichni ti hledači nového se nejdříve shromaž-

ďovali podél Gangy, pak podél Eufratu a Nilu, pak se jejich centry postupně stávaly Atény, Řím, Paříž, Londýn, Nová Anglie. Každá další předsunutá hlídka, každá nová avantgarda měla ve své době místo či oblast, kde se ti nejbystřejší, nejpohotovější a nejodvážnější připravovali na další krok vpřed. (V těchto hraničních zónách byste marně hledali elity s vysokým statutem, ty pravidelně zůstávaly jeden či dva sektory zpět směrem východním.)

V roce 1976 hledači nového dosáhli posledního hraničního území ještě na pevnině. Svištěli po slavných bulvárech, Hollywood, Sunset, Santa Monica, Ventura, hemžilo se to jimi na dálnicích, únikové rychlosti nutné pro překonání gravitace dosahovali na Sunset Stripu, řítili se rychlostí blesku po těch několika posledních, světly neonů zalitých a palmami lemovaných kilometrech genetické ranveje vedoucí k Pacifiku, k onomu Oceánu Míru.

Krok 3: Re-edukace. Mým úkolem bylo osvojit si skupinové způsoby chování a myšlení lidí z oblasti filmu. Školitelem a rádcem pro pobyt v této nové komunitě se stal Henry Edwards, dokonale potrhlý člověk původem z Manhattanu, bývalý recenzent rockové rubriky v *New York Times*. Momentálně byl Henry na koni; byl scenáristou připravovaného filmového muzikálu podle LP Beatles *Sergeant Pepper's Lonely Hearts Club Band*.

Pod Henryho vedením jsem poctivě odkroutil tisíce hodin v předváděčkách, v ateliérech připravených pro filmování, v chic restaurantech, na odpoledních party u bazénů a na večírcích, kde se pilo Malibu. Cíl byl jediný: pochopit, jak se dělají filmy. A přitom se seznámit s lidmi a udělat si přátele.

V době, kdy jsem se zabydloval v té kolonii lidí připravujících se na start do meziplanetárního prostoru, která nese jméno Hollywood, ovládala mou mysl jediná vůdčí idea: najít ženu, s níž bych se mohl vydat na další, maximální vzrušení slibující etapu cesty.

13. května 1978 jsem po zápase Dodgers - Cubs vešel do jedné zvlášť nóbl zavlažovny, kterou si oblíbili především britští filmaři. A tam seděla a na mě čekala Barbara; právě se rozvedla s jedním filmovým producentem a žila v Beverly Hills se svým pětiletým synem Zacharym.

Je pro mne nanejvýš obtížné nějak adekvátně popsat Barbařinu

krásu, moudrost a jakousi totální, neomezenou schopnost milovat. Dle mého vědeckého soudu je právě ona nejvíc sexy, nejbystřejší a nejpříjemnější ženou ve městě. Něco životopisných údajů: narozena v roce 1948, vyrůstala v Scarsdale; matka Angličanka, otec Američan, dědeček významný zubní chirurg.

Zpočátku mě Barbařina elegance a vysoký styl přiváděly až trochu do rozpaků. Také jsem si nebyl jist, zda osmapadesátiletý intelektuál, s minimálními ambicemi v materiální oblasti a s poněkud mlhavými vyhlídkami co se zaměstnání týče, může na sebe vzít odpovědnost za novou rodinu. S Barbarou se nám zdálo, že existuje jen jediný způsob, jak to zjistit. Vzali jsme se v prosinci.

Ta léta po propuštění z vězení, která jsem prožil s Barbarou a Zacharym, jsou tím nejkrásnějším, nejklidnějším a nejproduktivnějším obdobím mého života. Jelikož jsem byl nespravedlivě uvězněn pouze jednou, obdržel jsem před nedávnem odměnu, onen všem viditelný symbol občanské spolehlivosti - kreditní kartu. Takže už nemusím mít pocit, že mě všude hlídají nebo sledují vládní agenti.

Barbara, stejně jako ostatní příslušníci její generace, zcela přirozeně očekává od života jenom to nejlepší a soustavně mi dodává odvahy jít stále výš a dál; znamená pro mne stálou výzvu k osobnímu růstu a co nejhlubšímu citovému oddání se. Mimořádně se osvědčila coby filmový producent *(Return Engagement)*, redaktor scénáře a finanční expert a dokonale tak doplňuje a vyvažuje moje role herce a performera, spisovatele a finančního naivky.

V soukromí pokračujeme v experimentech s důvěrně známými psychoaktivními drogami a zkoušíme i čtyři nové neurotransmitery - Adam, XTC, ketamin, Intellex. Tyto výzkumy dávají tušit, že existují ještě další dimenze mozku, které teprve bude třeba důkladně prozkoumat.

Při svých veřejných vystoupeních stále naléhavě oponuji všem zákonům, které zakazují americkým občanům poznávat a měnit vlastní nervový systém. Stále jsem stoprocentním zastáncem rozumného a umírněného užívání drog. A víc než dříve jsem přesvědčen, že jednotlivec má právo na přístup ke svému mozku a že toto právo je nejsignifikantnějším politickým, ekonomickým a kulturním problémem dnešní Ameriky. Spojené státy nebudou skutečně spojené, tím méně prosperující, dokud neskončí drogová válka mezi generacemi.

Nás, kdo příležitostně užíváme drogy za účelem rozšíření svých estetických, smyslových, emocionálních, intelektuálních i duchovních perspektiv, je více než 50 milionů. Rozhodně nelze očekávat, že by na toto množství lidí mohla mít nějaký větší vliv antidrogová legislativa; v tomto ohledu se jakýkoli pokus potlačit naše neurologické alternativy zcela jistě ukáže jako zbytečný a neúčinný.[1]

Přednáškové turné po univerzitách a colleges se v uplynulých sedmi letech stalo hlavním zdrojem mých příjmů; kromě toho mi tato práce skýtala i značné uspokojení. Měl jsem příležitost nejen naslouchat mladým, dozvídat se, o čem přemýšlejí, nýbrž je i v důležitém období jejich vývoje ovlivňovat.

Mým přednáškám dominovala tři hlavní témata: migrace do meziplanetárního prostoru, zvyšování obecné inteligence a prodloužení lidského života. Ve zkratce byla tato témata vyjádřena akronymem S.M.I.I.L.E.-space migration, intelligence increase, life extension).

Základ mého scénáře *vesmírné migrace* tvořila klasická díla Wernera von Brauna, Konstantina Ciolkovského a Gerarda O'Neilla. Tento scénář byl podpořen i vznikem občanských hnutí zainteresovaných na letech do vesmíru i konkrétním reálným programem vesmírných kyvadlových (shuttle) letů. Fascinovalo mě, když jsem si uvědomil, že v této oblasti už pracuje plno lidí, kteří díky svým zkušenostem s chemicky vyvolanými změnami mozku chápou, že lidstvo může postoupit do vnějšího, meziplanetárního prostoru jen v té míře, v jaké se mu podaří proniknout do svého vesmíru vnitřního.

Moje přednášky o *zvyšování inteligence* představovaly shrnutí poznatků ze dvou desetiletí výzkumu cíleného a efektivného využívání psychoaktivních drog k novému programování mozku. Tyto myšlenky byly ovšem aktualizovány ve světle teorií Johna Lillyho o mozku jako biocomputeru. Lillyho teorie rovněž pomohly vytvořit intelektuální kontext našeho chápání informační revoluce vyvolané osobními computery, word procesory a videohrami.

Prodloužení života je tím nejaktuálnějším a nejzávažnějším problémem z hlediska obecně filozofického i vědeckého. Smrt může být „odložena“ a život prodloužen pomocí biochemické intervence – toto poznání možná zcela změní naše dosavadní chápání smyslu života. Alan Harrington ve své knize *The Immortalist* a profesor Roy Wal-

ford v díle *Maximum Life Span* dokumentují nespočet způsobů, jimiž se nás tradiční náboženské a filozofické systémy pokoušely přimět k tomu, abychom akceptovali nevyhnutelnost smrti. Pokud bychom však porozuměli mechanismům obnovy a posilování DNA, imunologické obraně a kódům stárnutí v DNA, pokud by se, jak naznačuje dr. Walford, podařilo dosáhnout prodloužení lidského života někam k hranici 150 let, pak by snad bylo možné odložit smrt na neurčito, přinejmenším do té doby, kdy by pokroky v oblasti rekonstrukce molekul zcela vyloučily smrt nedobrovolnou a nevratnou. Málokteré téma je pro mě osobně v daném okamžiku významnější než právě toto.

Od svého propuštění z vězení jsem napsal šest nových knih a publikoval přes padesát článků v nejrůznějších oborech (exopsychologie, neurologika, sociobiologie, neuropolitika, teorie Gaia, re-juvenilizace, neurogeografie, neo-lamarckovská teorie, personální evoluce a rozvoj, teorie biocomputerů, experimentální thanatologie (v laboratorních podmínkách navozený proces umírání), neuroekologie, migrační demografie, nové možnosti word procesorů a videoher).

Kromě toho jsem získal základní znalosti a předpoklady k práci v několika komunikačních médiích: v rozhlase, filmovém herectví, produkci a výrobě filmů, kabaretním herectví, v práci s osobními počítači, v oblasti publikačních aktivit na Západním pobřeží, ve schopnosti vést diskusi – zde jsem měl tu čest utkat se mimo jiné s oponenty tak ctihodnými, jakým byl kupříkladu G. Gordon Liddy.

Zpětně viděno, bylo patrně osudem předurčeno, abych se znovu v debatách setkal s mým starým pronásledovatelem, s mou Nemesis, bohyní pomsty, ztělesněnou v osobě G. Gordona Liddyho. Vždyť to byly koneckonců Gordonovy zpackané razie na Millbrook, které ho vynesly až do funkce vrchního instalatéra Bílého domu, kde se stal jedním z těch vykuků, co vymysleli akci Watergate.

Mně se líbilo, jak se Gordon choval po svém zatčení: jeho neskrývaný vzdor vůči soudci Johnu Siricovi (přezdívanému Hanging John, Věšeč J.), jeho okázalé odmítnutí svědčit při vyšetřování aféry. Zvláště jsem oceňoval jeho vpravdě spartánskou odpověď na otázku: „Přísaháte, že budete mluvit pravdu, celou pravdu..." Načež Gordon pravil: „Ne." Doslova jsem jásal, jak kurážný odpor kladl vězeňským

orgánům, jak odmítl činit pokání, jak romanticky byl pyšný na svou odvahu, jak dokázal zlomyslně popíchnout každého, kdo se nechal snadno vyvést z míry.

Debatovali jsme spolu na veřejnosti šestnáctkrát, účinkovali v jednom dokumentárním filmu (*Return Engagement*) a dali desítky rozhovorů novinám, a já jsem se nakonec jaksi naučil mít Gordona rád, i když jsem s politováním nemohl souhlasit s řadou jeho názorů. Nám oběma je společné to, že jsme v situaci, kdy dokážeme říci právě to, co skutečně chceme. Sdílíme spolu onu zvláštní sociální perspektivu, která je důsledkem dlouhé doby strávené ve vězení.

Se starými přáteli jsem nyní v kontaktu téměř každý den. Většina z nás cítí, že doba, kterou žijeme, je jedním z rozhodujících období lidské historie, a že jsme vlastně veterány oněch bezstarostných a vynalézavých let šedesátých. Ano, byly nás desítky milionů, kdo jsme záměrně a systematicky posunovali lidské vědomí až k jeho nejzazším mezím a kdo jsme společně prožívali, v té či oné podobě, všechny ty paradoxy a extáze, se kterými se průzkumníci mozku mohou setkat.

Moje dcera Susan je profesí geriatrická sestra a nyní ještě studuje na college computerovou vědu. Je členkou US Army Reserve, oddanou matkou, především však neúmorným a přesvědčeným individualistou. Syn Jack žije v Berkeley a je členem mezinárodní organizace kovářů a pracovníků železářských oborů – International Brotherhood of Boilermakers, Iron Ship Builders, Blacksmiths, Forgers and Helpers. V mých rodičovských snech vystupují moje děti coby zvědové a předsunuté hlídky Baby Boomu, příslušníci první úderné vlny své generace, jejímž úkolem bylo rozbít hradby, v nichž se opevnila minulost. V mých pyšných fantaziích jsou opravdovými hrdiny evoluce, jejími značně již pokročilými výhonky s potenciálem prakticky neomezeným. Jejich osobní budoucnost je těsně spojena s budoucností celé jejich generace.

Frank Barron je profesorem na Kalifornské univerzitě v Santa Cruz, učencem vysoce respektovaným a nekonformním. Jeho angažovanost v otázkách psychologie jaderného odzbrojení je silnější než kdykoli předtím. Navštěvujeme se několikrát ročně.

Richard Alpert, známější nyní pod jménem Ram Dass, se u mne zastaví, kdykoli přijede do Los Angeles. Bývají to velice milá setkání. Jeho základní strategií při utváření jeho originální osobnosti vždycky bylo a stále je, spojit se s nějakým prorokem či mistrem, ve vztahu k němuž hraje roli oddaného pobočníka a pomocníka. Poté, co zemřel jeho indický guru, vytvořil Ram Dass tým tohoto typu s jistou okázalou a excentrickou ženou z domácnosti, původem z Brooklynu, která sebe samu pojmenovala Joya, Matka vesmíru. Jejich výstřední a riskantní aféře tleskali snad všichni jeho opravdoví přátelé. V současné době Richard předává ostatním poselství jistého nehmotného mediumního mistra jménem Emmanuel. Ram Dass-Richard Alpert se tak stal významným reformně-teosoficko-unitářským pastorem. Ke své miliony přívrženců čítající kongregaci pronáší kázání, v nichž hlásá svou duchaplnou a uvolněnou doktrínu podřízení se nevyhnutelnému osudu. Jeho život je příběhem mimořádného úspěchu. Mám ho rád z celého srdce.

Často se stýkám s Allenem Ginsbergem, který pokračuje ve své dráze recitačního politika a starozákonního proroka tepajícího hříchy buržoazie.

Walter Clark, jemuž je nyní přes osmdesát, je stále zapáleným a výmluvným obhájcem chemického mysticismu, kdykoli připraveným s nadšením se znovu pustit do hledání Boha - na vyšší rovině.

Ostře řezaná postava Williama Burroughse se vysoko tyčí v severoafrických exteriérech oné filmové sci-fi mé paměti. Vídáme se každých pár měsíců a mě vždycky osvěží jeho sardonický vtip i vědecky přesná inteligence, s nimiž se zmocňuje problémů migrace do meziplanetárního protoru, technik změn a ovlivňování myšlení, prodloužení lidského života a báječné budoucnosti naší ostrovtipné dekadence.

Nanette je krásnější než kdy předtím, provdala se za jistého význačného buddhistického učence a stala se matkou čtyř dětí.

Rosemary zůstává enigmatickou postavou z říše snů. Dvanáct let po našem odchodu do exilu je stále v undergroundu. Čeká snad, krásná a zářící, zahalená do černého pláště, na molu vybíhajícím daleko do vod Atlantiku na nějaké znamení, které by jí dovolilo prolomit její mlčení? Budou někdy někým vypovězeny všechny příběhy jejího života?

Ralph Metzner je v současné době děkanem Kalifornského institutu pro integrální studia v San Francisku. Pokračuje ve své práci jakožto učitel, psychoterapeut, spisovatel a badatel v oblasti stavů změněného vědomí.

George Litwin ukončil svoji akademickou dráhu na Harvard Business School a stal se úspěšným poradcem v oblasti průmyslu. Zároveň je jednou z vůdčích osobností hnutí Radžníš (Rajneesh).

Gunther Weil je momentálně ředitelem Střediska pro rozvoj médií na státní univerzitě v Massachusetts a věnuje se též výuce taoistické tantrické jógy.

S Kenem Keseym zůstáváme blízkými přáteli; právě píše svůj další velký americký román.

Michael Hollingshead, ten špičkový kočovnický učenec, napsal dvě knihy o problematice vědomí a nyní pracuje na produkci obrázkové knížky o vědě pro nakladatelství Marvel Comix.

Maynard Ferguson má stále svůj bigband talentovaných mladíků, a nyní jsou populárnější než kdykoli předtím. Flora Lu neustále pendluje na svých tajuplných spirituálních misích mezi oblastí Odžaj a Indií.

Hitchcockovi se stále věnují vytváření nových jedinečných realit. Tommy pracuje jako procesní právník, Billy je finančníkem s fantazií a mecenášem umění. Peggy se svým přirozeným darem nevyčerpatelného optimismu a velkorysosti je stále vzácným prostředníkem živoucí moudrosti v kultuře v dobách dobrých i zlých. Rodina Hitchcockových udržuje statek v Millbrooku jako historický památník oněch slavných dob.

S Eldridgem Cleaverem jsem se po našem odchodu z Alžírska setkal několikrát, a v přátelské atmosféře. Ve federální věznici v San Diegu jsme spolu utvořili vysoce úspěšný dvoučlenný basketbalový tým. V té době Eldridge znovu našel cestu ke křesťanství a vášnivě se zajímal o migraci do vesmíru. Později se nicméně stal moonistou a fanatickým přívržencem Ronalda Reagana.

Můj archivář Michael Horowitz spolu se Cindy Palmerovou a Michaelem Aldridgem nadále vedou knihovnu Fitz Hugh Ludlow Memorial Library v San Francisku. Je to největší sbírka knih, rukopisů a uměleckých děl, které mají vztah ke drogám, na světě. Michael a Cindy jsou autory dvou knih o kulturní psychofarmakologii: *Mok-*

sha: Aldous Huxley's Writing on Psychedelics and the Visionary Experience a *Shaman Woman, Main-line Lady.*

Veliteli policejních oddílů okresní policejní správy v Poughkeepsie, která nás vyhnala z Millbrooku, byli G. Gordon Liddy, šerif Larry Quinlan a zástupci šerifa Charles Borchers a Albert Traver. Liddy, Quinlan a Borchers stanuli později sami před soudem. aby čelili obviněním z několika těžkých zločinů; snad to byla jakási karmická odplata, pro ty časy ostatně typická. Jediný z velitelů oněch přepadových jednotek, který zůstal čistý, byl Traver; ten u policie zůstal a později byl povýšen do hodnosti kapitána.

Do Poughkeepsie jsem se znovu dostal na podzim roku 1982. Měl jsme zde přednášku na Vassar College. A když jsem pak seděl v šatně, dveře se otevřely a dovnitř vešel podsaditý muž, jehož chování okamžitě a neomylně prozradilo poldu. „Timmy," vykřikl a vrhl se mi kolem krku. „Pamatuješ se ještě na mne? Já jsem Al Traver." Žertovali jsme pak spolu jako dva bývalí protihráči ve fotbale. Tak to je můj sen, takovým způsobem by se podle mě měla dělat politika na úrovni Americké ligy.

Když nyní na všechno vzpomínám, na celý ten pestrý, vždy proměnlivý a nanejvýš zábavný a zajímavý život, uvědomuji si jasně, že moje přesvědčení ohledně jistých konceptů a idejí nikdy nezakolísalo. Neúnavně a neúchylně jsem vždy prosazoval proces objevování sebe sama, evoluci a inovaci, jakožto protipól definitivní a strnulé dospělosti. Měnil jsem školy, profese i místa pobytu, odmítl jsem status důstojníka i definitivu v akademickém establishmentu... od naléhavé výzvy mého dědečka, abych vždy usiloval být „jiný" než ostatní, k výzvě Aldouse Huxleyho, abych se stal organizátorem a propagátorem programu změny, od mého prvního tripu s houbami v Cuernavace až k mým současným experimentům s ketaminem, při nichž je navozen stav podobající se smrti, vždy jsem se snažil re-programovat sám sebe a ostatní povzbuzovat v tom, aby kladli odpor, brali v pochybnost všechno, v podstatě aby dělali cokoli proti onomu běžícímu pásu, který nás hrozil unést - pokud bychom polevili v bdělosti - do stavu definitivního uvěznění v zastaralé a překonané minulosti.

Dobrodiním a požehnáním vpravdě nečekaným pro mě bylo, že jsem se ve své čtyřicítce dostal k drogám. Zde najednou byla k dispo-

zici metoda, jak dosáhnout přímého regresu nervového systému do stavu zvýšené sugestibility, který umožňoval imprinting nových programů reality. Výzkumy v oblasti neurologicko-genetického vybavení mohou vyústit v metamorfózu obzvlášť užitečného a výhodného typu - v rejuvenilizaci, jež představuje garanci vestavěnou přímo do DNA, že budoucnost se bude lišit od minulosti.

V posledních dvou dekádách se stalo zcela zřejmým, že na procesech ústících případně do re-juvenilizace jsou nejvíce zainteresováni ti, kdo se narodili po roce 1946; je to ta poválečná vlna mladých lidí, se kterými je můj osud svázán nejdůvěrněji. Postupně jsem dospěl k poznání a uznání významu generační demografie, konceptu, podle nějž se v obdobích akcelerované kulturní proměny stává nejdůležitější determinantou člověkova myšlení a jednání generace, ke které přináleží.

V tomto století se v Americe objevily čtyři velice rozdílné generační vrstvy, všechny čtyři nadmíru vitální: 1) veteráni (oldtimers), tedy ti, kdo se narodili před rokem 1920; 2) generace permisivních rodičů, narozených v letech 1920-1945; 3) příslušníci generace Baby Boomu, narození mezi léty 1946 a 1964; 4) Whiz Kids anebo třeba Yuppies, ti dnešní mladí, velice efektivní, bystří, bažící po rychlém úspěchu a také schopní ho dosáhnout, narození vesměs po roce 1965.

Všechny ty zdánlivě neřešitelné problémy dnešního světa jsou zapříčiněny dvěma generacemi narozenými před rokem 1946. Rozložení a velikost těchto problémů se zdánlivě vzpírá pochopení - přelidnění, znečištění životního prostředí, násilí mezi lidmi, zbraně schopné způsobit soudný den pro všechny, snahy generací preferujících udržením statu quo zabránit mladé generaci v přístupu k novým idejím.

Kdybych já byl zodpovědný za záležitosti týkající se evoluce na této planetě, začal bych tím, že bych doslova zaplavil - teď hned, v tomto okamžiku - celou světovou scénu lidskými bytostmi, které již mají náskok, které jsou napojeny na program uskutečnění převratu pokojnými prostředky a iniciace nevyhnutelných změn.

A hle! Zdá se, že právě tento manévr se DNA podařilo udělat. Právě v okamžiku, kdy situace vypadá naprosto beznadějně, objevuje se na scéně 76 milionů Američanů narozených po II. světové válce - je to o 40 milionů víc, než se čekalo - lidí svěžích a sebevědomých, jejichž programem je inovace.

Podle nejnovějšího Yankelovitchova průzkumu veřejného mínění je 80 % americké veřejnosti zainteresováno na projektech osobní seberealizace a sebezdokonalení, z nichž většina v sobě zahrnuje i rejuvenilizaci v té či oné formě. Existují pochopitelně i kritikové tohoto trendu, kteří tvrdí, že to přivodí konec industriální éry v Americe. A mají pravdu. Industriální éra je nenávratně za námi. Nastupuje Věk informace.

Já osobně to považuji za důvod k oslavě. V budoucnosti bude přežití založeno na zvyšování inteligence: na širším spektru informací, které budeme mít k dispozici, na lepších modelech a metodách analýzy těchto údajů, na vývoji a rozvoji účinnějších způsobů přenosu aktuálních dat a signálů ostatním.

S pevným přesvědčením a jasnou vyrovnaností činím tuto předpověď: dnešní mladí jsou již připraveni *zapojit* (turn on) vyšší okruhy svých mozků, *sladit* (tune in) tu strašlivou sílu celého svého množství a *převzít odpovědnost* (take charge) za řízení evoluce.

Je nejvyšší čas.

(Pokračování příště.)

Doslov

Kterak jsem se stal obojživelníkem

V oněch šesti letech, která uplynula od vydání *Záblesků paměti,* jsem se v průměru asi čtyři hodiny denně věnoval přijímání a vysílání idejí z říše divů, a to rychlostí světla, prostřednictvím zrcadla obrazovky computeru. Naučil jsem se, jak je možné pomocí různých softwarových adresářů a databází používat počítač k vkládání, uspořádání, zjednodušení, přechovávání, novému vyvolání a přenášení mých digitalizovaných myšlenek. Podílel jsem se na vývoji šesti interaktivních computerových programů usnadňujících práci s tímto myšlenkovým zbožím. Tato cvičení v převodu psaných myšlenek do digitálních kódů mi pomohla lépe pochopit, jak pracuje mysl (software), jak funguje mozek (hardware) a jak se vyvíjí vesmír, to vše v termínech informačních algoritmů - koneckonců jde o buněčné mechanizované jednotky, nacpané do přehuštěných von Neumanových sousedství.

I moje zkušenost je zcela zřejmě součástí jedné ohromné kulturní metamorfózy. Stejně jako miliony dalších jednotlivců mutoval jsem i já postupně a nepozorovatelně do podoby jakéhosi obojživelníka. Stejně jako miliony ostatních jsem i já časem dospěl do stavu, kdy jsem se cítil ve stejném pohodlí, ať už jsem operoval v Cyberii, kybernetickém řádu na digitální straně okna skutečnosti, anebo v Teráriu, běžném materiálním světě. Můj mozek stejně jako váš si od jisté doby žádá být omýván či zaplavován oscilujícími vlnami elektronických dat.

Metabolismus mého informačního orgánu (mozku) prošel, zdá se, dramatickou změnou. Moje oči se změnily ve dvojici hladových úst, skrze něž elektronické impulsy dosahují receptivních oblastí v mém mozku. Vypadá to tak, že si moje hlava prostě žádá přísun několika miliard bajtů digitalizované (rychlostí světla komunikované) informace.

V tomto ohledu se vůbec nijak neliším od kterékoli americké telepouštní pohovkové rostliny. Ale kromě toho se můj mozek transformoval také do orgánu s funkcí výstupu, který digitalizované informace vysílá, vyměšuje, vystřeluje. Tak jako je srdce programováno tak, že funguje jako pumpa udržující krev v oběhu, je nyní můj mozek naprogramován, aby vyvolával, zažehoval. uvolňoval, přenášel a vyzařoval katabolizované myšlenky skrze ono elektronické okno computeru. Obrazovka je něco jako skleněné otáčející se dveře, skrze něž můj mozek přijímá a vydává výživné látky.

Shledávám velice zábavným přemýšlet o tom, že by tato migrace skrze Alenčino okno do říše divů Cyberie mohla mít podobný význam a důsledky pro evoluci našeho druhu, jaké měla migrace organismů z oceánu, z Akvárie, na souš. Naši praprapředkové tehdy museli zvládnout problémy lokomoce (plazení, chůze, běh) po pevné zemi, a museli se naučit dýchat kyslík. My jsme se v uplynulých několika letech začali pohybovat v kybernetickém protoru a naše mozky se postupně učí, jak inhalovat a exhalovat elektronická data.

Samozřejmě ne všechny jednotlivé lidské bytosti budou ochotny udělat tento krok. Mnozí z našich oploutvených předchůdců zůstali raději v Akvárii. Stejně tak i mnohé lidské bytosti zůstanou lapeny v pasti své genetické výbavy, znevolněny v represívních společenských systémech, anebo budou svedeny vidinou různých odměn ve formě Materiálních statků, takže dají přednost svému dalšímu věznění v Teráriu materiálně-tělesného světa.

Avšak ti, kdo jsou schopni vytvářet a obývat autonomní reality na druhé straně elektronického okna, mají též možnost elektronické reality vytvářet a volně se v nich pohybovat. Klasické metafyziologické pojmy lze nyní nově definovat z hlediska funkčního. *Spirituální* může být definováno jakožto „digitální". Zkuste si pro sebe znovu vyslovit ona klasická mýtická a kouzelná slova: „éterický", „netělesný", „nepostižitelný", „nehmotný", „zbavený tělesnosti", „ideální". Tyto říše, o kterých jsme snili po staletí, jsou nám nyní dostupné.

Většina z nás, kdo budeme mít možnost této volby, se patrně rozhodne pro existenci v podobě jakéhosi obojživelného dvojmozku. Takže větší část našeho života budeme trávit v tomto kyberneticko/psybernetickém digitálně-mozkovém světě. A ten čas, který nám bude ještě prožít v tom starém světě organicko-mechanickém, budeme

patrně vnímat jako rozkošně pomalou, smyslně svůdnou, erotickou a lidsky citlivou, živočišnou a hravou dovolenou, v níž si odpočineme od akcelerované, nesmírně dynamické a divoké reality kybernetického prostoru.

Kterak jsem se stal kvantovým psychologem (lingvistou)

Ještě nedávno se principy kvantové fyziky jevily jako jen těžko pochopitelné, bizarní, abstraktní a z praktického hlediska k ničemu. Teprve nyní se začíná zdát, že by kvantová fyzika mohla dávat smysl a dokonce by mohla představovat praktickou psychologii každodenního života.

Například podle Einsteinových teorií relativity závisí naše pojetí skutečnosti na hledisku, ze kterého ji vnímáme. Namísto statických absolutizovaných konceptů prostoru a času definovaných na hmotné, materiální realitě, jsou reality relativistické definovány rychlými vzájemnými výměnami informací s ostatními zdroji na principu zpětné vazby. Jógíni v Indii o tom vědí už dlouho. Nyní tedy nám computer umožňuje provádět einsteiniánské transformace se zpětnou vazbou doma na klávesnici.

Dále, podle Heisenbergova principu neexistuje žádná objektivní determinanta. Z toho plyne, že odpovědnost za konstrukci reality nenese nějaký mrzoutský a náladový biblický bůh, ani nespočívá na nějakém neosobním termodynamickém principu entropické degenerace nebo obecně na nějakém stavu vševědění či kosmického vědomí, nýbrž tuto odpovědnost je třeba hledat výhradně v mozku jednotlivcově. Jde tedy o subjektivní determinantu. Pouze a jedině váš mozek vytváří vaše spirituální světy, řekli by někde na březích Gangy. A nyní tedy naše aktivované mozky mohou projektovat na našich obrazovkách reality z říše divů, a ty přenášet rychlostí světla kolem zeměkoule.

Konečně Max Planck říká, že základními elementy univerza jsou bity, jednotky informace, které pracují na principu zapnuto/vypnuto, ano/ne, jin/jang. Pevná hmota je podle něho tvořena dočasně petrifikovanými shluky informací. A když se hmotné struktury štěpí, uvolňují se informace. $I=MC^2$.

A my se nyní učíme, jak využívat okno computeru k myšlení a ko-

munikaci na této základní (0-1) úrovni bajtů, bitů, pixelů a shluků elektronů.

Popularizace a personalizace kvantové psychologie v našem zběsilém 20. století

Když byly tyto tři principy kvantové psychologie někdy okolo roku L. P. 1900 poprvé veřejně vysloveny, vypadaly značně prapodivně a pro většinu lidí - s výjimkou těch, kdo se zabývali orientální filozofií - byly nepřijatelné. Ale v retrospektivě vidíme, že každá dekáda bouřlivého 20. století je plná jevů a událostí, které znamenají potvrzení a praktické využití kvantových principů.

Filozofie našeho století je podstatně lingvistická, sémantická, sémiotická, stejně tak i psychologie. A taková je i politika. V moderním umění, moderní literatuře, moderní hudbě byly zrušeny struktury reprezentace či zobrazení a jednotlivé elementy díla byly osvobozeny, takže mohou vytvářet nové formy, slovní spojení, zvuky. Umělec tak stojí před výzvou vytvářet nové, subjektivní struktury reality. Aplikace kvantové fyziky do oblasti inženýrství vedla ke vzniku rozhlasu, filmu, dálnopisu, telefonu, televize. A pak je tu fax, Maxi!

A nyní tady máme interpersonální computery, počítačové hry jako Nintendo, příruční computery, zařízení na vytváření virtuální reality: cyber-obleky, cyber-rukavice, cyber-brýle. To všechno je nepříliš drahé a dostupné všem, a jednotlivec tak má ve svých rukou moc vytvářet nové, platonické reality.

Ukazuje se, nejvýstižnější popis lidského mozku by mohl znít takto: je to soustava computerů s kapacitou 100 miliard bajtů, které jsou schopny přenášet digitalizované signály v počtu nějakých 150 milionů za vteřinu. Každý neuron může ve svých nervových výběžcích aktivizovat až 10 000 receptorů, jimiž může získávat informace od sousedů. A teď tady vykládejte něco o LAN! (Local Area Networks)! Mluvte mi o CIA, Central Intelligence Activity (Ústřední zpravodajské aktivitě)! Vždyť v jediné synapsi (nervovém spojení) se za sekundu vymění víc informací, než na velitelství CIA za celý den, a to ještě za předpokladu, že tam vůbec k nějaké výměně informací dochází.

To kdybychom věděli o mozku v roce 1960!

V roce 1960, když náš výzkumný program psychedelických drog na Harvardu začínal, jsme rozhodně nemohli tušit, že jednou bude možné za pomoci digitalizovaných computerů rozvířit myšlenky rychlostí světla. Vždyť ten zvláštní efekt multiplikovaných obrazů se tehdy nazýval psychotomimetickou halucinací, byl tedy považován za halucinatorní symptom připomínající psychózu! Vzpomínáte si? Neměli jsme tehdy ani ponětí, že naše mozky fungují na principech kvantové fyziky.

Kdybychom to tak věděli!

Pak bychom totiž mohli vést náš výzkum drog ovlivňujících mozek úplně jiným způsobem. Pro komunikaci našich vizí bychom mohli použít jazyk a metody kybernetické technologie (cyber-tech). Naše odvážné výpravy do neurosmíru bychom mohli mapovat s nesrovnatelně větší přesností. A k řadě těch upachtěných a upocených, špatný film připomínajících dobrodružství, která se popisují v této knize, k těm by vůbec nebylo bývalo muselo dojít.

Ale v roce 1960 jsme my, psychologové na Harvardu, vůbec neuvažovali v pojmech z oblasti funkce mozku. Naše metafory mimoděk reflektovaly racionálně-mechanistické představy věku rozumu. Jako správní inženýři přísahající na Newtona jsme pátrali po motivech, potřebách, pudech a drivech, prvotních příčinách. Měli jsme za sebou rigorózní výcvik v židovsko-křesťanské tradici vědy - učenosti jezuitské, talmudické, newtonovské - a naše psychologická práce se soustřeďovala na normální mentální stavy: na oblasti duševního zdraví a logického smyslu. Byli jsme přece západní vědci, a tak jsme se snažili odhalovat „zákony" psychologie zcela v intencích této mechanistické tradice. Zákony, no považte!

Když se nám pak podařilo dosáhnout aktivace našich mozků za pomoci psychedelických pokrmů a drog, byli jsme přirozeně zmateni. Konvenční vědění 60. let zastávalo ohledně klasifikace a užívání drog ovlivňujících vědomí postoje naprosto dogmatické. Jak víte, v oněch primitivních dobách se uznávaly jenom tři stavy vědomí:

1. normální, racionální vědomí
2. nevědomí
3. změněné stavy neboli patologické vědomí

A z hlediska farmaceutického se připouštěly jenom tři přístupy:

1. Za normální, přirozený, zdravý se považoval stav „bez drogy".
2. Drogy s anestetickými (bolest tlumícími) a trankvilizačními (uklidňujícími) účinky byly „dobré" a přípustné pouze tehdy, byly-li aplikovány v kontextu medicíny, za účelem znovuuvedení těla a mysli do normálu, a za podmínky, že jejich medikaci prováděl činitel autorizovaný státem. Jakákoli automedikace narkotických drog byla posuzována jakožto nenormální a protizákonná.
3. Drogy nenarkotického charakteru rozšiřující vědomí byly považovány principiálně za „špatné" či nežádoucí, protože jejich důsledkem byla změna logického, normálního myšlení. Takže ohledně drog otevírajících mysl, které jsme my studovali, panovalo všeobecné mínění, že jde o intoxikanty, jedovaté halucinogeny, které dokonce mohou vyvolávat symptomy podobné psychóze. V industriální společnosti prostě pro psychedelické drogy neexistovalo žádné konstruktivní využití. Moderní společnost založená na továrenské produkci vyžaduje a vynucuje si konformitu, uniformitu, spolehlivost a opakovatelnost v míře přímo úděsné, jednoduše proto, aby se všechna ta auta a letadla a vysoušeče vlasů a nemocnice a školy daly vůbec vyrobit a udržet v provozu. Pro společnost vysoce organizovaného běžícího pásu či výrobní linky nemohlo být nic nebezpečnějšího než drogy, které by mohli lidé užívat samostatně a na vlastní pěst a které v mozku aktivují perspektivy jedinečné, nepodmíněné, vizionářské.

Vzhůru na Východ! Psychedelická věda nastupuje do Orient Expresu

V 50. letech, ještě před tím, než objevili meskalin a LSD, byli britští psychedelikové Aldous Huxley, Alan Watts a Gerald Heard, hluboce ponořeni do orientálního transcendentalismu. A právě jejich neúnavné hledání mystických vizí je nakonec dovedlo až k těm švýcarským otevírákům mysli. Podobně tomu bylo s beatniky a intelektuály, čtenáři Baudelaira a Rimbauda, kteří záhy porozuměli významu oné botanické vizionářské zkušenosti a velice toužili, aby ji mohli prožít.

Zato v šedesátých letech v Americe nastala situace zcela odlišná. Nyní se lidé hnali za mysl otevírajícími drogami se stejnou zběsilostí, jaká je pudila ke konzumaci všech ostatních látek měnících mysl, ať šlo o kofein, alkohol, nikotin, televizi. Bylo to pro onu neukojitelnou, dychtivou, žíznivou a nenasytnou, hrabivou a dravou potřebu „umělé“ stimulace mozku. Tato základní potřeba mozkové potravy byla ovšem racionalizována jakožto zvědavost nebo zábava.

Když už ale byli jednou v tom, totiž „v transu“, „zapnuti“, mnozí z těchto konzumentů drog, kteří předtím vůbec neznali slovo soma stejně jako neslyšeli o Šivovi a Rimbaudovi, přešli zcela intuitivně až k rituálům předindustriálním a metaforám transcendentálním. Ty se manifestovaly v lidových, široce rozšířených a misijním potenciálem nabitých formách - v buddhismu, hinduismu, taoismu - , přičemž všechny se shodovaly v tom, že smyslem života je hledání vnitřní individuality jednotlivcovy. Toto hledačství našlo svou přesnou korespondenci v hnutí humanistické psychologie (Carl Rogers, Abraham Maslow, Harry Stack Sullivan), která právě v té době vznikala a položila důraz na jedincův vnitřní potenciál a autonomii.

Je velice instruktivní ještě jednou zpětně přehlédnout onen orientální moment, jenž tak výrazně ovlivnil běh života harvardských a millbrookských psychologů, kteří pracovali ve výzkumu psychedelických drog a pomáhali ho popularizovat. Tak třeba docent a doktor filozofie Richard Alpert přijal jméno Baba Ram Dass a stal se nejvlivnějším hinduistickým guru, jakého kdy Amerika měla. Doktor filozofie Ralph Metzner se stal jednou z vůdčích autorit v oboru šamanismu. Doktor filozofie Gunther Weil je tantrickým mistrem. Robert Thurmond, postgraduální student z Harvardu a později z Millbrooku, se změnil v Tenzinga, a stal se prezidentem Americké buddhistické společnosti a profesorem tibetské literatury na Kolumbijské univerzitě v New Yorku. Doktor filozofie George Litwin se stal stoupencem Šrí Radžniše. Allen Ginsberg je jedním z významných příznivců buddhistické sekty Naropa, vyznačující se zvlášť přísnými regulemi, která má sídlo v Boulderu ve státě Colorado.

Vždycky jsem měl pocit, že cesta na Východ by měla být součástí nižšího středního vzdělání člověka, asi tak jako výcvikový pobyt na letním táboře. Litoval bych každého, kdo má jakékoli filozofické ambice a v životě se nepodíval (tak či onak) do Indie nebo aspoň do In-

dianapolisu, kdo si nezobl sladkostí uvolňujících mysl na spalovištích mrtvol v Benáresu a nebral lekce v plavání naznak od plavčíků na březích Gangy, komu nebyly k probuzení prastarých mozkových mohutností uděleny psybernetické svátosti na dalších svatých místech.

Nicméně z hlediska politické psychologie bylo naše přijetí orientální rétoriky požehnáním velmi dvojsečným. Neboť hinduistický žargon i rituály vlastně žádají od Američanů éry high-tech, aby se vrátili k předindustriálním tradicím šamanismu, k jeho myšlenkovým metaforám a mechanickému opakování zaklínadel a sloganů z dob před vznikem písma. Psychologové s vědeckou erudicí pak končí v monotónním opakování bezesmyslných mantrových slabik a ve vážně míněném memorování jmen, symbolů a klubových barev jednotlivých obskurních tibetských buddhistických sekt a hinduistických kultů. Vede to nepochybně k dokonalé ztrátě humoru. Také nás to samozřejmě odvádělo od našich úkolů v oblasti vědy a kybernetiky.

Z těchto důvodů jsem se nikdy neupsal žádnému podobnému programu ani jsem neusiloval o žádného bobříka u nějakého orientálního guru, swámího anebo jiného svatého muže.

Proč a jak jsem usiloval o co nejširší záběr

Mým cílem jakožto vědce a filozofa jedenadvacátého století vždycky bylo a stále je pracovat na vývoji metod, které by jednotlivci umožnily myslet efektivněji a vždy zpochybňovat autoritu – to vše s úsměvem.

Abych byl upřímný, na moji keltskou duši nikdy nedělal valný dojem onen misogynní, mnišsky bezpohlavní aspekt učení všech těch orientálních skautských mistrů. Z těchto důvodů jsem dal vale orientálnímu klidu a vyrovnanosti a nadšeně jsem v roce 1961 přijal plán Allena Ginsberga k angažmá v Politice vědomí a k podpoře a rozvoji lidové revoluce vědomí.

Koneckonců antiestablishmentová kultura let šedesátých pravděpodobně otevřela více myslí a směrem nahoru do spirituálních dimenzí vykopla více mozků než jakákoli jiná společenská skupina kdy v historii. Když by se to spočítalo všechno dohromady.

Psychedelická zkušenost se dá nejlépe sdělit v jazyce kybernetiky

Už v roce 1960 jsme věděli, že otevření mysli je jenom prvním krokem. Ale ještě jsme nevěděli, že druhým a stejně důležitým krokem musí být vznik a rozvoj elektronických způsobů komunikace, které by umožňovaly lidem dešifrovat a do srozumitelných forem transformovat ty miliardy postindustriálních, post-newtonovských realit, které jsou uloženy v jejich mozcích.

Prvním, kdo jasně pochopil, že doba si žádá novou elektronickou lingvistiku, byl William Burroughs (ostatně vnuk slavného vynálezce a výrobce počítacích strojů). Jeho vtipné a vynalézavé metody, jeho experimenty s měřením elektronického potenciálu mozku, jeho vědecko-intrikánsko-disentní romány připravovaly zrod oné gibsonovsko-kyberneticko-cyberpunkové kultury, jejímž příslušníkem jsem se stal v letech osmdesátých i já.

Skoro všichni moji současní známí jsou tak či onak zapojeni v elektronické komunikaci, elektronické zábavě, elektronické informatice. A já taky nedělám prakticky nic jiného.

Učím se digitalizovat slova

Tak například od roku 1983 jsem ve formě modemu odevzdal do nakladatelství tři knihy: *Info-Psychology, What Does WoMan Want II* a *Neuropolitique.*

Ve word procesoru mám další dvě nepublikované knihy, *The Cybernetic Society of the Twenty-first Century* (spoluautor Eric Gullichsen) a *Culture Shocks: The Effect of Info-Technology upon World Culture 1950–90* (spoluautor profesor Mel Seesholtz z Pennsylvánské státní univerzity).

V roce 1988 vyšla v nakladatelství Archon Books moje bibliografie *An Annotated Bibliography of Timothy Leary* (305 stran), kterou s velkou pečlivostí pomocí computeru sestavili Michael Horowitz, Karen Wallsová a Billy Smith.

Pomocí word procesoru jsem také napsal nějakých šedesát časopiseckých článků a více než dvě stovky dopisů redakcím, z nichž otištěno bylo deset procent. V tomto svém samizdatovém podnikání používám několik pseudonymů. Tak například Mary Agnes O'Brienová je postarší katolička, která nicméně tvrdě oponuje většině toho, co

dělá papež. Irving Blum je scenárista se srdcem na dlani, který příležitostně nadává na filmy jako je *Rambo*. Zach Chase je zase otevřený patnáctiletý kluk, který si dělá upřímné starosti s nepoctivostí na nejvyšších místech.

Dělám filmy

Hrál jsem v šesti filmech: *Return Engagement* (s G. Gordonem Liddym), *Medium Rare, Shocker: No More Mr. Nice Guy, Gross Anatomy, Rude Awakening* a *Fatal Skies*. Myslím, že mám dobrou šanci být jako herec obsazován do rolí kazatelů a lékařů-výzkumníků.

V televizi jsem se objevil více než stokrát, a to i v pořadech „Larry King Live", „Morton Downey, Jr.", „Moonlighting", a „Lifestyles of the Rich and Famous". Rozhlasových rozhovorů jsem dal přes dvě stovky, interview pro noviny dobře přes stovku, včetně listů *Business Week, Hustler* a *The Wall Street Journal*.

Dojednávám si znovuoživení a uchování osobní paměti po posmrtném hlubokém zmrazení

Uzavřel jsem smlouvu s nadací Alcor Cryonics Foundation se sídlem v Riverside, Kalifornie, podle níž já i moje rodiny budeme mít možnost nechat moji hlavu po smrti hibernovat (buď v hlubokém zmrazení nebo v orgánové bance), s výhledem na její budoucí znovuoživení a transplantaci mozku do zdravého těla. V tomto záměru vycházím ze čtyř zajímavých závěrů či spekulací:

1. Že „osobní, neoduševnělá" duše sídlí v „mozku" a může být transplantována do jiného těla.
2. Že existuje určitá možnost, že by osobní vzpomínky uložené v mozku mohly být uchovány a znovu vyvolány či rekonstruovány z elektronických záznamů (filmové klipy, zvukové pásky, softwarové diskety). Heslem by bylo: „Digitalizací k nesmrtelnosti."
3. Že důstojně provedený, racionální a vědecky fundovaný pokus uchovat jedincovu duši (mozek) a proplouvat s ní novými modelovými těly, je záležitostí přirozenější a v jistém smyslu ušlechtilejší než pasivní, nedobrovolné a nevratné metabolické zhebnutí. Vskutku mám dojem, že člověk umírající „přirozenou"

smrtí je oklamanou obětí nevědomky páchající jakousi státem řízenou sebevraždu.

4. Že i kdyby se můj experiment s nesmrtelností po technické stránce nezdařil, mohly by přesto jeho výsledkem být vědecké poznatky a údaje, díky nimž by další generace mohly v budoucnosti získat kontrolu nad tímto zdaleka nejdůležitějším aspektem lidského života.

Zvukový záznam této knihy

Společnost Hawkeye, jejímž ředitelem je můj přítel Harry Nilsson, právě dokončila výrobu zvukové verze mé knihy *Záblesky paměti*. Tato nahrávka je dosti neobvyklá. Text knihy čtu já sám a pozadí pro můj hlas tvoří původní scénická hudba Davida Blomberga a Tonyho Martina. Producent Doug Hofer doplnil ještě zvukové efekty a do této osnovy vetkal proud klíčových slov tvořící jakési ikonické pozadí. Myslím, že to je první audiokniha s originální hudbou.

Computerový software

V roce 1983 jsem založil firmu Futique Inc., což je společnost pro výrobu a šíření elektronické zábavy ve formě bloků multimediálních programů. Futique až dosud vytvořila šest computerových programů sestavených tak, aby umožňovaly zákazníkům digitalizovat vlastní myšlenko-obrazy a na druhé straně obrazovky svého počítače vytvářet nové reality:

1. *Mind Mirror* umožňuje performerovi digitalizovat (mapovat) jakoukoli svou myšlenku a porovnat ji s jinými, a také srovnávat myšlenky své a ostatních, následně pak simulovaně prožívat různé role.
2. *Connexions* (zpracováno ve spolupráci s Magic Partners) je course-ware (vzdělávací program pro společné školní počítače), v němž se z asociativního učení stává vzrušující sport.
3. *Neuromancer* je myšlenkově-filmová verze románu Williama Gibsona a teprve se na ní pracuje. V tomto programu je využito digitální umění mého starého přítele Brummbara.

4. *Head Coach*. S kolegou Johnem Johanessenem jsme čtyři roky pracovali na programu, který umožní „performerovi" dešifrovat vlastní myšlenky a převádět je do digitálního kódu tak, aby je bylo možno jasně komunikovat druhým. Dále Head Coach performerovi umožňuje vybudovat si digitalizovanou reprezentaci své mysli. Důležité myšlenky a koncepty jsou ukládány do jakéhosi mentálního archivu, který lze neustále aktualizovat a v případě potřeby i komunikovat ostatním.
5. *Screen Play and Cyber Wear*. V roce 1989 se povaha computerového zpracování myšlenek a interakce člověk-computer dramaticky změnila v důsledku vytvoření a tržního využití computerového oblečení. Hard-wear a Soft-wear. Základní myšlenkou je, že reality na obrazovce vytváříte nikoli pomocí klávesnice, joysticku (řídící páky) nebo myši, nýbrž tím, že si na sebe computer prostě oblečete. Vezmete si cyber-rukavice, nasadíte si cyberbrýle a cyber-kuklu, oblečete si cyber-vestu. Taky cyber-šortky! A pak už pohyby vašeho těla vytvářejí obrazy na obrazovce. Chodíte, tančíte, plavete, vznášíte se v digitálním světě. Díky této mutační technologii bude moci mozek opustit tělo, vystoupit z něho podobně jako ryby vystoupily z vody díky nohám a plicím.

Mnoho lidí pochopitelně znepokojuje představa, že napříště budou obojživelnické typy trávit více času ve Hře s obrazovkou než ve Hře těla, protože budou moci pilotovat svá mozková já do říší divů elektronických realit, v nichž se budou odehrávat interakce s elektronickými entitami.

V současné době tráví příslušníci průměrné domácnosti přes sedm hodin denně napodmiňovaným a návykovým krmením se prostřednictvím obrazovky, neustálým měněním kanálů podobajícím se tupému zírání do jedné výlohy za druhou, pasívním hleděním jakoby skrze skleněnou stěnu akvária na digitální reality vytvořené někde ve studiu a zprostředkované vysílači. A teď se najednou dozvídáme, že sám mozek je orgán konstruovaný tak, aby vysílal elektronické signály. Nejdůležitější funkcí computeru je interpersonální komunikace. Hlavní funkcí mozku je vydávat, vyzařovat digitální signály. Možná to bude trvat patnáct, možná třicet let, ale pak bude mít každý

majitel televizního přístroje možnost trávit prakticky všechen svůj čas před obrazovkou aktivně: bude moci rychlostí blesku proplouvat digitálními oceány a čile komunikovat s ostatními.

Najdou se cynikové, kteří budou tvrdit, že na něco takového jsou lidé příliš líní. Raději prý zůstanou pasívními, nehnutě přisedlými pohovkovými slimáky, než by vyvinuli nějakou aktivitu. Ale vždyť jsme už podobnými technologickými skoky v historii prošli. Než přišel Henry Ford, mohli jenom hlavouni z velkých korporací používat motorové dopravní prostředky, vlaky, parníky. A dnes nelze popřít (a často nad tím naříkáme) že už někdy kolem puberty popadne prakticky každého mladého příslušníka našeho druhu nutkání vpravdě geneticky založené: drapnout volant, vystartovat až se kouří od pneumatik a svobodně automobilizovat, autonomně se pohybovat.

Během nejbližších deseti let dojde patrně k tomu, že většina našich každodenních aktivit - pracovních, vzdělávacích, odpočinkových - bude probíhat jakožto Hra na obrazovce. A sám selský rozum a logika nemůže nepodpořit domněnku, že je mnohem pravděpodobnější najít mentálně kompatibilního partnera, pokud nejste omezováni lokální geografií. Možnost setkat se s někým tváří v tvář se pak promění v událost zvláštní, důvěrnou, vzácnou, málem posvátnou. K tělesným setkáním bude docházet zřídka a budou vzrušující a napínavá. V budoucnosti bude každý z nás propojen s mnoha dalšími lidmi v napínavých cyber-interakcích; ale s většinou těchto lidí se osobně nikdy nesetkáme, a oni dokonce nebudou ovládat ani náš foneticko-literární jazyk. Mnohé z našich významných tvůrčích činů se budou odehrávat v Říši divů.

A když pak odložíme svůj cyber-oděv a setkáme se s druhým člověkem nahýma, obnaženýma očima, bude to událost vzácná a velice osobní. Naše setkávání se tváří v tvář bude povýšeno do roviny antického dramatu.

Naše první Obrazovková hra, jejímž základem jsou tyto myšlenky, nese název „The Amazing Doctor Know“.

6. *Educational Software* (Vzdělávací software). Primární a nejdůležitější příčinou konfliktů mezi lidmi a lidského utrpení vůbec je nevědomost. Jediným řešením lidských konfliktů stejně jako

cestou vedoucí k odstranění utrpení je efektivní vzdělávání. Tedy zvyšování inteligence.

V uplynulých dvou letech jsem spolupracoval s profesorem Melem Seesholtzem z Pennsylvánské státní univerzity a s profesorkou Lindou Nolanovou z Pacifické univerzity v Kalifornii na skupinových výukových programech (course-ware). Chtěli jsme proměnit učení ve vzrušující, soutěživý kolektivní sport a třídu v hřiště, na němž se náplň učebnice odehrává. Jinak řečeno, třída se promění v televizní studio, v němž právě probíhá soutěžní show s okamžitou zpětnou vazbou skrze udělování prémií.

Hvězdami tohoto duševního sportu ovšem budou studenti sami. Stejně jako v Obrazovkové hře je nazýváme „hráči" nebo „soutěžícími". Role prušácko-zupáckého učitele-trenéra je obsazena nově, učitel se mění v jakéhosi atletického kouče či instruktora, anebo v inteligentního moderátora televizního soutěžního pořadu.

Den před třídním zápasem připraví hlavní kouč - s využitím programu Vzdělání na disketě - dvacet myšlenkových her. Ty se mohou týkat nějakého textu. Tak například vybere kouč dvacet klíčových odstavců z první kapitoly *Huckleberryho Finna*.

Třída se pak rozdělí na čtyři týmy. během hry mají soutěžící na sobě trička v barvách svého družstva. Každý soutěžící má computer. Přirozeně. Výkony jednotlivců se okamžitě ukazují ne velké obrazovce a spoluhráči je kvitují jásotem nebo nesouhlasným mručením. Výsledky každého hráče i každého týmu jsou archivovány. Netřeba zdůrazňovat, že členové toho kterého družstva se na každou hru pilně připravují - z důvodů osobní cti a prestiže i loajality k družstvu.

Dříve byly znalosti studentů získané v průběhu výuky prověřovány testy, jejichž výsledky však zůstávaly utajeny! A když bys někomu ukázal svou bystrou a pohotovou odpověď, označilo by se to za „podvádění"! Vždyť to je feudální! Vždyť to je industriální! Vždyť to je materialistické! V programech našich myšlenkových her je duševní kvalita a výkonnost veřejně předvedena a odměněna veřejným potleskem. Týmová hra na kvantové úrovni vede velice rychle ke zlepšení duševních vlastností.

Vzdělávat a vychovávat sebe sama i ostatní pro život v Cyberii je, jak věřím, tím nejlepším co mohu udělat pro sebe osobně i pro tuto planetu.

No ano. A co tedy drogy?

Psychoaktivní poživatiny a drogy jsou pro výživu mozku stejně nepostradatelné, jako jsou vzduch, voda a jídlo nezbytné pro tělo. Chemické neurotransmitery představují vlastně informační kódy, díky nimž je možné aktivovat a nastartovat určité okruhy v našem mozku. Mladí lidé na prahu dospělosti by měli mít možnost se dozvědět, jak těchto info-chemikálií užívat k navigování svých mozků.

Je povinností každého svobodného člověka, je přímo vlasteneckou odpovědností každého Američana důrazně oponovat všem pokusům politiků a policejních i lékařských orgánů kontrolovat, koho a co se dospělí lidé rozhodnou vložit do svých těl.

Heslo je jasné: „Prostě řekni: já vím."

Timothy Leary
Prosinec 1989

Poznámky

Kapitola první

1. Na podzim 1959 jsem v rámci Projektu kreativity Franka Barrona strávil tři dny v Londýně u Arthura Koestlera Snímal jsem mu testy, dělal s ním rozhovory, a navázali jsme vřelé přátelství. Ze všeho nejdřív mě poslal do West Endu na Resnaisův film *Hirošima má láska*. Koestler to byl, kdo mi řekl, že generace narozená po roce 1946 bude odlišným živočišným druhem. Evoluční proces v době „po Hirošimě" definitivně obnaží trhliny a omyly ortodoxního darwinismu.

Rovněž od Koestlera jsem poprvé slyšel o konceptu juvenilizace. Podle této teorie dochází k evolučním změnám nikoli u dospělých jedinců toho kterého druhu, nýbrž u individuí nacházejících se ve stádiích juvenilních, embryonálních či larválních, adolescentních, zkrátka pre-maturačních. Závěr pro praxi je následující: chcete-li dosáhnout mutace druhu, pracujte s mladými. Koestlerovo učení o pedomorfóze bylo pro mne cennou přípravou, díky níž jsem pochopil genetické implikace hnutí mládeže v 60. letech a jeho odmítnutí staré kultury.

Kapitola druhá

1. Život filozofa či spisovatele lze snad nejlépe poměřit rozsahem jeho publikovaného díla, především však jeho dopady a veřejnou odezvou, krátko- i dlouhodobou. Má dobrodružství a osobní prožitky vylíčené v těchto memoárech lze považovat za jakési sociologické pozadí oněch několika stovek nových idejí, o nichž je v knize stručná zmínka. Čtenáře, kteří si žádají obsáhlejší diskusi těchto idejí, odkazuji ke svým původním pracem uvedeným v seznamu *A Bibliography of Timothy Leary*, který zpracovali Michael Horowitz, Karen Wallsová a Billy Smith (M.Horowitz, 18340 Monte Rio Rd., Guerneville, Ca 95446).

Moje teorie emočních interakcí a metodologie jejich měření je shrnuta v knize *The Interpersonal Diagnosis of Personality* (Ronald Press, John Wiley, 1957). Tato práce byla vydávána po dobu pětadvaceti let, poslední vydání vyšlo v roce 1982.

2. Když jsem se v lednu 1960 stal členem akademické obce Harvardu, neuvědomoval jsem si, že od nynějška budou moji bezprostřední budoucnost spoluutvářet dvě kolosální historické síly. Baby Boom z let 1946–1964, tato nejsignifikantnější kulturní událost lidské historie, doslova zavalil Ameriku 76 miliony nově narozených dětí. Byl to dvojnásobek očekávaného množství. Po zbytek století se tak měl stát hlavním problémem naší země křečovitý pokus nějak se vypořádat s demografickými tlaky, které tato invazní armáda vytvořila.

Já jsem byl také jedním z těch, kdo byli za tuto úžasnou událost odpovědni. Moje žena Marianne i já jsme se svou generací sdíleli onen potřeštěný a drzý názor, že našim dětem by se mělo dostat výchovy zdravější a rozumnější než kdykoli předtím. Do nás naši rodiče kdysi vkládali své ekonomické nejistoty, své pocity viny v sexuální oblasti, svou naivní úctu k autoritě a sebeobětovnou oddanost k Bohu a společnosti. Ale nám bylo souzeno stát se novým rodičovským pokolením. My jsme hodlali zacházet se svými dětmi jako s lidskými bytostmi sobě rovnými a nezávislými, ba dokonce privilegovanými. My jsme jim byli ochotni naslouchat. Nechtěli jsme brzdit a omezovat jejich růst a vývoj všemožnými restrikcemi. My jsme jim zcela vědomě povolovali, rozmazlovali jsme je, udělali jsme si z nich střed svého vesmíru. A kdybychom snad náhodou pojali sebemenší pochybnost, byl vždycky po ruce dr. Spock a jeho kohorty moderních pediatrů ochotných podpořit nás v tom, abychom v nastoupené cestě pokračovali.

Až v době o tři desetiletí později jsme porozuměli obrovskému efektu tohoto generačního množství. My, generace poválečných rodičů, jsme do genetické zásobárny prostě a bezmyšlenkovitě dodali čtyřicet milionů jednotek navíc.

A pak, coby na děti centrovaní dospělí, jsme své potomky vycvičili v nenasytné konzumenty, udělali jsme z nich rozmazlené malé aristokraty tužeb ničím neomezovaných. To my jsme donutili továrny produkovat dvakrát tolik dětských lahví a plínek a všemožných voňavých mastiček, kterými jsme ošetřovali jejich růžové zadečky. Všichni jsme s radostí podporovali státní obligace do oblasti vzdělání, díky nimž se zdvojnásobil počet základních škol. A taky počet baletních škol, skautských oddílů pro děvčata i pro chlapce atd. Dávali jsme jim všechno, co jsme sami neměli, a vždycky to nejlepší.

Nakonec jsme je postrčili před obrazovku televizoru a oni zde prožili za jediný týden víc různých realit a perspektiv, víc historie a geografie, než ti nejmoudřejší a nejbohatší příslušníci vládnoucí třídy dob minulých. A se souhlasným kývnutím jsme sledovali, jak jsou díky americkému svobodnému podnikání cvičeni v tom, že na snídani očekávají jen to nejlepší jídlo, na pití nejlepší limonádu, na hraní nejlepší hračky. Vždyť jsme se všichni shodovali, že ony, ty děti, jsou koneckonců tím nejlepším na světě.

V roce 1960 první úderné jednotky Baby Boomu dorostly do věku teenagerů a začaly doslova bombardovat střední školy svými očekáváními, v nichž rozhodně neměl místo výcvik v poslušné konformitě à la Ozzie a Harrieta. Předpokládali zcela automaticky, že si mohou vybrat vzdělání, které se jim zamlouvá, libovolný způsob sexuálního chování, společnost, ve které budou žít, války, které budou vést, hudbu, na kterou budou slyšet, a taky drogy, které budou konzumovat.

Kdo mohl v roce 1960 tušit, že naše průmyslová civilizace, která právě dosáhla vrcholu své moci a prosperity, zkolabuje v následujících dvou dekádách v sérii otřesných křečí? Kdo mohl čekat, že se náhle vynoří kultura zcela odlišná, post-industriální kultura informační, a ta, způsobem připomínajícím explozi, tak zásadně promění naše životy? Náš ředitel továrny, Bůh, byl najednou k nepotřebě a byl nejvyšší čas ho propustit.

Baby Boom přišel zčistajasna, najednou. Zdálo se, že i věk informace nastává

takto zčistajasna. Ale nebylo tomu tak, ve skutečnosti byl důsledkem dlouhého procesu evoluce. V průběhu oněch deseti tisíc ospalých let věku zemědělství se lidský život soustřeďoval na kus země, na půdu. Půda byla základnou feudalismu, ona definovala ekonomiku, rodinnou strukturu, náboženství, politiku, všechny aspekty lidského života. Můj pradědeček z matčiny strany, Daniel Ferris, byl drobný svobodný rolník a loajální papeženec; do Ameriky přišel v roce 1836 a na svých čtyřiceti akrech půdy postavil statek, ve kterém se narodila ještě moje matka a který jsem i já, v roce 1960, považoval za sídlo své rodiny.

V roce 1860, přesně sto let předtím, než jsem přišel na Harvard, se stát Jižní Karolina odtrhl od Unie. Tím začala občanská válka v Americe, konflikt mezi feudálně-zemědělskou civilizací Daniela Ferrise a civilizací centralisticko-industriální, v níž je rozšířená rodina jakožto základní sociální jednotka nahrazena korporací. Tato občanská válka však nebyla válkou Jihu proti Severu. Byla to válka minulosti proti budoucnosti, vesnice proti městu, hospodářství založeného na plantážnictví proti tovární výrobě, koně proti stroji. Od roku 1860 probíhal tento zápas v každé americké rodině až do roku 1946. Praděd Ferris stál proti dědovi Learymu.

Amerika se stala jediným gigantickým industriálním komplexem, v němž každý jednotlivec byl článkem v řetězu výroba-spotřeba. To, co zde říkám, rozhodně není jen nějakou spekulací teoretika. Má matka mi strkala láhev s mlékem do uslintané pusinky *podle plánu*, protože *byl čas*, a ne tehdy, kdy já jsem měl hlad. A konzervované pokrmy jsem jedl prostě proto, že toto standardizované balení je přece lepší, než čerstvé potraviny odněkud ze statku. Ředitelkou obecné školy, do které jsem chodil, byla sestra Eulalie, a ta vždy stávala u vchodu do budovy s hodinkami v ruce a sledovala dochvilný příchod učitelů i žáků do této továrny na vzdělání. Dochvilnost, přesnost, standardizace, kompletní soubor hodnot charakteristických pro montážní linku, to bylo do mne vtloukáno už v dětském věku. Teta Mae mi opakovala stokrát za měsíc: „Timothy, přizpůsob se."

Étosem této společnosti byla strojová, mechanická síla: znamenal výrobu dopravních prostředků schopných rychle nás dopravit z místa na místo, věcí, které učiní náš život pohodlným po stránce fyzické, a zbraní, které ochrání naše hranice a umožní nám prosadit náš nárok na suroviny. A díky nimž je také možné zajistit správu centralizovaného industriálního státu vykonávanou onou neustále rostoucí armádou správních úředníků, politiků, agentů a byrokratů. Materiální zakladnu tohoto vysoce organizovaného kolosu tvořila energie z neobnovitelných surovinových zdrojů po celém světě (jejíž zásoby se však postupně začaly povážlivě tenčit).

Tento model mechanistického entropického univerza, platný v 19. století, se však v nukleární a elektronické éře rozhodně nemohl prokázat jako relevantní.

Onen magický rok 1946 (byl to vlastně jakýsi rok 1 p.H. - po Hirošimě) se dobře hodí k označení počátku toho, co Alvin Tofler nazývá Třetí vlnou: je to civilizace informací a inteligence. Jejím katalyzátorem se stala II. světová válka, jakkoli to byla ještě válka průmyslově-tovární. Ale díky obrovským výcvikovým továrnám armády se 13 milionů mladých Američanů seznámilo s novými prostředky a formami rychlé komunikace. Díky gigantickému globálnímu dopravnímu systému jsme se rozptýlili po celém světě a byli tak vystaveni prožitku kulturního relativismu.

Pro případ ohrožení vymyslela armáda plán pohotovostní sítě pracovních a obytných základen, od něhož po válce vedla přímá cesta k předměstskému urbanismu levittownského typu. Byl rozštěpen atom, do té doby považovaný za dál nedělitelný. Objevily se všemožné údiv vzbuzující chytré mašinky: radar; sonar; computery.

A se vznikem chytřejších technologií se objevila nezbytnost vytvořit i chytřejší lidi. Nejdůležitějším důsledkem II. světové války bylo zvýšení obecné inteligence americké populace na dvojnásobek. Teď nemluvím o vzdělanosti verbální, založené na slovech. Právě čtení a psaní jsou dovednosti charakteristické pro industriálně-byrokratickou Druhou vlnu. Daleko spíše mi jde o schopnost přesně a rychle přijímat, zpracovávat a přenášet množství rozličných informací.

Tiše, nenápadně, ba téměř nepostřehnutelně změnily poznatky z psychologického výzkumu v armádě z let 1941–1946 stejně jako metody diagnostiky osobnosti vyvinuté OSS-CIA naše základní názory ohledně povahy člověka. Třináct milionů mladých lidí bylo podrobeno testům a nejrůznějším výzkumům, prošlo výcvikem v různých velice složitých činnostech, pomocí psychologických technik bylo měněno jejich chování anebo probíhala jejich rehabilitace. Implikace byly zřejmé. Napříště válka i mír budou v daleko větší míře než dosud založeny na našich znalostech mozku. Psychologie se stala novou vědou působící na poli lidského inženýrství.

Ale přesto jsme v té době my, pracovníci Střediska pro výzkum osobnosti na Harvardu, o nichž by se právem dalo předpokládat, že budou tvořit jakýsi předvoj, jakýsi vyspělý psychologický myšlenkový trust, přesto jsme si naprosto nebyli vědomi, že má každou chvíli vypuknout druhá americká občanská válka, že vbrzku nastane kolize a konflikt staré společnosti založené na kontrole a ovládání s kulturou novou, jejíž základnou bude komunikace. A přece jsem byl jaksi mimoděk připraven: disponoval jsem vhodnou genetickou výbavou i temperamentem, prošel jsem dobrým vědeckým výcvikem, nacházel jsem se ve správný čas na správném místě. Byl jsem připraven nechat se nést touto vlnou změny. Vlastně jsem po celý svůj dosavadní život snil, že tento okamžik jednou nastane.

Kapitola třetí

1. Život Samuela Clemense (1835–1910) se časově kryje s posledním oběžným cyklem Halleyovy komety.

2. Ještě jako teenager četl Mark Twain populární cestopis z Jižní Ameriky (Exploration of the Valley of the Amazon, 1854), jehož autorem byl námořní důstojník William Herndon. Jeho vylíčení zázračných účinků kokainu inspirovalo Twaina k rozhodnutí stát se prvním dovozcem listů koky do Ameriky.

Vydal se tedy na riskantní cestu do New Orleansu, kde se chtěl nalodit na loď jedoucí do Peru. Místo toho se však stal lodivodem a kormidelníkem parníku na Mississippi. Později se dostal do San Franciska, města na Divokém Západě, které právě tehdy procházelo bouřlivým obdobím rozmachu. Zde potkal Fitze Hugha Ludlowa, mladého spisovatele s pověstí „amerického De Quinceyho".

V pozdějších letech se stal jedním z nejbližších Twainových přátel jeho zubní lékař dr. John Manley Riggs, kdysi spolupracovník Horace Wellse, jenž jako první

úspěšně využíval kysličník dusný (rajský plyn) jako anestetikum v chirurgii. Prožitek změněných stavů vědomí pod vlivem rajského plynu udělal na Twaina hluboký dojem. Především ho zaujaly ony komicko-kosmické přeskoky od směšného k vznešenému ba posvátnému, o nichž podal svědectví ve svém eseji „Happy Memories of the Dental Chair".

Kapitola pátá

1. Když chtěla teta Mae vyjádřit nejpříkřejší odsudek čehokoli, říkávala: „No, o něčem takovém jsem v životě neslyšela." Ctila minulost a budoucnosti nedůvěřovala; od svého dědečka kdysi převzala jeho přesvědčení irského venkovana, že „ďábel, kterého znáš, je lepší, než ďábel, kterého neznáš".

Jakožto učitel či rádce budoucího vědce a filozofa byla naprosto nemožná, jelikož tato role si žádá naopak otevřenost vůči situaci, kdy se ukáže, že v něčem nemám pravdu, stejně jako ochoty změnit perspektivu. Přesto její příklad byl pro moji profesionální přípravu neocenitelný.

2. Ve volební noci v roce 1960 jsem večeřel s Aldousem Huxleym a významným psychiatrem Humphreym Osmondem, který sedm let předtím uvedl Huxleyho do světa LSD. Osmond později vzpomínal, že já jsem tehdy „ještě pořád nosil šedý flanelový oblek a byl jsem ostříhán na ježka". Když náš dlouhý rozhovor plný entuziasmu skončil, pronesli ti dva angličtí učenci několik poznámek o mé osobě:

Huxley: Je to příjemný člověk... Myslím, že Harvard by pro to (to jest LSD) byl vynikající.
Osmond: Souhlasím, že je velice příjemný, ale nezdál se vám trochu kožený?
Huxley: Možná máte pravdu. Ale nejde nám nakonec právě o tohle?

Později mi Osmond k tomu řekl s viditelnými rozpaky toto: „My dva se považovali za dobré znalce lidského temperamentu; přesto mám dojem, že náš soud o vás byl tím nejméně přesným, jaký kdy kdo udělal. My jsme prostě byli přesvědčeni, že naprosto nejste člověk se smyslem pro dobrodružství. V tom jsme se mýlili přímo kolosálně." (Uvedené citáty jsou z knihy Petera Stafforda *The Magic Gram*.)

Kapitola šestá

1. Přístup těchto výzkumných pracovníků byl v příkrém kontrastu k metodám mnohých psychiatrů, kteří prováděli svoje experimenty na pacientech psychiatrických léčeben pod patronátem CIA - tito psychiatři sami drogy nebrali a LSD aplikovali svým pacientům jako svého druhu šokovou terapii, se záměrem nahnat lidem strach před tím, co se skrývá v jejich vlastní mysli. Investigativní novinář John Marks napsal o pokusech s LSD sponzorovaných CIA a armádou knihu, při jejíž četbě tuhne krev v žilách. V roce 1980 vyrobila společnost ABC televizní program podle této knihy, která vyšla pod názvem *In Search of the Manchurian Candidate.*

Kapitola osmá

1. Katedry psychologie a psychiatrie Michiganské univerzity byly jedním z těch pařenišť, v nichž se prováděly tajné experimenty CIA.

2. Teprve později vyšlo najevo, jak zákeřnou a podlou roli hrál Max Rinkel v pozdějších polemikách ohledně LSD.

Sám sebe považoval Rinkel za experta v oblasti drog měnících myšlení - nazýval je psychomimetiky, látkami vyvolávajícími symptomy psychózy - a neustále napadal náš výzkumný projekt, blokoval udělování finančních grantů a veřejně kritizoval naši práci v časopisech jako byl *Harvard Alumni Review*.

Teprve po Nixonově pádu bylo možné - na základě zákona o svobodném šíření informací - zveřejnit fakt, že Max Rinkel působil jako tajný agent CIA, jehož úkolem bylo testovat drogy, kterých by bylo možné využít ve válce, při brainwashingu a výsleších.

Rinkel sám nikdy LSD nevzal. Zaujímal postoj typický pro lidi z oblasti medicíny, že totiž lékař sám nemusí být těhotný, aby byl schopen asistovat při porodu. Pro své pokusy hledal pokusné králíky pomocí inzerátů v *Crimsonu*, a takto aplikoval LSD mnoha studentům na Harvardu. Tento neetický přístup (dokonce protizákonný podle Norimberského kodexu z roku 1947, jenž tajné pokusy na lidech zakazuje) kontrastoval ostře s naším psychedelickým výzkumem založeným na otevřenosti a dobrovolné spolupráci.

Dozvěděl jsem se víc o dr. Maxu Rinkelovi, když mě na samém vrcholu mediálního běsnění kolem kyseliny jistá bostonská televizní stanice pozvala do New Yorku k účasti na besedě o tomto tématu. Zpátky na letiště jsem jel autem, a tu šofér, seschlý Ir jménem Pat, zpomalil a mrkl na mě dozadu.

„Co se děje, Pate?"

„Myslel jsem, že by vás to mohlo zajímat, doktore. Já jsem úplně první Američan, který kdy vzal LSD."

„Jak se to stalo?"

„Před patnácti lety jsem na tom nebyl psychicky moc dobře. Hrozně jsem chlastal a žil jsem ještě pořád s matkou v jednom bytě, i když mi už bylo pětapadesát. Tak jsem šel k psychiatrovi. Slyšel jste někdy o Maxu Rinkelovi?"

„Šílený Max. Tak toho člověka znám dobře."

„Já jsem byl ale hrozný pacient. Zkoušel na mně všechno. Psychoanalýzu. Hypnózu. Elektrošoky. Všechny možné pilulky. Ale nic nezabíralo. A pak jednou, když už jsem byl na odchodu z ordinace, dal mi dr. Rinkel dvě pilulky a sklenici vody a řekl: „Zkuste tohle. Za týden mi řeknete, jak se cítíte."

Auto jelo dvacítkou, a Pat vyprávěl a nakláněl se přitom ke mně dozadu.

„To vám teda řeknu, doktore, to byla určitě nejdelší jízda metrem v dějinách."

Ukazuje se, že právě CIA náleží uznání za to, že stvořila drogovou kulturu let šedesátých. Tím, jak se snažila prozkoumat doslova celou planetu a vyzkoušet kdejaký kořínek, úponek, léčivou trávu či list, s jejichž pomocí by bylo možné vyždímat z hlav lidí úplně všechno, podařilo se jí posunout etnobotaniku a psychofarmakologii kupředu o celé století.

CIA financovala desítky experimentů s drogami, doslova zaplavujíc konzervativně orientovaná výzkumná střediska miliony dávek LSD. Služebně výše postavení kolegové předávali pak drogy svým mladším asistentům a ti je přirozeně zkoušeli na sobě a na svých přátelích. Ken Kesey a Allen Ginsberg byli rovněž mezi těmi, kdo vděčně a s radostí přijali toto dobrodiní ze strany CIA.

Kapitola devátá

1. Při jednom nočním sezení v Newtonu jsem vyšel na dvorek před domem. Foukal vítr, byla studená, vlhká, zamračená noc. Pocítil jsem ten prastarý pocit melancholie irských bažin. Stromy rostoucí kolem trávníku se náhle zdály jaksi pokroucené, hrozivé, nebezpečné.

A tu jsem si vzpomněl, co učí jóga. Když moje mysl má tu moc, že dokáže, aby mi stromy připadaly hrozivé, potom snad může i učinit, aby se mi zdály přinášet dobro. „Hej vy tam, přátelé," promluvil jsem ke stromům. A najednou jsem měl pocit, že mi stromy mávají svými velkými větvemi i těmi nejdrobnějšími větvičkami na pozdrav.

Možnost naprogramovat mozek tímto způsobem a vyhnout se tak nebezpečí chycení do pasti se stala klíčem k oné nové formě psychoterapie, kterou jsme se snažili vypracovat.

Kapitola desátá

1. My jsme se rozhodli definovat inteligenci nikoli na podkladě nějakých testů na papíře, nýbrž spíše jako míru porozumění vlastní neurologické výbavě a schopnosti tuto výbavu využít k tvorbě žádoucích interních i externích realit. Snad bychom to mohli nazývat meta-inteligencí, totiž tento náhled, podle nějž jedinou rozumnou věcí, kterou je možné dělat, je usilovat o to stát se ještě rozumnějším. Vyšší inteligence je funkcí výcviku k efektivnějšímu využití vlastní hlavy.

Huxley to řekl zcela jasně: racionální mysl je jakousi záklopkou či ventilem prostředkujícím mezi vědomím a oním stem milionů signálů zpracovávaných mozkem každou vteřinu. Pomocí těchto drog je možné otevřít záklopku. Schopnost ovládat svůj mozek pak znamená, že se naučíme měnit velikost otvoru ve ventilu tak, aby dovnitř propouštěl přesně takové množství dat, které je v daném okamžiku žádoucí nebo potřebné.

Ale i tato Huxleyho metafora z roku 1958 byla ještě příliš mechanistická. Protože tady nemáme co dělat jenom s jedním ventilem. K dispozici je nepřeberné množství receptorových lokací či stanovišť, po jejichž aktivaci rozličnými drogami se otevírají myriády okruhů mozku. Nekonečně mnoho realit čeká na to, kdy budou zapojeny.

Kapitola jedenáctá

1. Výsledky vězeňského projektu byly publikovány v následujících článcích v odborném tisku:
T. Leary, „The Effects of Consciousness Expanding Drugs in Prisoner Rehabilitation", *Psychedelic Review* 10 (1969);
R. Metzner and G. Weil, „Predictive Recidivism: Base Rates for Concord Constitution", *Journal of Criminal Law, Criminology and Police Science* (1963);
R. Metzner et al., „A Change Program for Adult Offenders Using Psilocybin", *Psychotherapy* (July 1965).

2. Koncept imprintingu byl humánní psychologií přijat až po určitém váhání. K označení vazby či pouta silnějšího než je to, které je důsledkem podmíněné reakce vyžadující neustálého posilování, se obecně užívá méně zatíženého termínu *bonding* (vazba, vytváření vazeb).

V praxi využívá principu re-imprintingu hned několik terapeutických systémů. Metody využívající zkušenosti znovuzrození kombinují změny v bazálních emergentních systémech těla (jakým je např. dýchání) s inspirativními sugescemi a návrhy; záměrem je vyprovokovat náhlé změny v osobnosti. Averzní léčebné postupy využívané např. při léčbě alkoholismu asociují jinou fyziologickou reakci nutnou pro přežití (zvracení) s chutí alkoholu. Terapie za pomoci izolačního tanku a teorie prvního křiku rovněž využívají hluboce regresívních fyziologických aktivit k odstranění již existujících imprintů a k ustavení nových. Ale žádná z těchto metod se co do možností re-imprintu neblíží ani zdaleka možnostem a účinku drog. Konečně pak, mohou-li být tyto „ne-chemické" metody vůbec účinné, děje se tak jenom proto, že jsou schopny vyvolat v nervové soustavě člověka chemické změny.

Kapitola dvanáctá

1. Nicméně v průběhu následujícího desetiletí mexická policie od pronásledování a obtěžování Marie Sabiny upustila. Byl jí dokonce přiznán status „udržovatele", to jest toho, kdo udržuje a na další generaci přenáší národní dědictví jakožto základ národní hrdosti. V jednom z největších kin hlavního města se promítal dokumentární film o jejím životě a představení byla neustále vyprodána. Její vyzdvižení na piedestal národního hrdiny bylo možné jen díky entuziasmu právě těch mladých lidí, jejichž úsilí Wasson neustále zlehčoval.

Kapitola čtrnáctá

1. Podrobnější popis Velkopátečního experimentu a další studie o možnosti probuzení náboženské zkušenosti za pomoci psychedelických drog lze najít v mé knize *High Priest* (NAL-World, 1967).

Kapitola šestnáctá

1. Ignaz Philipp Semmelweis (1818–1865) byl maďarský porodník, který odhalil infekční povahu bakteriální choroby, vyvinul metodu preventivní antisepse, a byl posléze za své inovativní koncepce doslova zničen svými kolegy, příslušníky lékařského stavu. Semmelweis byl lékařem na porodním oddělení Všeobecné nemocnice ve Vídni a tam ho krajně zneklidnil epidemický výskyt horečky omladnic a následná vysoká úmrtnost mladých matek. Semmelweis určil, že prvotní příčinou nemoci je infekce přenášená z rukou ošetřujícího personálu a trval na tom, aby si lékaři a sestry před příchodem na jeho oddělení umývali ruce. Díky tomuto opatření se úmrtnost na oddělení dramaticky snížila, ale proti Semmelweisovi se zvedla vlna nepřátelství se strany jeho kolegů, kteří se cítili implikacemi jeho objevu uraženi. Neustálé zesměšňování a ostrakizace donutily Semmelweise vzdát se svého místa. Nějakou dobu potom ještě stál před branou nemocnice a vyzýval pacienty, aby trvali na tom, aby si jejich lékaři umývali ruce. Avšak zanedlouho propadl šílenství a spáchal sebevraždu.

Semmelweisovu vědeckou studii publikovanou v jednom švýcarském časopise si přečetl významný anglický chirurg lord Lister, kterému se nakonec podařilo zavedení antiseptických metod v medicíně prosadit.

2. *Memorandum Úřadu vědeckého zpravodajství*

POTENCIÁLNÍ NOVÁ LÁTKA PRO VEDENÍ NEKONVENČNÍ VÁLKY

Diethylamid kyseliny lysergové (LSD)
(N,N-diethyllysergamid)

Podkladem tohoto memoranda jsou zpravodajské výsledky k 1. srpnu 1954

CIA/SI 101-54
5. srpna 1954

ÚSTŘEDNÍ ZPRAVODAJSKÁ SLUŽBA (CIA)
Úřad vědeckého zpravodajství

Diethylamid kyseliny lysergové (LSD), N-diethyllysergamid) je droga derivovaná z ergotinu (alkaloidu námele). Má velký strategický význam jako potenciální agens, látka využitelná při vedení nekonvenční války a při výsleších. Při aplikaci v účinných dávkách není LSD smrtelná, je bez barvy, vůně a chuti. Na rozdíl od fatálních, smrtících nervových látek je působení této drogy pouze dočasné, což představuje důležitou strategickou vlastnost pro využití při určitých operacích. Droga disponuje širokým bezpečnostním faktorem a zároveň vyvolává žádoucí fyziologické účinky, a je schopna vyvolat u velkých skupin lidí, včetně vojenských jednotek, nezájem o okolní dění a situaci, poruchy v plánování a úsudku, a dokonce strach, hrůzu a zmatek, jež nelze kontrolovat.

Ze všech v současné době známých substancí s významnými účinky na myšlení, jako jsou meskalin, harmin a další, je LSD zdaleka nejúčinnější. Již velice malá množství látky (od 30 miliontin gramu výše) jsou schopna vyvolat závažné poruchy duševní činnosti a smyslového vnímání, anebo činí mysl citlivou a přístupnou vnějším vlivům nejrůznějšího charakteru.

Základní surovinou, z níž se LSD připravuje, je námel. Sovětský blok disponuje značným množstvím této suroviny.

3. Následující úryvek je přetištěn z listu *Boston Globe*, 1. září 1977:

Harvardský psycholog, který se zasadil za vyloučení popularizátora LSD Timothyho Learyho z řad členů akademické obce univerzity, patřil k těm výzkumným pracovníkům, kteří dostávali finanční prostředky z programu CIA určeného ke sponzorování výzkumů ještě mnohem kontroverznějších, než byl výzkum Learyho.

Dr. Herbert Kelman, profesor sociální etiky na stolici Richarda Clarka Cabota na Harvardu, včera přiznal, že obdržel grant od Human Ecology Fund. Zároveň řekl, že až donedávna nevěděl, že tato organizace sloužila jako kanál k transferu peněz z fondů CIA.

Kelman vypověděl, že žádal a také obdržel od této nadace 1 000 dolarů na účely, které neměly spojitost s drogami, a to již v roce 1960, tedy tři roky předtím, než se mu podařilo dosáhnout vypovězení Learyho a jeho spolupracovníka z výzkumného týmu dr. Richarda Alperta z Harvardu v souvislosti s jejich údajným využíváním řádných studentů univerzity pro výzkum s LSD.

Před svým vypovězením působili oba muži jako pedagogové na katedře psychologie na Harvardu.

CIA nedávno přiznala, že organizaci pod názvem Society for the Investigation of Human Ecology (Společnost pro výzkum lidské ekologie), známou též jako Human Ecology Fund (Nadace lidské ekologie) vytvořila jako součást svého programu kontroly lidského myšlení a chování, který byl dotován 25 miliony dolarů. Program byl označen šifrou MK-ULTRA.

Je ironií, že Nadace lidské ekologie financovala práci podobnou Learyho výzkumu již v padesátých letech, a to v Massachusettském středisku duševního zdraví v Bostonu. Podle našich zpráv byli studenti z Harvardu i dalších univerzit v této oblasti využíváni jako pokusné osoby v těchto experimentech. Leary prohlašuje, že svoje pokusné osoby o průběhu a cílech experimentu vždy informoval; CIA naproti tomu připouští, že docházelo k aplikaci drog osobám neobeznámeným.

Kapitola osmnáctá

1. Hassan-i-Sabbah, spolužák Omara Chajjáma na perských tajných školách, byl znám tím, že k dosažení svých politických cílů využíval technik založených na erotice a estetice. Ve své sektě vytvořil rafinovaný, pečlivě propracovaný systém iniciace probíhající v několika stupních. Ačkoli sekta byla poměrně malá, dokázal Hassan a po něm i další „velmistři“ využít svých znalostí a schopností v oblasti neurologie a udržet si svobodu a nezávislost v bojovném, agresivním muslimském prostředí. Pomocí nenásilného, hedonistického know-how se jim dařilo po téměř dvě století úspěšně podrývat arabské diktátorské režimy, ostatně ne nepodobné dnešnímu sovětskému.

Francouzští historici a lingvisté 19. století, zastánci revizionismu, utvořili slovo „assassin“ z původně arabského *hashishin* (ten, kdo užívá hašiš), a začali je použí-

vat k označení osoby, která prošla výcvikem spojeným s brainwashingem a účastní se různých tajných a ilegálních operací za účelem podvrácení imperiální autority. Přibližně v téže době se však hašiš začal užívat i na Západě k účelům rekreačním a estetickým. Do Francie hašiš znovu uvedl psychiatr Jean-Jacques Moreau, který drogu přivezl z Egypta a založil v Paříži proslavený Hašišový klub. Hašiš hrál subverzívní úlohu i v revolucích té doby ve Francii a v Itálii. Tento zakořeněný názor na konopí (cannabis) jakožto drogu vyvolávající problémy, antiestablishmentovou a anarchickou, tvořil pozadí onoho tlaku směřujícího proti marihuaně, tlaku, který vyústil v zákony z roku 1937 stavějící marihuanu mimo zákon.

Kolem roku 1960 beatničtí spisovatelé William Burroughs a Brion Gysin legendu o Hassanovi-i-Sabbahovi vzkřísili, připisujíce mu prohlášení deklarující svobodnou vůli: „Nic není skutečné; všechno je dovoleno." Tato proklamace implikuje existenci mnohočetných realit, které jsou tyto drogy schopny vyvolat.

Kapitola devatenáctá

1. Kniha *The Structure of Scientific Revolutions* od Thomase S. Kuhna vyšla v nakladatelství Univerzity of Chicago Press v roce 1962 a stala se jednou z nejvýznamnějších současných prací zabývajících se studiem vývoje vědeckých idejí. Nové koncepty a paradigmata vedoucí ke změnám v teorii, praxi i přístrojové technice, narážejí vždy na zuřivý odpor ortodoxie ovládající tu kterou dobu. Přitom dochází k extrémní politizaci nových modelů proměňujících dosavadní rituály a způsoby myšlení. Kuhn soudí, že „při výběru paradigmat je tomu stejně jako v případě politických revolucí - neexistuje žádné vyšší měřítko než konsensus relevantní pospolitosti".

2. Vylíčení událostí, v nichž hrála roli Mary Pinchotová- Meyerová a další washingtonští prominenti najdeme v knize Deborah Davisové *Katharine the Great* (Hartcourt Brace Jovanovich, 1979); i tato kniha se stala předmětem kontroverze, jak o tom informovaly listy *The New York Times* a *Philadelphia Inquirer.*

Kapitola dvacátá

1. Castaneda velice výstižně popisuje podvodného učitele, který se vyžívá v neupřímnosti a záludnosti a hraje se svými žáky klamavé hry, aby se pak v soukromí smál, jak se mu je podařilo obalamutit onou předstíraně pokornou a strojeně prostou fásadou sedláka; ostatně Castaneda sám je skvělým příkladem tohoto životního stylu. Problém falše je tak palčivý proto, že faleš sama koření ještě v loveckosběračské fázi vývoje lidské společnosti. Ale právě pro svůj záludný a tajnůstkářský způsob chování, který se původně uplatňoval při stopování zvěře, žije nakonec kouzelník v jakémsi temném světě nejistoty typické pro život v džungli, v paranoidním univerzu navzájem spolu soupeřících adeptů a exponentů černé magie.

2. Ty dva „špatné tripy" ze Zihuataneja pro nás znamenaly novou zkušenost. Od samého počátku našeho výzkumu jsme se soustřeďovali na pečlivou přípravu a ve-

dení sezení a zajištění klidného a bezpečného prostředí. Stovky úspěšných sezení nás ukolébaly do pocitu jakéhosi falešného optimismu pokud jde o vnitřní prostor člověka. Ale koneckonců i ty dvě deprimující epizody z Mexika nás jen utvrdily v názoru, jak zásadní a klíčovou důležitost má prostředí a celkové podmínky experimentu. Pochmurná atmosféra hrozby ze strany policie se nepochybně stala spouštěčem negativistických reakcí.

Případ dr. Payna v nás ještě dlouho vyvolával značné rozpaky. Proč jsme se ho vlastně rozhodli lovit jako nějaké nebezpečné zvíře, a tak jsme ho vyprovokovali k útěku? Možná by přitom stačilo nenápadně na něho dohlížet, někde na pláži postavit hranici a jeho pak pozvat, aby se připojil k našemu kroužku kolem ohně; možná by se pak vrátil sám a my bychom ho mohli v rozhovoru uklidnit. Payne neudělal nic, co by mohlo ospravedlnit a zdůvodnit naši panikářskou reakci a jeho fyzické znevolnění. Byly to, opakuji, strachy a obavy nás všech coby slušných a spořádaných lidí, které prohloubily náš zmatek. Všechny nás zjevně ovládl ten nezničitelný policajt skrytý v každém z nás.

Zato Marveyovo zcvoknutí bylo jasným důsledkem našeho vyhoštění z Mexika. Kdybychom nebyli nuceni opustit Catalinu, byli bychom mohli dopřát Marveyovi dost času na to, aby našel cestu zpět. Uklidňující skutečností bylo, že se oba muži již během několika dní navrátili do stavu „duševního zdraví“ a zcela zjevně na tom nebyli hůř než předtím.

Otázka „nebezpečnosti“ drog byla předmětem našeho zájmu po léta. Spolu s ostatními jsme i my byli svědky toho, jak stovky neinformovaných lékařů a vědců, placených buďto jednotlivými státy anebo federální vládou, autoritativně prohlašují, že LSD ruinuje životy lidí, ničí mozkové buňky, je příčinou rozpadu chromozomů a vůbec kdekteré myslitelné duševní či tělesné choroby, a k tomu ještě i všemožných monstrózních defektů plodu.

Jistě nemusím zdůrazňovat, že *nikdo nemohl mít větší starost a zájem získat veškerá dostupná fakta o případných nebezpečích psychedelik než právě my, kteří jsme je pravidelně požívali ve velkých dávkách.*

Následující poznámky ohledně nebezpečí kyseliny-meskalinu-hub-marihuany jsou výsledkem třiadvaceti let soustavného a neúnavného zkoumání.

1. Aspekty somatické: ohledně toxicity LSD byl a stále je naší autoritou dr. Albert Hofmann, význačný chemik pracující pro firmu Sandoz. Ve své autobiografii s názvem *LSD: My Problem Child* (Tarcher, 1983) Hofmann píše:

> „Pokud je mi známo, nedošlo dosud ani k jednomu případu úmrtí v důsledku otravy LSD. Byla vskutku zaznamenána řada případů s fatálními následky, které jsou připisovány účinkům LSD; ale ve všech těchto případech se jedná o nehody, a to se týká i sebevražd, jejichž příčiny lze hledat ve stavu mentální dezorientace při intoxikaci LSD. Nebezpečí LSD spočívá tedy nikoli v její toxicitě, ale spíše v nepředvídatelnosti jejích účinků na psychiku.
>
> Před několika lety se v odborné literatuře i v laickém tisku objevily zprávy, že v důsledku intoxikace LSD došlo k poškození chromozomů anebo genetického materiálu. Tyto účinky však byly pozorovány jen v několika jednotlivých případech. Následné rozsáhlé vyšetření velkých, statisticky významných souborů osob však prokázalo, že neexistuje žádná spojitost mezi chromozomálními anomálie-

mi a medikací LSD. Totéž platí pro zprávy o případech deformace plodu, jejichž příčinou údajně bylo LSD."

2. Aspekty psychologické: požití těchto drog bez přípravy a odborného vedení rezultovalo do několika náhodných případů zranění či smrti a do o něco většího počtu dočasných (méně než 72 hodin trvajících) případů quasi-psychotické zmatenosti. Ale důkladný statistický průzkum by prokázal, že četnost nehod ve spojitosti s A-M-M-M je nižší, než je tomu v případě alkoholu, trankvilizérů, narkotik, či PCP. Jde o podobný paradox, jako kdyby nějaký člověk pokousal psa: nehody či nešťastné náhody zapříčiněné drogami A-M-M-M jsou atypické do té míry, že důležitou zprávou se stává každý jednotlivý případ pomatenosti, zatímco 50 tisíc životů ztracených každoročně v důsledku požívání alkoholu se považuje za zcela normální situaci, takříkajíc prostě obchod.

Moralisté dělají mnoho povyku kolem široce komentovaných úmrtí různých celebrit. Avšak vzdor tomu, že v show-businessu v letech 1965–1975 bralo psychedelika značné procento lidí, nedošlo ani k jednomu úmrtí, které by bylo možné připsat LSD. Když se nad tím zamyslíte, je sám ten pojem absurdní: předávkování LSD? Předávkování cannabisem?

Došlo samozřejmě k tragickým případům úmrtí Briana Jonese, Janis Joplinové, Johna Belushiho, Williama Holdena, Natalie Woodové, Jimiho Hendrixe, Keithe Moona, Edie Sedgewickové, Mamy Cass atd. Ale ve všech těchto případech byl příčinou smrti alkohol v kombinaci s fenmetraziny nebo amfetaminy.

Statistické údaje z oddělení první pomoci v nemocnicích potvrzují, že v Americe je nejčastější příčinou náhodného úmrtí alkohol ve spojení s trankvilizéry (fenmetraziny). Obojí jsou legální drogy.

V průběhu let 1967–1972 se díky polemice kolem LSD podařilo rozpoutat učebnicový příklad masové hysterie. Byl jsem konsternován, ale zároveň i fascinován, když jsem pozoroval, jak lze dosáhnout toho, aby byla celá populace zaplavena epidemií iracionálního strachu; zajímalo mě to proto, že rozumné pochopení tohoto fenoménu je zásadně důležité pro zdravý vývoj každé společnosti či genetického fondu.

Iracionální strach je hlavní překážkou lidské evoluce, a to jak individuální, tak i druhové; je nakažlivý, vede ke snížení inteligence a k nepřiměřenému odtahování se od zajímavých a přitažlivých novinek, na nichž záleží další růst.

Malou rekapitulací kyselinového třeštění byla hysterie kolem Tylenolu. Tylenol byl nejbezpečnější a nejúčinnější drogou svého druhu. A najednou jenom proto, že si někdo v Chicagu neodborně zaexperimentoval s několika krabičkami Tylenolu, stal se samotný název této drogy spouštěčem jakési archetypální, protozoální paranoie ohledně jedů v našem životním prostředí.

Kapitola dvacátá první

1. Někteří lidé možná soudí, že můj život je strukturován na základě vzorce kompulzívní, nutkavé rebélie proti autoritě, neschopnosti dosáhnout přizpůsobení se obecně uznávaným sociálním normám, které charakterizuje zralou osobnost. Já však

s tímto názorem nesouhlasím. Šestatřicet let praxe v profesi psychologa mě naučilo, že v každé společnosti existují jedinci, kteří jsou ze své přirozenosti naprogramováni spíše na inovaci než na konformitu.

Každá jednotlivá lidská populace produkuje širokou varietu typů, a to díky odlišnostem v DNA designovaných k vykonávání různých specializovaných funkcí nezbytných k udržení žádoucí adaptability sociálního druhu na neustále se měnící životní prostředí. V několika svých knihách jsem popsal čtyřiadvacet strukturálních typů lidských bytostí, které se od sebe liší právě tak, jako se mravenci-dělníci odlišují od mravenců-bojovníků.

Líbí se mi věřit, že já sám přináležím ke genetickému typu či kastě vynálezecko-inovátorské. Můj mozek je uzpůsoben k programování nových realit, k tomu, aby viděl jinak, aby vytvářel originální perspektivy. Strčte mě do korekce v nejhorší base v Americe a já budu mít i zde potěšení z možnosti nazírat svět z nového hlediska. Díky svým genům jsem vždy připraven k tomu, pokusit se vás překvapit, přimět vás k úsměvu vyplývajícímu z poznání nové neočekávané možnosti. Z téhož důvodu je pro mne přímo bytostně nemožné jakkoli konceptualizovat pouze mechanickou aplikaci minulého a přítomného na budoucnost.

V této své excentricitě nejsem sám. V každém genetickém fondu, v každé populaci je přibližně osm procent jedinců s podobnou chromozomální vazbou. Také ovšem platí, že ve většině kultur míváme my vynálezci-inovátoři potíže; kasta, která je u moci, se cítí instinktivně ohrožena naším tlakem na neustálou změnu.

Nicméně byla v historii přece jen určitá období a místa, kde byla individualistická vynalézavost podporována: v Aténách v pátém století před Kristem například, anebo v období osvícenství a boje za lidská práva (1750–1850) v Západní Evropě a Severní Americe. Já jsem měl štěstí, že jsem se narodil v Americe a mužného věku dosáhl právě v době (1960), kdy nastupoval věk inteligence a informace a moje kasta byla povolána splnit svoji úlohu, totiž prosadit inovaci.

Teorie, podle níž je příslušnost ke strukturální kastě determinantou lidského chování, je velice vlídným a soucitným náhledem na lidskou přirozenost. Každý je prostě perfektně naprogramován, aby plnil nějakou důležitou funkci. Problémem může být, že funkce vaší kasty není právě zapotřebí v tom čase a na tom místě, kde se právě vy nacházíte.

Řešením je být prostě potichu a chovat se nenápadně, pokud nepřijde váš čas, anebo migrovat na místo, kde jsou na vás připraveni.

Jakožto geneticky determinovaný agent změny nejsem tedy ani rebelant, ani konformista – jsem prostě buď ve svém čase, anebo před ním.

Pro toho, kdo se narodí jako inovátor, je profesionální kodex jasný: pokud nemáš potíže se společností, pak patrně neděláš to, k čemu tady jsi.

2. MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ

Washington, D.C. 20520

FOI No. 7900861

Pan Timothy Leary
Los Angeles, CA 90069

Vážený pane Leary:
reaguji na váš dopis ze 3. srpna 1977 adresovaný panu Robertu S. Youngovi z Ústřední zpravodajské služby, ve kterém žádáte o zveřejnění jistých dokumentů podle Zákona o svobodě informací (kapitola 5 USC článek 552a).

Ústřední zpravodajská služba postoupila našemu úřadu 80 dokumentů k prostudování a k rozhodnutí o zveřejnění. V průběhu práce vyšlo najevo, že 23 z těchto dokumentů již byly podrobeny studiu v souvislosti se žádostí FOI No. 830451. Dále bylo zjištěno, že v případě 5 dalších dokumentů se jedná o duplikáty originálů. V důsledku toho se náš úřad zabýval 52 dokumenty místo oněch 80 původně mu předaných. Po pečlivém prostudování těchto dokumentů bylo rozhodnuto, že 25 z nich může být zveřejněno v plném znění a dalších 25 s vypuštěním některých částí. Rozhodnutí, zda mohou být zveřejněny i zbývající dva dokumenty, bude moci být učiněno až po konzultaci s dalším vládním úřadem. Jakmile bude v této věci rozhodnuto, budeme vás informovat písemně.

S úctou
Clayton E. McManaway
náměstek tajemníka
Úřadu správy
Středisko klasifikace/deklasifikace

ARCHIV ÚSTŘEDNÍ ZPRAVODAJSKÉ SLUŽBY
odkud: BARBADOS
KOMU: ministr zahraničních věcí
Č: 2, 8. července
NALÉHAVÉ
Oddělení akcí 2, na vědomí Londýn naléhavé 2, Martinique 1.

Úředníci zdejší služebny navštívili Dominicu ve dnech 3. – 6. července, aby vyšetřili předpokládané vyhoštění amerického občana Johna Pelyze Presmonta (narozen New York City 9. ledna 1923, pas č. B587710, vydán New York 29. srpna 1961) podle zákona státu Dominica o vyhošťování nežádoucích osob. Podrobné výsledky šetření sděleny aerogramem. Služebna nedoporučuje žádnou akci ve prospěch Presmonta a považuje věc za vyřízenou.

Presmont však pozval dr. Timothyho Learyho, bývalého profesora Harvardovy univerzity, propuštěného pro experimenty s drogami měnícími myšlení (LSD, meskalin, psilocybin). Zkoumají možnost zřídit na Dominice „hotel štěstí", jakousi komunitu transcendentálního života, složenou z několika rodin. Leary, o jehož propuštění atd. referoval Time Magazine z 29. března 1963, přijel na Dominicu s asi 15 společníky (muži, ženy, děti) 4. července a v současné době hledá vhodné místo pro založení „výzkumného střediska", v němž by vedl semináře a pokračoval v experimentech. Středisko by mělo sloužit obyvatelům Dominicy i Američanům. Guvernér Dominicy se o věc zajímá, ale není si plně vědom všech okolností Learyho případu a jeho pověsti.

V tomto smyslu představuje Leary potenciálně vážný problém. Žádám ministerstvo, aby kontaktovalo příslušné vládní úřady a dodalo služebně veškeré informa-

ce o kontextu Learyho experimentů s psychedeliky, o jaké drogy šlo, stanovisko vlády US, abychom byli schopni náležitě zodpovědět případné dotazy se strany správy Dominicy anebo úřadů kteréhokoli z osmi ostrovů nacházejících se v konsulárním okrsku, na nichž by se Leary mohl pokusit zřídit svou operační základnu.

Donovan

Kapitola dvacátá druhá

1. Osm základních existenciálních otázek ze studie „Osm technologií božích":

1. *Počátky*. Otázky z Genese: jak, kdy, odkud povstal život? Jak se vyvíjel?

2. *Politika*. Otázky bezpečnosti, moci, ovládání a teritoria: proč spolu lidé bojují a soutěží destruktivním způsobem? Jaké jsou teritoriální zákonitosti, jimiž lze vysvětlit konflikt? Je možné, aby lidé žili v relativním míru a harmonii? Jak, kdy, kde a proč se lidé liší (od sebe navzájem a od ostatních savců) v záležitostech agrese, ovládání, kooperace, sdružování?

3. *Gnoseologie (teorie poznání)*. Problematika pravdy, skutečnosti, jazyka, poznání, komunikace, zhotovování předmětů, uměleckých děl a symbolických systémů: jak, kdy, kde a proč se u jednotlivce i u druhu objevuje myšlení?

4. *Etika*. Otázky sociální kontroly, dobro, zlo, tabu, zákon, zločin: jak, kdy, kde a proč se lidé liší ve svých názorech na mravnost a ve svých rituálech? Kdo rozhoduje o tom, co je dobré?

5. *Estetika*. Problematika krásy, rozkoše, luxusu, smyslového uspokojení: jak, kdy, kde a proč se lidé věnují ozdobování, hedonismu, umění, hudbě, zábavě? Jak, kdy, kde a proč jsou mezi nimi odlišnosti ve způsobech dosahování rozkoše?

6. *Ontologie*. Problematika reality a její definice (příp. definic): jak, kdy, kde a proč dochází u lidí k rozdílům v realitách, které konstruují a obývají? Jak se tyto reality tvoří a mění?

7. *Teleologie*. Otázky evoluce a de-evoluce života: jaké jsou fáze a mechanismy evoluce? Kde, kdy, jak a proč k evoluci vůbec dochází? Je to náhoda? Přirozený výběr? Stvoření? Jestliže je život stvořený a evoluce postupuje podle plánu, kdo je toho původcem? Kam se ubírá život?

8. *Kosmologie*. Problémy evoluce galaxií, nejvyšší energie, základní struktury: jak, kdy, kde a proč došlo k zformování hmoty/energie? Jaké jsou základní jednotky a vzorce uspořádání hmoty/energie? Jaké jsou základní síly, energie a plány, které drží vesmír pohromadě (nebo nedrží) a determinují jeho evoluci?

Podkladem pro tuto studii byly nové perspektivy odhalované v mnoha vědních oborech - v nukleární fyzice, astrofyzice, imunologii, genetice, neurologii, etologii, demografii, computerové teorii. Výsledkem těchto objevů jsou údaje, jež si žádají drastických změn v našich dosavadních konceptech lidské přirozenosti. Nyní se tedy objevila ona jedinečná příležitost, že náš druh bude mít poprvé možnost nejen odpovědět na základní otázky ohledně toho, jak a proč jsme se vůbec vyvinuli, ale i jít dál směrem k ovládnutí technologií řízení a vývoje naší stránky tělesné, našich neurologických realit a genetických výhledů, a záležitostí naší planety a vesmíru vůbec.

2. V knize svých vzpomínek *This Timeless Moment* vypráví Laura Huxleyová příběh posledního Aldousova kyselinového tripu. V posledních hodinách svého života, když se už blížil konec, předal jí Huxley zašifrovaný vzkaz se žádostí o LSD. Laura se radila se známým expertem na LSD dr. Sidneyem Cohenem a ten soudil, že není důvod drogu Aldousovi nedat. Takže Laura vstříkla velkému filozofovi silnou dávku a pak mu četla z naší příručky *The Psychedelic Experience*.

Kapitola dvacátá třetí

1. Zhruba v té době jsme měli možnost seznámit se - určitě to nebyla náhoda - se spisy etnologů a antropologů (Ardrey, Fox, Lindauer, Tiger, Maurais, Von Frisch, Macterlinck, Edward, Wilson), jejichž studie o chování společenských živočichů nám pomohly lépe porozumět tomu, o co jsme se sami právě pokoušeli. Měli jsme za to, že migrační rodina, internacionální kmen či jednotka, segment populace vzniklý na základě volby, se může v budoucnu stát přirozenou jednotkou lidské inteligence. DNA často pudí organismy k novému způsobu chování, aniž by ho ovšem tyto organismy mohly jasně pochopit. Byli jsme si vědomi, že jsme se rozhodli odejít ze staré industriální společnosti a nyní hledáme místo, kde by bylo možné vytvořit nový životní styl. Věděli jsme dále, že je nám společný intenzívní pocit, že naší základnou nadále nemohou být staré životní formy.

Naše víceméně nahodilé cesty do jiných zemí i to, že jsme se nakonec usadili v Millbrooku, to vše byly zřejmě neuvědomělé přípravy pro život průkopníků v nové ekologické oblasti, která se nyní pro náš druh otevírá. Migrace do meziplanetárního prostoru: malé obytné jednotky na oběžné dráze kolem země. Ať už tomu bylo jakkoli, připravovali jsme se my migranti z Millbrooku intenzívně na další krok.

2. Nejvzácnějším spoluúčastníkem našeho projektu v té době byl profesor Martin Dickson z univerzity v Princetonu, který byl pro nás zdrojem poučení o tradici súfismu v islámu - o všech těch básnících a filozofech užívajících hašiš, aby prožili vizionářskou zkušenost a objevili Boha ve svém nitru. Během svých návštěv Teheránu bral profesor Dickson psychedelické drogy s íránskými učenci a se švýcarským lékařem Rudolphem Gelpkem, který byl též autorem klasických překladů perské poezie. Gelpke příslušel k oné skupině švýcarských a německých intelektuálů, kteří již dříve brali pravidelně LSD s Albertem Hofmannem a Ernstem Jüngerem. (Jungerovy spisy ze třicátých let glorifikovaly disciplínu a válku a ovlivnily i Adolfa Hitlera. Jünger se však zřekl nacismu poté, kdy vzal LSD, a začal psát mystické eseje o všelidském sbratření a míru.)

Podle profesora Dicksona zastávala evropská skupina experimentátorů s LSD názor, že střední třída by k vizionářské drogové zkušenosti neměla mít přístup. Zvláště Hofmann měl starost, aby se LSD nedostalo do rukou těm, kdo by je chtěli brát jenom pro zábavu a pro potřeby osobního růstu. Dickson se snažil Gelpkemu a Hofmannovi vysvětlit, že vzhledem k tradičnímu populismu v Americe je nepravděpodobné, že by se požívání látky s potenciálem LSD mohlo podařit omezit jenom na elitní skupinu učenců a zasvěcenců.

Kapitola dvacátá čtvrtá

1. Mnozí starší pacienti, chronicky handicapovaní nemocemi souvisejícími se senilitou, vyskakovali náhle – poté, co dostali injekci látek dodávajících energii – ze svých postelí a vozíků a doslova pobíhali radostí v novém návalu mladistvého elánu. Ve všech věkových skupinách byly tyto exploze bezprostřední rozkoše schopny eliminovat aspoň na určitou dobu symptomy chronické nudy a deprese. V kombinaci s pozitivními sugescemi a přiměřenou péčí vzhledem ke konkrétní somatické patologii přinášela tato léčba skutečně zvýšení sebeúcty a víc životního elánu a odvahy ke změnám života. Jelikož vysoké procento zdravotních potíží je psychosomatické povahy a tyto potíže jsou vůči konvenčním léčebným metodám rezistentní, pokud dokonce nedojde ke zhoršení stavu, bylo pro mnohé lékaře vskutku obtížné odolat pokušení užít medikace, jejímž důsledkem je bezprostřední zlepšení stavu pacientova.

Jiným zajímavým aspektem této léčby byl tzv. faktor autoadministrace, při níž si pacient sám určuje, kdy si přípravek vezme. Mnozí tihle doktoři předepisovali pacientům léky i jehly na jedno použití na měsíc dopředu. Klienti se potom stávali lékaři sebe samých anebo svých přátel.

Nevyhnutelnými vedlejšími účinky byly ovšem případy předávkování a úzkostných halucinací.

2. Často jsem byl dotazován, odkud se vlastně braly peníze na financování Millbrooku a všech těch dobrodružství po celém světě. My sami jsme si kladli tuto otázku snad každý týden. Richard Alpert a já jsme dostávali malé penze ještě z Harvardu, ke kterým jsme přidávali honoráře za přednášky na univerzitách po celém Severovýchodě. Na provoz často přispívali i krátkodobí návštěvníci Millbrooku. Přicházely i nevelké tantiémy a podíly ze zisku z knih, které jsme publikovali. A například Nanette coby úspěšná modelka si svoji cestu kolem světa platila sama.

V té době se nám všem dostalo jedné nesmírně osvobozující lekce. Zjistili jsme, že skutečně *je možné* žít jakožto duchovní hledači na volné noze, nadále nebýt navyklí anebo dokonce závislí jako narkomani na platech, které trousily instituce. Podařilo se nám vnitřně se očistit od oné panické úzkosti, která pronásledovala mnohé z našich kolegů po celý život: co když se znelíbím svému šéfovi, a v důsledku toho budu odříznut od svého pravidelného měsíčního výplatního šeku? Tato vnitřní svoboda samozřejmě podporuje nazávislost myšlení, kterého je filozofům na plný úvazek tak zapotřebí.

3. Čtyřiadvacet stupňů lidské evoluce.

1. Krátce po narození se vytvoří vazba sacího reflexu na mateřský stimulus. Na jedné straně musí existovat kojící objekt, na druhé straně se musí vytvořit imprint sání, jinak dítě nepřežije. Nesmírně důležité je prostředí, v němž se kojení odehrává. Je-li bezpečné, klidné, stimulující, je základním imprintem důvěra. Jestliže naopak prostředí, v němž je poskytována potrava, je neosobní a deprimující, pak důsledkem je percepční realita s převahou podezíravosti a strachu.

2. V raném dětství dochází k aktivaci reflexu plavání. Děti, které jsou vystaveny

styku s vodou a stimulovány k plávání již před dovršením prvního roku života, získávají celoživotní imprint sebedůvěry a dovedností.

3. Prvním projevem nervové struktury na bázi DNA ve vztahu k povrchu planety je reflex plazení. Na této úrovni dochází k aktivaci nových okruhů a k vytvoření nové reality. Podpůrné a stimulující okolí v tomto období zjevně navede dítě na životní dráhu vyznačující se sebedůvěrou.

4.-6. Následující fáze se týkají zvládnutí zemské přitažlivosti. Skrze reflexy batolení (4), chůze-běhu (5) a šplhání (6) se získá přístup ke třem nervovým okruhům, jež budou monitorovat mody tělesného pohybu. Zde znovu je klíčově důležité prostředí, lidské i geografické. Děti vyrůstající v přecpaném městském bytě, jejichž rodiče jsou úzkostní a neobratní, které případně mají sourozence se sklonem k dominanci, rozvinou psychomotorický styl velmi odlišný od dětí, které jsou podněcovány ke zvládání zemské tíže a pohyblivosti v otevřené atmosféře podporující sebedůvěru.

7.-9. Osvojení jazyka (7) jako prostředku dorozumívání nastává tehdy, když jsou uvedeny do činnosti příslušné okruhy mozku. Je dobře známo, že děti vstřebávají jazyk rychle a s lehkostí téměř zázračnou, jíž se většina dospělých nepřiblíží ani zdaleka. Jde o klasickou ilustraci síly imprintu (učení formou okamžité absorbce), v kontrastu s učením formou podmiňování, jež je založeno na odměně či trestu. Děti, které si osvojují jazykové symbolické formy v kontextu povzbuzení, pestrosti a stimulace, budou ve verbální oblasti dosahovat dobrých výsledků. Děti, jejichž jazykové prostředí je omezené či málo stimulující, budou se po celý svůj život potýkat s jazykovým handicapem. Symbolická tvořivost (8) a schopnost sociální kooperace (9) - tedy začleňování se do různých klubů, part a spolků - se děje během preadolescence. I v této fázi je povaha životního prostředí nesmírně důležitá. Jestliže dítě ve věku deseti dvanácti let nemá dostatečný kontakt s vrstevníky, jsou jeho základní sociální reflexy narušeny.

10. Probuzení sexuality, etapa zvýšené senzitivity determinující celý život.

11. Etapě rodičovství nerozumíme ještě dosti dobře. U ženy těhotenství (a u muže vizuální kontakt s potomkem) aktivizují nový okruh v mozku. Metamorfóza od adolescentního barbarství do fáze rodičovské domestikace je tak hluboká, že dovoluje přirovnání k vývojovému skoku mezi housenkou a motýlem.

12. Finální fází embryonálního stádia lidského životního stylu je období po menopauze. Člověk stárnoucí využívá své nervové okruhy způsobem velmi se lišícím od teenagera i člověka v období zralosti. Důraz se nyní klade na bezpečí, kontinuitu, vyhýbání se novému, preferování „práva a pořádku".

K následujícím dvanácti stupňům evoluce může dojít teprve poté, kdy jednotlivec (a v konečné instanci i druh) transcenduje oněch dvanáct primitivních, k přežití se vztahujících imprintů a začne si osvojovat *neurotechnologii vlastního já*.

Prvních dvanáct stupňů se obvykle označuje jakožto *lidská přirozenost*. Já zde navrhuji, aby se následujících dvanáct stupňů neboli metamorfóz (během nichž se individuum osvobozuje od rigidních vazeb k návykům sociálním, politickým, rodinným, sexuálním, sémantickým, emocionálním a fyziologickým) označovalo jakožto

stádia *humanistická* či *meta-humánní*. Je politováníhodné, že angličtina nedisponuje dosud slovníkem, s jehož pomocí by bylo lze popsat budoucí stupně, ke kterým je nám souzeno postupovat jakožto jednotlivcům stejně jako druhu.

S mnohým váháním a obezřelou opatrností zde nyní uvádím jednu možnou verzi výčtu *humanistických* stádií budoucího vývoje:

OVLÁDÁNÍ TĚLA JAKO ESTETICKÉHO INSTRUMENTU	13. *hedonistické*: esteticko-eroticko-somatické povědomí; receptivní, pasivní, konzumní přístup k tělu 14. *umělecké*: esteticko-eroticko-somatické inženýrství; aktivní, inovativní smyslové vynalézání 15. *estetická fúze*: esteticko-eroticko-somatické spojení s ostatními umělci; život jako umění
ZVLÁDNUTÍ OPERACÍ NA BÁZI COMPUTER-MOZEK	16. *konsumpce multiplikovaných realit*: elektronicko-computerově-psychedelické povědomí; potěšení z relativistických mozkových funkcí a vytváření neuroelektrických vzorců (videohry) 17. *neurologické inženýrství*: vytváření elektronicko-psychedelických realit; computerové programování 18. *vytváření sítí multiplikovaných realit*: intercomputerové propojení; telepatie?
OVLÁDÁNÍ CNS/RNA-DNA, TEORIE GAIA, SOCIOBIOLOGIE	19. *genetická konsumpce:* sociobiologické povědomí; unicelulární vědomí; receptivní, pasívní potěšení z poznatků ohledně DNA; klonování, chov 20. *genetické inženýrství:* inovace v oblasti DNA; genetická kreativita, prodloužení života 21. *symbióza:* propojení mezi druhy; antigenně-imunologická kooperace, participace na inteligenci Gaia
OVLÁDÁNÍ METAFYZIOLOGICKÝCH PROCESŮ A NEUROFYZIKA	22. *povědomí o metafyziologické (mimotělní inteligenci:* povědomí nukleárních částic, vědomí fyziky (t.j. Fritjof Capra; schopna „myslet" jako nukleární částice) 23. *neuro-fyzika:* kontrola nukleárních a gravitačních procesů a mimotělního prožívání. Inteligence pevných látek Johna Lillyho? 24. *meta-fyziologická fúze:* mimotělní propojení s ostatními mimotělními entitami

Tento výčet možných úrovní lidské inteligence v budoucnosti je nutně pouze zkusmý, indikativní, sémanticky nedostatečně propracovaný, křehký a intelektuál-

ně riskantní. (Starší úvahy o těchto tématech jsem publikoval v knihách *Neurologic, Exo-psychology* a *The Game of Life*.) Jakkoli jsou tyto sondy prozatím pouze teoretické, mohou být pro náš druh nanejvýš významné. Nelze aktivovat nové okruhy soustavy CNS/RNA-DNA, aniž bychom pro ně začali vyvíjet nový jazyk.

Kapitola dvacátá pátá

1. Pokud se snad tento malý příběh o setkání s divoce vyhlížejícím cestovatelem v čase na druhém břehu Gangy zdá být málo průkazný a jaksi nedokončený, je tomu tak pouze proto, že přesně taková ta událost byla – neprůkazná, nedokončená.

2. Tento „překlad" pasáží z Tao Te-ťingu, uveřejněný pod názvem Psychedelic Prayers, vyšel ve více než tuctu vydání v pěti jazycích.

Kapitola dvacátá sedmá

1. Cord Meyer se narodil 9. listopadu 1920, o devatenáct dní později než autor této knihy. Po skončení studií na St. Paul's a Yale (1942) nastoupil jako dobrovolník k námořní pěchotě, udatně bojoval a při invazi na ostrov Guam přišel o oko. Díky svým poetickým popisům prožitků z války se stal válečnou celebritou. Podle listu *Manchester Guardian* „pro generaci studentů konce 40. let byl prototypem hrdiny".

Po propuštění z armády se v dubnu 1945 oženil s Mary Pinchotovou; došlo k tomu v témže měsíci, kdy si autor této knihy vzal Marianne Buschovou. V roce 1947 se Meyer stal předsedou organizace United World Federalists, což byl typický produkt období studené války, s internacionalistickými ideály a financovaný z pravicových zdrojů.

V téže době se Meyer účastnil založení organizace American Veterans Committee (AVC, Výbor amerických veteránů). Na prvním celostátním sjezdu této organizace liberálně smýšlejících válečných veteránů (jehož se účastnil i autor jakožto „nevinný, nic netušící a naivní" vedoucí delegace jednoho státu Unie) stál již Meyer v čele vysoce organizovaného pravého křídla, jakési frakce zaměřené „proti rudým", které se podařilo ovládnout celou organizaci.

K přímé konfrontaci mezi mnou a Cordem Meyerem došlo o rok později na druhé výroční konferenci v Milwaukee. Tentokrát jsem byl již o trochu chytřejší a vystupoval jsem jako člen frakce, jejímž cílem bylo zastavit tahanice levice s pravicí a věnovat pozornost základním problémům, růstu členské základny a činnosti organizace. V Milwaukee se stal vedoucím této umírněné frakce Michael Straight, který byl v té době vydavatelem časopisu *New Republic*.

Cord Meyer později vylíčil tyto události způsobem nepostrádajícím zajímavosti: „Mezi členy této třetí kliky jsem měl několik přátel, které jsem se snažil přesvědčit, že jejich kompromisní stanovisko by mohlo poskytnout výhodu komunistům, a to v tom smyslu, že by mohlo dojít k rozkolu v antikomunistickém voličstvu. Teprve o mnoho let později jsem se dozvěděl, že jistý velice hlučný a výřečný představitel

této třetí síly byl v té době agentem řízeným KGB a že strategie směřující k rozštěpu v našich řadách byla zosnována v Moskvě."

Tento důvěrně známý motiv „made in Moscow" byl přímo obsesí studenoválečníků po ne méně než tři dekády. Vedl přímo k Johnsonově pádu i k aféře Watergate a na jeho základě došlo i pokusům přimět mě svědčit v případu Gray-Miller-Felts o mnoho let později.

V říjnu 1951 ukončil Cord Meyer své působení v AVC i v United World Federalists (vzápětí poté byly obě organizace zcela nefunkční) a stal se pracovníkem CIA. V roce 1954 již byl vedoucím sekce mezinárodních organizací. „V této funkci," píše Meyer ve své autobiografii, „jsem se stal vedoucím představitelem jedné z důležitých operačních sekcí na Ředitelství plánování..."

V roce 1967 se objevily v listech *Ramparts* a *New York Times* články, v nichž se tvrdilo, že Meyerovo oddělení tajně financovalo a infiltrovalo mnoho nadací a liberálně zaměřených vědeckých organizací, jako byla NSA (snad National Standards Association). Meyer o tom píše: „Některé z těchto spekulací byly pravdivé a některé nikoli, nicméně výsledkem bylo vyvolání dojmu skandálu celostátního rozsahu, v němž na lavici obžalovaných je CIA a musí čelit obvinění, že v zájmu dosažení svých temných cílů podvracela a manipulovala mnohé z nejúctyhodnějších a nejliberálnějších soukromých institucí působících na americké scéně."

Následná vlna kritiky v tisku i uvnitř akademické obce padla především na Meyerovu hlavu. Podle listu *Manchester Guardian* „byl tehdy Meyer již na řadě na povýšení do funkce zástupce ředitele plánovacího oddělení, což je patrně nejbližší ekvivalent slavné pozice ‚M' z filmů s Jamesem Bondem. Podle našich zdrojů v CIA se však místo toho uvažuje o jeho povýšení na velvyslanectví Spojených států v Londýně. Tomu se ovšem říká ‚vyhazov směrem nahoru'."

V roce 1980 publikoval Cord Meyer svoji autobiografii. Jakožto dlouholetý badatel v oboru multiplikovaných realit a autor několika knih o inteligenci jsem doslova užasl, když jsem zjistil, že název Meyerových memoárů zní *Facing Reality* a že v nakladatelské reklamě na záložce se praví, že Meyer byl „jediným příslušníkem CIA vyznamenaným třikrát jejím nejvyšším vyznamenáním, medailí za inteligenci.

Někteří fyzikové soudí, že každá částice přírody má svůj protipól v zrcadlově obráceném vesmíru antihmoty. Já sám jsem jasněji pochopil svou kulturně-politickou roli poté, kdy jsem přemítal o oné tajuplné serii polarit, v nichž jsem byl po dobu 36 let jakýmsi protipólem Corda Meyera.

Kapitola dvacátá osmá

1. Jedním z Gurdjieffem často postulovaných cílů bylo „bez milosti ničit věrouky a názory po staletí ukládané v myšlení a pocitech člověka", aby bylo možno stimulovat myšlenky a perspektivy nové. Orage píše, že „je zřejmé, že když Gurdjieff mluví o sobě, nejde o autobiografii v pravém slova smyslu. Pro něho minulost nestojí za vzpomínku, s výjimkou případu, kdy může sloužit jako příklad. To, co ve svém dobrodružném příběhu nabízí, to nejsou nějaké vnějškové modely určené k napodobování, nýbrž je to zcela nový způsob pojímání života, způsob, kdy se nás život dotýká nezprostředkovaně a dává tušit i jiné řády reality."

Kapitola dvacátá devátá

1. Tuto slavnou razii vylíčil G. Gordon Liddy ve své autobiografii *Will* (St. Martin's Press, 1979); jsou to snad nejvzletnější a nejromantičtější stránky policejní prózy, které kdy byly napsány.

„Divoké pověsti se šířily po poughkeepsieském Rialtu, to jest v okolí křižovatky Main Street s Market Street. Místní mládenci i dívky byli viděni na statku Hitchcockových. Objevily se dokonce zprávy o tom, že někdo zahlédl na pozemcích statku procházet se lidi úplně nahé. K obavám z demence zapříčiněné drogami se tak přidával i strach z nežádoucího otěhotnění pod vlivem marihuany. Říkalo se zkrátka, že v Learyho doupěti dámské kalhotky padají dolů stejně rychle, jako odkapává kyselina samotná.

...Chtěli jsme vyčkat, až se osazenstvo večer odebere na kutě, načež my bychom vzápětí provedli klasické entrée „bez klepání" – to znamená prostě rozkopnuté hlavní dveře.

...Ale Charlie (zástupce šerifa, který měl akci na povel) vůbec nemusel dveře rozkopávat. Nebyly totiž zamčené. S Borchersem jsme vyrazili nahoru po schodech, hřmotící houf policistů v patách za námi. Ale ještě jsme nevystoupili ani deset schodů, a moje nejhorší obavy se naplnily. Ve světle z haly jsme uviděli, jak Leary s Rosemary po boku scházejí po schodech nám vstříc.

Rosemary byla v průsvitném negližé, Leary měl na sobě dlouhou volnou košili. Jelikož schody byly příkré, my jsme natahovali krky nahoru a Leary poskakoval dolů k nám, zjevil se nám chudák doktor v tomto prvním pohledu v podobě pramálo zahalené.

Když jsme se na schodech setkali, došlo k první krátké konfrontaci, a to tak, že se nás Leary zcela pochopitelně (a vlastně i velice zdvořile, uvážíme-li okolnosti) zeptal „...jestli by byl někdo tak hrozně laskav a konečně mi řekl, co se tady děje."

Leary se možná ještě v tom okamžiku bavil, ale Rosemary nikoli. Naopak, zuřila. Když jsme vstoupili do Learyho obývacího pokoje, naklonil se jeden policista nad malou zdobenou mosaznou nádobku na výstupku v topeništi krbu. „Neopovažujte se toho dotknout," vykřikla Rosemary a rozběhla se přes pokoj k provinivšímu se policistovi. „To je moje svátost!"

...Podíval jsem se do krabičky. Skoro po okraj byla naplněna jakousi vysušenou rostlinnou hmotou, nepochybně marihuanou prvotřídní jakosti. „Označte to svou signaturou a datem kvůli identifikaci," řekl jsem, „a vezměte to s sebou."

Pak jsem svoji pozornost přenesl od tohoto důkazního předmětu na Rosemary; ta byla, jak jinak, stále ve své průsvitné noční košili. Ještě zuřila, dýchala zhluboka a cosi drmolila tak zmateně, že by při tom snad sám J. Edgar Hoover zapomenul i na Johna Dillingera.

Další policista... Mladý, horlivý, zaskočil do haly v podkroví a tam přesně podle předpisu rozrazil dveře do ložnice. Uvnitř zaujal předpisový postoj v mírném podřepu, jako vystřižený z lekcí výcviku se zbraní, masívní Magnum 357 v napřažených rukou před sebou, připravený na všechno. Tedy, *skoro* na všechno.

Ve světle jediné svíčky vražené do hrdla láhve od coca-coly uviděl muže a ženu, oba nahé, na jakési starožitné rohoži. Ona byla na zádech, on ve svém apogeu, připraven už už se vhroužit do jejího perigea, když tu policista zařval: ANI HNOUT!

Následoval okamžik konsternované nehybnosti, muž ztuhl, přemožen vnitřním bojem, který v něm sváděly síly Erota proti síle Smith and Wesson. Smith and Wesson zvítězil.

„Vy...vy jste se zbláznil!" vyjekl ten nešťastník. Načež, oči fixovány na hlaveň obrovské pistole, k totálnímu zděšení chudáka holky pod ním, skončil dříve než začal.

Kapitola třicátá

1. V knize *Luce and His Empire, A Biography* od W.A.Swangerga (Scribners, 1975) čteme toto vylíčení geneze článku v časopise *Life*:

Dlouho předtím, než se halucinogenní droga LSD dostala do novinových titulků, zajímal se už o ni Luce. Jedním z jeho blízkých přátel byl dr. Sidney Cohen z Los Angeles, který již dříve zkoumal účinky LSD na hercích a dalších lidech z umělecké branže. Manželé Luceovi podnikli dokonce „trip" pod Cohenovou supervizí. Po něm Clare referovala o intenzivnějším porozumění barvám na svých obrazech, zatímco Luce, kterému se naprosto nedostávalo hudebního sluchu, vyprávěl o tom, že slyšel hudbu tak úchvatnou, že ho to donutilo vyjít do kaktusové zahrady a tam dirigovat imaginární neexistující orchestr. Rovněž se mu zdálo, že předměty denní potřeby, jako třeba náčiní na stole, náhle získaly nové dimenze krásy. Ačkoli Luceovi experiment později několikrát zopakovali, měli to štěstí, že nikdy neprožili tzv. špatný trip. Na Luceho celá věc udělala tak silný dojem, že se vydal na neplánovanou cestu do New Yorku a tam rozdával šéfredaktorům časopisů Time, Life a Fortune výtisky jisté knihy o psychedelických drogách a k tomu přidával entuziastický výklad, jak vynikající by bylo udělat reportáž o tomto námětu; návrhu se Time i Life bleskově chopily a Life se posléze stal prvním rodinným magazínem, v němž vyšel materiál k tomuto tématu.

Kapitola třicátá druhá

1. Do Bílého domu přišel G. Gordon Liddy jako expert na drogy, a to díky tomu, že se mu podařilo vyhnat nás z okresu Dutchess. Tam ve své činnosti pokračoval a byl iniciátorem tří plánů, které ho vynesly do role jakéhosi mozku akce Watergate: vymyslel operaci Intercept, během níž byly neprodyšně uzavřeny hlavní hraniční přechody s Mexikem, což mělo za následek obrovský ekonomický rozvrat a mexickou vládu přinutilo použít vojenskou sílu proti vlastním zemědělcům; sepsal memorandum, na jehož základě byl zřízen Úřad pro boj proti drogám (Drug Enforcement Agency, DEA) pravděpodobně ta nejneameričtější organizace v historii

země; a rovněž od něho pocházela myšlenka poprašovat pole marihuany herbicidem paraquatem, což byl nepochybně pozoruhodný pokus rozpoutat chemickou válku proti americkým občanům.

2. Mnozí lidé se snažili hledat v tomto textu jakési významy málem kosmické. Autor písně Ray Thomas v interview pro časopis Rolling Stone říká: „Setkal jsem se s jediným člověkem, který doopravdy věděl, co jsem chtěl v té písni říct, a tím byl Timothy Leary sám. Vždyť já jsem si z něho dělal srandu, prostě jsem si z něho v té písničce utahoval. Ten ‚astrální eroplán' jsem si představoval jako nějaký křiklavě pomalovaný dvojplošník: prostě zaplatíte dvě babky a můžete se s ním proletět nad zálivem. Tim z toho měl srandu, a já jsem z toho měl srandu, ale ostatní seděli a dumali: Člověče, to má hloubku."

Kapitola třicátá třetí

1. Album k mé guvernérské kampani vydala v roce 1970 firma Alan Douglas Records. Na rozkládací obálce byla koláž z fotografií autora obklopeného patriotickými symboly v různých barvách, především ovšem v červené, bílé a modré.

2. Asi sedm měsíců po mé návštěvě Johna a Yoko jsem už seděl ve vězeňské cele a tu jsem užasl, když jsem ve vysílání jedné lokální rozhlasové stanice uslyšel novou píseň Beatles „Come Together". Ačkoliv po stránce textové i hudební byla nová verze rozhodně lepší než moje píseň z kampaně, cítil jsem se trochu dotčen, že mě Lennon takhle vynechal. (Musím vysvětlit, že i ti nejhodnější a nejupřímnější lidé mají ve vězení sklon stát se trochu přecitlivělými ohledně svého údajného či skutečného společenského přehlížení.) Napsal jsem tedy Johnovi umírněný protest, a on mi odpověděl s tím typickým lennonovským šarmem a vtipem: on že je krejčí a já zákazník, který si objednal oblek a nepřišel si ho vyzvednout. Takže on ho prodal někomu jinému.

Svoji verzi tohoto nedorozumění prezentoval Lennon ve svých posledních rozhovorech pro *Playboy*, tak hluboce a bolestně prorockých ohledně tušení jeho vlastní předčasné smrti.

V letech mého exilu byli John a Yoko vždycky nanejvýš velkorysí a připraveni pomoci. Prostřednictvím právníka Weathermenů mi poslali jistou sumu peněz (snad 5000 dolarů?). Za to, že jsem ty peníze nikdy neviděl, oni nemohli.

Kapitola třicátá pátá

1. Nejistota a ambivalentní pocity v arabském tisku ohledně důvodů mého exilu a mých politických postojů pokračovaly. Dokonce i CIA, která měla mít rozum a vědět svoje, jako by začala mít o mně nějaké pochybnosti, jak je vidět ze zprávy o mé návštěvě Jordánska, při níž jsem se setkal s Jeanem Genetem.

ÚSTŘEDNÍ ZPRAVODAJSKÁ SLUŽBA
DŮVĚRNÉ

PRO: ministerstvo zahraničních věcí
Na vědomí: ALŽÍR, AMMÁN, TEL AVIV, JERUZALÉM
OD: velvyslanectví USA BEJRÚT

DATUM: 30. září 1970

VĚC: Návštěva Learyho skupiny v Bejrútu
REF: Bejrút 9363

RESUMÉ. V bejrútském tisku bylo možno pozorovat značné rozdíly v hodnocení návštěvy Learyho skupiny. Řada levicově orientovaných listů měla za to, že účelem návštěvy bylo setkání s Palestinci, přičemž zdůrazňovala její politické implikace, zatímco listy konzervativní kladly důraz na Learyho neblahé renomé jakožto kultovní drogové postavy a upozorňovaly na jeho snahu zachovat si inkognito. Vzdor tomu, že Palestinci údajně jakékoli kontakty popírají, existuje určité důvodné podezření, že došlo k pokusům skupiny kontaktovat se s palestinskými gerilami. KONEC RESUMÉ.

Řada levicově orientovaných listů (včetně proegyptského *al Anwaru* a proiráckého *al Kifahu)* označovala Learyho ve svých titulcích za „levicového politického vůdce" a tvrdila, že přijel navštívit palestinské základny v Libanonu a Jordánsku za účelem „studia metod a zkušeností fedajjínů se zřetelem k jejich možné aplikaci v USA". V jednom z nejdetailnějších článků referuje *Anwar* o Learyho současném spojení s Černými pantery a upozorňuje na styky Panterů s fedajjíny... Jediným poukazem na Learyho angažovanost ve věci drog byl údaj ukrytý v článku, že Spojené státy vznesly proti němu „falešné" obvinění v souvislosti s narkotiky. O zjevném pokusu Learyho zachovat v Bejrútu inkognito nebyla v článku ani zmínka.

Naopak konzervativní listy *L'Orient* a *Le Jour* stejně jako nezávislý *al Nahar* uveřejnily o Learym profilové články, někdy poněkud humorné povahy, v nichž ho nazývaly „veleknězem LSD" a „mandarínem halucinace"... V těchto listech byly nicméně údaje z tiskové konference zastíněny spekulacemi o Learyho totožnosti, o jeho pokusech vyhnout se odhalení a o tom, jak byl pronásledován žurnalisty, tak trochu ve stylu keystoneských policajtů.

28. října hlásil tisk odjezd skupiny do Káhiry den předtím, údajně na příkaz libanonské vlády, a přinesl také zprávy o tom, že Sýrie a Jordánsko jí odmítly vstup do země. Zde rovněž se zprávy v tisku lišily, přičemž *Anwar* nedůtklivě volal, jak byli američtí levičáci vypovězeni novou „vládou mladých", zatímco konzervativní prosaúdský *al Haját* hlásil, že libanonské úřady skupině „doporučily", aby opustila zemi, a to „v zájmu zachování přátelských vztahů se Spojenými státy".

2. ÚSTŘEDNÍ ZPRAVODAJSKÁ SLUŽBA

PRO: ministerstvo zahraničních věcí
OD: Velvyslanectví USA Londýn

DATUM: 7. května 1971

VĚC: Daily Telegraph referuje o revolucionářích v Alžíru
REF:

K tomuto aerogramu přikládáme dva výňatky z Daily Telegraph Magazine ze 7. května 1971... Hlavním tématem článku je dosti zběžný pohled na revoluční skupiny v Alžíru... Článek má palcový titulek na první stránce: Čím je Švýcarsko pro celebrity a Lichtenštejnsko pro obchodníky, tím je nyní Alžír pro revolucionáře..."

(přiložen je výstřižek z Daily Telegraphu)

Alžírská vláda nyní oficiálně uznává třináct osvobozeneckých skupin. Těm všemožně pomáhá a poskytuje jim i finanční podporu na provoz jejich kanceláří v Alžíru. V mnoha směrech tyto úřadovny fungují jako neoficiální vyslanectví či reprezentace toho kterého národa, jež se věnují šíření informací a formování politických svazků. Mohou dokonce přímo plnit různé diplomatické úkoly: například občan Jihoafrické republiky potřebuje pro návštěvu Alžírska vízum. O to musí požádat v kanceláři ANC v Alžíru. Přitom ANC - Africký národní kongres - je ve své vlastní zemi považován za ilegální revoluční organizaci.

Alžír je tak jakýmsi střediskem anti-diplomatické fronty, v němž se pozice například velvyslanectví Velké Británie příliš neliší od postavení, které zde má reprezentace El Fatahu nebo Vietcongu anebo třeba Černých panterů, a kde se může, v jakémsi úžasném a šokujícím smyslu, Eldridge Cleaver považovat za velvyslance Spojených států.

...A vedle těchto (13) osvobozeneckých skupin s oficiálními úřadovnami je zde ještě celá řada jednotlivců, kteří v Alžírsku hledají politický azyl - jsou mezi nimi členové kanadské FLQ (Fronty za osvobození Quebecu), političtí vězni z Brazílie, anebo třeba dr. Timothy Leary, kterého z vězení dostali Weathermeni a který nyní žije v Alžíru se svou ženou Rosemary.

3. ÚSTŘEDNÍ ZPRAVODAJSKÁ SLUŽBA
MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ

DŮVĚRNÉ ALŽÍR 091
REF: ALŽÍR 087 (NOTAL)
VĚC: LEARY

1:. JELIKOŽ ZAHRANIČNÍ TISK SE VELICE ZAJÍMÁ O (vymazáno) NASTAL U LEAROVÝCH V PRŮBĚHU LISTOPADU A ZAČÁTKEM PROSINCE ZNAČNÝ NEDOSTATEK FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ, ASI V DŮSLEDKU ŘADY FAKTORŮ VČETNĚ PŘÍLIŠNÝCH VYDÁNÍ V PŘEDCHOZÍM OBDOBÍ A DOPORUČENÍ ZE STRANY GOA (government of America - americké vlády)... MEZITÍM SI LEARY SE ŽENOU NAŠLI BYT, ALE JSOU V JEŠTĚ VĚTŠÍ IZOLACI NEŽ DŘÍVE OD LIDÍ, KTEŘÍ BY SE JE CHTĚLI POKUSIT NAVŠTÍVIT (V POSLEDNÍ DOBĚ SE O TO POKUSILI DVA DOPISOVATELÉ ESQUIRU). NÁŠ ZDROJ MÁ ZA TO, ŽE LEARYHO DNY V ALŽÍRU JSOU PRAVDĚPODOBNĚ SEČTENY, I KDYŽ NENÍ NAPROSTO JASNÉ, KAM BY ODSUD MOHL ODJET.

4. GP-3

EAGLETON

DŮVĚRNÉ

ÚSTŘEDNÍ ZPRAVODAJSKÁ SLUŽBA

TELEGRAM MINISTERSTVA ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ

OMEZENÁ ÚŘEDNÍ CIRKULACE
STRANA 01 ŘÍM 031110 171238Z

VĚC: VYDÁNÍ - TIMOTHY LEARY

REF: ZAHRANIČÍ 084275

1. ANI STOPY PO LEARYM V ŘÍMĚ. VELVYSLANECTVÍ NEPOTVRDILO JEHO PŘÍJEZD PODLE ZPRÁVY A LITUJE TOHOTO ZŘEJMÉHO NEDOROZUMĚNÍ V TELEFONNÍM KONTAKTU PFUND/HUMMEL.

2. PRACOVNÍCI VELVYSLANECTVÍ SLEDOVALI LETIŠTĚ A VE SPOLUPRÁCI S ITALSKOU POLICIÍ KONTROLOVALI LETADLA. LEARY NEBYL NA SEZNAMU CESTUJÍCÍCH A ANI ŽÁDNÁ OSOBA BYŤ VZDÁLENĚ MU PODOBNÁ SE NEVYSKYTOVALA V TRANZITNÍM PROSTORU ANI NENASTOUPILA DO LETADLA. HLEDANÝ NEBYL ANI MEZI NÁVŠTĚVNÍKY NEBO CESTUJÍCÍMI NA OSTATNÍCH LINKÁCH. MARTIN.

OMEZENÁ ÚŘEDNÍ CIRKULACE

Kapitola třicátá šestá

1. TELEGRAM MINISTERSTVA ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ

OMEZENÁ ÚŘEDNÍ CIRKULACE

STRANA 1 KODAŇ 01924 131623Z

REF: ZAHRANIČÍ 079784 A 18 A 0813 90

VĚC: TIMOTHY LEARY

1. LEARYHO PLÁNOVANÁ CESTA DO DÁNSKA A JEHO NÁSLEDNÉ ZMIZENÍ PO CESTĚ VZBUDILO ZNAČNÝ OHLAS V DÁNSKÉM TISKU. LEARY BYL POZVÁN STUDENTSKÝM SVAZEM UNIVERSITY V AARHUSU, KDE MĚL MÍT PŘEDNÁŠKU S NÁZVEM „7 REVOLUCÍ“ (Správný název zněl „osm revolucí.“...)

KOMENTÁŘ: ZDÁ SE, ŽE LEARY BUĎ PLÁNOVAL CESTOVAT DO DÁNSKA NA PAS Č. K258108 V NADĚJI, ŽE DÁNSKÉ ÚŘADY NEBUDOU REAGOVAT NA OČEKÁVANÉ PŘEDCHOZÍ UPOZORNĚNÍ, ŽE TENTO PAS JE NEPLATNÝ, NEBO, A TO SE ZDÁ BÝT PRAVDĚPODOBNĚJŠÍ, NEMĚL NIKDY V ÚMYSLU DO DÁNSKA JET. JE OBTÍŽNÉ PŘEDSTAVIT SI, ŽE BY RISKOVAL CESTU DO DÁNSKA S PASEM NA JMÉNO MCNELLIS A TAM BY SE OBJEVIL NA VEŘEJNOSTI JAKO TIMOTHY LEARY.

2. Hofmann líčí toto setkání ve své autobiografii *LSD: My Problem Child* (Tarcher, 1983) takto:

3. září 1971 jsem se setkal s dr. Learym ve snack baru na nádraží v Lausanne. Naše srdečné přivítání bylo jaksi symbolické: spojoval nás osudový vztah skrze LSD. Leary byl prostředního vzrůstu, štíhlý a pohyblivý, měl do bronzova opálenou tvář lemovanou mírně vlnitými prošedivělými vlasy, vypadal mladistvě a měl jasné usměvavé oči. Svou vizáží připomínal spíš tenisového šampióna než bývalého profesora Harvardu. Jeli jsme autem do Buchillons, kde jsme si v zahradě restaurace A la Grande Forêt dali rybu a sklenku bílého; a při jídle konečně začal rozhovor otce LSD s jeho apoštolem...

Při tomto osobním setkání na mě dr. Leary udělal velice příznivý dojem. Bylo vidět, že je o svém poslání naprosto přesvědčen a své názory obhajoval sice s humorem, ale zcela nekompromisně; byl to člověk vznášející se vysoko v oblacích své víry v zázračné účinky psychedelických drog a doslova prostoupený optimismem z toho plynoucím, a tedy ovšem i člověk s tendencí podceňovat anebo docela přehlížet praktické potíže, nepohodlná fakta a případná nebezpečí. Leary také působil naprosto bezstarostně co se obvinění proti němu a vůbec nebezpečí týkající se jeho osoby týkalo, což se v dalším běhu jeho života projevilo velice důrazně.

3. 529984 Omezená úřední cirkulace A-19

PRO: MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ
OD: VELVYSLANECTVÍ USA BERN

VĚC: VYDÁNÍ - TIMOTHY LEARY

REF: BERN 3216, 3221 A 3222 Z 29. PROSINCE 1971

Jakožto neanalyzovanou přílohu zasíláme neoficiální překlad detailní zprávy týkající se rozhodnutí o udělení azylu a vyhoštění v případu Leary. Tuto zprávu vydalo (švýcarské) ministerstvo spravedlnosti a policie 29. prosince 1971.

ODBOR POLICIE
FEDERÁLNÍ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI A POLICIE

V souvislosti se žádostí o udělení azylu a vydání občana USA Timothyho Learyho... je třeba si uvědomit... trest, k němuž byl Leary odsouzen ve Spojených státech, se podle naší praxe jeví jako zcela nepřiměřeně přehnaný. Zatímco Federální zákon o narkotikách ze 3. října 1951 stanoví jako maximální trest v běžných případech 2 roky odnětí svobody, a jen v případech, kdy je prokázán záměr obohatit se a ve zvláště těžkých případech je možné uložit trest do pěti let, odsoudily americké soudy Learyho za držení minimálního množství marihuany k velice dlouhému trestu odnětí svobody. K tomu bylo Timothymu Learymu, vzdor platným předpisům, soustavně odmítáno podmíněné propuštění z vězení na kauci na dobu, než proběhne odvolací řízení ... Motiv této intervence státu byl údajně čistě politické povahy. Takovéto postupy užité proti Learymu lze považovat za předpojatost a za prostředek, jak dosáhnout předem stanoveného politického cíle. Timothy Leary zcela zřej-

mě nebyl pouze vědcem zabývajícím se moderním psychologickým výzkumem. Byl rovněž považován za člověka vyvíjejícího intenzivní politickou činnost a v březnu 1970 se ucházel v primárních volbách za kandidáta Demokratické strany na funkci guvernéra státu Kalifornie. Důvodem jeho uvěznění je zřejmě snaha zneškodnit ho jako politického kandidáta. Pro úřady byl zřejmě politicky nepřijatelný proto, že byl stoupencem mírového hnutí a žádal ukončení války ve Vietnamu. V souvislosti s tím je třeba uvážit, že Leary má mnoho přívrženců nejen mezi undergroundovými skupinami bílých, jako jsou Weathermeni, nýbrž i v podzemních hnutích černých, např. mezi Černými pantery.

...Naše země se cítí povinována poskytnout žadateli politický azyl, a to z důvodů uvedených výše, pokud by jedině měl být vystaven perzekuci v jiné zemi, do níž by měl přístup. Bylo opakovaně upozorněno na to, že při tehdejším uvěznění i při pozdějším odsouzení šlo o dosažení jistého politického cíle. Záměrem zřejmě nebylo potrestat Learyho za nějaký konkrétní čin. Nejdůležitější věcí bylo eliminovat člověka, jehož jediným zločinem zcela zřejmě byly jeho názory. Akce podniknuté proti Learymu i jeho nepřiměřeně přísné potrestání jsou porušením veškerých norem a zvyklostí; to ostatně potvrdila i řada význačných občanů USA...

Dále, Leary rozhodně nemůže být prohlášen za osobu pro udělení azylu nežádoucí, a to kvůli jeho vědeckým názorům ohledně drog. Jakkoli mohou být tyto názory kontroverzní, rozhodně je nelze považovat za absurdní či nebezpečné. Zůstává totiž otevřenou otázkou, zda někdy v budoucnosti tyto názory nebudou vědeckými kruhy přijaty...

Odbor policie
Federální ministerstvo spravedlnosti a policie
podepsán: Mumenthaler

Kapitola třicátá sedmá

1. Jednoho večera, poté, co jsem osm hodin lyžoval, rozložil jsem se u krbu ve své chatě a vymyslel tzv. evoluční kvocient (EQ) – ten by se vypočítal tak, že se počet poštovních adres vydělil chronologickým věkem. Já sám jsem dospěl k počtu padesáti tří domovských adres za padesát let svého života.

EQ, Timothy Leary: 53 domovů/50 let = 1,06
EQ, průměrný Američan: 10 domovů/40 let = 0,25
EQ, teta Mae: 01 domov/80 let = 0,01

Tato stupnice nebere v úvahu změny v mozku: 300 sezení s LSD, 300 re-imprintů, 300 prožitků změněné reality. Ale přesto naznačuje, jakým způsobem jsem byl doslova vymrštěn z dosahu gravitační přitažlivosti minulosti do post-pozemského relativistického životního stylu, který je mnoho světelných let vzdálen od běžného vzorce lidského života – život mezi přáteli, kteří jsou kolegy zároveň v práci, členy těchže klubů, pravidelně se navštěvují každou středu večer a v sobotu odpoledne. Stal jsem se poutníkem v čase i prostoru, který není nikde doma a přece je doma všude.

2. Sám o sobě je heroin jen jedním z řady návykových sedativ. Ale díky mystice kolem něho se změnil v záležitost romantickou, navíc se stal komoditou, která se jen těžko získává a je drahá. Takže jeho uživatel se stává závislým nejen na droze samotné, ale i na rituálu jejího obstarávání. V mnoha případech je nákup drogy náročným celodenním dobrodružným podnikem, který lidem jinak unuděným či životem frustrovaným přináší vzrušení. Ve svých přednáškách a článcích jsem heroin vždy odmítal jakožto drogu, které by se měl vyhnout každý, kdo je inteligentní a má rád život. Ale zároveň jsem energicky bojoval proti zákonům, které by jej kriminalizovaly. Existuje dostatečné množství důkazů, ať historických nebo ze současných pokusů prováděných v Anglii, že narkomani s návykem na heroin si mohou zachovat normální životní i pracovní návyky, pokud jen nejsou nuceni vynakládat veškerý svůj čas na nákup drogy. Jedním z paradoxů heroinu je, že narkomani jsou obvykle občané dbalí zákona a poslušní, pokud je tato jejich potřeba zajištěna.

3. ÚSTŘEDNÍ ZPRAVODAJSKÁ SLUŽBA
MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ

D Ů V Ě R N É BERN 0324

VĚC: VYDÁNÍ - TIMOTHY LEARY

REF: ZAHRANIČÍ 019453, BERN 0306

VELVYSLANECTVÍ PŘESVĚDČENO ŽE ZRUŠENÍ PLATNOSTI PASU MŮŽE MÍT ZA NÁSLEDEK ŽE ŠVÝCARSKO ODMÍTNE LEARYMU DALŠÍ POBYT V ZEMI.

JE NÁM ZNÁMO ŽE LEARY CHCE ZŮSTAT VE ŠVÝCARSKU A JEHO PRÁVNÍ ZÁSTUPCE SE SNAŽÍ VŠEMI ZPŮSOBY ZÍSKAT PRO NĚHO POVOLENÍ K POBYTU.

ZRUŠENÍ PLATNOSTI PASU BY PRÁVNÍMU ZÁSTUPCI UMOŽNILO PŘEDAT PAS VELVYSLANECTVÍ A ODVOLAT SE PROTI JAKÉMUKOLI FEDERÁLNÍMU ČI KANTONÁLNÍMU PŘÍKAZU K ODJEZDU NA ZÁKLADĚ FAKTU, ŽE LEARY JE VLASTNĚ BEZ STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOSTI. TAKÉ BY PŘEDAL PŘÍPAD ŠVÝCARSKÉMU TISKU...

VELVYSLANECTVÍ DOPORUČUJE O RESTRIKTIVNÍ PASOVÉ AKCI NEREFEROVAT A NEPODNIKAT JI POKUD JE LEARY VE ŠVÝCARSKU.

4. V onom Čase vzrušení (1966-1972) se o mně často psalo jako o Krysaři z Hammeln současné generace. Chtěl jsem zjistit, co toto označení přesně znamená, a tak jsem se podíval do slovníku Webster's Collegiate Dictionary (vydání z roku 1981); z toho, co jsem tam našel, jsem byl zděšen: „1. ten, kdo nabízí silná, ale falešná lákadla. 2. vůdce dávající nezodpovědné a nepodložené sliby."

Poněkud otřesen jsem si to ještě ověřoval v American Heritage a zjistil jsem: „Pištec, za pomoci hry na píšťalu se mu podařilo zbavit město Hammeln krys. Poté, co mu měšťané odmítli vyplatit dohodnutou mzdu, odvedl za sebou všechny děti z města."

Když jsem si přečetl příběh o krysaři z Hammeln, jak ho vypráví Goethe, Ri-

chard Browning a bratři Grimmové, uvědomil jsem si, že verze uvedená ve Websterovi je nestydatým pokusem přepsat historii ve prospěch obchodních zájmů měšťanů z Hammeln a na úkor charakterního Krysaře.

Když jsem se dozvěděl, že pedomorfóza (mutace či metamorfóza mladistvých příslušníků určitého druhu) je standardní taktikou evoluce, pochopil jsem i klíčovou důležitost mýtu o Krysaři z Hammeln.

5. (ARCHIV ÚSTŘEDNÍ ZPRAVODAJSKÉ SLUŽBY)

NNNNVV EIB 76 IL AN5 95
PRO:RUEHC/SECSTATE WASHD C 72 78
VĚC: TIMOTHY LEARY

VÍDEŇSKÝ RANNÍ LIST HLÁSÍ „DROGOVÝ PROFESOR" LEARY V RAKOUSKU: JEDEN DENÍK HLÁSIL ŽE JE VE VÍDNI.

ÚŘEDNÍCI RAKOUSKÉ PROTIDROGOVÉ SLUŽBY SOUHLASILI ŽE BUDOU MÍT HLEDANÉHO POD DOHLEDEM A NAZNAČILI VELVYSLANECTVÍ OCHOTU ZADRŽET HO ZA ÚČELEM VYHOŠTĚNÍ, POKUD BUDE ZŘEJMÉ, ŽE V NEJBLIŽŠÍ DOBĚ BUDE PODÁNA ŽÁDOST V TÉTO VĚCI. VELVYSLANECTVÍ NEUČINILO ROZHODNUTÍ, ALE POTVRDILO, ŽE NA HLEDANÉHO JE V USA VYDÁN ZATYKAČ. GIS. MOW INCKEL BT

REF: BERN 2957, VIENNA 0087

6. V srpnu 1982 na zasedání Evropské asociace humanistické psychologie v západoněmeckém Willingenu jsem měl to potěšení setkat se s hrabětem Arnoldem Keyserlingem, význačným filozofem, který se spolu s dalšími rakouskými vědci a intelektuály snažil s využitím svých kontaktů mě ve Vídni ochraňovat. Hrabě Keyserling několikrát mluvil s kancléřem Kreiskym ve věci mého azylu v Rakousku. Keyserling mi řekl, že navzdory silnému tlaku ze strany americké vlády a rakouské protidrogové policie byl kancléř Kreisky pevně rozhodnut nedopustit, aby došlo k mému vydání.

7. (ARCHIV ÚSTŘEDNÍ ZPRAVODAJSKÉ SLUŽBY)
TELEGRAM MINISTERSTVA ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ

ANKARA PRO BNDD RD BRIGGS OD SAIC BURKE

TIMOTHY FRANCIS LEARY PŘILETĚL DO KÁBULU 14/1/1973 PŘES BEJRÚT A TEHERÁN. AFGHÁNSKÉ ÚŘADY SPOLUPRACOVALY S PRACOVNÍKY VELVYSLANECTVÍ, KTEŘÍ BYLI NA PŘÍLET UPOZORNĚNI A UMÍSTILI LEARYHO A JEHO DRUŽKU POD POLICEJNÍ DOZOR DO MÍSTNÍHO HOTELU.

LEARY CESTOVAL POD SVÝM PRAVÝM JMÉNEM NA PLATNÝ PAS USA Č. KA581808.

PRVNÍ REAKCE AFGHÁNSKÝCH ÚŘADŮ NAZNAČUJÍ MOŽNOU OCHOTU VYDAT LEARYHO, POKUD O TO VLÁDA USA POŽÁDÁ, ANEBO HO PROHLÁSIT ZA NEŽÁDOUCÍ OSOBU A VYPOVĚDĚT ZE ZEMĚ. POKUD JE NÁM ZNÁMO NEEXISTUJE ŽÁDNÁ DOHODA MEZI USA A AFGHÁNISTÁNEM O VYDÁVÁNÍ OSOB...

O LEARYHO PŘÍLETU VĚDĚL AFGHÁNSKÝ TISK A POČETNÁ KOMUNITA HIPPIES. TO VYTVÁŘÍ POTENCIÁLNÍ PROBLÉMY. GDS.

NEUMANN
ADD STATE 008910

FYI: WASHINGTONSKÝ KORESPONDENT AP LEWIS GULICK DNES PÁTRAL VE VĚCI LEARYHO. GULICK MĚL VĚTŠINU ZÁKLADNÍCH INFORMACÍ VČETNĚ MOŽNOSTI „NEOFICIÁLNÍHO VYDÁNÍ“, JAK TO NAZÝVÁ, PODOBNĚ JAKO V PŘÍPADĚ LANSKYHO. AP PRAVDĚPODOBNĚ VYDÁ ZPRÁVU V NEJBLIŽŠÍCH 24 HODINÁCH. KONEC FYI. ROGERS.

8. ARCHIV ÚSTŘEDNÍ ZPRAVODAJSKÉ SLUŽBY
MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ

DŮVĚRNÉ 2nd57

Strana Ok LONDÝN 00649

VĚC: TIMOTHY FRANCIS LEARY

...PŘIŠEL JSEM K LEARYHO LETADLU Z FRANKFURTU V DOPROVODU IMIGRAČNÍHO ÚŘEDNÍKA SPOJENÉHO KRÁLOVSTVÍ A AGENTA ZVLÁŠTNÍ SLUŽBY, KTEŘÍ ESKORTOVALI LEARYHO DO SLUŽEBNY IMIGRAČNÍHO ÚŘADU NA LONDÝNSKÉM LETIŠTI. LEARY SI NEJPRVE STĚŽOVAL, ŽE HO VLÁDA USA „UNESLA“ A ODCIZILA MU PAS. NAVZDORY UJIŠTĚNÍ ZE ZPRÁVY Z TEHERÁNU LEARY ŽÁDAL O POLITICKÝ AZYL VLÁDU SPOJENÉHO KRÁLOVSTVÍ...PO KONZULTACÍCH NA MINISTERSTVU VNITRA INFORMOVAL IMIGRAČNÍ ÚŘEDNÍK LEARYHO, ŽE VLÁDA UK NEMŮŽE VYHOVĚT JEHO ŽÁDOSTI O AZYL, JELIKOŽ HO NEPOVAŽUJE ZA POLITICKÉHO UPRCHLÍKA. DOTYČNÝ POTOM ŽÁDAL O POVOLENÍ ODLETĚT DO ALŽÍRSKA, RAKOUSKA NEBO ŠVÝCARSKA, NEBOŤ TYTO ZEMĚ BY MOHLY REAGOVAT KLADNĚ NA JEHO ŽÁDOST O AZYL. PO DALŠÍCH KONZULTACÍCH S MINISTERSTVEM VNITRA BYLA I TATO ŽADOST ODMÍTNUTA A POTOM UŽ LEARY BEZ ODPORU NASTOUPIL DO LETADLA.

DŮVĚRNÉ

TISK BYL UPOZORNĚN NA LEARYHO PŘÍLET TELEFONICKY Z FRANKFURTU, PRAVDĚPODOBNĚ (jméno vymazáno). NA LETIŠTI V DOBĚ PŘÍLETU ČEKALI FOTOGRAFOVÉ. DÁLE NĚKTEŘÍ Z LEARYHO ŽÁKŮ A PŘÍVRŽENCŮ ZAHÁJILI KAMPAŇ, V JEJÍMŽ ČELE STOJÍ JANE (sic)

HARCOURT-SMITHOVÁ, JEJÍMŽ CÍLEM JE ZÍSKAT PODPORU LIBERÁLNÍCH POSLANCŮ A SKUPIN BOJUJÍCÍCH ZA LIDSKÁ PRÁVA ZA ÚČELEM VYVINUTÍ TLAKU NA VLÁDU UK, ABY BYLO LEARYMU DOVOLENO ZŮSTAT V BRITÁNII. MNOHÉ TELEFONÁTY PRACOVNÍKŮM VELVYSLANECTVÍ A ČLÁNKY O LEARYM V POLEDNÍCH VYDÁNÍCH LONDÝNSKÝCH LISTŮ. RADA AFGHÁNSKÉHO VELVYSLANECTVÍ TELEFONOVAL NA VELVYSLANECTVÍ A INFORMOVAL, ŽE JE ZAVALEN TELEFONÁTY Z TISKU A ŽÁDAL O RADU A INSTRUKCE OHLEDNĚ DALŠÍHO POSTUPU. BYLO MU NAVRŽENO, ABY VYDAL PROHLÁŠENÍ, ŽE O CELÉ VĚCI NIC NEVÍ A ŽE OTÁZKY REPORTÉRŮ BUDE TLUMOČIT SVÉ VLÁDĚ. VDĚČNÝ ZA TUTO RADU - INFORMOVALI JSME HO O DALŠÍCH UDÁLOSTECH. A TO JE KONEC TOHO ROMÁNU NA POKRAČOVÁNÍ. SOHM.

DŮVĚRNÉ
MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ

R 192042Z JAN 73

OD: MIN.ZAHR.VĚCÍ WASHDC

PRO: VELVYSLANECTVÍ USA KABUL

VĚC: TIMOTHY LEARY

JAK VÍTE V TOMTO OKAMŽIKU JE JIŽ LEARY VE VAZBĚ V LOS ANGELES. GRATULUJI VŠEM, KTEŘÍ SE PODÍLELI NA ÚSPĚŠNÉM SPLNĚNÍ TOHOTO ÚKOLU A PŘEDEVŠÍM TĚM, KDO MĚSÍC ZA MĚSÍCEM PEČLIVĚ BUDOVALI ZÁKLADY PRO MIMOŘÁDNOU KOOPERACI V TÉTO ZÁLEŽITOSTI.

GDS ROGERS

Kapitola třicátá osmá

1. Tato žádost o přeměnu věznice ve Folsomu ve výdělečnou rehabilitační instituci byla nakonec federálním soudem zamítnuta. O devět let později předseda Nejvyššího soudu USA Warren Burger předložil podobný plán. Zákon na změnu způsobu řízení a provozu věznic ze socialistického na kapitalistický, který projednávala legislativa státu Kalifornie, byl zamítnut opozicí, společnými silami lobby pravice a odborů. Zcela zřejmě patří myšlenka, že „zločin musí platit", k těm, jejichž čas ještě nepřišel.

Kapitola třicátá devátá

1. Vždycky jsem pociťoval jakýsi podrážděný soucit k agentům protinarkotického oddělení, jejichž úkolem je vykonávat tu nejšpinavější práci v celé americké společnosti, kterou je vyhledávání a stíhání oněch naprosto zmatečních „zločinů" spočí-

vajících v dobrovolných změnách psychologických a neurologických procesů. Protože oním prostředím, v němž se tyto zločiny odehrávají, je koneckonců vnitřek těla a mozek údajného pachatele. Paradox kriminalizace drog spočívá v tom, že každého, kdo je nějak zainteresován na produkci či konzumaci drog, tahleta konspirativní činnost v podstatě baví. Mnozí psychologové dokonce soudí, že právě tento auto-indukovaný pocit štěstí je příčinou zběsilého nesouhlasu těch závistivců, kteří drogy neužívají.

Jelikož neexistuje oběť, která by drogový zločin ohlásila, je protidrogová policie nucena uchylovat se k těm nejpodlejším, zcela neetickým a často přímo protiústavním praktikám - využívání informátorů, provokací, nelegálního pátrání a sledování, dvojitých agnetů, vstupu do soukromí bez ohlášení a legitimování, užívání vojenské síly proti soukromníkům, vyrábění falešných důkazů a křivopřísežnictví nabývá doslova epidemických rozměrů. Pachatelem skutečných zločinů v oblasti kontroly drog se tak stává policie.

Současná neúčinná legislativa v oblasti drog je výrazem genetické politiky a týká se věku. Dvě třetiny lidí narozených po roce 1946 se hlásí k tolerantnímu názoru na věc a dali by přednost dekriminalizaci drog. Budoucnost protidrogové politiky lze tedy snadno předpovědět. V roce 1988 budou lidé narození po roce 1946 tvořit dvě třetiny voličstva. Ti budou jistě žádat dekriminalizaci rekreačně-psychedelických drog a podporovat výzkum a vývoj lepších a bezpečnějších drog.

Ale co se pak stane s tím gigantickým protidrogovým průmyslem? Co s těmi armádami agentů, celníků, informátorů, lidí z oblasti styků s veřejností? Tato zbytnělá byrokracie stojí nyní daňové poplatníky několik set milionů dolarů ročně. Budou snad moci být přeškoleni pro nějakou produktivní činnost?

2. První práce, kterou G. Gordon Liddy napsal v kursu kreativního psaní vedeném Bobem Dellingerem, líčila jeho razie v Millbrooku. Gordon napochodoval před třídu, zaujal vzpřímený postoj jako ve West Pointu, a přečetl tu věc jako by to byla depeše ze štábu. Liddyho verze byla plná nečekaného humoru, byla to téměř fraška, a díky tomu si získala okamžitý úspěch. Polda se smyslem pro humor je vždycky milým překvapením. A tak byl tento článek, Liddyho první literární *oeuvre*, publikován v magazínu *True*. Nadějný autor se tím cítil být povzbuzen a napsal následně dva bestsellery: *Out of Control* a *Will*. Velice mě zaujal fakt, že jsem přispěl k daleko užitečnější a lukrativnější kariéře mého dlouholetého arcirivala.

3. Klíčovým problémem při mém skrývání se pod falešnými jmény vynuceném agenty FBI (1974-1975) byla otázka jurisdikce, to jest, kdo má právo kontrolovat mé tělo. Aby mě dostali z moci FBI, museli Joanna a přátelé zinscenovat mé soudní předvolání před Velkou porotu v okrese Orange. Tam jsem musel být vyslechnut ohledně drogových návyků jistého pana G., který byl kdysi mým právním zástupcem.

Pan G. byl znám široko daleko jako kumpán a pomocník lidí beroucích drogy a jako dobrý právník. Byl to dobrosrdečný muž proslavený svými originálními postupy při obhajobě. Své klienty měl skutečně rád a měl ve zvyku chodit po soudní síni s jakýmsi zadumaným výrazem na tváři, jako by nebyl schopen pochopit, proč vlastně chce někdo dostat tak příjemného člověka, jakým jeho klient je, do vězení.

Jeho promluvy k porotě byly tak žoviální a roztěkané, tak plné úsměvnosti a přátelskosti, že někdy už tímto uvolněným chováním přispěl k tomu, že jeho klient byl osvobozen.

Další výbornou věcí ohledně pana G. bylo, že se na vás po soudním přelíčení prostě nevykašlal. Když jste pak v okresním vězení čekali na rozsudek, chodil za vámi pan G. na návštěvy a pro zmírnění strastí vazby vám pokradmu podstrkoval žmolky černého afghánského hašiše. Jednoho dne, právě když jsem se ho snažil přimět, aby cosi udělal v mém případě, strčil mi pan G. znenadání do ruky kus hašiše. Seděli jsme přímo v zorném poli dozorce. Ještě než se stačil hašiš rozpustit v mé zpocené dlani, strčil jsem si ho rychle do úst. Když pak se návštěva chýlila ke konci, nebyl jsem již zdaleka tak vyděšený a nervózní kvůli těm létům vězení, jež mne čekala. Vlastně jsem se křenil od ucha k uchu z radosti nad tím, jakého to mám báječného právníka.

A přece měl pan G. jednu chybu, byť odpustitelnou. Měl sklon být indiskrétní. Takže zanedlouho každý pracovník v právní oblasti, včetně vězeňských úředníků, věděl, že mi pan G. hašiš dal. Tuto událost pak použila komise pro propouštění na podmínku státu Kalifornie jakožto zdůvodnění při zamítnutí mé žádosti.

Před Velkou porotou okresu Orange, jsem byl mj. dotázán, zda mi pan G. někdy dal drogu ve vězení. Řekl jsem pravdu. Moje důvody: 1) pan G. i já jsme do celé věci již stejně byli zapleteni (kým? Panem G.? Dozorcem? Nějakým dalším klientem? 2) Za toto jednání by pan G. stejně nemohl být obviněn ani souzen, protože k usvědčení v případě drog je nutné mít nějaký hmatatelný důkaz (a kontraband byl již dávno zničen v mém zažívacím traktu).

Nejdřív mě mátlo, proč se pracovníci protinarkotického oddělení vůbec namáhali zabývat se tímto nesmyslným případem. O několik dní později vyšel motiv najevo. Někdo od soudu propašoval zápis z těchto neveřejných slyšení Jackovi Andersonovi. Jeho sloupek o tom se objevil asi ve čtyřech stovkách novin a vyvolal dojem, jako bych byl ochoten svědčit proti každému, kdo mi kdy nabídl cigaretu marihuany. Takže díky tomu článku se někomu zase podařilo o trochu zesílit pípání paranoidních signálů, a to především mezi právníky zabývajícími se obhajobou lidí z protiestablishmentové kultury.

Kapitola čtyřicátá

1. To, že zde vyprávím tento příběh, nyní neublíží nikomu, jelikož celá sága o dvou pistolích, spiknutí za účelem útěku i o Joannině konspiračním bytě v Sacramentu byla již vypsána v dlouhém dopise Dennise Martina, Joannina přítele na částečný úvazek, adresovaném Úřadu pro boj proti narkotikům (DEA), který ho postoupil dále Arthurovi van Courtovi, Jerrymu Utzovi a FBI.

Kapitola čtyřicátá první

1. Po několika letech se můj tchán a tchyně, Bill a Dorothy Bachmanovi, zastavili při své procházce po promenádě s vyhlídkou na San Diego u skupiny asi stovky

svátečně se tvářících turistů a zaslechli, jak jim průvodce říká, že „ta vysoká hnědá budova je federální věznice, ve které byli vězněni známí zločinci jako Patty Hearstová a Timothy Leary."

2. O'Neillovi vděčíme za jedno z největších dobrodiní, které jen může myslící lidská bytost vykonat pro svůj druh - otevřel nám celý nový vesmír praktické pravděpodobnosti, ba nevyhnutelnosti. Ukázal nám, že tato planeta jménem Země, o které uvažujeme jako o Realitě, je ve skutečnosti vězením. A my z něho můžeme utéct! Ne do nějakých Jehovových nebes, ani do Alláhova oblaku rozkoší, ani do Buddhovy vnitřní nehybné vyrovnanosti, nýbrž do další evoluční úrovně, a to za využití technologie, kterou buď již máme k dispozici, nebo ji lze poměrně snadno vyvinout z té již existující.

Životní prostředí determinuje chování druhu. Na starém hřišti se žádné nové hry hrát nedají. V roce 1963 jsme byli my, harvardští poutníci, vyhoštěni ze čtyř zemí, když jsme hledali kousek půdy, na které bychom mohli zkusit něco nového. Nyní se toto nové pomezí otevírá. Do třiceti let po projektu Apollo bude možné vybudovat první stálou orbitální stanici podle O'Neillových představ. A stálo by to méně než ropovod z Aljašky. A stane se tak ještě během našeho života.

Zainteresované čtenáře odkazuji na O'Neillovu knihy *Two Thousand and Eighty-One* a *High Frontier* a na publikace Společnosti L-5 (1920 Park Avenue, Tucson, Arizona).

3. Naposledy mě FBI žádala o informace v roce 1978.

Telefon vzala moje žena Barbara. „Je to nějaký Frankie. Říká, že budeš vědět, o koho jde. Zní to, jako by byl překupník drog."

Po svém odchodu do důchodu z FBI založil si Frankie detektivní agenturu v San Diegu. Plkali jsme o starých přátelích v justici a u policie. Ptal se mě, jestli by se mohl zastavit a o něčem si se mnou promluvit. Věděl jsem, co má na mysli. Před nedávnem jsem v novinách četl o bývalém řediteli FBI Patu Grayovi a o dvou jeho blízkých spolupracovnících, Feltsovi a Millerovi, kteří byli všichni obžalováni v souvislosti s případy násilného vniknutí a vloupání do bytů lidí spřátelených s Weathermeny.

Naše setkání se uskutečnilo v jedné módní francouzské restauraci. Barbara mě doprovázela jako moje tělesná stráž. Frankie byl stále stejný - nóbl šaty a jako ze škatulky, tvrdý hoch s jiskrou v oku. Dali jsme si nějaké drinky a oběd a on pak přešel k věci: všichni v FBI, justici a policii, a zvláště CIA, všichni byli velice rozhořčeni z těch obvinění poctivých poldů, kteří přece dělali jenom svoji práci. Jediným rozumným ospravedlněním všech těch násilných vniknutí bylo hledisko národní bezpečnosti. Byl bych ochoten dosvědčit u soudu, že Weathermeni měli konexe do zahraničí, peníze z ciziny a cizí poradce?

„Nikdo by neměl být stíhán za politické zločiny spáchané v oněch bouřlivých dobách," pravil jsem s jistými sympatiemi. „Vláda by měla všechny ty lidi amnestovat. Weathermeny, Liddyho, Abbieho Hofmanna i ty tvoje borce z FBI. Nixonovou rezignací ta válka skončila."

Pak jsme jeli zpátky k nám a já jsem dal Frankiemu čtyři výtisky své knihy *Neurologie*, se srdečným věnováním Patu Grayovi, agentům Millerovi a Feltsovi a samozřejmě Frankiemu samotnému. Ve Frankieho výtisku jsem označil taky kapitolu

obsahující smyšlený rozhovor mezi jím a mnou. Ta byla vlastně předpovědí onoho rozhovoru, který jsme před chvílí spolu vedli o oné destruktivní tendenci obviňovat celý americký disent ze styků se zahraničními agitátory.

Asi za měsíc mi telefonoval Tom Kennely, význačný washingtonský právník a obhájce Feltse a Millera. Barbara, která se cítila dotčena obviněními inspirovanými FBI o tom, že jsem informátor, mě přesvědčila, abych svědectví odmítl. Řekl jsem Kennellymu, že letět do LA by pro něho bylo ztrátou času.

Ale on stejně hodlal cestovat na Západní pobřeží, takže jsme se setkali v letištní restauraci se skleněnou kopulí. Ukázalo se, že Kennelly je docela prima, uvolněný a fikaný chlapík. Chtěl jsem mu pomoci, ale tušil jsem problém. Mohl jsem dosvědčit množství podružných faktů, takže by to mohlo *vypadat*, jako by Weathermeni skutečně měli kontakty do zahraničí, jenomže jsem věděl, že ve skutečnosti tomu tak nebylo. Na druhé straně jsem měl pocit, že by ti hlavouni od FBI do vězení jít neměli.

Samotný fakt, že mě FBI tyranizovala, zničila mou pověst a ohrožovala mě na životě, mé rozhodnutí neovlivňoval. V profesionálním sportu nesmíš propadnout nevraživosti a mstivosti. V NFL /Neurologické fotbalové lize) znamenaly by dávné nevraživosti jenom něco podobného jako by sis promítal záznamy starých zápasů.

V tomto momentě sáhl Kennelly do kapsy saka a vytáhl úřední obsílku.

„Ale vy přece nechcete, aby výsledkem mého úředního předvolání bylo nepříznivé svědectví, že ne, Tome?"

„To ne, to by nedávalo smysl," řekl.

„Takže já navrhuji toto. Řekněte svým klientům, že já mohu pod přísahou uvést fakta, která jim mohou pomoci. Ale nezapomeňte, že prokuratura spadá pod ministerstvo spravedlnosti a že oni sami o těchhle záležitostech vědí daleko víc než já. Já nebudu lhát ve váš prospěch. Promluvte si o tom se svým týmem. Jestliže se rozhodnete, že moje svědectví může pomoci v tom, aby ti vaši hoši nešli do vězení, zvážím seriózně možnost svědčit."

Kennelly strčil úřední obsílku zpátky do kapsy a na rozloučenou jsme si podali ruce. Za několik týdnů dostal můj právní zástupce George Milman zprávu od Kennellyho, že nebudu k svědecké výpovědi předvolán. Felts a Miller byli ve věci nelegálních vloupání shledáni vinnými, ale prezident jim udělil milost. To mi udělalo radost. Takže bylo učiněno zadost právu občana na ochranu proti nezákonnému vniknutí policie, a ti poldové přitom byli osvobozeni.

Byl jsem rád, že ta dlouhá hra na kočku a myš s FBI konečně skončila a že nikdo, s kým jsem v ní přišel do styku, nemusí sedět.

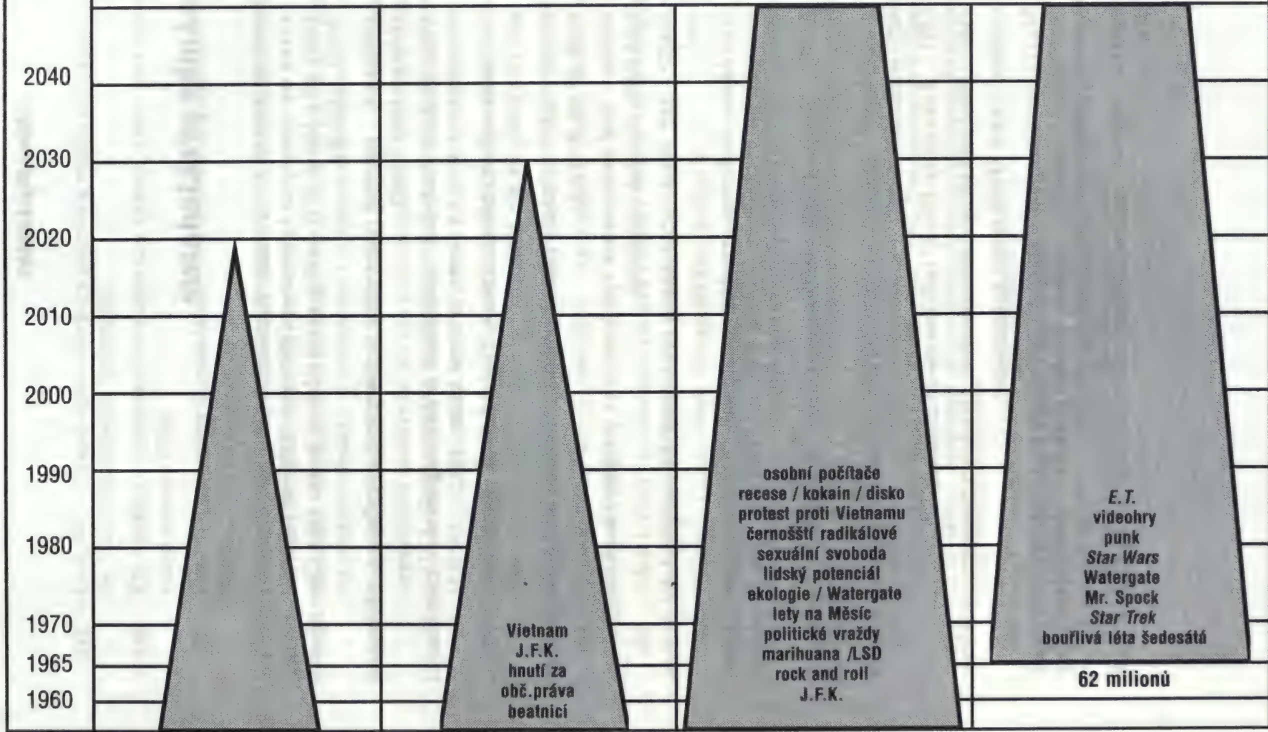
Epilog

1. *New York Magazine* ve své reportáži z prosince 1982 uvádí, že jenom v New Yorku se odhaduje obrat obchodu s drogami na 45 miliard dolarů ročně, což je téměř dvakrát tolik, kolik dosahuje druhé největší obchodní odvětví, maloobchod. Soudí se, že jen v tomto jediném velkoměstě je v obchodě s drogami tak či onak zaměstnáno 100–300 tisíc lidí. Generální prokurátor William French Smith oznámil, že

hrubý zisk obchodu s drogami v celostátním měřítku v roce 1980 se blížil 79 miliardám dolarů, takže se „přibližně rovná úhrnu zisků pěti set největších průmyslových společností USA".

2. Viz tabulku na následující straně.

1950 / 1946 / 1940 / 1930 / 1920 / 1910 / 1900	studená válka II. svět. válka Hitler/Churchill film hospodářská krize vaudeville hudební komedie Coolidge prosperita 20. let prohibice I. svět. válka automobily / dělové čluny kůň a kočár cínoví vojáčci / doktrína o expanzi na západ španělsko-americké války	McCarthy válka v Koreji, TV dr. Spock G.I. Bill Hirošima / II. svět.válka swing a big bandy letadla New Deal a odbory Walt Disney legalizace alkoholu hospodářská krize rozhlas bouřlivá 20. léta	Elvis Presley / TV výcvik v ochr. před atom. bombou poválečná prosperita	
	43 milionů	**45 milionů**	**76 milionů**	
	Generace veteránů: v zásadě konzervativní a nacionalistická	***Generace permisivních rodičů:*** v zásadě liberální, orientovaná na globální problémy a solidaritu.	***Generace Baby-boomu:*** v zásadě realistická, usilující o seberealizaci.	**Whiz-Kid generace** (anebo Yuppies)
	Typičtí představitelé: Ronald a Nancy Reaganovi, Richard a Pat Nixonovi, MacArthur, Patton, John Wayne, Frank Sinatra.	***Typičtí představitelé:*** Jack, Jacqueline, Bobby a Teddy Kennedyové, Martin Luther King, Ralph Nader, Jane Fondová, Joan Baezová, Norman Mailer.	***Typičtí představitelé:*** Steven Spielberg, George Lucas, Jann Wenner, John a Yoko.	

Čtyři generace Američanů v roce 1983. Kulturní události odehrávající se v jejich formativních letech, které determinovaly jejich velice rozdílné názory na skutečnost.
2040
2030
2020
2010
2000
1990
1980
1970
1965
1960
Vietnam
J.F.K.
hnutí za
obč.práva
beatnici
osobní počítače
recese / kokain / disko
protest proti Vietnamu
černošští radikálové
sexuální svoboda
lidský potenciál
ekologie / Watergate
lety na Měsíc
politické vraždy
marihuana /LSD
rock and roll
J.F.K.
E.T.
videohry
punk
Star Wars
Watergate
Mr. Spock
Star Trek
bouřlivá léta šedesátá
62 milionů

Poznámky překladatele

9 – *Johnny Acidseed* – „Johnny Kyselinové semínko“, slovní hříčka, narážka na Johnnyho Appleseeda (Johnny Jablečné jadérko) - tuláka, který žil v letech 1774–1845 a sázel jabloně kolem řeky Ohio pro budoucí osadníky.

19 – *sabbatical* – placené roční volno univerzitního profesora, udělované vždy po šesti letech.

28 – *Underground Railroad* – podzemní dráha, organizace pomáhající černochům z Jihu na Sever, zřízena kolem 1832.

66 – *Ivy Tower* – slovní hříčka z Ivory Tower (věž ze slonoviny) a Ivy League (viz pozn. ke str. 101).

76 – *homer* – úder, po němž pálkař po odehrání míče proběhne všechny mety až na domácí.

90 – *college* – buď samostatná vysokoškolská (většinou soukromá) instituce nebo součást univerzity.

92 – *WASP* – zkr. White anglosaxon protestant, bílý anglosaský protestant.

101 – *Ivy League*, souhrnné označení osmi nejstarších a nejprestižnějších univerzit na Východním pobřeží USA, mj. Harvard, Yale, Princeton atd.

103 – ROTC – Reserve Officers' Training Camp – Výcvikový tábor důstojníků v záloze.

130 – double-blind – experiment, kdy ani lídr ani pokusná osoba neznají jeho podmínky a cíl.

147 – LSD – „Let's Strip Down“ (svlékněme se donaha).

173 – FDA – Food and Drug Administration, Úřad pro potraviny a léčiva.

185 – outfield – část hřiště mimo kosočtverec.

194 – Mayflower Compact – smlouva uzavřená na lodi Mayflower roku 1620 mezi 41 dospělými cestujícími jako dohoda o uspořádání veřejných záležitostí při zakládání obcí.

211 – hidžra – nucený odchod Mohamedův z Mekky do Medíny v roce 622.

212 - U. A. W. - United Auto Workers (zkratka názvu odborové organizace v automobilovém průmyslu)

238 - Ellis Island - ostrůvek v newyorské zátoce, 1892–1943 hlavní imigrační stanice USA.

276 - Esalen - středisko humanistické a alternativní psychologie v Kalifornii.

285 - I-ťing - Kniha proměn, jedna ze základních kanonických knih staročínské literatury a mystiky.

312 - Kiwanis - organizace založená v roce 1915, orientovaná na podporu vyšších ideálů v obchodním a profesním prostředí.

387 - Společnost Johna Birche (John Birch Society) - ultrakonzervativní organizace zaměřená na boj proti údajnému nebezpečí komunismu v USA. Pojmenována podle kapitána letectva USA Johna Birche (†1945).

405 - Sefardové - židé, kteří žili ve středověku ve Španělsku a Portugalsku.

444 - DEA - Drug Enforcement Agency, Úřad pro boj proti drogám.

464 - class-action - skupinová akce - na podporu stejné žádosti každého člena skupiny.

466 - části I.,IV.,V. ze souboru Future History Series, viz bibliografie díla T. Learyho v příloze.

492 - J. Edgar Loser - ten, kdo prohrává, průserář.

506 - US Army Reserve - záložní sbory USA.

513 - katabolismus - štěpení a okysličování látek živé hmoty, při němž se uvolňuje energie.

523 - slovní hříčka, „wear“ se vyslovuje stejně jako „ware“ a znamená oblek, oblečení.

530 - Levittown - předměstské celky podle projektů architekta Levitta (1907), postavené ve státech New York, Pennsylvanie a New Jersey.

539 - A-M-M-M - acid-mescaline-mushrooms-marijuana, kyselina-meskalin-houby-marihuana.

539 - PCP - droga na bázi fencyklidinu.

548 - *Facing Reality - Tváří v tvář realitě.*

548 - *Distinguished Intelligence Medal* - v jiném významu slova „intelligence“ může jít též o „zpravodajskou činnost“.

OBSAH

TIMOTHY LEARY

ZÁBLESKY PAMĚTI

Z anglického originálu Flashbacks, vydaného nakladatelstvím G. P. Putnam's Sons v New Yorku 1990, přeložil Petr Jochmann
Obálku navrhl Petr Palarčík
Typografická úprava a sazba Jaroslava Slavíková
Odpovědný redaktor Petr Mikeš
Vydalo nakladatelství Votobia v Olomouci roku 1996

ISBN 80-7198-038-2

V edici Velká řada již vyšlo:

Wilhelm Weischedel
Zadní schodiště filosofie

Zadní schodiště filosofie je populární úvod do filosofie na základě 34 krátkých portrétů velkých filosofů.

Alan W. Watts
Cesta zenu

Hluboce zasvěcený úvod do zenu od jedné z nejvýznamnějších osobností zabývajících se jeho studiem, žáka proslulého Suzukiho.

Thomas Cleary
Zenová hůl

Stručné, ale myšlenkově bohaté a jemně humorné povídky a anekdoty zenových mistrů a jejich studentů, které pod zdánlivě jednoduchými příběhy skrývají hlubokou moudrost a poučení.

George Orwell
Úpadek anglického zločinu a jiné eseje

Kniha méně známých esejů autora Zvířecí farmy, která obsahuje jeho postesknutí nad nízkou úrovní moderních vražd; jeho obsáhlý esej o Dickensovi a bystré kritické poznámky ke Kiplingovi a ke svéráznému geniu Salvadora Dalího, svědeckou výpověď o věšení v Barmě a o lazarském domě v Paříži, s poznámkami o nacionalismu, o pohlednicích z pobřeží a o vlastních ambicích - zajisté vědomých - udělat z politického psaní umění.

Antonín Zatloukal
Studie o francouzském románu

Profesor francouzské literatury na olomoucké univerzitě se soustřeďuje na interpretaci díla velkých postav francouzské prózy - Montesquieua, Diderota, Balzaka, Stendhala, Flauberta, Gida - a podává tak obraz vývoje francouzského románu od osmnáctého století až do současnosti.

Janusz Tazbir
Protokoly sionských mudrců. Pravda, nebo podvrh?

Publikace předního polského historika a popularizátora historického poznání se zabývá motivy a okolnostmi vzniku tak zvaných Protokolů sionských mudrců. V češtině poprvé vychází kniha, která podrobně informuje o spisu, který ovlivnil dějiny 20. století podobně jako Mein Kampf či Stručný výklad dějin VKS(b).

Připravujeme:

Marcel Proust
Eseje - Zamyšlení nad Sainte-Beuvem

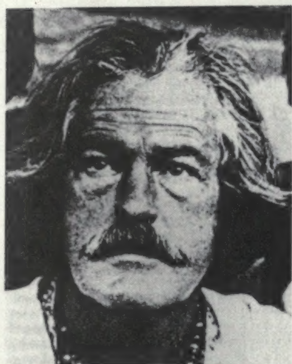
Soubor šestnácti esejů, který byl dávno po autorově smrti rekonstruován z pozůstalosti, není dílem okrajovým, ale spíše přípravným. Původní projekt čistě kritické knihy byl postupem doby obohacen o studie vzpomínkové, psychologické, z nichž se vlastně zrodil typický proustovský styl a románový útvar, v němž se prolínají elementy vypravěčské, lyrické i esejistické.

Suzi Gablikovď
Selhala moderna?

Základní esejistické dílo americké autorky si klade otázky o vývoji, účelu a odkazu moderny a zkoumá hranice přechodu moderny k postmoderně. Přitom naráží na problematiku vývoje umění vůbec a hledá odůvodněnost existence umění v dnešní době a propojení umění se společností. Jaký je vlastně vliv umění na společnost a její ideologii? Má moderní společnost vůbec důvěru k umění?

Gerhard Fink
Encyklopedie antické mytologie

Tajemný svět antických mýtů je už po staletí trvalým základem naší evropské kultury. Málokdo se v něm však dokáže skutečně vyznat. Na pomoc přichází autor se svou knihou, ve které nám představuje na 800 postav řeckých a římských mýtů. Vypravuje nejen jejich příběhy, ale zároveň nás seznamuje se základními díly světového malířství a literatury, pro které se staly inspirací. Rychlé orientaci v knize napomáhá abecední uspořádání jednotlivých hesel a přehledný systém odkazů.

Timothy Leary se narodil 22. října 1920 ve Springfieldu ve státě Massachusetts. Byl žákem proslulé vojenské akademie ve West Pointu, potom studoval na několika amerických univerzitách. Studia zakončil doktorátem z klinické psychologie na The University of California v Berkeley. Na Harvardu Leary vedl projekt psychedelického bádání ve Středisku pro výzkum osobnosti, ve kterém používal LSD a jiné látky rozšiřující vědomí. Pro své nekonformní názory a zejména pro jejich šíření se stále častěji dostával do kontroverze s americkými úřady, které jej kriminalizovaly a nakonec poslaly do vězení, kde strávil několik let. Po svém propuštění dále pokračoval ve výzkumu a v popularizaci drogové kultury, úzce spolupracoval jak s významnými členy beatnické generace, tak se světově proslulými filozofy a vědci.

Je autorem řady knih, z nichž k nejvýznamnějším patří *Interpersonal Diagnosis of Personality*, *The Existential Transaction*, *The Psychedelic Experience*, *The Politics of Ecstasy*, *Confessions of a Hope Fiend*, *Neuropolitics: The Sociobiology of Human Metamorphosis* a *The Intelligence Agents.*

VOTOBIA

ISBN 80-7198-038-2

